

ספר הזהר

על חמשה חומשי תורה

מהתנא האלקי

רבי שמעון בן יוחאי ז"ל

עם הפירוש

דרך אמת

ועם הביאורים הנפלאים

הסולם

מבאר ומתרגם כל דברי הזהר במלואם. אחת בלי פירוש. ומלבד אותם המקומות החל מענינים הפשוטים עד המקומות שבספר הזהר. העוסקים בחכמת הקבלה. הסתומים ביותר, ואינו מניח אף מלה הרי הוא ביאור שוה לכל נפש.

מראות הסולם

הוא מלוי אל ביאור הסולם:

אותם המקומות, שצריכים לאריכות יתרה, הוקבע מקומם במראות הסולם.

חלופי גרסאות

מביא כל השינויים שבאו בדפוסים הקודמים משנת שי"ח עד הנת.

מסורת הזהר

מראת מקומות לענין המדובר, שנמצא בג' חלקי הזהר, תקוני זהר, זהר חדש ותקונים חדשים.

לוח השואת הדפים

משהו הדפים בתקוני זהר, זהר חדש ותק"ח של דפוסים שונים, להדפיס שב, מסורת הזהר" (נמצא בחלק א')

כדי להקל על המעיין להבין הביאורים במקומות שעוסקים בחכמת הקבלה, הוספנו בחלק א' הספר פתיחה לחכמת הקבלה

חלק ט

פרשיות: יתרו – משפטים

כל אלו הם ממחבר הספרים המפורסמים „פנים מסבירות“ ו„פנים מאירות“ על עץ חיים מהאריז"ל „תלמוד עשר ספירות“ ס"ז חלקים, „בית שער לכונות“ וספר „האילן הקדוש“

בעיה"ק ירושלים תובב"א

שנת תשי"א לפ"ק

לוח ראשי תבנות וסיפורים

וגבורה. דט"ר: דט' ראשונות. דחז"ל: דברי חכמינו זיל. דכ"ז: דכל זה. דלפי"ז: דלפי זה. דנת"א: דנקודות חגין אותיות. דע"כ: דעל כן, דעל כרהך. דע"ס: דעשר ספירות. דעסמ"ב: דעיב ס"ג מ"ה בין. דפר"י: דפוס ישן. דצח"מ: דומם צימח חי מדבר. דת"י: דעת ת"ת יסוד.

(ה) ה"ג: ה' גבורות. ה"ח: ה' חסדים. ה"ה"ד: ההא דכתיב. ה"י: היה. ה"מ: ה' מקיפין. ה"נ"ל: הנזכר לעיל. ה"ס: היא סוד. ה"ק: הקדוש. ה"קב"ה: הקדוש ברוך הוא. ה"ר: ה' ראשונות. ה' ראשונה. ה"שי"ת: השם יתברך. ה"ת: ה' חתאה. ה"תפ"א: התפשטות א' ה"תפ"ב: התפשטות ב'.

(ו) ואכ"מ: ואין כאן מקומו. ואכמ"ל: ואין כאן מקומו להאריך. ובעוה"ר: ובעונותינו הרבים. ובש' ובשעה. ודו"ק: (דייק). והמ"י: והמשכיל יבין. ונלע"ד: ונראה לפי עניות דעתי. וע"ד: ועל דא ועד"ז: ועל דרך זה. ו"ק"ו: קצוות. ועכ"ז: ועל (ועם) כל זה ו"ת: ו' תחתונות. ות"י: ותיקונים.

(ז) ז"א: זעיר אנופין. זא"ז: זה אצל זה. זב"ז: זה בזה. זו"ן: זעיר ונוקבא. זח"ל: זהר חדש. ז"ל: זכרונו לברכה. זה לשונה. זל"ז: זה לזה. ז"מ: ז' מלכין. זמ"ז: זה מזה. ז"ס: זה סוד. ז"ע: זה ענין. זע"ז: זה על זה. ז"ת: ז' תחתונות.

(ח) ח"א: חלק א' ח"ב: חלק ב'. חפצי בה. חב"ד: חכמה בינה דעת. חג"ת: חסד גבורה. חפארת. ח"ו: חס ושלום. חו"ב: חכמה ובינה. חו"ג: חסד וגבורה. חז"ל: חכמינו זיל. חח"ן: חכמה חסד נצח. ח"ס: חכמה סתימאה. חו"ע"ה: חיי עולם הבא.

(ט) טנת"א: טעמים נקודות תנין אותיות. ט"ס: ט' ספירות. ט"ר: ט' ראשונות. ט"ת: ט' תחתונות. טו"ר: טוב ורע.

(י) י"ה: (ב' אותיות ראשונות דשם הויה). יו"ש: ימין ושמאל. יחנר"ן: יחידה חית נשמה רוח גפש. י"ס: יוד ספירות. יצה"ר: יצר הרע.

(א) א"א: אריך אנופין, אי אפשר. אבי"ע: אצילות, בריאה יצירה עשיה. אב"א: אחר באהר. אדה"ר: אדם הראשון. אר"א: אבא ואמא, אחד ואחד. ארה"ע: אומות העולם. אר"ח: אור חזור. אר"י: אור ישר. א"י: ארץ ישראל. אר"מ: אור מקיף. אר"נ: אריך ונוקבא. אר"פ: אור פנימי. אר"ח"פ: אחר בפנים. אר"ז: אחר זה. אר"כ: אחר כך. אר"פ: און חוסס פה. א"כ: אב כן. אר"ר: אור מים רקיע. אר"ג: אר"על גב. א"ס: אין סוף. אצ"ל: אין צריך לומר. א"ק: אדם קדמון. ארגמ"ן: אוריאל רפאל. אריאל מיכאל נוריאל. ארמ"ע: אש רוח מים עפר. אש"ל"י: אדם שחור לבן ירוק. אר"ע"ל: ארצותא דלעילא. אר"ע"ד"ת: ארצותא דלתתא.

(ב) בא"ד: באמצע דיבור. באד"ר: באדרא דבא. באדר"ז: באדרא זוטא. בג"ה: בינה גבורה הוד. בג"ד: בנין דא. בג"כ: בנין כן. בדו"ר: בדחילו ורחימו. ביהמ"ק בית המקדש. בו"צ"ק: בוצינא דקרדנותא. בח"י: בחינה. ב"י"ע: בריאה יצירה עשיה. בחי"ד: בחינה ד'. בכ"מ: בכל מקום, בכמה מקומות. במ"א: במקום אחר. במ"ר: במדרש רבה. ב"נ: ברנש. ב"ן: הוא מספר שם הויה במילוי ההיק. בס"ד: בסיעתא דשמיא. בספרא דצניעותא. בסו"ה: בסוד הכתוב. בע"א: בענף א' בס'. בכפר. בע"ה: בעזרת השם. בעה"ח: בעץ החיים. בעוה"ז: בעולם הזה. בע"כ: בעל כרחו. בע"מ: בעל מנת. ב"פ: ב' פעמים. בפ"ע: בפני עצמו. ב"ש"ב' שלישים. בשכמ"לו: ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. בת"ת: בתפארת.

(ג) ג"א ג' אמצעיות. ג"כ: גם כן. ג"י: גימטריא. גו"ע: גולגלחא ועינים ג"ע אר"פ: גולגלחא עינים און חוסס ופה. ג"ט קר"ע פ"ח: (י' תיקוני רישא) גולגלחא לבנה, סלא דבולחא, קרומא דאירא, רעוא דמצחא, עמר נקא, פקיהו דעינין, חוסמא. ג"ע: גן עדן. ג"ר: ג' ראשונות. ג"ת: ג' תחתונות. ד' ד' דף. דר"נ: דכר ונוקבא. דהו"ג: דהוד

לוח ראשי תבות וקיצורים

עוה"ז: עולם הזה. **עו"ג:** עתיק ונוקבא.
ע"ז: על זה. **ע"ח:** עץ חיים. **ע"ז:** על ידי זה.
ע"י: עתיק יומין. על ידי ע"י. עיין. עילאין.
ע"מ: עיבור יניקה מוחין. **ע"כ:** על כן. עד כאן.
עכ"ד: עד כאן דבריו. **עכ"ל:** עד כאן לשונו.
עכ"פ: על כל פנים. **ע"מ:** על מנת. **ע"ס:** עשר ספירות. **עסמ"ב:** עיב ס"ג מ"ב בין. **ע"פ:** על פי. **עצה"ד:** עץ הדעת. **ע"ק:** עתיקא קדישא. **ע"ש:** עיין שם. **עש"ה:** עיין שם היטב.

פ"א: פרק א'. **פ"ב:** פרק ב'. **פב"א:** פנים באחור. **פב"פ:** פנים בפנים. **פ"ג:** פרק ג'. **פ"ח:** פנימיות וחיצוניות. **פ"י:** פירוש. **פלחה"ק:** פתיחה לחכמת הקבלה. **פמ"א:** פנים מאירות. **פמ"ס:** פנים מסבירות. **פרד"ס:** פשט רמז דרוש סוד.

צ"ח"מ: צומח חי מדבר. **ק"ק:** קושי. קוצו של יוד. **קד"י:** קליפות. **ק"ק:** קדשי קדשים. **ק"ש:** קריאת שמע.

ר"ה: רשות הרבים. **ר"ה:** רשות היחיד. **רדל"א:** רישא דלא אחידע **ר"ח"י:** ר' חיים וויסאל. **ר"ל:** רצונו לומר. **רמ"ק:** ר' משה קורדיברי. **רמ"ח:** (מספר). **רע"מ:** רעיא מהימנא. **רפ"ח:** (מספר). **רש"י:** ר' שמעון בן יוחאי. **רש"ד:** ראיה שמיצת ריח דיבור. **ר"ת"ס:** ראש תוך סוף.

ש"ש: שער. **ש"א:** שליש אמצעי שליש א'. **ש"ב:** שער ב'. **שביה"כ:** שבירת הכלים. **ש"ג:** שער ג'. **ש"ך:** (מספר). **שמרשב"י:** שער מאמרי רבי שמעון בן יוחאי. **שנגל"ה:** שורש נשמה גוף לבוש היכל. **שנא"ן:** (ד' חיות המרכבה). שור אריה נשר אדם. **שס"ה:** (מספר). **ש"ע:** שליש עליון. **שצ"מ חנכ"ל:** (י' כוכבי לכת) שבתאי צדק מאדים חמה נוגה כוכב לבנה. **ש"ת:** שליש תחתון.

ת"ד: תיקונא דיקנא. **תה"ר:** תהומא רבא. **תו"מ:** תפארת ומלכות. **ת"ז:** תקוני זהר. **ת"ה:** תא חזי. תיקונים חדשים. **תכ"ב:** תלת כלילן בתלת. **תע"ס:** תלמוד עשר ספירות. **תרי"ג:** (מספר). **ת"ש:** תא שמע **ת"ש"י:** תפילין של יד. **ת"ש"ר:** תפילין של ראש. **ת"ת:** תפארת.

י"צ"ט: יצר טוב. **י"ש"א:** ימין שמאל אנצע. **י"סו"ת:** ישראל סבא וחבונה. **י"ת:** יתברך יתעלה.

כ"א: כל אחד ואחד. **כ"ג:** כהן גדול. **כד"א:** כדא דאת אמרת. **כה"ג:** כהאי גונא. **כ"ז:** כל זה. **כ"ח:** כלי חיצון. **כתר חכמה. כח"ב:** כתר חכמה בינה. **כחב"ד:** כתר חכמה בינה דעת. **כח"ב חו"מ:** כתר חכמה בינה ת"ת ומלכות. **כ"י:** כנסת ישראל. **כ"כ:** כל כך. **כמד"א:** כמה דאת אמרת. **כמו"ש:** כמו שכתוב. **כנז"ל:** כנזכר. **כנזכר לעיל. כ"ע:** כתר עליון. **כ"פ:** כלי פנימי.

ל"ג: לא רסינן. **ל"ה:** לבנת הכפיר. **לעסמ"ב:** לע"ב ס"ג מ"ה בין לעת"ל: לעתיד לבא. **ל"ת:** לא תעשה.

מ"ב: שם מ"ב אותיות. **מב"ד:** משיח בן דוד. **מ"ד:** מיין דוכרין. **מאן דאמר. מדה"ד:** מדת הדין. **מדה"ג:** מדרש הנעלם. **מדה"ר:** מדת הרהמים. **מ"ה:** הוא מספר הויה במילוי אלפין. **מה"מ:** מלאך המות. **מה"ש:** מלאכי השרת. **מול"מ:** מטי ולא מטי. **מ"מ:** מעלה ומטה. **מ"ז:** משנה זו. **מכ"ש:** מכל שכן. **מ"ל:** מנא לן. **מל"ת:** מצות לא תעשה. **מ"מ:** מכל מקום. **ממ"ג:** ממה נפשך. **מ"ן:** מיין נוקבין. **מ"ע:** מצות עשה. **מע"ט:** מעשים טובים. **מרשב"י:** מאמרי רבי שמעון בר יוחאי. **מ"ש:** מה שכתוב. **משא"כ:** מה שאין כן.

נ"א: נוסחא אהרינא. **נה"י:** נצח הוד יסוד. **נה"מ:** נצח הוד יסוד מלכות. **נ"ק:** ניצוצין קדישין. **נ"ע:** נקבי עינים. **נ"ק:** נקרא. **נ"ר:** נפש רוח. **נחת רוח. נר"ן:** נפש רוח נשמה. **נרנח"י:** נפש רוח נשמה היה יחידה. **נת"א:** נקודות תגין אותיות.

ס"א: ספרים אחרים. **סתרי אותיות. סטרא אהרא. ס"ג:** (הויה במילוי יודין ואלף בואו). **סו"ה:** סוד הכתוב. **ספ"י:** ספירה. **ס"ת:** ספר תורה. **סתרי תורה.**

ע"א: ענף א'. **עמיד א'. ע"ב:** (הויה במילוי יודין) עמוד ב'. **עבג"מ:** עור בשך גידין עצמות מנחא. **ע"ג:** ענף ג'. **ע"ד:** על דרך. **ע"ה:** על דרך הכתוב. **ע"מ:** על דרך משל.

פרשת יתרו

(א) וישמע יתרו כהן מדין חתן משה את כל אשר עשה וגו'. א רבי חזקיה פתח ואמר, א וישא אהרן את ידו. ב כתיב ידו חד, בגין דבעי לארמא ימינא על שמאלא, והא אוקימנא רזא.

(ב) אשכחנא בספרא דשלמה מלכא, דכל מאן דארים ידוי לעילא, ולאן אינון בצלותין ובעותין, האי ג איהו בר נש, דאתלטייא מעשרה שולטנין ממנן. ואינון א עשרה שליטין אשר היו בעיר. אלין אינון עשרה די ממנן על פרישו דידין לעילא לנטלא ההוא צלותא, או ההיא ברכתא, ויהבי ביה חילא, לאתיקרא שמא קדישא, ואתברך מתתא. כיון דמתתא אתברך, מההוא פרישו דידין לעילא, כדין אתברכא מעילא, ואתיקר מכל סטריין.

(ג) ואלין עשרה ד ממנן, זמינין לנטלא מאינון ברכאן דלעילא, ולארקא לתתא, ולברכא לההוא דמברך ליה, ח דכתיב ד ואתי אברכם.

חלופי גרסאות

מסורת הזוהר

(א) ח"ב סח. (ב) (ויקרא ט') בשלח פא צ"א ת"ז א רבי אלעזר ; כתיב ול"ג מן רבי עד וישא. ב מוסף בהקדמה יוד. (ג) (קהלת ז') ח"ב קנו : ח"ג קמד. מה כתיב. ג ל"ג איהו. ד אינון ממנן ול"ג זמינין. ה ואי אינון מתערין לגבי תהוא פרישו דידין ואיהו (במדבר ו') מקץ מ' צ"ג. למגנא אינון לטיין ליה במאתן וארבעין ותמניא לחסין וכדן רוח מסאבא שריא על אינון ידין דאיהו ארחה למשרי על אתר ריקניא בג"כ יסתמר ב"ג בשעתא דארים ידוי לעילא למהוי בצלו או בברכאן ובצלותא ולא ירים ידוי למגנא וע"ד כתיב הרימותי ול"ג מן דכתיב עד וע"ד.

וישמע יתרו

הסולם

מאמר

שממונים על הפורשים ידיהם למעלה, לקבל התפלה והיא או הברכה והיא ונותנים בו כח לכבד את השם הקדוש, ומתברך למטה. כיון שמתברך למטה מפרישת ידיו למעלה, אז מתברך למעלה והתיקר מכל הצדדים.

(ג) ואלין עשרה ממנן וכו' : ואלו עשרה ממונים מזומנים לקבל הברכות שלמעלה ולהוריקם למטה, ולברך לההוא שמברך לו. שכתוב, ואני אברכם.

בגין

(א) וישמע יתרו כהן מדין וגו' : ר' חזקיה פתח ואמר, וישא אהרן את ידו. כתוב ידו חסר יוד, שהמשמעות יד אחד. והוא משום שצריך להרים הימין על השמאל. וכבר ביארנו הסוד.

(ב) אשכחנא בספרא דשלמה וכו' : מצאתי בספר של שלמה המלך שכל מי שמרים ידיו למעלה, ואין הן בתפלות ובקשות, זה הוא אדם שנתקלל מעשרה שליטים. והם עשרה שליטים אשר היו בעיר. אלו הם עשרה (דמו"י דף ס"ז ע"א)

ד) בגי'כ, יסתמר בר נש, בשעתא דירים ידוי לעילא, למהוי בצלו, או בברכאן או בבעותא, ולא ירים ידוי למגנא, בגין דאלין עשרה אינון זמינין, ומתערין. לגבי ההוא פרישו דידין, ואי הוא למגנא, אינון עשרה לטיין ליה, במאתן וארבעין ותמניא לוטיין. והאי ו איהו דכתיב ביה, ^(ה) ויאהב קללה ותבואהו.

ה) וכדין, רוח מסאבא שריא על אינון ידן, דאיהו ארחיה למשרי על אתר ריקניא, וברכתא לא שריא ז באתר ריקניא. וע"ד ^(ו) כתיב, ^(ז) הרימותי ידי אל הי אל עליון, ^(ח) דמתרגמינן בצלו.

ו) ובהאי פרישו דידין, אית רוזן עלאין. בשעתא דאתפרישו, ואזדקפו לעילא, אוקיר בר נש לקב"ה, בכמה רוזן עלאין. אחזי ליחדא רזא דעשר אמירו, בגין ליחדא כלא, ולא תברכא שמא קדישא כדקא חזי, ואחזי ליחדא . רזא דרתיכין פנימאין, ורתיכין דלבר, בגין דיתברך שמא קדישא בכל סטרין, ויתיחד כלא כחדא, עילא ותתא.

ז) פתח ואמר, ^(ט) ולא יראו פני ריקם, דא איהו רזא דזקיפו דאצבען, כד זקיף לון בר נש לעילא, דבעי דלא לאזדקפא בריקניא, אלא בצלו ובבעותין ^(י) ובברכאן. ^(יא) וע"ד ולא יראו פני ריקם. ולא יראו לפני לא כתיב, אלא פני, רזא דזקיפו דאצבען, דלא אצטריכו לזקפא למגנא, כמה דאתמר.

ח) עשרה ^(יב) שליטין דקאמרן, אינון עשר אמירן לתתא, ברזא דאתוון רשימין כגוונא דלעילא, ואלין קיימין בקדמיתא על ההוא ^(יג) זקיפן דאצבעאן. * ובהא כל

חלופי גרסאות

ו ל"ג איהו ; הוא. ז על אתר. ח ל"ג כתיב. ט ומתרגם. י רתיכין ול"ג רזא. כ מוסיף ובברכאן או בחד מגייהו. ל ל"ג וע"ד. מ שלטנין ממנן דקאמרן אינון ממנן. נ זקיפו.

מסרת הזהר

ה) (קהלת ק"ט) תולדות ס"ב צ"ח. ו) (בראשית י"ד) ח"ב קטו. ח"ג קצה. ז"ח כ"ה ט"ב ש"ל. ז) (שמות כ"ג) בא מ"ט צ"מ.

וישמע יתרו

הסוד של עשרה מאמרות, כדי ליחד הכל ולברך את השם הקדוש כראוי. וראוי ליחד הסוד של מרכבות פנימיות דאצילות, ומרכבות חיצוניות לחוץ מאצילות, כדי שיתברך השם הקדוש מכל הצדדים ויתיחד הכל כאחד. למעלה ולמטה.

ז) פתח ואמר וכו' ! פתח ואמר, ולא יראו פני ריקם, זה הוא סוד של זקיפת האצבעות, שכאשר האדם זוקף אותם למעלה, צריך שלא יזקוף ריקם, אלא בתפלה ובבקשות ובברכות, ועל זה, ולא יראו פני ריקם, ולא יראו לפני, לא כתוב, אלא, פני, שהוא סוד זקיפת האצבעות. שלא צריך לזקפם בחנם. כמי שאמרנו.

ח) עשרה שליטין דקאמרן וכו' : עשרה שליטין שאמרנו הם למטה עשרה מאמרות, בסוד אותיות הרשומות כעין שלמעלה-ואלו

הסולם

מאמר

ד) בגין כך יסתמר וכו' : בשביל זה, ישמר עצמו בן אדם, בשעה שמרים ידיו למעלה, שיהיו בתפלה או בברכה או בבקשה, ולא ירים ידיו בחנם, משום שאלו עשרה ממונים הם מזומנים, ומתעוררים אל פרישת ידים ההוא, ואם הוא בחנם, עשרה האלו מקללים אותו ברמ"ח קללות. וזהו שכתוב, ויאהב קללה ותבואהו.

ה) וכדין רוח מסאבא וכו' : ואו רוח הטומאה שורה על אלו הידים, שהוא דרכו לשרות על מקום ריקן. והברכה אינו שורה במקום ריקן, וע"כ כתוב הרימותי ידי אל הי אל עליון, שמתרגם בצלו, דהיינו בתפלה.

ו) ובהאי פרישו דידין וכו' : ובפרישת ידים ההוא יש סודות עליונים. בשעה שנפרשו ונזדקפו למעלה, מוקיר האדם את הקב"ה בכמה סודות עליונים, והוא ראוי ליחד (דפוי' דף ס"ז ע"א * דף ס"ז ע"ב)

יתרו

סַטְרָא דְקְדוּשָׁה ׀ אַתְאֲחַד לְעֵילָא, לְאַרְמָא, כְּדִין כֹּל סַטְרִין אַחֲרָנִין אַתְכַּפִּיין כְּלָהוּ, וְאוּדִן לְמַלְכָא קְדִישָׁא.

ט) ת"ח, ברזא ׀ דקדושה איהו מלך, וכהן ׀ ומשמש תחותיה, בין לעילא בין לתתא. אית מלך לעילא, דאיהו רזא דקדש הקדשים, ואיהו מלך עלאה, ותחותיה אית כהן רזא דאור קדמאה, דקא משמש קמיה, ודא איהו כהן דאקרי גדול, סטרא דימינא.

י) אית מלך לתתא, דאיהו כגוונא דהוא מלך עלאה, ואיהו מלך על כלא דלתתא. ותחותיה אית כהן ׀ דמשמש ליה, רזא דמיכאל כהנא רבא, דאיהו ׀ לימינא. ודא איהו רזא דמהימנותא שלימתא, ׀ סטרא דקדושה.

יא) בסטרא אחרא, דלאו איהו סטרא דקדושה, אית רזא דאיהו מלך, והא אוקימנא דאקרי ׀ מלך זקן וכסיל, ותחותיה אית כהן און, ׀ ודא הוא רזא דכתיב, ׀ ויאמר אפרים אך עשרתי מצאתי און לי, בגין דחילא דא, שלטא על ההוא עובדא דעבד ירבעם. ואלמלא דאשכח חילא דא, לא יכיל לאצלחא בההוא עובדא. יב) רזא דמלה, בשעתא דהאי מלך והאי כהן אתכפיין, ואתברו, ׀ כדין כל סטרין אחרנין אתכפיין, ואודן ליה ׀ לקב"ה, כדין קב"ה שליט בלחודוי עלא ותתא, כד"א, ׀ ונשגב יי לבדו ביום ההוא.

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

ח) (קהלת ד') וירא צ"ה צ"א ז"ח ג"ח ט"ד שט"ו. ׀ אהיא חד. ׀ דשמא קדישא. ׀ דמשמשא ברזא
ט) (הושע י"ב). י) (ישעיה ב') וישלח ע"ו צ"ד. דקדושה. ׀ למשמש. ׀ מוסיף לימינא ודאי בסטרא
דקדושה אית מלך וכהן. ׀ ל"ג סטרא דקדושה. ׀ ל"ג
ודא הוא. ׀ ל"ג כדין כל סטרין אחרנין אתכפיין. א ל"ג לקב"ה.

וישמע יתרו

הסולם

מאמר

כהן גדול שהוא לימין. דהיינו חסד. וזה הוא סוד אמונה השלמה, צד הקדושה.

ואלו עומדים בתחילה על זקיפת האצבעות ההוא. ובזה כל צד הקדושה מתאחד למעלה. אזי כל הס"א נכנעים כולם, ומודים למלך הקדוש.

יא) בסטרא אחרא וכו' : בס"א. שאינה צד הקדושה, יש סוד שהוא מלך. וכך העמדנה שנקרא מלך זקן וכסיל. שהוא יצר הרע, ותחתיו יש, כהן און. וז"ס שכתוב, ויאמר אפרים אך עשרתי מצאתי און לי. דהיינו הכהן דס"א, משום שכח הזה און, שולט על מעשה ההוא שעשה ירבעם. ואם לא היה נמצא כח הזה, לא היה יכול להצליח במעשה ההוא.

ט) ת"ח ברזא דקדושה וכו' : בוא וראה, בסוד הקדושה יש מלך, וכהן המשמש תחתיו, בין למעלה ובין למטה. יש מלך למעלה שהוא סוד קדש הקדשים, דהיינו בינה, והוא מלך עליון, ותחתיו יש כהן, סוד אור הראשון, המשמש לפניו, דהיינו ספירת החסד, וזהו כהן שנקרא גדול, צד הימין.

יב) רזא דמלה בשעתא וכו' : סוד הדבר, בשעה שמלך הזה וכהן הזה, דס"א, נכנעים ונשברים, אז כל צדדים האחרים נכנעים ומודים לו להקב"ה, או הקב"ה מושל לבדו למעלה ולמטה. כש"א, ונשגב ה' לבדו ביום ההוא.

י) אית מלך לתתא וכו' : יש מלך למטה, דהיינו מלכות, שהוא כעין מלך ההוא העליון, והוא מלך על כל שלמטה, דהיינו ביי"ע, ותחתיו יש כהן המשמש אותו, שה"ס מיכאל (דפ"י דף ס"ו ע"ב)

(יג) כגיונא דא, ורזא דא ממש, עבד קב"ה בארעא, ב דתבר מלך זקן וכסיל, ודא הוא פרעה, בשעתא דאתא משה לפרעה, ואמר, ואלהי העברים נקרא עלינו, פתח ואמר, לא ידעתי את יי, ובעא קב"ה דיתיקר שמיה בארעא, כמה דאיהו יקירא לעילא. כיון דאלקי ליה ולעמיה, אתא ואודי ג ליה לקב"ה.

(יד) ולבתר אתבר ואתכפייא ההוא כהן ד און, יתרו, דמשמש תחותיה, עד דאתא ואודי ליה לקב"ה, ה ואמר ברוך יי אשר הציל אתכם וגו', עתה ידעתי כי גדול יי וגו', ודא הוא כהן און, סטרא אחרא, דאיהו סטר שמאלא. ודא איהו רזא דאמרה רחל, כד חמאת דמיתת, ו כמה דכתיב, ז בן אוני. ובגין דא ז אוחי יעקב, ואמר בן ימין, ולא בן אוני, סטר ימינא, ולא שמאלא.

(טו) וכיון דההוא מלך וכהן אודו לקודשא בריך הוא, ואתברו קמיה, כדין אסתלק קודשא בריך הוא ביקריה על כלא, עילא ו ותתא, ו ועד דאסתלק קב"ה ביקריה, כד אודן אלין קמיה, לא אתייהיבת אורייתא. כ עד לבתר דאתא יתרו, ג ואודי ואמר, עתה ידעתי כי גדול יי מכל האלהים. ברוך יי אשר הציל אתכם וגו'. כדין אסתלק קב"ה ביקריה, עילא ותתא, ולבתר יהב אורייתא בשלימו, דשלטנו על כלא.

(טז) מ ר"א פתח ואמר, מ יודוך עמים אלהים יודוך עמים כלם, ג ת"ח, ו דוד מלכא קם ושבח ואודי למלכא קדישא. ו והוא אשתדל באורייתא, ו בההיא שעתא

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

כ (שמות ה') הקסה"ז קל"ג צ"ו. ז (בראשית ל"ה) ב מוסיף דתבר ואלקי ; לא גרסינן מן דתבר עד יוצא ע"ב צ"ב. ט (תהלים ס"ז) להלן אות כ"א צ"צ. בשעתא. ג לא גרסינן ליה. ד לא גרסינן און יתרו. ה לא גרסינן מן ואמר עד ודא. ו ל"ג כמה. ז אודי.

ח ל"ג ואתברו קמיה. ט מוסיף ותתא איהו דהוה מלכא קרופיטאש לכל דמין כיון דאיהו אודה כל שאר עמין אודו דכתיב אז ובהלו אלופי אדום אתא יתרו סמכא עלאה דבממנן די בכל טעון אתרנין ואודי ליה להקב"ה כדין אתייקר. י עד. כ ל"ג עד. ל ל"ג מן ואודי עד איהו דהוה מלכא שבאות י"ט. מ ל"ג ר"א. נ כדין ול"ג ת"ח. ס ל"ג דוד מלכא. ע כיון דהוה. פ וההיא.

מאמר

הסולם

וישמע יתרו

מיהר יעקב ואמר, בן ימין ולא בן אוני צד ימין ולא שמאל.

(טו) וכיון דההוא מלך וכו': כיון שהמלך והכהן תהווא, מודים להקב"ה ונשברים לפניו, אז עולה הקב"ה ביקרו על כולם למעלה ולמטה. ומטרם שעלה הקב"ה ביקרו כשאלו הודו לפניו, לא ניתנה התורה. עד לאחר שבא יתרו, והודה ואמר, עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלקים. ברוך ה' אשר הציל אתכם. אז עלה הקב"ה ביקרו למעלה ולמטה, ואח"כ נתן התורה בשלימות ממשלתו על הכל.

(טז) ר"א פתח וכו': ר"א פתח ואמר. יודוך עמים אלקים יודוך עמים כולם. בוא וראה, דוד המלך, קם ושיבח והודה למלך הקדוש. והוא עסק בתורה, בשעה ההיא כשנתעורר

(יג) כגיונא דא ורזא וכו': כעין זה

וסוד הזה ממש, עשה הקב"ה בארץ, ששבר מלך זקן וכסיל, וזהו פרעה. בשעה שבא משה לפרעה, ואמר, אלקי העברים נקרא עלינו, פתח ואמר, לא ידעתי את ה'. ורצה הקב"ה שיתיקר שמו בארץ כמו שהוא יקר למעלה, והכה אותו עשר מכות, כיון שהכה אותו ואת עמו, בא והודה להקב"ה.

(יד) ולבתר אתבר ואתכפייא וכו':

ואח"כ נשבר ונכנע כהן האון ההוא, יתרו, שמשמש תחתיו עד שבא והודה להקב"ה, ואמר, ברוך ה' אשר הציל אתכם וגו' עתה ידעתי כי גדול ה' וגו'. וזה הוא כהן און, צד אחר, שהוא צד שמאל. וזהו סוד שאמרה רחל, כשראתה שהיא מתה, כמ"ש, בן אוני. ומשום זה (דפו"י דף ס"ז ע"ב)

ז כד רוח צפון אתער, והוה בטש באינון נימין דכנורא, וכנורא הוה מנגן ואמר ק שירה וכו', ומה ר שירה הוה קאמר.

יז תא חזי, בשעתא דקב"ה אתער לגבי כל אינון רתיכין, למיהב לון טרפא, כמה דאוקימנא דכתיב, ו ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה. כדין, כלהו בחדו, פתחי ואמרי, ו אלהים יחננו ויברכנו יאר פניו אתנו סלה. כד רוח צפון אתער ונחית לעלמא, נשיב ואמר, לדעת בארץ דרכך בכל גוים ישועתך. כנור בשעתא דאיהו מנגנא ביה בההוא רוחא, פתח ואמר ו יודוך עמים כלם ה דוד כד הוה קם, ואתער עליה רוח קדשא, פתח ואמר, ארץ נתנה יבולה יברכנו אלהים אלהינו יברכנו אלהים וייראו אותו כל אפסי ארץ. בגין לאמשכא טיבו דקודשא בריך הוא, מעילא לתתא. לבתר אתא דוד ברוח קדשא, וסדר לון כחדא, אסתכל בכלא האי קרא דכנורא, ו דשלימו דיקרא דקב"ה עילא ותתא.

יח בשעתא דשאר עמין ב אתכפיין, אתיין ואודאן ליה ג לקב"ה, כיון דאינון ד אתכפיין, ואודן ליה, כדין אשתלים יקרא דקב"ה עילא ותתא. בשעתא דאתא משה * לפרעה ואמר ליה יי אלהי העברים נקרא עלינו וגוי, פתח איהו ואמר לא ידעתי את יי.

יט ובעא קב"ה, דיתייקר שמיא בארעא, כמה דאיהו יקרא לעילא, כיון דאלקי ליה ולעמיה, אתא ואודי ליה לקב"ה, דכתיב, ו יי הצדיק. איהו דהוה מלכא קרופינוס דכל עלמא, כיון דאיהו אודי, כל שאר מלכין אודון, דכתיב, ו אז נבהלו אלופי אדום.

חלופי גרסאות

צ כדין, ק ליג שירה. ר ליג שירה. ש מוסיף יודוך עמים אלקים יודוך. ת בדפוויי כתב חסר. א מוסיף בגין דשלימו. ב אחרנין. ג ליג לקב"ה. ד אודין ו"ב אתכפיין.

וישמע יתרו

בא דוד ברוח הקודש וסדר אותם יחד, ככתוב, יברכנו אלקים וגו', הסתכל בכל המקרא הזה, של הכנור, דהיינו יודוך עמים כלם. כי שלימות יקר הקב"ה הוא למעלה ולמטה, דהיינו וייראו אותו כל אפסי ארץ.

יח בשעתא דשאר עמין וכו' : בשעה ששאר עמים נכנעים ובאים ומודים להקב"ה, כיון שהם נכנעים ומודים לו נשלם או כבוד הקב"ה למעלה ולמטה. בשעה שבא משה לפרעה, ואמר לו, ה' אלקי העברים נקרא עלינו וגו', פתח הוא ואמר לא ידעתי את ה'. יט ובעא קב"ה דיתייקר וכו' : ורצה הקב"ה שיתייקר שמו בארץ כמו שהוא יקר למעלה, כיון שהכה אותו ועמו. בא והודה להקב"ה, שכתוב, ה' הצדיק. הוא שהיה מלך חשוב בכל העולם, כיון שהוא הודה, הודו כל שאר המלכים, שכתוב, אז נבהלו אלופי אדום.

אתא

מסרת הזהר

ג (משלי ל"א) ויחי רס"ח צ"ה. ט (תהלים ס"ז) ח"ג קלב ט (שמות ט') בשלח נה צ"ג ח"ג טו. פ (שם ט"ו) ח"ב קפד.

הסולם

מאמר

כשנתעורר רוח צפון, והיה מכה בנימין של הכנור, והכנור היה מנגן ואמר שירה. שואל, ואיזה שירה היה אומר.

יז תא חזי בשעתא וכו' : ומשיב, בוא וראה, בשעה שהקב"ה מתעורר אל כל אלו המרכבות לתת להם טרף, כמו שהעמדנו, שכתוב, ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה, אז כולם, פתחו ואמרו בשמחה, אלקים יחננו ויברכנו יאר פניו אתנו סלה. כשרוח צפון נתעורר וירד לעולם, נושב ואומר, לדעת בארץ דרכך בכל גוים ישועתך. הכנור, בשעה שהוא מנגן על ידי רוח ההוא, פתח ואמר, יודוך עמים כולם. דוד כשהיה קם ונתעורר עליו רוח הקודש. פתח ואמר ארץ נתנה יבולה יברכנו אלקים אלקינו יברכנו אלקים וייראו אותו כל אפסי ארץ. כדי להמשיך את הטוב של הקב"ה מלמעלה למטה. אח"כ

(דפוויי דף ס"ז ע"ב *) דף ס"ח ע"א

(כ) אתא יתרו, ה כומרא עלאה, ו רברבא, רב ז ממנא דכל טעוון אחרנין, ואודי ליה לקב"ה, ח ואמר עתה ידעתי כי גדול יי מכל האלהים, כדין אסתלק ס ואתייקר קב"ה ביקריה עילא ותתא, ולבתר יהב אורייתא בשלימו, דשלטנו על כלא.

(כא) אר"ש לר' אלעזר בריה, ע"ד כתיב, ט יודוך עמים אלהים יודוך עמים כולם. אתא ר' אלעזר ונשיק ידוי. בכה ר' אבא ואמר, פ כרחם אב על בנים. מאן ירחם על ר' אלעזר, ולאשלמא מלוי, בר ירחימו דמר, זכאה חולקנא, דזכינא למשמע מלין אלין קמיה, דלא נכסוף בהו לעלמא דאתי.

(כב) אמר רבי אבא, הא כהן און לא כתיב ביתרו, כהן מדין כתיב. א"ל, כלא איהו חד. בקדמיתא חמוי דיוסף, כהן און אקרי. ולבתר חמוי דמשה, כהן מדין. וכלא רזא חדא, דהא אלין תרין משה ויוסף, בדרגא דרזא חדא קיימין, כ ברזא דאת ר"ו, תרין וויין כחדא. ומה דאתמר כהן מדין, רזא דא אשת מדינים.

(כג) ארים ידוי על רישיה ר' אבא ובכה, אמר, נהירו דאורייתא סלקא השתא עד רום רקיע דכרסייא עלאה, לבתר ז דיסתלק מר מעלמא, מאן ינהיר נהירו דאורייתא. ווי לעלמא דישתאר יתום מינך. אבל מלין דמר יתנהירו בעלמא עד דייתי מלכא משיחא וכדין כתיב, ח ומלאה הארץ דעה את יי וגר

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

(ז) (תהלים ס"ד) לעיל אות ט"ז צ"מ. ק) (שם ק"ג) ויחי פי צ"א. ר) (ישעיה י"א) וירא קט"ז צ"ז.
 ה סמכא. ו די בממנן ולא גרסינן ורברבא רב ממנא.
 ז מוסיף ממנא דכל ממנא. ח מוסיף כדין אתיקר ואודי ואמר. ט לא גרסינן ואתייקר. י ל"ג מן רחימו
 עד כהן מדין כתיב. כ ומה דאתמר כהן מדין רזא דא אשת מדינים משה ויוסף ברזא חדא קיימי רזא דא ר"ו [א"י] תרין כחדא. ל ל"ג דיסתלק מר מעלמא.

וישמע יתרו

הסולם

מאמר

לו. הכל הוא אחד, מתחילה היה נקרא כהן און חותנו של יוסף, ואח"כ נקרא חותנו של משה כהן מדין. והכל הוא סוד אחד. שכהן מדין הוא כמו כהן און. כי אלו השניים משה ויוסף במדרגה של סוד אחד הם נמצאים, בסוד של 'אות ו' שבמילוי היא ו' שתי וויין ביחד. אשר ו' ראשונה הוא משה, שהוא ת"ת, ו' שניה הוא יוסף, שהוא יסוד. ומה שנאמר כהן מדין, ה"ס אשת מדינים.

(כ) ארים ידוי על וכר' ! הרים ר' אבא ידיו על ראשו ובכה. אמר, אור התורה עולה עתה עד רום הרקיע של הכסא העליון. אחר שיסתלק אדוני מן העולם, מי יאיר אור התורה. אוי לעולם שישאר יתום ממך. אבל הדברים של אדוני יאירו בעולם עד שיבוא מלך המשיח, ואז כתוב, ומלאה הארץ דעה את ה' וגו'.
 וישמע

(כ) אתא יתרו כומרא וכר' ! בא יתרו, כומר עליון וגדול, שר ממונה של כל אלילים האחרים והודה להקב"ה, ואמר עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלקים, או נתעלה ונתיקר הקב"ה ביקרו למעלה ולמטה, ואח"כ נתן התורה בשלמות שליטתו על הכל.

(כא) אר"ש לר' אלעזר וכר' ! אמר ר' שמעון לר"א בנו, על זה כתוב, יודוך עמים אלקים יודוך עמים כולם. בא ר' אלעזר ונשיק ידיו של אביו. בכה ר' אבא ואמר, כרחם אב על בנים. מי ירחם על ר' אלעזר וישלים את דבריו חוץ מאהבתו של אדוני. אשרי חלקנו שזכינו לשמוע דברים אלו לפניו, שלא נתבייש בהם לעולם הבא

(כב) אמר ר' אבא וכר' ! אר"א הרי כהן און. לא כתוב ביתרו, כהן מדין כתוב. אמר (דפו"י דף ס"ח ע"א)

(כד) וישמע יתרו כהן וגו', רבי חייא אמר, האי קרא אית לאסתכלא ביה, בקדמיתא כתיב. את כל אשר עשה אלהים ל משה, ולביתר כתיב כי הוציא יי'. אלא רוא דא את כל אשר עשה אלהים, דא שמא דאגין על משה ועל ישראל, ולא אתעדי מנייהו בגלותא. ולביתר, שמא עלאה אפיק לון ממצרים. דהא שמא קדישא דאפיק לון, ברזא דיובלא הוה.

(כה) ד"א את כל אשר עשה אלהים למשה, כד אתרמי לנהרא, ו וכד שזיב ליה מחרבא דפרעה, ולישראל עמו, דכתיב, וישמע אלהים את נאקתם. וכתיב ויכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ.

(כו) וישמע יתרו כהן מדין. רבי יוסי פתח, פדות שלח לעמו צוה לעולם בריתו קדוש ונורא שמו. מאי שנא, בכל שאר קראי, דבכלהו, תרין תיבין מאלפא ביתא, ובהאי קרא, ובקרא דאבתריה, תלת תלת. אלא, בגין לאשלמא שית סטרין, בהאי אלפא ביתא, האי לקבל תלת פורקנין דישראל, בר פורקנא קדמאה. קרא אחרא, לקבל תורה נביאים וכתובים. וכלא תליא בהאי חכמה.

(כז) פדות שלח לעמו, כד פריק קב"ה לישראל, מגלותא דמצרים, ועבד לון נסין וגבורין. צוה לעולם בריתו, כד אתא יתרו, וקביל ליה קודשא בריך הוא, וקריב ליה לפולחניה. ומתמן, אתקריבו כל אינון גיורין, תחות גדפוי דשכינתא, מתמן ולהלאה, קדוש ונורא שמו. דהא כדין אתקדש שמייה דקב"ה, דהא יתקדש שמא קדישא, כד אתבר, ואתכפיא סטרא אחרא, כמה דהוה ביתרו.

חלופי גרסאות

ס ל"ג למשה. נ שמא דא. ו שזיב ול"ג וכד. ע מוסיף מסטרא אחרא יתקדש ; אתקדש.

מסרת זוהר

(ש) (שמות ב') וירא קל"ג צ"ג. (ת) (שם א') (שמות צה צ"ב. א) (תהלים קי"א).

וישמע יתרו

הסולם

מאמר

כי בפסוק הזה יש ג' אותיות פ' צ' ק', ובשלאחריו, יש ג' אותיות ר' ש' ת'. ומשיב, אלא כדי להשלים שש בחינות באלפא ביתא. הוה, שהם ג' גאולות, ותורה נביאים וכתובים. מקרא הוה הוא כנגד ג' גאולות של ישראל, שהם בכל יון אדום. חוץ מגאולה הראשונה של מצרים שכבר היתה, ומקרא האחר, הוא כנגד תורה נביאים וכתובים. והכל תלוי בחכמה הוה. שתורה נביאים וכתובים תלויים ויוצאים מחכמה וע"כ מתחיל המקרא האחר, ראשית חכמה.

(כו) פדות שלח לעמו : פירוש אחר, פדות שלח לעמו, היינו כשהוציא את ישראל ממצרים ועשה להם נסים וגבורות צוה לעולם בריתו. היינו כשבא יתרו וקבלו הקב"ה וקרבו לעבודתו. ומשם התקרבו כל אלו הגרים תחת כנפי השכינה. משם ולהלאה, כדוש ונורא שמו. כי אז נתקדש שמו של הקב"ה, כי השם הקדוש מתקדש, כשנשבר ונכנע הס"א, כמו שהיה ביתרו.

וישמע

(כד) וישמע יתרו כהן וגו' : ר' חייא אמר מקרא זה, יש להסתכל בו. בתחילה כתוב, את כל אשר עשה אלקים למשה ואח"כ כתוב, כי הוציא הו"ה. ומשיב, אלא סוד זה, אשר עשה אלקים שהוא המלכות, זהו השם שהגין על משה ועל ישראל ולא סר מהם בגלות. ואח"כ שם העליון הוציאם ממצרים, כי השם שהוציאם ממצרים היה בסוד היובל, שהיא בינה.

(כה) ד"א, את כל אשר וכי : פי' אחר, כל אשר עשה אלקים למשה, היינו כשנשלך לנהר, וכשהצילו מחרב פרעה. ולישראל לעמו, שכתוב, וישמע אלקים את נאקתם. וכתוב, וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ. (כו) וישמע יתרו כהן מדין : ר' יוסי פתח, פדות שלח לעמו צוה לעולם בריתו קדוש ונורא שמו. שואל, מה השינוי שבכל שאר הפסוקים יש בכלום רק ב' תיבות מאלפא ביתא. כגון בפסוק שלפני זה כתוב ב' אותיות ט' ע', ובפסוק הזה ובפסוק שלאחריו יש ג' ג'.

(דפ"ו דף ס"ח ע"א)

כח) וישמע יתרו וגר, וכי יתרו שמע, וכל עלמא לא שמעו, והא כתיב, שמעו עמים ירגזון. אלא, כל עלמא שמעו, ולא אתברו, ואיהו שמע ואתבר, * ואתכפיא מקמיה דקב"ה, ואתקרב לדחלתיה.

כט) רבי אבא אמר, בכמה אתר תנינן, דקב"ה, כל מה דעבד לעילא ותתא כלא איהו קשוט, ועובדא דקשוט. ולית לך מלה בעלמא דבעי בר נש לדחיא פ ליה מניה, ולאנהגא ביה קלנא, דהא כלהו עובדא דקשוט ז אינון, וכלא אצטריך בעלמא.

ל) דהא זמנא חדא, הוה ר' אלעזר ק אזיל בארחא, והוה אזיל עמיה ר' חזקיה, חמו חד חויא, קם ר' חזקיה למקטליה. א"ל ר' אלעזר, שביק ליה לא תקטליניה. א"ל, והא מלה בישא איהו, דקטיל בני נשא. א"ל ר' חזקיה, והא כתיב ג אם ישוך הנחש בלא לחש. לא נשיך חויא לבר נש, עד דלחשין ליה מלעילא, ואמרי ליה זיל קטיל ליה לפלניא.

לא) ולזמנין כמה דעביד האי, הכי נמי שויב לבר נש, ממלין אחרנין, ועל ידוי ארחיש קב"ה ניסא לבני נשא, וכלא בידא דקב"ה תליא, וכלא איהו עובדי ידוי, ואצטריך עלמא ט להו, ואי לאו דאיצטריך לון עלמא, לא עבד לון קב"ה. וע"ד לא בעי בר נש לאנהגא ה בהו קלנא במלי דעלמא. במלוי ובעובדוי דקב"ה עאכ"ו. לב) פתח ואמר, ד וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד. וירא אלהים: דא אלהים חיים. וירא: דאסתכל לאנהרא לון, ולאשגחא לון. את כל

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

ב) (שמות ט"ו) בשלח קכב צ"ק. ג) (קהלת יוד) ח"ב רסח: ח"ג קפג: ד) (בראשית א') כ"א ג' צ"א. פ' ל"ג ליה. צ איהו. ק ל"ג אזיל. ר ל"ג לרי. ט בהו. ת ביה.

מאמר

הסולם

וישמע יתרו

בני אדם. אמר לו לר' חזקיה, והרי כתוב, אם ישוך הנחש בלא לחש. אין הנחש נושך בני אדם עד שלוחשים לו מלמעלה, ואומרים לו, לך תרוג את פלוני.

לא) ולזמנין כמה דעביד וכ"ו: ולפעמים כמו שעושה זה, כן מציל את האדם מדברים אחרים. ועל ידו עושה הקב"ה נס לבני אדם. והכל בידי הקב"ה תלוי, והכל הוא מעשה ידיו, והעולם צריך להם, ואם לא היה העולם צריך להם לא עשה אותם הקב"ה. וע"כ אין האדם צריך לנהוג בהם בזיון בדברי העולם, בדבריו ובמעשה הקב"ה על אחת כמה וכמה.

לב) פתח ואמר וכ"ו: פתח ואמר, וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד. וירא אלקים, זה אלקים חיים, שהוא בינה. וירא, פירושו שהסתכל להאיר להם ולהשגיח עליהם. את כל אשר עשה, הכל בכלל אחד, למעלה

כח) וישמע יתרו וגר: שואל, וכי יתרו שמע, וכל העולם לא שמעו, והרי כתוב, שמעו עמים ירגזון, וחשיב, אלא כל העולם שמעו, ולא נשברו, וע"כ אין שמיעתו שמיעה. והוא שמע ונשבר ונכנע לפני הקב"ה ונתקרב ליראתו. ע"כ שמיעתו שמיעה.

כט) ר' אבא אמר וכ"ו: רא"א, בכמה מקומות למדנו, שהקב"ה כל מה שעושה למעלה ולמטה הכל הוא אמת ופעולתו אמת. ואין לך דבר בעולם, שהאדם צריך לדחותו ולנהוג בו בזיון, כי כולם פעולות אמת הם, והכל נצרך בעולם.

ל) דהא זמנא חדא וכ"ו: כי פעם אחת, היה ר' אלעזר הולך בדרך, והיה הולך עמו ר' חזקיה. ראו נחש אחד. קם ר' חזקיה להרגו. אמר לו ר' אלעזר, עזוב אותו, אל תהרגו. אמר לו, והרי דבר רע הוא, שהורג (דפריי דף ס"ח ע"א *) דף ס"ח ע"ב)

אשר עשה א כלא בכללא חדא, עילא ותתא. והנה טוב: דא סטרא דימינא. מאד: דא סטרא דשמאלא, והא אוקמוה, טוב: דא מלאך חיים. מאד: דא מלאך המות. וכלא רזא חדא. רזא הוא, לאינן דמסתכלי ברזא דחכמתא. (ג) וירא אלהים את כל אשר עשה. בכל עובדא דבראשית, כתיב, וירא אלהים כי טוב, והכא וירא אלהים את כל אשר עשה. אלהים לתתא, שליט על תתאי. אלהים לעילא, שליט על עלאי. ^ב דא איהו רזא דאלהים חיים, דאנהיר ואדליק כל אינן בוצינין עלאין ותתאין, ומתמן נפקין כל אינן נהורין לאנהרא.

תוספתא

(ד) בטמירו דטמירין, אתרשים רשימו חד, דלא אתחזי ולא אתגליא. ההוא רשימו, רשים ולא רשים. מארי דסכלתנו, ופקחין דעיינין, לא יכלין למיקם ביה. איהו קיומא דכלא. ההוא רשימו איהו זעיר, דלא אתחזיא ולא אתגליא. קיימא ברעותא, לקיימא כלא. לנטלא מה דנטלא, ממה דלית ביה רשימו, ולא רעותא, דלא ^ג אתחזי.

(ה) ההוא רשימו בעא לאחפיא גרמיה, ועבד ליה לגרמיה, לאתטמרא ביה, חד היכלא. ההוא היכלא אפיק ליה מגרמיה, ומתח ליה במתיחו רב וסגיא לכל סטרין, אוקיר ליה בלבושי יקר, פתח ליה חמשין תרעין.

חלופי גרסאות

א כל. ב ד"א כלא (איהו) אלקים חיים; דא כלא איהו אלקים (ד"א). ג אתחזוק.

וישמע יתרו

הסולם

מאמר

ממנו בעלי התבונה, ועינים פקוחות, שהם בעלי החכמה, אינם יכולים לעמוד עליו. הוא קיום הכל. רושם ההוא, שבא"א, הוא קטן עד שאינו נראה, ואינו מתגלה, עומד שם ברצון לקיים הכל. כלומר, שמציאותו נרגש, רק ברצון שיהיה, כי בגללה מתקיים הכל, לקבל מה שמקבל ממה שאין בו רשימו ולא רצון, ואינו נראה, שהוא א"ס ב"ה. ולולא הרושם ההוא לא יכלו לקבל מא"ס ב"ה. פירוש. התוספתא מבאר לפנינו סדר אצילות של פרצופי אצילות, עתיק וא"א ואו"א וז"א. ואיך מקור הכל הוא המסך דמלכות דמדת הדין המשתמשת בפרצוף עתיק, ופועלת בא"א, להסתים שם החכמה. ואיך חלק ממנה נמתק בבינה, הנק' היכל, והיא עצמה נגנוה בג"ר של היכל, שהם או"א עלאין. ואח"כ מבאר ו"ק דז"א בסוד ששה יריעות, ויריעה המרוקמת שה"ס הג"ר דז"א וכו' כמו שמבואר לפנינו.

(ה) ההוא רשימו בעא וכו': הרושם ההוא רצה לכסות עצמו, ועשה לו לעצמו כדי להתכסות בו, היכל אחד. דהיינו שהעלה חלק ממנו

למעלה ולמטה. והנה טוב, זהו צד ימין. מאד זהו צד שמאל. וכבר העמידוהו טוב, זה מלאך חיים, מאד, זה מלאך המות. והכל סוד אחד. סוד הוא לאלו שמסתכלים בסוד החכמה.

(ג) וירא אלקים את כל אשר עשה; שואל, בכל מעשה בראשית, כתוב, וירא אלקים כי טוב, וכאן, וירא אלקים את כל אשר עשה. ומנסיב. אלקים למטה, שהיא המלכות, שולט על תחתונים. אלקים למעלה, שהיא בינה, שולט על העליונים. אלקים למעלה השולט על עליונים זהו סוד אלקים חיים, שהיא בינה. שזהו וירא אלקים את כל אשר עשה, כי האיר והדליק כל אלו הנרות העליונים והתחתונים ומשם יוצאים כל אלו האורות להאיר.

תוספתא

(ד) בטמירו דטמירין אתרשים וכו': במכוסה מכל המכוסים, שהוא פרצוף עתיק, נרשם רושם אחד שהוא הרושם דמסך דמלכות דמדת הדין המשתמשת בעתיק, שלא נראה ואינו מתגלה. רושם ההוא, רושם פרצוף שני, שהוא אר"ך אנפין, ואינו רושם, כי לא נרשם (דפו"י דף ס"ח ע"ב)

לו) לגו בגו, אתטמר ואתגניז ההוא רשימו. כיון דאתגניז ביה, ועאל בגויה, אתמליא נהורא. מההוא נהירו, נבעין נהורין, וניצוצין נפקין מאינון תרעין, ונהרין כלא.

לז) ההוא היכלא אתחפייא בשית יריען. אינון שית יריען, אינון חמש. לגו בגו אינון יריען, קיימא חד ז יריעא מרקמא, בההוא יריעה אתחפייא ההוא היכלא, מניה אשגח וחמא לכלא.

לח) האי היכלא איהו פקיחא ה דעינין, דלא ניים. איהו אשגח תדיר לאנהרא לתתא, מגו נהירו דההוא רשימו. ההוא סכלתנו, חכמתא טמירתא, ו רעו דרעותין הוי ז גניז וטמיר, ולא אתגליא, קיימא ולא קיימא. בריך הוא מטמיר דטמירו, בריך הוא לעלם ולעלמי עד אמן. (ע"כ)

לט) תא חזי, יתרו הוא דיהב עיטא למשה, על תקונא דדינין, הכי אצטריך. ורזא דא דאודי ליה לקביה, וסדר קמיה תקונא דדינוי, לאחזאה מה דכתיב, כי המשפט לאלהים הוא, ולא לסטרא אחרא. ודינין לישראל אתייהבו, ולא לאחרא, דכתיב ו חקיו ומשפטיו לישראל. ות"ח, לא ינהיג בר נש קלנא באחרא, ומלה דהדיוטא, מלה * איהו. דהא במשה כתיב, וישמע משה לקול חותנו וגו'.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ד ל"ג יריעא. ה בעיינין. ו בעו דבעותין. ז וטמיר גניז. ח לשאר עמין.

ה (דברים א') ח"ב ע"ג. ו (תהלים קמ"ז) שמות קד צ"ד.

וישמע יתרו

הסולם

מאמר

כלומר היא הראשונה המלבשת להיכל שהיא בינה, ועליה שאר שש היריעות. ממנה הוא משגיח ורואה הכל. כלומר, היא הג"ר שנוהג בהן ראייה.

ממנו להתמתק בבינה, ואז נעשה הבינה להיכל. הוציא אותו מעצמו. דהיינו שהעלה חלק ממנו לבינה, ומשך אותו בהתפשטות רבה וגדולה, דהיינו הארת חכמה, המאירה לכל הצדדים, והוקיר אותו בלבוש יקר, דהיינו אור החסדים להלביש החכמה, ופתח בו חמשים שערים.

לח) האי היכלא איהו וכ"ו: היכל הזה הוא פקיחת עינים שלא ינום, דהיינו, שמשגיח תמיד להאיר למטה, מתוך האור של רושם ההוא הנזכר. שהוא אור החסדים. תבונה ההיא חכמה המכוסה, ורצון הרצונות שהוא הכתר, דהיינו הג"ר שבהיכל, הנקראים אר"א עלאין, הוא גנוז ומכוסה, ואינו מתגלה, נמצא ואינו נמצא. ברוך הוא ממכוסה של כל המכוסים, שהוא כתר, ברוך הוא לעולם ולעולמי עד, אמן. (ע"כ תוספתא)

לו) לגו בגו אתטמר וכ"ו: לפני ולפנים, שבאותו היכל, דהיינו בג"ר שבו, הנקראים אר"א עלאין, נתכסה ונגנו רושם ההוא, כיון שנגנו בו ונכנס בתוכו נתמלאו אר"א עלאין באור. מאור ההוא נובעים אורות, וניצוצים שהוא אר"ח ויוצאים מאלו השערים שבהיכל, ומאירים כולם.

לט) תא חזי יתרו וכ"ו: בוא וראה, יתרו הוא שנתן עצה למשה על תקון הדינים. וכך צריך להיות. וחס שהודה להקביה, וסדר לפניו תקון דיניו. להורות מה שכתוב, כי המשפט לאלקים הוא, ולא לסטרא אחרא. והדינים ניתנו לישראל ולא לאחרא. שכתוב, חקיו ומשפטיו לישראל. יראה וראה, לא ינהג אדם

לו) ההוא היכלא אתחפייא וכ"ו: היכל ההוא מתכסה, כלומר שנתלבש, בשש יריעות, שהם ז"א, שיש בו שש ספירות חג"ת נה"י. אלו שש יריעות הם חמשה, כי יסוד אינו ספירה מיוחדת, אלא הוא כולל של ה' ספירות חג"ת נ"ה בלבד. לפני ולפנים של אלו היריעות עומדת יריעה אחת מרוקמת, שהיא הג"ר של היריעות, ביריעה הזו מתכסה, ומתלבש ההיכל, (דפו"י דף ס"ח ע"ב *) דף ס"ט ע"א)

(מ) וישמע יתרו וגו'. פתח ואמר (ז) על כן אודך בגוים יי' ולשמך אזמרה. דוד מלכא אמר (ח) דא ברוח קדשא, בשעתא דחמא, דהא יקרא דקב"ה, לא אסתליק בסליקו. ולא אתיקרא בעלמא, אלא מסטרא דשאר עמין. ואי תימא, הא קב"ה לא אתייקר בעלמא, אלא בגיניהון דישראל. הכי הוא ודאי, דהא ישראל אינון הוי יסודא דשרגא לאנהרא, אבל כד שאר עמין אתאן ואודן ליה, בשעבודא כ דיקרא דקודשא בריך הוא, כדין ג אתוסף יסודא דשרגא, ואתתקף (ט) על כל עובדוי. בחבורא חדא, ושליט קב"ה בלחודוי עילא ותתא.

(מא) כגוונא דא, כל עלמא, דחילו ג ואימתא נפל עלייהו מקמי קב"ה. וכיון דאתא יתרו, דאיהו כומרא עלאה, דכל טעוון אחרנין, כדין אתתקף ושליט יקרא דקודשא בריך הוא על כלא.

(מב) בגין, דכל עלמא, כד שמעו שמע גבורתיה דקב"ה, זעו. וכלהו הוו מסתכלן ביתרו, דאיהו חכים ורב ממנא דכל טעוון דעלמא, כיון דחמו, דאיהו אתא ופלח ליה לקודשא בריך הוא, ואמר עתה ידעתי כי גדול יי' מכל האלהים, כדין כלהו אתרחקו מפולחניהון, וידעו דלית בהו ממשו. כדין אתייקר יקרא דשמא קדישא דקב"ה, בכל סטריין. ועל דא אתרשים פרשתא דא באורייתא, ושירותא דפרשתא הוה ביה (ט) ביתרו.

(מג) (ט) יתרו חד מחכימין דפרעה הוה. תלת חכימין הוו ליה לפרעה, חד יתרו, וחד איוב, וחד בלעם. חד יתרו: דלא הוה פולחנא וממנא ושמשא וככבא דשליט

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ט ל"ג דא. י לאתיקרא ול"ג ולא. כ ביקרא. ג אתתקף. ט ל"ג על. נ דאימתא. ט ל"ג ביתרו. ע דיתרו.

(ז) (תהלים י"ח).

וישמע יתרו

הסולם

מאמר

שבא יתרו, שהוא כומר עליון של כל אלהים אחרים, או התחזק ושלט כבוד הקב"ה על כל.

דם בזיון באחר, ודבר מהדיוט, הוא דבר. שהרי במשה כתוב, וישמע משה לקול חותנו וגו'.

(מב) בגין דכל עלמא וכי': משום שכל העולם כששמעו שמע גבורתו של הקב"ה זעו, וכולם היו מסתכלים ביתרו, שהוא חכם וממונה הגדול על כל אלילי העולם, כיון שראו שהוא בא ועובד להקב"ה, ואמר כי עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים. אז נתרחקו כולם מעבודתם, וידעו שאין בהם ממש, או נתיקר יקרו של השם הקדוש של הקב"ה בכל הצדדים. ועל כן נרשם פרשה זו בתורה ותחילת הפרשה הוא ביתרו.

(מ) וישמע יתרו וגו': פתח ואמר. על כן אודך בגוים ה' ולשמך אזמרה. דוד המלך אמר זה ברוח הקודש, בשעה שראה שכבוד הקב"ה אינו עולה בהתעלות ואינו מתיקר בעולם, אלא מצד שאר העמים. ואם תאמר, הרי הקב"ה אינו מתיקר בעולם אלא בשביל ישראל. כן הוא ודאי, שהרי ישראל הם היסוד של הנר להאיר, אבל כאשר שאר העמים באים ומודים לו בשעבוד אל יקר של הקב"ה, אז נתוסף יסודו של הנר, ומתחזק על כל מעשיו בחבור אחד, ושולט הקב"ה לבדו למעלה ולמטה.

(מג) יתרו חד מחכימין וכי': יתרו היה אחד מחכמי פרעה. שלשה חכמים היה לו לפרעה, אחד יתרו, ואחד איוב, ואחד בלעם. אחד יתרו, שלא היה עבודה וממונה ושמש וכוכב השולט על ממשלתו, שלא היה יודע העבודה

(מא) כגוונא דא כל וכי': כעין זה. כל העולם נפל עליהם פחד ואימה לפני הקב"ה, בעת ששמעו הסיים של יציאת מצרים. וכיון (דסרי דף ס"ט ע"א)

על שולטניה, דלא הוה ידע פולחנא דאתחזי ליה, וההוא שמושא דיליה. בלעם, הוה חרשא בכל מיני חרשין בין בעובדא בין במלה.

(מד) איוב הוה דחיל בדחילו, ובההוא דחילו הוה עקרא ^פ דיליה, בגין דמלה דלעילא, בין דקדושה, בין דסטרא אחרא, לא יכיל בר נש לאמשכא רוחא דלעילא לתתא ולמקרב גביה, ^צ אלא בדחילו. ויכוין לביה ורעותיה בדחילו ותבירו דלכא, וכדין ימשיך לתתא רוחא דלעילא ורעותא דאצטריך.

(מה) ואי לא ישוי לביה ורעותיה בדחילו לההוא סטרא, לא יכיל לאתדבקא ^ק ביה רעותיה, ^א בר להני טופסי דקיקין, ולא בכלהו, בגין דאית ^ר בהו שלטנין, דאצטריך לגבייהו, רעותא דלכא ודחילו. כ"ש אינון מלין עלאין, דאצטריך דחילו ואימתא ורעותא ^ט יתיר.

(מו) יתרו אצטריך פולחניה דההוא סטרא ^ה תדיר, בין בזמנא דאצטריך ליה לבר נש, בין בזמנא דלא אצטריך ליה, בגין דההוא סטרא יהא דביק לגביה, בשעתא דאצטריך ליה. בלעם אתדבק באינון חרשין, כמה דאתמר.

(מז) איוב בסגיאן דההוא דחילו דיליה אהדר במצרים למדחל מקמיה ^א דקב"ה, כד חמא אינון גבורן ונסיין, דעבד קודשא בריך הוא במצרים. יתרו, לא אהדר בכל דא, עד דנפקו ישראל ממצרים, וכל אינון ^ב קשרין וטפסין דקשרו מצראי, לא הוו כלום, ונפקו. ולבתר דטבע לון בימא, כדין תב, ואהדר לפולחנא דקב"ה.

חלופי גרסאות

פ דקני. צ אי לא. ק ל"ג ביה ר ל"ג בהו; בכלהו. ט ל"ג יתיר. ת ל"ג תדיר. א קב"ה.

דרך אמת א] שאין להשיג רק לאלו ניצוצות דקים ולא בכלם רק בקצתם וכל אחד יש לו ממשלה מה בעולם. ב] כל אותן קשרים וציורים שקשרו המצרים במדרגות החיצונים לא הועילו להם כלום ויצאו ממצרים.

וישמע יתרו

הסולם

מאמר

עליונים שצריכים יראה ואימה ורצון ביותר. (מו) יתרו אצטריך פולחניה וכ"ו: יתרו היה צריך לעבודה לאותו הצד תמיד, בין בזמן שאדם היה צריך לו, ובין בזמן שלא היה צריך לו, כדי שהצד ההוא יהיה דבוק בו בשעה שיהיה צריך לו. בלעם נתדבק באלו הכשפים, כמו שאמרנו.

(מז) איוב בסגיאן דההוא וכ"ו: איוב, ברוב היראה ההיא שלו, חזר במצרים לירא את הקב"ה, כשראה אלו הגבורות והנסים שעשה הקב"ה במצרים. יתרו, לא חזר להקב"ה בכל זה, עד שיצאו ישראל ממצרים, שכל הקשרים והצורות שקשרו מצרים, לא היו כלום, ויצאו, ואחר שהטביע אותם בים, אז שב וחזר לעבודת הקב"ה.

בלעם

העבודה הראויה לו והשמוש שלו. בלעם היה מכשף בכל מיני כישוף בין במעשה ובין בדבור.

(מד) איוב הוה דחיל וכ"ו: איוב היה ירא ביראה, וביראה ההיא היה העיקר שלו, דהיינו עיקר כחו, משום, שמלה שלמעלה, בין של הקדושה, ובין של הסטרא אחרא, אינו יכול האדם להמשיך רוח שלמעלה למטה ולקרב אליו, אלא ביראה, שיכוון לבו ורצונו ביראה ושבירת הלב, ואז ימשיך למטה רוח שלמעלה, והרצון שצריך.

(מה) ואי לא ישוי וכ"ו: ואם לא ישוי לבו ורצונו ביראה לאותו הצד, רצונו אינו יכול להתדבק בו. חוץ מאלו צורות הדקות, ולא בכלום, משום שיש בהם שליטים שצריכים אליהם רצון הלב ויראה. כל שכן אלו דברים

(דפו"י דף ס"ט ע"א)

מח) בלעם לא תב, ולא אהדר, ב דטנופא דסטרא אחרא הוה מתדבק ביה, ועם כל דא אסתכלותא דמרחיק הוה מסתכל, בגו ההוא ג טנופא ואתדבקותא דסטרא אחרא. דהא בסטרא אחרא אית נהירו דקיק חד, דנהיר סחרניה, כד"א (ה) ונגה לו סביב. ה ודא אסתכלותא ו זעיר ז הוה מסתכל מרחיק, ח ולא בכלהו מלין.

מט) ו כד הוה מסתכל מלה זעיר מההוא נהירו, כבתר כותלא הוה, אמר ולא ידע מאי קאמר. ו והוה מסתכל ו בההוא נהירו ו בסתימו דעינא, ואתגלגל עינא, מ וחזי בר נש נהורא סתימא, ולא חזי. ורזא דא ס) שתום העין, ואוקמוה שתום: שתום, וכלא חד.

נ) דהא לית סטרא אחרא, דלית ביה * נהירו דקיק זעיר מסטרא דקדושה, כגוונא דרוב חלמין, דבסגיאות תבנא, אית חד גרעינא דחטין. בר אלין ג) טפסי דקיקין חציפין, דכלהו מסאבי יתיר. ו ובהו הוה בלעם יודע.

נא) זכאה חולקיה דמשה, דאיהו לעילא בכל קדושין עלאין, ואסתכל, במה דלא אתייהב רשו לבר נש אחרא בעלמא לאסתכלא. וכמה דבלעם הוה חמי נהירו זעיר דקיק כמבתר כותלא, מגו ההוא סטרא אחרא. אוף הכי משה, מגו נהירו עלאה רב וסגי, הוה חמי לתתא כמבתר כותלא, חד חשוכא דקיק, דאתחזי ליה. ולא בכל זמנא, כמה דבלעם לא הוה מסתכל ההוא נהירו בכל זמנא.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ב בטנופא; דטפסא. ג טפסא. ד בסטרא. ה ובדא. ו ל"ג זעיר. ז מוסיף וע"ד הוה. ח ל"ג ולא בכלהו מלין. ט מוסיף וכד בכלהו מלין; וכד בכלהו מלין הוה מלה זעיר ביה מההוא. י ל"ג והוה מסתכל. כ כההוא. ל דסתימו. מ ואחזי. נ תפסי. ס ובכלא.

ח) (יחזקאל א') וירא כ"ד צ"א ת"ז בהקדמה ג: תקי ס"ט קז: ז"ח מ"א ט"א שמ"א. ט) (במדבר כ"ד) נח ע' צ"ב.

דרך אמת ג] בארתיים בסמוך והם חצופים ועזים בתוקף מותרות הדין שלהם לענוש ולעקור העולם וכמ"ש מזה בעל הפרדס בשערי התמורות ע"ש.

וישמע יתרו

הסולם

מאמר

ג) דהא לית סטרא וכי': אין סטרא אחרא שאין בה הארה דקה וקטנה מצד הקדושה. כעין רוב החלומות, שבהרבה תבין יש גרעין אחד של חטה. חוץ מאלו צורות הקטנות, שכולם טמאים ביותר. ובהם היה בלעם יודע. נא) זכאה חולקיה דמשה וכי': אשרי חלקו של משה, שהוא למעלה בכל קדושות העליונות, והסתכל במה שלא ניתן רשות לאדם אחר בעולם להסתכל, וכמו שבלעם היה רואה הארה קטנה ודקה כמאחורי הקיר, מתוך סטרא אחרא ההוא, אף משה, מתוך הארה עליונה רבה וגדולה, היה רואה למטה כמאחורי הקיר, חשכות אחת דקה, שנראה לו. ולא בכל עת, כמו שבלעם לא היה מסתכל בהארה ההוא בכל עת.

מח) בלעם לא תב וכי': בלעם לא שב ולא חזר, כי הטנוף של הסטרא אחרא היה מתדבק בו, ועם כל זה, הסתכלות מרחוק היה מסתכל בתוך הטנוף ההוא והדבקות בסטרא אחרא. כי בסטרא אחרא יש הארה דקה אחת שמאירה מסביב. כמ"ש ונגה לו סביב. והסתכלות זו הקטנה היה מסתכל מרחוק, ולא בכל הדברים.

מט) וכד הוה מסתכל וכי': וכשהיה מסתכל דבר קטן מתוך הארה ההוא, היה כמאחורי הקיר, אמר, ולא ידע מה אמר. והיה מסתכל בהארה ההוא בסתום שבעין, שמתגלגל העין, ואדם רואה אור סתום ואינו רואה. וז"ס שתום העין, והעמדנו, שתום פירושו סתום, היכל אחד.

(נב) זכאה חולקיה דמשה נביאה מהימנא, מה כתיב ביה, וירא מלאך יי' אליו בלבת אש מתוך הסנה. הסנה ודאי הוה בגו ההוא קדושה ואתדבק ביה. דכלא אתדבק דא בדא, טהור וטמא, לית טהור אלא מגו טמא. (נג) ורזא דא, מי יתן טהור מטמא. קליפה ומוחא דא בדא סלקא. ודא קליפה ע לא יתעדי ולא יתבר, עד זמנא דיקומון מתין מעפרא, כדין יתבר קליפה, ונהירו ינהיר בעלמא בלא סתימו מגו מוחא. זכאין אינון צדיקא בעלמא דין ובעלמא דאתי.

(נד) ואת שני בניה, אמר רבי חייא, וכי בניה ולא בניו של משה. אלא, בגין דאיהי אשתדלת אבתריהו, בלא בעלה, קרא לון אורייתא בניה, ולא בניו. א"ר יוסי, אע"ג דבנוי דמשה הוו. מלה דקשוט בניה ודאי. ר' אלעזר אמר, הא משה הוה מזדווג באתר אחרא פ קדישא עלאה, ולא יקרא דיליה למקרי לון בניו. השתא אף על גב דבנוי הוו, בגין יקרא דההוא אתר דאזדווג ביה, קרא לון בניה הכא. לבתר קרא לון בניו מ"ט, בגין דההוא שעתא דמטו, הוה משה ממלל בשכינתא. לבתר דאתפרש ונפק לגבי חמוי, כדין כתיב ויבא יתרו חתן משה ובניו ואשתו וגו'.

(נה) אמר ר' שמעון, אלעזר אלעזר, אנא חמינא בפרשתא דא, דאת שארי מלה כדקא יאות, וסיומא לאו הכי. ודאי ר בגין יקרא דשכינתא, אזדווגותא עלאה

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(י) (שמות ג') וירא ק"ט צ"ד. (א) (איוב י"ד). ע לא אתעדי ולא אתבר. פ ל"ג קדישא. צ ר"ש אמר: מתחיל ויבא יתרו חתן משה ובניו וגו' ר"ש אמר. ג ל"ב ע. (ז) ח"ב ע.

ק ל"ב אלעזר אלעזר. ר יקרא בגין.

מאמר

הסולם

ואת שני בניה

ע"פ סוד, ודאי בניה היו, כי ר' אלעזר אמר. משה היה מתחבר במקום אחר קדוש עליון. ואין כבודו לקרוא אותם בניו. עתה אע"פ שבניו היו, משום כבודו של מקום ההוא שהתחבר בו, שהוא השכינה, קרא אותם בניה כאן, לאחר כך, קרא אותם בניו. מהו הטעם. משום שבשעה ההוא שהגיעו למשה, היה משה מדבר עם השכינה. אחר כך אחר שנפרד מן השכינה, ויצא לקראת חותנה, אז כתוב ויבא יתרו חתן משה ובניו וגו'.

(נה) אמר ר' שמעון וכר': אר"ש, אלעזר אלעזר. אני רואה בפרשה זו, שהתחלת הדבר כראוי. אבל הסיים אינו כן כמו שאמרת. ודאי שבשכיל כבוד השכינה, שהיא התחברות העליון שהתחבר בו במשה, כתוב בניה. ואם תאמר, הרי כתוב, ויבא יתרו חתן משה ובניו ואשתו אל משה, שקורא אותם בניו, הכל הוא כלל אחד, ומה שאומר, בניו, היינו בניו דיתרו. כי לאחר שבא משה אליו היה לו בנים.

הכי

(נב) זכאה חולקיה דמשה נביאה וכר': אשרי חלקו של משה הנביא הנאמן. מה כתוב בו, וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה. הסנה, שהוא קליפה, היה ודאי בקדושה ההיא. ונתדבק בה, שהכל מתדבק זה בזה, טהור וטמא, ואין טהור אלא מתוך טמא.

(נג) ורזא דא מן וכר': וז"ס מי יתן טהור מטמא. קליפה ומוחא עולים זה בזה. וקליפה זו לא תהיה נעדרת ולא תשבר, עד הזמן שיקומו המתים מעפר. אז תשבר הקליפה, והאור יאיר בעולם. בלא סתימה, מן המוח. אשרי הם הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא.

מאמר ואת שני בניה

(נד) ואת שני בניה: אמר ר' חייא, וכי בניה היו ולא בניו של משה. ומשיב, אלא משום שהיא השתדלה אחריהם בלי בעלה, קרא אותם התורה, בניה, ולא בניו. אמר ר' יוסי, אע"פ שהיו בניו של משה, דבר אמת, היינו (דפו"י דף ס"ט ע"ב)

דאזדווג ביה במשה, כתיב בניה. ואי תימא, והא כתיב ויבא יתרו חתן משה ובניו ואשתו אל משה. כלא איהו כללא חדא. ובניו, בניו דיתרו, דהא לבתר דאתא משה לגביה, הוו ליה בנין.

נו) והכי ^ו הוה ביעקב, דכיון דאתא לגביה דלבן, ושוי דיוריה ביה, הוו ליה בנין. אוף הכא משה, כיון דשוי דיוריה ביתרו, הוו ליה ליתרו בנין וכל ביתיה אייתי עמיה, למיעל לון תחות גדפי דשכינתא, ויתרו אמר למשה, אני חותנך יתרו בא אליך ואשתך ושני בניה עמה, ושני בניה כתיב, ולא כתיב ושני בניך. ת בנין ^א הוו ליה ליתרו, דכתיב ^ט ובני קני חתן משה עלו מעיר התמרים, ובנוי שבק ^ב עם משה.

נז) ויבא יתרו חתן משה. פתח ואמר, ^ו והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר יי' וגו'. האי קרא אוקמוה בכמה אתר. אבל זמינין שאר עמין למהך ולכתתא רגלייהו, למיעל תחות גדפי דשכינתא. לכו ונעלה כל טעוון דעלמא ^ג אית לון ירידה, וקודשא בריך הוא מאן דאתדבק ביה, אית ביה עליה.

נח) אל הר יי', דא אברהם, דכתיב ^ט אשר יאמר היום בהר יי' יראה, דהא אברהם קרי ליה הר. מה הר הפקירא לכל ^ד מאן דבעי בעלמא, אוף אתר דא קדישא, הפקירא לקבלא לכל מאן דבעי בעלמא. אל בית, דא יעקב, דקרא להאי אתר בית, דכתיב ^ט אין זה כי אם בית אלהים.

נט) ה ד"א, הר ובית, אע"ג דכלא חד דרגא, * סליקו לדא מן דא, הר, לשאר

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ש הוא. ת מוסיף ויבא יתרו חתן משה ובניו בניו. א ל"ג הוו ליה. ב במשה ול"ג עם. ג אינון ול"ג אית לון. ד ל"ג מאן. ה ל"ג ד"א; ה דא ובית.

מ) (שופטים א') ב"ב רל"ז צ"א. נ) (ישעיה ב') ח"ב ירח. רכא: רנח. ח"ג קמת. ט) (בראשית כ"ב). ע) (שם כ"ח) ויצא ל"ד צ"ג.

ויבא יתרו חתן משה

הסולם

מאמר

כל אלילי העולם יש להם ירידה, והקב"ה מי שמתדבק בו, יש בו עליה. ע"כ כתוב לכו ונעלה.

נח) אל הר ה': זה אברהם, שכתוב. אשר יאמר היום בהר ה' יראה. כי אברהם קרא לו הר (פסחים פח). מה הר הפקר לכל מי שרוצה בעולם, אף מקום זה הקדוש, בית המקדש, הוא לקבל לכל מי שרוצה בעולם. אל בית, זה יעקב, שקרא למקום הזה בית, שכתוב, אין זה כי אם בית אלקים.

נו) והכי הוה ביעקב וכו': וכן היה ביעקב, כיון שבא אצל לבן ושם משכנו עמו, היו לו בנים. אף כאן, משה, כיון ששם משכנו עם יתרו, היה לו בנים. וכל ביתו הביא עמו להכניס אותם תחת כנפי השכינה. ויתרו אמר למשה אני חתנך יתרו בא אליך ואשתך ושני בניה עמה. ולא כתוב ושני בניך. מאין לנו שבנים היו לו ליתרו, שכתוב, ובני קני חתן משה עלו מעיר התמרים. ובניו עזב עם משה.

מאמר ויבא יתרו חתן משה

נט) ד"א הר ובית וכו': פי' אחר. הר ובית, אע"פ שהכל מדרגה אחת, עולה זה על זה, הר, הוא לשאר העמים, כשבאים להכנס תחת כנפיו. בית, הוא לישראל, להיות עמהם כאשה עם בעלה בדירה אחת בשמחה, ורובץ עליהם כאם על הבנים.

נו) ויבא יתרו חתן משה וגו': פתח ואמר, והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה'. מקרא זה העמידוהו בכמה מקומות. אבל עתידים שאר העמים ללכת ולכתת רגליהם, לבא תחת כנפי השכינה. לכו ונעלה.

(דפו"י דף ס"ט ע"ב * דף ע' ע"א)

עמין, כד אתאן לאעלא תחות גדפוי. בית, לישראל, למהוי עמהון כאתתא בבעלה. בדיורא חד בחדווה, ורביעא עלייהו כאימא על בנין.

(ס) תא חזי, מה כתיב הכא ביתרו, ויבא יתרו חתן משה ובניו ואשתו אל משה וגו', כיון דכתיב אל משה, אמאי כתיב אל המדבר. אלא עקרא דכלא למה דהוה אתי, אל המדבר. ומאן איהו, הר אלהים, דדא איהו אתר לגיורי לאתגיירא. ועל דא כתיב, אל משה, אל המדבר, למשה, לגיירא לון, ולאעלא לון, תחות גדפי שכינתא. אל המדבר הוה אתיין, דאיהו הר האלהים, למעבד נפשייהו.

(סא) ובגין כך קיימא ההוא אתר, ברזא, דהר דכל מאן דאתי זכי ביה. ואקרי גר צדק. והא אוקימנא, גר, אף על גב דאתדבק באתר דא עלאה קדישא, כיון דשבק עמיה, ואבהותי גר. צדק אקרי, כמאן דשוי מדוריה באתר דלא ידע מקדמת דנא.

(סב) רבי יצחק ורבי יוסי, הוה יתבי יומא חד ולעאן באורייתא בטבריא. אעבר רבי שמעון, אמר לון במאי עסקיתו, אמרו ליה, בהאי קרא דאוליפנא מניה דמר, אמר לון מאי איהו. אמרו ליה, האי דכתיב (ג) זה ספר תולדות אדם ביום ברוא אלהים אדם בדמות אלהים עשה אותו. והא אתמר, דאחמי קב"ה לאדם הראשון, כל אינון דרין דהוה זמינין למיתי לעלמא, וכל אינון פרנסין, וכל אינון חכימין, דהוה זמינין בכל דרא ודרא.

(סג) ורזא אוליפנא, זה ספר. אית ספר ואית ספר. כ ספר, לעילא, מ ספר, לתתא. ספר לתתא אקרי ספר הזכרון, ספר דההוא זכרון, ודא חד צדיק, ואקרי

מסרת הוזהר

(ג) (בראשית ה') ב"א שמ"ד צ"א.

חלופי גרסאות

ו ל"ג תחות גדפי שכינתא, ז דהא כל. ח בה. ט מוסיף ואבהותי ואתדבק בבריתו. י ל"ג צדק. כ מוסיף ספר חכמה. ל עלאה. מ מוסיף ספר חכמה. נ תתאה.

מאמר

(ס) תא חזי מה וכי? בוא וראה, מה כתוב כאן ביתרו. ויבא יתרו וגו' אל משה אל המדבר. שואל, כיון שכתוב, אל משה למה כתוב אל המדבר. ומשיב, אלא עיקר הכל הוא מה שיתרו בא אל המדבר, ומי הוא. הוא הר האלקים, שזהו המקום לגרים להתגיייר, ועל כן כתוב, אל משה אל המדבר. אל משה, היינו לגייר אותם ולהביאם תחת כנפי השכינה, אל המדבר, היו באים. שהוא הר האלקים, לעשות נפשותם, כלומר לקבל משם נפש הגר.

(סא) ובגין כך קיימא וכי? ומשום זה עומד המקום ההוא בסוד, הר, שכל מי שבא זוכה בו. ונקרא גר צדק. והרי העמדנו גר נקרא אע"פ שנתדבק במקום זה העליון הקדוש, כי מפני שעזב עמו ואבותיו נקרא גר. גר צדק נקרא, כמי ששם דירתו במקום שלא ידע מקודם לכן, דהיינו בהשכינה שנקראת צדק.

(דפו"י דף ע' ע"א)

הסולם

זה ספר

(סב) ר' יצחק ור' יוסי וכי? ר"י ור"י. היו יום אחד יושבים ולומדים בתורה בטבריה. עבר לפניהם ר' שמעון. אמר להם, במה אתם עוסקים. אמרו לו, במקרא זה שלמדנו מן אדוננו. אמר להם מה הוא. אמרו לו, זה שכתוב, זה ספר תולדות אדם ביום ברוא אלקים אדם בדמות אלקים עשה אותו. והרי למדנו, שהראה הקב"ה את אדם הראשון כל אלו הדורות שעתידיים לבא לעולם, וכל אלו פרנסים וכל אלו החכמים העתידיים להיות בכל דור ודור.

(סג) ורזא אוליפנא וכי? וסוד למדנו. זה ספר, יש ספר ויש ספר. יש ספר למעלה; ויש ספר למטה. הספר למטה נקרא ספר הזכרון שפירושו, ספר של זכרון ההוא, והוא צדיק אחד, דהיינו יסוד, ונקרא זה. והמלכות היא הספר

זה. ובגין דלא לאפרשא לון, דאינון תדיר כחדא ^ס ביחודא חדא, ^ע כתיב, זה ספר תרין דרגין דאינון חד, כללא דכר ונוקבא.

(סד) ודא איהו כללא חדא, דכל אינון נשמתין ורוחין דפרחין בבני נשא, כללא דכל תולדות, אינון ^פ ברוא תולדות אדם ודאי. דהא מההוא צדיק דקאמר, פרחין אינון נשמתין בתיאובתא חדא, ודא איהו שקיו ^צ דגנתא דאשקי ההוא נהר דנפיק מעדן, דכתיב ^צ ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן. ודא איהו רזא דאדם, דכתיב תולדות אדם.

(סה) לבתר ביום ברוא אלהים אדם, דא אדם דלתתא, דהא תרין אדם כתיבי בהאי * קרא, חד רזא דלעילא, וחד רזא דלתתא, אדם דאיהו רזא דלעילא, איהו בגניזו, דגניזו קרא, בדכר ונוקבא ברזא חדא, דכתיב זה ספר, דא כללא דכר ונוקבא כחדא. כיון דעבדו תולדות כחדא, קרא לון אדם, דכתיב תולדות אדם. לבתר דאתגלייא מלתא, מגו סתימו עלאה קדמאה דקרא, ברא אדם לתתא, דכתיב ביום ברוא אלהים אדם בדמות אלהים עשה אותו. בדמות ^ק דאדם איהו כהאי חיוז דאתחזי דיוקנין ביה, ואינון דיוקנין לא קיימין בההוא חיוז בדיוקנא בקיומא, אלא מתעברן מיניה, אוף הכי בדמות אלהים.

(סז) ד"א, בדמות אלהים, דיוקנא דשייפין דכר ונוקבא, ברזא ^ק דאחור וקדם. אחור: ברזא דשמור. וקדם: ברזא דזכור. ובאלין תליין כל פקודי אורייתא, שית

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ס יחודא. ע דכתיב. פ ל"ג ברזא. צ דנוסא. ק דא. (בראשית ב') בי"א ר"יא צ"א. (ק) (תהלים קל"ט) בשלח ס"ז צ"ב.

זה ספר

הסולם

מאמר

שלמטה. אדם שהוא בסוד שלמעלה, שהוא ז"א, הוא בגניזוה שגנו הכתוב בזכר ונקבה בסוד אחד, שכתוב, זה ספר, שהוא כלל זכר ונקבה ביחד, כנ"ל. כיון שעשו תולדות ביחד קרא אותם אדם, שכתוב, תולדות אדם.

(ס) לבתר דאתגלייא מלתא וכר: לאחר שהדבר נגלה מתוך הסתום העליון הראשון שבכתוב, דהיינו שנגלה שזה ספר טובים על אדם העליון, שתולדותיהם הם נשמות ורוחות בני אדם, כנ"ל, ברא אדם שלמטה, שכתוב ביום ברוא אלקים אדם בדמות אלקים עשה אותו. בדמות, פירושו, שאדם הוא כמראה הזה שהצורות נראות בו, והצורות אינן עומדות במראה ההוא בצורות של קיום, אלא נעברים ממנו. אף כאן כן הוא, בדמות אלקים.

(סז) ד"א, בדמות אלקים: פירוש אחר. בדמות אלקים פירושו, צורת האברים דכר ונוקבא בסוד של אחור וקדם. אחור, הוא בסוד שמור, שהיא הנוקבא. וקדם הוא בסוד זכור, שהוא

הספר שלו, וכדי שלא להפרידם, כי הם תמיד ביחד, ביחוד אחד, ע"כ כתוב, זה ספר. שתי מדרגות שהם אחת, שהם כלל של זכר ונקבה, כי זה היא זכר שהוא יסוד, וספר הוא נקבה, שהיא מלכות.

(סד) ודא איהו כללא חדא וכר: וזה הוא כלל אחד. שכל אלו הנשמות והרוחות הפורחות בבני אדם, שהם כלל של כל התולדות, הם בסוד תולדות אדם ודאי, דהיינו תולדות אדם העליון שהוא ז"א, כי מצדיק הזה, שאמרנו, פורחות אלו הנשמות בתשוקה אחת. וזה הוא השקוי של הגן, שמשקה נהר ההוא היוצא מעדן, שכתוב, ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, שפירושו, שהיסוד משפיע הנשמות והרוחות של הגן, שהוא מלכות. וזהו הסוד של אדם, שכתוב, תולדות אדם.

(סה) לבתר ביום ברוא וגו': אחר כך שכתוב, ביום ברוא אלקים אדם, זהו אדם שלמטה. כי שני אדם כתובים במקרא הזה, אחד, הוא סוד אדם שלמעלה, ואחד ה"ס אדם (דפו"י דף ע' ע"א *) דף ע' ע"ב)

מאה ותליסר פקודי אורייתא, כללא דכלא. ותנינן, אחור לעובדא דבראשית, וקדב לעובדא דמרכבה. וכלא דא בדא תליא. בדמות אלהים, בההוא דיוקנא ממש, והא אוקים ליה מר.

סח) תו, זה ספר תולדות אדם: לדיוקנין, ברזי דדיוקנין דב"נ, לאשתמודעא באינון תולדות דב"נ, דיוקנא דרזין דב"נ, בשערא, במצחא, בעיינין, באנפין, בשפון, ובשרטוטי ידין, ובאודנין. באלין שבע בני נשא אשתמודען.
סט) בשערא. האי מאן דשעריה קמיט, וסליק לעילא על רישיה, מאריה דרגיזו. [ד] לביה קמיט ר כטופסא, לאו כשראן עובדוי. בשותפו ׀ אתרחק מניה.
ע) שערא שעיע יתיר, ותלי לתתא, טב איהו לשותפו. ורוחא אשתכח ביה. ואיהו בלחודוי לאו הכי. מארי דרזין איהו באינון רזין עלאין. ברזין ה זעירין לא (* קיימא בהו. עובדוי כשראן ולא כשראן.

עא) ואי תלי לתתא, ולא [ה] שעיע, לביה לא דחיל, מאריה ׀ דזדונא ב איהו. כסיף בעובדין דכשרן, ויאן קמיה, ולא עביד. וכד איהו סיב, אהדר למתוי דחיל

חלופי גרסאות

ד כטופסק, ש יתרחק, ת ל"ג זעירין; עלאין, א זדונא. ב כסיף איהו.

דרך אמת ד] לבו של האדם ההוא הוא נקמט קמטיס קמטיס כטופסא ר"ל כפרוס שהציור בולט לחוץ וביניהם קמטיס מכח הריוח שביניהם. [ה חלק ורד.

ואתה תחזה ברזא דשערא

הסולם

מאמר

וירויח עמו. והוא כשלעצמו, דהיינו בלי שותף, אינו כן. שאין לו הצלחה. הוא בעל סוד באלו סודות העליונים, בסודות קטנים, אינו עומד בהם. מעשיו, לפעמים טובים ולפעמים אינם טובים.

עא) ואי תלי לתתא וכו': ואם שערתיו תלויות למטה, ואינון חלקות: אין פחד בלבו. בעל זדונות הוא. חושק למעשים טובים, והם יפים לפניו, ואינו עושה אותם. וכשיגיע לזקנה, חוזר להיות ירא ה', ומעשיו יפים. והדברים אמורים בדברי העולם, שאז הוא בעל זדונות, ואינו עושה מעשים טובים. אבל בדברי שמים, יצלח כל מי שיקרב אליו. לא יתגלה לו סודות עליונים, אבל סודות קטנים, טוב הוא לשמרם. מדבר קטן עושה דבר גדול, ודבריו נשמעים. וסוד זה הוא ז', באלו אותיות השיעור של אדוני.

ביאור הדברים. השערות האלו ה"ס הכלים של החכמה במקום יציאתה. וע"כ הן בחינת דינים. ובדרך כלל, יש להבחין בהן ג' מדרגות. הנמשכות מג' נקודות חולם שורק חירק. א) האי מאן דשעריה קמיט וסליק לעילא על רישיה שאם שערתיו של בעל המדרגה מסולסלות ועולות למעלה, יורה שהוא במדרגת הקטנות

שהוא ז"א, ובאלו תלויים כל מצות התורה, שש מאות וששלש עשרה מצות התורה, שהם כלל הכל. ולמדנו, שאדם נברא אחור למעשה בראשית, וקדם למעשה מרכבה. והכל תלוי זה בזה. בדמות אלקים היינו בצורה זו ממש של המלכות. והרי ביאר אותו אדוני.

סח) תו, זה ספר תולדות אדם: הוא לצורות, בסוד הצורות של בני אדם, להכיר באלו תולדות אדם, את הצורה שבסודות האדם: בשער, במצח, בעינים, בפנים, בשפתים, וברשמי היד, ובאזנים. בשבע אלו ניכרים בני אדם.

סט) בשערא. האי מאן וכו': ניכר בשער. כי כל מי שערתיו קמוטות, דהיינו שמסולסלות, ועולות על ראשו כלפי מעלה, כלומר, שאינון תלויות למטה מראשו: הוא בעל כעס. לבו קמוט כמו סחבה, דהיינו, שלבו מלא פחד. מעשיו אינם טובים. בשותפות, צריכים להתרחק ממנו. טופסא פירושו סחבה. כי על בלוי הסחבות מתרגם בלאי טפסן (ירמיה ל"ח י"א).

ע) שערא שעיע יתיר וכו': אם שערתיו חלקות ביותר ותלויות למטה: טוב להשתתף עמו. ריוח נמצא בו, כלומר, שישתכר (דברי דף ע"ב י' דף ע"א ע"א)

וַיֵּאן עוֹבְדוֹי. וְהִנֵּי מִיִּלִּי, בְּמִיִּלִּי דַעֲלָמָא. אֲבָל בְּמִיִּלִּי דַשְׁמַיָּא, יִצְלַח מֵאֵן דִּיקָרְבַּ בֵּיהּ. לֹא יִתְגַלֵּן לֵיהּ רִזִּין עֲלַאֲיָן, אֲבָל רִזִּין זַעֲרִינְן טַב אִיהוּ לְנִטְרָא לֹן, מִמְּלַה זַעֲרָא עֵבֵיד רַב, [1] וּמְלוֹי אֲשַׁתְּמַעוּ. וְרוּז דַּא זִיָּן, בַּאֲיִנֹן אַתּוּן דַּשְׁעוּרָא דַמַּר. (עב) שַׁעֲרָא אוֹכְמָא יִתִּיר צַהִיב, אֲצֻלַּח בְּכַל עוֹבְדוֹי בְּמִלִּי דַעֲלָמָא, [2] וּבַסְחוּרָא, [3] וּבַדְדַמִּי לֹן. וְתֵרֵן אִיהוּ, דַּא אֲצֻלַּח לַחֲוּדוֹי. מֵאֵן [4] דַּמְתַּחְבֵּר בַּהֲדִיָּה, לֹא אֲצֻלַּח

חלופי גרסאות ג ליג ובסחורה ד דאתחבר.

דרך אמת ו [1] ודבריו נשמעים. [2] ובדומה להם.

ואתה תחזה ברוא דשערא

הסולם

מאמר

קמיה ולא עביד, הוא חושק למעשים טובים, אבל לא יוכל לעשות אותן מחמת התגלות הדינים. וכד איהו סיב, דהיינו אחר שיתקון בתקון קוין, אהדר למהוי דחיל, ויאן עובדוי, כי אז מן הדינים האלו המתגלים בעת המשכתו מלמעלה למטה, נעשה מהם בחינת מסך דנקודת החירק. שעל ידו מכריע הקו האמצעי את ב' הקוין ימין ושמאל ומקיים הארת שניהם (כנ"ל ב"א דף ס' ד"ה מחלוקות) והני מילי במלי דעלמא, היינו בדברי הנוקבא הנקרא עולם, שאו נבחן למאריה דדונא, להיותו מרבה דינים בה, אבל במלי דשמיא, היינו בדברי ז"א, הנקרא שמים, יצלח מאן דיקרב ביה, דהיינו קו האמצעי שיקרב אליו, ויקבל ממנו הדינים לבחינת תקון מסך דחירק כנ"ל. ואז לא יתגלון ליה רזין עלאין, שהוא חכמה, דהיינו מחמת הדינים שבו, אבל רזין זעירין, שהוא חסדים, טב איהו לנטרא לון, כי המסך דחירק עם הכרעתו את הקוין נמצא שומר שלא יחסר עוד אור החסדים הנקראים רזין זעירין. ועם כל זה יש בו חכמה גם כן, כי ממלה זעירא עביד רב ומלוי אשתמעו, שמן הארת החסדים הנקראים מלה זעירא, עושה הארת החכמה הנקראת רב. והוא, כי מתוך שחסדים דקו אמצעי פתחו את ב' הקוין ימין ושמאל, זוכה קו האמצעי שהוא חסדים בהארת ב' קוין העליונים, שהם חכמה, בסוד תלת נפקין מחד חד בתלת קיימא, כי כל השעור שהתחתון גורם שיאיר בעליון זוכה בו התחתון. (כנ"ל בראשית א' אות שס"ג) ונמצא שמלה זעירא שהוא אור החסדים נעשה אור רב שהוא ג"ר. ורוזא דא ז' וכו', ומדרגה זו היא בחינת אות ז', שה"ס מלכות במוחין דחכמה, שאו היא עטרת בעלה.

(עב) שערא אוכמא יתיר וכר': שער שחור וצהוב יותר: הוא מצליח בכל מעשיו: בדברי העולם, שהוא המלכות הנקראת עולם, ובסחורה

הקטנות של השערות, מבחינת נקודת החולם, שאו הם חסרים ג"ר, וע"כ הן עולות על ראשו כלפי מעלה, כלומר, שאינן משפיעות אלא ממטה למעלה, וז"ש מאריה דרגיזו, כי הדינים שבהן מביאים אותו תמיד לידי כעס. לביה קמיט כטופסא, שלבו מלא פחד מן הדינים. לאו כשראן עובדוי, כי החסרון ג"ר מביא אותו למעשים רעים. בשותפו אתרחק מניה, שכל המשתתף עמו ניוזק ממנו.

(ב) שערא שעיע יתיר ותלי לתתא, שהיותן תלויות למטה, מורה, שיש בהם ג"ר. המשפיעות מלמעלה למטה. והיותן חלקות ביותר, יורה, שלא נגלה בהן שום דין, ואז, טב איהו לשותפו. דהיינו אחר שיתקנו ג' קוין, יקבל ממנו הקו ימין והקו אמצעי, שהם שותפיו, את הארת הג"ר שלהם. ורווחא אשתכח ביה, דהיינו הארת הג"ר. אבל ואיהו בלחודוי לאו הכי, כי בהיותו לבדו הוא מחוסר חסדים, כבחינת נקודת השורק, וע"כ הוא סתום, שאין החכמה שבו יכולה להאיר בלי חסדים, וז"ש מארי דרזין איהו באינן רזין עלאין, דהיינו שיש בו אור החכמה שנק' רזין עלאין, אבל ברזין זעירין לא קיימא בהו, דהיינו שהוא מחוסר חסדים, הנקראים רזין זעירין, וע"כ כל עוד שהוא לעצמו הוא חושך, כי החכמה אינה יכולה להאיר בו מחמת חסרון החסדים. וע"כ עובדוי כשראן ולא כשראן, שמבחינת השתתפותו אה"כ בין הקוין, מעשיו טובים, ומטרים שמשותף עם הקוין מעשיו לא טובים, כמבואר.

(ג) ואי תלי לתתא ולא שעיע, דהיינו שיש בו ג"ר, וממשיך ממעלה למטה, ואינן חלקות, כי נתגלה בהן דינין, ועם כל זה הן תלויות, שממשיכות ממעלה למטה ניכר מזה, לביה לא דחיל, שאין בו יראה מפני הדינין. מאריה דדונא איהו, כי עם המשכתו מלמעלה למטה הוא מרבה דינים, בסו"ה ולפתח חטאה רובץ. כסיף בעובדין דכשרן ויאן (דפו"י דף ע"א ע"א)

ליומין סגיאין, אלא אצלח מיד, וההיא אצלחותא פרחא מניה. ורזא דא דאיהו בכללא ו דאת ז'.

(ג) שער א אכמא דלא צהיב, לזמנין אצלח, לזמנין לא אצלח. דא איהו לשותפו ולאשתדלא בהדיה, ז טב לזמן קריב, ולא לזמן רחיק, דהא ה לזמן רחיק יחשוב מחשבין. ובגין דלא יתפרשון מניה, הוי טב לזמן קריב. דא יצלח באורייתא, אי ישתדל אבתרהא. ויצלתון ביה אחרנין. לית ליה רזא, לזמן רחיק. דחיק לבא

חלופי גרסאות ה ואצלחותא ההוא. ו ד' וליג דאת. ז וליג טב. ח וליג לזמן רחיק.

ואתה תחזה ברזא דשערא

הסולם

מאמר

אצלח ליומין סגיאין. אלא אצלח מיד וההיא אצלחותא פרחא מניה. כי החכמה אינה מאירה בוי"א, רק בעת נסיעת הקוין, וכשנחים פורח החכמה מהם (כנ"ל פ' בשלח דף מ' ד"ה פירושו). וסוד הזה הוא שמדרגה זו היא בכלל של אות ז' הנ"ל.

(ג) שער א אכמא דלא וכו': שער שחור שאינו צהוב, לפעמים הוא מצליח ולפעמים אינו מצליח. זה הוא טוב לשותפות ולהשתדלות עמו, לזמן קרוב, ולא לזמן רחוק. כי לזמן רחוק יחשוב מחשבות. ובכדי שלא יפרדו ממנו הוא טוב לזמן קרוב. זה יצלח בתורה אם ישתדל אחריה, ויצלחו בו אחרים. אין לו סוד לזמן רחוק. צר לב הוא. יראה בשונאין. לא יכלו לו שונאיו. והוא צר לב, כמו סוד אות י', שח"א קטנה וצרה, ואינו עומד בכלל אות ז' הנ"ל, אלא י' בלבדה בסוד אותיות הקטנות.

ביאור הדברים. כאן הוזר מדבר ממדרגת קו האמצעי בפעולה הא' שלו (כנ"ל בדבור הסמוך) שאז הוא במסך דמדת הדין שאינו נמתק בבינה, ואינו ראוי לקבל חכמה, אלא חסדים בלבד כנ"ל ע"ש.

וזה אמרו, שער א אכמא דלא צהיב. דהיינו שאינו נמתק במדת הרחמים, או, לזמנין אצלח ולזמנין לא אצלח דהיינו כשממשיך חסדים הוא מצליח, וכשממשיך חכמה אינו מצליח. דא איהו לשותפו ולאשתדלא בהדיה טב לזמן קריב. דהיינו, שטוב רק להמשכת החסדים, המכונה זמן קרוב משום שאין בהם דינים. ולא לזמן רחיק, ולא לחכמה המכונה זמן רחוק, בסו"ה מרחוק ה' נראה לי, (כמ"ש לעיל וירא דף ט"ז ד"ה חת) דהא לזמן רחיק יחשוב מחשבין, כי לזמן רחוק צריכים להמשיך מחכמה הנקראת מחשבה, והוא אינו ראוי לזה מחמת שלא נמתק המסך בבינה. (כמ"ש לעיל בראשית א' דף ד' ד"ה

ובסחורה, שהיא שפע המלכות בסו"ה, היתה כאניות סוחר וגו'. וכדומה להם. הוא ותרן. זה מצליח לבדו, בלי שותף, ומי שמתחבר עמו בשותפות, אינו מצליח לימים רבים, אלא מצליח מיד, וההצלחה פורחת ממנו. וסוד זה, שהוא בכלל של אות ז'.

ביאור הדברים. הנה עד כאן ביאר אותן השערות שהן כלים דחכמה במקום יציאתה, כנ"ל. אמנם אחר כך, מתתקנים בג' קוין, ואז עיקר ההיכר בהם הוא בגוונים. וכאן מדבר ממדרגת קו אמצעי, שבכח המסך דחירק הוא מיוחד ב' הקוין ימין ושמאל. ונדוע שב' פעולות במסך הזה, שמתחילה נגלה בו המסך דצמצום א' שהוא מלכות דמדת הדין, ואז גוון השערות שהור בלי שום צהיבות. ובמצב הזה הוא ראוי לקבל רק חסדים ולא חכמה. ומבחינה זו הוא מדבר להלאה, בדבור הסמוך. ופעולה האחרת היא להמתיק המסך במדת הרחמים שהיא בינה, ובוה נעשה ראוי לקבל גם אור החכמה. (כמ"ש לעיל לך י"ג ד"ה ונתבאר ע"ש כל החמשת) ובמצב הזה שערותיו שחורות וצהיבות, שהצהיבות יורה על המיתוק דמדת הרחמים. וז"ש כאן, שער א אכמא יתיר צהיב, שיורה על פעולה ב' דקו האמצעי, שהמסך דחירק כבר נמתק במדת הרחמים וראוי לקבל חכמה. כנ"ל, אצלח בכל עובדוי, בין שממשיך חסדים, ובין שממשיך הארת חכמה, הוא מצליח. במלי דעלמא, בצרכי הנוקבא, הנקראת עולם. ובסחורא ובדדמי לון, שהיא השפע שלה בסו"ה, היתה כאניות סוחר ממרחק תביא לחמה, שה"ס הארת החכמה המאירה מרחיק, ותרן איהו, אע"פ שקו האמצעי השקו בחסדים ולא בחכמה, מכל מקום מותר על שלו, וממשיך חכמה לצורך הנוקבא. דא אצלח לחודוי, שבהיותו לבדו הוא ממשיך אור החסדים ומצליח. מאן דמתחבר בהדיה, דהיינו הנוקבא שמתחברת עם קו האמצעי לקבל ממנו חכמה, כנ"ל, לא

(דפ"י דף ע"א ע"א)

איהו. יחמי בשנאוי. לא יכלין ליה שנאוי, ואיהו דחיק לבא, ואיהו ברזא דאת י', דלא קיימא בכללא דאת ז', אלא י' בלחודוי, ברזא דאתון דקיקין.
 (ד) [ח] שערא דמריט, יצלח בעובדוי, ורמאה איהו, [ט] כפין בביתיה. אתחזי דחיל חטאה לבר, לאו הכי לגו. דא [י] עד לא סיב. אי שעריה מריט, לבתר דסיב, אתהפך מכמה דהוה בקדמיתא, הן לטב הן לביש.
 (עה) והני מילי שערא דמריט בין עינוי, ע"ג מוחא, באתר דאנח תפלין. ואי באתר אחרא דרישא, לאו הכי. ולא איהו * (רמאה, אלא מאריה דלישנא בישא. בלחישו, בלא ארמות קלא. לזמנין דחיל חטאה איהו, לזמנין לא. ודא איהו ברזא דאת ז', כד כליף את י'.
 (עו) עד הכא, רזין דשערא למרי מדין, דידיעי ארחי * ורזי דאורייתא, לאשתמודעא טמירו דבני נשא, דאינון בצלם אלהים. סתום * שמא, * דאתפרש לכמה ארחין.

חלופי גרסאות

ט רזי. י סתם. כ ל"ג שמא. ל דאתפשט.

דרך אמת [ח] מי ששערותיו מרוטות. [ט] הוא רעב בביתו. [י] קודם שיזקין.

ואתה תחזה ברזא דשערא

הסולם

מאמר

והגם שאיני מבאר את דברי האגדה שבוהר מטעם שהערתי לעיל (פרשת נח דף א' בשולי הדף, ע"ש). עם כל זה, לרוב חשיבות המאמר, ואתה תחזה, הוכרחתי לבאר קצתו, כדי להראות דרך למשכילים, כיצד צריכים ללמוד אותו. מכאן ולהלאה אסתפק בתרגומו ללשון הקודש, כמו בכל האגדות.
 (עד) **שערא דמריט יצלח וכו'**! אם השערות נקרחו: יצלח במעשיו. והוא רמאי. רעב בביתו. נראה מבחוץ שהוא ירא חטא, ואינו כן בפנימיותו. וכל זה הוא מטרים שבא לזקנה. ואם נקרחו שערותיו לעת זקנה, הוא מתהפך ממה שהיה בתחילה, הן לטוב והן לרע.
 (עה) **והני מילי, שערא וכו'**! והדברים אמורים, בשער שנקרח בין עינוי על המות, במקום שמניח תפלין, ואם במקום אחר שבראש אינו כן, שאין הוא רמאי, אלא בעל לשון הרע, בלחש בלי הרמת קול. לפעמים הוא ירא חטא, ולפעמים לא. וזה הוא בסוד אות ז' כשהיא כלולה באות י'.

(עו) **עד הכא וכו'**! עד כאן, סודות השערות ליושבי על כסא מדין, היודעים הדרכים והסודות שבתורה, להכיר המכוסה שבבני אדם, שהם בצלם אלקים, שהשם הוה, **אלקים**, הוא סתום אצלם, (ע"י לעיל בראשית א' דף י"ד ד"ה אבל) המתבאר לכמה דרכים.

ברזא

ד"ה (וכבר). ובגין דלא יתפרשון מניה, דהיינו מחשש שיפרשו ממנו ולא ירצו לקבלו, הוי טב לזמן קריב, עשהו המאציל טוב להמשכת החסדים. **דא יצלח באורייתא** אי ישתדל אבתרהא, והיינו בבחינת הו"ק שבתורה. ויצלחון ביה אחרנין, היינו אותם שיקחו את המסך הזה וימתקו אותו בבניה, המה יצליחו גם לג"ר, (כנ"ל בדבור הסמוך). אבל לו עצמו, לית ליה רזא לזמן רחיק, שאין לו סוד מהארת החכמה. דחיק לבא חסר מחכמה נבחן לצר לב, כי החכמה משכנה בלב, בסו"ה ובלב כל חכם לב נתתי חכמה. וע"כ בחסרונה משם מצטמצם הלב. **יחמי בשנאוי**, כי הקו האמצעי מכניע בכח המסך הזה את כל הדינים שבקו שמאל, שהם נבחנים לשונאי הקדושה. (כנ"ל פרשת לך דף י"ג ד"ה ונתבאר) **לא יכלון ליה שנאוי**, כי כחו חזק יותר מכולם, ומוכרחים להכנע מפניו. כמ"ש שם. ואע"פ, ואיהו דחיק לבא, שחסר חכמה, כנ"ל מ"מ מכניע את כל שונאיו. ואיהו ברזא דאת י', שה"ס המלכות בשעה שאינה ראויה לחכמה. **דלא קיימא בכללא דאת ז'**, כי אות ז' יורה על המלכות בשעה שמקבלת חכמה, כנ"ל. **אלא י' בלחודוי ברזא דאתון דקיקין**, כי אותיות קטנות מורות על חסרון חכמה.

(דפו"י דף ע"א ע"א * דף ע"א ע"ב)

עז) ברזא דמצחא, באת נ', דאיהו שלימו דאת זי"ן, לזמנין אתכלילת מ ברזא דאת ז', ולזמנין איהי בלחודהא. מצחא דאיהו כ דקיק וחד, בלא עגולא דא הוא בר נש דלא מתיישבא בדעתיה, חשיב דאיהו חכים, ולא ידע. אתבהיל ברוחיה. נ נשיך בלישניה כחויא.

עח) קמיטין דמצחיה רברבן, ולאז אינון בזווגא. בשעתא דמליל אתעבידו אינון קמיטין במצחיה, ולאז בזווגא. רשימין אחרנין די במצחיה כלהו בזווגא. דא, בעי דלא לאזדווגא ליה, אלא זמנא זעירא, ולא זמנא סגני. כל מה דעבד וחשב, איהו לתועלתיה, ולא חייש לתועלתא דאחרנין. לאז איהו מארי דרוזין כלל. דא איהו, ה הולך רכיל מגלה סוד, ולא חשיב מלוי כלל. דא איהו ברזא דאת נ' דכלילא באת ז', ולא אקרי נאמן רוח בקיומא.

עט) מצחא דקיק בעגולא, דא איהו בר נש חכימא, במה דאסתכל. לזמנין אתבהיל ברוחיה. רחימו דיליה בחדוה. רחמן איהו על כלא, אסתכל במלין סגיאיין. אי ישתדל באורייתא להוי חכים יתיר.

פ) תלת קמיטין ס עלאין רברבין במצחיה בשעתא דאיהו מליה. תלת קמיטין קריב לעינא חד. ותלת קמיטין על עינא אחרא. בכי בשעתא דארגיז. דא איהו טב יתיר מכמה דאתחזי. ל ארמי בתר כתפוי נ כל מלין דעלמא, בין בעובדוי, בין

חלופי גרסאות

מסרת הוזהר

מ באת ול"ג ברזא ; וברזא ז' ול"ג דאת (ד"א). נ וחייך. ס ל"ג עלאין. ע ל"ג כל.

ז (משלי י"א) ח"ג קכת. רצד.

דרך אמת כ] דק וקטן (ומחודד. הרש"ב) אבל הוא בלא עיגול. ל] משלין אחורי כתיפיו כל ענייני עולם בין בדבריו בין במעשיו ואינו חושש.

ואתה תחזה ברזא דמצחא

הסולם

מאמר

מאמר ואתה תחזה ברזא דמצחא

אינם חשובים כלל. זה הוא בסוד אות נ' הכלולה באות ז'. ואינו נקרא נאמן רוח להתקיים.

עט) מצחא דקיק בעגולא וכר' : אם המצח קטן ועגול. זה הוא אדם חכם במה שמסתכל. לפעמים נבהל ברוחו. האהבה שלו היא בשמחה. רחמן הוא על הכל. מתבונן בדברים רבים. אם ישתדל בתורה יהיה חכם ביותר.

פ) תלת קמיטין עלאין וכר' : אם שלשה קמטים עליונים גדולים במצחו בשעה שמדבר, ג' קמטים קרובים לעין אחת וג' קמטים על עין האחרת. בוכה בשעת כעסו. זה הוא יותר טוב ממה שנראה. משליך אחר כתפיו כל דברי העולם. בין במעשיו ובין בדברים אחרים, ואינו דואג להם. הוא מצליח בתורה. כל אדם שיעסוק עמו, ירויה מדברי העולם האחרים, שהוא אינו מחשיבם כנ"ל. לפעמים מתדבק רצונו בהקב"ה ולפעמים לא.

בדין

עז) ברזא דמצחא. באת נ' וכר' :

בסוד המצח. באות נ' שהיא גבורה, שהיא השלמות של אות ז', שהיא מלכות, כי המלכות נבנית מקו שמאל שהוא גבורה. לפעמים נכללת הנ' באות ז', ולפעמים היא בלבדה. המצח שהוא קטן וחד ואינו עגול. זה הוא אדם שאינו מתישב בדעתו, חושב שהוא חכם, ואינו יודע. נבהל ברוחו, נושך בלשונו כנחש.

עח) קמיטין דמצחיה רברבן וכר' :

אם הקמטים שבמצחו הם גדולים ואינם בחיבור זה עם זה. בשעה שמדבר נעשים אלו הקמטים במצחו בלא חיבור. רשימות אחרות שבמצחו כולם בחיבור זה עם זה. זה, צריכים שלא להתחבר עמו רק לזמן קצר, ולא זמן מרובה. כל מה שעושה וחושב הוא לתועלתו עצמו, ואינו דואג לתועלת אחרים. הוא אינו בעל סוד כלל. זה הוא הולך רכיל מגלה סוד. ודבריו

(דפו"י דף ע"א ע"ב)

במלין אחרנין, ולא חייש. אצלח באורייתא. כל בר נש * דישתדל בהדיה יתיר ממלין אחרנין דעלמא, לזמנין אתדבק רעותיה בקדשא בריך הוא, ולזמנין לא. בדינא לא אצלח. אתרחק איהו מן דינא. ורזא דא את נ' בלחודוי, דלא אתכלילת באת ז'. ובגין דלא אתכלילת באת פ ז', אתרחק מן דינא, ולא קאים ביה, ורחימותא איהו סטרא דיליה.

פא) מצחא דאיהי בלא עגולא, ואיהי רברבא. האי איהו בר נש דכל זמנין כד קאים, וכד אזיל, כפיף רישיה. האי אתפליג לתרין סטרין, ואינון סטרי שגעונא. סטרא חדא איהו שגעונא דאתחזי, ובני נשא אחרנין ידעין ז שגעונא, דאשתמודעא קמי כלא. ואיהו טפשא.

פב) במצחיה אית ד' קמיטין רברבין, לזמנין בשעתא דמליל קמיט לון במצחיה, ולזמנין דאתפשט מצחיה במשכיה, ולא אתחזון. אינון קמיטין אתחזון, קמיטין אחרנין רברבין בסטרא דעינוי. חייך למגנא. פומיה רברבא. לאו איהו בר נש לתועלתא. סטרא אחרא איהו. שגעונא דאתכסי ביה, ובני נשא לא מסתכלן ביה. ואיהו אתחכם במה דאשתדל, ואפילו באורייתא, אבל לא לשמה, אלא בגין לאתגאה בפני עמא. וכלא בלחישו ובגאות לבא, לאחזאה דאיהו זכאה ולא הכי. כל מלוי לאו אינון לשמא דקב"ה, אלא בגין בני נשא. וחשיב מחשבין, ואנהיג גרמיה. כמנהגא דלבר, דיסתכלון ביה. האי איהו ברזא דאת נ', די בכללא דאת ז'. פג) מצחא דאיהי בעגולא רברבא, פקיחא איהו, פ ק דכרנו דכלא ביה. ידע בכל מה דאשתדל, אפילו בלא אומנא דיוליף ליה. אצלח בכל מה דאשתדל.

חלופי גרסאות פ דא. ז שגעונייה. ק דכרנו ; ספון.

דרך אמת פ] חשיבות של כלם יש בו וזכרון והנהגה טובה. הרשב"ב.

ואתח תחזו ברזא דמצחא

הסולם

מאמר

הוא אדם לתועלת, מצד האחר הוא. שגעון מסתתר בו, ובני אדם אינם מסתכלים בו. והוא מתחכם במה שעוסק, ואפילו בתורה. אבל שלא לשמה, אלא כדי להתגאות בפני העם. וכל מנהגו בחשאי ובגאות הלב. מראה שהוא צדיק ואינו כן. כל דבריו אינם לשם הקב"ה אלא בשביל אנשים, וחושב מחשבות ומנהיג עצמו מנהג חיצוני, כדי שיסתכלו בו. זה הוא בסוד אות נ' שהיא בכלל אות ז'.

פג) מצחא דאיהי בעגולא וכ' : אם המצח הוא בעיגול וגדול, הוא פקח. וזכרון הכל בו. יודע בכל מה שמשתדל, ואפילו בלא אומן שילמוד אותו. מצליח בכל מה שמשתדל. ובכסף, לפעמים מצליח ולפעמים לא. מדבר קטן הוא מסתכל בדברים גדולים. נקרא נבון. אינו דואג לדברי העולם, ואפילו שידע שיתביש בהם אינו דואג ואינו שם על לבו. רך הלב הוא.

תרין

בדין לא מצליח. הוא מתרחק מן דין. וזה סוד אות נ' בלבדה, שאינה נכללת באות ז'. ומשום שאינה נכללת באות ז' הוא מתרחק מן דין, ואינו עומד בו. והאבה הוא הצד שלו.

פא) מצחא דאיהי בלא וכ' : אם המצח הוא בלא עיגול, והוא גדול. זה הוא אדם, שכל פעם, כשהוא עומד וכשהוא הולך, כופף ראשו. זה נחלק לב' בחינות. והן בחינות שגעון. בחינה אחת מהן, הוא שגעון הנראה, ואנשים אחרים יודעים את שגעונו, שניכר לכל. והוא כסיל.

פב) במצחיה אית ד' וכ' : אם יש במצחו ד' קמטים גדולים. לפעמים בשעה שמדבר מקמט אותם במצחו, ולפעמים מתפשט מצחו בעורו ואינם נראים, ואלו הקמטים הנראים אז, הם קמטים אחרים גדולים בצד עיניו. צוחק בחנם, בלי טבה. פיו גדול. אין (דפויי דף ע"א ע"ב *) דף ע"ב ע"א

ובממונא, לזמנין אצלח, לזמנין לא. ממלה זעירא אסתכל במלין סגיאין. נבון אקרי. לא חייש למלין דעלמא. ואפילו דינדע דיתכסיף * בהו לא חייש לון. ולא שוי על לביה. רכיך לבא איהו.

פד) תרין קמיטין עלאין רברבין במצחיה. חד קמיטא על עינא חד, וחד קמיטא על עינא אחרא. ואשתכחו תלת קמיטין רברבין במצחיה, באלין דעיינין. בר קמיטא תתאה, דאיהו אתפלג על עיינין. דא חשיב מחשבין לגו ולא לבר. בגין דלא חשיב לבני נשא בעובדוי, ודחיל איהו לפום שעתא, ולא יתיר. לפיוסא. אתפייסא בעובדוי דלבר מקמי ב"נ, לאו אינון, אלא לזמנין כרביא, ולזמנין בחכמה. דא איהו ברזא דאת נ', דאיהו בלחודוי, דלא אתכליל באת ז'. וחלשא איהו, דלא אתכליל באלין אתוון קדמאי, אלא אסתמיך לאת ס' לאתכללא ביה, ולא באתוון קדמאי. עד הכא רזין דחכמתא דמצחא.

פה) ברזא דעיינין, ברזא דאת ס', בההוא גוונא דסחרא ר לבר, וכמה דיתבא עינא, דיתבא על שלימו, דלא שקיע, האי לאו רמאה היא, ורחיק מרמאותא, דלא אית ביה כלל.

פו) גווני דעיינין אינון ד'. חוורו לבר, ם דסחרא עינא, כגוונא דכל בר נש. לגו מניה אוכמא דסחרא, ואתכליל חוורו ואוכמו כחדא. לגו מניה ירוקא. ואתכליל באוכמא. לגו מניה ההוא בת עינא, נקודא אוכמא. דא איהו בר נש דחיך תדיר, וחדוי בחדוי. וחשיב מחשבין לטב, ולא אשתלימו אינון מחשבין, בגין דסליק לון מיד מרעותיה. אשתדל במילי דעלמא. וכד אשתדל במילי דשמיא, אצלח. האי אצטריך לאתתקפא ביה לאשתדלא באורייתא, דהא יצלח בה.

חלופי גרסאות ר ליג לבר. ם בסחרא.

הסולם

מאמר

ואתה תחזה ברזא דעיינין

הסובב על העינים בחוק, וכמו שהעין יושבת אם יושבת על מילואה, שאינה שקועה בעומק המצח. זה אינו רמאי, והוא רחוק מרמאות. שאין בו כלל.

פו) גווני דעיינין אינון וכי: הצבעים שבעינים הם ארבעה. א) הלבן שבחוק הסובב את העין, כעין שיש בכל אדם. כלומר, שאין בו חילוק בין אדם לאדם. ב) לפנים ממנו צבע השחור הסובב, ונכללו הלבן והשחור יחד, הרומזים על חסד וגבורה הנכללים זה בזה. ג) לפנים ממנו ירוק, הרומז על תיבת, ונכלל בשחור. ד) לפנים ממנו בת עין, שהיא נקודה שחורה. הרומזת על המלכות. זה הוא אדם שצוחק תמיד וישמח בשמחה, וחושב מחשבות לטוב. והמחשבות אינן נשלמות. משום שמעלה אותן מיד מרצונו. עוסק בדברי העולם. וכשהוא עוסק בדברי שמים הוא מצליח. זה צריכים לעודד אותו שיעסוק בתורה, כי יצליח בה. גביני

פד) תרין קמיטין עלאין וכי: אס ב' קמיטין עליונים גדולים במצחו, קמט אחד על עין אחת, וקמט אחד על עין האחרת. ונמצאים ג' קמיטין גדולים במצחו, באלו שעל העינים, וחוק מהם קמט תחתון הנחלק על העינים. זה חושב מחשבות בפנימיותו, ואינן נודעות לחוק, משום שאינו מחשיב בני אדם במעשיו. הוא ירא לשעתו ולא יותר. לריצוי, הוא מתרצה במעשיו החצונים לפני בני אדם, והם, המעשיים, אינם, אלא לפעמים כמעשה ילד, ולפעמים בחכמה. זה הוא בסוד אות נ' שהוא בלבדה, ולא נכלל באות ז'. והוא חלש. מחמת שלא נכלל באותיות הראשונות, אלא נסמך לאות ס' להכלל בה, ולא באותיות הראשונות. עד כאן סודות החכמה של המצח.

מאמר ואתה תחזה ברזא דעיינין

פה) ברזא דעיינין וכי: בסוד העינים. שהן בסוד אות ס'. שיש להסתכל בצבע ההוא (דפריי דף ע"ב ע"א *) דף ע"ב ע"ב)

פז) גביני עיניו ת רברבין, וכסיין לתתא. באינון גוויני דעינא אית רשימין סומקין דקיקין בארכא. אינון רשימין אקרון אתוון זעירין דעינא. בגין דאינון גוויני דעינא. אי * נהרין בנהירו, ההוא נהירו סליק אתוון לאתחזאה, לאינון מארי א דמדין. ב באינון רשימין אחרנין דקיקין, והאי איהו באת ס', וכלילא באת ה'. פח) עיינין ירוקין ג דסחרין בחוורו, ומתערבין אינון ירוקין, בההוא חוורו. רחמנא איהו, ואיהו חשיב תדיר לתועלתיה, ולא חשיב לנזקא דאחרנין כלום.

פט) גוונא אוכמא לא אתחזי ביה. חמיד איהו ולא מסטרא בישא. ואי סלקא בידיה מסטרא בישא, לא יתוב מניה. מהימנא איהו במה דאשתמודעא. ובמה דלא אשתמודעא לאו מהימנא איהו. מאריה דרוזין איהו, במלה דאיהו רזא, עד דישמע לההוא רזא באתר אחרא. כיון דשמע ליה גלי כלא. ולא עמיה רזא כלל, דכל מלוי לאו אינון בשלימו. ז גוויני עיניו ה סחרן בחוורו ובירוקא. דא איהו ברזא דאת ה', ואתכליל באת ז', ובאת ס'.

צ) עיינין צהיבין ירוקין, שגעונא אית ביה. ובגין שגעוניה איהו פום ממלל רברבן, ועביד גרמיה כבר נש רב, ברברבנו. ומאן דאתתקף ביה, נצח ליה. לא אתחזי לרוזין דאורייתא, דהא לא שכיך בלביה, באינון רוזין. דעביד גרמיה רב בהו. דא איהו ברזא דאת ה', ואתכליל באת ז' בלחודוי, ואתרחק מאת ס'. ובגין דאיהו עבד גרמיה ברברבנו, אתרחק מניה מאת ס', ולא אתקריב בהדיה. דא כד איהו מליל, עביד קמיטין סגיאין במצחיה.

חלופי גרסאות

ת מוסיף אינון רברבין. א מארין ; דמארין. ב ובאינון. ג דמסחרא. ד גביני. ה מוסיף לאו סחרן.

מאמר	הסולם	ואתה תחזה ברזא דעינין
<p>פז) גביני עיניו רברבין וכר' : אם, גבות עיניו גדולות ומכסות למטה. ואם בצבעים שבעינים יש רשימות אדומות באורך. אלו הרשימות נקראות, אותיות קטנות שבעין, משום שהם צבעים שבעין, ואם מאירים באור, אור ההוא מעלה אותיות, להראות לאלו בעלי מדון, עם אלו רשימות האחרות הקטנות. זהו הוא באות ס' וכלול באות ה'.</p>	<p>שישמע הסוד במקום אחר, כיון ששמע אותו. הוא מגלה הכל, ואין עוד עמו סוד כלל. כי כל דבריו אינם בשלימות. מי שצבעי עיניו מסבכים בלבן וירוק, זה הוא בסוד אות ה' ונכלל באות ז' ובאות ס'.</p>	
<p>פח) עיינין ירוקין דסחרין וכר' : עינים ירוקות המסובכות בלבן, והירוק מתערב בלבן ההוא : הוא רחמן וחושב תמיד רק לתועלתו, ואינו מחשיב את נזק האחרים כלום.</p>	<p>צ) עיינין צהיבין ירוקין וכר' : אם עיניו צהובות וירוקות : יש בו שגעון, ומשום השגעון שבו, הוא פה מדבר גדולות, ועושה עצמו כאדם גדול בגאותו ומי שמתקיפו מנצחו. אינו ראוי לסודות התורה, כי לבו אינו שקט בסודות, עד שיגלה אותם לאחרים. כדי לעשות עצמו אדם גדול בהם. זה הוא בסוד אות ה' ונכלל באות ז' לבדה ומתרחק מאת ס'. ומשום שמנהיג עצמו בגאות הוא מתרחק מאת ס' ואינו קרב אליה. זה, כשהוא מדבר, עושה קמטים רבים במצחו.</p>	
<p>(דפו"י דף ע"ב ע"ב * דף ע"ג ע"א)</p>	<p>עיינין</p>	

צא עיינין חוורן, דסחרן זעיר בירוקא, מאריה דרוגזא, ורחמנא איהו לרוב זמנין. וכד אתמלי רוגזא, לית ביה רחימו כלל, ואתהפך לאכזריות. לאו איהו מאריה דרזין, דא איהו ברזא דאת ה, דאתכליל באת ס'.

צב עיינין ירוקין וחורן כחדא, וזעיר מגוון אוכם בהו, דא איהי מאריה דרזין, ואצלח בהו. ואי שארי * באצלחותא אצלח וסליק. שנאוי לא יכלין ליה, ואיהו שליט עליהו בשולטנו, ואתכפיין קמיה. דא איהו ברזא דאת כ, דאתכליל ברזא דאת ס'. וע"ד איהו שליט, אי שארי ביה. עד הכא רזין דעיינין לאינון מארי דחכמתא.

צג רזא דאנפין, לאינון מארי דחכמתא פנימאה. דיוקנין דאנפין, לאו אינון ברשימין דלבר, אלא בגו רשימא דרזין פנימאין. דדיוקנין דאנפין, מתהפכן מגו דיוקנין דרשימו דאנפין, סתימין ב ברוחא דשריא לגו. ומגו ההוא רוחא, אתחזי לבר דיוקנין דאנפין, דאשתמודען לגבי אינון חכימין.

צד דיוקנין דאנפין אשתמודען מגו רוחא. רוחא אית בבר נש, דרזין דאתון חקיקין ביה. וכלהו אתון סתימין גו ההוא רוחא, ולפום שעתא סלקין רשימין דאינון אתון לגו אנפין. וכמה דאינון אתון סלקין, הכי אתחזון אנפין, בדיוקנין רשימין לפום שעתא, בחיזו דלא קיימא. בר אינון מארי דחכמתא דאתקיימן בהו, ולא אתנשי מנייהו.

צה ההוא אתר דאקרי עלמא כ דאתי, ומתמן נפקא רזא דאורייתא, בכלהו אתון דאינון כ"ב אתון, כללא דכלא. וההוא נהרא דנפיק מעדן, נטיל כלא. וכד

חלופי גרסאות ו מ' ז ל"ג דאת. ח שנה. ט דרוחא. י וכפום אנפין. כ מוכיף דאתי איהו רזא דאורייתא.

מאמר

הסולם

ואתה תחזה ברזא דאנפין

פנימיים, כי צורות הפנים מתהפכות ובאות, מכח הצורות של רשימות הפנים, שהן סתומות ברוח, השורה בפנימיות, ומתוך הרוח ההוא, נראות מבחוץ צורות הפנים, שהן ניכרות אל אלו החכמים. בעלי חכמה הפנימית כנ"ל.

צד דיוקנין דאנפין אשתמודען וכו' : צורות הפנים ניכרות מתוך הרוח, רוח יש באדם, שסוד האותיות חקוקות בו, וכל כ"ב אותיות סתומות בתוך רוח ההוא, ולפי השעה של האדם, עולות רשימות של אלו האותיות לתוך הפנים, וכמו שאלו האותיות עולות, כן הפנים נראות בצורות הרשומות לפי שעה של האדם, במראה שאינה מתקיימת, אלא הן צורות עוברות, ובעלי החכמה בלבד רואים אותן ומתקיימות בהם ואינן נשכחות מהם.

צה ההוא אתר דאקרי וכו' : מקום ההוא שנקרא עולם הבא, דהיינו בינה, משם יוצא סוד התורה, שהוא ז"א הנאצל מבינה, בכל האותיות, שהן כ"ב אותיות, כלל הכל, ונהר

צא עיינין חוורן דסחרן וכו' : עינים לבנות, המסובבות קצת בירוק: הוא בעל כעס, והוא רחמן על פי רוב. וכשנתמלא בכעס, אין בו אהבה כלל, ומתהפך לאכזריות. אין הוא בעל סוד. זה הוא בסוד אות ה' שנכלל באות ס'.

צב עיינין ירוקין וחורין וכו' : עינים ירוקות ולבנות ביחד, ומעט מצבע שחור בהן: זה הוא בעל סודות, ומצליח בהם. ואם מתחיל להצליח הוא מצליח ועולה, שונאיו לא יכלו לו והוא שולט עליהם בשליטה גמורה, והם נכנעים לפניו. זה הוא בסוד אות כ' הנכלל בסוד אות ס'. וע"כ הוא שולט, אם מתחיל לשלוט. ע"כ סוד העינים לאלו בעלי החכמה.

מאמר ואתה תחזה ברזא דאנפין

צג רזא דאנפין וכו' : סוד הפנים לאלו בעלי החכמה הפנימית. צורות הפנים אינן ניכרות ברשימות שמבחוץ על עור הפנים, כמיש במצח, אלא בתוך רשימה של סודות (דפ"י דף ע"ג ע"א *) דף ע"ג ע"ב

פרחן מניה ז אינון רוחין ונשמתיך, כלהו מצטיירן בצירא דאינון אתוון, והכי נפקי כלהו. ובג"כ, רוחא דבר נש דמצטיירא בצירא דאתוון, עביד צירא באנפין.
 (צו) ן א"ל ר"ש, אי הכי צירא דאימא, לא מצטיירא נ גו ההוא רוחא, אמרו, הכי שמענא מניה דמר, דצירא דאתוון מסטרא דלעילא, וצירא דאימא מצטיירא ם בהוא רוחא ן לתתא. צירא דאתוון אתגניזו לגו, וצירא דאימא בליט לבר.
 (צז) צירא דאימא, פני אד"ם, פני ארי"ה, פני שו"ר, פני נש"ר. ורוחא עביד צירא דכלהו לבר לפום שעתא, בגין דכל מה דאיהו מסטרא * דרוחא, בלטא לבר, ואתחזי ואתגניזו. וכל הני דיוקנין, ן אתחזיין, מתצייירן בצירא דאתוון אע"ג דאינון גניזין. אלין ארבע דיוקנין, אתחזיין לפום שעתא, לאינון מארי דעיינין, דידיעין ברוא דחכמתא לאסתכלא בהו.

(צח) צירא קדמא"ה, כד אזיל בר נש בארץ קשוט, אינון דידיעין ברזין דמריהון מסתכלן ביה, בגין דההוא רוחא דלגו, מתתקנא ביה, ובליט לבר, צירא דכלא. וההוא צירא איהו צירא דאדם, ודא איהו צירא שלים יתיר מכל ציורין. ודא איהו צירא, דאעבר לפום שעתא, קמי עינייהו דחכימי לבא. האי, כד מסתכלן באנפוי לבר, אינון אנפין דקיימן קמיה, עיינין דלכא רחים לון.
 (צט) ארבע סימנין דאתוון אית בהו, ן שורייקא חד בליט בשכיבו, מסטרא דימינא, ושורייקא חד דכליל תרין אחרנין דאחידן ביה, בסטרא דשמאלא. ואלין

חלופי גרסאות ז ל"ג אינון, ן אמר. נ ל"ג גו. ן ההוא. ע ל"ג לתתא. ן ל"ג אתחזיין.

דרך אמת ן גידים.

הסולם

מאמר

ואתה תחזה ברוא דאנפין

בולט לחוץ ונראה ומיד נגנז. וכל אלו הצורות נראות מצטיירות בציר האותיות הבאות מז"א. אע"פ שהן גנוזות מבפנים. כנ"ל. אלו ארבע צורות נראות לפי שעה לאלו בעלי העינים, דהיינו בעלי החכמה, היודעים בסוד החכמה להסתכל בהן.

זנהר ההוא היוצא מעדן, שהוא ז"א, לוקח הכל. וכשפורחים ממנו הרוחות והנשמות, כולם מצטיירים בציר של האותיות האלו. וכן יוצאים כולם. ועל כן רוח האדם המצטייר בציר של האותיות, עושה ציר בפנים של האדם.

(צח) צירא קדמא"ה וכו' : ציר הראשון, הוא כשהולך האדם בדרך האמת. אותם שידועים בסוד אדונם מסתכלים בו, משום שרוח ההוא שבפנים מתתקן בו, ובולט לחוץ ציר הכולל הכל, וציר ההוא הוא ציר פני אדם, וזה הוא ציר השלם יותר מכל הציורים. וזה הוא ציר העובר לפי שעה לפני עיניהם של חכמי לב, זה, כשמסתכלים בפניו בחוץ, אלו הפנים העומדים לפניו, עיני הלב אוהבות אותם.

(צו) א"ל ר"ש וכו' : אמר לו ר' שמעון, אם כן, ציר של אמו של הרוח, דהיינו מלכות, אינו מצטייר תוך רוח ההוא. כי האותיות הן באות מאבי הרוח שהוא ז"א כנ"ל. אמרו לו, כך שמענו מאדוני, שציר האותיות בא מצד מעלה מז"א, וציר של אמא, דהיינו המלכות, שהוא ד' פנים אריה שור וכו' כלהלן, מצטייר ברוח ההוא מלמטה. וציר האותיות, הבאות מז"א, נגנוזות מבפנים. וציר של אמא בולט לחוץ.

(צט) ארבע סימנין דאתוון וכו' : ארבעה סימנים של אותיות יש בהם : גיד אחד בולט בפניו בשקיעה, כלומר שאינו בולט לחוץ אלא כמו שבולט בשקיעה. שכיבו פירושו שקיעה

(צו) צירא דאמא פני וכו' : הציור של אמא, שהיא מלכות, הוא פני אדם, פני אריה, פני שור, פני נשר. והרוח עושה ציר כולם רק לפי שעה, כי כל מה שהוא מצד הרוח, (דפויי דף ע"ג ע"ב י) דף ע"ד ע"א)

ד' סימנים, אינון ד' אתוון, דאקרון עדות וסימנא דא ע'. ההוא שורייקא דסטר ימינא, דבליט בשכיבו. ד' ואינון תרין אתוון דמתחברן ביה רית, ז אינון ההיא שורייקא דכליל תרין אחרנין, ודא איהו רוז דכתיב, (ט) עדות ביהוסף שמו דכל מאן דחמא ליה הוה רחים ליה בלבו, ק וברחימו אשתלים.

ק) זרעא דדוד מתהפכן ביה חיזו דגוונין, ובג"כ טעה שמואל, דכתיב (ח) אל תבט אל מראהו, בגין דסטרא אחרא הוה ביה באליאב, דלא הוה הכי בדוד, דיוקנין דדוד טמירין אינון, דהא דיוקנין דסטרא אחרא, אתכליל גו (ו) דיוקנין, וההוא דיוקנא דסטר אחרא אתחזי ביה בקדמיתא, דאעבר על עיינין לפום שעתא, ובהיל לבא ודחיל, ולבתר (ז) וטוב רואי ויי' עמו. ודא איהו עדות לגביה.

קא) דיוקנא דא דאדם, כליל כל דיוקנין, וכלהו כלילן ביה, האי לא בהיל ברוחיה. בשעתא דרוגזיה איהו בנייחא, ומלוי בנייחא, ומיד אתפייס.

קב) * זרעא דדוד דאתחזי ביה ההוא דיוקנא בקדמיתא, דאעבר לפום שעתא על עיינין, ברוגזיה בנייחא, מיד אתפייס. אבל נטיר דבבו כנחש לסופא. בגין דההוא סטרא גרמא ליה, דסחרא בכל סטרין. אבל מוחא דבגו קליפה ולבא מתישרא, ויציבא דא לאינון זכאין. אבל חייבין לא מתעברן מההוא דיוקנא קדמאה בישא, ח ואתחברן ביה בכלא.

קג) ציורא תניינא, אי ההוא בר נש לא אזיל כל כך בארחא בישא, ואסטי

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ט) (תהלים פ"א) וירא ע"א צ"א. (ת) (שמואל א' ס"ז) ז"ג קמד. (א) (שם) ח"ג נא. גו. פד. רסא : רסב : רפב : ז"ח ל"ב ט"ב שכ"ו.

ז מוסיף אינון עדות. ק מוסיף ברחימו זרעא אשתלים. ר דוד ול"ג זרעא. ש דיוקניה. ת לאסתאבן.

מאמר

הסולם

ואתה תחזה ברזא דאנפין

קא) דיוקנא דא דאדם וכ' : צורה זו של פני אדם, כולל לכל הצורות, וכולן כלולות בו. זה אינו מבוהל ברוחו. בשעת כעסו הוא במנוחה, ודבריו בנחת, ומיד מתרצה.

קב) זרעא דדוד דאתחזי וכ' : זרעו של דוד, אשר נראה בו צורה ההיא של הסי' בתחילה ועוברת לפי שעה לפני העינים, כנ"ל. בכעסו הוא במנוחה ומיד מתרצה. אבל נוטר שנאה כנחש לבסוף. משום שהצד ההוא גרם לו זה, שמסבב בכל הצדדים עד שלוקח נקמתו, אבל המוח שבתוך קליפה זו והלב מתישרים. וזה נכון לצדיקים, אבל הרשעים אינם סרים מאותה צורה הראשונה הרעה, ומתחברים בה לגמרי.

קג) ציורא תנינא וכ' : הציור השני הוא. אם אדם ההוא אינו הולך כל כך בדרך הרע, וסר מדרך ההוא ושב לאדונו, זה רוח טוב מתחיל לשרות עליו, ומתחזק על זוהמא הראשונה שהיתה בו, ובולט לחוץ, בהסתכלות עינים

שקיעה, מצד ימין, וגיד אחד הכולל ב' אחרים האחרונים בו, מצד שמאל של הפנים. אלו ד' סימנים הם ד' אותיות עדות. וסימן זה הוא ע' היא גיד ההוא שמצד ימין הבולט בשכיבה. ד' ואלו ב' אותיות המתחברות עמו שהם ות. הן גיד ההוא הכולל שני גידים האחרים שמצד שמאל של הפנים. וזה הוא סוד שכתוב, עדות ביהוסף שמו וגו'. שכל מי שראה אותו היה אוהב אותו בלבו. ובאהבה הוא נשלם.

ק) זרעא דדוד מתהפכן וכ' : זרעו של דוד, מתהפכים בו המראות של הגוונים. וע"כ טעה שמואל, שכתוב אל תבט אל מראהו. משום שהצד האחר היה באליאב, שלא היה כן בדוד, הצורות של דוד מכוסות הן, כי הצורות של הצד האחר נכללו תוך הצורות שלו, והצורה של הצד האחר נראה בו תחילה, שעוברת על העינים לפי שעה, והלב מבוהל ומתירא, ואחר כך, וטוב רואי וד' עמו. וזהו עדות אצלו.

(דפו"י דף ע"ד ע"א י' דף ע"ד ע"ב)

מההוא ארחא, ותב למאריה, לא דהוא רגילא בארחוי א דמתקנן, אלא ב איהו דהוה באינון אורחי מתעדי, וסטי מנייהו ותב למאריה. האי איהו רוחא טבא שארי למשרי עלוי, ולאתקפא על זוהמא קדמאה דהוה ביה, ובליט לבר, באסתכלותא דעיינין לפום שעתא, כחד דיוקנא דאריה דאתגבר ג האי בשעתא דחמי ליה, ההוא חיוז גרים ליה לאעבר בלביה אריה דמתגברא לפום שעתא.

קד) האי ד מסתכלן באנפוי לבתר, אינון אנפין דלבא לא רחים לון לפום שעתא, ומיד תב ה לביה ורחים ליה. כד מסתכלן ביה אכסיף, וחשיב דכלא ידעין ביה. אנפוי חפיינ דמא לפום שעתא, מתהפכן לחוורא או לירוקא.

קה) תלת שורייקן אית באנפוי. חד לימינא, דדא אתפשט באנפוי ואתאחיד ביה. חד דסלקא לחוטמיה לעילא, ותרין לשמאלא. וחד דאתפשט לתתא מאינון תרין, ואחיד בהאי ובהאי. ואלין אינון אתוון דמתחקקן באנפוי, ואינון בלטיין ו דלא ז שכיבין. וכד מתישבא וארגיל בארח קשוט, ה שכיבין.

קו) ורזא דאינון אתוון איהו קריב. דא הוה רחיק, והשתא אינון אתוון בלטיין באנפוי, וסהדין ביה בבהילו. וסימנא דא ט ק' מסטר ימינא אתוון אחרנין מסטר (* שמאלא, ואע"ג דשורייקי אחרנין אתחזון באנפוי, לא בלטיין לבר כהני. בר בזמנא דהוה אזיל בעקימו.

קז) האי איהו זרעא דדוד, אתהפך מחיוז דא. בקדמיתא אתחזי בדיוקנא דאדם, ולבתר קיימא בדיוקנא דאריה, ואתפרש בדיוקנא דסטרא אחרא, ובכלא, מתהפכא משאר בני נשא.

חלופי גרסאות

א מתתקן ; דתקנן מתתקנן (ד"א). ב דאיהו ולי"ג דהוה ; דהוה איהו. ג או. ד אסתכלן. ה לגביה. ו בדפוי מוסיף בבהילו דלא ובד"ו ל"ג בבהילו. ז שכיבין ; שקיעין. ח משתככי. ט ה. י וכלא.

מאמר	הסולם	ואתה תחזה ברזא דאנפין
<p>עינים לפי שעה, כצורה אחת של אריה המתגבר. זה, בשעה שרואים בו צורה זו, מראה ההיא גרמה לו, שיעבור בלבו אריה המתגבר לפי שעה, דהיינו שלבו יתגבר על צד הרע לפי שעה.</p> <p>קד) האי מסתכלן באנפוי וכ"ו : זה, שיש לו פני אריה המתגבר, כשמסתכלים בפניו אחר כך, הם פנים שהלב אינו אוהב אותם לפי שעה, ומיד חוזר לבו ואוהב אותם. כשמסתכלים בו מתבייש, וחושב שהכל יודעים בו, כלומר, שנדמה לו שיוודעים כל מה שחושב ועושה במסתרים. ומתוך בושח, פניו מתמלאים בדם לפי שעה, ואח"כ מתהפכים ללבן או לירוק.</p> <p>קה) תלת שורייקן אית וכ"ו : ג' גידים דקים יש בפניו. א' לימין, שזה מתפשט בפניו ונאחז בו, ואחד, שעולה לחוטמו למעלה. ושנים לשמאל, ואחד מתפשט למטה מאלו (דפוי דף ע"ד ע"ב * דף ע"ה ע"א)</p>	<p>השנים, ואוחז בזה ובוה. ואלו הן אותיות הנחקקות בפניו, והן בולטות ואינן שוקעות. וכשמתישב ומתרגל בדרך האמת, הן שוקעות.</p> <p>קו) ורזא דאינון אתוון וכ"ו : והסוד של אלו האותיות, הוא קרוב. כי זה היה רחוק, ועתה ששב ונתקרב, בולטות אלו האותיות בפניו ומעידות עליו בחפזה. וסימן זה הוא, ק' מצד ימין של הפנים. והאותיות האחרות שהן ר"ב, הן מצד שמאל של הפנים. ואע"פ שגידים אחרים מתראים בפניו, אינם בולטים לחוץ כמו אלו. חוץ אם הולך בדרך עקלקלות. בולטות גם הן.</p> <p>קז) האי איהו זרעא דדוד וכ"ו : זה שהוא מזרעו של דוד, הוא מתהפך ממראה זו, מתחילה נראה בצורת אדם, ואח"כ עומד בצורת אריה, ונפרד מצד האחר. ובכל דבר, הוא מתהפך משאר בני אדם.</p>	<p>ציורא</p>

קח) ציור"א תלי"תאה, כ אי ההוא בר נש אזיל בארחא דלא מתתקנא, וסטי אורחוי מארחי דאורייתא, ההוא רוחא קדישא אסתלק מניה, ורוחא אחרא אתחזי ביה, ודיוקנא אחרא, ובלית לבר, באסתכלותא דעינין דחכימי לבא, לפום שעתא דיוקנא דשור. ז בשעתא דחמאן ליה, מעברן בלבייהו ההוא דיוקנא, ואסתכלן ביה.

קט) ג' ט קורטמי סומקי באנפוי, בסטרא דימינא, ואינון שורייקי סומקין דקיקין. ותלת בשמאלא, ואלין אינון אתוון דבלטין ביה. חד איהו שורייקא דקיק בעגולא, ותרין דקיקין אחרנין עליה, וכלהו בעגולא. וכדין שקיעין עינוי. קי) ורזא דאינון אתוון. חד איהו כ, תרין אחרנין ר"ת אינון. וכן לסטר שמאלא, וסימנא דא ההוא דכתיב, ה) הכרת פניהם ענתה במ ואלין אתוון בלטין באנפין, על כל שאר שורייקין. ואי תב משמאלא לימינא, אתכפיא ההוא רוחא ואתתקף רוחא דקדשא, ואלין שורייקין ו שכיבו, ואחרנין בלטין לבר, כמה דאתמר.

קי"א) זרעא דדוד איהו בהפוכא, אתחזיא בדיוקנא דאריה בקדמיתא, ולבתר אתהדר בדיוקנא דשור. תרין שורייקין אוכמין באנפוי, חד מימינא, וחד משמאלא, ואלין אינון אתוון, חד אקרי ד', וחד אקרי ע', וכלא מתהפכא משאר בני נשא. קי"ב) ציור"א רביע"אה, דא איהו ציורא דבר נש, דקיימא תדיר לאתתקנא על רזא דמלקדמין, האי איהו נ חיזו לחכימי לבא בדיוקנא דנשר. ההוא רוחא

חלופי גרסאות

מסרת הוהר (ישעיה ג') ח"ב עד: ח"ג כג. ת"ז בהקדמה (ב) יג: ז"ח ע"ב ט"ב ש"א. כ ל"ג אי. ז מוסיף או בשעתא. ט שכיבו. נ לחיזו דחכימי.

דרך אמת ט] כמין ג' גרעינים אדומים יש בפניו לצד הימין.

משמר

הסולם

ואתה תחזה ברזא דאנפין

גידיים האחרים הם ר"ת. וכן הג' של צד השמאל, א' מהם הוא כ' והאחרים ר"ת. וסימן זה הוא שכתוב, הכרת פניהם ענתה במ. ואלו האותיות בולטות בפנים יותר מכל שאר הגידיים ואם שב בתשובה משמאל, ובא לצד ימין, נכנע רוח ההוא ומתחזק רוח של הקדושה, ואלו הגידיים שוקעים ואחרים בולטים לחוץ. כמו שלמדנו.

קי"א) זרעא דדוד איהו וכ' : זרעו של דוד הוא להיפך. שנראה בצורת אריה תחילה, ואח"כ חוזר לצורת שור. ב' גידיים שחורים בפניה, אחד מימין ואחד משמאל, ואלו הם האותיות, אחד נקרא ד' ואחד נקרא ע'. וכולו מתהפך משאר בני אדם.

קי"ב) ציור"א רביע"אה וכ' : ציור הרביעי, זה הוא ציור של אדם, העומד תמיד להתתקן על סוד מה שעשה בראשונה, ואינו פוגם

קח) ציור"א תלית"אה וכ' : ציור השלישי הוא. אם אדם ההוא הולך בדרך שאינו מתוקן, ודרכיו סרים מדרך התורה. ההוא, רוח הקדוש נסתלק ממנו, ורוח אחר נראה בו, וצורה אחרת, ובלוט לחוץ, בהסתכלות עינים של חכמי לב לפי שעה, צורה של שור. בשעה שרואים אותו, חכמי הלב, מעבירים בלבם צורה ההיא של שור, ומסתכלים בה.

קט) ג' קורטמי סומקי וכ' : כג' גרעינים של כרכום פראי הנקרא קורטמא, אדומים, בפניו מצד ימין, והם גידיים אדומים קטנים, וג' בשמאל של הפנים. אלו הן האותיות הבולטות בו. אחד, מן הג' שבימין ושמאל, הוא גיד קטן בעגול, וב' גידין קטנים עליו, וכולם בעגול, ואו עיניו שקועות בתוך המצח.

קי) ורזא דאינון אתוון וכ' : והסוד של אלו האותיות. אחד מן הג' הוא כ', ושני (דפ"י דף ע"ה ע"א)

דיליה איהו רוחא חלשא. האי לא אחזי באנפין אתוון דבלטין לבר, דהא אתאבידו מניה, ואשתקעו בזמנא אחרא דמלקדמין, דאסתלקו מניה, ועל דא לא בלטין ביה. קיג) ורזא דיליה, עינוי לא נהרין בנציצו, כד איהו בחדוה. ובזמנא דספר שער רישיה ודיקניה. בגין דרוחיה לא נהיר ליה באתוון, וואשתקע נציצו דיליה דהוה בקדמיתא. לא קיימא באסתכלותא דאנפין לאסתכלא. ורזא דהאי א) ושבח אני את המתים שכבר מתו מן החיים אשר המה חיים עדנה. זרעא דזוד, ט) סוד יי' ליראיו ובריתו להודיעם.

קיד) ברוחא דבר נש, אצטיירו אתוון, כמה דאתמר, ואיהו בליט לון לבר, ואתמר חכמתא דא לחכימי לבא למנדע ולאשתמודעא, רוחא קיימא ברזא ג) דזה ספר, וכלא ברזא דא קיימא, בר חיזו דאנפין דאתדן בגוונא אחרא, כפום שולטנו * דרוחא, או מאריה דרוחא. זכאין אינון חכימין דכלא אתמסר לון למנדע. עד הכא רזא דאנפין.

קטו) מכאן ולהלאה ברזא דשפוון, באת פ' דכליל ברזא דאת ס'. שפוון ברברבן, דא איהו בר נש מליל בלישנא בישא, ולא אכסיף, ולא דחיל, מארי דמחלוקת, רכילא איהו בין האי להאי. ט) ומשלח מדנים בין אחים. לאו איהו מאריה דרזין, וכד אשתדל באורייתא מכסה רזין, אבל מאריה דלישנא בישא, ולא שוי דחילו בלביה.

חלופי גרסאות

וואשתקעו. ס

מסרת הוהר

ג) (קהלת ד') וישב נ"ד צ"ג. ד) (תהלים כ"ה) ב"א קמ"ג צ"ג. ה) (בראשית ה') לעיל אות ס"ב צ"פ. ו) (משלי ו').

ואתה תחזה ברזא דשפוון

מבליט אותן לחוץ על הפנים. ונמסר חכמה זו לחכמי לב לדעת ולהכיר. הרוח עומד בסוד זה ספר, והכל עומדים בסוד זה, חוץ ממראה הפנים שנדון באפן אחר, כפי שליטת הרוח או בעל הרוח. אשרי הם החכמים שהכל נמסר להם לדעת. עד כאן סוד הפנים.

מאמר ואתה תחזה ברזא דשפוון

קטו) מכאן ולהלאה ברזא דשפוון: מכאן ולהלאה הוא בסוד השפתים. באות פ' שנכללה בסוד אות ס'. שפתים גדולות, זה הוא אדם המדבר לשון הרע ואינו מתביש ואינו מפחד. בעל מחלוקת ורכילות הוא בין זה לזה, דהיינו בין אדם לחבירו. ומשלח מדנים בין אחים, הוא אינו בעל סוד. וכשמשתדל בתורה הוא מכסה סוד. אבל בעל לשון הרע ואינו שם יראה בלבו.

וסימנא

הסולם

מאמר

פוגם יותר. זה הוא מראה לחכמי לב בצורת נש. רוח ההוא שלו הוא רוח חלש. זה אינו מראה בפנים אותיות בולטות לחוץ, כי נאבדו ממנו ונשתקעו בזמן אחר בקדמות ימיו. שנסתלקו ממנו אז, ועל כן אינון בולטות בו.

קיג) ורזא דיליה עינוי וכו': והסוד שלו. עינוי אינון מאירות בהתנוצצות כשהוא בשמחה, ובזמן שגוזז שער ראשו וזקנו, משום שרוחו אינו מאיר לו באותיות, ונשקע ההתנוצצות שלו שהיתה לו מתחילה. אינו עומד בהסתכלות הפנים להסתכל בו. מפני שאין לו אותיות בולטות כנ"ל. והסוד של זה הוא, ושבח אני את המתים שכבר מתו מן החיים אשר המה חיים עדנה. זרעו של דוד, סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם.

קיד) ברוחא דבר נש וכו': ברזא האדם מצטיירים אותיות כמו שלמדנו, והוא (דפריי דף ע"ה ע"א * דף ע"ה ע"ב)

קטז) וסימנא דא, את פ' דכליל באת ע ר' ולא אתכליל באת ס'. האי איהו דאתחזי דאיהו זכאה, ולא דחיל פ חטאה איהו, ולא ז בעי לאשתדלא אבתריה, בגין דכל מלוי אינון בפומא ולא בגופא.

קיוז) שפון עתיקין בעתיקו, ולא דקיקין. האי איהו בר נש מאריה דרוגזא יתיר. מאריה דזדונא. לא יכיל למסבל מלה. מארי דלישנא בישא בפרהסיא, בלא כסופא כלל. לומנין אשתדל בליצנותא. האי איהו בר נש דבעי לאתרחקא מניה. קיח) אתמלי ק דיקניה בשערא, ההוא, לישנא בישא, אורי עליה בפרהסיא, לית ליה כסופא. אשתדל במחלוקת. אצלח במלי דעלמא. חמי בשנאוי, דא איהו ז קורץ בעיניו, על דא אתמר ח) העז איש רשע בפניו. דא איהו ברזא דאת פ' בלחודוי, דלא אתכליל באת ס' כלל. ולומנין אתחבר באת ר' בהאי את ט ר' אתכליל.

קיט) ברזא דאודנין, מאן דאודנוי רברבין, טפשא בליביה ושגעונא ברוחיה. מאן דאודנוי זעירין, א וקיימין על קיומא. פקיחא דלבא באתערותא איהו. צבי לאשתדלא בכלא. ורזא דא את ב' דאתכליל בכל שאר אתוון.

קכ) עד הכא, רזין דדיוקנין דבר נש. מכאן ולהלאה, רזין אחרנין באתוון דמר, דלא קיימין גו פרצופא, אלא למנדע רזין דהאי פסוקא, גו דרגין עלאין, בזמנין ג ותקיפין דהאי עלמא, ולא זכינן בהו.

מסרת הזוהר

חלופי גרסאות

ז) (שם). ח) (שם כ"א).

ע ד'. פ ל"ג חטאה. צ בעו. ק מוסיף עיניה דיקניה.
ד ד'. ט ד'. ת ל"ג ברזא דאודנין. א קיימן על קיימא.
ב ר'. ג ותקופין.

מאמר

הסולם

ואתה תחזה ברזא דאודנין

קטז) וסימנא דא את וכו': וסימן זה, אות פ' הכלולה באות ר' ואינה כלולה באות ס', זה הוא נראה שהוא צדיק. ואינו ירא חטא. ולא צריכים להשתדל אחריה, מפני שכל דבריו הם בפה ולא בגוף.

מאמר ואתה תחזה ברזא דאודנין

קיט) ברזא דאודנין וכו': בסוד האזנים. מי שאזניו גדולות, הוא אויל בלבו ושגעון ברוחו. מי שאזניו קטנות, ועומדות על קיומן כראוי. בהתעוררותו הוא חכם לב. רוצה לעסוק בכל. וזה סוד אות ל' הנכללת בכל שאר האותיות.

קיוז) שפון עתיקין בעתיקו וכו': שפתים נובלות וצומקות, ואינן קטנות. זהו אדם בעל כעס ביותר. בעל זדונות. אינו יכול לסבול דבר. בעל לשון הרע בגלוי לכל בלא בושא. לפעמים עוסק בליצנות. זה הוא אדם שצריכים להתרחק ממנו. עתיקין, פירושו נובלות. כי על בלה, מתרגם עתק (איכה ג' ד').

קכ) עד הכא רזין וכו': עד כאן סוד הצורות של האדם. מכאן ולהלאה סודות אחרים באותיות של אדוני. דר' שמעון, שאינם עומדות תוך הפרצוף. אלא לדעת הסודות של פסוק הזה, זה סוד, בתוך מדרגות עליונות. בזמנים ותקופות של עולם ג' ועוד לא זכינן בהם. אמר

קיח) אתמלי דיקניה בשערא וכו': אם נתמלא זקנו בשער: ההוא, לשון הרע, יורה עליו שמדבר בגלוי לכל, אין לו בושא. עוסק במחלוקת. מצליח בדברי העולם. רואה בשונאיו. זה הוא קורץ בעיניו. על זה נאמר, העז איש רשע (דפוי דף ע"ה ע"ב)

קכא) אמר ר' שמעון, בני, זכאין אתון בעלמא דין, ד ובעלמא דאתי, וזכאין עיני, ה דיוכון למיחמי דא, כד איעול לההוא עלמא דאתי. ו בגין נשמתי קרי לעתיק יומין, האי קרא, ט תערוך לפני שלחן נגד צוררי דשנת בשמן ראשי כוסי רויה. וקב"ה קרי עלן, י פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונים.

קכב) אופ אינון פתחו ואמרו, כתיב וידי אדם מתחת כנפיהם, האי קרא אוקמוה חברייא, דאינון ידן לקבלא מאריהון דתיובתא, ז דתבאן ה לגבי קב"ה. * אבל ידי אדם, אלין אינון. דיוקנין ורזין עלאין, דשוי קב"ה בבר נש, וסדר לון באצבען לבר ולגו. ובההוא כ"ף.

קכג) וקב"ה כד ברא ליה לבר נש, סדר ביה, כל דיוקנין דרזין עלאין, דעלמא דלעילא, וכל דיוקנין דרזין תתאין, דעלמא דלתתא, וכלא מתחקקא בב"נ, דאיהו קאים בצלם אלהים, בגין דאקרי יציר כ"ף.

קכד) ורזא דכ"ף, דאת דא דאקרי כ"ף, דכתיב, ז ויברא אלהים את האדם בצלמו, דא איהו רזא דאת כ"ף. את דא, אית ביה רזין עלאין, ודיוקנין עלאין. בהאי כ"ף תליין עשר אמירן מימינא ומשמאלא, חמש מימינא, וחמש משמאלא, ואינון חד ברזא חדא.

מסרת הוזהר

זלופי גרסאות

ט (תהלים כ"ג) ח"ב קלג. קנב : קנו : ח"ג סב. ח"ז תמיז פד. י (ישעיה כ"ו) ח"ב רב. ח"ג קנב. ריג. רפה : שג : ז"ח ו"ג ט"ד ש"ו פ"ב ט"ד ש"ד. צ (יחזקאל א') ח"ב רס : ח"ג רכג. רכו : רכט : רלה. שו : ת"ז תי"ח לב : ת"ל עה. ת"ע קלא. ז"ח ל"ט ט"ב ש"ט תק"ח קייב ט"א ש"א ש"ה. ז (בראשית א') הקסה"ז קפ"א צ"א

מאמר

הסולם

ואתה תחזה ברזא דשרטוטי ידן

קכג) וקב"ה כד ברא וכו' : והקב"ה, כשברא את האדם, סידר בו כל הצורות של סודות העליונים של עולם העליון, שהוא בינה, וכל הצורות של הסודות התחתונים של עולם התחתון, שהוא מלכות. וכולם נחקקים באדם, הנמצא בצלם אלקים, משום שנקרא. יציר כ"ף, דהיינו יציר כפ"ו של הקב"ה.

קכא) אמר ר' שמעון וכו' : אר"ש, בני, אשריכם בעולם הזה ובעולם הבא. ואשרי עיני שזכו לראות זה, כשאני נכנס לעולם הבא. בשביל נשמתי, אני קורא לעתיק יומין מקרא הזה, תערוך לפני שלחן וגו'. והקב"ה קורא עלינו, פתחו שערים ויבוא גוי צדיק שומר אמונים.

מאמר ואתה תחזה ברזא דשרטוטי ידן

קכד) ורזא דכ"ף דאת וכו' : וסוד הכ"ף, הוא של אות הוה הנקראת כ"ף. שכתוב, ויברא אלקים את האדם בצלמו. זהו סוד של אות כ"ף. אות זו יש בה סודות עליונים וצורות עליונות. בכ"ף הוה, היינו בכ"ף היד, תלויים עשרה מאמרות מימין ומשמאל, חמשה בכ"ף ימין וחמשה בכ"ף שמאל, והם אחד בסוד אחד. שהימין והשמאל מתיחדים לאחד.

קכב) אופ אינון פתחו וכו' : אף הם פתחו ואמרו, כתוב, וידי אדם מתחת כנפיהם. מקרא זה העמידוהו החברים, שהם ידים לקבל בעלי תשובה השבים אל הקב"ה. אבל ידי אדם, אלו הם צורות וסודות עליונים ששם הקב"ה באדם, וסידר אותם באצבעות מבחוץ ומבפנים, ובכ"ף ההוא. דהיינו בכ"ף היד.

(דפו"י דף ע"ה ע"ב)

תנינו

קכה) כ תנינן כתיב ט) וגם אני אכה כפי אל כפי, ז דלהו דא עם דא בפלוגתא
 ויסתלקו ברכאן מעלמא, הואיל וגאותא דישראל אתיהיבת לעמין. כד מתחברן
 כחדא, כתיב, ט) כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת רמז לחבורא חדא. וכד הו
 בחבורא חדא, כתיב, ויברא אלהים את האדם בצלמו וגו'. ויברא אלהים דא סליקו
 דמחשבה נ ברזא פנימאה. את האדם: רוז דכר ונוקבא כחדא, בצלם אלהים רוז
 ס דכף.

קכו) כד אתברי אדם, מה כתיב ביה, ט) עור ובשר תלבישני * וגו'. אי הכי
 האדם מהו. אי תימא, דאינו אלא עור ובשר ועצמות וגידים, לאו הכי, דהא ודאי
 האדם לאו איהו אלא נשמתא. ואלין דקאמר עור ובשר עצמות וגידים, כלהו לא
 הוו אלא מלבושא בלחודוי, מאנין אינון דבר נש, ולא אינון אדם. וכד האי ט אדם
 אסתלק, אתפשט מאנון מאנין דקא לביש.

קכז) עור דאתלבש ביה בר נש. וכל אינון עצמות וגידים, כלהו ברזא
 דחכמתא עלאה כגוונא דלעילא. ט) עור כגוונא דלעילא, כמה דאוריף מר, באינון

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ט) (יחזקאל כ"א). נ) (במדבר ז'). ט) (איוב יוד) כ"א
 כ ל"ג מן תנינן עד וכד הוו. ז דלאו פלוגתא דא על
 דא. ט ויסלקון. נ מוסיף באתר ברזא. ט מוסיף דכף
 אחרא. ע ל"ג אדם. פ ל"ג עור כגוונא דלעילא.

ואתה תחזה ברזא דשרטוטי ידין

הסולם

מאמר

קף. דהיינו ב' הכפות ימין ושמאל בעת שנעשו
 כף אחת, שאז יוצא מהן כל המחזין העליונים.

קכו) כד אתברי אדם וכו' : כשנברא
 האדם מה כתוב בו, עור ובשר תלבישני וגו'.
 ושואל, אם כן, מהו האדם עצמו. ומשיב, אם
 תאמר שהאדם אינו אלא עור ובשר ועצמות
 וגידים, אינו כן, כי ודאי, האדם אינו אלא
 הנשמה, ואלו שאומר, עור ובשר עצמות וגידים,
 כולם אינם אלא מלבוש בלבד. הם כלים של
 האדם, ולא האדם עצמו. וכשהאדם נפטר הוא
 מתפשט מאלו הכלים שלבש.

קכז) עור דאתלבש ביה וכו' : העור
 שהאדם מתלבש בו, וכל אלו עצמות וגידים
 כולם הם בסוד החכמה העליונה כעין של מעלה.
 ומפרש, עור כעין של מעלה, הוא כמו שלמדנו
 באלו היריעות, שכתוב נוטה שמים כיריעה.
 עורות אלים מאדמים ועורות תחשים, הם
 מלבושים שלמעלה המסככים על המלבוש שהוא
 התפשטות השמים שהוא המלבוש שמבחוץ
 יריעות הן המלבוש שמבפנים, והוא קרום
 הסוכך על הבשר. וע"כ נאמר נוטה שמים
 כיריעה. שיריעות הן לבוש הפנימי ועליהן
 השמים מבחוץ.

עצמות

קכה) תנינן, כתיב וכו' : למדנו, כתוב,
 וגם אני אכה כפי אל כפי. פירושו, שתהיינה
 זו עם זו במחלוקת, ותסתלקנה הברכות מעולם,
 משום שגאות ישראל ניתנה לעכו"ם. כי מיחוד
 ימין ושמאל נמשכות משמאל ג"ר לישראל,
 שהן גאותם, וכשהם במחלוקת, יונקים העכו"ם
 מקו שמאל, וגאות ישראל ניתנה לעכו"ם,
 כשמתחברים יחד, כתוב, כף אחת עשרה זהב
 מלאה קטורת, שזה רמז לחיבור אחד. דהיינו
 שהעשרה שמימין ושמאל נעשו כף אחת.
 וכשהם בחבור אחד, כתוב, ויברא אלקים את
 האדם בצלמו וגו'. ויברא אלקים, הוא
 הסתלקות המחשבה בסוד הפנימית. פירושו.
 שתחלת הכל צריכים להמתיק המלכות בבינה,
 שהוא מדת הרחמים דהיינו ע"י עלית המלכות
 לבינה, הנקראת מחשבה. ואז נסתלקו הג"ר של
 המחשבה, שהן הפנימית שלה, (כנ"ל בהקדמת
 ספר הזהר דף י"ד אות י"ג בסולם ע"ש כל
 ההמשך) ונשארה בריק שהן חצי מדרגה. ופעולה
 זו מכונה ברא או ויברא, שהיא לשון מיעוט.
 ולולא מיעוט הוה לא היה האדם ראוי לקבל
 מוחין. (כנ"ל ב"א דף ז' ד"ה וכבר ע"ש) את
 האדם, היס דכר ונוקבא ביחד. כי את היא
 נוקבא ואדם הוא דכר. בצלם אלקים, היס
 (דפריי דף ע"ה ע"ב *) דף ע"ו ע"א

ז יריעות, דכתיב ו) נוטה שמים כיריעה. (ז עורות אלים מאדמים ועורות תחשים. אינון מלבושין דלעילא, דמסככי למלבושא, אתפשטותא דשמים, דאיהו מלבושא דלבר. יריעות אינון מלבושא דלגו, ואיהו קרומא דסכיך ק על בשרא. (קכח) עצמות וגידים, אינון רתיכין, וכל אינון חיילין, דקיימין לגו. וכלהו מלבושין לפנימאה, רזא דאדם ר עילאה, דאיהו פנימאה.

קכט) אוף הכי רזא לתתא, אדם איהו פנימאה לגו. מלבושין דיליה כגוונא דלעילא. עצמות וגידין, כגוונא דקאמרן באינון רתיכין ומשיריין. בשר איהו סכיך על אינון משיריין ורתיכין, וקיימא לבר, ודא רזא דאתמשכא ט לסטרא אחרא. עור דסכיך על כלא, דא איהו כגוונא דאינון רקיעין, דסכיכו על כלא. וכלהו מלבושין לאתלבשא בהו. פנימאה דלגו רזא דאדם. וכלא רזא, לתתא כגוונא דלעילא. ועל דא ויברא אלהים את האדם בצלמו בצלם אלהים, ה ורזא דאדם לתתא כלא איהו ברזא דלעילא.

קל) כ בהאי רקיעא דלעילא, דמסכך על כלא, אתרשימו ביה רשימין, לאתחזאה ולמנדע באינון רשימין, דאתקביעו ביה מלין ורזין סתימין. ואינון רשימין דככביא ומזלי, דאתרשימו ואתקביעו בהאי רקיעא, [ז] דסכיך לבר. ב אוף הכי עור, דאיהו ג סוכא לבר בבר נש, דאיהו רקיעא דסכיך על כלא, אית ביה רשימין ושרטוטין,

חלופי גרסאות

מסרת הוזהר

ז) (תהלים ק"ד) ב"א ר"פ צ"ג. (ז שמות כ"ה) ח"ב צ יריעות כתיב עורות דמלבושין ול"ג מן דכתיב עד מלבושין. ק ל"ג על בשרא. ר ל"ג עלאה.

ט בסטרא. ת מוסיף תרי אלקים הכא חד כלפי

דכר, וחד כלפי נוקבא. א רקיעא ול"ג בהאי ול"ג דלעילא. ב עור דאיהו חבורא בכ"ג לבר אוף הכי. ג חבורא

דרך אמת [ז] המכסה לחוץ כמו סכך על הכל והוא העור שבאדם.

הסולם

מאמר

ואתה תחזה ברזא דשרטוטי ידן

והכל הוא סוד, שלמטה הוא כעין שלמעלה. וע"כ אוה"כ, ויברא אלקים את האדם בצלמו בצלם אלקים, כי הסוד של אדם למטה, הוא כולו בסוד שלמעלה.

קל) בהאי רקיעא דלעילא וכר' : ברקיע הזה שלמעלה הסוכך על כל, נרשמו בו רשימות להראות ולדעת באלו הרשימות שנקבעו בו דברים וסודות סתומים, והם הרשימות של כוכבים ומזלות שנרשמו ונקבעו ברקיע הזה הסוכך מבחוץ. אף כן, העור שהוא סוכך מבחוץ באדם, שהוא כמו הרקיע הסוכך על כל, יש בו רשימות וקיום, והם בחינות כוכבים ומזלות של עור הזה. להראות בהם, ולדעת בהם דברים וסודות סתומים בכוכבים ומזלות, שהם הרשימות והקוין שבעור שיעיינו בהם חכמי לב, ולהסתכל בהם לדעת הסתכלות בפנים בסודות שאמרנו. ח"ס הוברי שמים החושים בכוכבים.

קכח) עצמות וגידין וכר' : עצמות וגידין הם המרכבות וכל אלו הצבאות העומדים בפנימיות. כלומר, שהם בחינת הפנימיות והג"ר של חיצוניות המדרגה, כי גידים הם נשמה של המלבוש, והעצמות הם בחינת חיה של המלבוש. וכולם הם מלבושים לפנימי, שהוא סוד אדם העליון, שהוא פנימית להם.

קכט) אוף הכי רזא וכר' : אף כן הסוד למטה, האדם הוא פנימי בפנים, המלבושים שלו הם כעין של מעלה, עצמות וגידים הם כעין שאמרנו באלו המרכבות והצבאות שנקראים עצמות וגידים. בשר הוא סוכך על אלו המחנות והמרכבות הנקראים עצמות וגידים ועומד מבחוץ להם. וזה סוד שהבשר נמשך ממנו לצד האחר. (כמיש פרשת נח דף מ"ח ד"ה ת"ח) עור הסוכך על כל, זה הוא כעין אלו הרקיעים הסוככים על כל. וכולם מלבושים להתלבש בהם, הפנימי שבתוכם הוא סוד האדם.

(דפו"י דף ע"ו ע"א)

ואינן ככביא ומזלי דהאי עור. ^ד לאתחזאה בהו, ולמנדע בהו, מלין רוזין סתימין.
^ה בככביא ומזליא, לעיינא בהו חכימי לבא, ולאסתכלא בהו למנדע אסתכלותא
 באנפין, ברזין דקארמן, ^ו ורזא דא, ^ז הוברי שמים החוזים בככבים.

קלא) ^ז ודא איהו, כד אינון נהירין וקיימין, בלא רוגזא. בזמנא דרוגזא שלטא
 עליה דבר נש, דינא אחרא אתמסר למנדע ביה. במה דלא אתיהיב לשלטאה,
 למנדע בזמנא ^ח דדינא שלטא ברקיעא.

קלב) אבל אסתכלותא דאנפין על ארח קשוט, בשעתא דאנפין נהירין, וקיימא
 בר נש על קיומא, ואינון רשימין ^ט אתחזון בארח קשוט, דכדין בההוא אסתכלותא
 יכיל לאתדנא על בורייה יתיר, ואף על גב דבכלא כל אינון חכימין יכלין
 לאסתכלא.

קלג) שרטוטי ידין ושרטוטי אצבען, לגו, כלהו קיימין ברזין אחרנין, למנדע
 במלין סתימין. ואלין אינון ככביא, דנהירין לאסתכלא גו מזלי, בטסירין עלאין.
 קלד) אצבען קיימי ברזין עלאין. ^פ טופרי אצבעאן, דקיימין דחפין לבר, הוא
 אוקמה באינון רוזין, דהו פנים דלבר, ובהו אית רוזין, לאינון חרשין, דמסתכלי
 בטופרי, בנהירו דמלה אחרא, דשלטא בהו, ואינון חרשין קא מסאבי לההוא אתר.
 קלה) בטופרין אית זמנין, דנהירין בהו ככבין חוורין דקיקין, ואלין אינון
^צ כתולדה דטלופחין, ואינון שקיעין כהאי מסמרא על לוחא. ולא אינון כאינון
 חוורן אחרנין דלא שקיעין, אלא דקיימין לעילא. בהני דלא שקיעין, לית בהו

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ז (ישעיה מ"ו) ח"ב רלב. ח"ג רפז. ד מוסיף רקיעא דסכיך לאתחזאה. ה ככביא. ו כד
 אינון נהירין וקיימין בלא רוגזא ורזא. וליג מן ודא
 איהו עד בזמנא. ז ל"ג מן ודא עד בזמנא. ח דעינא; דעיבא. ט ל"ג מן אתחזון עד אסתכלותא ומוסיף
 וכלהו אסתכלותא. י דתפלוחין.

דרך אמת ^פ צפרנים. צ כורע עדשים הם שקועים בעור האדם כמסמר הזה השקוע על הכתל.

מאמר

הסולם

ואתה תחזה ברזא דשרטוטי ידין

כולם עומדים בסודות אחרים לדעת בדברים
 סתומים. ואלו הם ככבים המאירים להסתכל
 בתוך המזלות, בממונים העליונים.

קלד) אצבען קיימי ברזין וכר;
 האצבעות עומדות בסודות עליונים. הצפרנים
 של האצבעות העומדים ומכסים עליהם הם
 מבחין. והעמידוהו באלו הסודות, שהם פנים
 שמבחוץ. (כמ"ש לעיל בראשית א' אות קכ"ט
 וע"ש בסולם) ובהם יש סודות לאלו המכשפים
 המסתכלים בצפרנים, באור של דבר אחר
 השולט בהם, ואלו המכשפים מטמאים למקום
 ההוא.

קלה) בטופרין אית זמנין וכר;
 בצפרנים יש זמנים שמאירים בהם ככבים לבנים
 קטנים, כלומר, שנראות נקודות לבנות בצפרנים
 ואלו

קלא) ודא איהו כד וכר; זה הוא
 כשהפנים מאירים ועומדים בלי רוגז. אז אפשר
 להסתכל ולדעת כנ"ל, בזמן שהרוגז שולט על
 האדם, דין אחר נמסר לדעת בו, ולמה לא ניתן
 לשלוט על האדם. זה אפשר לדעת בזמן שהדין
 שולט ברקיע.

קלב) אבל אסתכלותא וכר; אבל
 הסתכלות הפנים בדרך אמת, הוא בשעה
 שהפנים מאירים והאדם עומד על קיומו, ואז
 אלו הרשימות נראים בדרך אמת, כי אז
 בהסתכלות ההיא יכול לדון יותר על בירונו.
 ואף על פי שבכל האפנים יכולים כל אלו
 החכמים להסתכל.

קלג) שרטוטי ידין ושרטוטי אצבען
 וכר; קוי הידים וקוי האצבעות, מבפנים.
 (דפו"י דף ע"ו ע"א)

ממשא. אבל הני דשקיעין חוורין כתולדה כ דטלופחין אית בהו ממשא, ואית סימנא טבא ליה לבר נש כ בהו, ויצלח בההוא זמנא. או גזרה אתגזר עליה ואשתזיב מינה. קלו) שרטוטי ידין ברזין עלאין, *) כ באצבען לגו. בידין שרטוטין רברבין, שרטוטין זעירין דקיקין עלאין בימינא. באינון אצבען דבהו שרטוטין זעירין. באצבעא זעירא דימינא, אית רשימין דקיקין. אצבעא דא, קיימא תדיר על עובדין כ דבסטר כ אחרא.

קלו) בהאי אצבעא קיימין שרטוטין, אינון דאצבעא אתכפיל בהו. הני לאו אינון לאסתכלא, אלא אי אתוספן ביה. אי אתוספן תרין אחרנין, על ההוא שרטוטא דאתכפל בהו. ארחא לא אזדמן ליה, ואי יעבד לא יצלח.

קלח) בר אי קיימן בארכא, בין רשימא לרשימא, בזמנא דיתמשך משכא לאחורא, ואשתארו אינון רשימין דאשתמודען. האי יצלח בארחא. וסימן דא, תלת תלת בפותיא. וארבע בארכא. ורזא דא ז' מאתוון זעירין.

קלט) רשימא חד בארכא, ותרין תרין בפותיא. מארחא, ישמע מלין בזמן קריב, ולית ליה בהו תועלתא. ארבע רשימין בארכא, וד' רשימין בפותיא, ארחא אזדמן ליה בטרח כ סגי, ולסופא לתועלתיה. ורזא דא כ ז' מאתוון אמצעיין, דבין זעירין ורברבין.

חלופי גרסאות

כ דטלופחין. ל בחדו. ח מוסיף בשרטוטין באצבען. ו דב"ג. ס ארחא. ע מוסיף באורח סגי. ע שלש.

הסולם

מאמר

ואתה תחזה ברזא דשרטוטי ידין

מתכפל עליו. לא יודמן לו דרך. ואם עושה אינו מצליח.

קלח) בר אי קיימן וכר': חוץ אם הקוים עומדים באורך בין רשימה לרשימה, דהיינו בין הרשימות שהאצבע מתכפל עליהם, בזמן שימשוך עור האצבע לאחור, ועם כל זה, ישארו אלו הרשימות הנודעות, ולא יתבטלו מחמת משיכת העור. זה יצלח בדרך. וסימן זה הוא, ג' קוים ברוחב, וארבעה באורך. וסוד זה הוא ז' מאותיות הקטנות. כי יש ג' מיני אלפא ביחות, גדולות בינונות וקטנות. והז' שבכאן שייך לא"ב דאותיות הקטנות.

קלט) רשימא חד בארכא וכר': אם רשימה אחת הוא באורך וב' ב' ברוחב. מן הדרך, ישמע דברים בזמן קרוב, ואין בהם תועלת. אם ד' רשימות באורך וד' רשימות ברוחב, דרך יודמן לו ביגיעה מרובה, ולבסוף יהיה לתועלתו. וסוד זה ז' מאותיות א"ב בינונות שבין א"ב גדולות ובין א"ב קטנות. חמ

ואלו הם כתולדה של עדשים, והם שקועים בצפרנים, כמסמר הזה על הלוח. והם אינם כאלו נקודות לבנות אחרות שאינם שקועות, אלא עומדות למעלה על הצפרנים. כאלו שאינם שקועות אין בהם ממש, אבל אלו השקועות ולבנים כתולדה של עדשים, יש בהם ממש, וסימן טוב יש לאדם בהם, ויצליח בזמן ההוא. או גזרה נגזר עליו ונצול ממנה.

קלו) שרטוטי ידין ברזין וכר': קוי היד בסודות עליונים, ובאצבעות מבפנים, שלא לצד הצפרנים אלא לצד הבשר. בידים יש קוים גדולים וקוים קטנים ודקים עליונים בימין. ובאלו האצבעות שבהם קוין קטנים. באצבע קטנה שבימין יש רשימות דקות, אצבע זה עומד תמיד על מעשים שבצד האחר.

קלו) בהאי אצבעא קיימין וכר': באצבע הזה נמצאים קוים, אלו שהאצבע מתכפל עליהם בשעת סגירת היד, אלו אינם להסתכל בהם, אלא אם נוספים עוד קוים. אם נוספו ב' קוין אחרים על קו ההוא שהאצבע (דפו"י דף ע"ו ע"א *) דף ע"ו ע"ב)

קמ) חמש זעירין רשימין בפותיא לתתא, וארבע פ בפותיא לעילא, וארבע בארכא נייחא ליה ז בביתיה, ועצלא איהו. וארחא הות מתתקנא קמיה, ולא בעי למעבד. ואי יעבד, יצלח בההוא ארחא, אבל לא עביד ליה, ועצלא הוי ורוא דא ז' דאיהי ק [ק פּעוטה.

קמא) באצבעא דאמצעיתא, האי אצבעא קיימא, למעבד עובדא ההוא דחשיב. אי שרטוטא חדא קיימא בארכא, בין שרטוטי דפותיא, האי חשב מחשבין, ואסתלקן מניה, ודחיל ולא עביד, וההיא מחשבה לא אתעביד כלל.

קמב) אי תרין שרטוטין בארכא, דקיימין כד אתפשט משכא לאחורא. האי לאו ביה מחשבין, וחשיב מחשבין לפום שעתא, ואתעביד, ולא מחשבה דהרהר ביה כלל, אלא מחשבה דאיהו בבהילו וזעירא, אבל הרהורא ומחשבה לא.

קמג) ואי תלת רשימין בארכא. ובפותיא תרין או תלת, כד אתפשט משכא לאחורא. האי איהו ב"נ דאיהו פקיחא, וחשיב מחשבין, וכל אינון מחשבין דאינון לסטר קב"ה אתקיימן בידיה, ומחשבין אחרנין לאו הכי.

קמד) אי ארבע או חמשה בארכא, באתפשטו דמשכא כדקאמרן, ח כד שראן על פותיא, בתלת, או בארבע, או מתרין ולהלאה. דא בר נש דמחשבוי לאבאשא, ואשתבח בהו. ה ודיקני וגביני עינוי סומקין, מחשב לביש ואשתבח בהו. קצרא דיומין איהו. פקיחא איהו. ואכנע תדיר א למכילן דביש. אצלח. ולסופא דיומין זעירין אסתלק מעלמא.

חלופי גרסאות

פ לעילא בפותיא. ז ל"ג בביתיה. ק ה"ג בד"א ובד"ז; פשוטא. ר ל"ג מחשבין; וחשיבין ול"ג וחשיב מחשבין. ש מוסיף דא איהו כד. ת ודיקניה. א למיכלן.

דרך אמת [ק] ונ"א פעוטה ר"ל קטנה כענין דאחז"ל הפעוטות מקחן מקח בפ' הנוקין.

מאמר

הסולם

ואתה תחזה ברוא דשרטוטי ידיו

לפי שעה, ונעשות, אבל לא מחשבה שמעין בה, אלא מחשבה שהיא במהירות וקטנה, אבל מחשבה בעיון אין בו.

קמג) ואי תלת רשימין וכו': ואם ג' רשימות באורך, וברוחב ב' או ג', לאחר שמתפשט עור האצבע לאחור. זה הוא אדם שהוא חכם וחושב מחשבות, וכל אלו מחשבות שהן לצד הקב"ה מתקיימים בידו, ומחשבות אחרות אינן כן.

קמד) אי ארבע או וכו': אם ארבע או חמשה רשימות באורך, אחר התפשטות עור האצבע כמו שאמרנו, כששורים על הרשימות שברוחב על ג' או ד' או מב' והלאה. זה אדם שמחשבותיו הן להרע, ומשתבח בהן. והזקן וגבות עיניו אדומים, חושב רע ומשתבח בו קצר ימים הוא. חכם הוא. ונכנע תמיד למדות הרעות. מצליח. ולסוף ימים מיעטים מסתלק מן העולם.

אסותא

קמ) חמש זעירין רשימין וכו': חמש רשימות קטנות ברוחב למטה, וארבע ברוחב למעלה, וארבע באורך. יש לו מנוחה בביתו. והוא עצל. דרך היה מתתקן לפניו ולא רצה לעשות. ואם יעשה יצלח בדרך הזה, אבל לא יעשה אותו שהוא עצל. וסוד זה הוא ז' שהיא קטנה.

קמא) באצבעא דאמצעיתא וכו': באצבע האמצעי: אצבע הזו עומדת להראות אם לעשות מעשה ההוא שחשב. אם קו אחד עומד באורך בין הקיין שברוחב. זה חושב מחשבות ומסתלקות ממנו, וירא ואינו עושה אותם, ומחשבה ההיא אינה נעשית כלל.

קמב) אי תרין שרטוטין וכו': אם ב' קוים באורך, העומדים אפילו, כשמושכים עור האצבע לאחור, ואינם מתבטלים מחמת משיכת העור. זה איז בו מחשבות, שחושב מחשבות

(דפו"י דף ע"ו ע"ב)

קמה) אסוותא להאי תיובתא. כדין אשתכחו תלת רשימין, או ארבע, ושריין על תריין. תלת רשימין או ד' בארכא ושריין על תריין בפותיא. דהא כפום מנהגא דבר נש, הכי מתחלפי שרטוטין, מזמן לזמן. ורזא דא (q) המוציא במספר צבאם וגו', מרב אונים ואמיץ כח וגו'.

קמו) כמה דקב"ה אחלף חיילין וזמנין בככבי שמיא, יומא דא כך, וליומא אחרא ב כך. כפום דאדם דלגו כל עובדוי. הכי אתחזון בהאי רקיעא. והכי אתחזי בהאי משכא דהאי אדם תתאה. דאיהו רקיעא, עור דחפיא על כלא.

קמוז) וכלא כפום גוונא דאדם דלגו, דהאי לזמנין קאים בדינא, לזמנין ברחמי, כההוא גוונא ממש אחזי לבר. לזמנין כהאי גוונא, ולזמנין כהאי גוונא. כגוונא דא לתתא בהאי אדם, כמה דאמרן, לזמנין כהאי גוונא, ולזמנין כהאי גוונא. ורזא דא את ז' אתכליל ביה את י'.

קמח) ורזין אלין באצבען * דימינא, בזעירא וברברבא. וסימן (r) כקטן כגדול תשמעון. ג אלו תריין אצבען ברזין אלין, והכי אינון ברזין דאוליפנא מניה דמר, ד ברזי דרב ייסא סבא. מכאן ולהלאה שרטוטין אחרנין, דאקרון כלהו תולדות, ואינון תולדות אדם, כמה דכתיב, (s) תולדות השמים, והא אתמר, דכלא רזא דא. כגוונא דא תולדות אדם, בכל אינון דיוקנין דאנפין, ובכל אינון דקאמרן. ובאלין תולדות דשרטוטי ידין, דאתחזיין ברזין פנימאין, כמה דאתחזי.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(q) (שעיה מ') הקסה"ז כ"ג צ"א ז"ח ל"ז ט"ב שלי"ד.
(r) (דברים א') לעיל אות ל"ט צ"ה. (s) (בראשית ב') הקסה"ז מ"ח צ"ד.

ב מוסיף כך ודא איהו דאמרינון בצלותא דערבית ומחליף את הזמנים ומסדר את הכוכבים כפום דחלופא דזמנים כן [האי] איהו מסדר ככבים. ג אלין. ד מוסיף ולא אינון ברזי.

מאמר

הסולם

ואתה תחזה ברזא דשרטוטי ידין

קמה) אסוותא להאי תיובתא וכי': הרפואה לזה, היא תשובה. ואז נמצאות ג' רשימות או ארבע השורות על שתיים, דהיינו ג' רשימות או ד' באורך ושורות על ב' שברוחב. כי לפי מנהגו של אדם כן מתחלפות הרשימות מזמן לזמן, וסוד זה, המוציא במספר צבאם וגו' מרב אונים ואמיץ כח וגו'.

מבחיץ על חרקייע, לפעמים כאפן הזה ולפעמים כאפן הזה. כעין זה למטה באדם הזה כמו שאמרנו שלפעמים, נראה על העור כאפן הזה ולפעמים כאפן הזה. וסוד זה הוא אות ז' שנכלל בו אות י'.

קמח) ורזין אלין באצבען וכי': וסודות אלו הם באצבעות דיד ימין, באצבע קטנה, ובגדולה, דהיינו אצבע האמצעית, והסימן הוא, כקטן כגדול תשמעון. אלו ב' האצבעות הם בסודות האלו, וכך הם בסודות שלמדנו מאדוני בסודות דרב ייסא סבא. מכאן ולהלאה קוים אחרים הנקראים כולם תולדות, והם תולדות אדם, כמ"ש תולדות השמים, והרי למדנו, שהכל הוא סוד זה. כעין זה תולדות אדם. בכל אלו הצורות של הפנים, ובכל אלו שאמרנו, ובאלו תולדות של קוי הידים הנראים בסודות פנימיים כמו שראוי.

קמו) כמה דקב"ה אחלף וכי': כמו שהקב"ה מחליף צבאות וזמנים בככבי השמים, יום זה כך וליום אחר כך, שכפי האדם העליון שבפנימיות כל מעשיו, וכן הם נראים ברקיע הזה, כן נראה בעור הזה של אדם הזה התחתון, שהעור שלו המכסה על כל, הוא רקיע.

קמוז) וכלא כפום גוונא וכי': והכל כפי עין האדם שבפנימיות, שזה, לפעמים עומד בדין ולפעמים ברחמים, כעין זה ממש מראה (דפו"י דף ע"ו ע"ב * דף ע"ז ע"א)

קמט) זה ספר תולדות אדם, לשרטוטין, ה סימן ו זר"ה פס"ץ. רזין לחכימי לבא, רוהס"ף, חמש אתוון, בחמש תרעין, למנדע חכמה בסוכלתנו.
 קנ) תרעא קדמאה, ר'. בידא אית שרטוטין דקיקין, ושרטוטין רברבין, וכלהו מתערבי דא עם דא. שרטוטין רברבין דאית בידא, כד אינון תרין בארכא, ותרין בפותיא, ואחידו דא בדא, דא איהו ז ברזא דאת ה, וברזא דאת ר' ודחי לאת ז, ונטיל אלין תרין אתוון. בפותיא נטיל ה, בארכא נטיל ר, וסימן דיליה ה"ר. קנא) דא אית ליה בידא שמאלא כהאי גוונא באלין שרטוטין רברבין. אבל אינון שרטוטין זעירין דנטלא ימינא, לא נטלא שמאלא. דימינא נטלא, חד שרטוטא דקיק לעילא בארכא, וחד שרטוטא דקיק ה לתתא, דאחיד ו בין אינון תרין שרטוטין רברבין. בפותיא אית חד שרטוטא דקיק, דאחיד לתתא באינון תרין דשריא עליה. ובשמאלא לאו הכי, ורזא דיליה איהו בימינא, ולאן בשמאלא.
 קנב) האי איהו בר נש, דלזמנין תאיב בביתא, ולזמנין בארחא, דא לא שכיך לביה בהאי ובהאי. כד איהו בביתא תאיב בארחא, וכד איהו בארחא, תאיב בביתא. אצלח תדיר בארחא, ולזמנין בביתא. דא אצלח באורייתא, וברזי דאורייתא אי אשתדל בהו. האי חמי בשנאווי, תועלתא לסגיאין ביה. עצלא איהו במלי דעלמא. אי אתער, אתערון לאוטבא ליה מלעילא. זכי במלוי. דא איהו חמידא ומפזר ממונא. טב עינא איהו. צלותיה אשתמע. נחית וסליק בממונא.
 קנג) דא איהו דלזמנין מתבר לביה לגביה מאריה. וכדין אשתכחו תלת שרטוטין זעירין, דמעברין בההוא שרטוטא דקיק, דאתוסף על אינון תרין דפותיא,

חלופי גרסאות

ה ליג סימן. ו ז"ר הפ"ץ. ז מוסיף ברזא דא. ח מוסיף דאחית לתתא באינון תרין לתתא. ס באינון ול"ג בין. י ל"ג מן דאחיד עד דשריא; דאחית; דאסית (ד"א).

הסולם

ואתה תחזה ברזא דשרטוטי ידיו

מאמר

אלו ב' קוים הגדולים אשר שם. ברוחב. יש קו אחד דק הנאחו למטה באלו ב' הקוים השורים עליו. ובשמאל אינו כן והסוד שלו הוא בימין ולא בשמאל.

קנב) האי איהו בר נש וכר' : זה הוא אדם, שלפעמים חושק להיות בבית, ולפעמים בדרך, זה, לא ישקוט לבו בזה ובוה, כשהוא בבית חושק לדרך, וכשהוא בדרך חושק לבית. מצליח תמיד בדרך, ולפעמים גם בבית. זה מצליח בתורה ובסידות התורה אם משתדל בהם. זה רואה בשונאיו. תועלת לרבים בו. עצל הוא בדברי העולם. אם מתעורר מלמטה. מתעוררים להטיב לו מלמעלה. זוכה בדבריו. זה הוא חמוד ומפור כסף. טוב עין הוא. תפלתו נשמע, יורד ועולה בכסף, דהיינו ברכושו.

קנג) דא איהו דלזמנין וכר' : זה הוא שלפעמים נשבר לבו לפני אדונו. ואז נמצאים

קמט) זה ספר תולדות אדם: היינו לקוים. סימן זר"ה פס"ץ, שהם אותיות, זה ספר, ונתוסף עליהן צ'. הסודות לחכמי לב. רוהס"ף. חמש אותיות בחמשה שערים לדעת חכמה בתבונה.

קנ) תרעא קדמאה וכר' : שער הראשון היא ר'. ביד, יש קיים דקים וקוים גדולים וכולם מתערבים זה עם זה. קוים הגדולים שיש ביד כשהם ב' באורך וב' ברוחב, ונאחזים זה בזה: הוא בסוד אית ה' ובסוד אות ר', ודוחה לאות ז' ולוקח אלו ב' אותיות, ברוחב לוקח ה' ובאורך לוקח ר'. והסימן שלו ה"ר.

קנא) דא אית ליה וכר' : זה יש לו כעין זה שביד ימין, גם ביד שמאל, באלו קוין הגדולים, אבל אלו קוים הקטנים שלוקח הימין; אינו לוקח השמאל. שהימין לוקח קו אחד דק למעלה באורך, וקו אחד דק למטה הנאחו בין

(דפו"י דף ע"ז ע"א)

האי לזמנין אצלח, לזמנין לא אצלח. אצלח באורייתא, ולסוף יומוי, אצלח אפילו בממונא.

קנח) תרעא תליתאה, ה'. בימינא, כד אשתכחו חמש שרטוטין בפותיא, ותלת בארכא, ואשתכח ההוא שרטוטא דאמצעיתא מאינון תלת, דא איהו ברזא דאת ה', ואסתמיך באות ס'.

קנט) בזמנא דאשתכח ההוא שרטוטא דאמצעיתא, דעאל ואחיד גו אינון חמש שרטוטין דפותיא, דא איהו בר נש עציב ורגיז גו ביתיה, ובגו בני נשא לאו הכי. קמצן איהו בביתיה, ורגיז וּכפין, ולזמנין לא. לבר מביתיה לאו הכי. אצלח בעובדי עלמא. כד אשתדל באורייתא אסתכיל זעיר ואתהדר בה. מהימנא איהו, אבל לאו כל זמנא. וההוא זמנא דלאו מהימנא, אחזי גוון קשוט, ולא קשוט בשלימו. בדינא ו יצלח. מהימנא איהו ברזין דאורייתא, דא איהו ברזא דאת ה', ואתחבר באת ס'.

קס) ואי ארבע שרטוטין בפותיא, וחמש בארכא, תרין מאינון דארכא, עאלין גו אינון ארבע, דא איהו בר נש חדי בביתיה, ואתחזי עציב לבא לבר, ולא הכי דכיון דמליל עם בני נשא, אחזי חדר וּאתכוון במלוי.

קסא) תלת שרטוטין זעירין עאלין גו אינון דארכא, דא אית ליה חד רשימו אוכם בגופיה, ותלת שעירין תליין בההוא רשימו, וההוא רשימו איהו כעגולא, וחד תבירא ברישיה. ולהאי רשימא, קראן ליה חכימי לבא, דידעין רזין אלין, ריש נשרא. רשימו דא, אתחזי לזמנין, בין כתפוי. ולזמנין, בדרועא ימינא. ולזמנין, על ידא ימינא באצבעוי.

חלופי גרסאות

פ ל"ג וכפין. צ אצלח. ק ואתונון. ר חבורא; חרודא; תביר; חבורא.

מאמר

הסולם

ואתה תחזה ברזא דשרטוטי ידין

נאמן הוא בסודות התורה. זה הוא בסוד אות ה' ומתחברת באות ס'.

קס) ואי ארבע שרטוטין וכי? ואם ארבעה קוים ברוחב, וחמש באורך, ושנים מאלו שבאורך נכנסים תוך אלו ארבע שברוחב. זה הוא אדם שמח בביתו, ונראה עוצוב לב בחוק, ואינו כן, כי כיון שמדבר עם אנשים מראה שמחה. ומתכוון בדבריו.

קסא) תלת שרטוטין זעירין וכי? ג' קוים קטנים נכנסים בתוך אלו שבאורך, זה יש לו רושם אחד שחור בגופה, וג' שערות תלויות ברושם ההוא, ורושם ההוא הוא כעגול, ושבר אחד בראש הרושם. לרושם הזה קוראים חכמי לב היודעים סודות אלו, בשם, ראש נשר. רושם הזה נראה לפעמים בין כתפיו, ולפעמים בורוע ימין, ולפעמים על יד ימין על אצבעותיו.

אי

קנח) תרעא תליתאה וכי? שער השלישי הוא ה'. בימינא, כשנמצאים חמשה קוים ברוחב, ושלוש באורך, ונמצא ניכר בו ביותר קו ההוא האמצעי מאלו השלושה שבאורך. זה הוא בסוד אות ה' ונסמכת באות ס'.

קנט) בזמנא דאשתכח ההוא וכי? בזמן שנמצא קו ההוא האמצעי, מאלו השלושה שבאורך, שנכנס ואוחז תוך אלו חמש קוים שברוחב. זה הוא אדם עצב וכועס בתוך ביתו, ובין בני אדם אינו כן. הוא קמצן בביתו, וכועס ורעב, ולפעמים לא. לחוץ מביתו אינו כן. מצליח בדברי העולם. כשעוסק בתורה מסתכל מעט וחוזר בה. הוא נאמן, ולא בכל זמן. ובזמן ההוא שאינו נאמן, הוא מראה כמו שהוא אמת, ואינו אמת בשלימות. מצליח בדין.

(דפוי' דף ע"ז ע"ב)

קסב) אי רשימא דא ריש נשרא, איהו בארע מישר בתיקוני, יסתלק לעותרא וליקרא. ואי ההוא ריש נשרא אתהפך לאחורא, יזכה לבנין ^ה לזמנין. אבל כד ^ה איהו סיב, יזכה לעותרא יתיר, וליקר סגיא, יתיר מעולמוי, ויצלח באורייתא, אי אשתדל בה.

קסג) ריש נשרא דא, אתחזי לזמנין אוכמא, ולזמנין גוון * דלא סומק זעיר. דלא אצטבע כל כך. לזמנין בשערין לזמנין שעיע, וכלא חד סימנא איהו, ובחד דינא אתדן.

קסד) ואי ^ב ההוא גוון סומק אצטבע יתיר, וקאים בגוויניה, זמן זעיר הוא דאצטבע, בגין דאלין גווינין, לזמנין קיימין נהירין, ולזמנין חשוכין. ואי אצטבע ההוא סומק ונהיר, כדין אית בידא שמאלא, תלת שרטוטין בארכא, ותלת בפותיא, וחד דקיק על אינון דפותיא, וחד דקיק על אינון דארכא. ובידא ימינא אתוסף חד בפותיא בלחודוי. האי בר נש שכיב בנדה, ^ג ולא תב ^ד מינה למאריה.

קסה) וכד תב בתיובתא, אשתארו אינון שרטוטין בידא שמאלא, וההוא דאתוסף בימינא, אתעדי מניה, ואתעדי ההוא סומקא, דלא ^ה אתחזי נהיר כל כך מניה. ולזמנין דאף על גב דתב, לא אעדי מניה ההוא סומקא, עד זמן. האי איהו ברזא דאת ה', ואתעדי את ס', ועאל תחותי את י', ואתחבר את ה' באת י'. האי בעי תקונא לנפשיה בבהילו. חכימא דלבא דחמי ליה, חובתא אית עליה, לומר ליה זיל אסי לנפשך.

קסו) ואי תלת שרטוטין בארכא, וחד בפותיא, דא איהו ברזא דאת ה' בלחודיה. ולזמנין אתחבר ברזא דאת ז'. האי איהו בר נש תאיב בתר בצעין

חלופי גרסאות

ש ל"ב לזמנין. ת ל"ב איהו. א ל"ב דלא. ב ל"ב ההוא. ג דלא. ד מניה. ה אתעדי.

הסולם

מאמר

ואתה תחזה ברזא דשרטוטי ידין

קוים באורך וגי' קוין ברוחב, וקו אחד דק על אלו שברוחב, וקו אחד דק על אלו שבאורך. וביד ימין נתוסף קו אחד ברוחב בלבד. זה הוא אדם ששכב עם נדה ולא שב עליה לאדונו. קסה) וכד תב בתיובתא וכו' : וכשחוזר בתשובה, נשארו הקוים שביד שמאל, וקו ההוא שנתוסף בימין, הוסר ממנו. והוסר צבע האדום ההוא, שאינו נראה מאיר כל כך. ולפעמים אע"פ ששב, לא הוסר ממנו האדום ההוא עד זמן. זה הוא בסוד אות ה' והוסרה אות ס' ונכנס תחתיה אות י' ונתחברה אות ה' באות י'. זה צריך במהרה תקון לנפשו. חכמי לב הרואים אותה, חוב עליהם לומר לו, לך רפא את עצמך.

קסו) ואי תלת שרטוטין וכו' : ואם ג' קוים באורך ואחד ברוחב. זה הוא בסוד אות ה' בלבד, ולפעמים מתחברת בסוד אות ז', זה

קסב) אי רשימא דא וכו' : אם רושם הזה הנקרא ראש נשר הוא בדרך יושר בתקוניה, יעלה לעשירות ולכבוד. ואם ראש נשר הזה מתהפך לאחוריה, יזכה לפעמים לבנים. אבל כשיוקין יזכה לעושר גדול וליקר גדול, יותר מבילדותו. ויזכה בתורה אם יעסוק בה.

קסג) ריש נשרא דא וכו' : ראש נשר הזה, נראה לפעמים שחור, ולפעמים בצבע שאינו אלא מעט אדום, שלא הצטבע כל כך. ולפעמים רואים בשערות התלויות עליו, שלפעמים הן חלקות. והכל סימן אחד הוא, ובדין אחד נידון.

קסד) ואי ההוא גוון וכו' : ואם צבע אדום ההוא נצטבע יותר, ועומד בצבעו, ומן קטן הוא שנצטבע. כי אלו הצבעים לפעמים נמצאים מאירים, ולפעמים חשכים, ואם נצטבע אדום ההוא ומאיר, אז יש לו ביד שמאל ג' (דפו"י דף ע"ז ע"ב)

הוא

דעלמא. ואי לאו, רדיף בתר נשין, ותיאובתיה נאופים. ואע"ג דתאיב לבצעין דעלמא, האי לא אעדיו מניה, ולא אכסיף. עינוי שקיעין ומלי"ל בהו.
 קסז) אי תב למאריה מתחלפי שרטוטין. תלת בפותיא וחד לארכא, ואינון תרין דקיין (* קיימין בקיומא, כדין רעו דיליה יתיר באתתיה, ואתדבק בה. חד דקיק יתיר, עאל בין אינון תרין דקיין. כדין אתחבר את ה' באת ז'.
 קסח) ואי שרטוטא חד בארכא וארבע בפותיא, ותלת דקיין קיימין על הווא חד, וחד על אינון ארבע. על דרועא שמאלא, אית ליה תלת ^ה קסטרין דקיין, דאתילידו ביה מיומין זעירין, וחד שערא תליא, בהווא חד דרישא. האי איהו רדיף בתר נאופא דאשת חבריה. מאריה דזדונא איהו. אגזים בעינא שמאלא, בלא מלולא כלל, ואשלים. ובגין דאיהו מאריה זדונא, לא חייש ליקרא דמאריה, ו לאתבא קמיה. לבתר קטי"ל חויא ליה, או בר נש סומקא.
 קסט) ואי ארבע בארכא, ^ז ותלת בפותיא, ואינון דסלקין לעילא אעדיו מניה. האי, תבר לביה לגבי מאריה, ותב בתיובתא. כדין איהו ברזא דאת פ', ואתחבר באת ה'. על אלין, ועל אינון דכוותיה, כתיב, ^ח שלום שלום לרחוק ילקרוב.

קע) עד הכא, כל אינון רזין דתולדות אדם, דאינון תולדות, דאתילידו ביה מזמן לזמן, כפום ארחוי דבר נש. זכאה חולקיהון דאינון דיתבין קמיה דמר, וזכו למשמע מפומיה רזין דאורייתא. זכאה אינון בהאי עלמא, וזכאין אינון לעלמא

חלופי גרסאות
 ו מוסיף לאתבא ליה. ז תלת.

מסרת הוהר
 ה) (ישעיה נ"ז) הקסה"ו ע"ב צ"א תק"ח קכ"ב ט"ב
 של"ב.

דרך אמת ^ה גידים זקים שנוולדו בו מימים מועטים.

ואתה תחזה ברזא דשרטוטי ידין

הסולם

מאמר

אחת תלויה באותו האחד העומד בראשם. זה הוא ריודף אחר נאוף אשת חברו. בעל זדון הוא. מפחיד בעין שמאל בלא דבור כלל, ומשלים, כלומר, שמשלים פעולתו ואינו צריך לדבר. ומשום שהוא בעל זדון, אינו דואג לכבוד אדונו לשוב לפניו. ואח"כ הורג אותו נחש, או אדם אדום.

קסט) ואי ארבע באורכא וכ"ו? ואם ד' באורך, וג' ברוחב, ואלו העולים למעלה הוסרו ממנו. זה, שובר לבו לפני אדונו ושב בתשובה. או הוא בסוד אות פ' ומתחברת באות ה', על אלו ועל אלו שכמותו כתוב, שלום שלום לרחוק ולקרוב.

קע) עד הכא כל וכ"ו? עד כאן כל אלו הסודות של תולדות אדם, שהם תולדות הנולדים בו מזמן לזמן לפי דרכיו של האדם. אשרי

הוא אדם חומד בצע שבעולם. ואם לא, הוא רודף אחר נשים, ותאותו נאופים. ואע"פ שחומד בצע שבעולם, גם זה לא הוסר ממנו, ואינו מתבייש. עינוי שקיעות ומדבר בהם. כלומר בשעה שמדבר קורץ בעיניו.

קסז) אי תב למאריה וכ"ו? אם שב לאדונו מתחלפים הקוים, ג' ברוחב ואחד לאורך, ואלו ב' הדקים עומדים בקיומם. אז הרצון שלו הוא באשתו יותר והתדבק בה. קו אחד דק ביותר נכנס בין אלו ב' קוין הדקים. אז מתחבר אות ה' באות ז'.

קסח) ואי שרטוטא חד וכ"ו? ואם קו אחד באורך וארבעה ברוחב, וג' דקים עומדים על אותו האחד שבאורך, וקו אחד על אלו הארבע, שברוחב. על זרוע השמאל ג' סימנים דקים שנוולדו בו מימים מועטים, ושערה (דפו"י דף ע"ב ע"ב * דף ע"ח ע"א)

דאתי. אמר ר' שמעון, זכאין אתון חבריא, דכל רזין לא אניס לכו, כמה דוכתין עלאין אזדמנן לכו לעלמא דאתי.

קעא) [פ] פתח ואמר (א) ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל יראי אלהים אנשי אמת שונאי בצע, האי קרא אוקמוה. אבל ואתה תחזה, תבחר לא כתיב. אלא תחזה: לפום חיזו דעיינין. במאי. בדיוקנא דבר נש באלין [ת] שית סטרין דקאמרתון וכלא בהאי קרא. ואתה [ח] תחזה, חד, בשערא. מכל העם, תרין, במצחא. אנשי חיל, תלת, באנפין. יראי אלהים, ארבע, בעיינין. אנשי אמת, חמש, בשפון. שונאי בצע, שית, בידין. בשרטוטיהון.

קעב) דאלין אינון סימנין, לאשתמודעא בהו בני נשא, לאינון דרוח חכמתא שריא עלייהו. ועכ"ד, משה לא אצטריך דא, אלא מה כתיב, ויבחר משה אנשי חיל מכל ישראל. בגין דרוחא קודשא הוה אתי לגביה, וואודע ליה, וביה הוה חמי כלא.

קעג) מנא לן, דכתיב כי יהיה להם דבר בא אלי. באים אלי לא כתיב, אלא בא אלי, דא רוח קודשא, דהוה אתי לגביה, וביה הוה ידע, ולא אצטריך לכל דא לאסתכלא ולעיינא, אלא לפום שעתא הוה ידע משה.

קעד) מה"ג, ידע שלמה מלכא, ידע בכורסייה, דרוח קודשא שריא עליה, דכל מאן דקריב לכורסייה, דחילו ואימתא נפיל עליה, וביה הוה דאין דינא בלא סהדין. בגין דדיוקנין הוו בכורסייה, וכל מאן דמקרב בשקרא, מכשכשא

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

(א) (שמות י"ח) ח"ג סז : רל. ת"ז ת"ו כב. ת"ע קכא : באו ; ובאו. כ ל"ג דא. ? חיזו דעיינין. מ כה"ג שלמה מלכא בכורסייה. נ מוסף ואע"ג דרות. ס ל"ג דאין

דרך אמת [פ] אית דאמרי זהו סתרי תורה. [ת] תימה דלעיל פי ב' ז' מנה להו ואפשר משום דאודנין לית בהון סימנא דעובדין מבין ככל שאר סימנין לכן לא מני ליה הכא.

הסולם

מאמר

קעב) דאלין אינון סימנין וכר: כי אלו הם סימנים להכיר על ידם בני אדם, לאלו שרוח החכמה שורה עליהם. ועם כל זה, משה לא היה צריך לזה, אלא מה כתוב, ויבחר משה אנשי חיל מכל ישראל. משום שרוח הקודש היה בא אליו והודיע לו, ובו היה רואה הכל. קעג) מנא לן דכתיב וכר? מאין לנו זה, כי כתוב, כי יהיה להם דבר בא אלי. באים אלי לא כתוב, אלא בא אלי, זה הוא רוח הקודש שהיה בא אליו, ובו היה יודע, ולא היה צריך לכל זה להסתכל ולעייין, אלא לפי שעה היה משה יודע.

קעד) כה"ג ידע שלמה וכר: כעין זה ידע שלמה המלך. ידע בכסאו, שרוח הקודש היה שורה עליו, שכל מי שקרב לכסאו, אימת ופחד

אשרי חלקם של אלו היושבים לפני אדוני, שהוא ר"ש, וזכו לשמוע מפיו סודות התורה. אשרי הם בעולם הזה ואשרי הם בעולם הבא. אמר ר' שמעון, אשריכם חברים, שכל סוד לא נעלם מכם. כמה מקומות עליונים מזומנים לכם לעולם הבא.

קעא) פתח ואמר, ואתה תחזה וגר: שואל, אבל כתוב ואתה תחזה ולא כתוב, תבחר. ומשיב אלא תחזה הוא לפי ראות עינים. במה, בצורה של האדם, באלו שש בחינות שאמרתם (באות ס"ח) והכל הוא במקרא הוה. ואתה תחזה, אי בשער. מכל העם, ב' במצחא. אנשי חיל, ג' בפנים. יראי אלקים, ד' בעינים. אנשי אמת, ה' בשפתים. שונאי בצע, ו' בידים, בקיום שלהם.

(דפרי"ז דף ע"ח ע"א)

ההוא דיוקנא, והוה ידע שלמה מלכא, דבשקרא קאתי. בגין כך, אימתא דכורסיה הוה נפיל על כלא, וכלהו אשתכחו זכאין קמיה. קעה) מלכא משיחא ע בריחא, כד"א ב והריחו ביראת יי ולא למראה עיניו ישפוט וגו'. ותלת אלין, דנו עלמא, בלא סהדין והתראה. שאר בני עלמא, על פום סהדין, על מימר אורייתא. חכימין דאשתמודען באינון דיוקנין, פ עלייהו לאזהרא לבני עלמא, ולמיהב אסוותא לבני נשא, ולאסי נפשייהו. זכאין אינון בהאי עלמא, וזכאין אינון בעלמא דאתי.

רוא דרוזין

קעו) * ואתה תחזה מכל העם. זה ספר תולדות אדם. דא ז ספר מאינון ספרין, סתימין ועמיקין, אמר ר' שמעון, ארימית ידי בצלו למאן דברא עלמא, דאף על גב דבהאי קרא גלו ר קדמאי סתימין עלאין, אית לאסתכלא ולעיינא ברזין דספרא דאדם קדמאה, ט דמתמן אתמשכא ספרא גניזא דשלמה מלכא. קעו) זה: דתליא ביה כלא. זה: אילנא דחיי. זה: ולא אחרא דגלי. ת זה: כמה דאת אמר, י החדש הזה לכם ראש חדשים, זה ניסן ולא אחרא. קעו) זה ספר, ז לאשגחא ולגלאה תולדות אדם, אילנא דגלי תולדות אדם. ועביד איבין לאפקא לעלמא. זה ספר, למנדע חכמתא סתימא ועמיקא, דאתמסר

חלופי גרסאות

ע בארחא. פ למיהב ול"ג מן עלייהו עד ולמיהב. ז ספרא. ק ל"ג ספרין. ר סתימין קדמאי. ש מתמן. ת מוסיף מאי זה. א לאשכחא.

מסרת הוזהר

ב (ישעיה י"א) ח"ב ר"ג: ד"ח ס"ב ס"ג שליו. ג (שמות י"ב) בא מה אות קנח ח"ב קפו.

ואתה תחזה רוא דרוזין

הסולם

מאמר

הספרים הסתומים והעמוקים. אמר ר' שמעון הרימותי ידי בתפלה למי שברא העולם, שאע"פ שבמקרא הוה גלו הקדמונים סתומים עליונם, יש עוד להסתכל ולעיין בסודות הספר של אדם הראשון, שמשם נמשך ספר הגנוז של שלמה המלך.

ופחד נפל עליו. ובו היה דן דין בלי עדות. משום שצורות היו בכסא, וכל מי שקרב עם שקר, היתה דופקת אותה צורה, והיה יודע שלמה המלך שבא עם שקר. משום זה האימה של הכסא נפל על הכל, וכולם נמצאו צדיקים לפניו.

קעו) זה, דתליא ביה כלא וכר': ומפרש המקרא זה ספר. זה, יורה שתלוי בו הכל. זה הוא עץ החיים, דהיינו ת"ת. זה, מגלה ואין אחר שיגלה, זה, הוא כש"א, החדש הזה לכם ראש חדשים, שפירושו זה ניסן ולא אחר. אף זה שבכאן, פירושו זה מגלה ולא אחר.

קעה) מלכא משיחא בריחא וכר': מלך המשיח דן בריח. כמש"א, והריחו ביראת ה' ולא למראה עיניו ישפוט וגו'. ושלשה אלו, משה ושלמה המלך ומלך המשיח, דנים העולם בלא עדות והתראה, שאר בני העולם, דנים על פי עדות על פי התורה. החכמים הנודעים באלו הצורות, עליהם להזהיר את בני העולם, ולתת רפואה לבני אדם, ולרפאותם. אשריהם בעולם הזה ואשריהם בעולם הבא.

רוא דרוזין

קעו) זה ספר: היינו להסתכל בו ולגלות תולדות אדם. הוא אילן המגלה תולדות אדם שעושה פירות, דהיינו שמוליד נשמות, להוציא לעולם. זה ספר, לדעת חכמה סתומה ועמוקה שנמסר לאדם הראשון בצורות של בני אדם. חכמה זו נמסרה לשלמה המלך, וירש אותה, וכתב בספרו.

קעו) ואתה תחזה מכל העם: זה ספר תולדות אדם. היינו, שזה ספר, מאלו (דמרי דף ע"ח ע"א * דף ע"י ע"א)

לאדם קדמאה, בדיוקנא דבני נשא, חכמתא דא אתמסר לשלמה מלכא, וירית לה וכתב בספריה.

קעט) אוליפנא, דמשה אתקשי בדא, עד דאתת שכינתא ואוליפת ליה, והיא חמאת וברירת לכל אינון גוברין דאתחזון בפרצופא, ותמן אוליף משה חכמתא דא, ועייל בגויה, הה"ד ואתה תחזה מכל העם. ההוא דכתיב ביה (ד) ואתה הוא ושנותיך לא יתמו. (ה) ואתה מחיה את כלם. (ו) ואתה יי מגן בעדי.

קפ) ואתה תחזה, ותסתכל בהא. אנת, ולא אחרא, למנדע ולאסתכלא בשתיך רבוא. בשית סטרין אית לאסתכלא בדיוקנין דבני נשא, ולמנדע חכמתא על בורייה. ואלין אינון, בשערא. בעיינין. בחוטמא. בשפון. * באפיין. בידין. באינון שרטוטין דידין. ובשית סטרין אלין, כתיב ואתה תחזה.

קפא) ואתה תחזה, בשערא בקמיטין דמצחא, ב אילין קריצין דעל עיינין. מכל העם, בעיינין. בדוקין דעינא, ובקמיטין דתחות עינא. אנשי חיל, דבהו חילא למיקם בהיכלין דמלכא. בצהיבו דאפיין. ג באפיין, בקמיטו דאפיין. ברשימו דבהו בדיקנא. שנאי בצע, בידין, בשרטוטי ידן, רשימין דבהו. וכלהו שית סטרין רמיזין הכא, דאתמסרו למשה, לאסתכלא ולמנדע חכמתא סתימאה, וחכמתא דא, ירתן זכאי קשוט כדקא יאות, זכאה חולקהון.

קפב) כתיב (ז) עור ובשר תלבישני וגו', כגוונא דא עבד קב"ה לעילא, דרגין על דרגין, אלין על אלין, סתימין גו סתימין, ד וחייילין ורתיכין, אלין על אלין,

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ב באינון דעל ול"ג קריצין. ג ל"ג באפיין. ד אלין אינון ול"ג מן וחייילין עד אינון.

(ז) (תהלים קב.) ה) (נחמיה ט') ב"א ש"מ צ"ו. (ו) (תהלים ג) לך מ"ט צ"א. ז) (איוב יוד) לעיל אות קכ"ו צ"ס.

ואתה תחזה רוא דרוין

הסולם

מאמר

קפא) ואתה תחזה: פירוש, בשערא, בקמטים שבמצח. באלו הגבות שעל העינים. מכל העם, היינו, בעינים, בקרומין שבעין, ובקמטים שמתחת העין. אנשי חיל, היינו אותם שיש להם כח לעמוד בהיכל המלך. וניכרים, בצהוב שבפנים, בפנים, ובקמטים שבפנים, וברשימו שבהם בוקן, שנאי בצע, היינו בידים ובקומים שבידים, וברשימות שבהן. וכל שש בחינות רמוזים כאן בכתוב, שנמסרו למשה להסתכל ולדעת חכמה סתומה. וחכמה זו יורשים צדיקי אמת כראוי, אשרי חלקם.

קפב) כתיב, עור ובשר תלבישני וגו': כעין זה עשה זקב"ה למעלה מדרגות על מדרגות, אלו על אלו, סתומות תוך סתומות, וצבאות ומרכבות, אלו על אלו, כך עשה בכל אלו עורקים וגידים, שעשה בהם מדרגות על מדרגות וכו'. ואלו הם העצמות, העומדים בקיום

קעט) אוליפנא דמשה אתקשי וכו': למדנו, שמשה התקשה בזה, עד שבאה השכינה ולמדה לו, והיא ראתה ובררה לכל אלו האנשים שנראו והוכרו בפרצופיהם, ושם למד משה חכמה זו, והכניסה בתוכו. ז"ש ואתה תחזה, ההוא שכתוב בו ואתה הוא ושנותיך לא יתמו. ואתה מחיה את כלם. ואתה ה' מגן בעדי שכל אלו המלות, ואתה, פירושם השכינה, אף כאן ואתה תחזה, פירוש השכינה.

קפ) ואתה תחזה ותסתכל וכו': ואתה, דהיינו השכינה, תחזה ותסתכל בזה, אתה ולא אחר, לדעת ולהסתכל בששים רבוא. בשש בחינות יש להסתכל בצורות בני אדם ולדעת חכמה על בירורה. ואלו הם, בשערא, בעינים, בחוטמ, בשפתים, בפנים, בידים, דהיינו בקומים שבידים. ובשש בחינות אלו כתוב, ואתה תחזה.

(דפו"י דף ע' ע"א * דף ע' ע"ב)

הכי עביד בכל אינו, ערקין וגידין, ואלין אינון גרמין, וקיימין בקיומא ה דדרגין עלאין, ואלין אקרון בשר, דרגין ושלטנותא דקין כל בשר, וכל אינון דאתהנון ו מתננא דבשר, דריחין דקרבנין, ואחרנין דשלטין בבשר. ועילא מכלהו עור, ומשכא דחפי על כלא.

קפג) כגוונא דעבד קב"ה ככבים ה ומזלות ט במשכא דרקיעא, לאסתכלא בהו, ואינון אותות השמים, ולמנדע בהו חכמתא. הכי עבד קב"ה בבני נשא, רשימין וקמיטין ו בההוא פרצופא דאדם, ו כאינון ככבים ומזלות, למנדע ולאסתכלא בהו חכמתא סגיא, ו ולאתנהגא בהו גופא.

קפד) כמה דמתחלפי במשכא דרקיעא, חיזו דככביא ומזלי, לפום עובדין דעלמא, הכי מתחלפין חיזו דרשימין וקמיטין במשכא דב"נ, לפום עובדוי מזמן לזמן. ומלין אלין לא אתמסרו אלא לזכאי קשוט, למנדע ולאפא חכמתא סגיא. קפה) זה ספר תולדות אדם, מזמן לזמן, לפום עובדוי ו דאדם, הכי אתילידו, ואתרשימו ואתחלפו ביה ו רשימין, מזמן לזמן. דהא בזמנא דרוחא קדשא שריא בגויה, הכי עביד תולדות, ואחזי רשימין ההוא רוח לבר.

קפו) ובזמנא דמתעברא וזו מניה רוח קדשא, ואתיא רוח מסאבא, וההוא רוח מסאבא הוא מכשכשא בגויה, ואחזי לבר חיזו ורשימין ידיעאן, דאשתמודען ביה בקמיטין במשכא לבר. ו ואע"ג * דשערא ומצחא וחוטמא ועיינין, וכל אינון סימנין, קיימין על קיומיהו.

חלופי גרסאות

ה דגרמין דב"נ. ו מבשר. ז מוסיף משכא דאתפשטותא דרקיעא ואיהו עור דמשכא. ח ומזלו. ט ל"ג במשכא דרקיעא. י ולאסתכלא; למנדע ולאסתכלא. כ ל"ג בההוא פרצופא דאדם. ל באינון. מ ולאתנהגא. נ ל"ג דאדם. ס ל"ג רשימין מזמן לזמן. ע ל"ג מן ואע"ג עד סוף האות.

מאמר

הסולם

ואתה תחזה רוא דרין

ומזלות לפי המעשים של העולם, כן מתחלפים מראה הרשימות והקמטים בעור האדם, לפי מעשיו, מוזמן לזמן. ודברים אלו לא נמסרי אלא לצדיקי אמת לדעת וללמוד חכמה רבה.

קפה) זה ספר תולדות אדם; מזמן לזמן לפי מעשיו של האדם, כך נולדים ונרשמים ומתחלפים בו הרשימות, מוזמן לזמן. כי בזמן שרוח הקודש שורה בתוכו, כך עישה תולדות ומראה רשימות רוח ההוא שמבחוץ.

קפו) ובזמנא דמתעברא וזו וכ"ו; ובזמן שנעבר ימש ממנו רוח הקודש וכא רוח הטומאה. רוח הטומאה ההוא דופק בתוכו ומראה לחוץ מראות ורשימות ידועות, שניכרות בו בקמטים שבעור מבחוץ, ואע"פ שהשער והמצח והחוטם וכל אלו סימנים עומדים על קיומם. זר"ה

בקיום מדרגות עליונות. ואלו, הן המדרגות, נקראות בשר, שהם המדרגות והשליטה דקין כל בשר (כמ"ש פרשת נח דף מ"ח ד"ה ת"ח) וכל אלו הנהנים מעשן הבשר מריחות הקרבנות, ואחרים השולטים בבשר. ולמעלה מכולם הוא עור, דהיינו עור המכסה על כל.

קפג) כגוונא דעבד קב"ה וכ"ו; כעין שעשה הקב"ה ככבים ומזלות בעור הרקיע להסתכל בהם, שהם אותות השמים, ולדעת בהם חכמה, כך עשה הקב"ה בבני אדם, רשימות וקמטים בעור פרצוף ההוא של אדם, שהם כאלו הככבים ומזלות שברקיע, לדעת ולהסתכל בהם חכמה גדולה, ולהתנהג בהם הגוף.

קפד) כמה דמתחלפי במשכא וכ"ו; כמו שמתחלפין בעור הרקיע מראה הככבים (דפו"י דף ע"ב י' דף ע"א ע"א)

קפז) זר"ה פס"ק, ע את דא פ דמתחלפא תדיר בהא חכמתא. באת זי"ן, מלה דקיימא בשערא ז הוה וסימניך זי"ן, ומאני קרבא דשמשון, בשערא. ודא הוא נזרא ק דאלהים עליה.

קפח) שערא דקיימא לאשתמודעא, ותליא. דא קיימא באת ז, ואתחבר ביה את צ'. דא עאל ואפיק ס'.

קפט) אי שערא דא תליא ואוכם, ובמצחא תלתא שרטוטין מסטרא דימינא, ותרין משמאלא, ולא מתחברן אלין באלין. בסטר ימינא אית תלתא רשימין דקייקין, דעברין עליהו. ואינון שבילין למעבר על אינון שרטוטין אחרנין. ובסטר שמאלא חמש, וחד מניה זעיר בארכיה. דא קיימא בגו את ז' ואת ק'. כדין תשכח קר. זקפיין דעל חורי עינוי, דמתחברן דא בדא.

קצ) דא איהו בר נש מאריה דרוגזא, ולא בבהילו, ונייחא דיליה בעכובא. חשיב בגרמיה דאיהו חכים, ולא הכי. זקיף רישא לאסתכלא תדיר. מארי מצותא לבר. בביתה לא הכי. אורייתא לא חשיב לאסתכלא בה. מלין דבני נשא חשיבין עליה כמטור, ואתיב מלין תקיפין עלייהו.

קצא) ואי מתפרשן קריצין דא מן דא, מטו ר ולא מטו, כדין תשכח ב במצחא לסטרא דימינא, תרין שרטוטין רברבין וחד זעירא, ותרין רשימין זעירין דעאלין בינייהו לפותיא. ולסטר שמאלא תרין, חד רברבא, וחד זעירא, וחד רשימו זעיר דעאל בחד ולא מטי לתנינא.

חלופי גרסאות

ע מוסיף זי"ן ה"ה סמ"ך פ"ה רי"ש צדי"ק את. פ דמתחלפין. ז ל"ג הוה. ק דאלהיו; דאלהיה. ר ל"ב ולא מטו. ט ל"ג במצחא

מאמר

הסולם

ואתה תחזה רוא דרוין

שמאל חמשה קוים, ואחד מהם קטן באורכו זה עומד בתוך אות ז' ואת ק'. או השכח גבות חזקות שעל חורי עינוי שמתחברים זה בזה.

קצ) דא איהו בר נש וכר; זה הוא אדם בעל כעס, ולא במהרה ומעכב את מצב המנוחה שלו. מחזיק עצמו שהוא חכם ואינו כן. מרים ראשו תמיד להסתכל. בעל מריבה הוא בחוץ, ובביתו אינו כן. אינו מחשיב התורה להסתכל בה. דברי בני אדם נחשבים לו כמשא, ומשיב דברים נמרצים עליהם.

קצא) ואי מתפרשן קריצין וכר; ואם נפרדות הגבות זו מזו, מגיעים ואינם מגיעים זה לזה, או תמצא במצח לצד ימין, שני קוים גדולים ואחד קטן, ושתי רשימות קטנות שנכנסות ביניהם ברוחב. ולצד שמאל שנים, אחד גדול ואחד קטן, ורשימה אחת קטנה שנכנסת באחד ואינה מגעת לשני.

קפז) זר"ה פס"ק אות זו, דהיינו ק' מתחלף תמיד בחכמה זו. כלומר שעיקרם הן ה' אותיות זרה פס. שהן אותיות זה ספר, והק' מתחבר עמהם להיותה מתחלפת תמיד עם אותיות ההן. אות ז' היא דבר העומד בשערות האדם, וסימניך, זין, דהיינו כלי זיין, וכלי זיין י"ל שמשון היו בשערותיו, שבהן היתה כל גבורתו. וזה הוא גור האלקים שעליו.

קפח) שערא דקיימא לאשתמודעא וכר; שער העומד להיות מוכר, ותלוי ממעלה למטה. זה עומד באת ז' ומתחברת בו את צ', זו נכנסת ומציאה את ס'.

קפט) אי שערא דא וכר; אם שערות אלו תלויות ושחורות, ובמצח יש ג' קוים מצד ימין, וב' מצד שמאל, ואינון מתחברות אלו באלו. בצד ימין יש ג' רשימות דקות העוברות עליהן, והן שבילים לעבור על אלו קוים האחרים. ובצד (דפוי" דף ע"א ע"א)

קצב) דא איהו מאריה דרוגזא, לפום שעתא אתמלי ת רוגזא, ולפום שעתא שכיך רוגזיה, ומארי קטטא בביתיה, ולא ברוח נייחא. זמנא חדא א ביומוי אתיב תוקפין לבני נשא. אסתכל לתתא. מצחיה קמיט ברוגזיה, ודמי ככלבא, ומיד שכיך ואתיב רכיכין. דא איהו בר נש, דרוחא דיליה ורעותא דיליה, לאשתדלא בסחורתא m ב ומנדה ג בלו והלך ובאשתדלותיה, סליק לממונא. דהא אתחלף את י' באת ס'. קצג) ואי מתפרשן קריצין דא מן דא, ושערין אחרנין עיילין בין דא לדא זעירין. דא נטיר דבכו סגי תדיר. טב איהו בביתיה. וחדי * ועציב בבני נשא. דא קיימא בין י' ובין ס'. טמיר ממוניה. לא בעי לאגלויי, ולא תגלי בעובדוי. קמצן איהו. ושעריה גביל דא עם דא, ותלייא. לא חשיב גרמיה למלבש כדקא יאות. מה דלביש לא אתתקן ביה. מצחיה רברבא, תלת שרטוטין בימינא, וארבע בשמאלא תרין רשימין עיילין בינייהו.

קצד) דא כד מליף פשיט משכא דמצחא, ואינון שרטוטין לא אתחזון כל כך. כפיף רישיה אזיל. ימינא מניה שמאלא. שמאלא מניה ימינא. עציב תדיר. אנינא איהו, מאריה דלישנא בישא. חשיב גרמיה חכים בכל עובדוי. מארי דבכו בכל אינון דמשתדלן באורייתא.

קצה) בדרועא שמאלא, אית ליה רשימא אוכמא, ודי שערין זעירין בה. ותרין רברבין דתליין ביה סומקין. שערא א שעיע ותלי, ו ואיהו, לאו סומק, ולא אוכם, מצחא דיליה לא רב ולא זעיר. דא קיימא בין את ס', ובין את י' כלילא באת ז'.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

א בעלמא. ב ומנוד וליג בלו. ג ליג בלו. ד ואי.

ה) (עורא ד').

דרך אמת א] שערות אינם משתלשלים והם רכים וחללים ותולים למטה.

ואתה תחזה רוא דרוין

הכולם

מאמר

שוות זו עם זו ותלויות. אינו מחשיב את עצמו שיתלבש כראוי. מה שלובש אינו מתוקן בן. מצחו גדול, ג' קוים בימין, וד' בשמאל, ב' רשימות נכנסות ביניהם.

קצד) דא כד מליף וכר' ז, זה, כשמדבר, פושט את עור מצחו. ואלו הקוים אינם נראים כל כך. כופף ראשו והולך. הימין ממנו משמשת כשמאל, והשמאל ממנו משמשת כימין. הוא עצב תמיד. הוא אונן. בעל לשון הרע. מחזיק עצמו חכם בכל מעשיו. בעל שנאה לכל העוסקים בתורה.

קצה) בדרועא שמאלא אית וכר' ז, אם בורוע שמאל יש לו רשימה שחורה. ודי שערות קטנות בה, וב' גדולות התלויות בה. הן אדומות השערות חלקות ותלויות, והן אינון אדומות

קצב) דא איהו מאריה וכר' ז, זהו בעל כעס. לפי שעה מתמלא בכעס, ולפי שעה שוכך כעסו. בעל מריבה בביתו, ואינו ברוח נוח. פעם אחת בימיו משיב נמרצות לבני אדם. מסתכל למטה. מצחו נקמט בשעת כעסו, ודומה לכלב, ומיד נשתכך ומשיב רכות. זה הוא אדם שהרוח שלו והרצון שלו לעסוק בסחורה, ומנדה בלו הלך, כלומר, ולתת כל מיני חטים למלך. ובהשתדלותו במסחר עולה לעשירות. כי נחלף אות צ' באות ס'.

קצג) ואי מתפרשן וכר' ז, ואם הגבות נפרדות זו מזו, ושערות אחרות קטנות נכנסות בין זו לזו, זהו תמיד נוטר שנאה גדול. טוב הוא בביתו, והוא שמח ועצב עם בני אדם. זה עומד בין י' ובין ס'. מסתיר כספו אינו רוצה להתגלות ושיתגלו מעשיו. קמצן הוא, ושערותיו (דפרי דף ע"א י"ח) דף ע"א ע"ב)

קצו) חד שרטוטא רב במצחיה, דאזלא בפותיא, מסטרא דא לסטרא דא. תרין שרטוטין אחרנין, אבל לא רשימין כ"כ, דהא לא קיימין מסטרא דא לסטרא דא, ה בהאי. ארבע קמיטין זעירין קיימין, בין תרין קריצין, על רישא דחוטמא לעילא.

קצו) דא איהו מאריה דחדוה, חכים, פקית, וותרן בממוניה, בכל מה דאשתדל למנדע איהו חכים. לפום שעתא רגו, ולפום שעתא נח רוגויה, לא נטר דבבו לעלמין. לזמנא טב, ולזמנא לאו הכי כ"כ, קאים במתקלא. כד תב למאריה, מאריה אחיד בידיה, וסליק ליקר סגיא. כלא צריכין ליה. את ס' אזלא לדידיה תדיר יתיר מאת ק'. כל אינון דיעטין עליה עיטא בישא, לא מצליחין, ולא אתקיים ההוא עיטא, ולא יכלין לאבאשא ליה. אתחזי רמאה ולא הכי הוא. את ס' ואת ק' מגיחין עליה, ובג"כ סליק ונחית. כד תב למאריה, את ס' נצח, ואתעביד רעותיה בכלא. רחמן איהו. ובכי כד אתמלי רחמין.

קצח) חד רשומא אית ליה בדרועא ימינא, וקיימא ו פרצופא, ולית עליה שערין כלל. ואי שערא קמיטא, ולא תלי תחות אודנין, ואיהו קמיט לעילא מאודנין * דא קיימא במלוליה.

קצט) מצחיה רב ולא כ"כ. שרטוטין דיליה חמש. תלת עברין מסטרא דא לסטרא דא, ותרין לא עברין. מארי קטטה איהו, ובביתיה יתיר. כל עובדוי בבהילו, אתחזי טב, ולא הכי. שבח גרמיה במה דלא אית ביה. דא קאים באת ז' לחוד, וסליק למרחיק באת צ' לחוד, מטי ולא מטי ז' את ס' לית ביה כלל. וותרן במלוליה

חלופי גרסאות ה בהאי ו בפרצופא ז באת.

ואתה תחזה רוא דריון	הסולם	מאמר
<p>ק'. כל אלו המיעצים עליו עצה רעה, אינם מצליחים והעצה אינה מתקיימת, ואינם יכולים להזיק לו. נראה שהוא רמאי ואינו כן. את ס' ואות ק' מתאבקים עליו, וע"כ פעם עולה ופעם יורד. כששב לאדונו מנצח את ס' ומתמלא רצונו בכל דבר. הוא רחמן, ובוכה כשמתמלא רחמים.</p>	<p>אדומות ואינן שחורות. המצח שלו, אינו גדול ואינו קטן. זה עומד בין אות ס' ובין אות ק', כלול באות ז'.</p>	<p>קצו) חד שרטוטא רב וכר': קו אחד גדול במצחו ההולך ברוחב מצד זה לצד זה. ב' קוים אחרים, אבל אינם רשומים כל כך, כי אינם נמשכים מצד זה לצד זה, כמו קו האחד. ד' קמטים קטנים עומדים בין שתי גבות שבראש החוטם למעלה.</p>
<p>קצח) חד רשימא אית וכר': רשימה אחת יש לו בורוע ימין, והפרצוף עומד ואין עליו שערות כלל. ואם השערות מסולסלות ואינן תלויות תחת אוניו, והן עומדות מסולסלות למעלה מאוניו. זה עומד בדבורו.</p>	<p>קצו) דא איהו מאריה וכר': זה הוא איש שמה. חכם. פקח. וותרן בכספו. בכל מה שמתדל לדעת הוא חכם. לפי שעה כועס ולפי שעה נח כעסו. אינו נוטר שנאה לעולם. לפעמים הוא טוב, ולפעמים אינו כן כל כך, אלא שנמצא במשקל. דהיינו לא טוב ביותר ולא רע ביותר. כששב בתשובה לאדונו, אדונו אוחזו בידו, ועולה לכבוד גדול. הכל צריכים אליו. האות ס' הולך אצלו תמיד יותר מאות (דפ"י דף ע"א ע"ב * דף ע"ב ע"א)</p>	
<p>קצט) מצחיה רב ולא כ"כ: מצחו גדול ולא כל כך, הקוים שלו חמשה, ג' עוברים מצד זה לצד זה של המצח, ושנים אינם עוברים. בעל מחלוקת הוא, וביותר בביתו. כל מעשיו במהירות, נראה טוב ואינו כן. משבח עצמו במה שאין בו. זה עומד באות ז' לבד ועולה למרחוק</p>		

ולא יתיר, אע"ל גרמיה במה דלא אתחזי ליה, מאן דאשתתף בהדיה, אצטרין לאסתמרא מחמידו דיליה, אבל אצלח איהו בהדיה.

(ר) שער א דתלי ה ולא שעיע, ושעריה רב. חמש שרטוטין ביה, דמטו ולא מטו דא דא, עיינין דיליה צהיבין פקחין. דא כפיף רישיה. אתחזי טב וזכאה, ולא הכי. שבח גרמיה. אי אשתדל באורייתא כבר נש רב. תקיף ביצריה. כד מליל, אקמיט חוטמיה ופשיט משכא דמצחיה. כל עובדוי לחיזו דבני נשא, אצלח בממונא, רמאה איהו בכל עובדוי. מארי דלישנא בישא. ידע לאסתמרא מבני נשא בכלא. שגעונא ביה, ואתכסי במה דאיהו עביד. אע"ל קטטין ה בלחישו.

(רא) אודנוי רברבן, קיימין בקיומיהו תחות שער, דא קיימא באת קי ואת ז, ובגין כך עובדוי לחיזו בני נשא. בין כתפוי תליין תלת שערין בלא רשימא כלל. מאן דאשתתף בהדיה לא אצלח. ואיהו אצלח ברמאותא דיליה, ואתחזי זכאה לאחרא, וחשיב דעבד לקבליה עובדי קשוט.

(רב) שער א קמיטא ותלי תחות אודנין, אי איהו רווק, חד שרטוטא במצחיה, ותלת קמיטין על רישא. דחוטמין, בין קריצין דיליה. מאריה דחדוה איהו. פקיחא בכלא. רמאה. וותרן איהו עביד וותרנותא לאינון דמקרבין בהדיה. דא קיימא באת ס' ואת ז. וכד כ הוי סיב, מתחלפן ג אתוון, את ז' ברישא, ואת ס' בהדיה. לאו איהו וותרן, אלא בביתיה. אצלח בממוניה. רמאה לא הוי. אעדי גרמיה מהווא ארחא.

חלופי גרסאות

ז גלי. ט בלחישוי. י דחוטמי. כ חוטמיה. כ סיב הוו. ל ציורא דאתוון

מאמר	הסולם	ואתה תחתו רוא דרוין
<p>למרחוק באות צ' לבד הוא מגיע ואינו מגיע. אות ס' אין בו כלל. וותרן בדיבורו ולא יותר. מכניס עצמו במה שאינו ראוי לו. מי שמשתתף עמו צריך להזהר מן החמדה שלו. אבל מצליח עמו.</p>	<p>(רא) אודנוי רברבין קיימין וכר: אוניו גדולות, עומדות על קיומן תחת השערות. זה עומד באות קי' ואות ז', ומשום זה, מעשיו הם לעיני בני אדם. אם בין כתפיו תלויות ג' שערות, בלא רושם כלל. מי שמשתתף עמו אינו מצליח. והוא מצליח ברמאות שלו. ונראה כצדיק כלפי אחר, וחושב שעשה עמו מעשים של אמת.</p>	<p>(רב) שער א קמיטא ותלי וכר: אם השערות קמוטות ותלויות תחת אוניו, אם הוא פנוי מאשה, קו אחד במצחו, וג' קמטים על ראש החוטם, בין הגבות שלו. הוא איש שמת. פקח בכל דבר. רמאי. הוא וותרן, ומוותר לאלו המתקרבים לו. זה עומד באות ס' ואות ז'. ולכשיזקין, תתחלפנה האותיות, אות ז' בתחילה, ואת ס' עמו. אינו וותרן אלא בביתו. מצליח בעשירות. אינו רמאי, ומסיר את עצמו מדרך הזה.</p>
<p>(ר) שער א דתלי ולא וכר: שערות התלויות ואינן חלקות, ושערותיו רבות, חמשה קוים בו שמגיעים ואינם מגיעים זה לזה. העינים שלו צהובות ופקוחות. זה כוסף ראשו. נראה טוב וצדיק ואינו כן. משבח את עצמו. אם עוסק בתורה הוא כאדם גדול. גבור ביצרו כשמדבר, מקמט את חוטמו ופושט עור מצחו. כל מעשיו הם למראה בני אדם. מצליח בעשירות. רמאי הוא בכל מעשיו. בעל לשון הרע. יודע להשמר בכל דבר מפני בני אדם. שגעון בו ונתכסה במה שעושה. שאינו ניכר מביא מחלוקת, בין אדם לחבירו. בחשאי.</p>	<p>על</p>	<p>(דפו"י דף ע"ב ע"א)</p>

רג) על קריצא שמאלא, אית חד רישומא זעיר, ם דמחה ליה בר נש ביומי עולימוי, אטים עינא ימינא. חמש קמיטין על רישא דחוטמיה, בפותייה בין קריצי עינוי. שערא קמיטא זעיר על * רישיה. קמיט דעיינין. דא איהו באת ז' בלחודוי. בלא סכלתנו. שגעונא בלביה. בהיל בעובדוי.

רד) חד שרטוטא על מצחיה. וארבע אחרנין זעירין. לית ביה מהימנותא, לא ישתהף בר נש בהדיה, דלא יצלח. חייבא איהו למאריה בכל עובדוי. חד תולדותא זעירא אית ליה על ירכא שמאלא. לזמנין אתמחי, ולזמנין אתייליד. ואי ארבע שרטוטין על מצחיה, כל הני אית ביה, אבל לית ן בה תולדתא. ואי תלת רברבין ותלת זעירין, שפירו דשערא איהו, ואיהו באמצעיתא. ע"כ רזא דשערא.

רה) מצחא מתפרשא בשערא, ומצחא מתפרשא בעיינין, עינא מתפרשא בשערא, ל"ד סטריין. בבת עינא, בגווינין דעינא, בחוורו דעינא, באוכמו דעינא. כל אסתכלותא לאסתכלא, בכל אינון סימנין דשית דקארמן, לית להו אלא מ"ג שנין ולעילא, דאתפרשא רוח קדשא מרוח מסאבא. בר בשרטוטי בלחודוי, דשרטוטין בין זעירא ובין רב מתחלפי תדיר וכן בכלהו.

רו) כתיב ם ויבחר משה אנשי חיל מכל ישראל וגו', דאילו על אינון סימנין אחרנין בעא ולא אשכת. וכן ם הבו לכם אנשים חכמים וידועים לשבטיכם. מאי ידועים. דאשתמודעאן באינון סימנין, ואשכת, בר נבונים דלא אשכת.

מסרת הזהר

ס ח"ב עה. י (דברים א') ח"ב רא.

חלופי גרסאות

ס דמחיה ביומי עולימוי [מבר נש]. ן ביה.

מאמר

הסולם

ואתה תחזה רזא דרזין

רג) על קריצא שמאלא וכר: על גבה השמאלית יש רושם אחד קטן, שהכהו אדם בימי נעוריו. עין ימין סתום. חמשה קמטים על ראש חוטמו ברוחבו בין גבות עיניו. שערות מסולסלות מעט על ראשו. קומט את העינים. זה הוא באות ז' לבד. הוא בלא תבונה. שגעון יש בלבו. מבוהל במעשיו.

רד) חד שרטוטא על וכר: קו אחד על מצחו, וארבעה אחרים קטנים. אין בו אמונה. לא ישתהף עמו אדם, כי לא יצלח. רשע הוא לאדונו בכל מעשיו. ותולדה אחת קטנה, יש לו על ירך השמאל, לפעמים נמחה, ולפעמים חוזר ונולד. ואם ד' קוים, על מצחו, יש בו כל זה הנ"ל, אבל אין בו תולדה על ירכו השמאלית. ואם ג' קוים גדולים וג' קטנים על מצחו, והם באמצע המצח. הוא בעל שערות יפות. (ע"כ סוד השערות).

רה) מצחא מתפרשא בשערא וכר: המצח מתבאר בשערות, והמצח מתבאר בעינים. (דפו"י דף ע"ב ע"א * דף ע"ב ע"ב)

העינים מתבארות בשערות, ל"ד צדדים: בבת עין, בצבעים שבעין, בלבן שבעין, ובשחור שבעין. כל הסתכלות להסתכל בכל אלו ששת הסימנים שאמרנו, בשערא דמצחא וכר כנ"ל (אות ק"פ) אינם אלא מ"ג שנים ומעלה, שכבר נפרד באדם, רוח הקדושה מרוח הטומאה. חוץ בקוים בלבד, כי הקוים בין קטן ובין גדול מתחלפים תמיד. ואפשר לבחון בהם, אם הם מטומאה או מקדושה. וכן כולם הנאמר להלאה. (רו) כתיב ויבחר משה וגו': כי הסימנים אחרים חוץ מאנשי חיל, בקש ולא מצא. וכן, הבו לכם אנשים חכמים וידועים לשבטיכם. מהו ידועים. היינו שנודעים באלו סימנים הנ"ל, ומצא חוץ מנבונים שלא מצא, מכאן משמע, שאנשי חיל וחכמים מעלתם קרובות זו לזו, כי כאן אוה"כ ויבחר משה אנשי חיל וגו'. ובדברים אוה"כ ואקח את ראשי שבטיכם אנשים חכמים וגו'. (וע"י עירובין ק" ע"ב).

עינא

(רז) עינא ברזא דאת ר' ואת פ', דגבינין חוורין ושערא סומקא. אי גבינין דעיניו חוורין, דא הוא בר נש דאצטריכו בני נשא לאסתמרא מניה. כל מלוי ברמאותא. פקיחא איהו. נטיר דבבו. דא איהו ס באת ר' בלחודוי. ולא אתחבר בהדיה את פ'. את דא, אזלא ושאט עליה, ולא אתישבא ביה. עיניו דדא שקיעין, בהיל בעובדוי. וכן כל מאן דעיניו שקיעין, אצטריך ט לאסתמרא מניה בכל עובדין. רמאה איהו, וברמאותיה יהיב טעמא למלוי.

(רח) מצחא דיליה רב, ולא עגולא. פ תרין רשימין רברבין אזלין בפותיא דמצחיה, מסטר לסטר, וארבע זעירין. שערא דיליה תליא. קריר מוחא איהו. ועל דא פקיחא הוי. אודנוי זעירין. בדרועוי ז שערא רב. נקיד איהו בנקודין * דרשימין אוכמין. ואי רשימין סומקין, תב לזמנין למעבד טיבו, ואתקיים ביה זמנא זעירא, ולזמנין תב לקלקוליה. חמדן איהו.

(רט) זרעא דדוד בהפוכא. דוד מלכא ירית דא סומקא שפירא, למעבד דינא, ולמעבד שפירו ק דעובדוי. עיניו עינין דרחמי, יתבין על שלימו, סלקין חנא וחסדא. חד חוטא ירוקא אזיל בגווייהו. בשעתא דאגח קרבא, ההוא חוטא אתהזפך ואתהוי סומקא כוורדא. נח רוגזיה בקרבא, תב ההוא חוטא כמלקדמין. ו נסין רברבין הוו בעיניו. הוו חדאן. תאיבין למחמי. נקודין בתלת גוונים, חדו ט דלבא הוו בלב כלא, חייביא דמסתכלין בהו, הוו זעין ודחלין, סלקין בלבייהו אימתא ודחילו.

חלופי גרסאות

ס באתר. ע לאסתמרא. פ תמן. ז זערא. ק בעובדוי. ר כסין. ט בלבא.

הסולם

מאמר

ואתה תחזה רוא דרוין

נקוד הוא בנקודות של רשימות שחורות. ואם רשימות אדומות, חוזר לפעמים לעשות טוב, ומתקיים בו זמן קצר, ולפעמים חוזר לסורו, בעל חמדה הוא.

(רט) זרעא דדוד בהפוכא וכי: זרעו של דוד הוא בהיפך. דוד המלך ירש אדום הזה הנאה, כדי לעשות דין ולעשות מעשים נאים. עיניו עינים של רחמים יושבות על מלאה, מעלות חן וחסד, חוט אחד ירוק הולך ביניהן, בשעה שעושה מלחמה, חוט ההוא מתהפך ונעשה אדום כורד. נח כעסו במלחמה, חוזר החוט כבתחילה. נסים גדולים היו בעיניו: היו שמחים, היו מתאיים לראותן, היו בהן. נקודות בג' צבעים, שמחת לב היתה בכל הלב, הרשעים שהיו מסתכלים בהן, היו זעים ומפחדים ועלה בלבם אימה ופחד.

מצחא

(רז) עינא ברזא דאת וכי: העין בסוד אות ר' ואות פ', שהגבות לבנות, והשער אדום. אם גבות עיניו לבנות, זהו אדם שאנשים צריכים להשמר מפניו. כל דבריו ברמאות. פקח הוא. נוטר שנאה. זהו באות ר' בלבד, ולא נתחברה עמו אות פ', אות זו, דהיינו פ', הולכת ומשוטטת עליו, ואינה מתישבת בו. עיניו של זה שקועות. מהיר במעשיו. וכן כל מי שעניו שקועות צריכים להשמר ממנו בכל המעשים. רמאי הוא, וברמאות נותן טעם לדבריו.

(רח) מצחא דיליה רב וכי: אם המצח שלו גדול ואינו עגול, ב' רשימות גדולות הולכות ברוחב המצח מצד לצד, וד' קטנות. השערות שלו תלויות. קר מוח הוא. ועל כן פקח הוא. אוניו קטנות. בזרעותיו שער רב. (דפו"י דף ע"ב ע"ב *) דף ע"ג ע"א

ר(י) מצחא דיליה רב עגולא בשפירו, וכל אתוון אתחזון וסלקין ביה, אלין סלקין ואלין נחתין. אינון דנחתין סלקין, יהבין דוכתא אלין לאלין. בגין כך רשימין דיליה סלקין בארכא לעילא. גבינין דעיניו רחמין לרחמנותא. לא אוכמין ולא סומקין, אלא בין תרין גוונים. בת עינא דלגו, אחזי כל דיוקנין דעלמא, חוטא סומקא סחרא ליה, וחדווא סחור סחור כלא.

ריא) שירותא, דחייבין מקרבין למחמי, אינון חייביא חמאן לון חייכאן, רחמי חנא וחסדא. לבתר תוקפא ודחילו ואמתנו ורוגזא. ועיניו יונים לגבייהו. מאי יונים. דעבדין לון אונאה לחייביא. כד"א א לא תונו איש את עמיתו וכתוב ב עיניך יונים. מקרבן, ומרחקן. כל דיוקנין דעלמא כלהו כליין באנפוי. שערא דרישיה, הוה רשים ת בגוויי שבעה זיני דהבא.

ריב) חמינא בספרא דאדם קדמאה, דאמר הכי דיוקנין דמשיחא קדמאה, לסיהרא. גוון דיליה, זהב ירקרק באנפוי. גוון דיליה, זהב אופיר בדיקניה. גוון דיליה, זהב שבא בגבינוי. גוון דיליה ב זהב א פרוים, בקריצין דעל עינוי. גוון דיליה, זהר סגור בשערא דרישיה. גוון דיליה, זהב מופז על חדוי בלוחא דעל לביה. גוון דיליה זהב תרשיש, על תרין דרועין. כל שבעה גוונים אלין, הו רשימין, על כל אינון דוכתי דשערוי.

ריג) בדרועא ימינא, הוה חקיק ורשים רשומא חדא סתים מבני נשא, מגדל חקוק באריה. ואלף זעירא רשים בגויה, וסימנא דא א אלף המגן תלוי עליו. כל

חלופי גרסאות	מסרת הזהר
ת בגוויי א אפרויים.	כ (ויקרא כ"ה) ח"ב קצט. ח"ג קפ: רצג:
	ל (שה"ש א') ח"ב רנו. ח"ג יז: רצ: מ(ד"ה)
	ב. ג. ו (שה"ש ד') נח קכ"ב צ"ג ז"ח כ"ח ס"ב שמי"ג שמ"ד ס"ד ש"ב שמי"ה.

ואתה תחזה רוא דרין	הסולם	מאמר
הצורות שבעולם כלולות בפניו. שערות ראשו היו רשומות בצבעים של שבעה מיני זהב. ריב) חמינא בספרא דאדם וכי: ראיתי בספר אדם הראשון שאמר כך. הצורות של משיח הראשון, ללבנה שהיא המלכות, דהיינו מזרעו של דוד, כי משיח השני הוא משיח בן יוסף. המראה שלו זהב ירקרק, בפניו. המראה שלו זהב אופיר, בקנו. המראה שלו זהב שבא, בגבות עיניו. המראה שלו זהב פרוים, בקריצין שעל עיניו. דהיינו בריטי העינים. המראה שלו זהב סגור, בשערות ראשו. המראה שלו זהב מופז, על החזה שלו בלוח שעל לבו. המראה שלו זהב תרשיש על שני זרועות. כל שבע מראות האלו היו רשומות על כל אלו מקומות של השערות. ריג) בדרועא ימינא הוה וכי: בזרוע הימין שלו, היה חקוק ורשום רשום אחד סתום מבני אדם, שהוא מגדל שחקוק בו אריה. ואלף קטנה	רי) מצחא דיליה רב עגולא וכי: אם המצח שלו גדול ועגול ביופי, וכל האותיות נראות ועולות בו, אלו עולות ואלו יורדות אלו שירדו עולות, ונותנות מקום אלו לאלו. משום זה, הרשימות שלו עולות באורך למעלה במצחו. גבות עיניו רחמי רחמים, אינן שחורות, ולא אדומות, אלא שהן בין שני צבעים אלו. בת עין שמבפנים מראה כל צורות העולם, חוט אדום מסבב אותה, ושמחה סביב סביב הכל.	ריא) שירותא דחייבין מקרבין וכי: בתחילה, כשאלו הרשעים מתקרבים לראות העינים אלו הרשעים כשרואים אותן צוחקים, ורחמים וכן וחסד בהן. ולאחר כך רואים בהן אומץ ופחד ואימה וכעס. ועיניו יונים כלפיהם. מה יונים. הוא, שעושים אינאה לרשעים, כש"א לא תונו איש את עמיתו. וכתוב, עיניך יונים, שמקרבים המסתכל בהן, ומרחקים אותם. כל (דפו"י דף ע"ג ע"א *) דף ע"ג ע"ב)

זמנא דאגח קרבא, ההוא רשימא סלקא ובלטא, ועל מגדל מכשכשא האי אלף, וכדין אתתקף לאגחא קרבא. כד עאל בקרבא מכשכשא ההוא אריה, וכדין אתגבר כאריה, ונצח קרבין. וההוא מגדל אתרהיט, וסימניה ^ט בו ירוץ צדיק ונשגב. ונשגב דוד משנאוי דלא יכלין לגביה. ומן סמנין אלין ורשימין אלין, הוו רשימין בדרעיה שמאלא. רשומא דבר נש אחרא לאו כהאי.

ריד) עיינין צהיבין פקיעין, שגעונא בלביה. מצחא רב. שערוי סגיאין תליין, רחיקין ממשכא דרישא. פקחא איהו. פום ממלל רברבן. שפון דיליה עתיקין מאריה דלישנא בישא.

רטו) במצחיה תלת שרטוטין, אי בעיניה תרין שורייקי סומקי, דא ב הוה באת ר' בלחודוי, ושורייקא ג זהיר לגבייהו. עבירה אזדמנת לגביה, ואשתזיב מינה.

רטז) ואי שורייקא חדא סומקא לגו בעינא, קיימא בארכא, ותרין זעירין תחותיה, וחד דאעבר בעינוי. דדין אית ליה עיטא בישא, באתתא אסורה, ועדין עיטא קיימא. כדין תשתכח במצחיה, חד שרטוטא לארכא. מקריצא ימינא חד שערא וארבע זעירין תחותיה, וחד דאעבר בינייהו לפותיה.

ריז) ואי ד יתפרש מההוא חטאה, תשכח בעיניה, תרין שורייקי דקיקין, אזלין בפותייה דעינא, ולא אעבר חד בינייהו, וכן במצחא. ומזמן דאתפרש מההוא חובה, הוא מזמן ט' יום, דהא מתמן ולהלאה, יתמחון רשימין אלין, ויתילדו אחרנין.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ב הוא. ג זעיר; זעירא. ד אתפרש.

ט (משלי י"ח) ב"א שמי"ה צ"א.

ואתה תחזה רוא דרוין

הסולם

אמר

זה הוא באות ר' בלבד, וגיד מאיר שורה אצלם. עבירה נודמנה לו וניצל ממנה.

רטז) ואי שורייקא חדא וכי: ואם גיד אחד אדום בעין בפנים, עומד באורך, וב' קטנים תחתיו, ואחד עובר בעיניו. זה יש לו עצה רעה באשה האסורה לו, ועוד העצה קיימת. אז תמצא במצחא, קו אחד לאורכו. מגבת עין ימנית יוצאת שערה אחת, וארבע שערות קטנות תחתיה, ואחת העוברת ביניהן לרוחבן.

ריז) ואי יתפרש מההוא וכי: ואם יפרוש מן חטא ההוא, תמצא בעיניו ב' גידים דקים הולכים ברוחבו של העין, ואחר אינו עובר ביניהן, וכן במצחא. והזמן שנפרש מחטא ההוא, נחשב עד ט' ימים. כי משם ולהלאה ימחו רשימות אלו ויתילדו אחרים.

עיינין

קטנה רשומה בתוכו. וזה סימן, אלף המגן תלוי עליו. כל זמן שעושה מלחמה, רושם ההוא עולה ובולט, ועל המגדל דופקת אלף הזו, ואז מתגבר לעשות מלחמה. וכשנכנס במלחמה, דופק האריה ואז מתגבר כארי ומנצח המלחמות, ומגדל ההוא מריץ, וסימנו, בו ירוץ צדיק ונשגב. ונשגב דוד משונאיו, שאינם יכולים לו. ומן סימנים אלו ורשימות אלו, היו רשומות בזרוע שמאל. רושם של אדם אחר אינו כזה. כזרעו של דוד.

ריד) עיינין צהיבין פקיעין וכי: אם העינים צהובות ובולטות: שגעון בלבו. מצחו רב. שערותיו מרובות תלויות למטה, רחוקות מעור הראש. הוא נבון. פה מדבר גדולות. שפתותיו בלויות. בעל לשון הרע.

רטו) במצחיה תלת שרטוטין וכי: במצחו ג' קוים. אם בעינו ב' גידים אדומים. (דפו"י דף ע"ג ע"ב)

ריח) עיינין דקיקין, ה ומתהפכן זעיר בסומקא. דא איהו פקיחא. כל מלוי
 ו בתיובתא. במצחוי תשכח רשימין תלת. חד רב, דאעבר מסטרא דא לסטרא
 דא. ותרין אחרנין דלא עבריין. קריצין דעינוי רברבין. מאריה דקשיו איהו. כד
 מליל, קמיט ז בחוטמין, ברוגזיה, ך או בקשיו דלביה. זקיף שום ביש עליה. ביש
 בעיני דכלא. כלא שנאין ליה. אצלח לזמנין ולזמנין לא.

ריט) תלת שערין רברבין * בחדוי על לביה. שפון דיליה עתיקין, מאריה
 גאותא בשגעונא. לישנא בישא.

רכ) שערוי שעיעין רברבין וסגיאין. אנפוי אנפין אריכין זעיר, ועגולין
 זעיר, לזמנין אתחרט מכל מה דעבד ותב לקלקוליה. בעיניה תשכח שורייקי,
 תרין בעינא דימינא, וחד בעינא דשמאלא. אודנוי זעירין, קיימין בקיומא.

רכא) זרעא דדוד בהפוכא. זרעא דדוד כל סימנין אלין לטב, ולמעבד טיבו.
 בר שפון רברבין, דכל מאן דשפוותיה רברבין, מאריה דלישנא בישא איהו, בין
 זכאה, בין חייבא. בר אי צדיק גמור הוא. ובזכיו דיליה נצח ונטיר גרמיה.

רכב) עיינין ירוקין, ם זעיר מגוון סומק אזיל בינייהו, במצחיה תרין רשומין,
 מסטרא דא לסטרא דא, וחד לעילא זעירא, וחד לתתא. איהו באת פ' ואת ר'. דא
 מצחיה רב בעגולא, איהו טב לכלא. יהיב מכל מה דאית ליה לכל בר נש. ותרין
 איהו. שערוי שעיע ותלי בסטר ימינא אית ליה חוורו דשערי, מיומא דאתברי.

רכג) מתניתין. בני עלמא מאריהון דסכלתנו, פקיחין עיינין, מאריהון
 דמהימנותא, די הוה גניזא בכו. מאן מנכון כ דסליק ונחית. ג מאן די רוח

חלופי גרסאות

ח ואתהפך. ו בחיובא; בחיובא ולא באשא. ז בחוטמיה. ח אי. ט וזעיר. י דסכלתנו ודמהימנותא. כ דליסליק.
 ז מוסיף מאן מנכון.

ואתה תחיה רוא דרוין	הסולם	מאמר
<p>רכא) זרעא דדוד בהפוכא וכו': זרעו של דוד הם בהיפך. בזרעו של דוד כל סימנים האלו הם לטוב, ולעשות טוב. חוץ משפתים גדולות, שכל מי ששפתיו גדולות, הוא בעל לשון הרע בין צדיק ובין רשע, חוץ אם הוא צדיק גמור, שבזכות שלו מנצח, ושומר את עצמו מלשון הרע.</p>		<p>ריח) עיינין דקיקין ומתהפכן וכו': עינים דקות ונהפכים מעט לאדום. זה הוא נבון. כל דבריו בתשובה. במצחו תמצא ג' רשימות, אחד גדול העובר מצד זה לצד זה. ושני אחרים שאינם עוברים. גבות עיניו גדולות. הוא קשה עורף. כשמדבר, מקמט את חוטמו בכעסו או בעת שהוא קשה לב. שם רע עומד עליו. הוא רע בעיני הכל, הכל שונאים אותו. לפעמים מצליח ולפעמים לא.</p>
<p>רכב) עיינין ירוקין זעיר וכו': אם העינים ירוקות ומעט מצבע אדום הולך ביניהן. במצחו ב' רשימות מצד זה לצד זה, ואחת קטנה למעלה, ואחת למטה. הוא באות פ' ואות ר'. זה מצחו גדול בעגול. הוא טוב לכל. נותן מכל מה שיש לו לכל אדם. הוא ותרין. שערתיו חלקות ותלויזות. בצד ימין יש לו שערות לבנות מיום שנברא.</p>		<p>ריט) תלת שערין רברבין וכו': ג' שערות גדולות בחזהו על לבו. שפתותיו בלויזות. בעל גאווה עד לשגעון. בעל לשון הרע.</p>
<p>רכג) מתניתין, בני עלמא וכו': משנה, בני העולם בעלי התבונה. פקיחי העינים, דהיינו בעלי החכמה, בעלי האמונה, שהיא השכינה, שהיתה</p>		<p>רכ) שערוי שעיעין רברבין וכו': שערותיו חלקות גדולות ורבות. פניו, פנים ארוכות מעט. ועגולות מעט. לפעמים מתנחם על כל מה שעשה, וחוזר לסורו. בעיניו תמצא ב' גידים בעין ימין, ואחד בעין שמאל. אוניו קטנות עומדות על קיומן. (דסריי דף ע"ג ע"ב *) דף ע"ד ע"א</p>

אלהין קדישין ביה. ליקום ולינדע, בשעתא דסליק ברעותא דרישא חוורא, למברי אדם, בטש בגו בוצינא חדא, ובטש בוצינא ם בפשיטו דנהיר, וההוא ן פשיטו ם דבוצינא אפיק נשמתין.

רכד) אוף הכי בטש גו טנרא חדא תקיפא, ואפיק ההוא טינרא שלהובא חדא מלהטא, מרקמא בכמה גוונין, וההוא שלהובא סלקא ונחתא, עד דההוא ם פשיטו בטש ביה, ותב ואתישב בדוכתיה, ואתעביד רוחא דחייא.

רכה) וההוא רוחא אתתחם, ונטיל גוון חד משמשא. נחית לתתא, נטיל גוון חד מסיהרא. סטא לימינא, נטל גוון מייא, כליל בפומא דאריה חדא. סטא לשמאלא, נטל גוון אשא, כליל בפומא דחד שור, סומקא כוורדא. סטא לקמיה, נטל גוון רוחא, כליל בפומא דחד נשר רברבא, רב גדפין, מאריה דנוצה, כל גוונין ביה ם מתחמאן. סטא לאחורא, נטל גוון עפרא, כליל ץ מד' סטרי עלמא. בפומא דאדם, וכל דיוקנין מסתכלן לגביה.

רכו) * אתיישב ההוא רוחא בההוא עפרא, ואתלבש ביה. כדין ההוא עפרא, מכשכשא ונחת לתתא, ף וכנש עפרא מד' סטרינ דעלמא, ואתעביד דיוקנא חדא

חלופי גרסאות

ם בפשיטא. ן פשיטא. ס ל"ג דבוצינא. ע פשיטו. ף מתחמאן. צ ל"ג מד' סטרי עלמא. ף ובטש סטרא.

ואתה תחזה רוא דרוין

הסולם

מאמר

רכה) וההוא רוחא אתתחם וכו': ורוח ההוא נעשה בו תחומין, דהיינו י"ב גבולי אלכסון שמקבל מז"א, ולוקח גוון אחד משמש, שהוא ז"א. דהיינו גוון ירוק. יורד למטה ולוקח גוון אחד מלבנה, שהיא המלכות. דהיינו גוון המקבל מכל הגוונין. ומקבל מד' חיות, אריה שור נשר אדם, שבמרכבה התחתונה. סר לימין ולוקח גוון מימ, שהוא לבן, הכלול בפה האריה. שהוא חסד. סר לשמאל, ולוקח גוון אשא, שהוא אדום, הכלול בפה של שור אחד האדום כורד. שהוא גבורה. סר לפניו ולוקח גוון הרוח שהוא ירוק, הכלול בפה של נשר גדול אחד, גדול הכנפים, בעל נוצות, כל הגוונים נראים בו. שהוא גוון ארגמן, הכולל לכל הגוונים. שהוא ת"ת. סר לאחור ולוקח גוון עפר, המקבל מכל הגוונים הכלול מד' רוחות העולם חו"ג תו"מ, המקבל מן הפה של פני אדם, שכל הצורות מסתכלות אליו. והוא מזכות.

רכו) אתיישב ההוא רוחא וכו': התישב רוח ההוא בעפר ההוא והתלבש בו. כי העפר הוא מלכות, שהוא הנפש של אדם הראשון, והרוח התלבש בנפש. אז עפר ההוא שהוא הנפש, התנדנד וירד למטה, וקבץ עפר מד' רוחות העולם ונעשה צורה אחת ופרצוף, דהיינו גופו

שהיתה גנוזה בכם. מי מכם שעלה וירד דהיינו שקבל אורות המאירים ממטה למעלה המכונים עליה, ואורות המאירים ממעלה למטה המכונים ירידה. מי שרוח אלקים קדושים בו, יקום וידע שבשעה שעלה ברצונו של ראש הלבן, שהוא כתר, לברוא את האדם, השפיע בתוך מאור אחד, שהיא בינה, והמאור השפיע בהתפשטות המאור, שהוא ז"א, המכריע ומאיר את ב' קוין ימין ושמאל דבינה. והתפשטות ההוא של המאור, הוציא נשמות בני אדם.

רכד) אוף הכי בטש וכו': אף כן הזדווג והשפיע התפשטות המאור, שהוא ז"א, תוך סלע אחד חזק, שהוא המלכות, וסלע ההוא הוציא שלהבת אחת הלוהטת ומרוקמת בכמה גוונין, שהוא בחינת העיבור של הרוח, המלא דינים. ושלהבת ההוא עולה, שמקבל בחינת יניקה, שהאורות מאירים בו ממטה למעלה. ויורדת, דהיינו שמקבל ג"ר דרוח, שהאורות מאירים ממעלה למטה, אבל בדינים, מצד חסרון חסדים. עד שהתפשטות המאור ההוא, שהוא ז"א, השפיע בו, דהיינו שמשפיע בו בחינת קו אמצעי וחסדים, ואז, ושב ומתישב במקומו ונעשה רוח החיים. לאדם הראשון.

(דפו"י דף ע"ד ע"א *) דף ע"ד ע"ב

וּפְרָצוּפָא, וְהָהוּא רוּחָא אַתְטַמַר מַגּוּ לָגּוּ. וְהָהוּא עִפְרָא דַאֲתַכְנִישׁ מַדְי סְטַרִין
 ר' בַּטְשׁ לְגַבְיָה נֶפֶשׁ כְּלִילָא ט' בְּרוּחָא.

רְכוּז) וְהָהוּא נֶפֶשׁ אִיהוּ יְסוּדָא לְעוּבְדֵי גּוּפָא. ה' כִּפּוּם עוּבְדִין דֵּהוּא נֶפֶשׁ
 בְּגוּפָא, א' הִכִּי אַתְחִזִי בְּמִשְׁכָּא לְבַר. רוּחָא דָא אַתְטַמַר לָגּוּ. וְהָהוּא אַחֲזִי לְבַר, סְלִיק
 וְנַחֲתִי, וּבַטְשׁ בְּאַנְפוּי, וְאַחֲזִי דְיוּקְנִין וְרִשְׁמִין. בַּטְשׁ בְּמִצְחָהּ, אַחֲזִי דְיוּקְנִין וְרִשְׁמִין
 בַּטְשׁ בְּעִינְוִי, וְאַחֲזִי דְיוּקְנִין וְרִשְׁמִין. הֵהִיד ט' הִכְרַת פְּנִיָהּ עֲנַתָּה בַּם.

רְכַח) בּוֹצִינָא דַאֲתַמְשֵׁךְ מִנְיָה מַדִּידוּ, דַּחַד חוּטָא יְרוּקָא, שְׁלֵהֲבוּתָא דִתְהוּ.
 בַּטְשׁ בִּידוּי בְּשַׁעְתָּא דְבַר נֶשׁ נְאִים, וְרִשְׁמִים רִשְׁמִין וְשִׁרְטוּטִין בִּידֵיהּ, וְכִפּוּם עוּבְדִין
 דְּבִינָא הִכִּי אַתְרִשִׁים. וְאַלִין אַתּוּן מִתְהַפְכֵן מִתַּתָּא לְעִילָא, וְיַדְעִי לֹון חֲבַרִי קְשׁוּט,
 בְּרִשְׁמִי דַאֲתּוּן דְּבוֹצִינָא, וְכַל אַלִין חִילִין דְּלָגוּ בְּבִינָא, עוּבְדִין רִשְׁמוּן וְשִׁרְטוּטִין
 אַתּוּן ב' מִתְהַפְכֵן. מֵאֵן דְּרִקִים דָּא, רִקִים בְּשׁוּפְלֵי מִשְׁכְּנָא. כְּדָא, ט' רִקְמַתִּי
 בְּתַחֲתִיּוֹת אַרְץ. בְּרִיךְ הוּא בְּרִיךְ שְׁמִיָּה לְעֵלְמָא וְלְעֵלְמֵי עֲלָמִין.

רְכַט) עֵינִין ג' חוּרָא, וְאַבְרִין סוּמְקִין, בַּאֲתַרִיָּה דְנַפִּיק מִינְיָה, דָּא אִיהוּ בַּאֲתַר
 פ' וְאֵת ר' כְּלִילָא כְּחַדָּא.

רְל) מִצְחָהּ רַב, תַּלְתָּ שִׁרְטוּטִין סְלִקִין בְּמִצְחָהּ, שִׁית זַעֲרִין אַחְרָנִין. סוּמְקִין
 הוּא וְלֹא סוּמְקִין, קִימָא בֵין תְּרִין גּוּוֹנִין. שַׁעְרֵיהּ אֹפֶן הִכִּי. אַנְפוּי רַבְרַבְנָן. שַׁעְרֵיהּ

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ר' כניש. ט בעפרא. ת וכפום. א ל"ג הכי אחזי במשכא
 לבר. ב מהפכן. ג חורין.

ט (ישעיה ג') לעיל אות ק"י צ"ה. ט (תהלים
 קל"ט) ח"ב רעה : ח"ג מג : ת"ז תק"ע קכו.

ואתה תחזה רוא דרוין

הסולם

מאמר

הַאֲמַת בְּרִשְׁמֵי הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל הַמַּאֲוֵר, דֵּהֵינּוּ
 מַלְכוּת הַנִּיָּל, וְכַל הַכְּחוֹת שֶׁבְּפָנִים הָאֲדָם עוֹשִׂים
 רִשְׁמֵימוֹת וְקוּיִם וְאוֹתִיּוֹת מִתְהַפְכוֹת. מִי שְׂרוּשָׁם
 זֶה, רוּשָׁם בְּסוּף הַמִּשְׁכָּן, שֶׁהוּא הַמַּלְכוּת הַנִּקְרָאת
 מִשְׁכָּן. כַּמִּשְׁכָּן רִקְמַתִּי בְּתַחֲתִיּוֹת אַרְץ, דֵּהֵינּוּ
 בְּתַחֲתִיּוֹת הַמַּלְכוּת הַנִּקְרָאת אַרְץ. שֶׁהִיא נִרְקַמַת
 גִּיכִּי מִכַּח שְׁלֵהֲבַת הַמַּלְכוּת דְּמַדַּת הַדִּין, כְּמוֹ
 הַיָּדִים שֶׁל הָאָדָם. בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ לְעוֹלָם
 וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

רְכַט) עֵינִין חוּרָא וְאַבְרִין וְכוּ' : עֵינִים
 לְבָנוֹת וְנַחֲתִי בִּשְׂרֵי אֲדוּמִים בְּמִקּוּם שֶׁהֵעִינִים
 יוֹצְאוֹת מִשָּׁם, דֵּהֵינּוּ בַּחוּרֵי עֵינִים, וְכַמִּסְבֵּב
 עֵינֵינוּ הֵם נְרָאִים. זֶה הוּא בַּאֲתַר פ' וְאֵת ר'
 כְּלוּלוֹת יַחַד.

רְל) מִצְחָהּ רַב, תַּלְתָּ וְכוּ' : מִצְחוֹ גְדוּל,
 שְׁלֹשָׁה קוּיִם עוֹלִים בְּמִצְחוֹ, וְשֵׁשׁ קְטָנִים אַחֲרֵיהֶם.
 אֲדוּם וְלֹא אֲדוּם הוּא וְעוֹמֵד בֵּין שְׁנֵי צַבְעִים.
 וְכֵן גַּם שַׁעְרֹתָיו. פְּנֵיו גְּדוּלוֹת. שַׁעְרֹתָיו
 קְמוּטוֹת, דֵּהֵינּוּ מְסוּלְסוּלוֹת, וְלֹא כָל כֵּךְ. תְּלוּיּוֹת
 מַעֲטָא מִתַּחַת אֲזַנָּיו. זֶה הוּא טוֹב. בְּעַל אֲמוּנָה.
 בְּעַל כַּעֲסָן חֹזֵק בְּשַׁעָּה שְׂכוּעָא.

הוא

גוּפוֹ שֶׁל אָדָם הַרְאִשׁוֹן. וְהַרוּחַ נִגְנַן כּוֹ לְפָנָי
 וְלְפָנִים. וְעִפְרָא הוּא שְׁנַתְקַבֵּץ מַדְי רוּחוֹת, שֶׁהוּא
 הַגּוּף, הַנֶּפֶשׁ הַשְּׂפִיעַ בּוֹ כְּשֶׁהוּא כְּלוּל בְּרוּחַ.
 רְכוּז) וְהָהוּא נֶפֶשׁ אִיהוּ וְכוּ' : וְנֶפֶשׁ
 הִיא הַיָּסוּד לְמַעֲשֵׂי הַגּוּף, כְּפִי מַעֲשֵׂי הַנֶּפֶשׁ
 הִיא בְּגוּף, כֵּךְ נִרְאָה בְּעוֹר מִבְּחוּץ, הַרוּחַ נִגְנַן
 מִבְּפָנִים, וְהִיא, דֵּהֵינּוּ הַנֶּפֶשׁ, נִרְאָה מִבְּחוּץ,
 עוֹלָה וְיורֶדֶת וּמִכָּה בְּפָנָיו וּמִרְאָה צוּרוֹת
 וְרִשְׁמֵימוֹת, מִכָּה בְּמִצְחוֹ וּמִרְאָה צוּרוֹת רִשְׁמֵימוֹת.
 מִכָּה בְּעִינָיו וּמִרְאָה צוּרוֹת וְרִשְׁמֵימוֹת. ז"ש, הִכְרַת
 פְּנִיָהּ עֲנַתָּה בַּם.

רְכַח) בּוֹצִינָא דַאֲתַמְשֵׁךְ מִנְיָה וְכוּ' :
 הַמַּאֲוֵר, שֶׁנִּמְשַׁךְ מִמֶּנּוּ הַמַּדִּידָה, דֵּהֵינּוּ הַמַּסְךְ
 דְּחִירָק, הַמוּדָד אֵת שִׁיעוֹר הַקּוּמָה, שֶׁל חוּט אֶחָד
 יְרוּק, שֶׁהוּא קוֹ אֲמַצְעֵי שֵׁישׁ לוֹ גוּן יְרוּק. שֶׁהוּא
 מִקְבַּל הַמַּסְךְ הַזֶּה מִן הַמַּלְכוּת שֶׁהִיא שְׁלֵהֲבַת שֶׁל
 הַתְּהוֹ, דֵּהֵינּוּ הָאֵשׁ שֶׁל מַלְכוּת דְּמַדַּת הַדִּין
 הַנִּקְרָאת תְּהוֹ, מִכָּה בִּידֵיוֹ שֶׁל הָאָדָם בְּשַׁעָּה שֶׁהוּא
 יִשָּׁן, וְרוּשָׁם רִשְׁמֵימוֹת וְקוּיִם בִּידָיו. וְכַפִּי מַעֲשֵׂי
 הָאָדָם כֵּךְ נִרְשָׁם, וְאֵלוֹ הָאוֹתִיּוֹת מִתְהַפְכוֹת בּוֹ
 מִמַּטָּה לְמַעְלָה, וְיודְעִים אֹתָם הַחֲבַרִים. צְדִיקֵי
 (דַּפְרֵי דַף עִיד ע"ב)

קמיט, ולא כ"כ. תלי זעיר תחות אודנוי. טב איהו, מארי דמהימנותא, מארי דרוגזא תקיף, בשעתא דאתרגיז.

רלא) ההוא סומקא דתחות עינא, אתפשט בעיניה. רוגזיה ביש. בשעתא דמליל ברוגזיה סתים פומיה, ונפיק תנא מנחירוי. ולזמן זעיר נח רוגזיה, ולא כל רוגזיה, עד יומא אחרא, או תרין יומין. דא אצלח לזמנין, ולזמנין לא. אבל קאים תדיר באצלחותא, בין זעיר ובין רב.

רלב) ואי סומקא דפום עינא, זעיר ד כחוטא, ולא אתפשט בשעתא דרוגזיה בעינא, ואית ביה כל הגי סימנין. חלשא בלבא. ואיהו דחיל מכלא, * שינתיה לא אתיישב ביה. חשיב תדיר מחשבין ודחיל מכלהו. ואצלח לכלא. מאריה ה דגריע. לא חש לגיפא.

רלג) לזמנין תב בתיובתא ודחיל. ומגו דחילו, כדין תשכח בעיניה ימינא, ההוא סומקא דפום עינא, בסופא בשפולי עינא, וחד שורייקא דקיק סומק בעיניה שמאלא, ואי מתחלפי מה דימינא לשמאלא, ומה דשמאלא לימינא, כדין איהו בקלקוליה. ותב ותבר גזיזא דברדא, בגין לאעברא עבירה.

רלד) תרין קמיטין על רישא דעינא, ותלת לתתא. וברגליה שמאלא, באצבעא דאמצעיתא, שית שערין, ובזמנא אחרא חמש, והשתא שית, חד זעירא בינייהו. עיינין אוכמין, וקריצין דעל עיניו רברבין, סגיאין שערין, אלין על אלין, ואינון עיינין אוכמין וירוקא, אזיל בגווייהו, וההוא ירוקא אטבע יתיר. האי אית ליה חמש שרטוטין במצחא, תרין דעברין מסטר לסטר. ו ותלת דלא עברין וכו'. (עיין סוף הספר עכ"מ).

חלופי גרסאות

ד בחוטא. ה דגריעי; דגריעו; דגייפי. ו ל"ג ותלת דלא עברין וכו'.

ואתה תחזה רזא דרזין

הסולם

מאמר

שהוא בסוף בשולי העין, וגייד אחד דק אדום בעין השמאל. ואם מתחלפים בה מה שבימין בשמאל ומה שבשמאל בימין, או עוד הוא בקלקולו, שעוד לא עשה תשובה, וחזר ושבר חתיכת קרה, שהפסיק בינו ובין העבירה, כדי לעבור העבירה.

רלד) תרין קמיטין על וכו': בי קמיטין על ראש עיניו, וגי למטה. וברגל שמאל באצבע האמצעי שש שערות. ובזמן אחר חמש, ועתה יש בו שש כי שיערה אחת קטנה ביניהן. עינים שחורות, וגבות עיניו גדולות, שיש בהן הרבה שערות אלו על אלו, ואלו עינים השחורות והירוקות הולכות בתוכם והירוקות שקועות יותר. זה יש לו חמשה קוים במצח. שנים העוברים מצד אל צד, וגי שאינם עוברים. ע"כ רזין דרזין. (חסר הסיסום. ועי' בזהר חדש דף ל"ה).

בחדש

רלא) ההוא סומקא דתחות וכו': אם אדום ההוא שתחת עינו, שבחורי עייניו כנ"ל, מתפשט בעינו. כעסו רע. בשעה שמדבר בכעסו, סותם פיו, ויוצא עשן מנחיריו. ולזמן קצר נח כעסו, ולא כל כעסו, עד יום האחר או שני ימים. זה לפעמים מצליח ולפעמים לא. אבל עומד תמיד בהצלחה אם מעט ואם רב.

רלב) ואי סומקא דפום וכו': ואם האדום שבפי עינו מעט כחוט, ואינו מתפשט בשעת כעסו בעין, ויש בו כל אלו הסימנים הנ"ל. הוא חלש הלב. והוא מתירא מכל. השינה, אינה מיושבת בו. הושב תמיד מחשבות. ומפחד מכל. ומצליח לכל המשתתף עמו. איש משחת. אינו מתרחק מניאוף.

רלג) לזמנין תב בתיובתא וכו': לפעמים חוזר בתשובה ומתירא, ומתוך היראה, הנמצא או בעינו הימין, אדום ההוא שבפי העין,

(דמו"י דף ע"ד ע"ב * דף ע"ה ע"א)

רלה) ז) בחדש השלישי לצאת בני ישראל וגו', דשליט ביה אוריאל^ל, רב ממנא, ותלת מאה ושתין וחמש רבוא משריין עמיה, כחושבן יומי שתא. וכלהו אית לון תלת מאה ושתין וחמש מפתחן נהורין, מההוא נהורא דנפקא מגו חשמל עלאה פנימאה גניז וסתים, די רזין דאתון קדישין עלאין דשמא קדישא, * תליין ביה.

רלו) ואיהו רזא דאיש תם, מאריה דביתא, איש האלהים. תם: דתמן סיומא וקשרא דתפלין, p) ויעקב איש תם הוה. ז) ובדיוקניה, קיימא רזא דחשמל פנימאה עלאה טמיר וגניז. וכל נהורין סתימין עלאין נקיט איהו, ונפקי מניה, וכלהו משריין נקטי אינון מפתחן דההוא נהורא דנפיק מגו חשמל.

רלז) וההוא נהורא, כליל בתרין נהורין, ואינון חד. נהורא קדמאה, איהו נהורא חוורא, דלא שלטא ביה עינא, ודא איהו נהורא דגניז לצדיקיא. כד"א ה) אור זרוע לצדיק גו'. נהורא תניינא, איהו נהורא מנצצא מלהטא, כגון סומק. ואתכלילו תרין נהורין כחד, והווי חד.

רלח) ו והאי אוריאל^ל רב ממנא, וכל אינון משיריין, נטלי ההוא נהורא, ובגין דכליל בתרין, אקרי תאומי"ם. ועל דא שלטא ביה, ההוא מזלא דאקרי ברזא דיליה תאומים, וביה אתיהיבת אורייתא. ומכאן אתמשכאן דרגין לתתא, עד דסלקין בשמהן, לאנהרא עלמא.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ז) ובדיוקניה. ח) מוסיף וגו' חוורא. ט) והא' לאנהגא. (שמות י"ט) בשלח ק"ב צ"ב. p) (בראשית כ"ה) תולדות ל"ד צ"ב. ר) (תהלים צ"ז) ב"א רפ"א צ"א.

בחדש השלישי

הסולם

מאמר

אישה כנ"ל. ובצורתו עומד סוד חשמל הפנימי העליון המכוסה וגנוז, וכל האורות הסתומים העליונים הוא אוחז וממנו הם יוצאים, וכל המחנות של המלאך אוריאל הנזכר, אוחזים אלו המפתחות של אור ההוא היוצא מתוך החשמל. רלז) וההוא נהורא כליל וכי': ואור ההוא כלול בכ' אורות של ימין ושמאל, והם בו אור אחד. אור הראשון, הוא אור לבן שאין העין שולטת בו, וזה הוא אור הגנוז לצדיקים, כמש"א, אור זרוע לצדיק וגו'. אור השני הוא אור נוצץ ולוהט כמראה אדום. שה"ס אור השמאל, ונכללו ב' האורות בו כאחד, והיו אחד. רלח) והאי אוריאל רב וכי': ואוריאל הזה הממונה הגדול, וכל אלו המחנות שעמו, לוקחים את אור הזה, ומשום שכלול משנים, נקרא תאומים. ועל כן שולט בו בחדש הזה מזל ההוא הנקרא בסוד שלו, תאומים ובו ניתנה התורה. ומכאן נמשכות המדרגות למטה עד שעולות בשם להאיר את העולם.

מאמר בחדש השלישי
רלה) בחדש השלישי לצאת וגו': שבחדש הזה שולט אוריאל הממונה הגדול. כי ניסן אייר סיון, הם כנגד חגית, שבחסד שולט מיכאל, ובגבורה גבריאל, ובתפארת אוריאל. ושלוש מאות וששים וחמשה רבבות מחנות עמו, כמספר ימות השנה, שהם שס"ה ימות החמה. וכולם יש להם שס"ה מפתחות של האורות, מאור ההוא היוצא מתוך חשמל העליון הפנימי הגנוז והסתום. שסודות האותיות הקדושות העליונות של השם הקדוש תלויות בו. רלו) ואיהו רזא דאיש תם וכי': והוא סוד, איש תם, שנקרא יעקב שה"ס תפארת, שפירושו. אדון הבית איש האלקים. פירושו. כי המלכות שמחזה ולמעלה נקראת תם, ויעקב בעלה של המלכות, ע"כ נקרא איש תם, שהוא בעלה ואישה. תם, הוא מלשון שלימות, כי שם הסיום של קשר של תפלין. שה"ס המלכות הנקראת לאה. ויעקב איש תם היה, דהיינו (דפרי" דף ע"ח ע"א *) דף ע"ח ע"ב)

רלט) כל שאר מזלי, לית לון פה ולשון, והאי אית ליה פה ולשון כלילך כחדא. ועל דא באורייתא, (ט) והגית בו יומם וליילה כתיב. יומם, לקבל לשון. לילה, לקבל פה. וכלא כליל כחדא. ובכלא סליק תאומים.

רמ) תומים כתיב, ועל רזא דא כתיב תומים, (ח) והנה תומים בבטנה. אי תימא כ דבגין תרווייהו קאמר. לאו הכי, דהא עשו לא סליק ברזא דא. אלא בגין יעקב קאמר, ושבחא דא, דהוה במעהא דההיא צדקת, קא משבח קרא. ובגין דהוה תמן ההוא רשע, אסתלק מתמן אלף.

רמא) וכלא רזא חדא. יעקב נטיל ברזא דיליה, תרין ירחין ניסין ואיירי, ואתכליל איהו ברזא דסיון, דאיהו תאומים. עשו, נטיל ברזא דיליה, תרין ירחין תמרוז א"ב, ואיהו לא אשתכח, ואתאביד, דהא אלול לאו דיליה הוא, ואפילו א"ב, ז ט' יום אינון דיליה, ולא יתיר, ואתאביד, ולא אשתכח, ולא איהו ברזא דתאומים, אלא אתפרש לחודיה, וסטא לסטרא אחרא באפיסה ושממו, כד"א, (ז) האויב תמו חרבות לנצח.

רמב) ובגין דיעקב איהו תאומים, אתיהיבת אורייתא לבנוי בחדש תאומים. ואורייתא ברזא דתאומים, תורה שבכתב, ותורה שבע"פ. בחדש תליתאי, לעם תליתאי, בדרגין תליתאין, תורה תליתאי: ח תורה, נביאים, וכתובים. וכלא חד.

מסרת הזהר

(ט) (יהושע א') הקסה"ז קמ"ה צ"א ז"ח מ"ז ס"א
ש"ז. (ת) (בראשית כ"ה). א) (תהלים ט')

חלופי גרסאות

כ דרגין. ל מוסיף אלא ס'. מ חומש.

מאמר

הסולם

בחדש השלישי

קו אמצעי, ב' חדשים, ניסן ואייר, והוא נכלל בסוד חדש סיון, שהוא מזל תאומים. כלומר שלהיותו נכלל בחדש סיון שהוא כולל ב' החדשים ניסן ואייר, שהם ימין ושמאל, שע"כ נקרא מזל תאומים, נמצא גם יעקב הכלול בו. לוקח ב' חדשים אלו, עשו לוקח בסוד שלו. ב' חדשים, תמוז אב, והוא לא נמצא בקו אמצעי שהוא אלול, ונאבד, משום שאלול אינו שלו. ואפילו חדש אב, ט' ימים בלבד המה שלו, ולא יותר. וע"כ נאבד ואינו נמצא, והוא אינו בסוד תאומים שהוא קו אמצעי, אלא נפרד לבדו וסר לצד האחר באפס ושממה. כש"א האויב תמו חרבות לנצח.

רמב) ובגין דיעקב איהו וכו': ומשום שיעקב הוא תאומים, ניתנה התורה לבניו בחדש תאומים. והתורה הוא בסוד תאומים, שהיא תורה שבכתב, ותורה שבעל פה. וניתנה בחדש השלישי, לעם השלישי, שנכלל במדרגות שלש. דהיינו שלשה אבות. תורה משולשת, שהיא תורה נביאים וכתובים. והכל אחד.

בחדש

רלט) כל שאר מזלי וכו': כל שאר המזלות. השולטים בחדשים האחרים, אין להם פה ולשון, ומזל הזה תאומים, יש לו פה ולשון כלולים יחד, ועל כן בתורה, והגית בו יימם וליילה כתוב, יומם כנגד לשון, שהוא ד"א, לילה כנגד פה שהוא מלכות. והכל כלול יחד. ובהכל עולה סוד התאומים.

רמ) תומים כתיב, ועל וכו': תומים כתוב, חסר א', ועל סוד זה כתוב תומים, והנה תומים בבטנה. אם תאמר שבשביל שניהם, יעקב ועשו, אומר תומים, אינו כן, כי עשו אינו עולה בסוד הזה, אלא בשביל יעקב לבדו אומר תומים, כי יעקב ה"ס קו האמצעי הכולל ב' אורות, ימין ושמאל, ועל שם ב' אורות אלו נקרא תומים, ואוה"כ. והנה תומים שהוא יעקב בבטנה, ושבח הזה, שהיה בבטן של צדקת ההיא, משבח הכתוב. ומשום שהיה שם אותו רשע, עשו, נסתלק משם א' וכתוב, תומים בלי א'.

רמא) וכלא רזא חדא וכו': והכל הוא סוד אחד. יעקב לוקח בסוד שלו, שה"ס ת"ת (דפ"ז דף ע"ח ע"ב)

רמג) בחדש השלישי וגו'. פרשתא דא בהאי קרא נ אוקמוה ליה לעילא. תאני רבי חייא, בההוא זמנא דמטו ישראל לטורא דסיני, כניש להו קב"ה לזרעין ב דישראל, ואשגח ע ליה בכלהו, ולא אשכח בכלהו זרעא דישראל פסלו, אלא כלהו זרעא פ קדישא, כלהו בני קשוט.

רמד) ז בההוא זמנא אמר קב"ה למשה, השתא אנא בעי למיהב אורייתא לישראל, משיך להו ברחימותא דאבהו, ברחימותא דרחימנא להו, ק ובאתוון דעבדית להו. ואת הוי לי שלוחא, ג ואתיב מלין אלין. אמר ר' יוסי אמר ר' יהודה, כך אמר קב"ה למשה, במלה דא הוי לי שליחא מהימנא, לאמשכא ישראל אבתראי. רמה) ד ומשה עלה אל האלהים ויקרא אליו יי מן ההר וגו'. ומשה עלה אל האלהים, לאתרא דפרישן גדפוי דשכינתא, כד"א ח ויט שמים וירד וגו'.

רמו) ט תאנא אמר ר' יהודה, כל זמנא דגלופי מלכא עלאה מתישרן באתרייהו, עלמין כלהו בחידו, ת וכל עובדין מתישרן בקיומיהו. כ כד"א, ט את מעשה יי כי נורא הוא. מאי כי נורא הוא. אמר ר' אלעזר, שלימו דכלא. כד"א ח האל הגדול הגבור והנורא. מאי * והנורא. ב דא יעקב. וכתיב, ח ויעקב איש תם, כתרגומו, גבר שלים. שלים בכלא. כך כל עובדין דקב"ה, שלימין בשלימו, בקיומא שלימ.

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

נ אוקימנא ; אוקימנא ליה לעילא. ס ל"ג דישראל. ע ל"ג ליה. פ דקשוט. צ ביה. ק ובאותות. ר במלין ול"ג ואתיב. ש מוסיף ומשה עלה תאנא ; ומשה עלה ר' יהודה פתח מי עלה שמים וירד וגו' תאנא. ת ובכל. א מוסיף מאן [מאי] כל עובדין מתישרן בקיומיהו ב כד"א ול"ג דא יעקב וכתיב.

ב ח"ב יא : עט. : פ. כפה : רו : ח"ג רנו. ת"ז ת"ד י"ט. ג. (תהלים י"ח) ח"ב רס : רע : תק"ח צ"ה ט"ג שכי"ד. ד. (שמות ל"ד) ח"ב קמט. ז"ח נט ט"א ש"ד תק"ח צח ט"ד שט"ו קו ט"ד ש"מ. ה. (דברים יוד) ח"ב קיז : רעב. ח"ג ל : רמד : רעד. ת"ז תק"ד בהשמטות קמג. ז"ח ל ט"ג ש"כ. ו. (בראשית כ"ה) לעיל אות רל"ז צ"ק.

ומשה עלה אל האלקים

הסולם

מאמר

וגו' : ומשה עלה אל האלקים, פירושן, שעלה למקום שנפרשים כנפי השכינה, כש"א ויט שמים וירד וגו'.

רמג) בחדש השלישי וגו' : פרשה זו במקרא הזה כבר העמידוהו למעלה. תאני ר' חייא, בומן ההוא שהגיעו ישראל להר סיני אסף הקב"ה לזרע ישראל והסתכל בכלם ולא מצא פסול בכל זרע ישראל. אלא כולם זרע קדוש, כולם בני אמת.

רמו) תאנא אמר ר' יהודה וכו' : למדנו, אר"י, כל זמן שחקיקות המלך העליון, שהוא חקיקת המסך דחירק, שבקו האמצעי, שהוא ז"א, מתישרים במקומם, דהיינו שמכריעים בין ימין לשמאל, העולמות כולם הם בשמחה, וכל המעשים מתישרים על קיומם. כש"א, את מעשה ה' כי נורא הוא, מהו כי נורא הוא. אמר ר' אלעזר הוא שלימות הכל, כש"א האל הגדול הגבור והנורא, מהו והנורא, זה יעקב, דהיינו קו אמצעי, וכתוב, ויעקב איש תם, כתרגומו, איש שלם, שלם בכל. כך כל מעשה הקב"ה, שלימים בשלימות בקיום שלם. תניא

רמד) בההוא זמנא אמר וכו' : בומן ההוא, אמר הקב"ה למשה, עתה אני רוצה לתת התורה לישראל, משוך אותם באהבת האבות, באהבה שאני אוהב אותם, ובאותות שעשיתי להם, ואתה תהיה לי שליח, והשב להם דברים האלו. אמר ר' יוסי אמר ר' יהודה, כך אמר הקב"ה למשה, בדבר זה תהיה לי שליח נאמן, לזמשיך את ישראל אחרי.

מאמר ומשה עלה אל האלקים

רמה) ומשה עלה אל האלקים ויקרא (דפו"י דף ע"ח ע"ב *) דף ע"ט ע"א

רמז) תניא, רבי יוסי אומר, יומא חד הוה קאימנא קמיה דר' יהודה סבא, שאילנא ג' ליה, מאי דכתיב, (ז) וירא ויאמר מה נורא וגו'. מאי קא חמא, דקאמר דאיהו נורא. אמר לי, חמא שלימו דמהימנותא קדישא, דהוה שכיח בההוא אתר, כגוונא דלעילא. ובכל אתר דהוי שלימותא שכיח, אקרי נורא.

רמח) אמינא ליה, אי הכי, אמאי תרגומו דחיל'ה, ולא שלימ. אמר לי, לית דחילו אלא באתר דהוי שלימותא שכיח, ובכל אתר דהוי שלימותא שכיח, אתקרי נורא. דכתיב, (ח) יראו את יי' קדושו כי אין מחסור ליראיו, (ט) ממשמע דקאמר כי אין מחסור, ה באתר דלית מחסור, שלימותא שכיח.

רמט) תאנא (ט) מי עלה שמים וירד, אמר ר' יוסי, דא הוא משה, דכתיב ומשה עלה אל האלהים. (י) מי אסף רוח בחפניו, דא הוא אהרן. דכתיב, (יא) ומלא חפניו קטרת סמים דקה. מי צרר מים בשמלה, דא אליהו. דכתיב, (יב) אם יהיה השנים האלה טל ומטר כי אם לפי דברי. מי הקים כל אפסי ארץ, דא הוא אברהם. דכתיב ביה, (יג) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, אל תקרי בהבראם, אלא באברהם.

רנ) הוא תני האי, והוא אמר, מי עלה שמים, דא קב"ה. דכתיב ביה (יד) עלה אלהים (טו) בתרועה מי אסף רוח בחפניו, דא קב"ה, דכתיב (טז) אשר בידו נפש כל

חלופי גרסאות

ג קמיה, ד משמע. ה ובאתר. ו מוסיף בתרועה מי עלה תקון בסוד את האור אמנם בתרועה וירד בסוד ויבדל הבדילו לו אלקים בתרועה.

מסרת הזהר

(ז) (שם כ"ח) ח"ב ס.ט. (ח) (תהלים ל"ד) ת"ז בהקדמה ה: (ט) (משלי ל') ויצא סח צ"א. י' (ויקרא ט"ו). (כ) (מלכים א' י"ז) ויחי קנו צ"ב. ל' (בראשית ב') לעיל אות קמח צ"ש. מ' (תהלים מ"ז) ח"ג רפג. נ' (איוב י"ב) ח"ג סח. ז"ח פס ס"ג שי"ד.

דרך אמת ב] ויטהל קצ"ז ע"ב.

ומשה עלה אל האלקים

רמט) תאנא, מי עלה וכו': למדנו. מי עלה שמים וירד. אמר ר' יוסי זה הוא משה. שכתוב, ומשה עלה אל האלקים. מי אסף רוח בחפניו. זה הוא אהרן, שכתוב ומלא חפניו קטרת סמים דקה. מי צרר מים בשמלה. זה הוא אליהו, שכתוב, אם יהיה השנים האלה טל ומטר כי אם לפי דברי. מי הקים כל אפסי ארץ. זה הוא אברהם, שכתוב בו, אלה תולדות השמים והארץ בתבראם. אל תקרי בהבראם אלא באברהם.

רנ) הוא תני האי וכו': הוא למד זה, והוא אמר. מי עלה שמים זה הקב"ה שכתוב בו, עלה אלקים בתרועה. מי אסף רוח בחפניו, זה הקב"ה, שכתוב, אשר בידו נפש כל חי ורוח וגו'. מי צבר מים בשמלה זה הקב"ה, שכתוב בו צורר מים בעביו. מי הקים כל אפסי ארץ זה

הסולם

מאמר

רמז) תניא ר' יוסי וכו': למדנו ר' יוסי אומר, יום אחד הייתי עומד לפני ר' יהודה הזקן, שאלתי אותו, מה שכתוב, וירא ויאמר מה נורא וגו'. מה ראה, שאמר שהוא נורא. אמר לי, שראה השלימות של האמונה הקדושה, שהיא המלכות, שהיתה שכיח במקום הזה כעין של מעלה, ובכל מקום ששלימותו היתה נמצאת, נקרא נורא.

רמח) אמינא ליה, אי וכו': אמרתי לו, אם כן, למה תרגומו דחילו ולא שלימ. שאם נורא פירושו שלימות, היה צריך לתרגם שלימ. אמר לי, אין יראה אלא במקום ששלימות נמצא, ובכל מקום שהשלימות נמצא נקרא נורא. שכתוב, יראו את ה' קדושו כי אין מחסור ליראיו. ומשמע ממה שאומר כי אין מחסור, שיראה הוא שלימות, כי במקום שאין מחסור, יש שלימות.

(דפריי דף ע"ט ע"א)

חי וגו'. מי צרר מים בשמלה דא קב"ה. דכתיב ביה (ו) צורר מים בעביו. מי הקיט כל אפסי ארץ, דא קב"ה. דכתיב ביה, (ז) ביום עשות יי' אלהים ארץ ושמים. תו אמר, מי עלה שמים וירד ז וגו', אלין אינון ארבע ג] קטירי עלמא, אש רוח מים ועפר.

רנא) אמר ר' ייסא, אתחזון מלוי דר' יוסי, דלא ה מתקיימאן. כד מטו מלין אלין לגביה דר' שמעון, אנח ידוי ברישיה דר' יוסי וברכיה, ואמר שפיר קא אמרת, והכי הוא. אמר ליה מנא לך. ה אמר הכי אוליפנא מאבא, דהוה אמר משמיה דרב המנונא סבא.

רנב) יומא חד הוה יתיב ר' שמעון בתרעא דצפורי, אמר ליה ר' ייסא, האי דאמר ר' יוסי, מי עלה שמים וירד וגו', זמנא חדא אמר, דא משה. לבתר דאמר, דא קב"ה. לבתר אמר, אלין ד' קטירין אש רוח מים ועפר. וחמינא ליה למר דברכיה.

רנג) אמר ליה ודאי שפיר קא כ אמר, והכי הוא, וכלא חד מלה, וכלהו מלי אתקיימו בקב"ה, ז וכלהו בחד מתקלא סלקא. אתרגיש ר' ייסא במלוי דר' שמעון, ואמר ודאי ה האי הכי הוא, נ והכי אוליפנא מקמיה דמר זמנא אחרא. ס אלה תולדות השמים והארץ ע בהבראם, אל תקרי בהבראם, אלא באברהם. דכתיב, e כי אמרתי עולם חסד יבנה.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ז ל"ג וגו'. ח מתקיימא בהו. ט א"ל. י קב"ה זומנא אחרא אמר דא משה לבתר. כ אמרת. ל וכלא. מ ל"ג האי. נ והא; והכא. ס ל"ג מן אלה עד וכלא. ע מוסיף בהבראם בהבראם כתיב.

(ט) (שם כ"ו.) (ט) (בראשית ב') לעיל אות רמט צ"ל. (פ) (תהלים פ"ט) הקסה"ז קמב צ"א ז"ח נו ט"ד ש"י שס"ו תק"ח קב ס"ג שכ"ז קח ס"א ש"ד ק"ג ט"ב ש"א

דרך אמת ג] קטרים שהעולם מקושר בהם והם די יסודות העולם.

ומשה עלה אל האלקים

הסולם

מאמר

זה שאמר ר' יוסי, עלה שמים וירד, פעם אחת אמר זה משה. ואח"כ אמר, זה הקב"ה. ואח"כ אמר, אלו הם ד' קשרים, אש רוח מים ועפר. וראיתי את אדוני שברכו.

זה הקב"ה, שכתוב בו, ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים. עוד אמר ר' יוסי, מי עלה שמים וירד וגו' אלו הם ד' קשרי העולם, אש רוח מים ועפר.

רנג) אמר ליה ודאי וכו': א"ל ודאי יפה אמר, וכך הוא. והכל דבר אחד הוא, וכל הדברים נמצאים בהקב"ה, וכולם במשקל אחד עולים. התרגש ר' ייסא בדבריו של ר"ש, ואמר ודאי זה כך הוא וכך למדתי לפני אדוני בפעם אחר, אלה תולדות השמים והארץ בהבראם אל תקרי בהבראם אלא באברהם, דהיינו בחסד דז"א, שכתוב, כי אמרתי עולם חסד יבנה. וכן שאר השמות, משה אהרן אליהו ד' יסודות ארמי"ג. הם שמותיו של הקב"ה.

רנא) אמר ר' ייסא וכו': אמר ר"י, גראים דבריו של ר' יוסי שאינם מתקיימים, כי דבריו סותרים זה את זה. כשהגיעו דברים אלו לפני ר"ש, הניח ידו על ראשו של ר' יוסי וברכו, ואמר, יפה אתה אומר, וכך הוא. אמר לו, מאין לך זה. אמר, כך למדתי מאבי, שהיה אמר משמו של ר' המנונא סבא.

רנב) יומא חד הוה וכו': יום אחד היה יושב ר' שמעון בשער צפורי. אמר לו ר' ייסא, (דפו"י דף ע"ט ע"א)

וכלא

רנד) פ וכלא שפיר. צ אבל סופא דקרא מאי קא מיירי דכתיב (צ) מה שמו ומה שם בנו כי תדע. מה שמו תינח, מה שם בנו מהו. אמר ליה, רזא דמלה הא אוליפנא לר' אלעזר ברי. אמר ליה, לימא לי מר, דהא בחלמי שאילנא קמיה דמר האי מלה, ואמר לי, ואנשינא לה. אמר ליה, אי אימא תדכר. אמר ליה ודאי. ק דהא ר מה דאוליפנא קמי דמר יומא ט דא אדכרנא.

רנה) א"ל רזא דמלה, היינו דכתיב (ק) בני בכורי ישראל וכתוב (ר) ישראל אשר בכך אתפאר. ת וברוא עלאה, א והאי אקרי בנו. אמר ינוח דעתיה דמר, דהא רזא דא ידענא. אדהכי, לא אדכר ר' ייסא, חלש דעתיה, אזל לביתה, אדמוך, אחזיאו ליה בחלמא, חד ספרא דאגדתא, דהוה כתיב ביה, חכמה ותפארת במקדשו.

רנו) אתער, אזל לגביה דר"ש, נשק ידוי, אמר, הכי חמינא בחלמא. זמנא אחרא חמינא ב בחלמא, חד * ספרא דאגדתא ג דאחזיו קמאי והוה כתיב ביה, ד חכמה ותפארת במקדשו, חכמה לעילא, תפארת לתתא. במקדשו לגבייהו. ה והכי חמינא בחלמא זמנא חדא. והכי אשכחנא בפומאי. א"ל ר' שמעון, עד כען רביא אתה, למיעל בין מחצדי חקלא, והא כלא אחזיאו לך. ודא הוא דכתיב, מה שמו ומה שם בנו כי תדע. חכמה שמו, תפארת בנו.

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

פ כלא; מוסיף אבל וכלא. צ ל"ג אבל. ק דהאי. ר ל"ב מה דאוליפנא קמי דמר. ש ל"ג דא. ת והוא ברוא. א והיינו. ב ל"ג בחלמא. ג דאתחזיאו. ד ל"ג חכמה ותפארת במקדשו. ה ל"ג מן והכי עד והכי.

צ (משלי ל') ויצא סח צ"א ז"ח פד ט"ג שכ"ז. ק (שמות ד') לך קמד צ"ד. ר (ישעיה מ"ט) הקסה"ז קמח צ"ג ז"ח מא ט"ג של"ט מח ט"ד של"ז פו ט"ד ש"ח.

ומשה עלה אל האלקים

הסולם

מאמר

דעתו. הלך לביתו. ישן. הראו לו בחלום ספר אחד של אגדה, שהיה כתוב בו, חכמה ותפארת במקדשו.

רנו) אתער, אזל לגביה וכו': הקיץ משנתו, הלך אל ר"ש, נשק ידיה, אמר, כך ראיתי בחלומי. ובפעם אחר ראיתי בחלומי ספר אחד של אגדה, שהראו לפני, והיה כתוב בו, חכמה ותפארת במקדשו: חכמה למעלה, תפארת למטה במקדשו, שהוא מלכות, אצלם. וכך ראיתי פעם אחת בחלומי, וכך מצאתי בפני, שנפל מקרא הזה בפני. א"ל ר"ש עד עתה עוד ילד אתה להכנס בין קוצרי השדה, דהיינו בעלי הסוד, והרי הכל הראו לך. וזה הוא שכתוב, מה שמו ומה שם בנו כי תדע. חכמה הוא שמו, תפארת בנו. כי חו"ב הם או"א של תפארת כנוודע.

ומשה

רנד) וכלא שפיר, אבל וכו': והכל יפה, אבל סוף הכתוב, מהו אומר, שכתוב, מה שמו ומה שם בנו כי תדע. מה שמו, צודק, אבל מה שם בנו, מהו. אמר לו, סוד הדבר, כבר למדתי לר' אלעזר בני. אמר לו, יאמר לי אדוני, כי בחלומי שאלתי דבר זה לפני אדוני, ואמר לי, ושכחתי אותו. אמר לו אם אומר, תזכור. אמר לו ודאי, כי מה שלמדתי לפני אדוני ביום זה אני זוכר.

רנה) א"ל רזא דמלה וכו': אמר לו, סוד הדבר, היינו שכתוב, בני בכורי ישראל. וכתוב, ישראל אשר בכך אתפאר. ובסוד עליון, שישאל פירושו תפארת, וזה נקרא בנו. אמר, ינוח דעת אדוני, כי סוד הזה אני יודע. בתוך כך לא נזכר ר' ייסא מה שאמר לו בחלום. חלש (דפו"י דף ע"ט ע"א *) דף ע"ט ע"ב)

(רנז) ו' ומשה עלה אל האלהים, זכאה חולקיה דמשה, דזכי ליקרא דא, דאורייתא אסהיד בגיניה כך. ז ת"ח, מה בין משה לשאר בני עלמא. שאר בני עלמא, כד סלקין, סלקין לעתרא, סלקין לרבו, סלקין למלכו, אבל משה כד סליק, מה כתיב ביה, ומשה עלה אל האלהים, זכאה חולקיה.

(רנח) ר' יוסי אמר, מכאן אמרו חבריא, הבא ליטהר מסייעין אותו, דכתיב ומשה עלה אל האלהים. מה כתיב ה בתריה, ויקרא אליו יי. דמאן דבעי ל' לאתקרבא, מקרבין ליה.

(רנט) ויקרא אליו יי מן ההר לאמר כה תאמר לבית יעקב וגו'. ר' יצחק פתח, (ת) אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך, זכאה חולקיה דהוא בני, דקב"ה אתרעי ביה, וקריב ליה, למשרי בגו היכלא קדישא, דכל מאן דאיהו אתרעי ביה לפולחניה, רשים הוא מרשימין דלעילא, למנדע דהא הוא אתבחר מקמיה דמלכא קדישא עלאה, למשרי במדורוי. וכל מאן דאשתכח ביה ההוא רשימא, אעבר בכל תרעין דלעילא, ולית דימחי בידוי.

(רס) ר' יהודה אמר, זכאה חולקיה דמשה, דעליה כתיב אשרי תבחר ותקרב, ו כתיב ביה (ק) ומשה נגש אל הערפל ונגש משה לבדו אל יי והם לא יגשו. ה כה תאמר לבית יעקב: אלין נוקבי, ותגיד לבני ישראל: אלין נ דוכרין.

(רסא) ר' שמעון אמר, כה תאמר, כד"א (ב) כה תברכו. ו כתיב, (ג) וחסידיך

חלופי גרסאות

ו מוסיף תאנא ומשה. ז מוסיף תאני ר' יהודה ת"ח. ח לא גרסינן בתריה. ט לקרבא. י מדורוי. כ וכל; בכל. ל דכתיב. מ מוסיף הה"ד כה; הה"ד ויקרא אליו ה' מן ההר לאמר כה. נ דוכרין.

קמה) ח"ב קלט: ח"ג קמה: קמו: רסד: רסו. ז"ח יד ט"ב שמ"א תק"ח צד ט"א ש"ב.

מסרת זוהר

(ש) (שמות י"ט) לעיל אות רמה צ"ג. ת) (תהלים ס"ה) לך קט צ"א. א) (שמות כ"ד) ח"ב קכו: (ב) (במדבר ו') ח"א רסו: ח"ב מט: ח"ג קמה. קמו. קמו. רעב: שו: ת"ז בהקומה יד. תקי כא סג. בהשמטות תק"ג קמ. ז"ח נ ט"א שט"ו. ג) (תהלים קמה) ח"ב קלט: ח"ג קמה: קמו: רסד: רסו.

כה תאמר לבית יעקב

הסולם

מאמר

וקרב אותו לשכון בתוך היכל הקדוש. שכל מי שהוא רוצה בו לקבלו לעבודתו רשום הוא שמרשימים אותו למעלה, לדעת כי הוא נבחר לפני מלך הקדוש העליון לשכון במדור שלו. וכל מי שנמצא בו רושם ההוא, עובר בכל השערים של מעלה ואין מוחה בידיו.

(רס) ר' יהודה אמר וכו': אשרי חלקו של משה שעליו כתוב, אשרי תבחר ותקרב. וכתוב בו, ומשה נגש אל הערפל. ונגש משה לבדו אל ה' והם לא יגשו. כה תאמר לבית יעקב, היינו לנקבות. ותגיד לבני ישראל, היינו לזכרים.

(רסא) ר' שמעון אמר וכו': רש"א, כה תאמר, הוא כש"א, כה תברכו. וכתוב וחסידיך יברכוכה. כלומר, יברכו כה. אשר כה, פירושו המלכות שנקראת כה. כה תאמר לבית יעקב, היינו

(רנז) ומשה עלה אל האלקים: אשרי חלקו של משה, שזכה לכבוד הזה, שהתורה מעידה עליו כך. בוא וראה מה בין משה לשאר בני העולם, שאר בני העולם, כשעולים, עולים לעושר, עולים לגדולה, עולים למלכות, אבל משה, כשעלה מה כתוב בו, ומשה עלה אל האלקים. אשרי חלקו.

(רנח) ר' יוסי אמר וכו': רי"א, מכאן אמרו החברים, הבא לטהר מסייעים אותו. שכתוב, ומשה עלה אל האלקים מה כתוב אחריו, ויקרא אליו ה'. כי מי שרוצה להתקרב מקרבים אותו.

מאמר כה תאמר לבית יעקב

(רנט) ויקרא אליו ה' מן ההר וגו': ר' יצחק פתח, אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך אשרי חלקו של אותו האדם, שהקב"ה רוצה בו. (דפו"י דף ע"ט ע"ב)

יברכוכה, כלומר יברכו כה. כה תאמר לבית יעקב, באמירה. והיינו מסטרא דדינא. ותגיד לבני ישראל, כד"א, (ד) ויגד לכם את בריתו. וכתיב (ה) הגדתי היום ליי אלהיך. לבני ישראל, דוכרין, דאתו מסטרא דרחמי.

(רסב) א"ר ו יצחק, הואיל ואתינא להאי, מה הוא הגדתי היום ליי אלהיך. ליי אלהינו, מבעי ליה. אמר ליה ר' שמעון, וכי האי בלחודוי י הוא. והא כתיב (ו) כי יי אלהיך מביאך אל ארץ טובה וגו'. (ז) אשר יי אלהיך נותן לך. (ח) כי יי אלהיך אש אוכלה הוא, וכלהו הכי.

(רסג) אלא הכי תנינן, כל הדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו אלוה. וכל הדר בחוצה לארץ דומה כמי שאין לו אלוה. מאי טעמא. משום דזרעא קדישא, לארעא קדישא סלקא. ושכינתא באתרה יתבא. והאי בהאי תליא. ומשה לא קאמר אלהיך, אלא לאינון דהוו זמינין למיעל לארעא קדישא, ולקבלא אפי שכינתא. ומה דלא אמר אלהינו, משום דהא משה לא זכה למיעל לארעא, ובגיני כך, אלהיך ודאי בכל אתר, משום דאינון הוו זמינין למיעל תמן.

(רסד) פ א"ר ודאי הכי הוא. אבל הכא כתיב, (ט) ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם ואמרת אליו הגדתי היום ליי אלהיך, והא אינון בארעא שריין, מאי טעמא אלהיך, ולא אלהינו. אלא אינון בעיין לאחזאה ולאודאה, דבגיני דחסד עלאה, זכאן לכל האי, ושריין בארעא, ז ועאלן להיאי ארעא, ועבד עמהון כל אינון טבאן, ובגיני כך, הוו אמרי מלין אלין ז לכהן, דכתיב הגדתי היום ליי אלהיך, ר משום דאתי מסטרא דחסד.

חלופי גרסאות

ט יוסי. ע הוה. פ ל"ג א"ל ודאי הכי הוא. ז ועאלו.
ק מוסיף לכהן ולא לביני אהרא. ר מוסיף והכי הוא ודאי משום.

מסרת הזהר

(דברים ד') לך פ צ"ג. (ה) (שם כ"ו). (ו) (שם ח').
(ז) (שם ז'). (ח) (שם ד') נח עה צ"ו. (ט) (שם כ"ו).

כה תאמר לבית יעקב

וזה בזה תלוי. וע"כ משה לא אמר אלהיך אלא לאלו שהיו עתידים להכנס לארץ הקדושה, ולקבל פני השכינה. ומה שלא אמר אלקינו, הוא משום שמה לא זכה להכנס לארץ. ומשום זה, כתוב אלקיך ודאי בכל מקום, משום שהם היו עתידים להכנס שמה.

(רסד) א"ל, ודאי הכי וכי: אמר לו, ודאי כן הוא. אבל כאן כתוב, ובאת אל הכהן וגו' הגדתי לה' אלקיך והרי אלו כבר היו בארץ. מהו הטעם שאמר אלקיך ולא אלקינו. ומשיב. אלא הם צריכים להראות ולהודות, משום שהחטא עליון, זיכה אותם לכל זה. ושורים בארץ, ונכנסו לארץ ההיא, ועשה עמהם כל הטוב הזה, ומשום זה היו אומרים דברים אלו אל הכהן, שכתוב הגדתי היום לה' אלקיך וגו', משים שבא מצד החטא.

כה

הסולם

מאמר

היינו באמירה, והיינו מצד הדין. ותגיד לבני ישראל. הוא כש"א ויגד לכם את בריתו. וכתוב הגדתי היום לה' אלקיך. שהגדה הוא רחמים. לבני ישראל, היינו הזכרים הבאים מצד הרחמים. ע"כ נאמר בהם הגדה.

(רסב) א"ר יצחק הואיל וכי: ארי, כיון שבאנו לזה, מהו הגדתי לה' אלקיך, לה' אלקינו היה צריך לומר. אמר לו ר' שמעון, וכי זה בלבד הוא, והרי כתוב, כי ה' אלקיך מביאך וגו'. אשר ה' אלקיך נותן לך. כי ה' אלקיך אש וגו'. וכולם כך.

(רסג) אלא הכי תנינן וכי: אלא כך למדנו. כל הדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו אלוה. וכל הדר בחוצה לארץ דומה כמי שאין לו אלוה. מהו הטעם. הוא משום שזרע קדוש, לארץ הקדושה עולה, והשכינה במקומה יושבת.

(דפו"י דף ע"ט ע"ב)

רסה) כה תאמר לבית יעקב, לההוא אתר דאתחזי להו. ותגיד לבני ישראל, בההוא אתר שלים, דאתחזי להו, דהא יעקב וישראל, תרין דרגין אסתלקו, ובדרגא חד סלקין. אלא ישראל שלימותא דכלא * אקרי. ותגיד לבני ישראל, לאחזאה חכמתא, ולאשתעי ברוח חכמתא, טיבו וקשוט דעבד לון קב"ה, דכתיב ויגד לכם את בריתו.

רסו) תניא, אמר ר' יוסי, זמנא חדא הוינא אזיל בארחא, והוה ר' חייא ברי עמי. עד דהוינא אזלין, אשכחנא חד גבר, דהוה לקיט בחקלא, עשבין ^ט לאסוותא. קריבנא ^ח לגביה, אמינא ליה, בר נש, ^ז קוטרא דקוטרי דעשבין למה. לא זקיף רישיה, ולא אמר מידי. אהדרנא זמנא אחרא ואמינא האי, ולא אמר מידי. אמינא ליה לרבי חייא ברי, או האי בר נש אטים אודנין, או שטיא, או חכימא. יתיבנא גבוי. לבתר לקיט אינון עשבין, ואחיד לון, וחפא עליהון טרפי גופנין.

רסז) אמר לן, אנא חמינא דיודאין אתון, ויודאין אמרי עליהו, דאינון חכימין, אי לא דחייסנא עלייכו השתא, תהוון רחיקן מבני נשא ^ה כסגירא דא, ^א דמרחקין ליה מכלא, דהא אנא חמינא, דריחא דחד עשבא דהוה קריב גביכו, עאל ^ב בגופייכו, ותהוון רחיקין תלתא יומין. אלא אכילו אלין תומי ברא ותתסון. רסח) אכלנא מנייהו דהו שכיחין קמן, ואדמכנא, ^ו ואתקטרנא בזיעא, עד עידן סגי. לבתר אתערנא, אמר לן ההוא גברא, השתא אלהכון עמכון, דאשכחתון לי, דהא אסוותא דגופיכו על ידי אשתלים.

חלופי גרסאות

^ט ללחשותא. ת גבוי. א דרחיקין. ב לגופייכו.

דרך אמת ד] קיטור קטורת העשבים למה הוא צריך. ה] כמצורע הזה שטגור מבני אדם. ו] ונתקשרתי להתחיל שיצא ממני זיעה.

כה תאמר לבית יעקב

הסולם

מאמר

אמרתי לר' חייא בני, או שאיש הזה אטומים אזניו, או שהוא שוטה, או שהוא חכם. ישבתי אצלו. אחר כך, לקט העשבים, וקשר אותם. וכסה אותם בעלי תאנה. רסז) אמר לן אנא וכי: אמר לנו, אני רואה שיהודים אתם, ויהודים אומרים עליהם שהם חכמים, אם איני מרחם עליכם עתה, תהיו רחוקים מבני אדם כמצורע הזה. שמרחקים אותו מכל, כי אני רואה, שריח של עשב אחד שקרב אליכם נכנס לגופיכם, ותהיו רחוקים מאיש ג' ימים. אלא אכלו, אלו שומים הפראים, ותתרפאו. רסח) אכלנא מנייהו דהוון וכי: אכלנו מהם, שהיו נמצאים לפנינו, ונישן, ונתקשרנו בזיעה זמן רב. אח"כ הקצננו. אמר לנו איש הזה, עתה אליכם עמכם, שמצאתם אותי, כי רפואת גופיכם נשלם על ידי.

רסה) כה תאמר לבית יעקב: היינו למקום ההוא הראוי למדרגתם. ותגיד לבני ישראל, היינו למקום ההוא הראוי למדרגתם. כי יעקב וישראל, שתי מדרגות הם, כי יעקב מדרגת ו"ק, וישראל הוא מדרגת ג"ר. ובמדרגה אחת עילים. דהיינו בז"א, אלא ישראל שלימות הכל נקרא. וע"כ כתוב ותגיד לבני ישראל, שפירושו, להראות חכמה ולדבר ברוח החכמה את החסד והאמת שעשה להם הקב"ה. כי הגדה רומזת על חכמה. שכתוב, ויגד לכם את בריתו. רסו) תניא אמר ר' יוסי וכי: למדנא אר"י, פעם אחת, הייתי הולך בדרך, והיה ר' חייא בני עמי. בעוד שהיינו הולכים, מצאנו איש אחד, שהיה לוקט עשבים בשדה לרפואה. קרבנו אליו, אמרתי לו: אדם, אגידות אגידות העשבים למה לך. לא זקף ראשו ולא ענה כלום. חזרתי פעם שנית ואמרתי זה, ולא ענה כלום.

(דפו"י דף ע"ט ע"ב * דף פ' ע"א)

רסט) עד דהוינא אזלין, אמר לון, כל בר נש בעי לאשתעי כבר נש אחרא, כפום ארחוי, דהא לנוקבא כפום ארחוי. לגברא כפום ארחוי. לגברא דגברי כפום ארחוי. אמינא לרבי חייא ברי, היינו דכתיב, כה תאמר לבית יעקב ג ותגיד לבני ישראל.

רע) אמר לון, חמיתון דלא זקיפנא רישאי, ולא אשתעינא בהדייכו, משום ד דאבא חכימא בעשבין מכל בני ה דרא ו הוה. ואוליפנא מאבא ארחוי דכל עשבין, דבהון קשוט, ואנא בכל שתא מדוראי בינייהו.

רעא) והאי עשבא דחמיתון, דחפינא ליה ז בטרפי דגופנין אלין, בביתאי אית אתר חד, והוא לסטר צפון, ובההוא אתר נעיץ חד ז ריחיא, ומעינא ח דההוא ריחיא, נפיק חד גבר בתרין רישין, וחרבא ט שיננא בידיה ובכל יומא קא מצער לן. ואנא לקיטנא האי עשבא, וזילו אבתראי, ותחמון חיליה דהאי עשבא, ומה די אלהא עלאה גלי בעלמא, ולית מאן דידע ארחוי . בכלא.

רעב) אזילנא אבתריה, עד דהוינא אזלי בארחא, ח מאיך לחד נוקבא בעפרא, ושוי מההוא עשבא כ בנוקבא, נפק חד חויא ורישא דיליה סגי. נטל חד ז סנטירא, וקטיר ליה כחד גדיא. דחילנא. אמר מ לון זילו אבתראי.

רעג) עד דמטינא לביתיה. חמינא ההוא אתר בחשוכא, בתר חד כותלא. נטל

חלופי גרסאות

ג בההוא אתר דאתחזי להו ותגיד לבני ישראל בההוא אתר שלים דאתחזי להו דהא יעקב וישראל תרין דרגין אינון וכדרגא חד סלקין אלא ישראל שלמותא דכלא אקרי. ד דאנא. ה דראי. ו ל"ג הוה. ז מעינא וריחיא. ח ומההוא. ט שלפא. י ל"ג בכלא; ובלא עיינין ולבא. כ לנוקבא. ל סינורא; סודרא. ט לן.

דרך אמת ז] בעלי הגפן. ח] היה יורד לתוך נקב אחד בארץ ועשה העשב בנקב העפר. ט] חבל אחד.

כה תאמר לבית יעקב

הסולם

מאמר

הרחים ההיא, יוצא איש אחד בשני ראשים, וחרב שנונה בידו, ובכל יום מצער אותנו. ואני לקטתי עשב הזה, ובואו אחרי, ותראו כוחו של עשב הזה, ומה שאלקים העליון גילה בעולם. ואין מי שידע דרכיו בכל דבר.

רעב) אזילנא אבתריה עד וכו': הלכנו אחריו. בעוד שהיינו הולכים בדרך, כפף עצמו, לנקב אחד שבעפר, ושם מעשב ההוא לתוך הנקב, יצא נחש אחד וראשו גדול. לקח חבל אחד וקשר אותו כגדי אחד. היינו יראים. אמר לנו, בואו אחרי.

רעג) עד דמטינא לביתיה וכו': עד שהגענו לביתו. ראינו מקום ההוא בחושך, אחר כותל אחד. לקח נר אחד, והדליק אש מסביב מקום ההוא של הרחים. אמר לנו ממה שתראו לא תפחדו, ולא תדברו כלום.

אדהכי

רסט) עד דהוינא אזלין וכו': בעוד שהיינו הולכים, אמר לנו, כל אדם צריך לדבר עם אדם אחר כפי דרכיו, לנקבה לפי דרכיה וילגבר כפי דרכיו, ולגבר שבגברים כפי דרכיו. אמרתי לר' חייא בני, היינו שכתוב, כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל.

רע) אמר לן חמיתון וכו': אמר לנו, ראינתם, שלא הרימותי את ראשי, ולא דברתי עמכם. משום שאבי חכם היה בעשבים יותר מכל בני דורו. ולמדתי מאבי, דרכיהם של כל העשבים, שאמת בהם, ואני בכל השנה משכני ביניהם.

רעא) והאי עשבא דחמיתון וכו': ועשב הזה, שראיתם, שכסיתי אותו בעלי תאנה אלו, הוא, כי בביתי יש מקום אחד, והוא לצד צפון, ובמקום ההוא תקוע רחים אחת, ומעין

(דפו"י דף פ' ע"א)

חד שרגא ודליק דליקא סחרניה דההוא אתר דריחיא. אמר נ לון, ממה דתחמון לא תדחלון ולא תשתעון מידי.

רעד) אדהכי, שרי חויא מקטרוי, וכתש ם בקיסטא מההוא עשבא. ושוי ברישיה דחויא. עאל חויא בההוא עינא דרחייא, ושמענא קלא דכל אתר מזדעועא. בעינן למיפק, אחיד בידנא ההוא גברא, אמר, לא תדחלון קריבו גבאי. רעה) אדהכי, נפק חויא שתית דמא, נקיט ההוא גברא מההוא עשבא, ושוי ברישיה כבקדמיתא. עאל בההוא עינא דרחייא. לשעתא זעירא, חמינא, דנפיק מההוא עינא חד גברא בתרין רישין, וחויא שרייא סחרניה דקדלוי. עאל בההוא עינא דרחייא ונפק תלת זמני. הוה אמר, ן זקיטא זקיטא, ווי לאימיה דלההוא אתר אוביל ליה.

רעו) אדהכי, אתעקר ריחיא מאתריה, ונפקו, גברא וחויא, ונפלו ומיתו תרווייהו. ואנן דחילנא ם סגי. אמר לן ההוא גברא, דא הוא חילא דעשבא דאנא לקיטנא קמייכו, ובגיני כך לא אשתעינא בהדייכו, ולא זקיפנא רישאי, בשעתא דקריבתון גבאי.

רעז) אמר ף לון אילו * ידעין בני נשא ץ חכמתא, דכל מה דנטע קב"ה בארעא, ף וחילא דכל מה דאשתכח בעלמא, ישתמודעון חילא דמאריהון, בחכמתיה סגיא. אבל לא טמיר קב"ה חכמתא דא מבני נשא, אלא בגין דלא יסטון מארחוי, ולא ך יתרחיצו בההיא חכמתא וינשון ליה.

חלופי גרסאות

נ לן, ם בקיסטרא. ע סגי; מוסיף סגי סחר [גי'א אחד] לן. ף לן. צ כל ול"ג חכמתא. ף וכל מאן ול"ג וחילא דכל מה.

דרך אמת י] ובתוך כך התיר הנחש מקשריו וכתש במכתשת מאותן העשבים שלקט ועשה העשבים בראש הנחש. כ] בריה אחת שניזונת מן התולעים בפי חלק ההיא זוקטא לא הוה ידע אבא מאי אכלת יומא חד הוה יתיב וקא אכיל רומנא נפלה תולעתא מנה ואכלת והיה בריה פחותה זקרא שמו בשמה לרוע מזלו שתניחו אביו שם. ז] יבטחו.

כה תאמר לבית יעקב

הסולם

מאמר

רעד) אדהכי שרי חויא וכו': בתוך כך, בתוך כך, נעקרה הריחים ממקומה, ויצאו האיש והנחש, ונפלו ומתו שניהם. ואנחנו היינו מתיראים מאד. אמר לנו איש ההוא, זה הוא כח העשב שלקטתי לפניכם, ומשום זה לא דברתי עמכם, ולא הרימותי ראשי בשעה שקרבתם אלי.

רעה) אדהכי נפק חויא וכו': בתוך כך, יצא הנחש משם והיה שותת דם. לקח איש ההוא מעשב ההוא, ושם בראשו כבתחילה. נכנס הנחש בעין הרחים ההוא. לזמן קצר, ראינו שיצא מעין הרחים ההוא, איש אחד בשני ראשים ונחש שורה מסביב צוארו. ונכנס ויצא בעין הרחים ההוא שלש פעמים. והיה אומר, זקיטא זקיטא. הוא מין שרק, אוי לאמו, שלמקום ההוא הולכה אותו.

רעז) אמר לון אלו וכו': אמר לנו, אלו היו יודעים בני אדם חכמה מכל מה שנטע הקב"ה בארץ, וכח כל מה שנמצא בעולם, היו מכירים כח רבונם בחכמה גדולה. אבל לא הסתיר הקב"ה חכמה זו מבני אדם, אלא כדי שלא יסורו מדרכיו, ולא יבטחו בחכמה ההיא, וישכחו את הקב"ה.

רעו) אדהכי שרי חויא וכו': בתוך כך, יצא הנחש משם והיה שותת דם. לקח איש ההוא מעשב ההוא, ושם בראשו כבתחילה. נכנס הנחש בעין הרחים ההוא. לזמן קצר, ראינו שיצא מעין הרחים ההוא, איש אחד בשני ראשים ונחש שורה מסביב צוארו. ונכנס ויצא בעין הרחים ההוא שלש פעמים. והיה אומר, זקיטא זקיטא. הוא מין שרק, אוי לאמו, שלמקום ההוא הולכה אותו.

רעח) כד אתינא, ואמינא ה הני מלי קמי דרש, אמר ודאי חכימא ש הוה. ות"ח, לית עשבא ועשבא דאתייליד ת בארעא, דלא הוה ביה חכמתא סגיא, וחיליה א בשמיא סגיא. תא חזי, מן אזובא. דבכל אתר דבעי קב"ה לדכאה לב"נ, באזובא מתדכי. מ"ט. משום דיתער חיליה דלעילא דאתפקדא עלוי, דהא ההוא חילא דאתפקדא עלוי כד אתערא, מבערא רוח מסאבא, ואתדכי בר נש. ועלך אמינא בריך רחמנא דשזבך.

רעט) א אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים. מאי כנפי ב נשרים. א"ר יהודה ברחמי. דכתיב ו כנשר יעיר קנו וגו'. והיינו רזא דאמר ר' שמעון, ד דרך הנשר בשמים. מאי בשמים. ברחמי. מה נשר אשתכח ברחמי על בנוי, ודינא לגבי אחרנין. כך קב"ה אשתכח ברחמי לגבי ישראל, ודינא לגבי עמין עעכו"ם.

רפ) ר' אלעזר, הוה אזיל מקפוטקיא ללוד, והוה אזיל ר' יוסי ור' חייא עמיה, קמו בנהורא, כד נהיר יממא, והוה אזלי. אמר ר' חייא, חמינא האי קרא דכתיב, ופני אריה אל הימין לארבעתן ופני שור מהשמאל לארבעתן ופני נשר לארבעתן ג הא אריה בימינא, שור משמאלא, ד נשר באן ה אתר דוכתיה. רפא) אמר ר' ליה ר' אלעזר, באתרא ז דיעקב שריא. מ"ט. משום דנשר בכלא

מסרת הוהר

(י) (שמות י"ט) ח"ב פ: כ. קעד: ח"ג קט. קהה. רכב: ת"ז תק"ו כב: כ"ה עא. ע' קלו: תק"ח קט ט"ד ש"ו. ו) (דברים ל"ב) ח"ב פ: ח"ג רלג: רלח: רצח: ת"ז תק"ו כב: תכ"א נג: כ"ו עב. ז"ח לט ס"א שמי"ה תק"ח קב ס"א ש"ס ק"ס ט"ג שמי"א. ז)

חלופי גרסאות

ר ל"ג הני. ש הוא. ת מוסיף בה בארעא. א דבה. ב ל"ג נשרים. נ האי. ד שור. ה ל"ג אתר. ו ל"ג ליה. ז דיניקא. (משלי ל') ב"ב נג צ"א. ו) (יחזקאל א') ב"א פה צ"א.

מאמר

הסולם

על כנפי נשרים

רעח) כד אתינא ואמינא וכו': כשבאתי וספרתי דברים אלו לפני ר' שמעון, אמר, ודאי חכם היה. ובוא וראה, אין עשב ועשב הנולד בארץ. שלא תהיה בו חכמה רבה, וכח גדול בשמים. בוא וראה מן האזוב. שבכל מקום שרצה הקב"ה לטהר את האדם, באזוב הוא נטהר. מהו הטעם. משום שיתעורר כחו של מעלה שנפקד עליו, כי כח ההוא שנפקד עליו, כשמתעורר, הוא מבער את רוח הטומאה והאדם מטהר. ועליך אני אומר, ברוך הרחמן שהצילוך.

מאמר על כנפי נשרים

רעט) אתם ראיתם וגו' על כנפי נשרים! מהו כנפי נשרים. א"ר יהודה, ברחמים. שכתוב כנשר יעיר קנו וגו'. שמשמע, שנשר יורה על רחמים. והיינו הסוד שאמר ר' שמעון, דרך הנשר בשמים. מהו בשמים. ברחמים. כי ז"א נקרא שמים, והוא בעל הרחמים, כי חג"ת הוא חסד דין ורחמים מה (דפו"י דף פ' ע"ב)

נשר נמצא ברחמים על בניו ודין לאחרים, כך הקב"ה, נמצא ברחמים לישראל ודין לעמים עעכו"ם.

רפ) ר' אלעזר הוה וכו': ר"א היה הולך מקפוטקיא ללוד. והיו הולכים עמו ר' יוסי ור' חייא. קמו לאור הבוקר כשהאיר היום. והיו הולכים. אמר ר' חייא, אני רואה מקרא הוה, שכתוב, ופני אריה אל הימין לארבעתן ופני שור מהשמאל לארבעתן ופני נשר לארבעתן. שואל, הנה אריה הוא בימין, שור משמאל, נשר, באיזה מקום מקומו.

רפא) אמר ליה ר' אלעזר וכו': א"ל ר"א, במקום שיעקב שורה, שהוא בקו אמצעי, שם מקומו של הנשר. מה הטעם. משום שנשר כלול בכל, ברחמים ובדין, רחמים לבניו דין לאחרים כך הקב"ה. שה"ס קו האמצעי, מוליד את ישראל ברחמים, ולאחרים בדין. שכתוב, ואשא אתכם על כנפי נשרים. וכתוב, כנשר יעיר קנו.

אשתכח, רחמי לבנוי, דינא לגבי אחרנין. כך קב"ה, אוביל לון לישראל ברחמי. ובדינא לגבי אחרנין, דכתיב ואשא אתכם על כנפי נשרים. וכתיב כנשר יעיר קנו.

רפב) מנלן דנשר רחמי אקרי. דכתיב דרך הנשר בשמים. בשמים ממש. ובגיני כך אריה לימינא. שור לשמאלא. נשר בינייהו ואחיד לון. אדם כלי כלהו, וכלא ׀ אתכלילן ביה, דכתיב ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה. רפג) ויהי ביום השלישי וגו'. ר' אבא פתח, ׀ אחות לנו קטנה ושדים אין לה מה נעשה לאחותנו ביום שידובר בה. אחות לנו קטנה, דא כנסת ישראל, דאקרי אחות לקב"ה. ושדים אין לה, היינו דתנינן, בשעתא ׀ דקריבו ישראל לטורא דסיני, לא הוה בהון זכוון, ועובדין טבין, לאגנא עלייהו, דכתיב ושדים אין לה. דהא אינון תקונא. ושפירו דאתתא, ולית שפירו דאתתא אלא אינון. מה נעשה לאחותנו. מה יתעביד מינה, בשעתא דקודשא בריך הוא, יתגלי בטורא דסיני, למלא בפתגמי אורייתא, ׀ ויפרח נשמתהון מנייהו.

רפד) אמר ר' יוסי, בההוא שעתא דקריבו ישראל לטורא דסיני, בההוא ליליא ׀ ונגהי, תלתא יומין דלא אודווגו לאנתתייהו, אתי מלאכין עלאין, וקבילו לישראל באחותא. אינון מלאכין לעילא, וישראל מלאכין לתתא. אינון מקדשין שמא עלאה לעילא, וישראל מקדשין שמא עלאה לתתא. רפה) ואתעטרו ישראל בשבעין כתרין, בההוא ליליא. ומלאכי עלאי הוו אמרי אחות לנו קטנה ושדים אין לה, דלית בהו זכוון ועובדין טבין. מה נעשה

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ג) (שה"ש ח') ח"א רנו : ח"ב פ : ח"ג עה. רנו. ׀ אתכלילו. ט דקריבו. י ל"ג ושפירו. כ כדן יתפרח. ל נגהי.

מאמר

הסולם

ויהי ביום השלישי

אלא הם. מה נעשה לאחותנו, מה יעשה ממנה, בשעה שהקב"ה יתגלה בהר סיני לדבר בדברי תורה, ויפרחו הנשמות מהם. רפד) אמר ר' יוסי וכו' : אר"י, בשעה ההיא שקרבו ישראל להר סיני, עם לילה ההיא והבוקר, היו שלשה ימים שלא נזדווגו עם נשותיהם. באו מלאכים הקדושים וקבלו את ישראל באחוה, כי הם מלאכים למעלה, וישראל מלאכים למטה, הם מקדשים שם העליון למעלה, וישראל מקדשים שם העליון למטה. רפה) ואתעטרו ישראל בשבעין וכו' : ונתעטרו ישראל בלילה ההוא בע' כתרין. ומלאכים העליונים היו אומרים, אחות לנו קטנה ושדים אין לה. שאין בהם זכיות ומעשים טובים. מה נעשה לאחותנו, כלומר, מה יקר ותפארת נעשה לאחותנו זו ביום, שהקב"ה יתגלה בהר סיני, לתת להם התורה.

ויהי

רפב) מנלן דנשר רחמי וכו' : מאין לנו שנשר הוא רחמים. שכתוב, דרך הנשר בשמים. בשמים ממש, שהוא ז"א בעל הרחמים. ומשום זה, אריה לימין, שור לשמאל, נשר ביניהם באמצע, וכולל את שניהם. פני אדם כולל את כולם, והכל נכללים בו. כי הוא בחינת המלכות המקבלת מכולם. שכתוב, ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה.

מאמר ויהי ביום השלישי

רפג) ויהי ביום השלישי וגו' : ר' אבא פתח, אחות לנו קטנה ושדים אין לה מה נעשה לאחותנו ביום שידובר בה. אחות לנו קטנה, זה כנסת ישראל שנקראת אחות אל הקב"ה. ושדים אין לה, היינו שלמדנו, בשעה שקרבו ישראל להר סיני, לא היה בהם זכיות ומעשים טובים להגן עליהם, שכתוב, ושדים אין לה. שהם תקונה ויפיה של האשה, ואין יופי לאשה

(דפו"י דף ס' ע"ב)

לאחותנו, כלומר מה יקר ורבו נעביד לאחתנא ^ו דא ביומא דקודשא בריך הוא , יתגלי בטורא דסיני למיהב להו אורייתא.

רפז) ויהי ביום השלישי, כתיב היו נכונים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה והיינו ביום השלישי. ר' שמעון אמר, בשעתא דקב"ה בעא לאתגלאה * בטורא דסיני, קרא קב"ה לכל פמלייא דיליה, אמר לון, השתא ישראל ^ו רביין, דלא ידעין נימוסי, ואנא בעי לאתגלי עלייהו, אי אתגלי עלייהו בחילא דגבורה, לא יכלין למסבל. אבל אתגלי עלייהו ברחמי, ויקבלון נימוסי, הה"ד, ויהי ביום השלישי. ביום השלישי ודאי דאיהו רחמי מנלן. דכתיב, ^ו ויט שמים וירד. רפז) ובהאי אתגלי קב"ה לישראל, אקדים להו רחמי בקדמיתא. ולבתר אתייהב להו אורייתא, מסטרא דגבורה. ביום השלישי, דהכי אתחזי להו, דבגיני כך ישראל אקרון.

רפח) בהיות הבקר, דכתיב, ^ו בקר לא עבות. הא אי הוה עבות קדרותא אשתכת, ולא אתגלייא חס"ד. ואימתי אתגלייא חס"ד. ^ע בבקר. כד"א, ^ג הבקר אור. דכד נהיר צפרא, חס"ד אשתכח בעלמא, ודינין מתעברן. ובזמנא דלא נהיר בקר, דינין עד כען לא מתעברן. דכתיב, ^ז ברן יחד ככבי בקר ויריעו כל בני אלהים. כיון ^ה דאתעברן אינון ככביא ^ז ונהיר ^ק שמשא, ביה שעתא כתיב, בקר לא עבות. וחס"ד אתער בעלמא תתאה, ^ר בההיא שעתא כתיב, בהיות ^ט הבקר. וכיון ^ת דמתעברן ככביא בקר אשתכת.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ו דנא. נ יגלי לה אורייתא וליג מן יתגלי עד ויהי. ^ס דכין ; רבוון. ע ל"ג בבקר. פ דאתער. צ ונהירו. ק שמיא. ר מוסיף תאנא בההיא. ש מוסיף הבקר ש"מ בהיות הבקר. ת דמתעברן בקר לא אשתכת ; דאתער בקר דינין לא אשתכחו.

ט) (שמואל ב' כ"ב) ח"ב פא. פכ. פד. פו. תק"ח צה ט"ג שכ"ד. ע) (שם ב' כ"ג) ח"ב פא. ז"ח ג טא שמה. פ) (בראשית מ"ד) מקץ טא צ"ד. צ) (איוב ל"ח) ב"ב כט צ"ד.

ויהי ביום השלישי

הסולם

מאמר

וגבורה, כי כן ראוי להם, ובשביל כך נקראים ישראל. שהשם ישראל יורה על התכללות רחמים וגבורה.

רפח) בהיות הבקר : שכתוב בקר לא עבות. כי אם היה עבות, היה נמצא בחושך, ולא היה נגלה החסד. ומתי נגלה החסד, בבקר. כש"א הבוקר אור. כי כשהאיר הבקר נמצא חסד בעולם, והדינים נעברים. ובזמן שאין הבקר מאיר, עוד לא נעברו הדינים, שכתוב, ברן יחד ככבי בקר ויריעו כל בני אלקים. כיון שנעברו הככבים, והשמש מאיר, בשעה ההיא, כתוב, בקר לא עבות, וחסד מתעורר בעולם התחתון, בשעה ההיא כתוב בהיות הבקר. שכיון שנעברו הככבים נמצא הבקר.

אמר

רפז) ויהי ביום השלישי : כתוב, היו נכונים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה. והיינו שכתוב, ויהי ביום השלישי. ר' שמעון אמר. בשעה שהקב"ה רצה להתגלות בהר סיני, קרא הקב"ה לכל הפמליא שלה, אמר להם, עתה, נער ישראל, שאינם יודעים מצותי, ואני רוצה להתגלות עליהם ברחמים ויקבלו מצותי. ז"ש ויהי ביום השלישי. ביום השלישי ודאי, שהוא ת"ת, שהוא רחמים. מאין לנו, שכתוב, ויט שמים וירד. ושמים הוא ת"ת, שהוא רחמים כנ"ל.

רפז) ובהאי אתגלי קב"ה וכו' : ובוה נגלה הקב"ה לישראל, שהקדים להם רחמים בתחילה, ואח"כ נתן להם התורה מצד הגבורה ביום השלישי, ונמצאים כלולים מרחמים

(דפו"י דף פ' ע"ב י' דף פ"א ע"א)

רפט) אמר ר' יוסי, בהיות הבקר שארי קב"ה לאתגלאה בטורא דסיני. תאנא, בהיות הבקר, כד אתער זכותיה דאברהם, דכתיב ביה (ק) וישכם אברהם בבקר.

רצ) ויהי קלת וברקים, אמר רבי אבא, קלת כתיב חסר. תרין קלין דאהדרו לחד, דא נפקא מן דא, רוחא ממיא. ומיא מרוחא. תרין דאינון חד, וחד א דאיהו תרי.

רצא) אמר רבי יוסי, קלת חד, ב ואיהו קלא רברבא תקיפא, דלא פסקת לעלמין, ג ההוא דכתיב ביה (ד) קול גדול ולא יסף דהא שאר קלין אתפסקון, דתניא, בארבעה תקופין בשתא, קלא אתפסקת, וכדין דינין מתערין בעלמא. והאי קלא דכליל שאר קלין ד ביה, לא אתפסק לעלמין, ולא אתעבר מקיומא שלים ותוקפא דיליה. ה תאנא, האי קלא, ו קלא דקלין, קלא דכליל ז כל שאר קלין.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

א דכלילא ביה ול"ג דאיהו. ב דאיהו ול"ג קלא. ג ל"ב מן ההוא עד דתניא. ד ל"ג ביה. ה ל"ג תאנא. ו קלא דקליא. ז ל"ג כל. (בראשית י"ט) ויצא קמה צ"א. (דברים ה') ב"ב קמו צ"ב.

ויהי קלת וברקים

הסולם

מאמר

שהרי דא נפקא מן דא. ומצד הב, אפשר לומר שהן שנים, כי קול אחד הוא בבניה, וקול הב' הוא בז"א. וז"ש תרין דאינון חד וחד דאיהו תרי. שאפשר לומר כך ואפשר לומר כך, וע"כ כתוב, קלת, חסר ו' של סימן הרבים.

רפט) אמר ר' יוסי וכו': אר"י, בהיות הבקר התחיל הקב"ה להתגלות על הר סיני, למדנה בהיות הבוקר, היינו כשנתעוררה זכותו של אברהם, שכתוב בו, וישכם אברהם בבקר.

מאמר ויהי קלת וברקים

רצא) אמר ר' יוסי וכו': אר"י, קלת, היינו אחד, והוא קול גדול וחזק שאינו נפסק לעולם. ההוא, שכתוב בו, קול גדול ולא יסף. שה"ס הרוח שבאוי"א עלאיג, שאין ה"י יוצאת מאויר שלהם, וקומת רוח שבהם נשאר קיים לעולם בלי שינוי. (כנ"ל בראשית א' דף רנ"א ד"ה נחית עש"ה) ורוח הזה מאיר גם בזו"ן הגדולים (כנ"ל בהקדמת ספר הזהר דף מ"ד ד"ה וטעם) כי שאר הקולות נפסקים, שלמדנו בארבע תקופות בשנה הקול נפסק, ואו דינים מתעוררים בעולם, וקול הזה, שכולל שאר הקולות בו, אינו נפסק לעולם, ואינו נעבר מקיום השלם והתוקף שלו. למדנה, קול הזה הוא קול הקולות, קול הכולל כל שאר הקולות.

רצ) ויהי קלת וברקים: אמר ר' אבא, קלת כתוב חסר ו' של סימן הרבים, יורה על שני קולות שחזרו לאחד, זה יוצא מן זה, רוח ממים, ומים מרוח, שנים שהם אחד, ואחד שהוא שנים. וע"כ כתוב קלת חסר ו'.

פירוש. בדי' תקופות השנה מתעורר שליטת קו השמאל, ואז תיכף נפסק הקול, שה"ס קומת החסדים, ודינים שולטים בעולם. והו' רק בקול של ישו"ת ושל ז"א אבל בקול של או"א, אין השמאל שולט להפסיקו והחסדים אינם פוסקים מהם לעולם. וקול הזה כולל כל הקולות שלמטה ממנו.

פירוש. כעין קול הגשמי, שהוא מורכב מרוח ומים, כן קול הרוחני מורכב ממים, שה"ס קו ימין, ומרוח שה"ס קו אמצעי. וברוח ומים אלו יש ב' בחינות, א) בג' קוין דבינה, ששם קו אמצעי שהוא ר"ח הוא תולדה מקו הימין שהוא מים. והיינו רוח ממים. ב) בג' קוין דז"א, כי אח"כ כשנתפשט קו אמצעי מבינה ויורד במקום ז"א בסוד חד בתלת קיימא (בראשית א' אות שס"ג) נמצא בו שקו אמצעי הוא שורש וסבה לב' קוין ימין ושמאל, (כמי"ש שם בסולם) ונמצא שהמים שה"ס קו ימין, הוא כמו תולדה מן הרוח שה"ס קו אמצעי, והיינו מים מרוח. והנה מצד אחד אפשר לומר שאלו ב' בחינות הן אחת, כי לא נמשך לז"א אלא מה שיש בבניה. ח"ש תרין קלין דאהדרו לחד.

רצב) אמר ר' יהודה, לית קלא, אלא מסטרא דרוחא ומיא ^ח ואשא. ^ט וכלא עביד קלא, ואתכליל דא בדא, וע"ד כתיב קלת. וברקים, א"ר יוסי, היינו דכתיב, ^{טו} ברקים למטר עשה ^{טז} שלהובא ^{יז} בעוטרי, קטירא דרחמי ^{יח} בחיבתא, דלא ^{יט} שכיחו.

רצג) תנא, ר' יהודה אומר, בסטר גבורה, אורייתא אתייהיבת. אמר רבי יוסי, אי הכי בסטר שמאלא הוי. אמר ליה, אתהדר לימינא. דכתיב ^ח מימינו אש דת למו. וכתוב ^א ימינך יי נאדרי בכח וגו'. אשכחן שמאלא דאתחזר לימינא, וימינא לשמאלא, הא גבורה ^ב לימינא.

רצד) וענן כבד על ההר וגו', עננא תקיף, דשקיע באתריה, דלא נטיל. וקל שפר חזק מאד, מגו דעננא תקיף הוה, נפיק ההוא קלא, כד"א ^א ויהי כשמעכם את הקול מתוך החשך.

רצה) אמר רבי יהודה, תלת חשוכי הוו, דכתיב חשך ענן וערפל. וההוא קלא הוה נפיק פנימאה מכלהו. אמר רבי יוסי, פנימאה דכלא הוה, דביה כתיב, קול גדול ולא יסף.

רצו) אמר ר' אבא כתיב ^א וכל העם ראים את הקולות. ראים, שמעים מבעי ליה. אלא הכי תנינן, אינון קלין, הוו מתגלפי בההוא חשוכא ועננא ^ב וקבלא,

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

^{טו} (תהלים קל"ה). ^ח (דברים ל"ג) ויצא ג צ"ה. ^א (דברים ה') הקסה"ז קנב צ"ו. ^ג (שמות כ') ב"ב קעד צ"א ז"ח מא ט"ב שי"ד ט"ג שי"ז ש"מ ש"ג ט"ד ש"א
^ח ל"ג ואשא. ^ט ובקלא; וקלא. ^י וכתוב ולי"ג וע"ד. ^כ מוסיף לון סליק בעוטרי. ^ל בחבתא; בסבתא. ^מ שקיע; שכיח; שכיחי. ^נ לשמאלא.

דרך אמת ^ח שלהבת בהתקשרותו קשר האהבה בחבה שאינו שוקע ופוסק וי"ל אע"פ שהוא א"ש ומי"ם מ"ם קשורים יחד באהבה שאינו פוסק ונעשה ממנו ברק והוא ענין ברקים למטר עשה וגו'. ^נ וערפל.

מאמר

הסולם

ויהי קלת וברקים

רצב) אמר ר' יהודה וכו': אר"י, אין קול אלא מצד רוח ומים ואש, שהם ג' קוין. והכל עושה הקול, שהוא קו האמצעי, ועל ידו בכללים הקוים זה בזה ונעשו לאחד, וע"כ כתוב קלת, חסר ו' של סימן הרבים. וברקים, אמר ר' יוסי, היינו שכתוב, ברקים למטר עשה, כלומר שברקים פירושו, אש המחובר במים, כמו ברקים במטר. ששלהבת הברק במטר, יורה שהוא קשר י"ל רחמים באהבה שאינה מצויה וצריך לומר שלהובא במטרא, ולא בעוטרי.

רצג) תנא, ר' יהודה וכו': למדני, ר' יהודה אומר, בצד הגבורה ניתנה התורה. אמר ר' יוסי, אם כן התורה היא בצד שמאל. אמר לו שחזרה לימין, שכתוב מימינו אש דת למו. וכתוב, ימינך ה' נאדרי בכח. הרי מצאנו, ששמאל נכלל בימין, שכתוב, מימינו אש וגו'.

וימין בשמאל, שכתוב ימינך ה' נאדרי בכח. הרי שגבורה, שהיא שמאל, נכללה בימין. **רצד**) וענן כבד על ההר וגו': היינו ענן חזק השקוע במקומו מחמת הכבד שלן, ואינו נוסע ממקום למקום כשאר עננים, וקל שפר חזק מאד. כי מתוך שהענן היה חזק יצא קול ההוא, כדי לשברו. כש"א, ויהי בשמעכם הקול מתוך החשך. **רצה**) אמר ר' יהודה וכו': אר"י, גי מיני חושך היו, שכתוב, חשך ענן וערפל. וקול ההוא דהיינו הקול שופר, היה יוצא פנימי מכלם. אמר ר' יוסי, פנימיות הכל היה הקול. שבו כתוב, קול גדול ולא יסף.

מאמר זכל העם ראים את הקולות

רצו) וכל העם ראים את הקולות: שואל, הכתוב אומר, רואים, שומעים היה צריך לומר

(דפו"י דף פ"א ע"א)

ומתחזיין בהו, כמה דאתחזי גופא, וחמאן מה דחמאן, ושמעין מה דשמעין, מגו ההוא חשוכא ^ט וקבלא ועננא, ומגו ההוא חיוזו דהו חמאן, הו נהירין בנהירו עלאה, וידעין, מה דלא ידעו דרין ^ע אחרנין, דאתו בתרייהו.

רצו) וכלהו, הו חמאן אפין באפין, הה"ד, ^ד פנים בפנים דבר יי עמכם. ומאן הו חמאן. תאני רבי יוסי, מנהירו דאינון קלן, דלא הוה קול, דלא הוה נהיר בנהירו, דמסתכלי ביה, כל גניזין, וכל טמירין, וכל דרין דייתון עד מלכא משיחא. ובגיני כך כתיב וכל העם ראים את הקולת, ראים * ראה ממש.

רצח) אמר רבי אלעזר, וכל העם ראים. ראים: כמה דאמינא, דחמו מנהירו דאינון קלן, מה דלא חמו דרין בתראין אחרנין. את הקולת: כד"א, ^ה וארא את יי. וארא יי, לא כתיב, אלא את יי. אוף הכא, וכל העם ראים הקולת לא נאמר, אלא את הקולת.

רצט) כגוונא דא, את השמים ואת הארץ, דהא אתין ^פ דבאורייתא, לאסתכלא ^צ בחכמתא אתייהבו. ^ו כבד את אביך ואת אמך. ^ז כבד את יי מהונך. וכלהו לאתכללא בהו מלה אחרא. אוף הכא, את הקולת, ^ר לאסגאה ההוא קלא אחרא לתתא, דכניש לון לגביה, ^ר מה דנפיק מנייהו, דביה חמאן ומסתכלן ^ש בחכמתא עלאה כל גניזין עלאין, וכל רזין טמירין וסתימין, מה דלא אתגלייא לדרין בתראין,

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

ט וקלא. ע בתראין. פ דאורייתא. צ בחכמה. ק ל"ג מן לאסגאה עד מה. ר ל"ג מה דנפיק מנייהו. ש בחכמתא סגיא [סגיא] וכל רישי עמין ודרין בתראין דייתון לעלמא ול"ג מן עלאה עד ואת הלפידים.

ד) (דברים ה') להלן אות ש"ג ח"ב רעו: ח"ג רסא. ת"ז ת"ע קלו ט"א. ה) (ישעיה ו') ב"א עה צ"א. ו) (שמות כ') ח"ב צ: צג. רעו: ח"ג יב. פג. פד: קטו: רעו: ת"ז בהקדמה ב. תק"ל עד: תקל"ו עה. בהשמות קמו: ז) (משלי ג') ח"ב צג.

וכל העם רואים את הקולות

הסולם

מאמר

אחרונים האחרים. את הקולות, הוא כש"א, וארא את ה', וארא ה', לא כתוב, אלא את ה', שפירושו, שראה השכינה שנקראת את. אף כאן וכל העם רואים הקולות לא נאמר, אלא, את הקולות, שטובב גם כן על ראית השכינה. רצט) כגוונא דא את וכו': כעין זה, את השמים ואת הארץ, כי האתין שבתורה, ניתנו להסתכל בחכמה, כמו כבד את אביך ואת אמך. כבד את ה' מהונך. וכולם נדרשים לכלול בהם דבר אחר. אף כאן את הקולות לרבות קול אחר ההוא שלמטה, שהוא המלכות, שמקבץ אותם הקולות אליו ומה שיוצא מהם, שבו, במלכות, רואים ומסתכלים בחכמה עליונה כל גניזין עליונים, וכל סודות הנעלמים והסתומים, מה שלא נגלה לדורות אחרונים הבאים אחריהם, ולא לדורות שיבואו לעולם, עד הזמן שיבא מלך המשיח. שכתוב, כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון. ואת הלפידים, שואג, בתחילה קורא

לומר. ומשיב, אלא כך למדנו, אלו הקולות היו נחקקים בחשך ענן וערפל, ונראים בהם, כמו שנראה גוף, ורואים מה שרואים, ושומעים מה ששומעים, מתוך חשך וערפל וענן אלו, ומתוך מראה ההיא שהיו רואים היו מאירים בהארה עליונה, ויודעים מה שלא ידעו דורות אחרים הבאים אחריהם.

רצו) וכלהו הו חמאן וכו': וכולם היו רואים פנים בפנים, וז' פנים בפנים דבר ה' עמכם. ומי היו רואים. תאני ר' יוסי, מהארת קולות האלו, שלא היה קול, שלא היה מאיר בהארה, שמסתכלים בה כל הגנוזות, וכל הנסתרות, וכל הדורות שיבואו עד מלך המשיח. ומשום זה כתוב, וכל העם רואים את הקולות, רואים ראה ממש.

רצח) אמר ר' אלעזר וכו': אר"א, וכל העם רואים. רואים, הוא כמו שאמרנו, שראו מהארת הקולות האלו, מה שלא ראו דורות (דפריי דף פ"א ע"א * דף פ"א ע"ב)

דאתו בתריהון, ולא לדרין דיתון לעלמין, עד זמנא דייתי מלכא משיחא. דכתיב, (ח) כי עין בעין יראו בשוב יי ציון. ואת הלפידים, בקדמיתא ברקים, והשתא לפידים. כלא חד. אבל מדאתתקנו בתקונוי לאתחזאה, אתקרונ הכי.
 (ש) ואת קול השופר. תאני רבי יצחק, כתיב (ט) אחת דבר אלהים שתיים זו שמעתי, כד"א, אנכי, ולא יהיה לך.
 (שא) ת א"ר יהודה, א קל בשפר מבעי ליה. השפר למה. אלא, ההוא קול ג דאקרי שופר. דכתיב, (י) והעברת שופר תרועה בחדש השביעי בעשור לחדש ביום הכפורים, בדא ג אתקרי שופר.
 (שב) א"ר יוסי, מה שופר, אפיק קלא, ד אשא ורוחא ומיא, אוף הכא, כלא אתכליל בהאי, ומדא נפקין קלין אחרנין.
 (שג) א"ר אלעזר, קול דנפיק משופר, דמשמע דשופר חד, וקול נפיק מניה, ושופר בקיומיה שכיח, ובגיני כך כתיב, קול השפר.
 (שד) רבי יהודה אמר הכי, קול השפר, השפר כתיב חסר, כד"א, (ו) שפר קדם דריוש. (ז) מלכי ישפר עלך. (ח) שפר קדמי להחויא.
 (שה) רבי שמעון אמר, קול השפר, אתרא דקלא נפיק מניה, אקרי שופר. תו אמר רבי שמעון, תא חזי, קול השופר: ה אתרא דקלא, היינו דכתיב, (י) כי על כל

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

ת ר' יהודה אמר; א"ר יצחק; אמר ר' יצחק ר' יהודה אמר קול (ד"א). א קול השופר ול"ג קל בשופר מבעי ליה. ב מוסיף דאקרי ביה. ג אתברי. ד ל"ג אשא. ה ל"ג אתרא דקלא.

(ח) (ישעיה ג"ב) מקץ עד צ"א תק"ח צה ט"ב ש"ה ש"כ צט ט"ב ש"ט. (ט) (תהלים סב) ת"ז תכ"ב סג: תל"ו עט. י (ויקרא כ"ה) ח"ב צ"ב. כ (דניאל ו'). (ז) (שם ד'). מ (שם ג'). נ (דברים ח') ויחי רא צ"א ת"ז תס"ט קח.

וכל העם רואים את הקולות

הסולם

מאמר

כאן הכל נכלל בזה שגם כאן כלול בקול היוצא משופר, אש רוח ומים, שהם חגיגות, סוד ג' הקוין, ומקול הזה יוצאים קולות אחרים.
 (שג) אמר ר' אלעזר וכי: אר"א, קול השופר פירושו, קול היוצא משופר, שמשמע, ששופר הוא אחד, וקול היוצא ממנו הוא אחד, שהקול הי"ס ז"א, והשופר הי"ס בינה, והשופר נמצא בקיומו מבחוץ הקול היוצא ממנו, ועל כן כתוב, קל השפר. ולא קל בשפר.
 (שד) ר' יהודה אמר וכי: רי"א, כך. קל השפר, השפר כתוב חסר ו', שפירושו הוא כמש"א, שפר קדם דריוש. מלכי ישפר עלך. שפר קדמי להחויא. דהיינו לשון תפארת ויופי הרומו על ז"א שהי"ס תית.
 (שה) רבי שמעון אמר וכי: רש"א, קול השפר, היינו, כי המקום שהקול יוצא ממנו נקרא שופר. כי הקול הוא ז"א, והשופר הוא בינה, וז"א יוצא מבינה, כנודע. עוד אמר ר' שמעון

קורא אותם ברקים, ועתה לפידים. ומשיב, הכל אחד, אלא אחר שנתקנו הברקים בתקוניהם, להראות, נקראים כך, לפידים.
 (ש) ואת קול השופר: תאני ר' יצחק, כתוב, אחת דבר אלקים שתיים זו שמעתי, כמש"א, אנכי ולא יהיה לך. שאנכי הי"ס בינה, ולא יהיה לך, הי"ס ז"א, ונשמעו שניהם בבת אחת, אף כאן קול הוא ז"א, השופר, הוא בינה, ונשמעו שניהם בבת אחת.
 (שא) אמר ר' יהודה וכי: אר"א, קל בשפר, היה צריך לומר, למה אומר השופר, ומשיב, אלא קול ההוא שנקרא שופר, שכתוב, והעברת שופר תרועה בחדש השביעי בעשור לחדש ביום הכפורים. בזה, ביום הכפורים שהוא בינה, נקרא שופר. כלומר, אם הקול יוצא מבינה, נקרא הקול שופר.
 (שב) א"ר יוסי וכי: אר"א, מה שופר הגשמי, מוציא קול הכלול אש רוח ומים, אף (דפו"י דף פ"א ע"ב)

מוצא פי יי' יחיה האדם. מאי מוצא פי יי'. דא ו קול השופר, ז הוא רב ה מכל שאר
 קלי תתאי, ותקיפא מכלהו, דכתיב וקול שפר חזק מאד, ועל כל שאר קלין לא
 אתמר חזק מאד. בהאי קול השופר כ תליא כלא, ז ודא הוא דאקרי קול גדול,
 דכתיב קול גדול ולא יסף. ואקרי ו קול דממה דקה, מ נהירו נ דבוציני, זהו זך
 ודקי, וזכיך ו ונהיר לכלא.

שו) דממה, מהו דממה. אמר ר"ש, דבעי ב"נ למשתוקא מניה, ולמחסם
 פומיה. כד"א, ו אמרתי אשמרה דרכי מחטוא בלשוני אשמרה לפי מחסום. דממה
 איהי שתוקא דלא אשתמע לבר. וירא העם וינעו ויעמדו מרחק, דחמו מה דחמו.
 וינועו כד"א ו וינועו אמות הספים מקול הקורא.

שוז) תאנא, מה כתיב ביה ביחזקאל, כד חמא ו גבורן נימוסי קב"ה, דכתיב,
 ו ארא והנה רוח סערה באה וגו', רוח סערה אמאי. א"ר יוסי, לתברא ארבע
 מלכוון. א"ר יהודה, פ תנינא, רוחא רבה, ז דאתער בנימוסי גבורה דלעילא באה
 מן הצפון. מצפון לא כתיב אלא מן הצפון ההוא דאשתמודע לעילא, ההוא דטמיר
 וגניז לעילא.

שח) ענן גדול ואש מתלקחת, דהוה אחיד ביה, ק ולא אחיד, אחיד בסטרוי,

חלופי גרסאות

ו מוסיף קול דנפיק משופר ודאי קול. ז ודא. ח מכלהו
 ול"ג שאר קלי תתאי. ט ול"ג קלי. י מוסיף א"ר שמעון
 בהאי. כ כלא תלי. ל וכתוב קול גדול ול"ג מן ודא
 עד קול דממה. מ בנהירו דהוה ול"ג דבוציני. נ בוציני.
 ס יתיר מכלא. ע גיסן וגבורן. פ ול"ג תנינא. צ דאתבר.
 ק ולא [מוסיף הוה] אחיד בסטרוי.

מסרת הזהר

ט) (מלכים א' י"ט) ויגש כו צ"ב ז"ג ל : רכג :
 ת"ז בהקדמה ג : ו) (תהלים ל"ט) ז"ג קו : קסב : רמו.
 רפט : ט) (ישעיה ו'). צ) (יחזקאל א') לעיל אות מח צ"ח
 ז"ח לט ט"א שמ"ד שליח תק"ח קיב ט"א שמ"א.

וכל העם רואים את הקולות

שוז) תאנא מה כתיב וכו' : למדנו. מה
 כתוב בו ביחזקאל, כאשר ראה הגבורות מנהגיו
 של הקב"ה. שכתוב, וארא והנה רוח סערה באה
 וגו'. רוח סערה למה. אמר ר' יוסי, כדי לשבר
 ארבע מלכויות. אמר ר' יהודה, למדנו, הוא רוח
 גדול שנתעורר במנהגי הגבורה של מעלה.
 באה מן הצפון! מצפון לא כתוב, אלא מן
 הצפון, עס ה' הידיעה, יורה על רוח ההוא הנודע
 למעלה, ההוא, שמכוסה וגנוז למעלה. רומז על
 מלכות דמדת הדין, המכוסה וגנוזה בג"ר דכל
 מדרגה. (כנ"ל בהקדמת ספר הזהר דף מ"ד ד"ה
 ושעס).

שח) ענן גדול ואש מתלקחת :
 מתלקחת, פירושו, שהיה נאחו בו ולא נאחו בו,
 נאחו בצדדיו לעורר הדין, שלמדנו, ג' פעמים
 ביום, יונק דין קשה ההוא בחקיקות הגבוהות
 מצד הגבורה. ז"ש ואש מתלקחת. כדי להתעורר
 בעולם. גרדינלי פירושו מקום גבוה וחשוב.
 מלשון

הסולם

מאמר

שמעון, בוא וראה, שקול השופר הוא המקום
 של הקול, כי היינו שכתוב, כי על כל מוצא
 פי ה' יחיה האדם. מהו מוצא פי ה'. זהו קול
 השופר, הוא גדול מכל שאר קולות התחתונים.
 וחזק מכולם. שכתוב, וקול שופר חזק מאד, ועל
 כל שאר הקולות לא נאמר, חזק מאד. בקול
 שופר הזה תלוי הכל, וזה שנקרא קול גדול,
 שכתוב, קול גדול ולא יסף. ונקרא, קול דממה
 דקה, שהוא האור של המאור, שהוא זך ודק,
 ומוכך ומאיר לכל.

שו) דממה מהו דממה וכו' : כתוב,
 דממה מהו דממה. אמר ר"ש, שאדם צריך
 לשתוק מפחדו ולסגור פיו. כש"א, אמרתי
 אשמרה דרכי מחטוא בלשוני אשמרה לפי-
 מחסום. דממה, היא שתיקה, שאינו נשמע לחוץ.
 וירא העם וינעו ויעמדו מרחוק. כי ראו מה
 שראו, והיו מפחדים. וינעו הוא כש"א, וינועו
 אמות הספים מקול הקורא.

(דפו"י דף פ"א ע"ב)

ר לאתערא דינא, דתנינן, תלת זמנין ביומא, ינקא ההוא דינא קשיא, [ו בגרדינוי גליפין מסטרא דגבורה, הה"ד ואש מתלקחת. בגין לאתערא ת בעלמא. שט) ומה מבסם ליה, ההוא דכתיב ביה ונגה לו סביב. * דההוא זיהרא דאסחר ליה מכל סטרוי, מבסם ליה, ומתקין ליה, בגין דלא להוי דינא קשיא, וייכלון בני נשא למסבליה.

שי' (ר) ומתוכה כעין החשמל, ב תאנא, ומתוכה : ומגווה. כעין החשמל, מאי חשמל. א"ר יהודה, חיות אשא ג ממללא.

שיא) תאנא, א"ר יוסי, חשמל : מה דהוה לבא לאשא, דכתיב מתוך האש כעין החשמל. ולא החשמל מתוך האש, מגו אשא דאיהי לגו באשא. ד כעין החשמל ה דאיהי בתר ארבע דרגין, דכתיב, רוח סערה, ענן גדול, ואש מתלקחת, ונגה לו * סביב. ומתוכה כעין החשמל מתוך האש, ההוא דכתיב ביה ואש מתלקחת.

חלופי גרסאות

ר ולאתערא. ש בקרדיטי ; בגרדינוי. ת לעלמין. א ההוא זיהרא דסחר. ב ל"ג תאנא. ג ממללאית. ד ל"ג כעין. ה דאיהו.

מסרת הזהר

(ק) (שם) לעיל אות ש"ו צ"צ ז"ח לח ט"ב ש"ה מא ט"א ש"מ"ב.

דרך אמת [ו] ממונים החקוקים מצד הגבורה כנוודע.

וכל העם רואים את הקולות

שי' ומתוכה כעין החשמל : למדנו, ומתוכה, פירושו מפנימיותה. כעין החשמל, מהו חשמל. א"ר יהודה, חיות אש מדברות. שהן מבחינת ז"ו"ן פב"פ, שנקראים אז קול ודבור, וע"כ הן מדברות. שיא) תאנא א"ר יוסי, וכו' : למדנו, א"ר, חשמל, פירושו, מה שהוא לב לאש. כלומר, שה"ס ל"ב נתיבות החכמה, שהוא החיות של הבינה, שהוא בסוד אש מתלקחת. שכתוב, מתוך האש כעין החשמל, ולא כתוב החשמל סתם. כי כעין, רומז על אור החכמה הנקרא עין. מתוך האש. פירושו בפנימיות האש, כי הוא בפנימיות האש. כעין החשמל, שהוא אחר ד' מדרגות, שכתוב, רוח סערה, ענן גדול, ואש מתלקחת, ונגה לו סביב, ומתוכה כעין החשמל. מתוך האש, היינו ההוא שכתוב בו ואש מתלקחת. שהוא בינה. ואין הפירוש מתוכה של נגה.

פירוש. כי הם ה' מדרגות : רוח סערה הוא מלכות, ענן גדול הוא ז"א, אש מתלקחת היא בינה, ונגה לו סביב היא חכמה שבימין. המתקנה את הבינה, ומתוכה כעין החשמל, הוא אור החכמה מבינה החוזרת לחכמה, שנקראת ל"ב נתיבות החכמה. ומ"ש מתוכה, אין הפירוש מתוך הנוגה, אלא מתוך אש מתלקחת. ונמצא שהחשמל היא מדרגה רביעית ונגה לו סביב הוא מדרגה חמישית. ומ"ש, דאיהי בתר

ארבע

הסולם

מאמר

מלשון שהעלוהו לגדרום (שבת ל"ב ע"א) שהוא מקום מיוחד וגבוה למושב השופטים. פירוש. המלכות דמדת הדין הקשה, מכונה אש. ומבחינה זו, היו הט' ספירות ראשונות נקיים מכל דין. אלא אח"כ, כשעלתה המלכות לבינה, ונמתקה במדת הרחמים או נאחו הדין שבמלכות בבינה שבכל הספירות, וז"ש ואש מתלקחת, כי נתלקחה למעלה בבינה. ונודע שבג' קוין של ז"א שולטת מלכות זו שעלתה לבינה, ח"ש תלת זמנין ביומא, שה"ס ג' קוין דז"א שנקרא יום, ינקא ההוא דנא קשיא בגרדינוי גליפין מסטרא דגבורה, דהיינו בחקיקות הספירות העליונות הגבוהות מן המלכות, בצד הגבורה. דהיינו בקו שמאל, אמנם לעת גדלות נטהרת הבינה מדינים של המלכות (כנ"ל ב"א דף ר"צ ד"ה בגין) ועכ"ז מכח קו האמצעי אינה נטהרת לגמרי, (כנ"ל לך י"ג ד"ה ונתבאר) וע"כ אומר, דהוה אחיד ביה ולא אחיד, שמצד אחד לא אחיד שהרי יש שם ג"ר, ומצד אחד אחיד, שהרי אין שם אלא ו"ק דג"ר.

שט) ומה מבסם ליה וכו' : ומה ממתיק אותה, את אש מתלקחת שבבינה, הוא, ההוא שכתוב בו, ונגה לו סביב. כי זוהר ההוא המסבב אותו מכל צדדיו שהוא חכמה, ממתיק אותו ומתקן אותו שלא יהיה דין קשה ויוכלו בני אדם לסובלו.

(דפו"י דף פ"א ע"ב * דף ט"ב ע"א)

שיב) תניא רבי יוסי בר רבי יהודה אמר, חמו ישראל הכא, מה דלא חמא יחזקאל ו בן בוזי, וכלהו אתדבקו בחכמתא עלאה יקירא. חמשה דרגין דקלין, חמו ישראל בטורא דסיני. ובחמשה דרגין אלין אתייהיבת אורייתא. דרגא חמישאה הוא, דכתיב קול השפר. יחזקאל לקבליהון חמא חמשה דרגין דאינון לבר מאלין, דאינון רוח סערה, ענן גדול, ואש מתלקחת, ונגה לו סביב, וועין החשמל.

שיג) אמר רבי אלעזר, בישראל כתיב, (ז) פנים בפנים דבר יי וגו'. ביחזקאל כתיב, כעין, ודמות, כמאן דחמי בתר כותלין סגיאי, כמאן דחמי בר נש בתר כותלא. אמר רבי יהודה, מה דחמו ישראל, לא חמא נביאה אחרא, כ"ש מה דחמא משה, דלא חמא נביאה (ח) אחרא. זכאה חולקיה, דכתיב ביה, (ט) ויהי שם עם יי ולא בחיזו אחרא, (ס) כמה דכתיב, (ת) ומראה ולא בחידות.

שיד) אמר רבי יוסי, ת"ח, כתיב, (י) היה היה דבר יי, נבואה לשעתא היתה. ר' יהודה אומר, לקיומא הוא דאתא, דאצטריך למהוי בגיניהון דישראל, לאשתמודעא דהא לא שביק לון קב"ה, ובכל אתר דמתפורין ישראל בגלותא, עמהון הוא שריא.

שטו) אמר רבי אלעזר, היה היה: דחמא ולא חמא, דקאים באינון מלין, ולא קאים. (כ) הה"ד וארא כעין חשמל, ולא חשמל. אבל ישראל, מה כתיב בהו, וכל העם ראים את הקולת, כל חד וחד חמא, כדקא חזי ליה.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(דברים ה') לעיל אות רצח צ"ה. (ש) (שמות ל"ד) חולדות יש צ"ג. (ח) (במדבר י"ב) הקס"ו פה צ"ו תק"ח קיב ט"ב שכ"ז. (א) (יחזקאל א') לך סט צ"א. ו ל"ג בן בוזי. ז כעין. ח מוסיף אתרא כ"ש ב"ג אחרא. ט ל"ג כמה. י ל"ג בגלותא. כ ל"ג מן הה"ד עד אבל.

מאמר

הסולם

וכל העם רואים את הקולות

אחר. כל שכן מה שראה משה לא ראה נביא אחר. אשרי חלקו, שכתוב בו ויהי שם עם הויה, שה"ס אספקלריאה המאירה, ולא במראה אחרת. שאינה מאירה. כמ"ש, ומראה ולא בחידות. אבל אספקלריאה שאינה מאירה, היא מראה בחידות. שיד) אמר ר' יוסי וכו': אר"י, בוא וראה, כתוב, היה היה דבר ה', נבואה לשעה היתה, ע"כ נאמר היה היה. ר' יהודה אומר, לקיום הוא בא, שהיה צריך להיות בשביל ישראל, לדעת שהקב"ה לא עזב אותם, ובכל מקום שנתפורו ישראל בגלות הוא שורה עמהם. שטו) אמר ר' אלעזר וכו': אר"א, היה היה, פירושו, שראה ולא ראה, שעמד בדברים אלו, ולא עמד. ז"ש וארא כעין חשמל ולא כתוב וארא חשמל. אבל ישראל מה כתוב בהם, וכל העם רואים את הקולות, דהיינו, שכל אחד ואחד ראה כראוי לו.

ארבע דרגין, היינו שהחשמל מתגלה אחר ד' מדרגות האלו. כי אחר שנגה מתקנת את האש מתלקחת מתגלה החשמל. שיב) תניא רבי יוסי בר ר' יהודה וכו': למדנו ר"י בר"י אמר, ראו כאן ישראל, מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי. וכולם התדבקו בחכמה העליונה היקרה. חמש מדרגות של קולות ראו ישראל בהר סיני, ובחמש מדרגות אלו ניתנה התורה. מדרגה חמישית הוא, שכתוב, קול השופר. כנגדם ראה יחזקאל חמש מדרגות שהם מחוץ, לאלו ה' קולות, שהם, רוח סערה, ענן גדול, ואש מתלקחת. ונגה לו סביב. ועין החשמל. שיג) אמר ר' אלעזר וכו': אר"א, בישראל כתוב, פנים בפנים דבר ה' וגו'. ביחזקאל כתוב, כעין, ודמות, כמי שרואה אחר כתלים רבים. כמו שאדם רואה מאחורי הכותל. אמר ר' יהודה מה שראו ישראל לא ראה נביא

שטז) דתניא, כל חד וחד הוה קיימין שורין שורין, תחומין ל תחומין, וכדקא אתחזי להו, חמו כל חד וחד. אמר ר"ש, רישי דעמא בלחודייהו, רישי דשבטין בלחודייהו. נוקבי בלחודייהו. ה' דרגין לימינא, וה' דרגין לשמאלא. הה"ד, א אתם נצבים היום כלכם לפני יי' אלהיכם ראשיכם שבטיכם זקניכם ושוטריכם כל איש וגו', הא ה' דרגין לימינא. וה' דרגין לשמאלא מאן אינון. היינו דכתיב, א טפכם, נשיכם, וגרך אשר בקרב מחניך, מחטב עצך, עד שאב מימך. הא ה' דרגין לשמאלא.

שיז) כלהו דרגין אתתקנו כגוונא דלעילא. לקבליהון ירתו ישראל אחסנת עלמין, עשר אמירו, דבהו תליין כל פקודין, וכל זכוון, וכל ירותת אחסנא, דאינון חולקא טבא דישראל.

שיח) תאנא, בההיא שעתא דקב"ה אתגלי בטורא דסיני, הוה חמאן כל ישראל, כמאן דחמי נהורא בעשישתא, ומההוא נהורא הוה חמי כל חד וחד, מה דלא חמא יחזקאל נביאה.

שיט) מ"ט. משום דאינון קלין עלאין, א אתגליאו בחד, כמה דאמינא, ע דכתיב, וכל העם רואים את הקולות. אבל ביחזקאל, שכינתא אתגלי ברתיו, ולא יתיר, והוה חמי, כמאן דחמי בתר כותלין סגיאין.

שכ) אמר רבי יהודה, זכאה פ חולקא דמשה, דכתיב ביה, וירד יי' על הר סיני ויקרא יי' למשה, זכאה דרא, דכתיב ביה, וירד יי' לעיני כל העם על הר סיני.

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

ב) (דברים כ"ט) ת"ז בהקדמה יד. ג) (שם).

ל ל"ג תחומין. מ ליה. נ בדפו"י כתב כאן שייך מה שבסוף הספר סימן א. ס אתגליפו. ע ל"ג דכתיב. פ ל"ג מן חולקא עד דרא.

מאמר

הסולם

וכל העם רואים את הקולות

שיח) תאנא בההיא שעתא וכי: למדנו, בשעה ההיא שנגלה הקב"ה בהר סיני, היו רואים כל ישראל, כמי שרואה אור בעששית ומאור ההוא היה רואה כל אחד ואחד, מה שלא ראה יחזקאל הנביא. עששית. פירושו מנורה שכתליה זכוכית ונר מאיר מתוכה.

שיט) מ"ט, משום דאינון וכי: שואל, מה הטעם. ומשיב, משום שאלו קולות העליונים נגלו כאחד כמו שאמרנו, שכתוב, וכל העם רואים את הקולות. אבל ביחזקאל, השכינה נגלה במרכבותיה, ולא יותר, והיה רואה, כמי שרואה אחרי כתלים רבים.

שכ) אמר רבי יהודה וכי: אר"י, אשר חלקו של משה, שכתוב בו, וירד ה' על הר סיני ויקרא ה' למשה, אשרי הדור, שכתוב בו, וירד ה' לעיני כל העם על הר סיני.

ת"ח

שטז) דתניא כל חד וכי: שלמדנו, כל אחד ואחד, היו עומדים שורות שורות, גבולים גבולים, וכראוי להם כל אחד ואחד. אמר ר' שמעון, ראשי העם היו עומדים בלבדם, ראשי השבטים בלבדם, נקבות בלבדן. ה' מדרגות עמדו לימין, וה' מדרגות לשמאל. ז"ש אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם, ראשיכם, שבטיכם, זקניכם, ושוטריכם, כל איש וגו'. הרי חמש מדרגות לימין, וחמש מדרגות לשמאל מי הק. היינו שכתוב, טפכם, נשיכם, וגרך אשר בקרב מחניך, מחטב עצך, עד שאב מימך, הרי חמש מדרגות לשמאל.

שיז) כלהו דרגין אתתקנו וכי: כל המדרגות האלו נתקנו כעין של מעלה. כנגדם ירשו ישראל ירושת עולם, עשרת הדברות, שבהם תלויים כל המצות וכל הזכויות, וכל ירושת נחלתם, שהם חלק הטוב של ישראל.

(דפו"י דף פ"ב ע"א)

(שכא) ת"ח, כתיב ד) מימינו אש דת למו, דהא מימינא אתגלי מה דאתגלי. מה בין האי להאי. אמר ר' יוסי, הכא בסיני, ז רישא וגופא דמלכא, דכתיב ה) ויט שמים וירד, ובאתר דאית רישא, אית גופא, אבל ביחזקאל כתיב, ו) ותהי עליו שם יד יי', דאתגלי ידא, ולא גופא. ותנינן, אפילו בידא, יד יי' עלאה, יד יי' תתאה. (שכב) ת"ח, כתיב נפתחו השמים ואראה מראת אלהים. מראת כתיב חסר, לאתחזאה דבגין שכינתא קאמר, דהא ואראה מראת חסר, מראה חד. אמר ר' ק ייסא, וכי שכינתא לאו כלא. אמר רבי ג יוסי, לא דמי רישא דמלכא, לרגלוי דמלכא, אע"ג דכלא הוי בגופא דמלכא.

(שכג) תא חזי, בישעיהו כתיב, ז) וארא את יי', ביחזקאל כתיב, ואראה מראת אלהים, הכא את, התם מראת. מה דחמא דא, חמא דא. זכאה חולקיה דמשה, דלא הוה נביאה מהימנא שלימא כוותיה.

(שכד) וארא את יי', את ט) דייקא. ואראה מראת אלהים, מראת ת) דייקא. ובדרגא חד הוה. אי *), הכי, אמאי לא פריש ישעיה כולי האי. אמר רבי יוסי, דא כליל, דא פריש. מאי טעמא פריש כולי האי יחזקאל. אלא, כלא אצטריך בגיניהון דישראל, דינדעון חביבותא דחביב להו קב"ה, דשכינתיה ורתיכוו אתיין לדיירא בנייהו בגלותא.

חלופי גרסאות

מסרת הוזהר

ז גופא. ורישא ק יוסי. ר ייסא. ט דווקא. ת דווקא.

ד) (דברים ל"ג) לעיל אות רצד צ"ת. ה) (שמואל ב' כ"ב) לעיל אות רפו צ"ס. ו) (יחזקאל א') לעיל אות שטו צ"א. ז) (ישעיה ו') נח ז צ"א.

וכל העם רואים את הקולות

הסולם

מאמר

המלבשתו מחזה ולמטה, שנקרא רגליו. אע"פ שהכל הוא בגופו של המלך.

(שכג) ת"ח בישעיהו כתיב וכו': בוא וראה, בישעיהו כתוב, וארא את ה'. שהיא השכינה הנקראת את. וביחזקאל כתוב, ואראה מראת אלקים. כאן את שהיא השכינה, ושם מראת, שהיא השכינה, כי מה שראה זה ראה זה. דהיינו רק השכינה. אשרי חלקו של משה, שלא היה נביא שלם כמותו, שהוא ראה באספקלריאה המאירה, שהוא ז"א.

(שכד) וארא את ה'! את, הוא בדיוק. שהיא השכינה, ואראה מראת אלקים. מראת הוא בדיוק, שהיא השכינה, ובמדרגה אחת היו שניהם, ישעיהו ויחזקאל. שואל, אם כן, למה לא פירש ישעיהו כל כך כמו יחזקאל. אמר ר' יוסי זה כלל דהיינו ישעיה, וזה פירש, דהיינו יחזקאל. מה הטעם שיחזקאל פירש כל כך, ומשיב, אלא, מה שפירש יחזקאל הכל היה צריך בשביל ישראל, שידעו האהבה שאתם אותם הקב"ה, שהשכינה ומרכבותיה באות לגור ביניהם בגלות. א"ר

(שכא) ת"ח וכו': בוא וראה כתוב, מימינו אש דת למו, כי מימין נגלה מה שנגלה. שואל, מה בין זה לזה של יחזקאל. אמר ר' יוסי, כאן בסיני היה ראש וגוף של המלך, שכתוב, ויט שמים וירד. כי לפני זה כתוב, עלה עשן באפו ואש מפיו תאכל וגו' וירד, הרי שיש כאן ראש, שנאמר בו אף ופה. ובמקום שיש ראש יש גוף. אבל ביחזקאל כתוב, ותהי עליו שם יד ה', שנגלה יד ולא גוף. ולמדנו, אפילו ביד, יש יד ה' עליונה דהיינו יד של ז"א, ויש יד ה' תחתונה דהיינו המלכות שנקראת יד. ולו נגלה יד התחתונה.

(שכב) ת"ח כתיב נפתחו וכו': בוא וראה, כתוב נפתחו השמים ואראה מראת אלקים. מראת, כתוב חסר ו' להראות, שעל השכינה אומנו, כי ואראה מראת חסר ו', יורה על מראה אחת, שהיא השכינה. אמר ר' ייסא, וכי השכינה אינה הכל. אמר ר' יוסי אינה דומה הראש של המלך לרגליו של המלך, שהיא השכינה (דפו"י דף פ"ב ע"א *) דף פ"ב ע"ב

שכה) א"ר חייא, בארץ כשדים, והא כתיב (ח) הן ארץ כשדים זה העם לא היה, אמאי אתגלי שכינתא תמן. אי תימא בגיניהון דישראל, הוה טב דתשרי שכינתא בגווייהו, ולא יתגלייא. אלא, הכי תאנא, אי לאו דאתגלייא לא הוה ידעין. שכו) והא דאתגלייא, מה כתיב, על נהר כבר, על מיא, באתר דלא יסתאב, ולא שריא מסאבותא. וההוא נהרא, הוה חד מארבע נהרין, דנפקין מגנתא דעדן, דכתיב על נהר כבר. מאי כבר. דכבר הוה. מאתר דשכינתא שריא עלוי. וכתיב ותהי עליו שם יד יי, שם, ולא באתר אחרא.

שכו) אמר רבי חייא, כתיב ומתוכה דמות ארבע חיות וזה מראיהן דמות אדם להנה. תאנא ברזא עלאה, ארבע א חיוון אית, דאינהו לגו בגו היכלא קדישא, ואינון קדמאי, עתיקין ב דעתיקא קדישא, כללא דשמא עלאה. ויחזקאל חמא, דמות ג דרתיכין עלאין, דהא הוא חמא, מאתר דלא הוה נהיר כל כך. תאנא, כגוונא דלעילא, אית לתתא מינייהו, וכן בכלהו עלמין, כולהו אחידן דא בדא, ודא בדא. שכו) ואי תימא לעילא יתיר דחמא. תנינן, משה חמא באספקלריא דנהרא, וכלהו נביאי לא חמו אלא מגו אספקלריא דלא נהרא, דכתיב ואראה מראת אלהים. וכתיב (ט) אם יהיה נביאכם יי במראה אליו אתודע וגו' לא כן עבדי משה וגו', וכתיב פה אל פה אדבר בו.

חלופי גרסאות

א חיות. ב בעתיקא. ג מרתיכין.

מסרת הזהר

ח) (ישעיה כ"ג) שמות כו צ"ח. ט) (במדבר י"ב) וישב כו צ"ב.

וכל העם רואים את הקולות

הסולם

מאמר

השם הקדוש הוי"ה. כי י' היא אריה, ה' היא שור, ו' היא נשר, ה' אחרונה היא אדם. שהיט ג' קוים ומלכות המקבלתם. ויחזקאל ראה רק דמות של המרכבות העליונות, כי הוא ראה אותן ממקום שאינו מאיר כל כך. דהיינו בעולם היצירה. למדנו, כעין שיש למעלה, בבינה כן יש למטה מהן, בזו"ג, וכן יש בכל העולמות, הנקראים, בריאה, יצירה, עשיה, כולם אחזים זה בזה וזה בזה. וכל מה שיש בעולם העליון יש בעולם התחתון, והוא ראה אותן, בעולם היצירה.

שכו) ואי תימא לעילא וכי: ואם תאמר שראה אותן יותר למעלה מעולם היצירה. למדנו, משה ראה ממראה המאירה, שהוא ד"א. וכל הנביאים לא ראו אלא מתוך מראה שאינה מאירה, שכתוב, ואראה מראת אלקים חסר ו' שהיא מלכות. וכתוב, אם יהיה נביאכם ה' במראה אליו אתודע וגו' לא כן עבדי משה וגו' וכתוב, פה אל פה אדבר בו.

א"ר

שכה) א"ר חייא וכי: אר"ה, כתוב, בארץ כשדים. והרי כתוב, הן ארץ כשדים זה העם לא היה, למה נגלתה השכינה שם. אם תאמר, בשביל ישראל, היה טוב שהשכינה תשרה בתוכם ולא תהיה נגלית. ומשיב, אלא כך למדנו, אם לא היתה נגלית, לא היו יודעים שהשכינה בתוכם.

שכו) והא דאתגלייא וכי: ומה שנתגלתה, מה כתוב, על נהר כבר, דהיינו על מים, במקום שאינו נטמא ואינו שורה בו טומאה. ונהר ההוא היה אחד מארבעה נהרות היוצאים מעדן, שכתוב, על נהר כבר, מהו כבר. שכבר היה, ממקום שהשכינה שורה עליו. וכתוב, ותהי עליו שם יד ה', שם, ולא במקום אחר.

שכו) אמר רבי חייא וכי: אר"ה, כתוב, ומתוכה דמות ארבע חיות וגו'. למדנו בסוד העליון, ארבע חיות יש שהם לפני ולפנים בהיכל הקדוש, שהוא בינה, והן הראשונות, זקנים הנמשכים מעתיקא קדישא. הן הכלל של (דפרי י"ב ע"ב)

שכט) א"ר יוסי, ת"ח, דנביאין כלהו לגביה, ד כנוקבא לגבי דכורא, דכתיב פה אל פה אדבר בו ומראה. ולשאר נביאים ה כתיב, במראה אליו אתודע. במראה ולא ו מראת. כ"ש יחזקאל, דאפילו מראה לא כתיב ביה, אלא מראת חסר, וכ"ש דכתיב במשה, ולא בחידות, אלא כל מלה על בורייה. זכאה איהו דרא, דנביאה ז דא שרי בגוייהו.

של) א"ר יוסי ברבי יהודה, אפין באפין חמו ישראל זיו יקרא ה דמלכיהון, ולא הוה בהון סומין, וחגרין, וקטיעין, וחרשין. סומין, משמע ו דכתיב וכל העם רואים. חגרין, דכתיב ויתיצבו בתחתית ההר. קטיעין ו חרשין, ונעשה ונשמע. ולזמנא דאתי כתיב ו אז ידלג כאיל פסח ותרון לשון אלם.

שלא) וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר. רבי יהודה פתח, (ז) מי ימלל גבורות יי' ישמיע כל תהלתו. בכמה ארחין, אורייתא אסהידת בכר נש, דלא יחוב קמי מאריה. בכמה ארחין, יהיב ליה עיטא, דלא יסטי מארחוי לימינא ולשמאלא. בכמה ארחין יהיב ליה עיטא, היך יתוב קמי מאריה, וימחול ליה.

שלב) דתנן, שית מאת ותלת עשר זיני עיטא, יהיב אורייתא לכר נש, למהוי שלים במאריה, בגין דמאריה בעא לאוטבא ליה בעלמא דין ובעלמא דאתי. ויתיר בעלמא דאתי, דהא תנינן, כל מה דקודשא בריך הוא אשלים ליה לבר נש, מאינון טבאן דזכי בהו לעלמא דאתי אשתלים בהו. מאי טעמא. משום דעלמא דאתי דקודשא בריך הוא הוי.

מסרת הזהר

(י) (ישעיה ל"ה). כ) (שמות כ') וארא כד צ"ר. ז) (תהלים ק"ו) ב"ב מ צ"א תולדות א צ"ב.

חלופי גרסאות

ד כנוקבי לגבי דכר. ה ל"ג כתיב ; מוסיף כתיב במראות ולמשה ה' ו מראה. ז ל"ג דא. ח דמאריהון. ט ל"ב וחרשין. י ל"ג דכתיב. כ ל"ג חרשין.

מאמר

הסולם

וידבר אלקים

ולעתיד לבא כתוב, אז ידלג כאיל פסח ותרון לשון אלם. שלא) וידבר אלקים את כל וגו' ; רבי יהודה פתח, מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו. בכמה דרכים מעידה התורה באדם, שלא יחטא לפני אדונו. בכמה דרכים נותנת לו עצה שלא יסור מדרכיו לימין ולשמאל. בכמה דרכים נותנת לו עצה, איך לשוב לפני אדונו, וימחול לו.

שלב) דתנן שית מאה וכו' : שלמדנו, שש מאות ושלוש עשרה מיני עצות נותנת התורה לאדם להיות שלם עם אדונו, משום שאדונו רצה להטיב לו בעולם הזה ובעולם הבא. וביותר, בעולם הבא. כי למדנו כל מה שהקב"ה משלים את האדם, מטיב הזה שזוכה בהם לעולם הבא הוא נשלם בו. מה הטעם. משום שעולם הבא הוא של הקב"ה.

והכי

שכט) א"ר יוסי ת"ח וכו' : אר"י, בוא וראה, שהנביאים כולם כלפי משה, הם כנוקבה כלפי זכר, שכתוב פה אל פה אדבר בו ומראה. שהיא בהכרח מראה המאירה, שהרי כתוב, פה אל פה אדבר בו. ולשאר הנביאים כתוב, במראה אליו אתודע, שהיא מראה שאינה מאירה. וכתוב, במראה, ולא במראת חסר ו'. כל שכן יחזקאל, שאפילו מראה לא כתוב בו, אלא מראת חסר ו'. שהוא דאה בעולם היצירה. וכל שכן שכתוב בו, במשה, ולא בחידות, אלא כל מלה על בירווי אשרי הדור, שנביא הזה היה שורה בתוכם.

של) א"ר יוסי ברבי יהודה וכו' : אר"י בר"י, פנים בפנים ראו ישראל זיו יקר מלכם, ולא היה בהם עורים ופסחים וקצוצי ידים וחרשים. עורים, משמע, משכתוב, וכל העם רואים. פסחים, משכתוב, ויתיצבו בתחתית ההר. קצוצי ידים וחרשים, שכתוב נעשה ונשמע (דפו"י דף פ"ב ע"ב)

שלג) והכי תנינן, האי עלמא לקבליה דעלמא דאתי, לא הוי אלא כפרוזדור לגבי ט טרקלין. וכד זכי ההוא זכאה, בדידיה זכי. דתניא, כתיב ט ונחלה לא יהיה לו בקרב אחיו. מ"ט. משום ד"י הוא נחלתו. זכאה חולקיה, מאן דזכי לאחסנא אחסנתא עלאה דא. זכי ט בה בעלמא דא, ובביתא דהאי עלמא. כך בעלמא דאתי, ובביתא עלאה קדישא, דכתיב ט ונתתי להם בביתי ובחומותי יד ט ושם, * זכאה חולקיה דההוא זכאה, דמדוריה עם מלכא בביתיה.

שלד) ר' שמעון אמר, זכאה חולקיה דההוא זכאה, דזכי להאי דכתיב, ט אז תתענג על יי, עם יי לא כתיב, אלא על יי. מאי על יי. אתר דעלאין ותתאין אתמשכן ט מיניה, ותאבין לההוא אתר, דכתיב ט מאין יבא עזרי. וכתיב, ט ועד עתיק יומיא מטה וקדמוהי הקרבוהי. ותיאובתא וענוגא ז דצדיקיא, לאסתכלא לההוא זיוא, ט דכל זיוא ר מיניה נפקא, ואתמשכן מניה כל אינון כתרין.

שלה) תו אר"ש, תנינן בהאי קרא אז תתענג על יי, סופיה דקרא מה כתיב, והרכבתך על במותי ארץ, על ההוא אתר דאקרי ט במותי ארץ, איהו לעילא מהאי ארץ, וההוא אתר דאקרי במתי ארץ, היינו שמים. והיינו דכתיב על במתי ארץ.

שלו) ט על יי אמר ר' אבא, אז תשב לא כתיב, אלא אז תתענג על יי, היינו

חלופי גרסאות

מסרת הזוהר

ט (דברים י"ח) ח"ג רלה. רנג ט (ישעיה נ"ו) וישב
 ט (ישעיה נ"ח) ב"א ריא צ"ב. ט (תהלים
 קכ"א) לך פו צ"ב. ט (דניאל ז') תולדות פא צ"ה.
 ז ואי תימא דהאי עלמא לאו דידיה הוא אלא הכי.
 ט מוסיף טרקלין בגין כך עלמא דאתי דקב"ה הוי.
 נ על כן לא היה ללוי חלק ונחלה וגו' (דברים י').
 ט ל"ג בה. ט מוסיף ושם עאכו"כ. פ ל"ג מיניה. ז ל"ג
 וההוא אתר דאקרי (במתי ארץ) על (ה') ארץ היינו
 שמים. והיינו דכתיב על ה'. ת ל"ג על ה'.

וידבר אלקים

הסולם

מאמר

שנקרא אין וכתוב, ועד עתיק יומיא מטא וקדמוהי הקרבוהי. דהיינו הכתר שנקרא עתיק יומיא. וחשקם ועינוגם של הצדיקים הוא, להסתכל בזיו ההוא. שכל זיו יוצא ממנו, וממנו נמשכים כל הכתרים. שהם הספירות.

שלה) תו אמר ר' שמעון וכו': עוד, אמר ר"ש. למדנו במקרא זה, אז תתענג על ה'. סופו של המקרא מה כתוב, והרכבתך על במתי ארץ. היינו על מקום ההוא שנקרא במתי ארץ, שהוא למעלה מארץ הזו, דהיינו למעלה מן המלכות שנקראת ארץ, ומקום ההוא שנקרא במתי ארץ, היינו השמים, שהוא ז"א, והיינו שכתוב, על במתי ארץ, כי השמים הם למעלה מארץ.

שלו) על ה' אמר ר"א וכו': אר"א. אז תשב לא כתוב, אלא אז תתענג על ה', היינו שמים שהוא ז"א, שכתוב רומה על השמים אלקים, שפירושו

שלג) והכי תנינן האי וכו': וכך למדנו. עולם הזה כלפי עולם הבא אינו אלא כמו חדר הכניסה כלפי האולם. וכשזוכה אותו הצדיק זוכה בשלו. שלמדנו, כתוב, ונחלה לא יהיה לו בקרב אחיו. מה הטעם. משום שהי"ה הוא נחלתו. אשרי חלקו, מי שזוכה לרשת נחלה עליונה הזו, זוכה בה בעולם הזה, ובבית של עולם הזה, כך זוכה בעולם הבא ובבית העליון הקדוש, שכתוב, ונתתי להם בביתי ובחומותי יד ושם. אשרי חלקו של הצדיק ההוא שמדורו עם המלך בביתו.

שלד) ר' שמעון אמר וכו': רש"א. אשרי חלקו של צדיק ההוא שזוכה לזה, שכתוב, אז תתענג על ה', עם ה' לא כתוב, אלא, על ה', מהו על ה'. ומשיב, הוא מקום שעליונים ותחתונים, נמשכים ממנו ומשתוקקים למקום ההוא שכתוב, מאין יבא עזרי, דהיינו הכתר (דפו"י דף פ"ב ע"ב * דף פ"ג ע"א)

שמים. דכתיב, ^ז רומה על השמים אלהים. והרכבתיך על במתי ארץ, והיינו ארץ החיים, ממשמע דכתיב על במותי, לאכללא ציון וירושלים, דאקרון במתי א ארץ, ^ב והיינו שמים דלעילא, וארץ דלעילא. ומלה דאמר ר' שמעון, הכי הוא, וכלא חד, דכתיב ועד עתיק יומיא מטה וגו', וכל הני מילי לאתר חד סלקין. שלז) אמר ר' אבא לר"ש, לימא לי מר, האי קרא כוליה, ^ג במאי אוקימנא ליה, דכתיב אז תתענג על יי' והרכבתיך על במתי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך. אמר ליה, ^ד הא כלא אתמר, ^ה דתפנוקא ועדונא על יי' כתיב, ^ו אתר דאיהו לעילא. וכתיב ועד עתיק יומיא מטה וגו'. על במתי ארץ כמה דאתמר. שלח) והאכלתיך נחלת יעקב אביך, כמה דכתיב ^ז ויתן לך האלהים מטל השמים וגו', והיינו נחלת יעקב. וברכתא דברייך יצחק ליעקב, על האי שמים קאמר. וברכיה בברכתא, דזמינין בנוי דיעקב, לאחיא בההוא טלא ^ח לזמנא דאתי, דכתיב ויתן לך האלהים. לך ולא לאחרא. מטל השמים, דביה זמינין מתיא לאחיא לזמנא דאתי, דנפיק מעתיקא לזעירא דאפין, ושריא בהאי שמים. אסתכל ר' אבא ואמר, השתא אשתמע כלא ואשתכח דברכתא דיצחק, עלאה ממאי דחשיבנא.

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

א ל"ג ארץ. ב דהיינו. ג ובמאי; ובמה. ד ל"ג הא. ה בתפנוקא. ו ל"ג אתר דאיהו לעילא. ז ל"ג לזמנא דאתי.

ז (תהלים נ"ז). ח (בראשית כ"ז) הקסה"ז קצו צ"א ז"ח מה ט"א שני"א.

וידבר אליקים

הסולם

מאמר

ומוכיח דבריה, שאין כונת ר"ש כתר ממש, שהרי מביא הכתוב, ועד עתיק יומיא מטא. דהיינו רק שמגיע לכתר הנקרא עתיק יומיא. כי מטא פירושו מגיע, והיינו ע"י שמקבל שפע הכתר ממקום ז"א, הוא מגיע לכתר.

שלז) אמר ר' אבא לר"ש וכו': אר"א לר' שמעון, יאמר לי אדוני מקרא זה כולו, כמה הוא מעמיד אותו. שכתוב, או תתענג וגו' והאכלתיך נחלת יעקב אביך. אמר לו ר' שמעון, והרי הכל נאמר. שהתענוג והעדן על ה', כתוב, שהוא למעלה דהיינו כתר כנ"ל. וכתוב, ועד עתיק יומיא מטא וגו'. על במתי ארץ, כמו שאמרנו. שהוא ארץ החיים דהיינו מלכות.

שלח) והאכלתיך נחלת יעקב אביך; הוא כמו שכתוב, ויתן לך האלקים מטל השמים וגו'. וטל השמים, היינו נחלת יעקב. והברכה שברך יצחק ליעקב על שמים הוה אמר, שהוא ז"א, וברכו בברכה, שעתידיים בנוי של יעקב לעמוד לתחיה על ידי טל ההוא לעתיד לבא. שכתוב, ויתן לך האלקים, לך ולא לאחר. מטל השמים, שבו עתידיים המתים לעמוד לתחיה לעתיד לבא. אשר טל הזה יוצא מעתיקא קדישא

שפירושו ז"א. והרכבתיך על במתי ארץ, היינו ארץ החיים. שהיא המלכות שנקראת ארץ, ומשמע משכתוב, על במתי, הוא לכלול ציון וירושלים שהם פנימיות וחיצוניות של יסוד המלכות, והיינו שהכתוב מדבר משמים של מעלה, שהוא ז"א ומארץ שלמעלה, שהיא המלכות. והדבר שאמר ר' שמעון כך הוא כמו שאמרתי, והכל אחד, שכתוב, ועד עתיק יומיא מטא וגו'. וכל אלו הדברים עולים במקום אחד.

פירושו. ר' אבא מבאר דברי ר' שמעון, שאמר, על ה' פירושו כתר, ואומר ר' אבא, שכוונתו שפע הכתר הנמשך לכתר לז"א, והמקבל הוא במקום ז"א. כי אם היתה הכונה במקום כתר, היה צריך לומר או תשב על ה', שישב במקום כתר, והכתוב אומר או תתענג, היינו שיתענג משפע הכתר שבמקום ז"א, הנקרא שמים, ולא ממקום הכתר, שאין השגה שם. וכן על במתי ארץ שמפרש ר"ש שהוא שמים, דהיינו ז"א, אומר ר' אבא שהיא המלכות, דהיינו ג"כ שפע ז"א המקובל ממקום המלכות, הנקראת ארץ, ור"ש, ומלה דאמר ר"ש הכי הלא וכו', כי רק מפרש דבריו כמו שנתבאר. (דפו"י דף פ"ג ע"א)

שלט) [ט] תאנא (ז) מי ימלל גבורת יי. ^ח מי ימלל, מי ידבר מבעי ליה. אמר ר' חייא, כד"א, (ט) וקטפת מלילות בידך. גבורת יי, דסגיאין אינון, ונפקין מגבורה חד. ותאנא, חד גבורה עלאה, עטרא דעטרין, ^ס מתעטרא, ונפקין מיניה חמשין תרעין. מנהון ימינא, ומנהון שמאלא. וכל חד וחד גבורה. אתקרי, וכל חד וחד מתעטרא, [ט] ^ז בקרדיטי גליפין ^ז נהורין, וכלהו אקרונ גבורת יי. (שמ) אמר רבי חייא, גבורת יי חסר כתיב, דהא כלהו כליפין בדא. ישמיע כל תהלתו: דא הוא שכינת זיו יקריה דקב"ה, דכתיב ותהלתו מלאה הארץ. (שמא) אמר ר"ש, כתיב (ח) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן וגו'. שם האחד פישון וגו'. הא אלין בשמהן אקרונ. והני ארבע מההוא נהר דנפיק אתמשכון. מה שמייה דההוא נהרא דנפיק. אמר ר' שמעון, יובל שמייה. דכתיב, (ט) ועל יובל ישלח שרשיו, וכתוב ולא ימיש מעשות פרי. מאי טעמא לא ימיש, משום דעל יובל ישלח שרשיו. ועל דא כתיב, (י) וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו. ובגין כך כתיב יוצא, יוצא ואינו פוסק.

חלופי גרסאות

ח מוסיף מהו מי. ^ס מתעטרין. י אקרי. ^ז בקרדינוי. ל נהורין.

מסרת וזוהר

(ז) (תהלים ק"ו) תולדות א צ"ב. (ש) (דברים כ"ג) ויחי רסא צ"ב. (ח) (בראשית ב') לעיל אות סד צ"צ. (א) (ירמיה י"ז) חיי שרה סג צ"ג ח"ב צח: ח"ג נח. רצ: ב) (ישעיה נ"ח) וירא קטו צ"ה תק"ח קיב ט"א של"ב

דרך אמת [ע] כל זה עד כתיב הם לקוטים ואינם שייכים כלל. [פ] בקרדיטי הוא כמיש בסמוך והוא כמו גרדיני ושרש המלה נגזר ממלת קרדוניתא שהוא רסו על חוזק ותוקף הדין שבהם.

וידבר אליקים

שבסבתה באה הבינה לקטנות. ואורות החקיקות הגבוהות, היינו הג"ר שחזרות לבינה בסבת ירידת המלכות ממנה.

(שמ) אמר ר' חייא וכו': אר"ה על כן, גבורת ה' כתוב חסר ו', משום שכל הגבורות כלולות בזה, דהיינו בגבורה העליונה שהיא בינה. ישמיע כל תהלתו. זו היא השכינה, זיו יקרו של הקב"ה, שכתוב, ותהלתו מלאה הארץ.

(שמא) אמר ר' שמעון וכו': אר"ש, כתוב, ונהר יוצא מעדן וגו' שם האחד פישון וגו'. הרי אלו הנהרות נקראים בשמות, ואלו הארבעה נמשכים מנהר ההוא היוצא מעדן, ומה שמו של הנהר היוצא מעדן. אמר ר' שמעון, יובל שמו, שכתוב, ועל יובל ישלח שרשיו, וכתוב, ולא ימיש מעשות פרי. מה הטעם לא ימיש מעשות פרי, משום דעל יובל ישלח שרשיו, שהיא בינה. ועל כן כתוב, וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו, ששפע הבינה אינו פוסק. וע"כ כתוב, יוצא מעדן, יוצא ואינו פוסק.

תאנא

הסולם

מאמר

קדישא לזעיר אנפין, הנקרא שמים, ושורה בשמים הזה. הסתכל ר' אבא במקרא, ואמר, עתה מובן הכל, ונמצא שברכתו של יצחק היא יותר למעלה ממה שחשבת.

שלט) תאנא, מי ימלל גבורות ה': שואל, אומר, מי ימלל, מי ידבר היה צריך לומר. אמר ר' חייא, כמש"א, וקטפת מלילות בידך. שנקראים כן, משום שמפרישים הגרעינים מן השבלת על ידי מלילה, אף כאן מי ימלל, פירושו, מי ימלל ויבטל גבורות ה'. גבורת ה', חסר ו' של סימן הרבים, רומז, שגבורות הרבה הן, ויוצאות מגבורה אחת. ולמדנו, גבורה עליונה אחת, עטרה של העטרות, שהיא בינה שדינים מתעוררים ממנה, מתעטרת, ויוצאים ממנה חמשים שערים, מהם ימין, ומהם שמאל, וכל אחד ואחד נקרא גבורה, וכל אחד ואחד מתעטר באורות של חקיקות הגבוהות, וכולם נקראים גבורות ה'.

חקיקות הגבוהות, היינו חקיקות הדין שנעשו בבנינה על ידי עליית המלכות אליה, (דמ"ו דף פ"ג ע"א)

(שמב) תאנא א"ר שמעון כתיב ^א וידבר אלהים את כל הדברים וגו', וידבר, בגין לאכרזא מילין. דתאנא, בשעתא דקודשא בריך הוא אתגלי, ושאר לילא, עלאין ותתאין אתחלחלו, ונפקו נשמתהון דישראל.

(שמג) ותאנא ההוא מלה, הוה טאס מלעילא לתתא, ומתגלפא בארבע רוחי עלמא, וסלקא ונחתא. כד סלקא, אשתאבא מטורי דאפרסמונא * דכיא, ואשתאבא בההוא טלא דלעילא, ואסחר בסחרניהון דישראל, ותבת בהון נשמתהון ואסחר ומתגלפא באתריה, בלוחי אבנא. וכן כל מלה ומלה.

(שמד) אמר רבי שמעון, כל מלה ומלה, הוה מליא בכל אינון טעמין, בכל אינון מלין גזרין, אגרין, ועונשין, רזין וסטרין ^ז כדאסקופא דא, דאיהי מליא מכלא.

(שמה) ובשעתא דהוה נפיק ההוא מלה, אתחזי חד. וכד הוה מתגלפא באתרוי אתחזון בההוא מלה, שבעין ענפין, דסלקין בגוה, וחמשין ^ח כתרין חסר חד מהאי גיסא, וחמשין חסר חד מגיסא אחרא כפטישא דא, בזמנא דאיהו בטש בטנרא. כמה דאת אמר ^ט וכפטיש יפוצץ סלע. והוה חמאן כל ישראל עינא בעינא, והוה חדאן.

(שמו) וכלהו דרין בתראין כלהו אזדמנו לתמן, וכלהו קבילו אורייתא בטורא דסיני, דכתיב ^י כי את אשר ישנו פה וגו', ואת אשר איננו פה עמנו היום. וכלהו כל חד וחד כדקא חזי ליה. וכלהו חמאן ומקבלין מלין.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

^א (שמות כ') לעיל אות שלא צ"כ. ד) (ירמיה כ"ג) מ כאספוקא ; כדא אסקופא. ג רתיכין. ח"א רסב : ח"ב קפב : ח"ג כח : כט. קנב : רכט : רל. רנב : ת"ז ת"ג כח. תס"ז צח : תס"ט קט. ז"ח ד ט"ד שלי"ה תק"ח קו ט"ג ש"ט ט"ד ש"ח קי ט"ב ש"ה. ה) (דברים כ"ט) לך קיג צ"א תק"ח צד ט"א שכיח צו ט"ג ש"ח. דרך אמת ^צ כאוצר הוה המלא מכל דבר.

הסולם

מאמר

וידבר אלקים

(שמב) תאנא א"ר שמעון וכו' : למדנו אמר ר' שמעון, כתוב, וידבר אלקים את כל וגו' : אומר וידבר, ולא ויאמר, הוא משום, כי וידבר הוא בהרמת קול להכריז הדברים. (כמיש בזהר נשא קל"ב ע"ב דפ"י) שלמדנו, בשעה שהקב"ה נתגלה והתחיל לדבר, העליונים והתחתונים נתחלחלו, ויצאו נשמות ישראל.

(שמג) ותאנא ההוא מלה וכו' : ולמדנו, מלה ההיא היתה פורחת מלמעלה למטה, ונחקה בארבע רוחות העולם, ועלתה וירדה. כשעלתה, נתמלאה מהרי אפרסמון הטהור, ונתמלאה בטל ההיא שלמעלה, ומסבת סביב ישראל ומחזירה להם נשמתם. ומסבת וחזרת ונחקה במקומה בלוחות האבן, וכן כל מלה ומלה.

(שמד) אמר ר' שמעון וכו' : אר"ש, כל מלה ומלה היתה מלאה בכל אלו הטעמים, בכל (דמוי דף פ"ג ע"א * דף פ"ג ע"ב)

אלו דברי גזרות, שכר ועונש, סודות וסתרים, כאוצר הוה המלא מכל.

(שמה) ובשעתא דהוה נפיק וכו' : ובשעה שמלה ההיא היתה יוצאת נראית כאחת, וכשהיתה נחקת במקומה, בלוחות האבן, נראים במלה ההיא ע' ענפים שעולים בתוכה, וחמשים כתרין חסר אחד מצד ההיא, וחמשים חסר אחד מצד האחר. כפטיש הוה בזמן שהוא מכה בהר, כש"א כפטיש יפוצץ סלע. והיו רואים ישראל עין בעין והיו שמחים.

(שמו) וכלהו דרין בתראין וכו' : וכל הדורות שאחריהם, כולם נזדמנו שם, וכולם קבלו התורה בהר סיני. שכתוב, כי את אשר ישנו פה וגו' ואת אשר איננו פה עמנו היום. וכולם היו כל אחד ואחד כראוי לו, וכולם רואים, ומקבלים הדברים.

שמו) אלהים : דא גבורה. את : דאתכליל בימינא, כמה דתנינן (1) את השמים, דאיהו ימינא. ואת הארץ, דאיהו שמאלא. דכתיב, (2) אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים. וימינא דא הוא את. כל : (3) לאכללא כל שאר כתרין. הדברים : מתקשרן דא בדא. האלה : כל אינון טעמין, כל אינון רזין, כל אינון סתרין, גזרין יעונשין.

שמח) לאמר : למהוי ירותא לכלא. דכתיב (4) תורה צוה לנו משה מורשה וגו'. ע דאי תימא לגלאה מה דלא אצטריך פ לגלאה לכל ב"נ, כתיב אנכי יי אלהיך. כמה דאנא טמירא וסתים, כך יהיו מלין אלין טמירין וסתימין בלבך. שמט) ד"א וידבר אלהים, חד. את כל הדברים האלה לאמר ז הא חמש דרגין אחרנין. ר' יהודה אמר, וידבר אלהים : גבורה. את : ימינא. כל : דא ודא. אמר ר' יצחק, (5) לאכללא אברהם דכתיב (6) ויי ברך את אברהם בכל. שנ) הדברים : (7) לאכללא שאר כתרין דאתכסיין. האלה : אינון א דאתגליין. ב וכתב וכל העם ראים את הקולת. לאמר : דא הוא דכתיב, (8) אשת חיל עטרת בעלה. וכתב, (9) לאמר הן ישלח איש את אשתו.

שנא) אמר ר' יצחק, אמאי אתיהיבת אורייתא באשא וחשוכא, דכתיב (10) וההר בוער באש עד לב השמים חשך ענן וערפל. דכל מאן דישתדל באורייתא, אשתזיב

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

- (1) (בראשית א') ב"א רסח צ"א. (ז) (ישעיה מ"ח) ב"א רנו צ"ג ז"ח מד ט"ד שכ"ו. (ח) (דברים ל"ג) בא מא צ"ס. (ט) (בראשית כ"ד) בא כז צ"ס. (י) (משלי י"ב) ב"ב ה צ"א. (כ) (ירמיה ג') ח"ב רלס : ח"ג כז. (ג) (דברים ד') הקסח"ז קנב צ"ו.

- ס לאתכללא ול"ג כל. ע ואי. פ ל"ג לגלאה. צ ל"ג הא. ק ל"ג חמש. ר מוסיף ודא האלה אינון דאתגליין דכתיב וכל העם ראים את הקולת ד"א כל. ש לאתכללא. ת לאתכללא. א דאית גבן. ב דכתיב.

חלופי גרסאות

הסולם

מאמר

הדברים האלה לאמר, הרי חמש מדרגות אחרות. שכל מלה היא מדרגה אחת. ר' יהודה אומר, וידבר אלקים, הוא גבורה. את, הוא ימין דהיינו חסד. כל, זה זהה, חסד וגבורה ביחד. אמר ר' יצחק, כל, כולל את אברהם, שכתוב, זה ברך את אברהם בכל.

שנ) הדברים, לאכללא וכו' : המלה הדברים, הוא לכלול שאר הכתרים שנתכסו האלה, לכלול אלו שנתגלו וכתוב, וכל העם רואים את הקולות. שהם המתגלים הנכללים באלה. לאמר, ז"ש אשת חיל עטרת בעלה, דהיינו, שיורה על השכינה. וכתוב, לאמר הן ישלח איש את אשתו, הרי שהמלה לאמר סמוכה אל אשה. אשר כאן יורה על הנוקבא דז"א שהיא השכינה.

שנא) אמר ר' יצחק וכו' : אר"י, למה ניתנה התורה באש וחשך, שכתוב, וההר בוער באש עד לב השמים חשך וענן וערפל. ומשיב, הוא

שמו) אלקים דא גבורה וכו' : וידבר אלקים, הנה השם אלקים, הוא גבורה, את, יורה שנכלל בימין. כמו שלמדנו, את השמים הוא ימין ואת הארץ הוא שמאל, שכתוב, אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים. וימין, זה הוא את. דהיינו חסד. כל, בא לכלול כל שאר הספירות. הדברים, יורה שהדברים מתקשרים ונכללים זה בזה, האלה, יורה על כל הטעמים, וכל הסודות, וכל הסתרים, והגזרות והעונשים. שמה) לאמר, למהוי ירותא וכו' : המלה לאמר, פירושו, להיות ירושה לכל. שכתוב, תורה צוה לנו משה מורשה וגו'. כי אם תאמר כפשוטו, וומר לכל, ולגלות מה שלא בצורך לגלות לכל אדם. הרי כתוב, אנכי ה' אלקיך, יורה, כמו שאני מכוסה וסתים כך יהיו דברים אלו מכוסים וסתומים בלבך.

שמט) ד"א וידבר אלקים וגו' : פירוש אחר, וידבר אלקים, הוא מדרגה אחת. את כל (דפו"י דף ס"ג ע"ב)

מאשא אחרא דגיהנם, ומחשוכא דמחשכין כל שאר עמין לישראל, דזכותיה דאברהם אשתזיבו ישראל מאשא דגיהנם.

שנב) דתניא אמר ליה קב"ה לאברהם, כל זמנא דבניך ישתדלון באורייתא, ישתזבון מאלין. ואי לא, הא נורא דגיהנם דשלטא בהו, וישתעבדון בני עממיא. א"ל, [ק] בתרי קטורי לא מזדקפן מלין, אלא אי ניחא קמך, ישתזבון מנורא דגיהנם, וישתעבדון בני עממיא, עד דיתובון גבך. אמר ליה יאות הוא ודאי, הה"ד (ט) אם לא כי צורם מכרם. מאן הוא צורם. דא הוא אברהם. דכתיב (ו) הביטו אל צור חצבתם. וי"י הסגירם, דא קב"ה, דאסתכם על ידוי.

שנג) [ז] אמר ר' יהודה, מיומא דנפקו ישראל ממצרים עד יומא דאתיהיבת אורייתא, חמשין יומין הוו. מ"ט אמר ר' יהודה, משום אינון שני דיובלא, דכתיב (ט) וקדשתם את שנת החמשים שנה.

שנד) תאנא, אר"ש, ההוא יובלא אפיק לון לישראל ממצרים. ואי תימא, דיובלא ממש, אלא מסטרא דיובלא הוה, ומסטרא דיובלא אתער דינא על מצראי, ובגיני כך [ח] חמשין אלין דיובלא הוו.

שנה) תאנא, לקבל דא, חמשין זמנין אתמר ואדכר באורייתא, נמוסין דמצרים, ושכחי אינון כלהו, אשר (*) הוצאתיך. (ז) ויוציאך. (ח) כי ביד חזקה הוציאך.

מסרת זוהר
 (דברים ל"ב) ח"ג קעג : רצט. תק"ח קכב ט"א
 ש"ב. (ו) (ישעיה נ"א) חיי שרה ח' צ"ד. ת"ז תמ"ב
 פב. תמ"ז פג : תס"ז צח. (ט) (ויקרא כ"ה) לך קמד
 חלופי גרסאות
 ג מוסיף חמשין יומין.
 (דברים ד') בא לו צ"פ. (ז) (שמות י"ג).

דרך אמת [ז] בשני קשרים ר"ל שיהיו ישראל קשורים בשני ענויים דהיינו גיהנם וגלות א"א אלא טוב שיהיו בגלות ויהיו ניצולים מגיהנם. [ח] עיין בפרדס רמונים "הרמיק" שער י"ג פ"ב.

מאמר הסולם וידבר אלקים

הוא משום. שכל מי שעוסק בתורה ניצל מאש אחרת, של גיהנם, ומחושך שמחשיכים כל שאר העמים לישראל, שבזכותו של אברהם נצולו ישראל מאש של גיהנם.

שנב) דתניא אמר ליה וכו' : שלמדנו, אמר לו הקב"ה לאברהם כל זמן שבניך יעסקו בתורה יהיו ניצולים מאלו מאש וחשך, ואם לא, הרי אש של גיהנם שולטת בהם, וישתעבדו בין האומות. אמר לו אברהם, בשני קשרים לא יקומו הדברים, דהיינו אש גיהנם וגלות, אלא אם טוב לפניך, יהיו ניצולים מאש גיהנם וישתעבדו בין העמים עד שישובו אליך. אמר לו הקב"ה, כן הוא ודאי, זה שכתוב, אם לא כי צורם מכרם. מי הוא צורם. זה הוא אברהם, שכתוב, הביטו אל צור חצבתם. וה' הסגירם, וזהו הקב"ה, שהסכים על ידו.

שנג) אמר ר' יהודה וכו' : אר"י מיום שיצאו ישראל ממצרים עד יום שניתנה התורה, הם חמשים יום. מה הטעם. אר"י, משום שהם (י"ג דף פ"ג ע"ב *) דף פ"ד ע"א

שנים של יובל, שהוא בינה, שכתוב, וקדשתם את שנת החמשים שנה. דהיינו שער החמשים שבבינה.
 שנד) תאנא אמר ר"ש וכו' : למדנו, אר"ש, יובל הוא, הוציא את ישראל ממצרים, ואם תאמר יובל ממש, דהיינו בינה בעצמה, לא, אלא מצד יובל היתה היציאה, ומצד יובל נתעורר הדין על המצרים, ומשום זה חמשים שנה אלו הם חמשים שערים של יובל שהיא בינה פירוש. לא בינה עצמה הוציאה את ישראל ממצרים, אלא שהנוקבא דו"א עלתה והלבישה את הבינה, ונעשתה כמוה, והוציאה את ישראל ממצרים. וזה נבחן שהוא מצד הבינה ולא בינה ממש.

שנה) תאנא לקבל דא וכו' : למדנו, כנגד זה חמשים פעמים נאמר ויזכר בתורה המעשים של מצרים, וכולם שבחים הם, דהיינו אשר הוצאתיך מארץ מצרים, ויוציאך ה' משם. כי ביד חזקה הוציאך ה' מארץ מצרים. וכו' וכו'

וכלהו זמני חמשין אינון, ולא יתיר, משום דכלא ביובלא אתעטר, ומסטרא דיובלא אתא כלא. ובגיני כך, אורייתא דאתי מגבורה, אתעטרת י בימינא. דכתיב (ז) מימינו אש דת למו. ותניא חמשא קלין ה הו. וכלהו אתחזיאו בהו, ואתכלילו בהו, ואתעטרו בדא.

שנו) אמר ר' שמעון, בההוא זמנא דקבילו ישראל אורייתא, יובלא דא אעטר בעטרוי לקב"ה, כמלכא דאתעטר בגו חיליה. דכתיב, (ק) צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו. מאן אמו. דא יובלא. ויובלא אתעטר, בחזוהו י ברחימו בשלימו, דכתיב (ר) אם הבנים שמחה. מאן אם הבנים. אר"ש דא יובלא.

שנו) א"ר יהודה, ע"ד כתיב, (ש) ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך. מאן אביך ואמך. א"ר יהודה, כמה דאוקמוהו ט בספרא דצניעותא, דכתיב, (ת) ערות אביך וערות אמך לא תגלה ווי למאן דגלי ערייתיהון.

שנו) תאנא, א"ר יצחק, בשעתא דקב"ה אתגלי בטורא דסיני, אזדעזע טורא. ובשעתא דסיני אזדעזע, כל שאר טורי עלמא אזדעזע, והו סלקין ונחתין, עד דאשיט קב"ה ידוי עלייהו, ואתישבו. וקלא נפקא ומכרזא, (כ) מה לך הים כי תנוס הירדן תסוב לאחור ההרים תרקדו כאילם וגו'.

שנו) ואינון תבאן ואמרינן, מלפני אדון חולי ארץ. אמר ר' יצחק, מלפני ס אדון, דא אימא, דכתיב אם הבנים שמחה. ח חולי ארץ, דא אימא תתאה. מלפני

מסרת הוזהר

(ז) (דברים ל"ג) לעיל אות רצד צ"ת. (ק) (שה"ש ג) ב"א רנ צ"א ז"ח טו ט"ד שי"ג. (ר) (תהלים קי"ג) ויצא סה צ"ב. (ש) (משלי כ"ג) ב"ב צב צ"א (ת) (ויקרא י"ח) ב"א רכו צ"א. (א) (תהלים קי"ד).

חלופי גרסאות

ד מוסיף בגבורה ובימינא. ה מוסיף הו מוכתיב הקולות ולא כתיב קולות. ו אתעטר. ז ליג ברחימו. ח חברייתא. ט מוסיף אדון חולי ארץ. י ליג חולי ארץ. דא אימא תתאה.

מאמר

הסולם

וידבר אליקים

שנו) א"ר יהודה וכו': אר"י, על כן כתוב, ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך. מי הם אביך ואמך. אר"י, הם כמו שבארוה בספרא דצניעותא שכתוב ערות אביך וערות אמך לא תגלה. אוי למי שמגלה ערותם. שה"ס חכמה ובינה המכונים אר"א. (כמ"ש ש"ס, תרומה קע"ז ע"ב דפ"י).

שנו) תאנא א"ר יצחק וכו': למדנא, אר"י, בשעה שנתגלה הקב"ה על הר סיני נודעזע ההר, ובשעה שסיני נודעזע נודעזעו כל שאר הרי העולם, והיו עולים ויורדים עד שהושיט הקב"ה את ידו עליהם והתישבו. וקול יוצא ומכריז, מה לך הים כי תנוס הירדן תסוב לאחור ההרים תרקדו כאילם וגו'.

שנו) ואינון תבאן ואמרינן וכו': והם משיבים ואומרים, מלפני אדון חולי ארץ. א"ר יצחק, מלפני אדון, זה הוא אמא, שהיא בינה שכתוב

זכו. וכולם הם חמשים פעמים ולא יותר משום שהכל נעטר ביובל, שהוא בינה, ומצד היובל בא הכל. ובבינה יש חמשים שערים. ומשום זה התורה הבאה מגבורה נעטרה בימין, שכתוב מימינו אש דת למו. ולמדנו חמשה קולות היו במתן תורה, כנגד חג"ת נ"ה דבינה, וכולם נראים בהם ונכללו בהם. ונתעטרו בזה, בבינה שנו) אמר ר' שמעון וכו': אר"ש, בומן ההוא שקבלו ישראל את התורה, יובל זה, שהיא בינה, העטיר בעטרות שלו להקב"ה, שהוא ז"א, כמלך המתעטר בתוך צבאיו. שכתוב, צאנה וראנה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו. מי אמו. זה הוא יובל. כי בינה הנקראת יובל היא אמא של ז"א, שנקרא שלמה. והיובל נתעטר בשמחה באהבה ובשלימות, שכתוב, אם הבנים שמחה. מי היא אם הבנים. א"ר שמעון, זה היא יובל.

(דפ"י דף פ"ד ע"א)

אלוה יעקב, דא הוא כ אבא, דכתיב, (א) בני בכורי ישראל. ועל האי כתיב בעטרה שעטרה לו אמו.

(ס) מהו בעטרה. א"ר יצחק, כמה דכתיב, (א) ושאלו אנשיו עוטרם את דוד. משום דמתעטר, בחורא בסומקא ובירוקא, בכל גוונין דכלהו כליין ביה, ואסתחרן ביה. אמר ר' יהודה, בעטרה שעטרה לו אמו. מאן עטרה. דכתיב, (ד) ישראל אשר בך אתפאר. וכתיב (ה) ובית תפארתי אפאר.

(סא) אמר ר' יצחק, אורייתא אתיהיבת באשא אוכמא, על גבי אשא חורא, לאכללא ימינא בשמאלא, ושמאלא דאתחזר ימינא, דכתיב מימינו אש דת למו. (סב) א"ר אבא, בשעתא דתננא דסיני הוה נפיק, סליק ג' אשא, ומתעטר בבהוא תננא, באתגלייא, כאתכלא דא, וסליק ונחית, וכל ריחין ובוסמין דבגנתא דעדן, הוה סליק ההוא תננא, בחיזו דחור וסומק ואוכם, הה"ד, (א) מקטרת מר ולבונה מכל אבקת רוכל.

(סג) ההוא תננא מאן הוה. אמר ר' יצחק, שכינתא דאתגלי לתמן, כד"א, (ז) מי זאת עולה מן המדבר כתמרות עשן. אמר ר' יהודה, למה לך כולי האי הא קרא שלים הוא, דכתיב והר סיני עשן כלו מפני אשר ירד עליו יי באש ויעל עשנו כעשן הכבשן. זכאה עמא דחמאן דא, וידעין דא.

חלופי גרסאות

כ כ"י. ל ל"ג אשא. מ ההוא. נ באתכללא; דאתכללא ול"ג באתגלייא; באתגלייא ול"ג כאתכלא; כאלכלא (ד"א).

מסרת הוהר

(ב) (שמות ד') לעיל אות רנו צ"ק. (ג) (שמואל א' כ"ג). (ד) (ישעיה מ"ט) לעיל אות רנו צ"ר. (ה) (שם ס') וירא קרב צ"ב. (ו) (שה"ש ג') הקסה"ז קלו צ"א. (ז) (שם) לעיל אות שסב צ"ו.

וידבר אלקים

בשמאל והשמאל שהחזר לימין, שכתוב, מימינו אש דת למו.

(סב) אמר ר' אבא וכו': אר"א, בשעה שעשן הסיני היה יוצא, עלתה האש והתעטרה בעשן ההוא בגלוי, והיתה נראית כאשכול הזה. ועלתה וירדה. וכל הריחות והבשמים שבגן עדן, היה מעלה עשן ההוא, במראה של לבן ואדום ושחור, ז"ש, מקטרת מר ולבונה מכל אבקת רוכל.

(סג) ההוא תננא מאן וכו': עשן זה מי היה. א"ר יצחק, הוא, השכינה שנתגלתה לשם. כש"א, מי זאת עולה מן המדבר כתמרות עשן. שטובב על השכינה. א"ר יהודה, למה לך כל כך, הרי מקרא שלם הוא, שכתוב, והר סיני עשן כולו מפני אשר ירד עליו ה' באש ויעל עשנו כעשן הכבשן. אשרי העם שראו את זה ויודעים את זה.

אמר

הסולם

מאמר

שכתוב, אם הבנים שמחה. חולי ארץ, זו היא אמא תחתונה, שהיא מלכות. מלפני אלקי יעקב, זה הוא אבא, שהוא ז"א, אבא תתאה, שכתוב בני בכרי ישראל, דהיינו ז"א שנקרא ישראל. ועל זה כתוב, בעטרה שעטרה לו אמו, שהיא בינה י.

(ס) מהו בעטרה וכו': שואל, מהו בעטרה שעטרה לו. א"ר יצחק, כמו שכתוב, ושאלו אנשיו עוטרם את דוד. שהוא לשון מסבבים. משום שז"א מתעטר ומטובב על ידי אמא בלבן אדום וירוק בכל הצבעים שה"ס ג' קוים, שכולם כלולים בו ומסבבים בתוכו. אמר ר' יהודה, בעטרה שעטרה לו אמו, מהו עטרה. היינו שכתוב, ישראל אשר בך אתפאר. וכתוב, ובית תפארתי אפאר. דהיינו הג"ר, שהם פאר של ז"א הנקרא ישראל. ונקרא תפארת.

(סא) אמר ר' יצחק וכו': אר"י, התורה ציתנה באש שחורה על אש לבנה, לכלול הימין (דפו"י דף פ"ד ע"א)

שסד) א"ר חייא, כד אתגליפו אתוון בלוחי אבנא, הו מתחזיין בתרין סטרין. מסטרא דא, ומסטרא דא, ולוחין מאבן ^ו סנפירינון הו, ואתגליפו ואתחפייין באשא חוורא, ואתוון הו מאשא אוכמא, ומתגלפן בתרין סטרין, מסטרא דא ומסטרא דא.

שסה) אמר ר' אבא, לוחין הו בעינייהו, ואתוון הו טאסיין, ומתחזיין בתרין אשין, אשא חוורא, ואשא אוכמא, לאתחזאה כחדא, ימינא ושמאלא, דכתיב ^ח ארך ימים בימינה בשמאלה וגו'. והא כתיב מימינו אש דת למו. אלא מסטרא ^ת דגבורה הוה, ואתכלילת ^א בימינא. ובגין כך אשא חוורא ואשא אוכמא. שסו) תאנא, כתיב ^ט והלחת מעשה אלהים המה ^ו וגו', א"ר יהודה, והלחת ^ע כתיב, חד. תרי הו ומתחזיין חד. ועשר אמירן מתגלפי בהו. חמש כלילין בחמש, למהוי כלא ימינא. מעשה אלהים המה ודאי.

שסז) רבי יצחק אמר, של סנפירינון הו, * ותרין אבנין הו. ואבנין הו סתימאן. נשיב קב"ה ברוחא, ואתפשטו ואתגליפו תרין לוחין. ר' יהודה אמר, כעין סנפירינון ^פ הו. משמע דכתיב מעשה אלהים המה.

שמח) אמר ליה, אי הכי, סנפירינון דא דהוא אבנא טבא יקרא משאר אבנין, לאו עובדא דקב"ה אינון. ^צ א"ל, במאי אוקימנא מעשה אלהים המה. המה

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ח (משלי ג') וישלח ליה צ"ג. ט (שמות ל"ב) ב"א ^ו מוסיף וגו' מעשה אלקים ודאי. ע ל"ג כתיב. פ מוסיף הו דהוה אבן טבא. צ ל"ג א"ל; אלא.

דרך אמת ^ו ספיר היו. ^ת צ"ב קסב רכג א רז ב ויקרא קעו א. ^א קכב א צו לב א. פ. ב.

ההלחות מעשה אלקים המה

הסולם

מאמר

כלולים בחמשה, כדי שיהיה הכל ימין. מעשה אלקים המה ודאי.

שסז) ר' יצחק אמר וכו': ר"א. של ספיר היו, ושני אבנים היו, והאבנים היו סתומים, נפח הקדוש ברוך הוא ברוח, ונתפשטו ונחקקו ב' לוחות. ר' יהודה אמר, כעין ספיר היו, ולא ספיר ממש, זה משמע משכתוב, מעשה אלקים המה. ואם היו אבן ספיר הרי הם כשאר אבנים טובות, ולא מעשה אלקים.

שמח) אמר ליה אי וכו': א"ל א"כ. ספיר זה שהוא אבן טוב יקר משאר האבנים, אינו מעשה אלקים, והלא כל הבריאה היא מעשה אלקים. אמר לו כמה אנו מבארים הכתוב מעשה אלקים המה, המה בדיוק, שהם מעשה אלקים ביחוד, ואינם נכללים במעשי הבריאה. אלא בוא וראה, כתוב והלחות מעשה אלקים, הלוחות כתוב, ולא כתוב, והאבנים מעשה אלקים המה. אלא שנפח באבנים ונחפוטנו ונחקקו

שסד) אמר ר' חייא וכו': אר"ה. כשנחקקו האותיות בלוחות האבן, היו נראות משני הצדדים, מצד זה ומצד זה. והלוחות מאבן ספיר היו, ונחקקו ונתכסו באש לבנה, והאותיות היו מאש שחורה, ונחקקו משני הצדדים מצד זה ומצד זה.

שסה) אמר ר' אבא וכו': אר"א. הלוחות היו בעינם, דהיינו בשלימות בלי שינוי, והאותיות היו פורחות ונראות בשתי מיני אש, אש לבנה ואש שחורה, כדי להראות יחד ימין ושמאל, שלבן הוא ימין ושחור הוא שמאל. שכתוב, ארך ימים בימינה בשמאלה וגו'. שואל הרי כתוב, מימינו אש דת למו. ומשיב, אלא מצד הגבורה היתה, שהוא שמאל ונכללה בימין, ומשום זה היתה בה, אש לבנה ואש שחורה.

שסו) תאנא כתיב וכו': למדנו, כתוב, והלוחות מעשה אלקים המה וגו'. אמר ר' יהודה, והלוחות כתוב, חסד יר, דהיינו אחד, שנים היו ונראו כאחד. ועשרה דברות נחקקו בהם. חמשה (דפו"י דף ס"ו ע"א י) דף פ"ד ע"ב)

דייקא. ^ר אלא ת"ח, כתיב והלחת מעשה אלהים. הלחת כתיב, ולא כתיב והאבנים מעשה אלהים המה.

שסט) אמר ר' שמעון, כלא חד הוא, אבל אלין תרין לוחין עד לא אתברי עלמא הוה, ואסתלקו מערב שבת, ועבד לון קב"ה, ועובדוי הוו.

שע) ממה אתעבידו. תאנא, מההוא טלא עלאה, דנגיד מעתיקא קדישא. וכד נגיד ואתמשך לחקל דתפוחין קדישין, נטל קב"ה תרין כפורי מנייהו, ואתגלידו, ואתעבידו תרין אבנין יקירין. נשב בהו, ואתפשטו לתרין לוחין, הה"ד מעשה אלהים המה והמכתב מכתב אלהים הוא. כמה דכתיב, ^י כתובים באצבע אלהים. שעא) תאנא, אצבע אלהים. ההוא אצבע סליק לעשרה. כמה דאתמר, אצבע אלהים היא. וכל אצבע ואצבע סליק לעשרה, עד ה דאתעביד ידא שלימתא, דכתיב ^ו וירא ישראל את היד הגדולה.

שעב) אמר ר' יהודה, חרות על הלחת, נקיבן הוו אבנין, ואתחזיאו לתרין סטרין, חרות גלופא דגליפין. אמר ר' אבא, מהאי סטרא אתחזי סטרא אחרא, ואתקרי מהכא, מה דכתיב בסטרא אחרא.

שעג) רבי אלעזר אמר, בנס הוו כתיבין, דכל בני נשא, הוו אמרין וסהדין, דהא מכתב אלהים הוא ודאי, דהא כל בני עלמא לא יכלין למנדע לון כמה דהוו. שעד) לדעתייהו דאינון דאמרין, נקיבין הוו, מי כתיב חרות בלחת, על הלחת כתיב. אלא הכי תאנא, חמשא קלין אינון לימינא, וחמשא לשמאלא. ואינון

חלופי גרסאות
ק א"ל. ר דיתעבד.

מסרת הזהר
^י (דברים ט'). ^ו (שמות י"ד) ב"ב קעג צ"ג.

והלוחות מעשה אלקים המה

הסולם

מאמר

כמו שלמדנו, אצבע אלקים היא. וכל אצבע ואצבע עולה לעשר, עד שנעשו יד שלם. שכתוב, וירא ישראל את היד הגדולה. אף כאן אצבע אלקים עולה לעשר.

שעב) אמר ר' יהודה וכו': אר"י, חרות על הלחת, נקובים היו כתב האבנים מעבר לעבר, והכתב נראה משני הצדדים. חרות, פירושו, חקיקת החקיקות, דהיינו מעבר לעבר. אמר ר' אבא מצד הזה נראה צד האחר, ונקרא מכאן, מה שכתוב בצד האחר.

שעג) אלעזר אמר וכו': רא"א. בנס היו כתובים, שכל בני אדם היו אומרים ומעידים שהוא מכתב אלקים ודאי, כי כל בני העולם לא יכלו לדעת אותם כמו שהיו.

שעד) לדעתייהו דאינון דאמרין וכו': שואל, לדעתם של אלו האומרים שהיו נקובים מעבר לעבר, מי כתוב, חרות בלוחות, חרות על הלוחות כתוב. ולא מעבר לעבר, ומשיב, אלא כך למדנו, חמשה קלות הם לימינא וחמשה

ונחקו שני לוחות כנ"ל. והאבנים עצמם היו אבן ספיר ממש.

שסט) אמר ר' שמעון וכו': אר"ש, הכל הוא אחד. שדברי ר' יוסי ודברי ר' יהודה הולכים אל מקום אחד. אבל אלו שני לוחות, היו עד שלא נברא העולם ועלו מערב שבת, ועשה איתם הקב"ה, ומעשיו היו.

שע) ממה אתעבידו וכו': שואל, ממה נעשו הלוחות. ומשיב, למדנו, מטל העליון הוא הנמשך מעתיקא קדישא, שהוא הכתר, וכשנוזל ונמשך לשדה תפוחים קדושים, שהיא המלכות, לקח הקב"ה שתי כוסות מהם ונקפאו ונעשו שתי אבנים יקרות. נפח בהם, ונתפשטו לשני לוחות ז"ש מעשה אלקים המה והמכתב מכתב אלקים. כמ"ש כתובים באצבע אלקים.

שעא) תאנא אצבע אלקים וכו': למדנו אצבע אלקים. הנה אצבע ההוא עולה לעשרה, כי עשך אצבעות הן עשר ספירות, וכלולות זה מזה ויש בכל אצבע עשר ספירות.

(דפו"י דף פ"ד ע"ב)

דשמאלא כליין בימינא. ומן ימינא, אתחזון אינון דשמאלא, והכא כלא איהו ימינא, ואתכלילין אליין באלין, מאן דהוה בסטרא דא, חמי לסטרא אחרא, וקרי לון לאינון אתוון. דהא תנינן, שמאלא אתחזר ימינא, דכתיב מימינו אש דת למו, ובגין כך מכתב אלהים הוא ודאי.

שעה) הא כיצד, מאן דהוה מסטרא דא, הוה ^ה קרי בדא, אנכי יי' אלהיך. ומאלין אתוון הוה חמי, וקרי לא תרצח. הוה קרי לא יהיה לך. והוה חמי וקרי, לא תנאף. והוה קרי לא תשא את שם יי' אלהיך לשוא. והוה חמי וקרי לא תגנב. וכלא מסטרא דא, וכך לכלהו, וכדין מסטרא אחרא, וכלהו כליין דא בדא כה"ג. הה"ד ^ז מכתב אלהים הוא. מכתב אלהים הוא ודאי.

שעו) וירד משה אל העם ויאמר אליהם. ^ח רבי יוסי אמר, מאי אמירא דא דכתיב ויאמר אליהם, ולא כתיב מאי קאמר. א"ר יצחק, תא חזי, ארחא דעלמא הוא, כד אתי חדוותא לבר נש, או כד אתי צערא, ^א עד לא ידע מניה לא יכיל למסבל, דהא לבא אתפרח לשעתא. וכד ידע מניה, קאים בקיומיה, ויכיל למסבל. ^ב כל שכן הכא, דהא משה אמר לון כל מה דהוה לבתר, ואתקיף לבייהו במלין, ולא יכילו למסבל. כ"ש אי לא אמר לון מידי. ובג"כ ויאמר אליהם בקדמיתא, ואתתקיף לבייהו. ולביתר וידבר אלהים.

שעו) ועם כל דא, לא יכילו למסבל, דהא תנינן, אמר ר' יהודה אמר ר' חייא אמר ר' יוסי, כד שמעו מלה דקב"ה, ^ג פרחת נשמתיהו, וסלקא נשמתיהו דישראל, עד כורסי יקרא די"יה, לאתדבקה תמן.

מסרת הזהר

(שם ל"ב) ב"א שמש צ"ב.

חלופי גרסאות

ש קרא ; יקר. ת ל"ג מן ר"י עד ולא. א כה.
ב והכא לאו הכי. ג אתפרח.

מאמר

הסולם

והלוחות מעשה אלקים המה

והכל מצד זה שבימין, וכך לכולם כן מצד האחר, וכולם כלולים זה בזה כאופן הזה. ד"ש מכתב אלקים הוא. מכתב אלקים הוא ודאי. שעו) וירד משה אל העם ויאמר אליהם ; ר' יוסי אמר, מהו אמירה הזו שכתוב, ויאמר אליהם, ולא כתוב מה שאמר. א"ר יצחק בוא וראה, דרך העולם הוא, כשבא שמחה לאדם, או כשבא צער, בטרם שיבין אותו אינו יכול לסבול, כי לבו פורח ממנו מיד, וכשמבין ויודע אותו, הוא עומד בקיומו ויכול לסבול. כל שכן כאן, שמשא אמר להם מה שיהיה לאחר כך וחיזק לבם בדברים, ועם זה לא יכלו לסבול, כל שכן אם לא היה אמר להם כלום. ומשום זה ויאמר אליהם מתחילה, וחיזק את לבם, ואח"כ וידבר אלקים.

שעו) ועם כל דא וכי' : ועם כל זה, לא יכלו לסבול. כי למדנו, א"ר יהודה אמר ר'

וחמשה לשמאל, ואלו של השמאל כלולים בימין, ומן הימין היו נראים אלו שבשמאל. וכאן, בלוחות, הכל הוא ימין שנכללו אלו ה' הדברות שבשמאל באלו שבימין. וע"כ מה שהיה בצד זה רואה לצד האחר וקורא אלו האותיות. באופן, שזה הנס הנאמר בלוחות שקורא מצד זה מה שכתוב בצד זה אינו נאמר על פנים ואחור של הלוחות, אלא על ימין ושמאל שבהם. כי לא היו חרותים מעבר לעבר. כי למדנו, השמאל חזר לימין, שכתוב, מימינו אש דת למו. ומשום זה מכתב אלקים הוא ודאי.

שעה) הא כיצד, מאן וכי' : ומפרש. איך זה היה מי שהיה מצד זה היה קורא אנכי ה' אלקיך, ומאלו האותיות היה רואה וקורא לא תרצח. היה קורא לא יהיה לך, והיה רואה וקורא לא תנאף. והיה קורא לא תשא את שם ה' אלקיך לשוא. והיה רואה וקורא לא תגנב. (דפו"י דף פ"ד ע"ב)

שעח) אמרה אורייתא קמיה דקודשא בריך הוא, וכי למגנא הוינא מתרי אלפי שנין, עד לא אתברי עלמא, למגנא ד כתיב ה בה, ו (ו) ואיש * איש מבני ישראל ומן הגר הגר בתוכם (ג) ואל בני ישראל תדבר לאמר. (ט) כי לי בני ישראל עבדים. אן אינון בני ישראל. בה שעתא, אהדרת אורייתא נשמתיהו דישראל, כל חד וחד לאתריה. אורייתא אתקיפת, ואחידת בהו בנשמתיהו, לאהדרא להו לישראל הה"ד (ט) תורת יי תמימה משיבת נפש. משיבת נפש ממש.

שעט) (י) תאנא, כתיב (ג) וישב שלמה על כסא יי למלך, כמה דכתיב, (ז) שש מעלות לכסא. ר' אבא אמר, דקיימא סיהרא באשלמותא. דתנינן, ביומוי דשלמה, קיימא סיהרא באשלמותא.

שפ) אימתי באשלמותא. דקיימא בחמשה עשר, כמה דתנינן, אברהם. יצחק. יעקב. יהודה. פרץ. חצרון. רם. עמינדב. נחשון. שלמון. בועז. עובד. ישי. דוד. שלמה. כד אתא שלמה, קיימא סיהרא באשלמותא. הה"ד, וישב שלמה על כסא יי למלך. ו כתיב שש מעלות לכסא. כלא כגוונא דלעילא.

שפא) ביומוי דצדקיה, קיימא סיהרא בפגימותא, ואתפגים. כד"א, (ק) וירח לא יגיה אורו. דתנינן, ביומוי דצדקיה, אתפגים סיהרא, ואתחשכו אנפייהו דישראל.

חלופי גרסאות

ד מוסיף הוא כתיב. ה ל"ג בה ; ביה. ו תאנא כתיב (ד"ה א' ה') ותרב חכמת שלמה וגוי מאי ותרב א"ר אבא דקיימא סיהרא באשלמותא מאי באשלמותא דקיימא בחמשה עשר. ז ל"ג מן ו כתיב עד ביומוי.

מסרת הזהר

(ח) (ויקרא י"ז) ח"ב קמב : (ו) (ויקרא כ"ד) ח"ג קו. (ט) (שם כ"ה) ח"א רסה : בא מזו צ"ו ח"ב קצב. ח"ג ז : כט. קיא : קצו. רכג. ט) (תהלים י"ט) הקסה"ז קיו צ"ב. (ג) (ד"ה א' כ"ט) צ) (מלכים א' י') שמות צז צ"ק. (ק) (ישעיה י"ג) וישב כב צ"ג.

והלוחות מעשה אלקים המה

הלבנה במלואה, שלמדנו, בימיו של שלמה עמדה הלבנה במלואה. דהיינו הנוקבא דד"א הנקראת לבנה, היתה בכל שלמותה.

שפ) אימתי באשלמותא וכי : שואל, מתי הלבנה שהיא המלכות היא במלואה. ומשיב בשעה שעומדת בחמשה עשר מלכ"ס, כמו שלמדנו אברהם, יצחק, יעקב, יהודה, פרץ, חצרון, רם, עמינדב, נחשון, שלמון, בועז, עובד, ישי, דוד, שלמה. כשבא שלמה, שהוא מלך הטי"ו, עמדה הלבנה, שהיא המלכות, במלואה ז"ש וישב שלמה על כסא ה' למלך, שהוא המלכות. וכתוב, שש מעלות לכסא. כנגד חג"ת נה"י שלה, הכל כעין של מעלה.

שפא) ביומוי דצדקיה וכי : בימיו של צדקיה, עמדה הלבנה, שהיא המלכות, בחסרון, ונפגמה. כש"א וירח לא יגיה אורו. שלמדנו בימיו של צדקיהו נפגמה הלבנה, ונחשכו פניהם של ישראל.

הסולם

מאמר

ר' חייא אמר ר' יוסי, כששמעו מלה של הקב"ה, פרחו נשמתם, ועלו נשמות ישראל עד כסא הכבוד שלו להתדבק שם.

שעח) אמרה אורייתא קמיה וכי : אמרה התורה לפני הקב"ה, וכי לחנם הייתי שני אלפים שנה מטרם שנברא העולם. לחנם כתוב בה, ואיש איש מבני ישראל ומן הגר הגר בתוכם. ואל בני ישראל תדבר לאמר. כי לי בני ישראל עבדים. איפה הם בני ישראל. בה בשעה החזירה התורה את נשמות בני ישראל כל אחת ואחת למקומה. התורה התקיפה ואחזה בהן בנשמות להחזירן לישראל. ז"ש תורת ה' תמימה משיבת נפש, משיבת נפש ממש. כי השיבה נשמות ישראל אחר שפרחו מהם.

שעט) תאנא כתיב וכי : למדנו, כתוב, וישב שלמה על כסא ה' למלך. כמו שכתוב, שש מעלות לכסא. כנגד שש הספירות חג"ת נה"י, ונ"כ נקרא כסא ה'. ר' אבא אמר, שעמדה (דפו"י דף פ"ד ע"ב *) דף פ"ה ע"א)

שפב) פוק ה וחשיב, רחבעם, אביה, אסא, יהושפט, יהורם, אחזיהו. ו יואש, אמציהו, עוזיהו, יותם, אחז, יחזקיהו, מנשה, אמון, יאשיהו, צדקיהו, וכד אתא צדקיהו אתפגים סיהרא וקיימא על פגימותא. דכתיב ו את עיני צדקיה עור. ביה זמנא ו השליך משמים ארץ. האי ארץ אתעברא מקמי שמים, ואתרחקת מניה, ואתחשכא האי כ ארץ.

שפג) תאנא, בשעתא דקיימו ישראל על טורא דסיני שארי סיהרא לאנהרא, דכתיב, ויט שמים וירד. מהו וירד. דקריב שמשא לגבי סיהרא, ושרי לאנהרא סיהרא. דכתיב ו דגל מחנה יהודה מזרחה.

שפד) בטורא דסיני, אתמנא יהודה, רופינס במלכותא, דכתיב, ויהודה עוד רד עם אל ועם קדושים נאמן. מהו ועם קדושים נאמן. כד אמר קב"ה לישראל, ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, נאמן הוה יהודה לקבלא מלכותא, ושארי סיהרא לאנהרא.

שפה) א אנכי יי אלהיך אשר הוצאתיך וגו' ר' אלעזר פתח, ד שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך. שמע בני מוסר אביך: דא קב"ה ואל תטוש תורת אמך: דא כנסת ישראל. מאן כ"י. דא בינה. כמה דכתיב, ה להבין אמרי בינה.

מסרת הזהר

ו) (ירמיה נ"ב), ש (איכה ב') ב"א רי צ"ג. ת) (שמואל ב. כ"ב) לעיל אות רפז צ"ס. א) (במדבר ב'). ב) (הושע י"ב) ויצא עד צ"ב. ג) (שמות כ') לך פח צ"ב ז"ח מא ט"ב ש"ג ש"ח ט"ד שכ"ח. ד) (משלי א) תיי שרה עא צ"ה ז"ח מז ט"ד ש"ב תק"ח צו ט"ג שלי"ד. ה) (שם).

חלופי גרסאות

ח וחשוב. ט ל"ג יואש. י אשיחו. כ מוסיף ארץ כלומר דקיימא סיהרא בפגימותא. ל ר' יצחק אמר מהכא ויהודה עוד רד עם אל הוה שולטניה בשעתא דהאי אל שליט על מלכותיה על טורא דסיני בהאי שעתא שליט מלכותיה דיהודה.

מאמר

שפב) פוק וחשוב וכי: צא וחשוב, רחבעם, אביה, אסא, יהושפט, יהורם, אחזיהו, יואש, אמציהו, עוזיהו, יותם, אחז, יחזקיהו, מנשה, אמון, יאשיהו, צדקיהו, וכשבא צדקיהו נפגמה הלבנה ועמדה בחסרונה, שכתוב, ואת עיני צדקיהו עור. בו בזמן, השליך משמים ארץ, דהיינו ארץ זה שהיא המלכות, נעברה מלפני שמים, שהוא ז"א, ונרחקה ממנו, ונחשכה ארץ הזאת.

הסולם

אנכי ה' אלקיך

שפד) בטורא דסיני וכי: בהר סיני, נתמנה יהודה לשלוט במלכות, שכתוב, ויהודה עוד רד עם אל ועם קדושים נאמן. שואל, מהו ועם קדושים נאמן, ומשיב, כשאמר הקב"ה לישראל, ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, נאמן היה יהודה לקבל את המלכות, והתחילה הלבנה, שהיא המלכות, להאיר.

מאמר אנכי ה' אלקיך

שפה) אנכי ה' אלקיך וגו': ר' אלעזר פתח, שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך. שמע בני מוסר אביך זה הקב"ה דהיינו ז"א, ואל תטוש תורת אמך, זו היא כנסת ישראל. מי כנסת ישראל. זו היא בינה. כמ"ש להבין אמרי בינה.

שפג) תאנא בשעתא וכי: למדנה בשעה שעמדו ישראל על הר סיני התחילה הלבנה להאיר. שכתוב, ויט שמים וירד. מהו וירד. היינו שהשמש, שהוא ז"א הנקרא שמים, קרב אל הלבנה, שהיא המלכות, והלבנה התחילה להאיר. שכתוב, דגל מחנה יהודה מזרחה. יהודה הוא מרכבה למלכות, מזרחה, לשון זריחה והארה.

(דפו"י דף פ"ה ע"א)

שפז) ר' יהודה אמר, מוסר אביך : דא היא חכמה. ואל תטוש תורת אמך : דא ם היא בינה. ר' יצחק אמר, ן הא והא, חד מלה אתפרשו. דתנינן, אורייתא מחכמה דלעילא נפקת. ר' יוסי אמר, מבינה נפקת, דכתיב להבין אמרי בינה, וכתיב ואל תטוש תורת אמך.

שפז) אמר ר' יהודה, אורייתא מחכמה ובינה אתכלילת, דכתיב, שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך. ר' אבא אמר, בכלא אתכלילת, דכיון דבאלין תרין אתכלילת, אתכלילת ם בכלא. בחסד, בדינא, ברחמי. בכלהו שלימותא דאצטריך מלה. אי מלכא ומטרוניתא מסתכמין, כלא מסתכמין. באתר דאלין משתכחין, כלא משתכחין.

שפח) ר' יוסי אמר, אנכי : ם דא שכינתא. ן כמה דכתיב, (1) אנכי ארד עמך מצרימה. יי' אלהיך : ר' יצחק אמר, אנכי : דא שכינתא, ופסקא טעמא. כד"א (2) אנכי עשו בכורך. יי' אלהיך : ן דא קב"ה. ן כמה דכתיב, (3) מן השמים השמיעך את קולו. וכתיב אתם ראיכם כי מן השמים דברתי עמכם. מן השמים ם מן השמים ממש דא קב"ה.

שפט) אשר הוצאתיך מארץ מצרים. אשר : אתר דכלא מאשרין ליה. (4) הוצאתיך מארץ מצרים : דא יובלא. כמה דתנינן, מסטרא דיובלא נפקו ישראל

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

(1) (בראשית מ"ו) ויחי לט צ"ב. (ז) (שם כ"ו).
 (2) (דברים ד') ח"ב רע : ת"ז תכ"ב סד : תל"ח עט.
 ם ל"ג היא. ן האיוהאי. ם ל"ג בכלא. ע ל"ג דא.
 ן כד"א. צ מוסיף אלקיך כלא סליק לעילא למהוי.
 כלא חד ; ד"א כ"דכתיב ואל תטוש תורת אמך.
 ן ל"ג דא קב"ה. ן כד"א. ש ל"ג מן השמים.

אנכי הי אלקיך

הסולם

מאמר

שפח) ר' יוסי אמר וכו' : רי"א, אנכי, זו היא השכינה, כמ"ש אנכי ארד עמך מצרימה. ה' אלקיך, ר' יצחק אמר, אנכי, שהיא השכינה פוסק אותה הטעם, שתחת המלה, אנכי, כתוב טעם טפחה, שנגינתו מפסיקה מן המלה שלא אחריה ה' אלקיך. כמש"א אנכי עשו בכורך. שדרשינן, אנכי, מי שאני, עשו, הוא בכורך. וע"כ, ה' אלקיך זה הקב"ה, שהוא ז"א. כמ"ש מן השמים השמיעך את קולו. ושמים הוא ז"א. וכתוב, אתם ראיכם כי מן השמים דברתי עמכם. מן השמים ממש, זה הקב"ה. דהיינו ז"א.

שפז) ר' יהודה אמר וכו' : רי"א, מוסר אביך, זה הוא חכמה, שנקראת אבא. ואל תטוש תורת אמך, זו היא בינה. ר' יצחק אמר, זה וזה, מוסר אביך ותורת אמך, בדבר אחד מתבארים שלמדנו, התורה יצאה מחכמה של מעלה. והחכמה עצמה מתחלקת לימין שנקרא אבא, ולשמאל שנקרא אמא. ר' יוסי אמר מבינה יוצאת התורה, שכתוב, להבין אמרי בינה, וכתוב, אל תטוש תורת אמך. והבינה נקראת אמא.

שפט) אשר הוצאתיך מארץ מצרים : אשר, פירושו, מקום שהכל מאשרים אותו, שהוא בינה. הוצאתיך מארץ מצרים, זה יובל, שהוא בינה הנקראת אשר, הוציאנו ממצרים. כמו שלמדנו, מצד יובל, שהוא בינה, יצאו ישראל ממצרים. ומשום זה חמשים פעמים נזכר יציאת מצרים בתורה, וכן חמשים יום לקבלת

שפז) אמר ר' יהודה וכו' : אר"י, התורה מחכמה ובינה נכללה, שכתוב, שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך. ר' אבא אמר בכל הספירות נכללה, כיון שנכללה באלו השנים, חו"ב, היא נכללה בכלם. כי חו"ב כוללים בעצמם כל הספירות, בחסד, בדין ברחמים. שהם חג"ת, בכל השלמות שהדבר צריך. אם המלך והמלכה התחברו בה כולם מתחברים בה. במקום שאלו, חו"ב, נמצאים, נמצאים כולם. (דטו"י דף פ"ה ע"א * דף פ"ה ע"ב)

ממצרים. ובגין כך, חמשין זמנין אדכר יציאת מצרים באורייתא. חמשין יומין לקבלא אורייתא. חמשין שנין לחירו דעבדין.

שצ) מבית עבדים: ה כמה דכתיב ו הכה כל בכור בארץ מצרים. ותנינן אלין כתרין תתאין, דאתרחיצו בהו מצראי. כמה דאית ביתא לעילא, אית ביתא לתתא. ביתא קדישא לעילא, דכתיב, ו בחכמה יבנה בית. ביתא תתאה לתתא, א דלא קדישא, ב כמה דכתיב מבית עבדים.

שצא) תאנא, בשעתא דאתמר אנכי, כל ג אינון פקודי אורייתא, דמתאחדן ו במלכא קדישא עלאה, בסטרא ה דא, כלהו הוה כלילין ו בהאי מלה.

שצב) כמה דתנינן, כל פקודי אורייתא, מתאחדן ז בגופא דמלכא. ה מנהון ברישא דמלכא, ומנהון בגופא, ומנהון בידי מלכא, ומנהון ברגלוי, ולית מאן דנפיק מן גופא דמלכא לבר. ובגין כך, מאן דפשע ו בחד פקודי אורייתא, כמאן דפשע בגופא דמלכא, ו כמה דכתיב ו ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי. בי ממש. ווי כ לחייביא, דעברין על פתגמי אורייתא, ולא ידעין מאי קא עבדין.

שצג) דאמר ר' שמעון, ההוא אתר דאיהו חב לגביה, ההוא אתר ממש גלי חוביה. ה חב בקב"ה, קב"ה גלי חוביה, דכתיב ו יגלו שמים עונו וארץ מתקוממה לו. יגלו שמים עונו: דא קב"ה. וארץ מתקוממה לו: דא נ כ"י.

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

ט) (שמות י"ב) וישלח ז צ"ה י (משלי כ"ד) ב"א רמא צ"ה. כ) (ישעיה ס"ו) ב"ב רכח צ"ב. ל) (איוב כ') בשלח עד צ"י

ת כד"א. א דכלא. ב ל"ג כמה. ג ל"ג אינון. ד ל"ג במלכא קדישא עלאה. ה ל"ג דא. ו במלה דא. ז במלכא קדישא עלאה. ח ל"ג מנהון ברישא דמלכא. ט בפקודי ול"ג בחד. י כד"א. כ להנהו חייביא. ל מוסיף חוביה ואמר ר' שמעון קב"ה ממש גלי חוביה. מ בקב"ה חב. נ קב"ה.

אנכי ה' אלקיך

הסולם

מאמר

שצב) כמה דתנינן וכו': כמו שלמדנו. כל מצות התורה נאחזים בגוף המלך, שהוא ז"א, מהם בראש המלך, מהם בגוף, ומהם בידי המלך, ומהם ברגליו. ואין מהם מי שיוצא מגוף המלך ולחוץ. ומשום זה, מי שפושע במצוה אחת שבתורה, הוא כמי שפושע בגוף המלך. כמ"ש, ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי, בי ממש. אוי לרשעים העוברים על דברי תורה, ואינם יודעים מה שעושים.

שצג) דאמר ר' שמעון וכו': דאר"ש, מקום ההוא שחטא לו, מקום ההוא ממש מגלה חטאו. חטא בהקב"ה, כנ"ל, הקב"ה מגלה חטאו, שכתוב, יגלו שמים עונו וארץ מתקוממה לו. יגלו שמים עונו, זה הקב"ה, דהיינו ז"א הנקרא שמים, וארץ מתקוממה לו זו כנסת ישראל, דהיינו המלכות הנקראת ארץ.

לקבלת התורה, וכן חמשים שנים לחירות העבדים. שכל אלו הם כנגד חמשים שערי בינה.

שצ) מבית עבדים: כמו שכתוב, הכה כל בכור בארץ מצרים, ולמדנו, שהם אלו כתרין התחתונים שהמצרים בטחו בהם. כמו שיש בית למעלה יש בית למטה, בית הקדוש למעלה כמ"ש בחכמה יבנה בית, בית תחתון למטה בקליפות, שאינו קדוש, הוא כמ"ש מבית עבדים.

שצא) תאנא בשעתא דאתמר וכי: למדנו בשעה שנאמר אנכי, כל אלו מצות התורה שנאחזים במלך הקדוש העליון, שהוא דא בצד זה, כולם היו כלולים במלה הוה, אנכי.

יתרו

קא

שצד) תניא, שמים גליין חוביה דבר נש. ובשעתא ^ו דאיהו גליא חוביה, ארץ עביד דינא ^ע דבר נש, דכתיב וארץ מתקוממה לו, למעבד ^פ דינא ביה. אמר ר' יוסי, תנינן משמיה דר' שמעון, ^צ בשעתא דאתיהבת אורייתא, אימא ובנין בשלימותא אשתכחו, דכתיב ^ח אם הבנים שמחה.

שצה) אנכי יי' אלהיך. אנכי, כמה דתנינן, בת היתה לו לאברהם אבינו, ^ק היא שכינתא. ודא בת. יי' אלהיך, דכתיב ^ג בני בכורי ישראל. וכתיב ^ט עץ חיים היא למחזיקים בה, הא בן.

שצו) אשר הוצאתיך מארץ מצרים, דכתיב ^ו יובל היא קדש תהיה לכם, וכתיב ^פ אם הבנים שמחה. ^ר וקדשתם את שנת החמשים שנה וקראתם דרור, ^ש הא אימא ובנין. יתבא אימא יתבין בנין. ^ת כלהו בחדוה בשלימותא. ^א וע"ד כתיב, אם הבנים שמחה. מתעברא אימא, כלהו מתעברן מדוכתייהו. וכתיב, ^צ לא תקח האם על הבנים. ותנינן, לא יעביד בר נש חובי לתתא, בגין ^ב דאתעבר אימא מעל בנין.

שצז) אמר ר' יצחק, כלא קביה. כלא הוא. כלא חד. ומלין אלין, למחצדי חקלא אתגליין. זכאין אינון בעלמא דין, ובעלמא דאתי.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

^ט דאינהו גליין. ^ע בביג. ^פ ביה דינא. ^צ ליג בשעתא דאתיהבת אורייתא; דאמר; דאמר ר"ש. ^ק דא. ^ר מוסיף כתיב וקדשתם. ^ש היא. ^ת מוסיף ועלמין כלהו. ^א ליג וע"ד. כתיב אם הבנים שמחה. ^ב דיתעבר.

(ח) (תהלים קי"ג) לעיל שנו צ"ר. (ו) (שמות ד') לעיל רנו צ"ק. (ט) (משלי ג') ב"א רכס צ"א. (ע) (ויקרא כ"ה) לך קמד צ"ה. (פ) (תהלים קי"ג) לעיל אות שנו צ"ר. (צ) (דברים כ"ב) ויצא צו צ"ט.

מאמר

הסולם

אנכי ה' אלקיך

את שנת החמשים שנה וקראתם דרור. שהיא בינה הנקראת שנת החמשים, ונקראת אמא. הרי אמא ובנים. אמא שהוציאנו ממצרים, ובנים שהם. אנכי שהיא בת. ה' אלקיך שה"ס בן, כנ"ל. יושבת אמא יושבים הבנים, כולם בשמחה בשלימות. ועל זה כתוב, אם הבנים שמחה. נעברה אמא, כולם נעברים ממקומם, וכתוב, לא תקח האם על הבנים, ולמדנו שפירושם, לא יעשה אדם חטאים למטה הגורמים להעביר אמא מעל הבנים.

שצד) תניא שמים גליין וכו': למדנו השמים. שהוא ז"א, מגלים עונו של אדם, ובשעה שהוא מגלה עונו, הארץ, שהיא המלכות עושה הדין של האדם, שכתוב, וארץ מתקוממה לו, לעשות בו דין. אמר ר' יוסי למדנו בשם ר' שמעון, בשעה שניתנה התורה, האם, שהיא בינה, והבנים, שהם זו"ן, נמצאו בשלימות. שכתוב, אם הבנים שמחה.

שצה) אנכי ה' אלקיך; אנכי, הוא כמו שלמדנו, בת היתה לו לאברהם אבינו, שהיא השכינה. וזו היא בת. ה' אלקיך, הוא כמו שכתוב, בני בכורי ישראל. שהוא ז"א הנקרא ישראל. וכתוב, עץ חיים היא למחזיקים בה. שהוא ז"א הנקרא עץ החיים. הרי בן.

שצו) אשר הוצאתיך מארץ מצרים; היינו שכתוב, יובל היא קדש תהיה לכם. שהיא בינה. וכתוב אם הבנים שמחה. וכתוב, וקדשתם

(דברי דף פ"ה ע"ב)

שצז) אמר ר' יצחק וכו': אר"י, הכל, כל המדרגות הנ"ל, הוא הקביה, הכל, הוא. הכל אחד. ודברים אלו מגולים לקוצרי השדה, דהיינו אותם שכבר זכו לטויה, ברנה יקצורו. כלומר, שכבר זכו לקבל מדרגותיהם מן המלכות המכונה שדה. אשרי הם בעולם הזה ובעולם הבא.

תאני

שצח) תאני אמר ר' אלעזר, ג כתיב, בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ. וכתב, (ד) ביום עשות יי' אלהים ארץ ושמים. במאי אוקימנא הני קראי, הא תנינן, דתרווייהו כחדא אתבריאוו. מלמד, שנטה הקב"ה קו ימינו וברא השמים, ונטה קו שמאלו, וברא את הארץ. בקדמיתא את השמים ואת הארץ, ולבתר ארץ ושמים.

שצט) תנן, כתיב, (ה) ביום ההוא אענה נאם יי' אענה את השמים והם יענו את הארץ. אענה את השמים, שמים ממש. דכתיב (ו) השמים כסאי. והם יענו את הארץ. הארץ ממש, דכתיב והארץ הדום רגלי. שמים שמים עלאין. וארץ ארץ עלאה. דתניא, כד אתקן שמים דא בתיקוניו, דאתקן ה לקבליה דהאי ארץ, ותיאובתיה לקבלה, ו בחד דרגא דאקרי צדיק. ז כמה דכתיב, ח וצדיק יסוד עולם, ואתדבק בהאי ארץ.

ת) ומרישא דמלכא, עד ההוא אתר דשארי האי צדיק, אתי חד נהרא * קדישא, משחא דרבות, ואטיל בסגיאות תיאובתא, בהאי ארץ קדישא, ונטל כלא האי ארץ. י ולבתר, מהאי ארץ אתון כלא, עילאי ותתאי. כדכורא דא, כד תיאובתיה לאתדבקא בנוקבא, ט דאפיק זרעא דרבות, מרישא דמוחא, בההוא אמה, ואטיל בנוקבא, ו מניה מתעברא נוקבא, אשתכח, דכלהו שייפין דגופא,

מסרת הוזהר

חלופי גרסאות

ג ל"ג כתיב. ד ל"ג אתקן. ה לקבלה. ו בחדוותא. ז ל"ג כמה; כד"א. ח ובתר; ומהאי ארץ מדשן לבתר. ט כלא. י ואפיק. י ומינה.

ק (בראשית ב') לעיל אות רמס צ"ל. ר) (הושע ב') ח"ג קמו. ש) (ישעיה ס"ו) ח"ב קטו. קנח. : רמא. ח"ב רטז : רלד : רמג : רמת. רעה. ת"ז בהקדמה א : תס"ט קיא : ח) (משלי יוד) ב"א רפו צ"ג.

מאמר

הסולם

אנכי הי אלקיך

שלמדנו, כשנתקן השמים הזה בתקוניו, נתתקן כנגד ארץ הזו, והשתוקקותו כנגדה. הוא במדרגה אחת שנקראת צדיק, שכתוב, וצדיק יסוד עולם. והתדבק בארץ הזו.

ת) ומרישא דמלכא וכו': ומראש המלך, שהוא הג"ר דז"א, עד מקום שהוא ששורה צדיק הזה, שהוא יסוד דז"א, בא ונמשך נהר אחד קדוש של שמן המשחה ומטיל בחשק גדול בארץ הזו, שהיא המלכות. וארץ הזו לוקחת הכל, ואח"כ מארץ הזו גיוונים הכל, עליונים ותחתונים. כדכורא הזה, כשחשקו להתדבק בנוקבא, שמוציא זרע של רביה מראש המוח, באמה ההוא, ומטיל אל הנוקבא, שממנו מתעברת הנוקבא, ונמצא שכל איברי הגוף כולם מתדבקים בנוקבא, והנוקבא לוקחת הכל. כדמיון הזה, למדנו, כל המשלים את עשרה הראשונים בבית הכנסת לוקח שכר כולם, ר' יוסי אומר, כנגד כולם, כי עשרה ראשונים הם כנגד

שצח) תאני אמר ר' אלעזר וכו': למדנו, אר"א, כתוב, בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ, שהשמים קדמו לארץ, וכתוב, ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים, שהארץ קודמת לשמים. כמה נישב כתובים אלו הסותרים זה את זה. ומשיב, הרי למדנו, ישנייהם נבראו יחד, מלמד, שנטה הקב"ה קו ימינו וברא את השמים, ונטה קו שמאלו וברא את הארץ. וע"כ, כתוב תחלה את השמים ואת הארץ, ואח"כ ארץ ושמים.

שצט) תנן כתיב וכו': למדנו, כתוב, ביום ההוא אענה נאם ה' אענה את השמים והם יענו את הארץ. אענה את השמים היינו השמים ממש, שהוא ז"א, שכתוב, השמים כסאי, שבינה אומרת, הו"א הוא כסאי. והם יענו את הארץ, הארץ ממש, שהיא המלכות. שכתוב, והארץ הדום רגלי. שמים, היינו שמים עליונים, שהוא ז"א. וארץ, ארץ עליונה, שהיא המלכות. (סו"א דף פ"ה ע"ב *) דף פ"ו ע"א

כלהו מתדבקן בנוקבא, ונוקבא אחידא כלא. כדוגמא דא תנינן, כל דאשלים לעשרה כ קדמאי ג דבי כנישתא, נוטל אגר כלהו. ר' יוסי אומר, לקבלי דכלהו. תא) ר' יצחק אמר, כתיב א) ויט שמים וירד, מ וכתוב וירד יי לעיני כל העם על הר סיני, נ ויט שמים וירד, ס לאן נחת. אי תימא דנחת לסיני, על הר סיני כתיב ילא כתיב בהר סיני.

תב) אלא, ויט שמים וירד, לאן נחת. אמר ר' ע יוסי, נחית בדרגוי, מדרגא לדרגא, ומכתרא לכתרא, עד דאתדבק בהאי ארץ, וכדין אתנהר סיהרא, וקיימא באשלמותא. הה"ד ויט שמים וירד, להאי ארץ. וכדין כתיב, על הר סיני. מה קיימא על הר סיני, הוי פ אימא דא שכינתא.

תג) ר' אבא אמר מהכא, ב) מפני אשר ירד עליו יי באש. וכתוב ג) כי יי אלהיך אש אוכלה הוא. וכתוב, ד) ויי המטיר על סדום ועל עמורה גפרית ואש מאת ה' מן השמים. ויי המטיר דא הוא ארץ, מאן אתר נטיל האי, סופיה זקרא מוכח. ז) דכתיב מאת יי מן השמים, ק מן השמים ממש. רבי חייא אמר ר מהכא, וידבר אלהים את כל. כל, כללא דכלא, דהא בהאי תליא כלא. תד) ה) לא יהיה לך אלהים אחרים על פני. רבי יצחק אמר, אלהים אחרים,

חלופי גרסאות

כ ל"ג קדמאי. ל בבי. מ ל"ג מן וכתוב עד ויט. נ מוסיף תנא ויט. ס לון. ע מוסיף יוסי אמר ר' יהודה אמר ר' חייא ; אמר ר' חייא אמר ר' יהודה. פ אומר. צ ל"ג דכתיב. ק ל"ג מן השמים. ר מכאן כתיב.

מסרת הזהר

א) (שמואל א' כ"ב) לעיל אות רפו צ"ס. ב) (שמות י"ט) ב"א רנו צ"א. ג) (דברים ד') ב"א רצו צ"א. ד) (בראשית י"ט) נח מ צ"א ז"ח ד ט"ד שלב כא ט"ד שכו. ה) (שמות כ') ויחי קצב צ"ב ז"ח כו ט"ג ש"ג מד ט"ב שט"ז עח ט"ג ש"א ט"ד ש"ו.

אנכי ה' אלקיך

אוכלה הוא, דהיינו השכינה. הרי שירד אל השכינה. ומקשה. וכתוב, וה' המטיר על סדום ועמורה גפרית ואש מאת ה' מן השמים. הרי שז"א עצמו הוא אש שממנו ירד על סדום. ומשיב, וה' המטיר זה ארץ, שהיא השכינה. כי והויה יורה על הוא ובית דינו שהיא השכינה, (כנ"ל בשלח דף י"ג אות נ"ב) וממנה נמשך האש על סדום. אלא מאיזה מקום לקחה זה, מוכיח סוף המקרא, שכתוב מאת ה' מן השמים, מן השמים ממש שהוא ז"א. שכל מה שיש לשכינה מקבלת מן ז"א. ר' חייא אמר, מכאן נשמע שירד ונתחבר עם השכינה. וידבר אלקים את כל. אלקים הוא השכינה, כלל היינו כלל הכל שהוא ז"א, כי בזה בז"א, תלויים הכל. הרי שז"א ירד ונתחבר עם השכינה.

מאמר לא יהיה לך

תד) לא יהיה לך אלהים אחרים על פני ; ר' יצחק אמר אלהים אחרים להוציא השכינה. שלא יהיה לך אלהים אחרים במקום השכינה

הסולם

כנגד עשר ספירות, והמשלים הוא כנגד המלכות, שהמלכות שהיא הנוקבא, לוקחת הכל. כנ"ל.

תא) ר' יצחק אמר וכו' : ר' יצחק אמר, כתוב, ויט שמים וירד ובתורה כתוב, וירד ה' לעיני כל העם על הר סיני, ולפי זה, ויט שמים וירד, לאן ירד, ואם תאמר שירד לסיני, כבכתוב שבתורה, הרי על הר סיני כתוב, ולא כתוב בהר סיני.

תב) אלא ויט שמים וגו' : ומשיב, אלא ויט שמים וירד, לאן נחת. אמר ר' יוסי, ירד במדרגותיו ממדרגה למדרגה מכתר לכתר עד שנתדבק בארץ הזו, שהיא המלכות, ואז הלבנה שהיא המלכות, האירה ועמדה במלואה. ז"ש, ויט שמים וירד, לארץ הזו. ואז כתוב, על הר סיני. מי עמדה על הר סיני, הוי אומר, השכינה. וירד אל השכינה.

תג) ר' אבא אמר וכו' : רא"א מכאן נשמע שירד אל השכינה. כתוב, מפני אשר ירד עליו ה' באש, וכתוב, כי ה' אלקיך אש (דפו"י דף פ"ו ע"א)

לאפקא שכינתא. על פני, לאפקא אפי מלכא. דבהו אתחזי מלכא קדישא, ואינון שמיה. והוא אינון. הוא שמיה, דכתיב (ו) אני יי' הוא שמי. הוא ושמיה חד הוא. בריך שמיה לעלם ולעלמי עלמיא.

(תו) תאני רבי שמעון, זכאין אינון ישראל, דקב"ה קרא לון אדם, דכתיב (ז) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם, (ח) אדם כי יקריב מכם. מאי טעמא קרא לון אדם. משום דכתיב (ט) ואתם הדבקים ביי' אלהיכם. אתם ולא שאר עמין עכו"ם. ובג"כ אדם אתם, אתם קרויין אדם, (י) ואין עכו"ם קרויין אדם.

(תו) דתניא, אמר ר' שמעון, כיון דבר נש ישראל אתגזר, עאל בברית דגזר קב"ה באברהם, דכתיב (י) ויי' ברך את אברהם בכל. וכתיב (יא) חסד לאברהם. ושאר למיעאל בהאי ת אתר. כיון דזכה לקיימא פקודי אורייתא, עאל ביה בהאי א אדם, ואתדבק בגופא דמלכא, וכדין אקרי אדם.

(תז) וזרעא דישראל אקרונ אדם. ת"ה, כתיב ביה בישמעאל, (כ) והוא יהיה פרא אדם. ב פרא אדם, ולא אדם. ג פרא אדם, משום דאתגזר. ושירותא דאדם הוה ביה, דכתיב (כ) וישמעאל בנו בן שלש עשרה שנה בהמולו את בשר ערלתו, כיון דאתגזר, עאל בהאי שירותא, ד דאקרי כל. הה"ד (ג) והוא יהיה פרא אדם, ולא אדם. ידו בכל, ידו בכל ודאי, ולא יתיר, משום דלא קביל פקודי אורייתא. שירותא

חלופי גרסאות

ש ל"ג ואין עכו"ם קרויין אדם. ת אדם. א אתר.
ב ל"ג פרא אדם. ג ל"ג פרא אדם. ד דקארי.

(ו) (ישעיה מ"ב) וישלח נב צ"ב ז"ח ב ט"ד ש"מ ג
ט"ד שט"ו עה ט"א של"ח תק"ח קיו ט"א ש"ב קיה
ט"ג ש"י. ז) (יחזקאל ל"ד) שמות קיה צ"ב. ח) (ויקרא
א') לך קא צ"ב ז"ח ג ט"ד שכ"ב. ט) (דברים ד') ב"ב קו צ"א. י) (בראשית כ"ד) לעיל אות שמש צ"ט. כ) (מיכה ז')
לך קמח צ"ב. ל) (בראשית ט"ז) ח"ב פו. ח"ג קצב : ת"ז ת"ע קלב. מ) (שם י"ז). נ) (שם ט"ז) לעיל ציון ל'.

מסרת הוהר

השכינה שנקראת אלקים. על פני, להוציא פני המלך, שבהם נראה המלך הקדוש, והם שמו, ושמו הם, שהפניס הנראים הם שמו, שהוא המלכות, ושמו הוא הפניס הנראים. הוא שמו ד"א הוא שמו, כלומר שהם אחד, שכתוב, אני הויה הוא שמי. הוא ושמו אחד הוא. ברוך שמו לעולם ולעלמי עולמים.

לא יהיה לך

וה' ברך את אברהם בכל. וכתוב, חסד לאברהם, והתחיל להכנס במקום הזה, כיון שזכה לקיים מצות התורה נכנס בו באדם הזה, של המרכבה העליונה, ונתדבק בגוף המלך, ואז נקרא אדם.

(תו) וזרעא דישראל אקרונ וכי : חרע ישראל נקראים אדם. בוא וראה, כתוב בו בישמעאל, והוא יהיה פרא אדם. פרא אדם ולא אדם. פרא אדם נקרא משום שנמול, והתחלה של אדם היתה בו, שכתוב, וישמעאל בנו בן שלש עשרה שנה בהמולו בשר ערלתו. כיון שנמול נכנס בהתחלה זו שנקרא כל, שהוא יסוד. ז"ש והוא יהיה פרא אדם. ולא אדם. ידו בכל, בכל ודאי ולא יתיר, משום שלא קיבל מצות התורה, התחלה היתה בו משום שנמול, אבל לא נשלם במצות התורה. אבל זרע ישראל שנשלמו בכל נקראים אדם ממש, וכתוב, כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

א"ר

הסולם

השכינה שנקראת אלקים. על פני, להוציא פני המלך, שבהם נראה המלך הקדוש, והם שמו, ושמו הם, שהפניס הנראים הם שמו, שהוא המלכות, ושמו הוא הפניס הנראים. הוא שמו ד"א הוא שמו, כלומר שהם אחד, שכתוב, אני הויה הוא שמי. הוא ושמו אחד הוא. ברוך שמו לעולם ולעלמי עולמים.

(תו) תאני ר' שמעון וכי : תאני ר"ש, אשרי הם ישראל, שהקב"ה קראם אדם, שכתוב, ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם. וכן, אדם כי יקריב מכם. מה הטעם שקראם אדם, הוא משום שכתוב, ואתם הדבקים בה' אלקיכם. אתם, ולא שאר עמים עכו"ם, ומשום זה אדם אתם, אתם קרואים אדם ואין עכו"ם קרואים אדם.

(תו) דתניא אמר ר' שמעון וכי : שלמדנו, אר"ש, כיון שאדם מישראל נימול נכנס בברית שכרת הקב"ה עם אברהם, שכתוב, (דמרי דף פ"ו ע"א)

הוה ביה, בגין דאתגזר, ולא אשתלים בפקודי אורייתא. אבל זרעא דישראל, דאשתלימו בכלא, אקרון אדם ממש, וכתוב ^ט כי חלק יי עמו יעקב חבל נחלתו. תח) א"ר יוסי, בג"ד, כל פרצופין ה שרו, בר מפרצופא דאדם. ר' יצחק אמר, כד ב^ג אתעבד, אתחזי דגליפא גו גליפין דאשלמותא. א"ר יהודה, היינו דאמרי ו אינשי ג^ד קיטרוי בזיקא, ח בטפסא שכיחי. תט) רבי יהודה הוה אזיל מקפוטקיא ללוד, למחמי לרבי שמעון, דהוה תמן, והוה רבי חזקיה אזיל עמיה. אמר רבי יהודה לר' חזקיה, הא דתנינן, קמי ר' שמעון, והוא יהיה * פרא אדם, ודאי כך הוא. ודא הוא ברירא דמלה. סופיה דקרא דכתיב. ועל פני כל אחיו ישכון. מהו ועל פני כל אחיו ישכון. תי) אמר ליה, לא שמענא, ולא אימא. דהא אוליפנא, כתיב ^ט וזאת התורה אשר שם משה. אשר שם משה, אתה יכול לומר. דלא שם משה, אי אתה יכול לומר.

תיא) פתח ר' יהודה ואמר, ^ט כי הוא חייך וארך ימך. מאן דזכי באורייתא, ולא אתפרש מינה, זכי לתרין חייך, חד בעלמא דין, וחד בעלמא דאתי. דכתיב חייך, תרי. וכל מאן דיתפרש מינה, כמאן ^ט דמתפרש מן חיי, ומאן דמתפרש מר' שמעון, כאילו מתפרש מכלא. תיב) ומה בהאי קרא דאיהו פתח פתחא, לא יכילנא למיעאל בה. פתגמי אורייתא דסתימין, על אחת כמה וכמה. ווי לדרא, דר' שמעון בן יוחאי יסתליק

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ט) (דברים ל"ב) ב"א קצד צ"ד. ט) (דברים ד') חיי שרה כ"ו צ"ב. ט) (שם ל') לך קכ צ"ב. ה שארי. ו ל"ג אינשי. ז קוטרוי. ח בטפסרא. ט בספטא. ט דאתפרש. י כד ר',

דרך אמת ב) כשנעשה ציור אדם אזי נראה שחוקק תוך חקיקות השלימות דהיינו שנראה כמו שהוא בשלימות ברוח ונפש. ג) מה שקשור ברוח מצוי בציור וכן האדם קשור ברוח חיים מצוי בציור והוא כמזג הנופח שמצייר הזגין בנפיות רוחו כרצונו והוא מבואר.

לא יהיה לך

הסולם

מאמר

תי) אמר ליה לא וכי: א"ל לא שמעתי ולא אומר. כי למדנו, וזאת התורה אשר שם משה. אשר שם משה אתה יכול לומר, שלא שם משה, דהיינו שלא שמע מרבו, אין אתה יכול לומר.

תיא) פתח ר' יהודה וכי: פרי ואמר, כי הוא חייך ואורך ימך. מי שזכה בתורה ולא נפרד ממנה, זוכה לשני חיים, אחד בעולם הזה ואחד בעולם הבא, שכתוב, חייך לשון רבים, שהם שנים. וכל מי שנפרד ממנה, הוא כמו שנפרד מן החיים. ומי שנפרד מן ר' שמעון כאלו נפרד מכל.

תיב) ומה בהאי קרא וכי: ומה במקרא הזה שהוא פתח בו פתח לא יכולנו לכנוס בה. דברי תורה הסתומים על אחת כמה וכמה. אוי לדר

תח) א"ר יוסי וכי: אר"י, משום זה כל צורת פנים מותר לעשות חוץ מפני אדם. ר' יצחק אמר, כשנעשה צורת אדם, נראה שחוקק תוך חקיקות של השלמות. דהיינו שניכר בה שלמות מיוחדת. א"ר יהודה, היינו שאומרים אנשים, קשריו עם הרוח נמצא בצורה, שבצורת אדם הנעשה, ניכר קשריו עם הרוח שבנו.

תט) ר' יהודה הוה וכו': ר"י היה הולך מקפוטקיא ללוד, לראות את ר' שמעון שהיה שם. ור' חזקיה היה הולך עמו. אמר ר' יהודה לר' חזקיה זה שלמדנו לפני ר' שמעון, והוא יהיה פרא אדם, ודאי כך הוא, וזה הוא בירורו של הדבר, אבל סוף הכתוב שכתוב, ועל פני כל אחיו ישכון, מהו ועל פני כל אחיו ישכון. (דפוי דף פ"ו צ"א) דף פ"ו צ"ב)

מניה. דכד כ אנן קיימין קמי דר' שמעון, מבויעין דלבא פתיחין לכל עיבר, וכלא מתגליא. וכד אתפרשנא מניה, לא ידענא מידי, וכל מבויעין סתימין.

תיג) אמר ר' חזקיה, היינו דכתיב, (ז) ויאצל מן הרוח אשר עליו ויתן על שבעים איש הזקנים, כבוצינא דא, דנהרין מינה כמה בוצינין, והוא בקיומיה שכיח. כך ר' שמעון בן יוחאי, מארי דבוצינין, הוא כ נהיר לכלא, ונהורא לא אעדי מניה, ואשתכח בקיומיה. אזלו עד דמטו לגביה.

תיד) כד מטו גביה, אשכחוהו, דהוה יתיב ולעי באורייתא, והוה אמר, (ח) תפלה לעני כי יעטף ולפני יי' ישפוך שיחו. כל צלותא דישראל צלותא, וצלותא דעני עלאה מכלהו. מאי טעמא. משום דהאי סלקא עד כורסי יקרא דמלכא, ואתער ברשיה. וקב"ה ט משתבח בההיא צלותא ודאי. תפלה דעני, תפלה אקרי. (טו) כי יעטף. עטופא דא, לאו עטופא דכסו נ הוא, דהא לית ליה. אלא, כתיב הכא כי יעטף. וכתב התם, (ו) העטופים ברעב. ולפני יי' ישפך שיחו, דיקבל קמי מאריה, ט ודא ניחא ליה קמי קב"ה, משום דעלמא מתקיימא ביה, כד לא אשתכחו שאר קיימי עלמא בעלמא. ווי למאן דהווא ט מסכנא יקבל עלוהי למאריה, משום דמסכנא קריב למלכא יתיר ט מכלהו, דכתיב ט) והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני.

תטז) ולשאר בני עלמא, זמנין דשמע, זמנין דלא שמע. מ"ט. משום דדיריה

חלופי גרסאות

כ הוינן קמיה. ז ל"ב נהיר. מ מתעטף. נ ל"ב הוא. ט ולא. ט דיקבל ול"ג מסכנא. פ מכלא.

מסרת זוהר

צ) (במדבר י"א). ק) (תהלים ק"ב) ב"א קסז צ"ג. ג) (איכה ב') בשלח סה צ"ר. ט) (שמות כ"ב) ב"א קסג צ"ב ז"ח ט"ג שמי'.
 זמנין דשמע, זמנין דלא שמע. מ"ט. משום דדיריה

לא יהיה לך

עד כסא הכבוד של המלך ונתעטרה בראשו. והקב"ה משתבח בתפלה ההוא, בודאי, ע"כ תפלה של עני נקרא תפלה.

תטז) כי יעטוף: עטוף זה אינו עטוף של כסות, שהרי אין לו כסות, אלא כתוב כאן כי יעטוף, וכתוב שם העטופים ברעב. אף כאן, כי יעטוף הוא ברעב. ולפני ה' ישפוך שיחו, שיצעק לפני אדונו. וזה נח לו לפני הקב"ה, משום שהעולם מתקיים בו, בשעה שלא נמצא מקיימי עולם אחרים בעולם. אוי למי, שעני ההוא יצעק עליו לאדונו, משום שהעני קרוב אל המלך יותר מכולם, שכתוב, והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני.

תטז) ולשאר בני עלמא וכו': ולשאר בני העולם, פעמים ששומע ופעמים שאינו שומע. מה הטעם. הוא משום שמתכונן של הקב"ה הוא באלו כלים השבורים, שכתוב, ואת דכא

הסולם

מאמר

לדור שר' שמעון יסתלק ממנו. כי כשאנו עומדים לפני ר' שמעון, מבועי הלב פתוחים לכל עיבר, והכל מתגלה, וכשנפרדנו ממנו אין אנו יודעים כלום, וכל המבועים סתומים.

תיג) אמר ר' חזקיה וכו': אר"ה, היינו שכתוב, ויאצל מן הרוח אשר עליו ויתן על שבעים איש הזקנים. כבר הוה שמאירים ממנו כמה נרות, והוא נמצא על שלמותו, שלא נחסר ממנו כלום מחמת שהדליקו ממנו הנרות. כך ר' שמעון בן יוחאי בעל הנרות, הוא מאיר לכל, והאור לא סר ממנו ונמצא על שלמותו. הלכו עד שהגיעו אצלו.

תיד) כד מטו לגביה וכו': כשהגיעו אצלו מצאוהו שהיה יושב ועוסק בתורה, והיה אומר, תפלה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו. כל התפלות של ישראל הם תפלה, ותפלת העני עליונה מכולם. מה הטעם. משום שזו עולה ודפו"י דף פ"ו ע"ב)

דמלכא בהני [ז] מאני תבירי, דכתיב, (ח) ואת דכא ושפל רוח. וכתיב (ט) קרוב יי לנשברי לב. (ב) לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה.

תיו) מכאן תנינן, מאן דנזיף במסכנא, נזיף בשכינתא, דכתיב ואת דכא ושפל רוח. וכתיב (א) כי יי יריב ריבם וגו'. בגין דאפוטרופא דלהון תקיפא, ושליטא על כלא, דלא אצטריך סהדי, ולא אצטריך לדיינא אחרא, ולא נטיל משכונא, כשאר ז דיינא. ומה משכונא נטיל, נשמתינ דבר נש, דכתיב וקבע את קובעיהם נפש. תיח) תו אמר תפלה לעני, ק כל אתר דאקרי תפלה, מלה עלאה היא. ר דהיא סלקא לאתר ש עלאה. תפלה דרישא, ת אינון תפלי דמלכא, א דאנח ב להו. תיט) ר' שמעון אסחר רישיה, וחמא לר' יהודה ולר' חזקיה, דמטו גביה. בתר דסיים אסתכל בהו. אמר להו, ג סימא הוה לכו ואתאביד מנייכו. אמרו ליה, ודאי ד דפתחא עלאה פתח מר, ולא יכילנא למיעאל בה.

תכ) אמר, מאי היא. אמרו ליה, (ז) והוא יהיה פרא אדם, וסופיה דקרא בעינא למנדע, דכתיב ועל פני כל אחיו ישכון, מהו על פני כל אחיו. דהא ברירא דכוליה קרא ידענא, ה והאי לא ידענא, דסיפיה דקרא, לא אתחזי כרישיה.

תכא) אמר לון, חייכון, כלא חד מלה היא, ובחד דרגא סלקא. תאנא, כמה פנים לפנים, אית ליה לקודשא בריך הוא. פנים דנהרין. פנים דלא נהרין. פנים תתאין. פנים * רחיקין. פנים קריבין. פנים דלגו. פנים דלבר. פנים דימינא. פנים דשמאלא.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ח) (ישעיה נ"ז) וישב יד צ"ב. (א) (תהלים ל"ד) וישב יד צ"ג. (ב) (שם נ"א) מקץ לג צ"א. (ג) (משלי כ"ב). (ד) (בראשית ט"ז) לעיל אות תז צ"ל.

דרך אמת [ז] כלים שבורים והס העניים והענוים.

מאמר

הסולם

לא יהיה לך

שבאו אצלו. אחר שסיים, דברי תורה שלו, הסתכל בהם. אמר להם אוצר היה לכם ונאבד מכם. דהיינו ששמעו דברי תורה ושכחו אותם. אמרו לו ודאי שפתח עליון פתח אדוני, ואין אנו יכולים להכנס בו.

תכ) אמר מאי היא וכו': אמר, מה היא. אמרו לו, והוא יהיה פרא אדם, וסוף המקרא אנו רוצים לדעת, שכתוב, ועל פני כל אחיו ישכון, מהו, על פני כל אחיו. כי בירורו של כל המקרא אנו יודעים וזה אין אנו יודעים, כי סוף המקרא אינו נראה כראשו.

תכא) אמר לון חייכון וכו': אמר להם, חייכם שהכל הוא דבר אחד, ובמדרגה אחת עולה. למדנו, כמה פנים לפנים יש להקב"ה. יש פנים המאירים, פנים שאינם מאירים, פנים תחתונים, פנים רחוקים, פנים קרובים, פנים שבפנים, פנים שבחוץ, פנים של ימין, פנים של שמאל.

תא

דכא ושפל רוח. וכתוב, קרוב ה' לנשברי לב. לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה.

תיו) מכאן תנינן וכו': מכאן למדנו, מי שגוער בעני גוער בשכינה, שכתוב, ואת דכא ושפל רוח. וכתוב, כי ה' יריב ריבם וגו'. כי האפטרופוס שלהם הוא גבור ושולט על כל, שאין צריך לעדים, ואינו צריך לדיין אחר, ואינו מקבל משכון כשאר הדיינים, ואיזה משכון הוא מקבל, היינו נשמות של בני אדם, שכתוב, וקבע את קובעיהם נפש.

תיח) תו אמר תפלה וכו': עוד אמר. תפלה לעני, כל מקום שנקרא תפלה, הוא דבר עליון, שהיא עולה למקום עליון. תפלה של ראש, הם התפלגין שהמלך מניח אותם. דהיינו מוחזין דו"א, הנקראים תפלה של ראש.

תיט) ר' שמעון אסחר וכו': החזיר ר' שמעון ראשו, וראה את ר' יהודה ור' חזקיה (דפו"י דף פ"ו ע"ב * דף פ"ו ע"א)

תכב) תא חזי, זכאין אינון ישראל קמיה דקב"ה, דאחידן באנפין עלאין דמלכא. באינון פנים דהוא ושמיה אחידן ו בהו, ז ואינון ושמיה חד הוא. ה ושאר עמין אחידן באינון פנים רחיקין, באינון פנים תתאין. ובגיני כך אינון רחיקין מגופא דמלכא, דהא חמינא כל אינון דמצרים, קריבוי דישמעאל, כמה אחין וקריבין הוו ליה, וכלהו הוו באנפין תתאין, באינון פנים רחיקין.

תכג) ובגיניה דאברהם, כד אתגזר ישמעאל, זכה, דשוי מדוריה וחולקיה באתר דשליטא על כל אינון פנים רחיקין ותתאין, על כל אינון פנים דשאר עמין. הה"ד ט ידו בכל, ובגיני כך על פני כל אחיו ישכון, כלומר, ישוי מדוריה וחולקיה לעילא מכלהו, דכתיב ידו בכל, דשליטא על כל שאר פנים דלתתא. ובג"כ על פני כל אחיו ודאי, דלא זכו כוותיה.

תכד) אתו רבי יהודה ור' חזקיה, ונשקו ידוי. א"ר יהודה, היינו דאמרי אינשי, ה] חמרא בדרדיא, ונביעא דבירא, בקטירא דקיזרא אתעטר. ווי לעלמא, כד יסתלק מר מניה. ווי לדרא, דיתערע בההוא זמנא. זכאה דרא דאשתמודעון ליה למר. זכאה דרא דאיהו שרי בגויה.

תכה) אמר רבי חזקיה, הא תנינן, גיורא ו] כד אתגזר, אקרי גר צדק, ולא יתיר. והכא אמר מר ידו בכל. אמר ר"ש, כלא אתקשר בחד. אבל גיורא תנינן.

חלופי גרסאות

ו ביה. ז ואינון הוא ושמיה וליג חד הוא. ח ועע"ז; ועמין עע"ז. ט ליג ידו בכל ובג"כ. י דחמינא.

דרך אמת ה] יין בשמריו ונביעת הבאר בקשירת קיזא שהיא קשר של קיימא מתעטר ורמז על רשביי שהוא בשכל ושאנן ושקט כ"ן השקט על שמריו ושהוא כמע"ן נובע מוסיף והולך באלו שתי מעלות הוא קשור ומעטר. ו] כשנימוול.

מאמר

הסולם

לא יהיה לך

תכד) אתו ר' יהודה וכו': באו ר' יהודה ור' חזקיה ונשקו ידיו. א"ר יהודה, זהו שאנשים אומרים, יין מתחזק על שמריו ומבוע הבאר מתעטר על קשר העפר והפסולת שמכסה אותו, שמתוך דוחקו לפרוץ העפר נובע ביותר כח. כן ישמעאל התחזק בשליטתו על כל הפסולת של אחיו שהם הפנים המרוחקים והתחתונים הנ"ל. אוי לעולם כשיסתלק אדוני ממנו. אוי לדור שיקרה בזמן ההוא. אשרי הדור שמכיר את אדוני, אשרי הדור שהוא שורה בתוכו.

תכה) אמר ר' חזקיה וכו': אריה. הרי למדנו, גר שנתגייר נקרא גר צדק ולא יותר, וכאן אמר אדוני, ידו בכל. שזכה ליסוד שנקרא כל. א"ר שמעון הכל נקשר במקום אחד, אבל גר למדנו, ומשונה ישמעאל שאינו גר, שבנו של אברהם היה, בנו של קדוש היה. וכתוב בו בישמעאל, הנה ברכתי אותה, כתוב כאן הנה ברכתי

תכב) תא חזי זכאין וכו': בוא וראה, אשרי הם ישראל לפני הקב"ה, שנאחזים בפנים העליונים של המלך. בפנים ההם, שהוא ושמך אחוזים בהם, והוא ושמך אחד. (כנ"ל אות ת"ד) ושאר העמים אחוזים באלו פנים הרחוקים, באלו פנים התחתונים, ומשום זה הם רחוקים מגוף המלך. כי אנו רואים, כל אלו המצרים קרוביו של ישמעאל, וכמה אחים וקרובים היו לו, וכולם היו בפנים התחתונים באלו פנים הרחוקים. תכג) ובגיניה דאברהם וכו': ובשביל אברהם, כשנמול ישמעאל, זכה, ששם משכנו וחלקו במקום השולט על כל אלו פנים הרחוקים ותחתונים, על כל אלו הפנים של שאר העמים. ז"ש, ידו בכל, אשר כל, פירושו יסוד (כנ"ל אות ת"ז) ומשום זה על פני כל אחיו ישכון, כלומר, ישום משכנו וחלקו למעלה מכולם, שכתוב, ידו בכל, השולט על כל שאר הפנים שלמטה. ומשום זה, על פני כל אחיו, ודאי שהם לא זכו כמותה.

(דפו"י דף פ"ו ע"א)

שאני ישמעאל, דלאו גיורא הוא. בריה דאברהם כ הוה, בריה דקדישא ז הוה. וכתוב ביה בישמעאל, ה הנה ברכתי אותו. כתיב הכא, ברכתי אותו. וכתוב ה התם, וי"י ברך את אברהם בכל. ועל כך כתיב, ידו בכל.

תכו) ובגיני כך כתיב, על פני כל אחיו ישכון. דאי שאר קריבוי נ אתגיירו אקרון גירי צדק, ולא יתיר, והוא יתיר ועלאה מכלהו. כ"ש ה אינון דלא אתגזרו, דקיימין באינון אפין רחיקין, באינון אפין תתאין. ואיהו, מדוריה לעילא מכל פנים דידהו, ומכל פנים פ דעמין עעכו"ם, הדא הוא דכתיב, על פני כל אחיו ישכון. א"ר יהודה, קב"ה בגין כך אכריו ואמר, לא יהיה לך אלהים אחרים על פני, דדא הוא מהימנותא דליה.

תכו) ל לא תעשה לך פסל וכל תמונה. הא אתמר. ואמר רבי יוסי, כל פרצופין שרי, בר מפרצופא דאדם, דהא האי פרצופא שליט בכלא.

תכו) דבר אחר, לא תעשה לך פסל וכל תמונה. רבי יצחק פתח, ה אל תתן את פיך לחטיא את בשרך. כמה אית ליה לבר נש לאזדהרא על פתגמי אורייתא, כמה אית ליה לאזדהרא דלא יטעי בהו, ולא יפיק מאורייתא מה דלא ידע, ולא קביל מרביה. דכל מאן דאמר במלי דאורייתא מה דלא ידע, ולא קביל מרביה, עליה כתיב לא תעשה לך פסל וכל תמונה. וקב"ה זמין לאתפרעא מניה, בעלמא דאתי, בזמנא דנשמתייה בעיא למיעאל ק לדוכתא, דחיין לה לבר, ותשתצי מההוא אתר דצירא בצרורא דחיי דשאר נשמתיין.

מסרת הזהר

ה) (בראשית י"ז) וארא סג צ"ר. ו) (שם כ"ד) לעיל אות תו צ"י. ז) (שמות כ') ח"ב צא. ח"ג פד: ת"ז תס"ו צו: ז"ח ב ט"ד שמ"א תק"ח קיו ט"ב שכו. ח) קהלת ה') הקסה"ז קו צ"א ז"ח ס ט"ד שמ"ז סא ט"א ש"ה.

חלופי גרסאות

כ ל"ג הוה. ל הוא. מ ל"ג התם. נ אתגזרו. ס ל"ג אינון. ע וקיימין. פ דשאר עמין. צ דהוא הוה. ק לדוכתה דדחיין.

מאמר

ברכתי, וכתוב שם, וה' ברך את אברהם בכל, אף ברכה שבכאן הוא בכל. ועל כך כתוב, ידו בכל.

הסולם

לא תעשה לך

תכו) לא תעשה לך פסל וכל תמונה: כבר נתבאר. ואמר ר' יוסי, כל צורת פנים מותר לעשות חוץ מפני אדם, כי פני אדם שולט על כל.

תכו) ובגיני כך כתיב וכו': ומשום זה כתוב, על פני כל אחיו ישכון, כי אם שאר קרוביו נתגיירו היו נקראים גר צדק ולא יותר, והוא יותר, ועליון מכולם. כל שכן אלו שלא נמולו העומדים באלו פנים הרחוקים באלו התחתונים, שהוא, משכנו למעלה מכל פנים שלהם, ומכל פנים של העמים עכו"ם, ז"ש על פני כל אחיו ישכון. אמר ר' יהודה, הקב"ה הכריז בשביל זה, ואמר, לא יהיה לך אלהים אחרים על פני. כי זה היא האמונה שלו. דהיינו המלכות, שנקראת פוים (כנ"ל באות ת"ד).

תכו) דבר אחר לא וגו': פירוש אחר, על לא תעשה לך פסל וכל תמונה. ר' יצחק פתח, אל תתן את פיך לחטיא את בשרך. כמה יש לו לאדם להזהר בדברי תורה, כמה יש לו להזהר שלא יטעה בהם, ולא יוציא דבר בתורה מה שאינו יודע ומה שלא קבל מרבו, שכל מי שאומר בדברי תורה מה שאינו יודע ולא קבל מרבו, עליו כתוב, לא תעשה לך פסל וכל תמונה. ועתידי הקב"ה להפרע ממנו בעולם הבא, בזמן שנשמטו רוצה להכנס למקומה דוחים אותה לחוץ, ותכלה ממקום ההוא הצרור בצרור החיים של שאר הנשמות.

(דפו"י דה פ"ו ע"א)

ר'

תכט) ר' רבי יהודה אומר מהכא ט כמה דתנינן, ט למה יקצף האלהים על קולך. קולך: דא היא נשמתיה דבר נש. אמר רבי חייא, ע"ד כתיב, כי י"י אלהיך אל קנא. מ"ט. משום דקני לשמיה בכלא. אי בגין פרצופין מקני לשמיה, משום דמשקר בשמיה. אי משום אורייתא.

תל) תנינן, אורייתא כלא שמא קדישא היא, דלית לך מלה באורייתא דלא כלי' בשמא קדישא. ובגיני כך, בעי לאזדהרא, בגין דלא יטעי בשמיה קדישא, ולא ישקר ביה. ומאן דמשקר במלכא עלאה, לא עאלין ליה זי לפלטרוי דמלכא, וישתצי מעלמא דאתי.

תלא) אמר רבי אבא, כתיב הכא לא תעשה לך פסל וכל תמונה. וכתוב התם, * פסל לך שני לחת אבנים. כלומר, לא תעשה לך פסל, לא תעבד לך אורייתא אחרא דלא ידעת, ולא אמר לך רבך. מאי טעמא. כי אנכי י"י אלהיך אל קנא, אנא הוא דזמין לאתפרעא מינך בעלמא דאתי, בשעתא דנשמתא בעיא למיעאל ת קמאי, כמה זמין לשקרא כ בה, ולעילא ב לה גו גיהנם.

תלב) תניא, אמר ר' יצחק, לא תעשה לך וגו', דבעי בר נש דלא לשקרא בשמא דקב"ה דקשרא קדמאה, דאתקשרו ישראל בקב"ה, כד אתגזרו. ודא הוא קיומא ד קדמאה דכלא, למיעאל בברית דאברהם, דהוא קשרא דשכינתא. ובעי בר נש, דלא לשקרא בהאי ברית, דמאן דמשקר בהאי ברית, משקר בקב"ה. מאי שקרא. הוא, דלא ייעול האי ברית ברשותא אחרא. כמה דאת אמר ובעל בת אל נכר.

חלופי גרסאות

ר ל"ג ר' יהודה אומר מהכא. ט ל"ג כמה דתנינן. ת קמיה. א ביה. ב ליה. ג דבר אחר לא תעשה לך פסל וגו' דבעי ב"נ דלא לשקרא בשמא דקב"ה ומאי איהו דא ברית קיימא קדישא דמאן דמשקר בהאי ברית משקר בשמא דקב"ה. ד ל"ג קדמאה.

מסרת הזהר

ט (שם) הקסתי קיא צ"ב. י (שמות ל"ד) ח"ג רעג. ז (מלאכי ב') חיי שרה סו צ"ג.

דרך אמת ז] להיכלו של מזל.

לא תעשה לך

הסולם

מאמר

תלא) אמר ר' אבא וכו': אר"א כתוב. כאן לא תעשה לך פסל וכל תמונה, וכתוב שם. פסל לך שני לוחות אבנים, כלומר, לא תעשה לך פסל, פירוש, לא תעשה לך תורה אחרת שלא ידעת ולא אמר לך רבך. מהו הטעם. כי אנכי ה' אלקיך אל קנא. היינו אני הוא העתיד להפרע ממך בעולם הבא. בשעה שהנשמה תבקש להכנס לפני. כמה עתידים לשקר בה ולהכניסה לתוך הגיהנם.

תלב) תניא אמר ר' יצחק וכו': למדנו. אר"י, לא תעשה לך וגו', היינו שצריך האדם שלא ישקר בשמו של הקב"ה, כי קשר הראשון שנתקשרו ישראל בהקב"ה, היה כשנמולו, וזה הוא חוק הראשון לכולם. להכנס בכריתו של אברהם, שהוא קשר של השכינה. וצריך האדם שלא ישקר בכרית הזה, שמי שמשקר בכרית

הזה

תכט) ר' יהודה אומר וכו': ר"א מכאן כמו שלמדנו. למה יקצוף אלקים על קולך. קולך, זה הוא נשמתו של אדם. אמר ר' חייא, על זה כתוב, כי ה' אלקיך אל קנא הוא. מה הטעם. משום שמקנא לשמו בכל, אם בשביל צורת פנים מקנא לשמו, משום שמשקר בשמו. אם משום התורה, שאומר מה שלא יודע ולא קיבל מרבו.

תל) תנינן אורייתא כלא וכו': למדנו. התורה כולה היא שם קדוש. שאין לך דבר בתורה שאינו כלול בשם הקדוש. ומשום זה צריכים להזהר, שלא לטעות בשמו הקדוש ולא ישקר בו, ומי שמשקר במלך העליון אין מכניסים אותו לארמון המלך, ויכלה מעולם הבא.

(דפו"י דף פ"ז ע"א * דף פ"ז ע"ב)

יתרו

קיא

תלג) ר' יהודה אמר מהכא, (ז) ביי בגדו כי בנים זרים ילדו. מאן דמשקר בהאי ברית, משקר בקב"ה. משום דהאי ברית בקב"ה אחידא, וכתוב לא תעשה לך פסל וכל תמונה אשר בשמים ממעל וגו'.

תלד) לא תשתחוה להם ולא תעבדם. ר' אלעזר הוה אוזיל בארחא, והוה ר' חייא עמיה. אמר ר' חייא, כתיב (ו) וראית בשביה אשת יפת תאר וגו', מאי טעמא. והא כתיב לא תתחתן במ. אמר ליה, בעוד דברשותיהו קיימי.

תלה) ותא חזי, לית לך אנתו בעמין עכו"ם ה כשרה כדקא חזי. דתנינן, אמאי אסמך פרשתא דא, לבן סורר ומורה. אלא בודאי, מאן דנסיב האי אתתא, בן סורר ומורה ירית מינה. מאי טעמא. משום דקשה למעבר זוהמא מינה, וכל שכן ההיא דאתנסיבת בקדמיתא, דדינא בדינא אתדבק, וואסתאבת בה, וקשיא זוהמא למעבר מינה, והיינו דאמר משה בנשי מדין, (ט) וכל אשה יודעת איש למשכב זכר הרוגו.

תלו) זכאה חולקיה. דההוא בר נש דירית אחסנתא דא. ונטיר לה. דבההוא אחסנא קדישא אתדבק בר נש בקב"ה, כל שכן אי זכי בפקודי אורייתא, דהא פשיט מלכא ימיניה ז לקבליה, ואתדבק בגופא קדישא. ועל דא כתיב בהו בישראל, (ט) ואתם הדבקים ביי' אלהיכם. ח וכתוב (ט) בנים אתם ליי'. בנים אתם ממש. דכתיב (י) בני בכורי ישראל. וכתוב (י) ישראל אשר בך אתפאר.

חלופי גרסאות

ה דכשרה ; דאתכשרא. ו ואשתאבת. ז ל"ג לקבליה. ח ל"ג וכתוב.

מסרת הזהר

ל) (הושע ה') לך קצט צ"א. א. (ט) (שמות כ') ויחי קצו צ"א ת"ז תס"ט קיח : ת"ע קלח. ז"ח כו ט"ג ש"ג. ו) (דברים כ"א). ט) (במדבר ל"א). ו) (דברים ד') לעיל אות תה צ"ט. פ) (שם י"ד) לך נג צ"ב. צ) (שמות ד') לעיל אות רנו צ"ק. ק) (ישעיה מ"ט) לעיל אות רנה צ"ר.

לא תשתחוה להם

שלמדנו, למה נסמכה פרשה זו לבן סורר ומורה. אלא בודאי, מי שנושא אשה זו, יורש ממנה בן סורר ומורה. מהו הטעם. משום שקשה להעביר הוזהמה ממנה. וכל שכן אותה, שהיתה נשאת מקודם לאיש עכו"ם, שהדין נתדבק בדין, ונטמאת, וקשה להעביר ממנה הוזהמה. והיינו שאמר משה בנשי מדין, וכל אשה יודעת איש למשכב זכור הרוגו.

הסולם

תלו) זכאה חולקיה וכו' : אשרי חלקו של אדם ההוא היורש ירושה זו של אות ברית קודש, ושומר אותה, שבירושה הקדושה הו מתדבק האדם בהקב"ה. כל שכן אם זוכה במצות התורה, שהמלך מושיט ימינו לנגדו, ומתדבק בגוף הקדוש, ב"א. ועל כן כתוב בהם בישראל, ואתם הדבקים בה' אלקיכם. וכתוב, בנים אתם לה'. בנים אתם ממש. שכתוב, בני בכורי ישראל. וכתוב ישראל אשר בך אתפאר.

לא

מאמר

הזה הוא משקר בהקב"ה, ומהו שקר, הוא שלא יכניס ברית ההוא ברשות אחי, כש"א, ובעל בת אל נכר.

תלג) ר' יהודה אמר וכו' : רי"א, מכאן, בה' בגדו כי בנים זרים ילדו. כי מי שמשקר בברית הוזה הוא משקר בהקב"ה, משום שברית הוזה אחוז בהקב"ה. וכתוב, לא תעשה לך פסל וגו'.

מאמר לא תשתחוה להם

תלד) לא תשתחוה להם ולא תעבדם ; ר' אלעזר היה הולך בדרך, והיה ר' חייא עמו. אמר ר' חייא כתוב, וראית בשביה אשת יפת תואר וגו'. מהו הטעם התירה התורה, והרי כתוב, לא תתחתן במ. אמר לו לא תתחתן היינו בעוד שעומדת ברשותם. אבל כאן שנשבתה ובאה לרשות ישראל התירה התורה. תלה) ותא חזי לית וכו' : ובוא וראה.

אין לך אשה כשרה בעמים עכו"ם כראוי.

(דפויי דף פ"ו ע"ב)

תלז) לא תשא את שם וגו'. ר' שמעון פתח, ויאמר אליה אלישע מה אעשה לך הגידי לי מה יש לך בבית. אמר לה אלישע, כלום אית לך על מה דתשרי ברכתא דקודשא בריך הוא, דתנינן אסור ליה לבר נש, לברכא על פתורא ריקניא. מ"ט. משום דברכתא דלעילא, לא שריא באתר ריקניא.

תלח) ובגיני כך, בעי בר נש לסדרא על פתוריה, חד נהמא, או יתיר, לברכא עלוי. ואי לא יכיל, בעי לשיירא מההוא מזונא דאכל, על מה דיברך. ולא ישתכח דיברך בריקניא.

תלט) כיון דאמרה, אין לשפחתך כל בבית כי אם אסוך שמן. אמר ודאי הא ברכתא שלימתא בהאי, דכתיב ט) טוב שם משמן טוב. דשמא קדישא משמן נפקא, לאתברכא, לאדלקא בוצינין קדישין. מאי שמן כ דא. ר' יצחק אמר, כמה דאת אמר, כ) כשמן הטוב על הראש וגו'. ר' אלעזר אומר, אלין טורי דאפרסמונא דכיא. תמ) אמר ר' שמעון, טוב שם, כמה טבא שמא עלאה, דבוצינין ג עלאין קדישין, ח כד כלהו נהרין משמן טוב, כמה דאמינא. נ ואסיר ליה לבר נש, לאדכרא שמייה דקודשא בריך הוא בריקניא. ס דכל מאן ע דאדכר שמא דקב"ה בריקניא, טב ליה דלא אתברי.

תמא) ר' אלעזר אמר, לא אצטריך למדכר שמא קדישא אלא בתר פ מלה. * דהא שמא קדישא, לא אדכר כאורייתא, אלא בתר תרין מלין, דכתיב בראשית ברא אלהים.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ט ל"ג מה. י ל"ג לאתברכא. כ מוסיף דא כד"א (בראשית ב') ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן. ל ל"ג עלאין. מ דכלהו ול"ג כד. נ מוסיף מכאן תנינן אסור. ס וכל. ע דידכר. פ מוסיף מלה כלומר על מלה.

ה) (שמות כ') ח"ב פח. צ. צא : ח"ג יב. פד : ת"ז תכ"א ס. תכ"ד סט. תס"ו צו : ט) (מלכים ב' ד') לך צא צ"ה. ת) (קהלת ז'). א) (תהלים קל"ג) לך צב צ"א.

לא תשא

הסולם

מאמר

להתברך ולהדליק את נרות הקדושים. שואל, מהו שמן הזה. ומשיב, ר' יצחק אמר, כשא, כשמן הטוב על הראש וגו'. דהיינו השפע העליון. ר' אלעזר אומר, אלו הם הרי אפרסמון הטהור דהיינו שפע בינה עילאה (כמ"ש להלן קכ"ז ע"ב ד"י).

תמ) אמר ר' שמעון וכו' : אר"ש. טוב שם, פירוש, כמה טוב הוא שם העליון של המאורות העליונים הקדושים, כשכולם מאירים משמן טוב. כמו שביארתי. ואסור לו לאדם להזכיר שמו של הקב"ה בריקנות, שכל מי שמזכיר שמו של הקב"ה בריקנות, טוב לו שלא נברא.

תמא) ר' אלעזר אמר וכו' : רא"א. לא צריכים להזכיר שם הקדוש אלא אחר מלה. כי השם הקדוש לא נזכר בתורה אלא אחר שתי מלות, שכתוב, בראשית ברא אלקים.

מאמר לא תשא
תלז) לא תשא את שם וגו' : ר' שמעון פתח, ויאמר אליה אלישע מה אעשה לך הגידי לי מה יש לך בבית. אמר לה אלישע, היש לך על מה שתשרה ברכת הקב"ה, שלמדנו, אסור לו לאדם שיברך על שלחן ריק. מה הטעם. משום שהברכה שלמעלה אינה שורה על מקום ריק.

תלח) ובגיני כך בעי וכו' : ומשום זה צריך האדם לסדר על שלחנו לחם אחד או יותר לברך עליו. ואם אינו יכול לסדר הרבה, צריך להשאיר ממזון ההוא שאכל כדי שיהיה לו על מה לברך, ולא ימצא שיברך על שלחן ריק. תלט) כיון דאמרה וכו' : כיון שאמרה, אין לשפחתך כל בבית כי אם אסוך שמן. אמר, ודאי, הברכה שלמה בזה, שכתוב, טוב שם משמן טוב, כי השם הקדוש יוצא משמן.

תמב) רבי שמעון אמר, לא אדכר שמא קדישא, אלא על עולם שלם. דכתיב
 (א) ביום עשות יי' אלהים ארץ ושמים. מכאן, דלא לאדכרא שמייה קדישא בריקניא.
 ז וכתיב לא תשא את שם יי' אלהיך לשוא.

תמג) ותנינן, אמר רבי יוסי, מהו ברכה. שמא קדישא. בגין דמיניה משתכח
 ברכתא, לכל עלמא. וברכתא לא אשתכח על אתר ריקניא, ולא שרייא עלוי, הדא
 הוא דכתיב לא תשא את שם יי' אלהיך לשוא.

תמד) זכור את יום השבת לקדשו. רבי יצחק אמר, כתיב (ד) ויברך אלהים
 את יום השביעי, וכתיב (ה) במן (ו) ששת ימים תלקטוהו וביום השביעי שבת לא
 יהיה בו. כיון דלא (ז) משתכח ביה מזוני, מה ברכתא אשתכח ביה.

תמה) אלא הכי תאנא, כל ברכאן דלעילא ותתא, ביומא שביעאה תליין.
 ותאנא, אמאי לא אשתכח מנא ביומא שביעאה, משום דההוא יומא, מתברכאן
 מיניה כל שיתא יומין עלאין, וכל חד וחד יהיב מזוניה לתתא, כל חד ביומוי,
 מההיא ברכה דמתברכאן ביומא שביעאה.

תמו) ובגיני כך, מאן דאיהו בדרגא דמהימנותא, בעי לסדרא (ט) פתורא,
 ולא תקנא סעודתא בליליא דשבתא. בגין דיתברך פתוריה. כל אינון שיתא
 יומין, דהא בההוא זמנא, אזדמן ברכה, לאתברכא כל שיתא יומין דשבתא,
 וברכתא לא אשתכח בפתורא ריקניא. ועל כך, בעי לסדרא פתוריה בליליא
 דשבתא, בנהמי ובמזוני.

חלופי גרסאות

ז כתיב לא תשא את שם ה' אלקיך לשוא דלא לאדכרא
 שמא קדישא בריקניא דלא בברכתא או בצלותא כד
 נשמתיה נפקת מיניה ומינין לאתפרעא מניה ולנקמא
 מיניה נוקמין דכתיב כי לא ינקה ה' את אשר ישא שמו
 פתוריה ול"ג ולאתקנא סעודתא.

מסרת הוזהר

(ב) (בראשית ב') לעיל אות רמט צ"ל. ג) (שמות כ')
 הקכה"ז לט צ"א. ד) (שם) ב"א קיח צ"ב. ה) (שמות
 ט"ז).

לשוא. ק ל"ג במן. ר משתכחי. ט פתוריה

זכור את יום השבת לקדשו

השביעי שבת לא יהיה בו. שואל, כיון שאינו
 נמצא בו מזון, מהו הברכה שנמצא בו.
 תמה) אלא הכי תאנא וכו': ומשיב,
 אלא כך למדנו. כל הברכות שלמעלה ומטה
 תלויות ביום השביעי. ולמדנו, למה לא היה
 נמצא מן ביום השביעי, משום שמיום ההוא
 מתברכים כל ששה ימים העליונים, שהם חגית
 נה"י, וכל אחד ואחד נותן מזון למטה כל אחד
 ביומו, מברכה הו"א שמתברכים ביום השביעי.
 תמו) ובגיני כך מאן וכו': ומשום זה,
 מי שהוא במדרגת האמונה, צריך לסדר השלחן
 ולתקן סעודה בליל שבת, כדי שיתברך שלחנו
 כל אלו ששת ימים, כי בומן ההוא נודמן הברכה
 להתברך כל ששת ימי השבת, וברכה אינה
 נמצאת בשלחן ריק, ועל כך, צריכים לסדר
 השלחן בליל שבת בלחם ומזון. כדי להמשיך
 ברכה לששת ימים.

הסולם

מאמר

תמב) ר' שמעון אמר וכו': רש"א, לא
 זכר השם הקדוש אלא על עולם שלם, היינו
 השם הויה, שכתוב, ביום עשות הויה אלקים
 ארץ ושמים. מכאן, שלא להזכיר השם הקדוש
 בריקות. וכתוב, לא תשא את שם ה' אלקיך
 לשוא.

תמג) ותנינן א"ר יוסי וכו': ולמדנו
 אר"י, מהו ברכה. הוא השם הקדוש, משום
 שממנו נמצאת הברכה בכל העולם. וברכה אינה
 נמצאת במקום ריק ואינה שורה עליו. זהו
 שכתוב, לא תשא את שם ה' אלקיך לשוא.

מאמר זכור את יום השבת לקדשו

תמד) זכור את יום השבת לקדשו:
 ר' יצחק אמר, כתוב, ויברך אלקים את יום
 השביעי, וכתוב במן ששת ימים תלקטוהו וביום
 (דפו"י דף פ"ח ע"א)

תמוז) רבי יצחק אמר, אפילו ביומא דשבתא נמי. רבי יהודה אמר, בעי לאתענגא בהאי יומא, ולמיכל תלת סעודתי בשבתא, בגין דישתכח שבעא ועונגא בהאי יומא בעלמא.

תמוז) רבי אבא אמר, ה לאודמנא ברכתא באינון יומין דלעילא, דמתברכאן מהאי יומא. והאי יומא, מליא רישיה דזעיר אנפין, מטלא דנחית א מעתיקא ב קדישא סתימא דכלא, ואטיל לחקלא דתפוחין קדישין, תלת זמני, מכד עייל שבתא, ג דיתברכון כלהו כחדא.

תמוז) ועל דא בעי בר נש, לאתענגא תלת זמנין אלין, דהא ה בהא תליא מהימנותא דלעילא, בעתיקא קדישא, ובזעיר אנפין, ובחקלא דתפוחין. ובעי בר נש לאתענגא בהו, ולמחדי בהו. ומאן דגרע סעודתא מנייהו, אחזי פגימותא לעילא, ועונשיה דההוא בר נש סגי.

תנ) בגיני כך, בעי לסדרא פתוריה, תלת זמני, מכד עייל שבתא, ולא ישתכח פתוריה ריקניא, ותשרי ברכתא ו עליה, ז כל שאר יומי דשבתא. ובהאי מלה, אחזי, ותלי מהימנותא לעילא.

חלופי גרסאות

ה לאודונגא א לעתיקא. ב ליג קדישא. ג מוסיף בגין דיתברכון. ד ובעי וליג ועי"ה ליג בהא. ו עלה. ז לכל.

זכור את יום השבת לקדשו

הסולם

מאמר

המלכות, ובאה בזווג עם ז"א, מקבל ז"א ג"ר על ידי המלכות, והששה ימים של ז"א מתברכים בג"ר על ידה. וזה אמרו. לאודמנא ברכתא באינון יומין דלעילא. שהם חג"ת נה"י דז"א. כי בשבת מקבל ג"ר ממנה ע"י זווגה עמה. אמנם אין למלכות כלום אלא מה שמקבלת מז"א. וזה אמרו. והאי יומא מליא רישיה דז"א וכו' ואטיל לחקלא דתפוחין קדישין. כי כל השפעה באה אל המלכות מז"א. ואע"פ שששת ימים דז"א מתברכים בג"ר ממנה, זה הוא רק מכח הזווג עמה כנ"ל.

תמוז) ועל דא בעי וכו': ועל כן צריך האדם להתענג אלו ג' פעמים כי בזה תלויה האמונה שלמעלה, בעתיקא קדישא, ובזעיר אנפין, ובשדה תפוחים הקדושים, דהיינו שז"א מקבל מעתיקא ומשפיע למלכות כנ"ל. וצריך האדם להתענג בהם ולשמוח בהם. ומי שגורע סעודה מהם מראה פגם למעלה, ועונשו של האדם מרובה.

תנ) בגיני כך בעי וכו': משום זה צריך לסדר שלחנו ג' פעמים מעת כניסת השבת, ולא ימצא שלחנו ריקם, ותשרה הברכה עליו כל שאר ימי השבת. ובדבר זה מראה, ותלויה. האמונה שלמעלה.

תמוז) ר' יצחק אמר וכו': רי"א. אפילו ביום השבת גם כן צריכים לסדר סעודה ולהמשיך ברכה לששת ימים. ר' יהודה אמר, צריכים להתענג ביום ההוא, ולאכול ג' סעודות בשבת, כדי שימצא שובע ועונג בעולם ביום ההוא.

תמוז) ר' אבא אמר וכו': רא"א. שהטעם של ג' סעודות, הוא כדי להמשיך ברכות בימים אלו של מעלה חג"ת נה"י. המתברכים מיום ההוא, שהוא השכינה מדה העביעית. ויום הזה, מלא ראשו של ז"א, דהיינו הג"ר שלו. מטל דהיינו שפע. היורד מעתיקא קדישא הסתום לכל, ומשפיע לחקל תפוחין קדישין, שהוא השכינה, ג' פעמים מעת כניסת השבת, שיתברכו כולם כאחד.

ביאור הדברים. ז' ימים ה"ס ז' ספירות חג"ת נה"י. מ. שז"א כולל ששת ימים, והמלכות ה"ס יום השביעי. וע"כ ביום השביעי מתגלה שלמות המלכות ובנינה פכ"פ עם ז"א, והם צולים ומלבישים את או"א עלאין ומקבלים השפע מפה דא"א הנקרא עתיקא סתימאה. אבל בימות החול אין שלמות למלכות מטרם גמר התקון, ונמצא ז"א שאינו בזווג השלם עם המלכות, וכשאינו בזווג עם המלכות הוא חסר ג"ר. וע"כ נבחן, שביום השבת כשנשלמה (דפו"י דף פ"ח ע"א)

תנא) רבי שמעון אמר, האי מאן דאשלים תלת סעודתי בשבתא, קלא נפיק ומכרזא עליה, ^א אז תתענג על יי, דא סעודתא חדא, לקבל עתיקא ^ב קדישא דכל קדישין. והרכבתיך על במתי ארץ, דא סעודתא ^ג תניינא, לקבל חקלא דתפוחין קדישין. והאכלתיך נחלת יעקב אביך, דא הוא שלימו דאשתלים בזעיר אפין. תנב) ולקבלייהו בעי לאשלמא סעודתיה, ובעי לאתענגא בכלהו סעודתי, ולמחדי בכל חד וחד ^ד מנייהו, משום דאיהו מהימנותא שלימתא. ^ה ובגין כך, שבתא אתיקר, מכל שאר זמנין וחגיין, משום דכלא ביה אשתכח, ולא אשתכח הכי בכלהו זמני וחגי. אמר רבי חייא, בג"כ, משום ^ו דאשתכח כלא ביה, אידכר תלת זמנין. דכתיב, ^ז ויכל אלהים ביום השביעי. וישבות ביום השביעי. ויברך אלהים את יום השביעי.

תנג) ^א רבי אבא. כד הוה יתיב בסעודתא דשבתא. הוי חדי, בכל חד וחד. והוה אמר, דא היא סעודתא קדישא, דעתיקא קדישא, סתימא דכלא. בסעודתא אחרא הוה אמר, דא היא סעודתא דקודשא ב"ה. וכן בכלהו סעודתי, והוה חדי בכל חד וחד. כד הוה ^ב אשלים ^ג סעודתי, אמר אשלימו ^ד סעודתי דמהימנותא. תנד) רבי שמעון, ^ה כד הוה אתי לסעודתא, הוה אמר הכי, אתקינן ^ו סעודתא דמהימנותא ^ז עלאה, אתקינן ^ח סעודתא דמלכא, ^ט והוה יתיב וחד. כד ^י אשלים סעודתא תליתאה, הוה מכרוזי עליה, אז תתענג על יי והרכבתיך על במתי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

א ח ל"ג קדישא. ט מוסיף תניינא אחרא. י לקבליה. ב ל"ג מנייהו. ז ועל. ח דישתכח. ט רב המנוגא סבא. ט ל"ג והוה. ט סעודתיה. פ סעודתיה. צ ל"ג כד הוה אתי לסעודתא. ק סעודתי. ר סעודתיה. ט סעודתיה. ט עלאה. ת ל"ג והוה יתיב וחד. א הוה יתיב ול"ג אשלים סעודתא תליתאה.

הסולם

מאמר

זכור את יום השבת לקדשו
השביעי, וישבות ביום השביעי, ויברך אלקים את יום השביעי.

תנג) ר' אבא כד וכו': ר' אבא. כשהיה יושב בסעודה של שבת, היה שמח בכל אחת ואחת, והיה אומר, זו היא הסעודה הקדושה של עתיקא קדישא הסתום לכל. בסעודה האחרת היה אומר, זו היא סעודה דקודשא בריך הוא, היינו דו"א. וכן בכל סעודה וסעודה. כשהשלים הסעודות, אמר נשלמו הסעודות של האמונה.

תנד) ר' שמעון כד הוה וכו': ר"ש כשהיה בא אל הסעודה, היה אומר כך, התקינן הסעודה של האמונה העליונה. התקינן הסעודה של המלך והיה יושב ושמת. כשהשלים סעודה השלישית, היו מכריזים עליו, אז תתענג על ה' והרכבתיך על במתי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך.

תנא) ר' שמעון אמר וכו': רש"א, מי שהשלים שלשה סעודות בשבת, קול יוצא ומכריז עליה, אז תתענג על ה', זהו סעודה אחת כנגד עתיקא קדישא דכל קדישין. והרכבתיך על במתי ארץ, זהו סעודה שניה, כנגד שדה תפוחים הקדושים, שהיא המלכות. והאכלתיך נחלת יעקב אביך. זהו השלמות שנשלם בזעיר אנפין. בסעודה שלישית.

תנב) ולקבלייהו בעי וכו': וכנגדם צריך להשלים סעודותיו, וצריך להתענג בכל הסעודות, ולשמוח בכל אחת ואחת מהן, משום שהיא אמונה שלמה. ומשום זה חשוב השבת יותר מכל שאר הזמנים והחגים, משום שהכל נמצא בו, ולא נמצא כן בכל הזמנים והחגים. א"ר חייא משום כך, משום שנמצאי הכל בו, נזכר ג' פעמים, שכתוב, ויכל א' ג ביום

(דפו"י דף פ"ח ע"א * דף פ"ח ע"ב)

תנה) אמר רבי אלעזר לאבוי, אלין סעודתי היך מתתקנין. אמר ליה, ליליא דשבתא, כתיב, והרכבתיך על במתי ארץ, ביה בליליא, מתברכא מטרוניתא, וכלהו חקל תפוחין, ומתברכא פתוריה דבר נש, ונשמתא אתוספת, והוא ליליא, חדוה דמטרוניתא הוי. ובעי בר נש למחדי בחדוותא, ולמיכל סעודתא דמטרוניתא. תנו) ביומא דשבתא, בסעודתא תניינא, כתיב (ח) אז תתענג על יי. על יי ודאי. דהיא שעתא אתגליא עתיקא קדישא, וכלהו עלמין בחדוותא, ושליומו וחדוותא דעתיקא עבדינן, וסעודתא דיליה הוא ודאי.

תנו) בסעודתא תליתאה דשבתא, כתיב והאכלתיך נחלת יעקב אביך. דא היא סעודתא דזעיר אפין, דהוי בשלימותא. וכלהו שיתא יומין, מההוא שלימו מתברכן. ובעי בר נש למחדי ב בסעודתיה, ולאשלמא אלין סעודתי, דאינון סעודתי מהימנותא שלימתא, דזרעא קדישא דישראל, די מהימנותא עלאה. נ דהא דילהון ד היא, ה ולא ו דעמין עעכו"ם. ובגיני כך אמר, (ט) ביני ובין בני ישראל.

תנח) ת"ח, בסעודתי אלין, אשתמודעון ישראל, דאינון בני מלכא. דאינון מהיכלא דמלכא, דאינון בני מהימנותא, ומאן דפגים חד סעודתא מנייהו, אחזי פגימותא לעילא, ואחזי גרמיה דלאו מבני מלכא ד עלאה הוא, דלאו מבני היכלא דמלכא הוא דלאו מזרעא קדישא דישראל הוא. ויהבין עליה חומרא דתלת מלין, דינא דגיהנם ס וגו'.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

(ח) (ישעיה נ"ח) לעיל אות תנא צ"ו. (ט) (שמות ל"א) ב סעודתי. ג דא. ד ל"ב היא. ה ודא. ו דשאר עמין. ז ל"ג עלאה. ח מינין. ט ל"ג וגו'.

בשלח קטז צ"כ.

זכור את יום השבת לקדשו

הסולם

מאמר

נחלת יעקב אביך. זו היא הסעודה של זעיר אנפין שהוא בשלמות, וכל ששת הימים משלמות היא מתברכים, וצריך האדם לשמוח בסעודתו, ולהשלים אלו הסעודות, שהם סעודות האמונה השלמה של זרע הקדוש דישראל, של האמונה העליונה, כי שלהם הוא ולא של עמים עכו"ם, ומשום זה אמר, ביני ובין בני ישראל.

תנה) אמר ר' אלעזר לאבוי וכי: אריא לאבוי, אלו הסעודות איך מתתקנות. אמר לו, ליל שבת, כתוב, והרכבתיך על במתי ארץ, בו בלילה מתברכת המטרוניתא, וכל שדה התפוחים, שהיא המלכות, ומתברך שלחנו של אדם, ונשמה נתוספת לאדם, ולילה הוא שמחת המטרוניתא הוא, וצריך האדם לשמוח בשמחה ולאכול הסעודה של המטרוניתא, שהיא המלכות.

תנח) ת"ח בסעודתי וכי: בוא וראה, בסעודות האלו ניכרים ישראל שהם בני המלך, שהם מהיכל המלך, שהם בני האמונה, ומי שפוגם סעודה אחת מהם, מראה פגם למעלה, ומראה עצמו, שאינו מבני המלך העליון, שאינו מבני היכל המלך, שאינו מזרע קדוש של ישראל, ונותנים עליו כובד של ג' דברים, דין גיהנם ומלחמת גוג ומגוג, וחבלי משיחו. (שבת קי"ח).

תנו) ביומא דשבתא בסעודתא וכי: ביום השבת בסעודה השניה, כתוב, אז תתענג על ה', על ה' ודאי, שפירושו למעלה מו"א, כי בשעה ההיא מתגלה עתיקא קדישא, וכל העולמות הם בשמחה, והשלמות והשמחה של עתיקא אנו עושים. והסעודה שלו היא, ודאי.

תנו) בסעודתא תליתאה דשבתא וכי: בסעודה הג' של שבת, כתוב, האכלתיך (דפריי דף פ"ח ע"ב)

תנט) ותא חזי בכלהו שאר זמנין וחגיין. בעי בר נש לחדי ולמחדי למסכני. ואי הוא חדי בלחודוי, ולא יהיב למסכני, עונשיה סגי, דהא בלחודוי חדי, ולא יהיב חדו לאחרא. עליה כתיב, וזריתי פרש על פניכם פרש חגיכם. ואי איהו בשבתא חדי, אע"ג דלא יהיב לאחרא, לא יהיבין עליה עונשא, כשאר זמנין וחגיין, דכתיב פרש חגיכם. פרש חגיכם קאמר, ולא פרש שבתכם. וכתיב חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי. ואלו שבת לא קאמר.

תס) ובגיני כך כתיב, ביני ובין בני ישראל. ומשום דכל מהימנותא אשתכת בשבתא, יהיבין ליה לבר נש נשמתא אחרא, נשמתא עלאה, נשמתא דכל שלימו בה, כדוגמא דעלמא דאתי. ובגיני כך אקרי שבת. מהו שבת. שמא דקודשא בריך הוא. שמא דאיהו שלים מכל סטרוי.

תסא) אמר רבי יוסי, ודאי כך הוא. ווי ליה לבר נש, דלא אשלים חדוותא דמלכא קדישא. ומאן חדוותא דיליה. אלין תלת סעודתי מהימנותא. סעודתי דאברהם יצחק ויעקב כלילין בהו. וכלהו חדו על חדו מהימנותא שלימותא, מכל סטרוי.

תסב) תאנא בהדין יומא מתעטרין אבהן, וכל בנין ינקין, מה דלאו הכי בכל שאר חגיין וזמנין. בהדין יומא, חייביא דגיהנם נייחין. בהדין יומא, כל דינין אתכפיין, ולא מתערין בעלמא. בהדין יומא, אורייתא מתעטרא בעטרין שלימין. בהדין יומא, חדוותא ותפנוקא אשתמע, במאתן וחמשיין עלמין.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

י (מלאכי ב') ח"ב קעה : קצט : ח"ג קד. כ (ישעיה א')
 י חד. כ ואילו בשבת אי הוא חדי. ל ל"ג פרש.
 מ מתעטרי. נ דלא כן.

זכור את יום השבת לקדש

הסולם

מאמר

שבת. הוא השם של הקב"ה. שהוא המלכות. השם, שהוא שלם מכל צדדיו. ביום השבת.

תסא) אמר ר' יוסי וכו' : אר"י. ודאי כך הוא, אוי לו לאדם שאינו משלים השמחה של מלך הקדוש. ומהו השמחה שלו. הוא אלו ג' הסעודות של האמונה, סעודת שאברהם יצחק יעקב כלולים בהן, וכולם שמחה על שמחה, אמונה. שהיא המלכות. השלמה מכל צדדיה.

תסב) תאנא בהדין יומא וכו' : למדנו, ביום הזה, כל הדינים נכנעים, ואינם מתעוררים הנעשים לג"ר, וכל הבנים שהם נה"י, יונקים מהם, מה שאין כן בכל החגים וזמנים. כלומר, שבשאר חגים וזמנים מתעוררים האבות במוחין דיעסו"ת אבל בשבת האבות מתעוררים במוחין דאוי"א עלאין. ביום הזה, נחים הרשעים בגיהנם, ביום הזה מתעוררים האבות, שהם חג"ת, בעולם

תנט) ותא חזי בכלהו וכו' : ובוא וראה, בכל שאר הזמנים והחגים צריך האדם לשמוח ולשמח את העני. ואם הוא שמח בלבדו, ואינו נותן לעני, עונשו גדול, כי שמח בלבדו ואינו נותן שמחה לאחר. עליו כתוב, וזריתי פרש על פניכם פרש חגיכם. ואם הוא שמח בשבת, אע"פ שאינו נותן לאחר, אין נותנים עליו עונש 'כשאר הזמנים והחגים, שכתוב, פרש חגיכם. פרש חגיכם אומר ולא פרש שבתכם. וכתוב, חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי. ואלו שבת אינו אומר.

תס) ובגיני כך כתיב וכו' : ומשום זה כתוב, ביני ובין בני ישראל. ומשום שכל האמונה נמצא בשבת, נותנים לאדם נשמה אחרת, נשמה עליונה, נשמה שכל השלמות בה כמו עולם הבא. ומשום זה נקרא שבת. מהו (דפו"י דף פ"ח ע"ב)

תסג) תא חזי, בכל שיתא יומי דשבתא, כד מטא שעתא דצלוחא דמנחה, דינא תקיפא שלטא, וכל דינין מתערין. ם אבל ביומא דשבתא, כד מטא ץ עדן דצלוחא דמנחה, רעוא דרעוין אשתכח, ועתיקא קדישא גליא רצון דיליה, וכל דינין ף מתכפיין, ומשתכח רעותא וחדו בכלא.

תסד) ובהאי רצון, ן אסתלק משה, נביאה מהימנא קדישא מעלמא. בגין למנדע, דלא בדינא אסתלק, וההיא שעתא * ברצון דעתיקא קדישא נפק נשמתיה, ך ואתטמר ביה. בגין כך, ם ולא ידע איש את קברתו כתיב. מה עתיקא קדישא, טמירא מכל טמירין, ולא ידעין עלאין ותתאין. אוף הכא, האי נשמתא ן דאתטמר בהאי רצון. דאתגליא בשעתא דצלוחא דמנחה דשבתא. כתיב ולא ידע איש את קברתו והוא טמיר מכל טמירין דעלמא. ודינא לא שלטא ביה. זכאה חולקיה דמשה. תסה) תאנא, בהאי יומא, דאורייתא מתעטרא ביה, מתעטרא בכלא, בכל אינון פקודין בכל אינון גזרין ועונשין, בשבעין ענפין דנהורא, דזהרין מכל סטרא וסטרא. מאן חמי, ענפין דנפקין מכל ענפא וענפא, חמשא קיימין בגו אילנא, כלהו ך אנפין בהו אחידן. מאן חמי, אינון תרעין ם דמתפתחן בכל סטר וסטר, כלהו מזדהרין ונהרין, בההוא ת נהורא דנפיק ולא פסק.

חלופי גרסאות

ס ל"ג אבל. ע שעתא. ף אתכפיין. ץ ואתמר. ן דאטמר. ר ענפין. ם דמתפתחן. ת נהרא.

מסרת הזהר

ז (דברים ל"ד) ח"ב קנו. ח"ג רפ. ת"ז תנ"ה פח : ז"ח ח ט"א של"ג של"ח.

דרך אמת ן נפטר משה מהעולם בשעה זו.

זכור את יום השבת לקדשו

שנתגלה בשעת תפלת המנחה של שבת, כתוב בה, ולא ידע איש את קבורתו, והוא נסתר מכל הנסתרות שבעולם, ודין אינו שולט בו, אשרי חלקו של משה.

תסה) תאנא בהאי יומא וכו' : למדנא, ביום הזה, של שבת, התורה מתעטרת בו, מתעטרת בכל, בכל אלו המצות, בכל אלו הגזרות והעונשין, בשבעים ענפים של אור המאיר בכל צד וצד, כי ז' ספירות הם חג"ת נהי"מ, וכל אחת כלולה מעשר הם שבעים. מי ראה הענפים היוצאים מכל ענף וענף של שבעים הענפים. חמשה עומדים בתוך האילן, היינו ה' ספירות חג"ת נ"ה שבז"א, הנקרא אילן, המקבל אותם מבינה. כל הפנים נאחזים בהם. מי ראה אלו השערים הנפתחים בכל צד וצד מהם, שכל אחת כלולה מעשר והם חמשים שערים. כולם מזדהרים ומאירים באור ההוא היוצא ואינו נפסק.

קל

הסולם

מאמר

בעולם. ביום הזה התורה, שהוא ז"א, מתעטר בעטרות שלמות, דהיינו מאו"א עלאין. ביום הזה, שמחה ועונג נשמע בר"ג עולמות.

תסג) ת"ח בכל שיתא וכו' : בוא וראה בכל ששת ימי השבת, כשמגיע שעת תפלת המנחה, דין קשה שולט, וכל הדינים מתעוררים. אבל ביום השבת, כשמגיע שעת תפלת המנחה, רצון הרצונות נמצא, ועתיקא קדישא מגלה הרצון שלו, וכל הדינים נכנעים, ונמצא רצון ושמחה בכל.

תסד) ובהאי רצון אסתלק וכו' : זכרון הזה נסתלק משה, הנביא הנאמן הקדוש, מן העולם כדי לדעת שלא נסתלק בדין, ושעה ההיא, יצא נשמתו ברצון של עתיקא קדישא ונגנו בו, משום זה, ולא ידע איש את קבורתו. כתוב, מה עתיקא קדישא נעלם מכל נעלם ולא יודעים אותו עליונים ותחתונים, אף כאן, נשמה זו, שנסתרה ברצון הזה של עתיקא קדישא, (דפריי דף פ"ח ע"ב *) דף פ"ט ע"א)

יתרו

ק"ט

תסו) קל כרוזא נפיק, אתעררו קדישי עליונין, אתעררו עמא קדישא, דאתבחר לעילא ותתא. אתעררו חדוותא לקדמות מאריכון. אתעררו בחדוותא שלימתא. א זדמנו בתלת חדוון, ב דתלת אבהן. אזדמנו לקדמות מהימנותא, דחדווה דכל חדוותא. זכאה חולקכון, ג ישראל קדישין, בעלמא דין, ובעלמא דאתי. דא הוא ירותא לכון, מכל ד עמים עעכו"ם. ועל דא כתיב, ביני ובין בני ישראל.

תסז) אמר ר' יהודה, ה הכי הוא ודאי. וע"ד כתיב זכור את יום השבת לקדשו וכתוב ט קדושים תהיו כי קדוש אני יי. וכתוב, וקראת לשבת ענג לקדוש יי מכובד.

תסח) תאנא, בהאי יומא, כל נשמתיהון דצדיקייא, מתעדנין בתפנוקי עתיקא קדישא, סתימא דכל סתימין. ורוחא ו חדא מענוגא ז דההוא עתיקא קדישא מתפשטא בכלהו עלמין, וסלקא ונחתא, ומתפשטא לכלהו בני קדישין, לכלהו נטורי אורייתא, ונייחין בנייחא שלים, ח מתנשי מכלהו, כל רוגזין, כל דינין, וכל פולחנין קשין. הה"ד ט ביום הניח יי לך מעצבך ומרגוך ומן העבודה הקשה.

תסט) בגיני כך, שקיל שבתא ט לקבל אורייתא, וכל דנטיר שבתא, כאילו נטיר אורייתא כלא. וכתוב ו אשרי אנוש יעשה זאת וכן אדם יחזיק בה שומר שבת מחללו ושומר ידו מעשות כל רע. אשתמע, דמאן דנטיר שבת, כמאן דנטיר אורייתא כלא.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ז (ויקרא י"ט) ויחי קלח ח"ג מד. פ. : ש : ז (ישעיה
ז"ח) הקסה"ו סח צ"ל. ט (שם י"ד) ב"ב קכו צ"ב.
ו (שם ב"ו).

א אתעררו. ב בתלת. ג דישאל. ד שאר עמין. ה ודאי
כתיב ול"ג הכי הוא ול"ג וע"ד. ו דא. ז דההוא
מתפשטא בכלהו; דההוא עתיקא מתפשטא; ההוא
מתפשט. ח ומתנשי. ט כקבלי; לקבלי.

מאמר

הסולם

זכור את יום השבת לקדשו

תסח) תאנא בהאי יומא וכו': למדנו, ביום ההוא, של שבת, כל נשמות הצדיקים מתעדנים בתענוגי עתיקא קדישא הסתום מכל סתומים, שהוא הכתר. ורוח אחד מעונג עתיקא קדישא ההוא, מתפשט בכל העולמות ועולה ויורד, ומתפשט לכל בנים הקדושים, לכל שומרי התורה, ונחים במנוחה שלמה ונשכחים מכולם, כל רוגז, כל הדינים וכל עבודה קשה. ז"ש, ביום הניח ה' לך מעצבך ומרגוך ומן העבודה הקשה.

תסט) בגיני כך שקיל וכו': משום זה שקולה שבת כנגד התורה, וכל השומר שבת כאלו שמר התורה כולה. וכתוב, אשרי אנוש יעשה זאת וכן אדם יחזיק בה שומר שבת מחללו ושומר ידו מעשות כל רע. נשמע, שמי ששומר שבת כמי ששומר התורה כולה.

ר'

תסו) קל כרוזא נפיק וכו': קול כרוז יוצא, התעוררו קדושים העליונים, התעוררו עם קדוש הנבחר למעלה ולמטה, עוררו שמחה לפני אדוניכם, התעוררו בשמחה שלמה, הזדמנו בשלש שמחות של שלשה אבות, דחינו שלש סעודות, הזדמנו לקראת האמונה, שהיא שמחת השמחות. אשרי חלקכם ישראל הקדושים בעולם הזה ובעולם הבא. זו היא הירושה שלכם. יותר מכל העמים עכו"ם, ועל זה כתוב, ביני ובין בני ישראל.

תסז) אמר ר' יהודה וכו': אר"י, כן הוא ודאי, וע"כ כתוב, זכור את יום השבת לקדשו. וכתוב, קדושים תהיו כי קדוש אני ה'. וכתוב, וקראת לשבת ענג לקדוש ה' מכובד.

(דפו"י דף פ"ט ע"א)

תע) ר' יודאי שאיל ליה לר' שמעון, יומא חד דאערע עמיה בארחה, אמר ליה, ר', הא כתיב בפרשתא דא שבת, דאמר ישעיה, דכתיב (9) כה אמר יי לסריסים אשר ישמרו את שבתותי וגו', ונתתי להם בביתי ובחומותי וגו'. מה קא מיירי.

תעא) א"ל, [ט] קפוטקאה, כ חמרך [י] קטרי בטיפסא, ונחית, דמלה דאורייתא בעי צחותא. או [כ] אפכי לאחורך, וזיל אבתראי, ותכוון לבך. א"ל, בגיניה דמר עבידנא ארחה, ובתריה דמר אסתכל בשכינתא.

תעב) א"ל, ז ת"ח, מלה דא הא אוקמוה חברייא, ולא מ פרישו מלה. כה אמר יי לסריסים. מאן סריסים. אלין אינון חברייא, דמשתדלי באורייתא, ומסרסי גרמיהו כל שיתא יומין דשבתא, ולעאן באורייתא, ובליליא דשבתא מזרזי גרמיהו בזווגא דלהון, משום דידיעי רזא עלאה, בשעתא דמטרוניתא אזדווגת. נ במלכא.

תעג) ואינון חברייא דידיעין רזא דא, מכוונין ס לבייהו למהינותא דמאריהון ומתברכאן באיבא דמעיהון בההוא ליליא. ודא הוא דכתיב, אשר ישמרו, כמה דאת אמר, (12) ואביו שמר את הדבר.

תעד) ואקרון סריסים ודאי, בגין לחכאה לשבתא לאשכחא רעוא דמאריהון, דכתיב ובחרו באשר ע חפצתי. מאי באשר חפצתי. פ דא זווגא דמטרוניתא.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

(9) (שם) וישב גב צ"א. (צ) (בראשית ל"ז) ח"ג י דשבת ולי"ג דא דשבת. כ בחמרך. ל ל"ב ת"ח. מ פרשו. נ למלכא. ס לבא. ע מוסיף חפצתי פכ. ת"ז ת"ה כ. סתם. פ ל"ג דא.

דרך אמת [ט] על שם שחיה מקפוטקיא ולא קראו בשמו דרך גערה. אהה בחמרך ר"ל רוצה שתרכב בחמור ולשאול. [י] קשור חמורך באילן ורד שדברי תורה צריכין יישוב וזכות השכל. [כ] חזור לאחורין ולך אחרי ותכוין לבך לשמוע דברי.

זכור את יום השבת לקדשו

הסולם

מאמר

החברים העוסקים בתורה ומסרסים עצמם כל ששת ימי השבת ועוסקים בתורה, ובליל שבת מזרזים עצמם בזווג שלהם, משום שישודעים. סוד העליון, בשעה שהמטרוניתא מתחברת בהמלך.

תעג) ואינון חבריא דידיעין וכו': ואלו החברים היודעים סוד הזה, מכוונים את לבם לאמונת אדונם, ומתברכים בפרי בטנם בלילה ההוא. וזהו שכתוב, אשר ישמרו, כמש"א. ואביו שמר את הדבר.

תעד) ואקרון סריסים וכו': ונקראים ודאי סריסים, משום שמחכים עד השבת למצוא רצון של אדונם, שכתוב, ובחרו באשר חפצתי. מהו באשר חפצתי. זהו הזווג של מטרוניתא. ומחזיקים

תע) ר' יודאי שאיל וכו': ר"י שאל את ר' שמעון, יום אחד שנפגש עמו בדרך. אמר לו, רבי, הרי כתוב בפרשה זו של שבת שאמר ישעיהו, שכתוב, כה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי וגו' ונתתי להם בביתי ובחומותי וגו'. מה הוא אומר.

תעא) א"ל קפוטקאה וכו': אמר לו ר"ש קפוטקאי, שקראו על שם עירו, קשור חמרך בגדר ורד, כי דברי תורה צריכים צחות השכל, או הפוך לאחורין ולך אחרי וכוון את לבך. אמר לו, בשביל אדוני עשיתי הדרך, אחרי אדוני אסתכל בהשכינה.

תעב) א"ל ת"ח מלה וכו': אמר לו דבר זה בארוהו החברים, ולא פרישו הדבר. כה אמר ה' לסריסים. מי הם סריסים. אלו הם (דפ"י דף פ"ט ע"א)

יתרו

קכא

ומחזיקים בבריתי, ^ז כללא חד, בבריתי סתם. זכאה חולקיה דמאן דאתקדש בקדושה דא, וידע רזא דא.

תעה) תא חזי, כתיב ששת ימים תעבד ועשית כל * מלאכתך ויום השביעי שבת ליי' אלהיך וגו', כל מלאכתך, באינון שיתא יומי עבידתייהו דבני נשא ^ק ובגין האי מלה. לא מזדווגי חברייא, בר בזמנא דלא ישתכח מעבידתייהו דבני נשא, אלא עבידתייהו דקב"ה. ומאי עבידתייהו. זווגא דמטרוניתא, ^ר לאפקא נשמתין קדישין לעלמא.

תעו) ובג"כ, ^ט בהאי ליליא חברייא מתקדשי בקדושה דמאריהון, ומכווני לבייהו. ונפקי בני מעלי בנין ^ה קדישין. דלא סטאן לימינא ולשמאלא. בגין דמלכא ומטרוניתא. ^א ועל אלין כתיב, ^ז בנים אתם ליי' אלהיכם, ליי' אלהיכם ודאי. בגין דאלין אקרון ^ב בנין ^ג דיליה, בנין למלכא ולמטרוניתא.

תעז) והא דעתייהו דחברייא דידיעין רזא דא, בדא מתדבקן. ובגין כך אקרון בנין לקב"ה. והני אינון דעלמא מתקיימא בגינייהו. וכד סליק עלמא בדינא. אסתכל קב"ה באינון בנוי, ומרחם ^ד על עלמא. ועל דא כתיב ^ה כלה זרע אמת. זרע אמת ודאי. מהו אמת. עזקא קדישא שלימתא. כד"א ^ו תתן אמת ^ה ליעקב. וכלא חד. ובגיני כך, זרע אמת ודאי.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ק) (דברים י"ד) לעיל אות תלו צ"פ. (ר) (ירמיה ב') לך קנא צ"ב. (ש) (מיכה ז') לעיל אות תו צ"ב. צ כל אחד. ק ובג"כ. ר ל"ג לאפקא נשמתין קדישין לעלמא. ט ל"ג בהאי ליליא. ת ל"ג קדישין. א ובג"כ רזא דמלה כתיב. ב בגין דאלין אקרון בנין; בנין רזא דמלה כתיב. ג ליה. ד ל"ג על. ה מוסיף ליעקב אמת דא קב"ה.

מאמר

הסולם

זכור את יום השבת לקדשו

ומחזיקים בבריתי, הכל אחד, שפירושו ג"כ זווג, בבריתי סתם, שהוא יסוד העליון המתחבר עם המטרוניתא. אשרי חלקו של מי שמתקדש בקדושה זו, וידוע סוד הזה.

בנים קדושים שאינם סרים ימין ושמאל, בני של המלך והמטרוניתא. ועל אלו כתוב, בני אתם לה' אלקיכם. לה' אלקיכם ודאי, משום שאלו נקראים בניו שלו, בניו של המלך ומטרוניתא.

תעו) והא דעתייהו דחבריא וכו': והרי דעת החברים היודעים סוד הזה, מתדבקים בזה, ומשום זה נקראים בניו להקב"ה. ואלו הם שהעולם מתקיים בשבילם, וכשהעולם עולה בדין, מסתכל הקב"ה בבניו אלו, ומרחם על העולם, ועל זה כתוב, כולו זרע אמת, זרע אמת ודאי, מהו אמת. הוא טבעת הקדושה השלמה, פירושו, שהם בקו האמצעי, ואינם יוצאים מגבולס האמצעי, לא לימין ולא לשמאל, כמו מוקפים בטבעת. כמש"א תתן אמת ליעקב, ויעקב ה"ס קו האמצעי, והכל אחד. ומשום זה זרע אמת ודאי.

תעה) תא חזי כתיב וכו': בוא וראה, כתוב, ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך ויום השביעי שבת לה' אלקיך וגו'. כל מלאכתך, יורה, שבאלו ששה ימים נמצא מעשיהם של בני אדם, ובשביל דבר זה אינם מזדווגים החברים רק בזמן שלא נמצא מעשיהם של בני אדם אלא מעשיו של הקב"ה. דהיינו בשבת שאסור לאדם עשית מלאכה. ומהו מעשיו, הוא הזווג עם מטרוניתא, שהיא המלכות, להוציא נשמות קדושות לעולם.

תעו) ובג"כ בהאי ליליא וכו': ומשום זה בלילה הזה, החברים מתקדשים בקדושת אדונם, ומכוונים לבם, ויוצאים בניו טובים (דפריי דף פ"ט צ"א * דף פ"ט צ"ב)

תעח) אמר ליה ר' יודאי, בריך רחמנא דשדרני הכא, בריך רחמנא, דהא מלה דא שמענא מפומך. בכה רבי יודאי. אמר ליה ר' שמעון, אמאי קא בכית. אמר ליה, בכינא, דאמינא דווי לאינן בני עלמא, דארחיהון כבעירי, ולא ידעי ילא מסתכלי, דטב לון דלא אתבריאן. ווי לעלמא כד יפוק מר מניה, דמאן יכיל לגלאה רזין, ומאן ינדע לון, ומאן יסתכל בארחי אורייתא.

תעט) אמר ליה, חייך, לית עלמא אלא. לאינן חברייא, דמשתדלי באורייתא יידעין סתימי אורייתא. ודאי בקשוט גזרו חברייא על עמא דארעא, דמחבלין ארחיהו, ולא ידעין בין ימינא לשמאלא, דהא אינן כבעירי, דיאות למעבד בהו דינא, אפילו ביום הכפורים. ועל בנייהו כתיב, כי בני זנונים המה, בני זנונים ממש.

תפ) אמר ליה, ר', האי קרא בעי לאתישבא בארחי. כתיב (כ) ונתתי להם בביתי ובחומותי יד ושם טוב מבנים ומבנות שם עולם אתן לו. אתן להם מבעי ליה, מהו אתן לו.

תפא) אמר ליה, תא חזי, ונתתי להם בביתי, מהו ביתי. כמה דאת אמר (א) בכל ביתי נאמן הווא. ובחומותי, כד"א (ב) על חומותיך ירושלם הפקדתי שומרים (ג) יד ושם, כלומר, (ד) דישלפון נשמתין קדישין מדוכתא דא. והווא יד, חולק באשלמותא. טב, מליא מבנין. ומבנות. שם עולם אתן לו, להווא חולק שלים.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

אמינא וליג בכינא. ז אינן. ח מוסיף הוא שמא דקב"ה אקרי בית. ט ירושלם וליג יד ושם. י ומבנו.

(ה) (הושע ב') (א) (ישעיה ג') וישב דף גב צ"ב. (ב) (במדבר י"ב) (וירא טז צ"א. ג) (ישעיה ס"ב) לך יב צ"ג.

דרך אמת (ז) שיוציאו.

זכור את יום השבת לקדשו

הסולם

מאמר

להם בביתי ובחומותי יד ושם טוב מבנים ומבנות שם עולם אתן לו. שואל, אתן להם-היה צריך לומר, דהיינו לסריסים, מהו אתן לו.

תעח) אמר ליה ר' יודאי וכו': א"ל ר'י, ברוך הרחמן ששלחני כאן. ברוך הרחמן. שדבר זה שמעתי מפידך. בכה ר' יודאי. אמר לו ר' שמעון למה אתה בוכה. אמר לו אני בוכה, שאני אומר, אוי לבני העולם שדרכם כבהמות, ואינם יודעים ואינם מסתכלים, שטוב להם שלא נבראו. אוי לעולם כשאדוני יצא ממנו, שמי יוכל לגלות סודות, ומי ידע אותם. ימי יסתכל בדרכי התורה.

תפא) אמר ליה תא חזי וכו': א"ל בוא וראה, ונתתי להם בביתי. מהו ביתי. הוא כש"א, בכל ביתי נאמן הוא. שהווא השכינה הנקראת בית. ובחומותי, הוא כמש"א, על חומותיך ירושלם הפקדתי שומרים. שהווא חיצוניות השכינה. יד ושם, כלומר שיוציאו גשמות קדושות ממקום הזה, מן השכינה, ויד ההיא, פירוש, חלק השלמות. טוב, פירוש, מלא מבנים ובנות. שם עולם אתן לו היינו לחלק השלמות, הנקרא יד, אשר לו כרת לדורי דורות. פירוש אחר, אתן לו היינו לאותו שיודע סוד הדבר, של הסריסים אשר ישמרו את שבתותי, ויכוון מה שצריך לכוון.

תעט) אמר ליה חייך וכו': א"ל חייך, אין העולם אלא בשביל החברים העוסקים בתורה, ויודעים נסתרות התורה. ודאי באמת גזרו החברים על עמי הארץ שמחבלים דרכם ואינם יודעים בין ימין לשמאל, כי הם כבהמות, שראוי לעשות בהם דין אפילו ביום הכפורים. ועל בנייהם כתיב, כי בני זנונים המה. בני זנונים ממש.

תפ) אמר ליה רבי וכו': א"ל רבי, מקרא זה צריכים לישבו בדרכיו. כתוב, ונתתי (דפו"י דף פ"ט ע"ב)

יתרו

קכג

אשר לא יכרת לדרי דרין. דבר אחר אתן לו לההוא דידע רוא דמלה, ויתכוון במה דבעי לכוונא.

תפג) תו אמר ר' שמעון, כתיב, (ד) לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת. מאי טעמא. בגין דלא אתחזי כ דינא בהאי יומא. ואי תימא הא לגבוה סלקא. בכל מושבותיכם קאמר, ולא לגבוה. וההוא דסלקא לגבוה, (ה) לאכפיא לדינא אחרא סלקא. דתנינן, אית אשא אכלא אשא. ואשא דמטבחא, אכלא אשא אחרא.

תפג) ובגיני כך, אתגליא עתיקא קדישא בהאי יומא, מכל שאר יומין. ובזמנא דאתגליא עתיקא, לא אתחזי דינא כלל. וכל עלאין ותתאין משתכחין בחדוותא שלימתא, ודינא לא שלטא.

תפד) תאנא, כתיב (ו) כי ששת ימים עשה יי' את השמים ואת הארץ. ששת ימים ודאי ולא בששת. והני יומין קדישין עלאין, אקרון יומי דשמא קדישא אתכליל בהו, ואינון אתכלילין ביה. זכאה חולקהון דישראל מכל (ז) עמין עעכו"ם. עלייהו כתיב, (ח) ואתם הדבקים ביי' אלהיכם חיים כולכם היום.

תפה) (* ט) כבד את אביך ואת אמך. רבי חייא פתח, (י) ונהר יוצא מעדן וגו'. ונהר, דא נביעו דמבוועא, דנפיק תדיר ולא פסק. ומנהרא דמבוועא דא, נ אתשקיא

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

כ ל"ג דינא. ל ל"ג ודאי. מ שאר עמין ולי"ג עעכו"ם נ מתשקיא.

(ד) (שמות ל"ה) ח"ב רג : ח"ג צד : רנד : רעג. ת"ז תכ"א נו. תכד סט : תמ"ח פה. ה) (שמות ל"א) ב"א רס צ"א. ו) (דברים ד') לעיל אות תה צ"ט. ז) (שמות כ') לעיל אות רצט צ"ו. ח) (בראשית ב') לעיל אות ס"ד צ"ד.

דרך אמת [מ] להכניע.

זכור את יום השבת לקדשו

הסולם

מאמר

תפד) תאנא כתיב וכו': למדנו, כתוב. כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ. ששת ימים ודאי, שהם חג"ת נה"י, שמהם נעשו שמים וארץ שהם זו"ן. ולא כתוב ע"כ, בששה. ואלו ימים הקדושים העליונים נקראים ימים. שהם הקדוש, שהוא המלכות הנקראת ארץ. נכלל בהם, והם נכללו בו. אשרי חלקם של ישראל מכל העמים עכו"ם, עליהם כתוב, ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום.

מאמר כבד את אביך

תפה) כבד את אביך ואת אמך : ר' חייא פתח, ונהר יוצא מעדן וגו'. ונהר, זהו הנביעה של המבווע שיוצא תמיד ואינו נפסק, ומן הנהר של המבויע הזה נשקה כל גן העדן, ונהר ההוא של המבווע הקדוש נקרא אב. מהו הטעם. הוא משום שהוא נובע להזין את הגן. ביאור

תפג) תו אמר ר' שמעון וכו' : עוד אמר ר"ש, כתוב, לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת. מהו הטעם. הוא משום שאין דין נראה ביום ההוא. והמבעיר אש גורם שיחטורר הדין. ואם תאמר, הרי עולה לגבוה. דהיינו אש המזבח שנוהג גם בשבת. ומשיב. במושבותיכם כתוב, ולא לגבוה. ואש ההוא העולה לגבוה, עולה להכניע דין אחר. שלמדנו, יש אש אוכלת אש. ואש המזבח אוכלת אש אחרת. דהיינו שמכניע דין אחר, שלא יהיה לו שליטה בימות החול.

תפג) ובגיני כך אתגליא וכו' : ובשביל זה, נתגלה עתיקא קדישא ביום ההוא יותר מכל שאר הימים. ובזמן שמתגלה עתיקא אינו נראה דין כלל, וכל העליונים והתחתונים נמצאים בשמחה שלמה והדין אינו שולט.

(דפו"י דף פ"ט ע"ב * דף צ"י ע"א)

כל גנתא דעדן. והוא נהרא דמבועא קדישא, אקרי א"ב. מאי טעמא. משום דאיהו נביעא לאתזנא לגנתא.

תפו) רבי אבא אמר, עדן ממש אקרי אב. משום דהאי עדן, משתכח מההוא אתר, דאקרי אין. ובגיני כך, אקרי אב. והא אוקימנא, מאתר דשארי לאתמשכא כלא. אקרי אתה. ו אקרי אב. כמה דאת אמר, ט) כי אתה אבינו.

תפו) ר' אלעזר אמר, כבד את אביך, דא קב"ה. ואת אמך, דא כנסת ישראל. את אביך, את דייקא, לאכללא שכינתא ו עלאה. רבי יהודה אמר, כבד את אביך, סתם. ואת אמך, סתם. דהא כלא הוה במניינא. את, לרבות כל מה דלעילא ותתא. תפח) רבי יוסי אמר, האי דאמר רבי אבא, מאתר דשארי לאתמשכא כלא, פ אקרי אתה, שפיר. דהא אוליפנא, ההוא דטמיר ולא אית ביה שירותא, קרינן הוא. מאתר דשירותא אשתכח, קרינן אתה. ואקרי אב. וכלא חד. בריך שמייה לעלם ולעלמי עלמיא אמן.

חלופי גרסאות

ט ל"ג ואקרי אב ; ובדפו"י כתב עיין סוף הספר גי' מספר לבנת הספיר. ע ל"ג עלאה. פ ל"ג אקרי אתה.

מסרת הזהר

ט) (ישעיה ס"ג) ויגש א צ"א.

זכור את יום השבת לקדשו

הסולם

מאמר

שמטעם זה נקרא החור"ב שבה בשם אבא ואמא. כנ"ל. וז"ש, מאי טעמא, משום דאיהו נביעא לאתזנא לגנתא. שמטעם שהיא דואגת לתקון הגן, שהוא המלכות, ע"כ נקראת אב, כנ"ל.

תפו) ר' אבא אמר וכו' : ר"א, עדן ממי' נקרא אב, משום שעדן הוה נמשך ממקום ההוא שנק' אין, שהוא כתר דא"א, שבו אין שום השגה, ותחילת הגילוי לתקון המלכות בבניה נעשה בראש א"א שנקרא עדן, שמטעם זה נק' א"א ראשית, כנ"ל בדיבור הסמוך, ומשום זה נקרא אב. והרי העמדנו, במקום שמתחיל להמשך הכל, נקרא אתה ונקרא אב. כמ"ש, כי אתה אבינו.

תפו) ר' אלעזר אמר וכו' : ר"א, כבד את אביך זה הקב"ה, דהיינו ז"א. ואת אמך, זו כנסת ישראל, דהיינו המלכות. את אביך, א"א, הוא בדיוק, שבא לכלול השכינה העליונה, שהיא הנוקבא העומדת מחוץ ולמעלה דז"א. ר' יהודה אמר, כבד את אביך, סתם. ואת אמך, סתם. כי הכל הוא בחשבון. כלומר שרומזים הן לחכמה ובניה והן לז"א ונוקבא, מפני שכתוב סתם, כי את, בא לרבות כל מה שלמעלה ומטה. הן א"א והן ז"א.

תפח) ר' יוסי אמר וכו' : ר"א, זה שאמר ר' אבא, שהמקום שממנו מתחיל להמשך הכל נקרא אתה יפה הוא, כי למדנו, ההוא שנסתר ואין בו התחלה להשפעת המוחין אנו קוראים

ביאור הדברים. נודע שזו"ן מצד אצילותם אינם ראויים לקבל אור העליון, משום ששולט בהם מלכות דצמצום א', וכדי שיהיו ראויים לקבלת האור העלה הבינה אליה את המלכות. והו, שע"י עליה זו נעשתה ראויה לקבלת האור. כמ"ש כל זה לעיל (ב"א דף ז' ד"ה כבר ע"ש). ומטעם תקון הוה נשתנה שמם של חכמה ובניה שבבניה, לאו"א, וזו"ן נקראים בנים שלהם, להיותם מתקנים ודואגים לתקון זו"ן כאו"א על בנים.

והנה עליה הראשונה של המלכות במקום בינה היתה בראש א"א, שמחמת עליה זו יצאה הבינה מראש א"א, שמטעם זה נקרא א"א, ראשית. (כנ"ל בראשית א' דף ו' ד"ה אחר ע"ש) וחסויה, ונהר יוצא מעדן, כי עדן, הוא חכמה דא"א, ונהר, היינו הבינה שיצאה מבחינת ראש ונעשתה לבחינת גוף דא"א בלי ראש. והיתה זה, כדי להשקות את הגן, לתת אור אל המלכות, כי לולא העלאה הזו לא יכלה המלכות לקבל אור לעולם.

וז"ש, ונהר, דא נביעו דמבועא דנפיק וכו', כי חכמה דא"א נקראת עדן, והוא המבוע, ובניה היוצאת ממנו, נקראת נביעו. ונקראת נהר. וההוא נהרא דמבועא קדישא אקרי אב. דהיינו הבינה הזו נקראת אב, משום שהיא קבלה המלכות לתוכה ונתמטטה על ידה לבחינת גוף כדי לתקנה. (דפו"י דף צ' ע"א)

תפט) רבי ז חזקיה אמר, ודאי כלא חד. כבד את אביך, דא קב"ה. ואת אמך, דא כנסת ק ישראל. ר דהא תנו, אר"ש, כתיב י בנים אתם ליי אלהיכם, ההוא אתר דאקרי בנים. ובגיני כך סתימא דמלה, כבד את אביך ואת אמך, לאכללא כלא, דלעילא ותתא. ר' יצחק אמר, לאכללא ביה רביה, דהוא ט אעיל ליה לעלמא דאתי. אמר רבי יהודה, בכללא דקב"ה הוי.

תצ) ת תאנא, בהני חמש א אמירן, כליל כלא. בהני חמש אמירן, אתגליפו חמש אחרנין, ודאי חמש גו חמש. הא כיצד. אנכי יי אלהיך, לקבל לא תרצת. ב דתנינן, תרין אלין, בכללא חדא אתכלילן, דמאן דקטיל, אזעיר דמותא וצלמא דמאריה. דכתיב, ט כי בצלם אלהים עשה את האדם. וכתיב ו על דמות הכסא דמות כמראה אדם.

תצא) אמר ר' חייא, כתיב ט שפך דם האדם באדם דמו ישפך ג וגו', מאן דשפך דמא, כאלו אזעיר דמותא וצלמא דלעילא, כלומר, לא אזעיר דמותא דא, אלא ד דמותא אחרא, משמע דכתיב שפך דם האדם באדם ה דמו ישפך. באדם י עלאה, מטי האי פגימותא, מההוא דמא דאוישיד. מאי טעמא. משום כי בצלם אלהים עשה את האדם. ובגין כך, הא בהא תליא.

תצב) לא יהיה לך, לקבל לא תנאף. ז דא משקר בשמא דקב"ה. דאתרשים ביה בבר נש. ובדא, כמה וכמה חובין וגורין ועונשין, תליין. ומאן דמשקר בהאי,

מסרת הוזהר

חלופי גרסאות

צ יצחק. ק מוסיף ישראל בניחתא. ר והתנו. ש עייל. ת ל"ג תאנא. א ל"ג אמירן. ב מוסיף דתנינן אמר ר' יצחק אמר ר' יהודה. ג מוסיף וגו' שפך דם האדם. ד דמותא דאחרא. ה ל"ג דמו ישפך. ו ל"ג עלאה. ז דהא.

י (דברים י"ד) לעיל אות תלו צ"פ. כ (בראשית ט) שמות קיד צ"מ. ל (יחזקאל א') נח צו צ"ג. מ (בראשית ט) לעיל אות תצ צ"כ.

מאמר

הסולם

זכור את יום השבת לקדשו

אלקיך, הוא כנגד לא תרצת. שלמדנו שנים אלו בכלל אחד נכללו, כי מי שרצת ממעט דמות וצלם של אדונו, שכתוב, כי בצלם אלקים עשה את האדם. ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם. תצא) אמר ר' חייא וכי: אר"ת, כתוב, שפך דם האדם באדם דמו ישפך. מי ששופך דם כאלו ממעיט דמות וצלם שלמעלה. כלומר, לא מיעט דמות זה של התחתון, אלא דמות אחר, זה משמע שכתוב, שפך דם האדם באדם דמו ישפך, באדם העליון מגיע פגם ההוא מדם ששפך. מהו הטעם. משום כי בצלם אלקים עשה את האדם. ומשום זה תלויים זה בזה, שאנכי וגו' תלוי בלא תרצח.

קוראים. הוא. שהוא לשון נסתר. המקום שממנו נמצא התחלה להשפעת המחין, אנו קוראים, אתה. ונקרא אב. והכל אחד. ברוך שמו לעולם ולעולמי עולמים אמן.

תפט) ר' חזקיה אמר וכי: רח"א ודאי הכל אחד. כבד את אביך, זה הקב"ה, דהיינו ז"א, ואת אמך, זו כנסת ישראל דהיינו המלכות, כי למדנו, אמר ר' שמעון כתוב, בנים אתם לה' אלקיכם, היינו מקים ההוא שנקרא בנים, שהם ז"ן. ומשום זה סתם הדבר, כבד את אביך ואת אמך לכלול הכל, דהיינו או"א שלמעלה ולמטה. ר' יצחק אמר, לכלול בו רבו, שהוא מביאו לעולם הבא. אמר ר' יהודה רבו, בכלל הקב"ה הוא.

תצב) לא יהיה לך וכי: לא יהיה לך, הוא כנגד לא תנאף. זה הנואף, משקר בשמו של הקב"ה שגרשם באדם, ובוזה, כמה וכמה הטאים וגזרות ועונשים, תלויים. ומי שמשקר בזה משקר במלך, שכתוב, בה' בגדו כי בנים זרים

תצ) תאנא בהני חמש וכי: למדנו, באלו חמשה הדברות שבימין כלול הכל. באלו חמשת הדברות נחקקו חמשה אחרות שבשמאל. ודאי הם חמשה תוך חמשה. כיצד. אנכי ה'

(דפו"י דף צ' ע"א)

משקר ביה במלכא, דכתיב ^ו ביי בגדו כי בנים זרים ילדו. וכתוב לא תשתחוה להם ולא תעבדם, והא בהא תליא.

תצג) לא תשא לקבל לא תגנוב. וכתוב ^ט חולק עם גנב שונא נפשו אלה ישמע ולא יגיד. ודאי הא בהא תליא, דהא גנבא לדא אזדמן, לאומאה בשקרא. מאן דעביד דא, עביד דא.

תצד) זכור את יום השבת, לקבל לא תענה ברעך עד שקר. דאמר ר' יוסי, שבת סהדותא אקרי. ובעי בר נש לסהדא, ^ה על הא דכתיב כי ששת ימים עשה יי וגו'. ושבת ^ו כללא דכלא. ואמר ר' יוסי, מאי דכתיב ^ז תתן אמת ליעקב, כמה דאת אמר ^ח ושמו בני ישראל את השבת, ומאן דאסהיד שקרא, משקר בשבת, דהיא סהדותא דקשוט, ומאן דמשקר בשבת, משקר באורייתא כללא. ובג"כ, הא בהא תליא.

תצה) כבד את אביך, לקבל לא תחמד אשת רעך. ואמר ר' יצחק, כבד את אביך, אביך ממש. דהא מאן דחמיד אתתא, ואוליד בר, ההוא אוקיר לאחרא, דלא * אבוי. וכתוב כבד את אביך וגו', לא תחמד בית רעך שדהו. וכתוב הכא, על האדמה אשר יי אלהיך נותן לך. ההוא דיהב לך, יהא דילך, ולא תחמד אחרא. ודאי הא בהא תליא.

תצו) ואלין חמש קדמאי, כלילין חמש אחרנין. ובגיני כך, ^ט מימינו אש דת למו. דכלא ^י אתעביד ימינא. ועל דא, בחמשה קלין אורייתא אתייהיבת. אמר ר' יהודה, כלהו הוו חמש גו חמש. לקבליהון חמשה חומשי תורה.

מסרת הוזהר

חלופי גרסאות

ו) (הושע ה') לעיל אות תלג צ"ל. ט) (משלי כ"ט). טו) (מיכה ז') לעיל אות תו צ"כ. טז) (שמות ל"א) ב"ב רח צ"ג. ז) (דברים ל"ג) לעיל אות רצד צ"ח.

ח ל"ג על הא. ט סהדותא. י מוספי ההוא בר. כ אעביד

מאמר

הסולם

זכור את יום השבת לקדשו

תצה) כבד את אביך וכו': כבד את אביך, הוא כנגד לא תחמוד אשת רעך. ואמר ר' יצחק, כבד את אביך, אביך ממש. כי מי שחומד אשה ומוליד בן, בן ההוא מכבד לאחר שאינו אביו. וכתוב, כבד את אביך וגו'. לא תחמוד בית רעך שדהו. וכתוב כאן, בכבד, על האדמה אשר ה' אלקיך נותן לך, שפירושו, זה שנותן יהיה שלך, ולא תחמוד אחר. ודאי זה בזה תלויים. ושכבד תלוי בלא תחמוד.

תצו) ואלין חמש קדמאי וכו': ובאלו חמשה דברות הראשונות, שבימין, כלולות חמשה דברות האחרות. ובשביל זה, מימינו אש דת למו. שהכל נעשה ימין. ועל כן ניתנה התורה בחמשה קולות. אמר ר' יהודה, כולם, כל עשרת הדברות, היו חמשה תוך חמשה, וכנגדם חמשה חומשי תורה.

זרים ילדו. וכתוב, לא תשתחוה להם ולא תעבדם. וזה בזה תלויים. לא יהיה לך תלוי בלא תנאף.

תצג) לא תשא וכו': לא תשא הוא כנגד לא תגנוב. וכתוב, חולק עם גנב שונא נפשו אלה ישמע ולא יגיד. ודאי זה בזה תלוי, כי גנב, לזה מזדמן לשבע לשקר, מי שעושה זה עושה זה. תצד) זכור את יום השבת וכו': זכור וגו' הוא כנגד לא תענה ברעך עד שקר. דאמר ר' יוסי, שבת נקרא עדות, וצריך האדם להעיד על זה שכתוב, כי ששת ימים עשה ה' וגו'. ושבת הוא כלל הכל. ואמר ר' יוסי, מה שכתוב, תתן אמת ליעקב, הוא כשא, ושמו בני ישראל את השבת, שמי שמעיד שקר משקר בשבת, שהוא עדות אמת, ומי שמשקר בשבת משקר בכל התורה. ומשום זה תלויים זה בזה. זכור תלוי בלא תענה.

(דפו"י דף צ"א * דף צ"ב)

תצו) תאני ר' אלעזר, באלין עשר אמירן, אתגליפו כל פקודי אורייתא, גזירין ועונשין. דכיא ומסאבא. ענפין ושרשין. אילנין ונטיעין. שמיא וארעא. ימא ותהומי. דהא אורייתא שמא דקב"ה הוי, ל מה שמא דקב"ה אתגליף בעשר אמירן, ׀ אוף אורייתא אתגליפא בעשר אמירן. אלין עשר אמירן אינון שמא דקב"ה, ואורייתא כלא שמא חד הוי, שמא ׀ קדישא דקב"ה ממש.

תצו) זכאה חולקיה, דמאן דזכי בה. מאן דזכי באורייתא, ׀ זכי בשמא ׀ קדישא. ר' יוסי אמר, בקב"ה ממש ׀ זכי, דהא הוא ושמיה חד הוא, בריך שמיה לעלם ולעלמי עלמין אמן.

תצט) ל לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב. אמר ר' ז יוסי, ׀ מ"ט. ׀ משום דכתיב, (ד) לי הכסף ולי הזהב, ׀ אע"ג דלי הכסף ולי הזהב, לא תעשון ׀ אתי, אתי: כלומר אותי.

תק) אמר ר' יצחק, כתיב (ו) מאין כמוך יי גדול אתה וגדול שמך בגבורה וגוי, ׀ גדול אתה, היינו לי הכסף. וגדול שמך בגבורה, היינו ולי הזהב. אלין תרין גוונים לא מתחזיין, ולא מתפארן, בר כד אינון גליפין באתר חד, באן אתר אתגליפו. בישראל. ב כאן ׀ אתחזון גוונים לאתפארא, כד"א (ח) ישראל אשר בך אתפאר.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

(ק) (שמות כ') ת"ז תס"ו צו. (ר) (חגי ב') ויחי מה צ"א. (ש) (ירמיה יוד). (ת) (ישעיה מ"ט) לעיל אות רנה צ"ר. ל דהא. ׀ ל"ג מן אוף עד אלין. ׀ ל"ג קדישא. ׀ מוסיף זכי ביה. ׀ ל"ג קדישא; מוסיף קדישא דקב"ה ממש. ׀ ל"ג זכי; וכי. ׀ יוסף לי הכסף ולי הזהב ואע"ג דלי הכסף לא תעשון אתי כלומר ׀ ל"ג מן אע"ג עד אתי כלומר. ׀ ת וגוי ולי"ג אתי. א גדול אתה וגדול שמך היינו לי הכסף בגבורה. ב ל"ג כאן; ל"ג מן כאן עד כד"א. ג יתחזון.

לא תעשון אתי

הסולם

מאמר

תצט) לא תעשון וכו': לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב. אמר ר' יוסי, מה הטעם. הוא משום שכתוב, לי הכסף ולי הזהב. אע"פ שלי הכסף ולי הזהב לא תעשון אתי, כלומר אותי.

תק) אמר ר' יצחק וכו': אר"י, כתוב. מאין כמוך ה' גדול אתה וגדול שמך בגבורה. וגוי, גדול אתה, היינו לי הכסף, שהוא חסד, קו ימין, וגדול שמך בגבורה, היינו ולי הזהב, שהוא גבורה, קו שמאל. אלו שני גוונים אינם נראים, ואינם מתפארים רק כשהם חקוקים במקום אחד. באיזה מקום נחקקו. בישראל. שהוא קו אמצעי, ת"ת, המכריע ומקיים את שני הקוים. כאן נראים הגוונים להתפאר. כש"א. ישראל אשר בך אתפאר.

תצו) תאני ר' אלעזר וכו': באלו עשרת הדברות נחקקו כל מצות התורה הגזירות והעונשים, טהרה וטומאה, ענפים ושרשים, אילנות ונטיעות, שמים וארץ, ימים ותהומות. כי התורה היא שמו של הקב"ה, מה שמו של הקב"ה נחקק בעשרת הדברות אף התורה נחקקה בעשרת הדברות. אלו עשרת הדברות הם שמו של הקב"ה. והתורה כולה הוא שם אחד שם הקדוש של הקב"ה ממש.

תצו) זכאה חולקיה וכו': אשרי חלקו של מי שזכה בה, שמי שזכה בתורה זכה בשמו הקדוש, ר' יוסי אמר, בהקב"ה ממש זכה, כי הוא ושמו אחד הוא. ברוך שמו לעולם ולעולמי עולמים. אמן.

תקא) ר' יהודה פתח, (א) שוש אשיש בה' תגל נפשי באלהי וגו', זכאה חולקהון דישראל, (ז) מעמין עעכרם, דחדוותא ותפנוקא דלהון בקב"ה, דכתיב שוש אשיש ביי'. כיון דאמר ביי', אמאי כתיב באלהי. אלא הכי אמרו ישראל, אי ברחמי ה אתי עלנא, שוש אשיש ביי'. אי בדינא, תגל נפשי באלהי.

תקב) מ"ט. משום דאלין ביה אתגליפו, דכתיב (א) כי הלבישני בגדי ישע. מהו בגדי ישע. גוונין, דאתגליפו לאסתכלא ביה. כד"א, (א) ישעו וגו' אל יי'. ישע אסתכלותא ו הוא. מאן דבעי לאסתכלא ז בי, בגוונין דילי יסתכל. מאי טעמא. משום דכתיב (ז) מעיל צדקה יעטני, צדקה ממש, דגוונין ביה אתגליפו. כחתן יכהן פאר, הא גוונא חד. וככלה תעדה כליה, הא גוונא אחרא. וכד גוונין מתחברן, ביה שעתא אתחזיין, ח וכלהו תאיבין לאחזאה, ולאסתכלא ביה.

תקג) ר' יוסי אמר, שוש אשיש ביי', תרין חדוון. ביי': ברחמי. תגל נפשי, ה הא בדינא. אמר ר' יהודה, בכלא חדוה על חדוה. וחדוה דציון, זמין קב"ה לאחדאה לישראל, בחדוותא יתיר מכלא, דכתיב (ח) ופדויי יי' ישובון ובאו ציון ברנה ו וגו', ופדויי יי' ישובון, הא חד. ובאו ציון ברנה, הא תרי. ושמחת עולם על ראשם, הא תלת. ששון ושמחה ישיגו, הא ארבע. לקבליהון דארבע זמנין כ דאתפזרו ישראל ביני עממיא. וכדין כתיב (ח) ואמרתם ביום ההוא הודו ליי' קראו בשמו וגו'.

חלופי גרסאות

ד מכל שאר עמין. ה את. ו ל"ג הוא. ז בגוונין בי יסתכל. ח וכלא. ט הא חדוה; חד חדוה. י הא חד ושמחת עולם על ראשם תרי ששון ושמחה ישיגו הא ארבע כ דיתפורו.

מסרת הזהר

(ז) (שם ס"א) ח"ג קלג. קצט: (ב) (שם) ג) (שמואל ב' כ"ב). (ד) (ישעיה ס"א) לעיל אות תקב צ"א. (ה) (שם ל"ה). (ו) (שם י"ב) ח"ג ריב: רפו.

לא תעשון אתי

המלכות שנקראת צדקה, שהגוונים נחקקו בה. שהחכמה נמשכת רק ממלכות. כחתן יכהן פאר, הוא גוון אחד. חסד. וככלה תעדה כליה הרי גוון אחר, גבורה. וכשהגוונים מתחברים בקו אחצעי, בה בשעה הם נראים והכל מתאווים לראות ולהסתכל בו.

תקג) ר' יוסי אמר וכו': רי"א. שוש אשיש בה' וגו'. שתי שמחות כאן, בה' הוא ברחמים. תגל נפשי באלקי, הוא בדין. אמר ר' יהודה, בכל הם שמחים הן ברחמים והן בדין. שמחה על שמחה. ושמחת ציון, עתיד הקב"ה לשמח את ישראל בשמחה יתירה מכל. שכתוב, ופדויי ה' ישובון ובאו ציון ברנה וגו'. ופדויי ה' ישובון, הרי אחת. ובאו ציון ברנה, הרי שתיים. ושמחת עולם על ראשם, הרי שלש. ששון ושמחה ישיגו, הרי ארבע. הם כנגד ארבע פעמים שנתפורו ישראל בין העמים, ואז כתוב, ואמרתם ביום ההוא הודו לה' קראו בשמי וגו'. וידבר

הסולם

מאמר

תקא) ר' יהודה פתח וכו': רי"פ, שוש אשיש בה' תגל נפשי באלקי כי הלבישני בגדי ישע וגו'. אשרי חלקם של ישראל יותר מעמים עכרם, שהשמחה והתענוג שלהם הוא בהקב"ה, שכתוב, שוש אשיש בה'. כיון שאמר בה' למה כתוב באלקי. אלא כך אמרו ישראל אם ברחמים בא עלינו, שוש אשיש בהויה, שהוא רחמים. אם בדין, תגל נפשי באלקי שהוא דין.

תקב) מ"ט משום דאלין וכו': מה הטעם. שישראל שמחים הן בחסד והן בדין. הוא משום שאלו נחקקו בו, בהקב"ה, שכתוב, כי הלבישני בגדי ישע. מהו בגדי ישע. הם גוונים של חסד וגבורה שנחקקו כדי להסתכל בו, דהיינו להמשיך חכמה. כמ"א, ישעו ואין מושיע אל ה' וגו'. הרי שישע הוא הסתכלות. מי שרוצה להסתכל בו, יסתכל בגוונים שלי, והם חסד וגבורה. מה הטעם. הוא משום שכתוב, מעיל צדקה יעטני, צדקה ממש, דהיינו (דפו"י דף צ"ב)

יתרו

קכט

תקד) (ז) ו' וידבר אלהים את כל הדברים האלה. כל הדברים, כללא דא, הוא כלא דכלא, כללא דלעילא ותתא.

תקה) אנכי, רזא דעלמא עלאה, ברזא דשמא קדישא יהו. אנכי, אתגליא ואתגניז. אתגליא ברזא קדישא דכרסייא, דסיהרא קיימא בשלימו כחדא, כד שמשא שלטא, וסיהרא אתנהירת, ולית לה שבחא, בר שבחא * דנהורא דנהיר עלה.

תקו) אנכי, באשלמות רזין דשלימו דכורסייא לתתא, ואסתלקו חיון קדישין, ואיהי אתתקנת בתקונהא. וכד איהי שפירא בחיזו, ובעלה אתי לגבהא, כדן אקרי אנכי.

תקז) אנכי, רזא דכלא כחדא, בכללא דכל אתוון, נ בשבילי אורייתא, דנפקו מגו רזא עלאה, ס בהאי אנכי, תליין רזין עלאין ותתאין. אנכי, רזא למיהב אגר טב לצדיקיא, דקא מחכן ליה ונטרי פקודי אורייתא, בהאי, אית לון בטחונא כדקא חזי לעלמא דאתי, וסימניך (ח) אני ע פרעה.

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

(ז) (שמות כ') לעיל אות שלא צ"כ. (ח) (בראשית מ"א).

ל בדפויי כאן שייך מה שבסוף החלק סימן ב'.
ס ל"ג כללא. נ בשביל אורייתא דנפיק. ס ביה וליב
בהאי אנכי; מוסיף ביה בהאי. ע מוסיף פרעה אני
הפרוע.

דרך אמת [נ] מכאן עד סוף הפ' סתרי תורה הוא.

מאמר

הסולם

אנכי ה' אלקיך

מאמר ב', אנכי ה' אלקיך

תקו) **אנכי באשלמות רזין וכו':** אנכי, היינו המלכות כשהיא בהשלמת סוד השלמות של כסא התחתון דהיינו אחר שנתמטטה וירדה מן למעלה מחוזה אל למטה מחוזה, ונתקנה שם בסוד כסא תחתון, ונסתלקו ממנה החיות הקדושות שמחזה ולמעלה, והיא נתקנה בתיקוניה. וכשהיא יפת מראה, ובעלה ז"א, בא אצלה, או נקראת אנכי.

תקד) **וידבר אלקים וגו':** וידבר אלקים את כל הדברים האלה. כל הדברים, כלל הוה הוא כלל הכל, כלל שלמעלה ושל מטה, הכל נכלל בעשרת הדברות.

תקז) **אנכי, רזא דכלא וכו':** אנכי, סוד הכולל הכל יחד, שכולל יחד כ"ב אותיות ול"ב שבילי החכמה, דהיינו בכלל כל האותיות שהם כ"ב, בשבילי אורייתא, שהם ל"ב, היוצאים מתוך סוד העליון, דהיינו מחכמה. באנכי הוה תלויים סודות העליונים והתחתונים. אנכי, הוא סוד לתת שכר טוב לצדיקים המחכים לו ושומרים מצוות התורה, בזה באנכי, יש להם בטחון כראוי לעולם הבא. וסימנך, אני פרעה. שאמר כן, כדי לתת בטחון ליוסף שיתקיימו דבריו.

תקה) **אנכי רזא דעלמא וכו':** אנכי, הוא סוד עולם העליון, דהיינו הנוקבא שמחזה ולמעלה דז"א, בסוד השם הקדוש יהו, שהם ג' קוין חסד גבורה תי"ת, שהנוקבא מקבלת מז"א. **אנכי,** היינו המלכות, שנתגלתה ואח"כ נגנזה. נתגלתה בסוד הקדוש של הכסא, שהוא בינה, שהמלכות נעשתה לו רגל רביעי, שהלבנה, שהיא המלכות, עומדת או בשלמות עם ז"א כאחד. דהיינו שקומתם שוה ושניהם משתמשים בכתר אחד. והיא נגנזה, בשעה שהשמש שהוא ז"א, שולט, והלבנה האירה ממנו, ואין לה אז שום שבה מעצמה, חוץ משבח האור שז"א מאיר עליה. ונמצאת, שבחינתה עצמה נגנזה, ומצב הוה נעשה אחר שנתמטטה הלבנה. וכמיש היטב לעיל בראשית א' דף ק"ח ד"ה וכובר, עש"ה).

(דפו"י דף צ' ע"ב *) דף צ"א ע"א

אנכי

תקח) אנכי ולא יהיה לך, אתמר ברזא דאורייתא, ודא איהו זכור ושמור. אנכי, רזא סתימא וגניז, בכל אינון דרגין דעלמא עלאה, בכללא חדא. וכיון דאתמר אנכי, אתחבר כלא כחדא, ברזא חדא. תקט) אנכי, רזא דתרין כרסוון. פ אני כורסייא חדא. כ, כורסייא אחרא עלאה.

תקי) אנכי, דקא אתדכי מקדשא, ונוכראה לא אתקרב בהדיה, ומקדשא נהיר בלחודוי, דקא אתבטל בההיא שעתא יצר הרע מעלמא, וקב"ה אסתלק ביקריה בלחודוי, וכדין אתמר אנכי יי' אלהיך. רזא שלים, בשמא קדישא. א': ליחדא רזא דשמא קדישא בדרגוי, למהוי חד. בגין ז דרזא דיליה איהו ו'. נ': רזא למדחל מקב"ה, ולמנדע דאית דין ואית דיין, ואית אגר טב לצדיקייא ופורענות לרשיעיא, בגין דרזא דיליה ה' תתאה.

תקיא) כ': לקדשא שמא קדישא בכל יומא, לאתקדשא ק בדרגין קדישין, ולצלאה צלותא לגביה בכל זמנא, לאסתלקא כתרע עלאה, רזא דכורסייא עלאה, על גבי חיוון עלאין, כדקא יאות, ורזא דיליה ה' עלאה.

תקיב) י': לאשתדלא באורייתא יממא ולילי, ולמגזר גזירו, ברזא לתמניא יומין, ולקדשא בכרא. ולאנחא תפילין וציצית ומזוזה. ולממסר נפשא לגבי קב"ה, ולאנדבא ביה. אלין אינון ר תריסר פקודין עלאין, דכלילין ש רל"ו פקודין אחרנין

חלופי גרסאות

פ אני י' דכורסייא אחרא ול"ג מן אני עד אנכי; אני כ' דכורסייא; אני כ' דכורסייא אחרא [עלאה]. צ דיהא ול"ג דרזא דיליה איהו ו' (וכתב בד"א גראה שחסר). ק ביה דרגין. ו תליסר. ש בל"ו.

אנכי ה' אלקיך

הסולם

מאמר

אלקיך. הוא סוד. שלם בשם הקדוש. א' דאנכי, מורה, ליחד סוד השם הקדוש במדרגותיו להיות אחד. כי הסוד שלו הוא ו' של הויה. נ' דאנכי, הוא סוד, ליראה את הקב"ה ולדעת שיש דין ויש דיין, ויש שכר טוב לצדיקים ועונש לרשעים. כי הסוד שלו הוא ה' תחתונה של הויה.

תקיא) כ' לקדשא שמא וכי': כ' דאנכי הוא, לקדש השם הקדוש בכל יום, ולהתקדש במדרגות הקדושות, ולהתפלל תפלה אליו בכל זמן, להעלות כתר העליון, שהוא סוד כסא העליון, דהיינו בינה, על החיות העליונות כראוי, שהם חריג תוים, שמחזה ולמעלה דז"א, שהם ד' רגלי הכסא, שהמלכות הוא חיה רביעית ורגל רביעי. והסוד שלו הוא ה' עליונה של השם הויה. שהוא בינה, כי מבחינת מה שהמלכות הוא רגל רביעי אל כסא העליון שהוא בינה, נחשבת לבחינת בינה, והי עליונה של הויה.

תקיב) יוד, לאשתדלא באורייתא וכי' י' דאנכי, היא, לעסוק בתורה ימים ולילות, ולמול

תקח) אנכי ולא יהיה לך וכי': אנכי ולא יהיה לך נאמר בסוד התורה, וזה הוא זכור ושמור. שאנכי ה"ס זכור. ולא יהיה לך ה"ס שמור. אנכי, ה"ס סתום וגנוז בכל אלו המדרגות של עולם העליון, שהן יה"ו, כנ"ל. בכלל אחד. וכיון שנאמר אנכי, נתחבר הכל יחד בסוד אחד. כלומר, שאנכי, הוא תמצית של התחברות כל המדרגות יחד.

תקט) אנכי, רזא דתרין כרסוון וכי': אנכי, הוא סוד שני הכסאות, שהם כסא עליון שהיא בינה, דהיינו במה שהמלכות משמשת לה לרגל רביעי. וכסא התחתון שהוא המלכות עצמה אחר שנתמעטה, כנ"ל. אנכי של אנכי רומזת לכסא אחד דהיינו התחתון. כ' של אנכי רומזת לכסא אחר העליון.

תקי) אנכי, דקא אתדכי וכי': אנכי, יורה, שנטהר המקדש, שהוא המלכות, וזר לא נקרב אליו, והמקדש מאיר בלבדו, שנתבטל בשעה ההיא היצר הרע מן העולם, והקב"ה התעלה בכבודו בלבדו, ואז נאמר אנכי ה' (דפו"י דף צ"א ע"א)

דאינון ברזא דאנכי, כללא זכור. ואת דא, לא אתחלף ת באתר אחרא, דא בגין דאיהי י, רזא עלאה, כללא דאורייתא, ובאלין תריסר, אית תריסר מכילין דרחמי, דתליין מנייהו, וחד דשלטא למהוי תליסר.

תקיג) לא יהיה לך, רזא דשמור, בתלת מאה ושתין וחמש פקודי אורייתא. ל': רזא דלא למיהב יקר ורבו לאלהא אחרא. ל': מגדלא דפרח וסליק באוירא, דלא יסטי לבא, למבני לה א לאלהא אחרא, כמה דאית רזא, דבונה ב מגדלא. ל': דלא למפני בדיוקנא דעז, ג דלא להרהרא אבתרהא, דלא לסגדא, ולא ז לאכפיא גרמיה לאלהא אחרא.

תקיד) א': דלא לחלפא יחודא דמריה, בגין טעוון אחרנין. א': דלא להרהרא דאית אלהא אחרא בר מניה. א': דלא למסטי בתר ט בידין ודכורו, ברזא דדיוקנא דאדם, ולא בדיוקנא אחרא. א': דלא למשאל ה מן מתייא, ולא למעבד חרשין. א': דלא יומי בפומי, בשמא דאלהא אחרא. עד הכא, ו תריסר אחרנין, דאינון פקודי שמור. ובאלין ז תריסר, תליין תלת מאה וחמשין ותלת פקודי דשמור. אחרנין, דכלילין באלין ח תריסר, ורזא דאנכי.

תקטו) אר"ש, תו תנינו, אנכי כללא דעילא ותתא, כללא דעלאין ותתאין, כללא דחיון קדישין, דכלילין ביה, כלא הוא ברזא דאנכי. לא יהיה לך לתתא. רזא ט דתריסר חיון תתאין.

חלופי גרסאות

ת: באת ול"ג; באתר אחרא; באתר ול"ג אחרא. א ל"ג לאלהא אחרא. ב מוסיף מגדלא לאלהא אחרא. ג ל"ג דלא. ד לאתכפיא. ה במתייא ול"ג מן. ו תליסר. ז תליסר. ח תליסר. ט דתליסר.

דרך אמת ט] אוב וידעוני.

הסולם

אנכי ה' אלקיך

מאמר

הוא מגדל הפורח ועולה באויר. שה"ס החכמה הנגלית על ידי יציאת י מאויר ונשאר אור, (כנ"ל בראשית א' מ"ה ד"ה כד) שעי"ז שב הבינה להיות חכמה. שלא יסור לבבו לבנות מגדל לאלהים אחרים. כמו שיש סוד בונה מגדל. דהיינו בדור הפלגה. ל' שלא יסתכל בצורת עבודה זרה, שלא להרהר אחריה, שלא ישתחוה, ולא יכניע עצמו לאלהים אחרים.

תקיד) א' דלא לחלפא וכו': א' של לא יהיה לך, הוא שלא יחליף יחוד אדונו בשביל אלהים אחרים. א' שלא יהרהר שיש אל אחר חוץ ממנו. א' שלא יסור אחר אוב וידעוני בסוד צורת אדם, ולא בצורה אחרת. א' שלא לשאול ממתים ולא לעשות כשפים. א' שלא ישבע בפיו בשם אלהים אחרים. עד כאן י"ב מצות אחרות שהם מצות הכלולות בשמור. ובאלו י"ב תלויים שנג' מצות אחרות של שמור, הכלולות באלו י"ב, שביחד הן שס"ה. וזה סוד אנכי ולא יהיה לך.

תקטו) א"ר שמעון תו וכו': אר"ש. עוד

ולמול מילה בסוד שמונת ימים, ולקדש הבכור, ולהניח תפילין וציצית ומוזזה, ולמסור הנפש אל הקב"ה ולהתדבק בו, אלו הן י"ב מצות עליונות הרמזים באנכי הכוללים רל"ו מצות אחרות, שהם בסוד אנכי, שביחד הן רמ"ח מצות עשה, שהם כלל של זכור. כי זכור כולל רמ"ח מצות עשה, ושמור כולל שס"ה מצות לא תעשה. ואות זו אינה מתחלפת במקום אחר, כמו א' נ' כ' דאנכי, שמתחלפת על ה' ו' ה' דהויה. משום שהיא א', סוד העליון כלל התורה, דהיינו שה"ס חכמה תתאה המתיוחדת עם י' דהויה שה"ס חכמה עלאה. וע"כ אין זה חילוף מקום. ובאלו י"ב מצות, יש י"ב מדות הרחמים התלויות מהן, ואחת השולטת בכולן, שהיא עצם המלכות הנקראת אנכי, הם י"ג כנגד י"ג מדות הרחמים.

תקיג) לא יהיה לך וגו': לא יהיה לך, הוא סוד שמור, הכולל שס"ה מצות לא תעשה שבתורה, כנ"ל. ל' של לא יהיה לך, הוא סוד שלא לתת כבוד וגדולה לאלהים אחרים. ל' (דפו"י דף צ"א ע"א)

תקטז) לא תעשה לך פסל. פסלו מההוא אתר עלאה, מההוא אתר קדישא. פסל. פסולת דקדושה דאיהו רזא דטעוא אחרא. ורזא דא, כד"א ט) וארא והנה רוח סערה באה מן הצפון וגוי. וכל תמונה הה"ד י) ואש מתלקחת. כי אנכי יי' אלהיך, בגין · לאתערא לבא לגבי עילא, ולא לנחתא לתתא, ולא למקרב לתרע ביתא. אל קנא, דקנאה איהו בההוא אתר.

תקיז) ורזא דא, ט) תחת שלש רגזוה ארץ. ואיהו לא תעשה לך, חד. פסל, תרין. וכל תמונה, תלת. וארץ דא, על דא * אתרגיזות.

תקיח) ט) פקד עון אבות על בנים על שלשים ועל רבעים. אלנא כ חדא, דאינציב חדא, ותרין זמנין, ו תלת זמנין, וארבע זמנין, ואתפקד על ט חובי קדמאי, אב ובן. שלישי ורביעי חד הוא, ט כד לא ט אתתקן, ולא חייש לאתתקנא, וכן בהפוכא פ דדא, לאילנא דאיהו אתתקן כדקא חזי, וקאים על קיומיה ז ועושה חסד וגוי.

תקיט) ט) לא תשא, רזא דא הא אוקמוה חברייא. בגין דקב"ה כד שתיל עלמא, אטבע גו תהומי, צרורא חדא, חקיקא בשמא ק קדישא, ואטבע לה לגו

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ט) (יחזקאל א') לעיל אות שו צ"צ. י) (שם) לעיל אות מח צ"ח. כ) (משלי ל') ב"א רל צ"ג. ל) (שמות כ') לעיל אות תלד צ"מ. מ) (שמות כ') לעיל אות תלו פ דא. צ ל"ג ועושה חסד וגוי; כדן ועושה. ק דא.

מאמו

הסולם

אנכי ה' אלקיך

בנים על שלשים ועל רבעים. הוקשה לו, והרי כתוב ובנים לא יומתו על אבות. ואומר, שהוא אילן אחד, דהיינו נשמה אחת, שנטע פעם אחת ושתי פעמים ושלוש פעמים וארבע פעמים, כלומר שנתגלגלה ובאה בארבעה גופים, נפקד על עונות הראשונים בגלגול הרביעי, כי אב ובן שלישי ורביעי, דהיינו ד' גלגולים האלו, אחד הוא, שהם נשמה אחת, כשלא נתקן ולא דאג להתתקן. וע"כ נענש על הגלגולים הראשונים, וכן להפך מזה, אילן שנתקן כראוי במשך זמן הגלגולים, ועומד על קיומו, אז כתוב עליו, ועושה חסד וגוי.

מאמר לא תשא את שם ה' לשוא

תקיט) לא תשא: סוד הזה כבר העמידוהו החברים. כי הקב"ה, כששתל העולם הטביע תוך התהומות צרור אחד, דהיינו רסיס אבן, חקוק בשם הקדוש, והטביע אותו בתוך התהום. וכשהמים רוצים לעלות, להטביע העולם רואים סוד השם הקדוש חקוק על צרור ההוא, ושבים ומשתקעים וחוזרים לאחור. ושם הזה נמצא עד היום הזה תוך התהום.

עוד למדנו, אנכי הוא כלל של מעלה ושל מטה. כלל של עליונים ותחתונים. כלל של חיות הקדושות הכוללות בו. הכל הוא בסוד אנכי. לא יהיה לך, הוא למטה, סוד י"ב חיות תחתונות שהן במלכות.

תקטז) לא תעשה לך פסל: היינו פסולת ממקום ההוא העליון, ממקום קדוש ההוא, דהיינו מצד שמאל דקדושה. פסל, היינו פסולת דקדושה, שהוא סוד אלהים אחרים. וסוד זה הוא כש"א, וארא, והנה רוח סערה בא מן הצפון וגוי. הצפון, ה"ס צד שמאל של הקדושה. וכל תמונה, זה שכתוב, ואש מתלקחת. כי אנכי ה' אלקיך, בשביל לעורר הלב כלפי מעלה, ולא לירד למטה, ולא לקרב לשער הבית של הסי"א. אל קנא, שבמקום זה יש קנאה.

תקיז) ורזא דא תחת וגוי: וזה סוד, תחת שלש רגזוה ארץ, והם, לא תעשה לך, אחד. פסל, שנים. וכל תמונה, שלש. והארץ רגזוה על זה.

תקיח) פקד עון וגוי: פקד עון אבות על

תהומא. וכד מיא בעאן לסלקא, חמאן רזא דשמא קדישא, חקיק על ההוא צרורא. ותייבין ומשתקעין, ׀ והדרין לאחורא. ושמא דא קיימא ׁ עד יומא דא. גו תהומא. תקכ) ובשעתא דאומין בני נשא על קשוט, בקיומא דקשוט, ההוא צרורא סלקא, ומקבלא ההוא אומאה, ואהדר ואתקיים על תהומא, ועלמא אתקיים, וההוא אומאה דקשוט קיים עלמא.

תקכא) ובשעתא דאומו בני נשא אומאה ן לשקרא, ההוא צרורא סלקא לקבלא לה ׀ לההיא אומאה, כיון דחזי דאיהו דשקרא. כדין ההוא צרורא דהוה סליק, תב לאחורא, ומיין אזלין ושטין, ואתוון דההוא צרורא, פרחן גו תהומי, ואתברדן, ובעאן מיא לסלקא לחפייא עלמא, ולאהדרא ליה כמלקדמין.

תקכב) עד ׁ דזמין קב"ה, לחד ממנא, יעזריאל, די ממנא על שבעין מפתחן. ברזא דשמא קדישא, ועאל לגביה דההוא צרורא, ׁ וחקיק ביה אתוון כמלקדמין. וכדין אתקיים עלמא, ואהדרו מיין לדוכתייהו. וע"ד כתיב לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא.

ד רעיא מהימנא

תקכג) פקודא ן י"ב, לאומאה בשמיה בארח קשוט. ומאן דאומי שבועה, הוא כליל גרמיה, באינן ז' דרגין עלאין, דשמא דקב"ה אתכליל בהו. והא שיתא אינן. ׀ ההוא ב"נ דאומי אומאה דקשוט ׀ ע"פ ב"ד, כליל גרמיה בהו, והוא שביעאה, לקיימא שמא קדישא בדוכתיה. וע"ד כתיב, ׀ ובשמו תשבע. ומאן דאומי אומאה למגנא ולשקרא, גרים לההוא אתר דלא יתקיים בדוכתיה

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ד ומתהדרין. ש עוד יומא ולי"ג דא. ת דשקרא. א לאיהו שקרא ולי"ג מן לההיא עד כדין. ב דרמיו. ג ורגיש להו לאתוון דשמא קדישא וחקיק להו כמלקדמין ואהדרו מיין לדוכתייהו כדין אתקיים עלמא. ד תוספתא. ה ל"ג י"ב. ו איהו. ז ל"ג ע"פ ב"ד.

ט (דברים ו')

לא תשא את שם ה' לשוא

הסולם

מאמר

על שבעים מפתחות בסוד השם הקדוש, ונכנס אל צרור ההוא, וחוקק בו האותיות כמקודם, ואז מתקיים העולם, וחוזרים המים למקומם, ועל זה כתוב, לא תשא את שם ה' אלקיך לשוא.

תקכ) ובשעתא דאומין בני וכו': ובשעה שבני אדם נשבעים על אמת, בקיום אמת. צרור ההוא עולה ומקבל שבועה ההיא, וחוזר ומתקיים על התהום, והעולם מתקיים, ושבועת אמת ההיא מקיים העולם.

רעיא מהימנא

תקכג) פקודא י"ב! לשבע בשמו בדרך אמת. ומי שנשבע שבועה הוא כולל את עצמו באלו ז' מדרגות עליונות, ששם הקב"ה שהוא המלכות, נכלל בהם. והרי שש מדרגות הן, חג"ת נה"י, שאדם ההוא שנשבע שבועת אמת על פי בית דין כלל את עצמו בהן, והוא עצמו הוא שביעי, כנגד המלכות, לקיים השם הקדוש. שהיא מלכות, במקומו. וע"כ כתוב, ובשמו תשבע. ומי שנשבע שבועה לשוא ולשקר. גורם למקום ההוא, למלכות, שלא יתקיים במקומו. אומאה

תקכא) ובשעתא דאומו וכו': ובשעה שבני אדם נשבעים שבועה לשוא, צרור ההיא עולה לקבל שבועה ההיא, כיון שרואה שהיא שקר, אז צרור ההוא שהיה עולה שב לאחור, והמים הולכים ושטים והאותיות של צרור ההוא פורחות תוך התהום ומתפורות. והמים רוצים לעלות ולכסות העולם, ולהחזיר אותו לקדמותו, שהיה מים.

תקכב) עד דזמין קב"ה וכו': עד שזמין הקב"ה ממונה אחד, יעזריאל, הממונה (דפ"י דף צ"א ע"ב)

תקכד) אומאה לקיימא פקודא דמאריה, דא איהו שבועה דקשוט, כד ההוא יצר הרע מקטרג לבר נש, ומפתי ליה למעבר על פקודא דמאריה. ^ח דא איהו אומאה דמאריה ^ט אשתבח ביה, ואצטריך ליה לבר נש לאומאה במאריה על דא, ואיהו שבחא דיליה. וקב"ה משתבח ביה. כגון בועז, דכתיב ^ס חי יי שכבי עד הבקר. דהא יצר הרע הוה מקטרג ^ז ליה, ואומי על דא.

תקכה) נדר איהו לעילא, ואינון חיי מלכא, רזא דרמ"ח שייפין, ותריסר קטירין, כחושבן נד"ר. ועל דא חמיר משבועה. חיי דמלכא ^ח אלין, דיהיב חיינ לכל אלין שייפין, ואקרון הכי בגין אינון חיינ, ^ט ואינון חיינ נחתין מעילא לתתא. ליהוה מקורא דחיינ. ומההוא מקורא נחתין לתתא, לכל אינון שייפין.

תקכו) שבועה לקיימא דרגא דלתתא, רזא דשמא קדישא. ודא אקרי מלך עצמו, דרוחא עלאה וגופא דיליה, למשרי בגויה, ^ס ולדיירא ביה, כרוחא דשארין גו ^ז גופא. ובגין כך, מאן דאומי בקשוט, הוא מקיים לההוא אתר, וכד קאי האי אתר מקויים, מקיים כל עלמא. נדר שריא על כלא, על מצוה, ועל רשותא דלאו הכי בשבועה, והכי אוקמוה חברייא. ע"כ. ^ז

תקכז) ^ז זכור את יום השבת לקדשו דא איהו רזא דברית קדישא. ובגין דבהאי ברית קיימין כל מקורין דשייפי גופא, ואיהו כלל כלא. כגוונא, דא שבת

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(א) רות (ג) לך קלב צ"ג. (ב) (שמות כ') לעיל את ^ח ל"ג דא איהו אומאה דמאריה. ^ט אשתכח. ^י בה. ^כ ביה. ^ל קטיסין. ^מ ל"ג אלין. ^נ ל"ג ואינון חיינ. ^ס עצמו דהיא דסתיר לעילא ול"ג מן ולדיירא עד ובגין כך. ^ז מוסיף גופא וע"ד אקרי מלך עצמו דרוחא עלאה (תאיבא למשרי וכו') ותיבה דיליה למשרי בגויה עצמו דההוא דסתיר לעילא. ^פ בדפו"י כתב פקודא י"ג לאתעסקא בפריה ורביה וכו' עד בכל סטרינ. ומשם תלך ויקרא מ"ג ב' וביום השמיני.

מאמר

הסולם

לא תשא את שם ה' לשוא

וממקור ההוא יורדים למטה, למלכות, לכל אלו האברים, רמ"ח.

תקכו) שבועה לקיימא דרגא וכו' : השבועה היא, לקיים המדרגה שלמטה, סוד השם הקדוש, שהוא המלכות, וזה נקרא מלך עצמו, שרוח העליון בגוף שלו, בא לשכון בתוכו ולדור בו כרוח השוכן בתוך הגוף, כלומר, שהמוחין כבר נתלבשו בכלי מלכות, שנקרא גוף. שהוא נסתר למעלה בבנינה, ואינה מתגלה אלא במלכות. ומשום זה מי שנשבוע אמת הוא מקיים מקום ההוא, וכשמקום ההוא מקיים מקיים כל העולם. נדר שורה על הכל, על מצוה ועל רשות, מה שאין כן בשבועה, שאינה חלה על מצוה. וכך העמידו החכמים.

(ע"כ רע"א מהימנא)

מאמר ב' זכור את יום השבת לקדשו : תקכז) זכור את יום השבת לקדשו : זה הוא סוד הברית הקדוש, שהוא יסוד. ומשום שבברית

תקכד) אומאה לקיימא פקודא וכו' : שבועה לקיים מצות רבוננו, זו היא שבועת אמת, כשהיצר הרע מקטרג על האדם, ומפתהו לעבור על מצות רבוננו. זו היא שבועה שרבוננו משתבח בה, וצריך האדם לשבע ברבוננו על זה, והוא שבח שלו, והקב"ה משתבח בו, כגון בועז, שכתוב, חי ה' שכבי עד הבוקר, כי היצה"ר היה מקטרג עליה, ונשבוע על זה.

תקכה) נדר איהו לעילא וכו' : נדר הוא למעלה והוא חיי המלך, דהיינו המוחין של המלכות שהם בבנינה, סוד רמ"ח אברים וי"ב קשרים, שהם ארבע ספירות חו"ג תו"מ, שכל אחת כלולה מג' קוין. שהם יחשבון נדר, כי רמ"ח וי"ב הם נד"ד, ועל כן הוא חמור משבועה. חיי המלך אלו, נותן חיים לכל אלו האיברים, רמ"ח, ונקרא כך, חיי המלך, משום אלו החיים. (אלו החיים יורדים ממעלה, מא"ס ב"ה, למטה, למקור החיים ההוא, שהוא בנינה. דפו"י דף צ"א ע"ב.) דף צ"ב ע"א

איהו כללא דאורייתא, וכל רזין דאורייתא ביה תליין, וקיומא דשבת, כקיומא דכל אורייתא, מאן דנטיר שבת, כאילו נטיר אורייתא כללא.

ז רעיא מהימנא

תקכח) פקודא ק כ"ד, למהוי דכיר יום השבת, כד"א זכור את יום השבת לקדשו. רזא דשבת, הא אוקימנא בכל אינון דוכתי, יומא ג דוכרנא דניחא דעלמא ואיהו כללא דאורייתא. ומאן דנטיר שבת, כאילו נטיר אורייתא כללא. והא אתמר, דוכרנא דשבת, לקדשא ליה בכל זיני קדושין. מאן דאדכר למלכא, אצטריך לברכא ליה, ו מאן דאדכר שבת, צריך לקדשא ליה והא אתמר.

תקכט) זכור לדכורא איהו. שמור איהו ח לנוקבא. יום שבת, רזא דכל מהימנותא, דתליא מרישא עלאה, עד סופא דכל דרגין, שבת איהו כללא.

תקל) תלת דרגין אינון, וכלהו אקרון שבת. שבת עלאה. שבת דיומא. שבת דליליא. וכלהו חד ואקרי כללא שבת. וכל חד, כד איהו שלטא, נטיל לתברוי, וזמין לון בהדיה, בההוא שולטנו דיליה. וכד האי אתי לעלמא כללהו אתיין וזמינין בהדיה.

תקלא) כד אתי ליליא, זמין בהדיה לשבת דיממא, וזמין ליה בהיכליה, ואתמר בהדיה. כיון דהאי אתיא, שבת עלאה אתמשך עליה, וכלהו גניזין בהיכלא דליליא ובג"ד סעודתא דליליא חמור א כדביממא.

תקלב) כד אתי יממא, זמין בהדיה לתרין אלין אחרנין, דרגא עלאה ודרגא

חלופי גרסאות

ז תוספתא. ק ל"ג כ"ד. ר ל"ג דוכרנא. ט ל"ג מן מאן עד והא. ת מוסיף לנוקבא ודא ודא בלא פרוודא. חמור מביממא ; חמור דביממא ; חמור כד ביממא (ד"א).

זכור את יום השבת לקדשו

הסולם

מאמר

תקל) תלת דרגין אינון וכו': שלש מדרגות הם וכולם נקראים שבת. שבת העליון, שהוא בינה. שבת של יום, שהוא ז"א. שבת של לילה, שהיא המלכות. וכולם אחד, ונקרא הכל שבת. וכל אחד כשהוא שולט לוקח חבריו ומזמינם עמו בממשלה שלו, וכשזה בא לעולם כולם באים ונועדים עמו.

תקלא) כד אתי ליליא וכו': כשבא שבת של לילה, מזמין עמו שבת של יום, ומזמין אותו בהיכלו ומסתתר עמו, כיון שזה בא, נמשך עליו גם שבת העליון, וכולם גנוזים בהיכל השבת של לילה. ומשום זה סעודת הלילה חשוב כביום.

תקלב) כד אתי יממא וכו': כשבא שבת של יום, שהוא ז"א, מזמין עמו לשנים אלו האחרים, מדרגה העליונה ומדרגה התחתונה זו שמאירה, וזו שהאירה ממנו. והיינו בינה ומלכות

שבברית הזה נמצאים כל המקורות של אברי הגוף, והוא כלל הכל, כעין זה, שבת היא כלל של התורה וכל סודות התורה בה תלויים, וקיום השבת הוא כקיום כל התורה. מי ששומר שבת כאלו שומר כל התורה.

רעיא מהימנא

תקכח) פקודא כ"ד: לזכור את יום השבת, כמש"א זכור את השבת לקדשו. סוד השבת העמדנו בכל המקומות, יום זכרון של מנוחת העולם. והוא כלל התורה, ומי ששומר שבת כאלו שומר התורה כולה. והרי למדנו, זכרון השבת, לקדש אותו בכל מיני קדושות, מי שזוכר את המלך צריך לברכא, מי שזוכר את השבת צריך לקדשו, וכבר למדנו. תקכט) זכור לדכורא איהו וכו': זכור הוא לדכר, שהוא ז"א, שמור הוא לנוקבא, שהיא מלכות. יום השבת הוא סוד של כל האמונה, התלויה מראש העליון, שהוא כתר, עד סוף כל המדרגות. שבת הוא הכל.

(דפו"י דף צ"ב ע"א)

תתאה, דא דאנהיר ליה, ודא דאתנהיר מניה. וכלא כחדא אקרי שבת, ושלטין ביומא דשבת. ואלין תלת דרגין, אינון כללא ורזא דכל אורייתא, תורה שבכתב, נביאים וכתובים. מאן דנטיר שבת, נטיר אורייתא כלא.

תקלג) תרין מרגלן אינון, וחד סיכתא בהדייהו, בגווייהו, דקאים בין האי ובין האי. מרגלא עלאה לית ביה גוון, לית בה חיוז באתגלייא.

תקלד) האי מרגלא, כד שארי לאתגלייא, נהרין ז' אתוון גליפין, בלטין ונצצין ובקעין בקיעין וקסטירין, ונהרין כל חד וחד. ואינון ז' אתוון, אינון תרין

מאמר

הסולם

ב' מרגלן

החסדים אין בהם צבע, שאין בהם שום אחיזה לדינים, ולית בה חיוז, היינו שאין שם חכמה הנקרא מראה, אבל לא מחמת פגם, כי בגיר דבינה אין פגם כנ"ל, וז"ש באתגליא שאין הגילוי חכמה נוהג שם לעולם. אבל בז"ת דבינה שהו חג"ת נהי"מ יש בהם גוון ויש בהם חיוז (כמ"ש במראות הסולם הנ"ל) וז"ש כד שארי לאתגליא, דהיינו ז"ת של המרגלא, שממנה נמשכים כל הגילויים, שבתחילת הן בו"ק בלי ראש, מחמת עלית המלכות בהן כנ"ל, וז"ש נהרין ז' אתוון גליפין, כנגד ז"ת חג"ת נהי"מ, בלטין, היינו בחסדים ונצצין, היינו באור חזרו, ובקעין בקיעין וקסטירין, היינו ע"י עלית המלכות, נתבקעה המדרגה לשתיים שחסד וגבורה ושליש ת"ת עד החוזה נשאר במדרגת בינה, וגם המלכות נתחברה בהם מחמת העליה, ונהי"מ נפלו ממדרגת בינה וירדו למדרגה שמתחתיה, דהיינו לז"א, וז"ש, ואינון ז' אתוון אינון תרין שמהן מחקקין בההוא מרגלא, דהיינו, אהי"ה יה"ו שחג"ת עד החוזה, שעודם במדרגת בינה, ונקראים בשם אהי"ה כמו בינה, אבל נה"י שנפלו ממדרגת בינה לז"א אינם נקראים עוד אהיה, אלא יה"ו, כמו ז"א, באופן, אשר א' דאיהיה הוא חסד, ה' דאיהיה הוא גבורה, ו' דאיהיה הוא תפארת עד החוזה, ה' דאיהיה, ה"ס המלכות שעלתה שמה במקום החוזה, שהו נשאר במדרגת בינה, שנקרא אהיה, ויה"ו, שהם נה"י שנפלו ממדרגת בינה, ה"ו הוא יסוד, והה' הוא הוד, וה' הוא נצח.

ולעת גדלות יורדת המלכות במקום בינה למקומה ואז חצאי המדרגות חוזרות ומתחברות (כנ"ל בראשית א' דף ר"צ, ד"ה בגין ע"ש) ואז מתחברות ב' חצאי המדרגות אהיה יה"ו, וז"ש וביומא דשבת, שאז עת הגדלות, נצצין

ומלכות, וכולם כאחד נקראים שבת, ושולטים ביום השבת, ואלו שלש מדרגות, הן כלל וסוד של כל התורה, תורה שבכתב נביאים וכתובים. מי ששומר שבת שומר התורה כולה.

מאמר ב' מרגלן

תקלג) תרין מרגלן אינון וכי': שתי מרגליות הן ומסך אחד ביניהם העומד בין זו לזו. מרגלית העליונה אין בה צבע, אין בה מראה בגלוי.

תקלד) האי מרגלא כד וכי': מרגלית זו, העליונה, כשמתחילה להגלות מאירות ז' אותיות חקוקות, בולטות ומנצצות ובוקעות בקיעים והיכלות, ומאירות כל אחת ואחת, ואלו ז' האותיות הם שני שמות הנחקקים במרגלית ההיא, וביום השבת מנצצות ומאירות ופותחות פתחים ויוצאות ושולטות. והן אהי"ה יה"ו, האותיות מתנוצצות ובהתנוצצות שלהן נכנסות זו בנו ומאירות זו בזו.

ביאור הדברים. המלכות נקראת מרגלא, להיותה נאחזת בנה"י דז"א, הנקראים רגלין, והוא מלשון ותגל מרגלותיו, ומחמת עלית המלכות לבינה, נקראת גם הבינה בשם מרגלא, והיא מרגלא עלאה, ונודע שמחמת עלית המלכות לבינה נתמעטה הבינה לבחינת ר"ק בלי ראש שה"ס חסדים בלי חכמה, אמנם זה יתכן בז"ת: חג"ת נה"י דבינה, שהן צריכות לחכמה וכשאינן להן הן פגומות, אבל גיר דבינה שהן תמיד באור החסדים ואינן מקבלות חכמה לעולם, אינן מתמעטות כלום מחמת עלית המלכות, (כמ"ש היטב בהקדמת ספר הזהר דף י"ד במראות הסולם ד"ה והטעם ע"ש).

זה אמרו, מרגלא עלאה לית ביה גוון לית ביה חיוז באתגליא, מרגלא עלאה היא בינה, ואין בה צבע, היינו בגיר דבינה, שהיא תמיד באור החסדים ואור (דפויי דף צ"ב ע"א)

שמהן מחקקין בההוא מרגלא. וביומא דשבת, נצצין ונהרין, ופתחין פתחין, ונפקי ב ושלטי. ואינן אדיד ידו, מתנצצי אתון, ובנצצו דלהון, עאלין דא בדא, ונהרין דא בדא.

תקלה) וכד עאלין דא בדא, נהרין דא מגו דא, בתרין גוונין. חד גוון חוור, וחד גוון סומק. ומאינן תרין גוונין, אתעבידו תרין שמהן אחרנין, עד דסלקין אתון לשבע שמהן.

תקלו) א' נפיק ונצצין, ועאל באת ו', ונהרין תרווייהו, בתרין גוונין, ואינן תרין שמהן, חד אקרי ידויד, וחד אקרי אל. ונהרין כחדא. ה' נפיק ונצצין, ועאל באת ה' ונהרין תרווייהו, בתרין גוונין, ואינן תרין שמהן. חד אקרי ידוד רזא

חלופי גרסאות ב משלטי. ג ליג גוונין.

ב' מרגלן

הסולם

מאמר

שתייהן, מפותחות וחקוקות כאחד, והן זוקפות ראש, דהיינו שמשיות גיר, ומאירות ומנוצצות, ענפין עולים מצד זה ומצד זה, דהיינו מימין ומשמאל, והם אחד עשר ענפים, מכל צד, שביחד הם כ"ב ענפים, שה"ס כ"ב אותיות.

ביאור הדברים. ביום השבת, אחר שיה"ו שה"ס נה"י, חזרו ונתחברו עם חגי"ת שה"ס אהי"ה הם נתחברו ונסתדרו בסוד ג' קוין, חסד ונצח בקו ימין, גבורה והוד בקו שמאל, ת"ת ויסוד בקו האמצעי. וז"ש, א' נפיק ונצצין ועאל באות ו', כי א' דאהיה הוא חסד, כנ"ל, ונתחברה עם אות ו' דיה"ו, שהוא נצח, ונגמר הקו ימין. וז"ש, ואינן תרין שמהן, חד אקרי הויה, שהוא חסד, וחד אקרי אל, שהוא נצח. ונהרין כחדא בקו ימין. ואח"כ נתקן הקו שמאל, שהוא החיבור של גבורה והוד. וז"ש, ה' נפיק ונצצין ועאל באות ה', שה' דאהיה שהיא גבורה כנ"ל, נכנסה ונתחברה עם ה' דיה"ו שהוא הוד ונעשו לקו שמאל, ואינן תרין שמהן, חד אקרי הויה רזא דאלקים, שהוא השם של גבורה, וחד אקרי אלקים, שהוא השם של הוד. ואח"כ נתקן קו האמצעי. דהיינו החיבור של ת"ת ויסוד, וז"ש "עאל ב" וכו', שה' דאהיה שהוא תפארת עד החזה, כנ"ל, נתחברה עם ה' דיה"ו, שהיא יסוד, ונעשו לקו האמצעי. ובוה נשלם החזרה וההתחברות של חצי המדרגה נה"י בחגי"ת, ואז חוזרים הג"ר אל הבינה כמקודם לכן, וז"ש, ואינן זקפן רישא וכו', דהיינו שמשגים גיר, ומהארת קו האמצעי שהם ב' יודין, שהם ת"ת ויסוד, יוצאים סוד כ"ב אותיות, שהם כלל כל התורה.

וז"ש

נצצין וכו' ואינן אהי"ה יה"ו מתנצצין אתון, ובנצצו דלהון עאלין דא בדא ונהרין דא בדא כי ב' הצאי המדרגות אהי"ה יה"ו מתחברות לאחת ומאירים זה בזה.

ומה שהמלכות עלתה במקום החזה, ששם שליש עליון דת"ת, הלא למקום בינה היתה צריכה לעלות. הענין הוא, כי בז"ת נחשבים חגי"ת כמו כח"ב בראש, ונמצא הת"ת שהוא בינה, וע"כ עלתה לת"ת. (כמ"ש בהקס"ז דף י"א במראות הסולם ד"ה ומה).

תקלה) וכד עאלין דא וכו': וכשנכנסים זה בזה, מאירים זה מזה בשני צבעים, אחד צבע לבן שהוא ימין, ואחד צבע אדום שהוא שמאל, כלומר, שאינם נעשים מדרגה אחת ממנו, אלא שנעשים לימין ושמאל, שאהיה נעשה לימין ויה"ו נעשה לשמאל, ומזדווגים זה בזה, ומאלו ב' צבעים נעשו שני שמות אחרים, עד שעולים האותיות לז' שמות, שכל אות ואות מז' אותיות אהי"ה יה"ו נעשה לש"ט אחד.

תקלו) א' נפיק ונצצין וכו': ומפרש איך נעשות האותיות לז' שמות, ואומר, כי א' דאהי"ה יוצאת ונוצצת ונכנסת באות ו' דיה"ו, ומאירות בשני צבעים, לבן ואדום כנ"ל, והם שני שמות, אחד נקרא הויה, ואחד נקרא אל, ומאירים יחד, ה' דאהי"ה יוצאת ונוצצת ונכנסת באות ה' דיה"ו, ומאירות שתייהן בשני צבעים, לבן ואדום, ואלו שני השמות, אחד נקרא הויה בסוד ניקוד אלקים שה"י בחטף טגול, והה' בחולם, והו' בחירק, ואחד נקרא אלקים, ומאירים יחד ו' דאהי"ה, נכנסת ב" דיה"ו, ונוצצות יחד, ונכנסות זו בזו ומאירות (דפו"י דף צ"ב ע"א)

דאלהים. וחד אקרי אלהים. ונהרין כחדא. י עאל בי, ונהרין ונציצין כחדא, ועאלו דא בדא. ונהרין תרווייהו. גליפין מחקקן כחדא. ואינון זקפן רישא. ונהרין מנציצין ענפין סלקין מהאי סטרא, ומהאי סטרא, ואינון חד סרי ענפין.

תקלז) ואלין תרין אתוון דנהרין, מתחבקן דא בדא, אינון ידו'ד ידו'ד מצפץ מצפץ, ברזא דתליסר מכילן דרחמי. ואלין תרין אתוון, ד כד עאלין דא בדא, וכד מתחבקן דא ה בדא, זקפין רישא, ונהרין ומנציצין על כלא, באינון חד סרי ענפין, דנפקין בכל *). סטר.

תקלח) ה' דאשתאר, איהי סלקא בשמא חד, לאתחברא בהדייהו, ואיהי אדני. וכל אלין שמהו, בלטין ונציצין ונפקי ושלטי בהאי יומא. כיון דאלין שלטי, נפק ההוא מרגלא עלאה, בלטא מנציצא. ומגו נציצו דילה, לא אתחזי בה גוון.

חלופי גרסאות

ד מתחבקן דא בדא וכד מתדבקן דא בדא. ה מוסיף בדא וכד מתדבקן דא בדא.

ב. מרגל

הסולם

מאמר

דיקנא, ואו עולות שערות דיקנא בחזרה לשערות ראש ונעשות מדרגה אחת. והנה הסיום דשערות רישא הנטהר מכל דין מחמת ירידת המלכות משם, הוא הנקרא בשם מצפץ. והוא מצפץ הימני, שבסיום שערות ראש הנקרא פאה. ואותו הסיום הימני שנטהר נעשה לראש לשערות דיקנא, והוא מצפץ השמאלי. עשה.

וח"ס ב' יודין יוד דאהיה ויוד דיה"ה, שאומר כאן, שמתחברים בסוד ב' שמות מצפץ מצפץ. כי י' דאהיה, הי"ס שליש תפארת העליון עד החזה, כנ"ל, בדבור הסמוך, שבעת הקטנות עלתה שם המלכות במקום החזה, בסוד י' הנכנס באור ונעשה אור, בחי' רוח בחסר ג"ר. ועתה ביום השבת כשירדה המלכות ממקום החזה, ונטהר הת"ת, מכל דין, נקרא הת"ת עתה בשם מצפץ. והוא מצפץ הימני. הרי ש' דאהיה הי"ס מצפץ. וכשה' הוון מאירה ב' דיה"ה, ונעשתה לראש אליה, נקרא ה' דיה"ה ג"כ בשם מצפץ. אלא שה"ס מצפץ השמאלי כנ"ל.

תקלח) ה' דאשתאר איהי וכי: ה' דאהיה שנשארה, במקום החזה כנ"ל, היא עולה בשם אחד להתחבר עמהם והוא אדני. ולהלן מבאר שירדה משם למרגלא תתאה וכל אלו השמות בולטים ומנוצצים ויוצאים ושולטים ביום ההוא. בשבת כיון שאלו שולטים יוצאת מרגלא עליונה, שהיא ג"ר דבינה בולטת ומנוצצות ומתוך התנוצצות שלה לא נראה בה גוון, כי מאירה רק בחסדיה, ואור החסדים אין בו גוון כנ"ל.

ח"ש. ענפין סלקין מהאי סטרא ומהאי סטרא ואינון חד סרי ענפין, מכל סטר, שהן כ"ב אותיות.

תקלז) ואלין תרין אתוון וכי: ואלו ב' איתיות המאירות, שהן י' דאהיה וי' דיה"ה, שמתחבקות זו בזו, הן הוי"ה הוי"ה, מצפץ מצפץ בסוד שלש עשרה מדות הרחמים. ואלו שתי האותיות כשנכנסות זו בזו, ומתחבקות זו בזו, זוקפים ראש, דהיינו שמשגיגים ג"ר, ומאירים ומנוצצים על כל, באלו י"א ענפים היוצאים מכל צד, דהיינו מצד ימין י"א ומצד שמאל י"א, שהם כ"ב אותיות התורה כנ"ל, שכל התורה והחכמה מתגלה ע"י כ"ב אותיות.

פירוש. יש ב' שמות הויה קודם י"ג מדות הרחמים שהם, אל רחום וחנון וגו'. והויה בא"ת ב"ש הוא מצפץ, וסוד י"ג מדות הרחמים הם בדיקנא דא"א, וב' פאתי הראש הקודמים לדיקנא הי"ס ב' שמות מצפץ. וענין ב' שמות אלו מבוארים לעיל (בראשית א' דף ק"ה אות קי"ב בטולט, ובמראות הסולם ע"ש) ותמצית הדברים, שהכלים הריקנים שנשארו בראש א"א אחר הסתלקות האורות דג"ר דג"ר, לא יכלו להשאר בראש א"א מחמת עוביותם, ויצאו מראש א"א ונתלו בחוץ על עור הראש דא"א. והם המכונים שערות דא"א, ואחר שיצאו נבקעו לב' חצאי מדרגה, שכוח נשארו על ראש א"א, ובינה ותו"מ יצאו ממדרגת ראש ונעשו לשערות דיקנא. ולעת גדלות יורדת המלכות שבסיום שיי"ת ראש לסיום שערות (דפריי דף צ"ב ע"א) דף צ"ב ע"ב)

יתרו

קלט

תקלט) כד נפקא, בטש באלין שמהן, חד שמא מנייהו אדני, דאיהו שביעאה, מתעטרא ועאל במרגלא תתאה, ואתיישב שמא אחרא תחותיה, ואיהו י"ה. ואסתחר ההוא מרגלא עלאה ביה, ומתעטרא ההוא נציצו דנציץ, בהאי שמא. תקמ) לבתר ו דבטש ו בהני שמהן, נפקין מינייהו שבעים ענפין לכל סטר, ומתחברן כלהו כחדא, ואתעביד רתיכא וכרסייא חדא, לההוא מרגלא עלאה, ושלטא בעטרוי, מלכא בכרסייא, ביומא דא, וחדי כלא. כיון דחדי כלא, יתיב מלכא על ה כרסייא, וסליק בשבעין ענפין כרסייא, כדקאמרן. תקמא) ואינון תרין אתוון, וסלקין ו נחתין, ונהרין ומתעטרין ו אתוון כ"ב. כללא דאורייתא. בטשי בתרי אתוון קדמאי, וסלקי לחד, מ בשית שבטין, ולחד בשית שבטין אחרנין. ואלין אינון י"ב שבטין דישראל עלאה. תקמב) תו, אלין תרין ו אתוון, סלקין ו נחתין, ובטשי בתרין אתוון, דסופא דכ"ב אתוון. וסלקי, חד בחמש דרגין, וחד בחמש דרגין. ואלין עשר אמירן ו לאכללא לכ"ב אתוון, י"ב שבטין בתרין ו אתוון, ועשר אמירן דתרין אתוון ו דסופא, הא כ"ב אתוון, ו כללא דאורייתא. ורזא דא, ירית מרגלא ו עלאה, בההוא כרסייא דע"ב, ונהרין כ"ב אתוון.

חלופי גרסאות

ו דכניש ; דכניס. ז בהאי. ח מוסיף כרסייא דינא. ט סליק ; וסלקין. י ל"ג מן סלקין עד כללא. כ ל"ב ונחתין (ד"א). ל בכ"ב אתוון. מ לשית. נ מוסיף אתוון קדמאי סלקין. ס לשכללא. ע מוסיף אתוון קדמאי ; דסופא ; כללא דאורייתא. פ קדמאי. צ דסופא. ק מוסיף עלאה, ביומא דשבתא מרגלא תתאה בשעתא דיתיב מרגלא עלאה.

הסולם

מאמר

ב' מרגלן

ענפים כמו שאמרנו. כי ע' ענפים הם ז"א. שחגת"ם שלו נעשו ד' רגלים אל הכסא. תקמא) ואינון תרין אתוון וכי : ואלו ב' אותיות, דהיינו ב' יודין שבב' שמות אה"ה יה"ו, העולות ויורדות, ומאירים, ומתעטרים כ"ב אותיות, שהם כלל התורה (כנ"ל אות תקל"ו) מזדווגות בב' אותיות הראשונות של כ"ב אותיות, המסודרות בסדר תשר"ק צפע"ס וכי' (כמ"ש בהקסה"ז דף כ"ה אות כ"ב) שהן ת' ש' ועולות בהארטם, לאחת בששה שבטים, ולאחת בששה שבטים אחרים, ואלו הם י"ב שבטים דישראל העליון, שהוא ישראל סבא. שה"ס ד' מדרגות חו"ג תו"מ, שכל אחת כלולה מג' קוין חג"ת שהם י"ב.

תקמב) תו, אלין תרין אתוון וכי : ועוד, אלו ב' אותיות, דהיינו ב' יודין דאיהו יה"ו, עולות ויורדות ומזדווגות בב' אותיות שבסוף כ"ב אותיות המסודרות בסדר תשר"ק, שהן ב' א'. ועולות בהארטם, אחת בחמש מדרגות ואחת בחמש מדרגות, כנגד עשרה מאמרות, ואלו עשרה מאמרות כוללים כ"ב אותיות. כי י"ב שבטים יצאו בב' אותיות ת' ש'

תקלט) כד נפקא בטש וכי : כשיוצאת המרגלא, היא מזדווגת ומשפעת באלו השמות, אהיה יה"ו, שהם ז"ת שלה כנ"ל, כי אע"פ שאין בה גוון, שאינה מקבלת חכמה, עכ"ז כל שפע החכמה שבז"ת שלה מקובל על ידה, ואז, שם אחד מהם שהוא אדני, שהיא המלכות שבמקום החזה דז"ת, שהיא השביעית, מתעטרת ונכנסת במרגלא התחתונה, שהיא מלכות. ומתיישב שם אחר במקומה, והוא י"ה. דהיינו חכמה בינה. שאחר שירדה המלכות ממקום החזה מתגלה הג"ר שהן י"ה כנ"ל. ומתישבת בו בשם י"ה, מרגלא העליונה, ומתעטרת בהתנוצצות הזו המתנוצץ בשם הזה.

תקמ) לבתר דבטש בהני וכי : אחר שהמרגלא עלאה הזדווגה והשפיעה באלו השמות, אהיה יה"ו, כנ"ל, יוצאים מהם ע' ענפים לכל צד, שהוא ז"א, ומתחברים כולם יחד, ונעשו מרכבה וכסא למרגלא העליונה. והמלך שהוא חכר שולט בעטרותיו בכסא. ביום הזה, והכל שמחים. כיון שהכל שמחים, יושב המלך על הכסא, והכסא עולה בשבעים

(דפו"י דף צ"ב ע"ב)

תקמג) ׀ מרגלא תתאה, בשעתא דיתבי מרגלא עלאה בהוא כורסייא דע"ב, ונהרין כ"ב אתון. כדין ההוא מרגלא תתאה ׀ דהוא בחשוכא, מסתכל בההוא גהירו, בחילא דתוקפא דאינון אתון, דאתרשים בהון, דאקרון אדני, וכדין אתנהיר וסליק ההוא נהורא, ונטיל כל אינון כ"ב אתון עלאין, ושאיב לון ההוא מרגלא בגויה, ונהיר נהירו דנציץ לע"ב עיבר.

תקמד) כיון דהאי מרגלא, נציץ ושאיב לאינון אתון ׀ בהדה, כדין מרגלא עלאה אתמשך בהדייהו, ואתדבק מרגלא במרגלא, והוי כלא חד. ׀ ודא איהו רזא ׀ חדא דתושבחתא, והא אוקימנא.

תקמה) אתון, כד נצצין מהאי סטרא, ומהאי סטרא, דא איהו סיכתא די בגווייהו, בין מרגלא למרגלא, כדין אתעבידו רזא דשמא קדישא ׀ דמ"ב אתון.

חלופי גרסאות

ר ל"ג מן מרגלא עד כדין. ש דהוה. ת לגביה. א בהדי מרגלא ול"ג כדין. ב ל"ג ודא. ג ל"ג חדא. ד במ"ב; ל"ג מן דמ"ב עד דע"ב.

ב מרגלן

הסולם

מאמר

תקמה) אתון כד נצצין וכר: כ"ב האותיות כשהם מנוצצות לצד זה ולצד זה, דהיינו לצד ימין ולצד שמאל, זה הוא המסך שביניהם בין מרגלא העליונה למרגלא התחתונה, ואו נעשו סוד השם הקדוש דמ"ב אותיות, ובהכל הסוד של שם הקדוש דע"ב אותיות, של המרכבה העליונה, והכל, זה זה, דהיינו השם מ"ב והשם ע"ב, נקרא שבת, וזה הוא סוד השבת.

פירוש. כי כ"ב אותיות המאירות במזל עלאה, ה"ס הדעת שלה, דהיינו קו האמצעי, והארת קו האמצעי הוא באמצע, שאינו נוטה לא לימין ולא לשמאל, אבל במזל עלאה מנוצצות האותיות לימין ולשמאל, ולא באמצע, והטעם הוא משום שקו האמצעי אינו מגלה שם הארת החכמה עם החסדים יחד, כי מרגלא עלאה היא ג"ר דבינה, שמהן אין ה' יוצא מאויר לעולם, וע"כ אין יחוד בקו האמצעי שהוא הדעת, וגם הוא מחולק לימין ושמאל, וה"ס השם של מ"ב אותיות, משא"כ בוי"ת דבינה ובו"א מאיר הקו האמצעי באמצע, שאור החסדים ואור החכמה מאירים בו ביחד ואינו נוטה לימין ולשמאל, וה"ס השם של ע"ב אותיות, וזה כל ההפרש ממרגלא עלאה, שה"ס שם מ"ב ומרגלא תתאה המקבלת משם ע"ב.

וזה אמרו אתון כד נצצין מהאי סטרא ומהאי סטרא, ולא באמצע כטבע קו האמצעי, דא איהו סיכתא די בגווייהו זה הוא המסך שביניהם, בין מרגלא למרגלא

כי

ש' עם עשרה מאמרות של ב' אותיות דסוף שהן ב' א', הרי הן כ"ב אותיות שהן כלל התורה. דהיינו ז"א שנקרא תורה, שהוא נבנה מכ"ב אותיות אלו, וע"י להלן (בוהר תרומה דף קל"ב ע"א ד"י) ששם מבוואר זה היטב בסוד השיר של שבת, אל אדון, וסוד זה יורש מרגלא העליונה בכסא ההוא של ע"ב, ומאירים כ"ב האותיות.

תקמג) מרגלא תתאה, בשעתא וכר: מרגלא התחתונה, בשעה שמרגלא העליונה יושבת על כסא ההוא של ע"ב, וכ"ב האותיות מאירות, או מרגלא התחתונה שהיא בחושך, מסתכלת בהארה ההיא, של כ"ב אותיות, בכח תוקף של אלו האותיות הנרשמות בה הנקראות אדני, ואז האיר ועולה אור ההוא, ומקבל כל אלו כ"ב אותיות העליונות, ומרגלא התחתונה שואבת אותן לתוכה, ומאירה הארה המתנוצצת לע"ב צדדים, שהיא הארת החכמה המתגלה בג' קוין.

תקמד) כיון דהאי מרגלא וכר: כיון שמרגלא היא התחתונה מנוצצת ושואבת אלו האותיות לתוכה, או מרגלא העליונה נמשכת עמה, ומתדבקות מרגלא במרגלא, שמרגלא תתאה שהיא מלכות מתדבקות במרגלא עלאה שהיא בינה, דהיינו שמלבישה אותה ונהיה הכל אחד, וזה הוא סוד של שבת אחד, וכבר בארנוהו, שהוא אל אדון הנאמר ביום השבת, כמ"ש להלן בוהר, (תרומה קל"ב ע"א ד"י ע"ש).

(דפ"י דף צ"ב ע"ב)

ה בכלא רזא דשמא קדישא דע"ב אתוון, דרתיכא עלאה, וכלא, האי והאי, ו אתקרי שבת, ודא איהו רזא דשבת. ע"כ.

תקמו) ט זחר זכור רזא דדכורא איהו, רזא דדכורא דנקיט כל שייפי דעלמא עלאה. את יום השבת, לאסגאה מעלי שבתא, דאיהו לילה, ודא איהו את. לקדשו, דאצטריך קדושה מגו עמא קדישא, ולאתעטרא בהו כדקא חזי.

תקמו) זכור, אתר דלית ליה שכחה, ולא קיימא ביה שכחה דהא לית שכחה באתר דברית עלאה, וכ"ש לעילא. ולתתא, אית שכחה. אתר דאצטריך לאדכרא. וע"ד כתיב, ט יזכר עון אבותיו וגו'. ואית תמן ממנו, דאדכרן זכין דבר נש. וחובוי. תקמח) ולית שכחה קמי כרסייא קדישא, מה דאיהו קמיה. ומאן ז איהו קמיה. זכור. וכ"ש לעילא. בגין דכלא רזא דדכורא איהו, ותמן ה אתגליף רזא דשמא קדישא יד"ו. ולתתא, אצטריך לאתקדשא, ט ובמה אתקדש. בזכור, דהא מניה נטיל כל קדושן וכל ברכאן. ודא, כד מתעטרי מעלי שבתא, על עמא קדישא כדקא יאות, בצלותין ובבעותין, ובסדורא דחדוה.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ה וברזא ול"ב בכלא רזא. ו אקרי; אתקריאת. ז דאיהו. ח אנגליף. ט ובית. י ובצלותין.

(ה תהלים ק"ט).

[דרך אמת ע] פקודא כה גבער חמץ פ' בא מ' ע"ב. (כל זה מבואר בספר כוונות מהלכות שבת).

ב' מרגלן

הסולם

מאמר

אבל בשבת מאיר גם השם מ"ב. (ע"כ רעיא מהימנא) תקמו) זכור רזא דדכורא וכי; זכור, הוא סוד דכר, דהיינו ז"א, המקבל כל האברים דהיינו כל המוחין, של עולם העליון, שהוא בינה. את יום השבת, לרבות ליל שבת, שהוא לילה, דהיינו המלכות הנקראת לילה, וזה הוא את. שהמלכות נקראת, את. לקדשו, שצריך קדושה מן עם הקדוש ולהתעטר בהם כראוי.

תקמו) זכור, אתר דלית וכי; זכור, מקום שאין לו שכחה, ושכחה אינה נמצאת בו, כי אין שכחה במקום ברית העליון, שהוא סוד, ומכל שכן למעלה, ב"א. ולמטה, במלכות, יש שכחה, הוא מקום שצריכים להזכיר, שכתוב, יזכר עון אבותיו וגו'. ויש שם ממונים שמזכירים זכיות האדם ועונותיו.

תקמח) ולית שכחה קמי וכי; ואין שכחה לפני כסא הקדוש, דהיינו מה שהוא לפני הכסא הקדוש שהוא בינה, ומי הוא לפני הכסא, הוא זכור, שהוא ז"א, כי ז"א עומד לפני הבינה ומקבל ממנה, ועליו נאמר, ואין שכחה לפני כסא כבודך. ומכל שכן למעלה, מ"א, שאין

כי במרגלא עלאה נשאר המסך, שה"ס ה' שנכנס באור ונעשה לאויר, וע"כ אין קו האמצעי מאיר שם בהארת החכמה, ואין הימין והשמאל מיוחד בו, מה שאין כן מרגלא תתאה, מקבלת מקו אמצעי, המאיר בחכמה וחסדים יחדיו ואינו נוטה לא לימין ולא לשמאל, ואין שם סיכתא, כי היוד יצא מאויר וחזר ונעשה, אור, שזהו הארת השם ע"ב. וז"ש, כד"ן אתעבידו רזא דשמא קדישא דמ"ב אתוון, שהארה זו דמרגלא עלאה, נעשה לשם מ"ב, (כמ"ש להלן בזהר תרומה דף קל"ב. וע"י לעיל בהקס"ז דף י"ז ד"ה ביאור) ואין לטעות שבמרגלא עלאה אין הארת חכמה כלל, לזה אומר, בכלא רזא דשמא קדישא דע"ב אתוון דרתיכא עלאה, שהארת ע"ב מאיר אפילו במרגלא עלאה, אלא שאינו מתגלה שמה, כי שם שולט השם מ"ב, וכלא, האי והאי אתקרי שבת. שבשבת מאירים ב' השמות מ"ב וע"ב, כי בשבת עולים ז"ן שבהם מאיר ע"ב ומלבישים לאו"א עלאין שה"ס ג"ר דבינך שבהם מאיר השם מ"ב. ונמצא שב' השמות מאירים בשבת, ודא איהו רזא דשבת שבשאר ימים טובים אינו מאיר רק ע"ב בלבד,

תקמט) ואי תימא, זכור, לא אצטריך לאתקדשא, כ דהא מניה נפקין כד קדושין דעלמא. לאו הכי. דהא דא אצטריך לאתקדשא ביממא, ודא אצטריך לאתקדשא בלייאי, וכל קדושין נטלין לון ישראל לבתר, ואתקדשן בקדושי דקב"ה.

תקנ) * (צ כבד את אביך ואת אמך, בכל זיני יקר, למחדי לון, בעובדי דכשראן, כד"א (ק) גיל יגיל אבי צדיק, ודא איהו יקרא דאבוי ודאמיה.

רעיא מהימנא

תקנא) כבד את אביך ואת אמך. כבדהו בכסות נקייה, דהיינו כנפי מצוה. (ג) כבד את ה' מהונך, דא תורה ומצות. הה"ד, (ו) אורך ימים בימינה בשמאלה וגוי'. דעני לאו איהו בר נש, אלא מן התורה ומן המצות, אשתמודע, דבתר דאוקמוה מארי מתניתין אין עני אלא מן התורה ומן המצות, דעתרא דבר נש אורייתא ומצות.

תקנב) ובגין דא, כבד את יי' מהונך, ולא תשתדל באורייתא, כדי להתגדל בה. כמה דאוקמוה חברייא, ואל תעשם עטרה להתגדל בהם, ולא תאמר אקרא בעבור שיקראוני רבי, אלא (ח) גדלו ליי' אתי. כבד את יי' מהונך, כבן דאיהו חייב ביקרא דאבוי ואמיה.

מסרת הזהר

(צ) (שמות כ') לעיל אות רצט צ"ו. (ק) (משלי כ"ג) ח"ג קיט. (ד) (שם ג') לעיל אות רצט צ"ו. (ו) (שם) לעיל אות ססה צ"ח. (ח) (תהלים ל"ד) ח"ג רצב. ת"ח כ"ב סז

חלופי גרסאות

כ אע"ג דמניה, ל בעובדוי.

מאמר

שאין שכחה. משום שהכל הוא סוד דבר, ושם נחקק סוד השם הקדוש יי' ו. ולמטה. דהיינו במלכות, צריך להתקדש. ובמה מתקדש. בזכור. שהוא ז"א. שממנו מקבלת כל הקדושות וכל הברכות. וזה הוא כשמתעטר ליל שבת שהוא המלכות, על עם הקדוש כראוי, בתפלות ובקשות, ובסדר של שמחה.

תקמט) ואי תימא זכור וכו': ואם תאמר, זכור, שהוא ז"א. אינו צריך להתקדש. מישראל, שהרי ממנו יוצאות כל הברכות והקדושות של העולם. אינו כן. כי זה ז"א. צריך להתקדש ביום השבת. וזה המלכות צריך להתקדש בליל שבת. וכל הקדושות מקבלים אח"כ ישראל, ומתקדשים בקדושה של הקב"ה.

מאמר כבד את אביך ואת אמך

תקנ) כבד את אביך וגוי': לכבודם בכל מיני כבוד, לשמחם במעשים טובים. כמש"א גיל יגיל אבי צדיק. וזה הוא כבוד אביו ואמו. (דפרי" דף צ"ב ע"ב) דף צ"ג ע"א)

הסולם

כבד את אביך ואת אמך

רעיא מהימנא

תקנא) כבד את אביך וגוי': כבדהו את הקב"ה שנקרא אביך והמלכות שנקראת אמך, בבגד נקי, שהוא כנפי מצוה, דהיינו טלית נאה. כי טלית בצצית נקרא, תשמיש מצוה. כבד את ה' מהונך, זה תורה ומצות, ז"ש, אורך ימים בימינה בשמאלה וגוי'. שאין אדם עני אלא כשהוא עני מן התורה ומן המצות. ונדוע, אחר שהעמידו בעלי המשנה אין עני אלא מן התורה ומן המצות, אשר עושר של האדם הוא תורה ומצות.

תקנב) ובגין דא כבד וכו': ומשום זה, כבד את ה' מהונך, ולא תעסוק בתורה כדי להתגדל בה. כמו שהעמידו החכמים, ואל תעשם עטרה להתגדל בהם. ואל תאמר, אקרא בעבור שיקראוני רבי, אלא גדלו לה' אתי. כבד את ה' מהונך, כבן שהוא חייב בכבוד אביו ואמו.

בגין

תקננ) בגין דאיהו משותף מתרין טפין, דמנהון נוצר בר נש. מטפה דאבוה, חוורו דעיינין, וגרמין ואברין. ומטפה דאמיה, שחור די בעיינין, ושערא ומשכא ובשרא. ורביאו ליה באורייתא, ועובדין טבין.

תקנד) דבר נש חייב ללמד בנו תורה, דכתיב א) ושננתם לבניך. ואי לא אולף ליה אורייתא ופקודין, כאילו עביד ליה פסל, ובגין דא לא תעשה לך פסל. ועתיד להיות בן סורר ומורה, ומבוזה אבוי ואמיה, וגוזל מניה כמה ברכאן. דהואיל ואיהו עם הארץ, חשיד איהו על כלא, ואפילו על שפיכות דמים, וגלוי עריות, וע"ז. דמאן דאיהו עם הארץ, ואזיל לאתר דלא אשתמודעון ליה, ולא ידע לברכא. חשדין ליה דאיהו ע"ז. ע"כ. מ

תקנה) זהר כבד את אביך כד"א כבד את יי מהונך. מהונך: מממונך. מהונך: מתנך. בחדוה דנגונא, למחדי לבא, דהא דא חדוה דלבא, כגוונא דא נגונא דכל עלמא. עובדין דכשראן דההוא ברא, חדי לבא דאבוה ודאמיה. מהונך, מממונך לכל מה דאצטריכו.

תקנו) כגוונא דבר נש אוקיר לקב"ה, הכי אצטריך לאבא ולאמא, בגין דשותפותא חדא אית לון בקב"ה עליה. וכמה דאצטריך למדחל לקב"ה, הכי אצטריך למדחל לאבוה ולאמיה, ולאוקיר לון כחדא, בכל זיני יקר.

תקנז) למען יאריכון ימין, בגין דאית יומין לעילא, דתליין בהו חיי בר נש בהאי עלמא. ואוקימנא על אינון יומין דבר נש בההוא עלמא לעילא, וכלהו קיימין קמי קב"ה, ובהו אשתמודעון חיי דבר נש.

מסרת הוהר

חילופי גרסאות

א) (דברים ו') ח"ב קט"ב: ח"ג רנ"ד. רס"ח. רסט. מ בדפו"י כתב קדושים פ"א ע"ב איש אמו ואביו

מאמר

הסולם

כבד את אביך ואת אמך

מהונך, היינו מחנך, מן החן שלך, דהיינו בשמחה של גוון, כי זה הוא שמחת הלב כמו הניגון שבכל העולם, המשמח את הלב. מעשים ישרים של הבן משמחים לב אביו ואמו. מהונך, היינו מכספך לכל מה שצריך.

תקנו) כגוונא דבר נש זכוי: כמו שאדם מכבד את הקב"ה, כן צריך לכבד את אביו ואמו, משום ששותפות אחד יש להם עם הקב"ה, עליו. כי שלשה שותפין יש באדם, הקב"ה ואביו ואמו, שאביו ואמו נותנים לו הגוף והקב"ה הנשמה. וכמו שצריכים לירא מהקב"ה, כן צריכים לירא מאביו ואמו, ולכבד אותם יחד בכל מיני כבוד.

תקנז) למען יאריכון ימין: משום שיש ימים למעלה, שהם ז' הספירות חג"ת נהי"מ, שבהם תלויים חיי האדם בעולם הזה. ובארנו את אלו הימים של האדם בעולם ההוא. למעלה, בז"ט, וכולם עומדים לפני הקב"ה, ובהם נודע חיי האדם.

תקננ) בגין דאיהו משותף זכוי: משום שהוא משותף משתי טפות, שמהן גופו של האדם. מטפה של אביו נעשה הלבן שבעינים ועצמות ואברים. ומטפה של אמו נעשה, השחור שבעין ושערות ועור ובשר. ומגדלים אותו בתורה ומעשים טובים.

תקנד) דבר נש חייב וכי: כי האדם חייב ללמד בנו תורה, שכתוב, ושננתם לבניך, ואם אינו לומד אותו תורה ומצות, הוא כאלו עושה לו פסל. ומשום זה כתוב, לא תעשה לך פסל. ועתיד להיות בן סורר ומורה, ומבוזה אביו ואמו, וגוזל ממנו כמה ברכות. כי משום שהוא עם הארץ הוא חשוד על הכל, ואפילו על שפיכות דמים וגילוי עריות ועבודה זרה. כי מי שהוא עם הארץ והולך למקום שאין מכירים אותו, ואינו יודע לברך, חושדים אותו שהוא עובד עבודה זרה. (ע"כ רע"א מהימנא).

תקנה) כבד את אביך: הוא כש"א, כבד את ה' מהונך, מהונך, היינו מכספך, (דפו"י דף צ"ג ע"א)

תקנח) על האדמה אשר יי' אלהיך נותן לך. אבטחותא לאתהניא באספקלריא דנהרא, ורזא דא על האדמה, דא אספקלריא דנהרא, באינון יומין עלאין, דנהרין מגו מבוועא דכלא.

תקנט) מאי שנא, באלין תרין פקודין דאורייתא, דכתיב בהו למען יאריכון ימך, בדא, ובשלוח הקן. אלא תרין פקודין אלין, כלהו תליין לעילא. אבא ואמא, רזא דזכור ושמור כחדא. ובגיני כך כתיב למען יאריכון ימך. ובשלוח הקן, דכתיב א) שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך למען ייטב לך וגו', רזא דעלמא עלאה, דלא אתייהיב ביה רשו לאסתכלא, ואצטריך לשלח מגו שאלתא ואסתכלותא ביה.

תקס) ואת הבנים תקח לך, דכתיב, ב) כי שאל נא לימים ראשונים וגו' מקצה השמים ועד קצה השמים. אבל לעילא מקצה השמים, שלח תשלח מרעיוניך למשאל.

תקסא) ובדא כתיב, למען ייטב לך והארכת ימים, למען איטב לך לא כתיב, אלא למען ייטב לך. ויאריכון ימך, לא כתיב, אלא והארכת ימים. למען ייטב לך, ההוא אתר דאוטיב לכלא, ו) ואיהו עלמא דסתים וגניזו. והארכת ימים, כמה דכתיב, תקח לך, ברשותא דבר נש איהו.

תקסב) ואי אזדמן ליה עובדא ויכוון ביה, זכאה איהו. ואף על גב דלא מכוון ביה, זכאה איהו, דעביד פקודא דמריה. אבל לא אתחשיב, כמאן דעביד רעותא

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

א) (דברים כ"ב) ח"ג רד: רטו. רלח: רנב: רנג: נ ל"ג לא כתיב. ס איהו: ומי הוא ע מאן. דנר. ת"ז בהקדמה א: ב. ז"ח עז ט"ב ש"ג תק"ח צד ט"ג ט"ד ק ט"ד שמי"ט קא ט"ד שמי"ה. ג) (שם ד) וראו ב צ"ו.

מאמר

הסולם

כבד את אביך ואת אמך

תקנח) על האדמה אשר ה' וגו': הוא הבטחה להנות באספקלריא המאירה, וזה סוד, על האדמה, זהו מראה המאירה באלו ימים העליונים חגית נהיית דו"א, המאירים מתוך המבויע של כל שהיא בינה.

תקנט) מאי שנא באלין זכר: שואל, מה השינוי שבאלו שתי מצות התורה כתוב בהם למען יאריכון ימך, בזה, ובשלוח הקן, ומשיב, אלא שתי מצות אלה, תלויות כולן למעלה: אבא ואמא, ה"ס זכור ושמור כאחד, שהם ז"א ומלכות, ומשום זה כתוב, למען יאריכון ימך, ובשלוח הקן, שכתוב, שלח תשלח אם האם וגו' ה"ס עולם העליון, שהוא בינה שנקראת אמ, שפירושו, שלא ניתנה רשות להסתכל בה, וצריכים לשלחה מלשאל שאלה ולהסתכל בה.

תקס) ואת הבנים תקח לך: שהם ז"א ומלכות, שכתוב, כי שאל נא לימים (דפו"י דף צ"ג ע"א) דף צ"ג ע"ב)

תקסב) ואי אזדמן ליה זכר: ואם מזדמן לו מעשה של מצוה ומכוון בה הוא צדיק. ואע"פ שאינו

יתרו

קמה

לשמה, ויכוין ביה, ברעותא דאסתכלותא ביקרא דמריה, פ כמאן דלא ידע
 ז למסבר ק סברא, דהא ברעותא תליא מלה לשמה. ובעובדא דלתתא לשמה,
 אסתלק עובדא לעילא, ואתתקן כדקא יאות.

תקסג) כגוונא דא, בעובדא דגופא, אתתקן עובדא דנפשא, בההוא רעותא.
 דהא קודשא בריך הוא ר בעי לבא, ורעותא דבר נש. ואפילו הכי, אי לאו תמן
 רעותא ט דלבא דאיהו עקרא דכלא, על דא צלי דוד ואמר, ט ומעשה ידינו כוננה
 עלינו וגו'. דהא לית כל בר נש חכים, לשואה רעותא ולבא, לתקנא כלא ויעביד
 עובדא דמצוה. על דא צלי צלותא דא, ומעשה ידינו כוננה עלינו.

תקסד) מאי כוננה עלינו. כוננה, ואתקין תקונך לעילא כדקא יאות. עלינו,
 אף על גב דלית אנן ידעי לשואה רעותא, אלא עובדא בלחודוי. מעשה ידינו
 כוננהו. ה למאן. לההוא דרגא דאצטריך לאתתקנא. כוננהו, בחבורא חדא באבהו,
 למהוי מתתקנא בהו, בהאי עובדא, כדקא יאות. ז

תקסה) לא תרצח. לא תנאף. לא ב תגנב. לא. פסקא טעמא נ בכל הני
 ד תלת. ואי לא דפסקא טעמא, לא הוי תקונא לעלמין, ויהא אסיר לן לקטלא נפשא
 בעלמא, אע"ג דיעבור על אורייתא. פ אבל במה דפסקא טעמא, אסיר, ושרי.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ד (תהלים צ') תולדות נח צ"א. ה (שמות כ') ח"ג יב. פ מאן. ז למיטב. ק דסברא. ר לבא בעי. ט דכלא.
 ח ל"ג למאן; למען ההוא. א בדפויי כתב עיין סוף
 הספר דף רע"ו מה שחסר כאן. ב מוסיף תגנוב לא
 תענה ברעך עד שקר. ג בהני. ד מוסיף תלת כלא.

דרך אמת פ] ובזה שיש טעם פסיק ביניהם אסר והתיר.

מאמר

הסולם

לא תרצח לא תנאף וכי'

תקסד) מאי כוננה עלינו וכי': שואל,
 מהו הפירוש של וכווננה עלינו. ומשיב, שפירושו
 כוננה, והתקן תקונך למעלה כראוי. עלינו,
 אף על פי שאין אנו יודעים לשים הרצון,
 אלא מעשה בלבד. מעשה ידינו כוננהו.
 שואל, למי ומשיב, למדרגה ההוא שצריכים
 לתקנה, דהיינו המלכות, כוננהו, שיהיה בחבור
 אחד עם האבות, שהם חג"ת דז"א, שיהיה מתוקן
 בהם על ידי מעשה מצוה הזו כראוי.

מאמר לא תרצח לא תנאף וכי'

תקסה) לא תרצח לא תנאף לא
 תגנוב: תחת לא. יש טעם הפוסק, בכל שלשה
 דברות אלו, דהיינו טפוחה. ואם לא היה טעם
 הפוסק, לא היה תקון לעולם, והיה אסור לנו
 להרוג נפש בעולם אע"פ שיעבור על התורה,
 אבל במה שיש טעם הפוסק, יורה שאסר והתיר.
 לא

שאינו מכוון בה הוא צדיק, שעושה מצות רבונו,
 כי מצוות אין צריכות כונה. אבל אינו חשוב
 כמי שעושה רצונו לשמה, ומכוון בה ברצון של
 הסתכלות בכבוד רבונו, כמי שאינו יודע להבין
 הטעם, כי ברצון תלוי הדבר של לשמה.
 ובמעשה שלמטה שעושה לשמה מתעלה המעשה
 של מעלה, שהוא המלכות הנקרא מעשה,
 ומתתקן כראוי.

תקסג) כגוונא דא בעובדא וכי': כעין
 זה במעשה של הגוף נתתקן ברצון הזה
 המעשה של הנפש. כי הקב"ה רוצה הלב והרצון
 של האדם, ועם זה, אם אין שם רצון הלב שהוא
 עיקר הכל, התפלל דוד על זה ואמר, ומעשה
 ידינו כוננה עלינו וגו'. כי אין כל אדם יודע
 לשים הרצון והלב לתקן הכל ולעשות מעשה
 המצוה, וע"כ התפלל תפלה זו, ומעשה ידינו
 כוננה עלינו.

(דפויי דף צ"ג ע"ב)

תקסו) לא תנאף. אי לאו דפסקא טעמא, אסיר אפילו לאולדא, או למחדי באתתיה חדוה דמצוה. ובמה דפסקא טעמא, אסיר ושרי. לא תגנב. אי לאו דפסקא טעמא, הוה אסיר אפילו למגנב דעתא דרביה באורייתא. או דעתא דחכם. לאסתכלא ביה. או דיינא דדאין דינא לפום טענה, דאצטריך ליה למגנב דעתא דרמאה, ולמגנב דעתא דתרווייהו, לאפקא דינא לנהורא. ובמה דפסקא טעמא, אסיר ושרי.

תקסז) ⁽¹⁾ לא תענה ברעך עד שקר. הכא לא פסקא טעמא, בגין דאסיר הוא כלל כלל. ובכל מילי דאורייתא, קב"ה שוי רזין עלאין, ואוליף לבני נשא ארחא, לאתתקנא בה, ולמהך בה. כמה דאת אמר, ⁽²⁾ אני יי' אלהיך מלמדך להועיל מדריךך בדרך תלך.

תקסח) אוף הכי, ⁽³⁾ לא תחמד, לא פסיק טעמא כלל. ואי תימא, אפילו חמודא דאורייתא אסיר, כיון דלא פסקא. ת"ח, בכלהו עבדת אורייתא כלל, ובהאי עבדת פרט. בית רעך שדהו ועבדו וגו', בכל מילי דעלמא. אבל אורייתא, איהי חמודת תדיר, שעשועים, גנזי דחיי, ארכא דיומין, בעלמא דין ובעלמא דאתי.

תקסט) הני עשר אמירן דאורייתא, אינון כלל דכל פקודי אורייתא, כלל דעילא ותתא, כלל דכל עשר אמירן דבראשית. אלין אתחקקו על לוחי אבנין, וכל גנוזין דהוה בהו, אתחזון לעיניהון דכלל, למנדע ולאסתכלא ברזא דתרי"ג פקודין דאורייתא דכלילן בהו, כלל אתחזי לעיינין, כלל איהו בסכלתנו. לאסתכלא בלבא דישראל כללהו, ⁽⁴⁾ וכלל הוה נהיר לעינייהו.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(1) (שם) וישלח ט צ"ד שמות ו צ"ש. ז) (ישעיה מ"ח)
(2) (שמות כ"ג) שמות ו צ"ת.

ה ומלה ; ל"ג וכלא.

מאמר

הסולם

לא תרצח לא תנאף וכו'

תקסו) אוף הכי לא תחמוד ; אף לא תחמוד, אין טעם הפוסק, כלל. ואם תאמר, אפילו חמדת התורה אסור, כיון שאין טעם הפוסק, בוא וראה בכולם עשתה התורה כלל, ובוה עשתה פרט, שכתוב, בית רעך שדהו ועבדו וגו'. דהיינו בכל דברי העולם דוקא. אבל התורה היא חמודת תמיד, שעשועים אוצרות חיים, אריכת ימים בעולם הזה ובעולם הבא. תקסט) הני עשר אמירן וכו' : אלו עשרת הדברות של התורה, הם כלל של כל מצות התורה, כלל שלמעלה ומטה, כלל של עשרה מאמרות של בראשית. אלו נחקקו על לוחות אבנים, וכל האוצרות שהיו בהם, נראו לעיני הכלל, לדעת ולהסתכל בסוד תרי"ג מצות התורה הכלולים בהם, הכל נראה לעינים, הכל הוא בתבונה, בהסתכלות הלב של כל ישראל, והכל היה מאיר לעיניהם.

תקסו) לא תנאף ; אם לא היה טעם הפוסק, היה אסור אפילו להוליד או לשמוח באשתו שמחת מצוה. ובמה שהטעם פסק, יורה שאסור והתיר. לא תגנב, אם לא היה טעם הפוסק, היה אסור אפילו לגנוב דעתו של רבו בתורה או דעת חכם כדי להסתכל בו, או דין הדן לפי טענה שצריך לגנוב דעת הרמאי, ולגנוב דעת שני הבעל דינים כדי להוציא הדין לאור, ובמה שפסק הטעם, יורה שאסור והתיר.

תקסז) לא תענה ברעך עד שקר ; כאן אין טעם הפוסק, משום שהוא אסור לגמרי. ובכל דברי התורה שם הקב"ה סודות עלינו, ולימד לבני אדם הדרך להתקן בה, וללכת בה, כש"א, אני ה' אלקיך מלמדך להועיל מדריךך בדרך תלך.

(דפוי" דף צ"ג ע"ב)

בההוא

תקע) בההוא שעתא, כל רוזין דאורייתא, וכל רוזין עלאין ותתאין, לא אעדי מינייהו. בגין דהוּו * חמאן עינא בעינא, זיו יקרא דמריהון, מה דלא הוה כההוא יומא, מיומא דאתברי עלמא, דקב"ה אתגלי ביקריה על טורא דסיני.

תקעא) ואי תימא, הא תנינן דחמאת שפחה על הים, מה דלא חמא יחזקאל נביאה, יכול כההוא יומא ו דקאימו ישראל על טורא דסיני. לאו הכי. בגין דההוא יומא דקיימו ישראל על טורא דסיני, אעבר זוהמא מנייהו, וכל גופין הוּו מצחצחון, כצחצחא דמלאכין עלאין, כד מתלבשן בלבושי מצחצחון, למעבד שליחותא דמריהון.

תקעב) ובההוא מלבושא מצחצחא, עאלין לאשא, ולא דחלין. כגוונא דההוא מלאכא דמנות, כד אתחזי ליה, ועאל בשלהובא, וסליק לשמיא, דכתיב, (ט) ויעל מלאך יי בלהב המזבח. וכד אעבר מינייהו ההוא זוהמא, אשתארו ישראל גופין מצוחצחין בלא טנופא כלל, ונשמתינ לגו כזוהרא דרקייעא, לקבלא נהורא.

תקעג) הכי הוּו ישראל, דהוּו חמאן ומסתכלן גו יקרא דמריהון, מה דלא הוּי הכי על ימא, דלא אתעבר זוהמא מנייהו בההוא זמנא. והכא בסיני דפסקא זוהמא מגופא, אפילו עוברין דבמעיי אמן, הוּו חמאן ומסתכלן ביקרא דמריהון. וכלהו קבילו כל חד וחד, כדקא חזי ליה.

חלופי גרסאות

ו דקיימו.

מסרת זוהר

(ט) (שופטים י"ג).

הסולם

לא תרצח לא תנאף וכר

תקעב) ובההוא מלבושא מצחצחא וכר: ובלבוש ההוא המצוחצח נכנסים לאש ואינם יראים, כעין מלאך ההוא של מנות, כשנראה לו ונכנס בשלהבת ועלה השמים, שכתוב, ויעל מלאך ה' בלהב המזבח. וכשהוסר מהם זוהמא ההיא, נשארו ישראל גופים מצוחצחים בלי טינוף כלל, והנשמה שבפנים הגוף היתה כזוהר הרקייע לקבל אור.

תקעג) הכי הוּו ישראל וכר: כן הוּו ישראל, שהיו רואים ומסתכלים בכבוד אדונם, מה שלא היה כן על הים, כי לא הוסר מהם הזוהמא בזמן ההוא. וכאן בסיני שפסקה הזוהמא מן הגוף, אפילו עוברים שבמעיי אמם היו רואים ומסתכלים בכבוד אדונם. וכולם, כל אחד ואחד קבל כראוי לו.

זוהרא

אמר

תקע) בההוא שעתא וכר: בשעה ההיא, כל סודות התורה וכל סודות העליונים והתחתונים לא נחסר מהם. משום שהיו רואים עין בעין זיו יקר של אדונם, מה שלא היה כיום ההוא, מיום שנברא העולם, שהקב"ה נגלה בכבודו על הר סיני.

תקעא) ואי תימא הא וכר: ואם תאמר, הרי למדנו, ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל הנביא. אתה יכול לומר, שהיה כיום ההוא שעמדו ישראל על הר סיני, אינו כן. משום שביום ההוא שעמדו ישראל על הר סיני, הוסר הזוהמא מהם, וכל הגופים היו מצוחצחים בצחות מלאכים העליונים, כשמתלבשים בלבושי צחצחות לעשות שליחות אדונם.

(דפרי" דף צ"ג ע"ב) דף צ"ד ע"א

תקעד) וההוא יומא, הוה חדוה קמי קב"ה, יתיר מיזמא דאתברי עלמא. בגין דיומא דאתברי עלמא, לא הוה בקיומא, עד דקבילו ישראל אורייתא. דכתיב (א) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמת.

תקעה) כיון דקבילו ישראל אורייתא על טורא דסיני, כדין אתבסם עלמא. ואתקיימו שמיא וארעא, ואשתמודע קב"ה עילא ותתא, ואסתלק ביקריה על כלא. ועל ההוא יומא כתיב (ב) יי מלך גאות לבש לבש יי עז התאזר. ואין עז, אלא תורה. שנאמר (ג) יי עז לעמו יתן יי יברך את עמו בשלום.

סרת הזהר

(א) (ירמיה ל"ג) ב"א קצב צ"ג. (ב) (תהלים צ"ג). (ג) (שם כ"ט) תולדות נד צ"א.

מאמר

הסולם

לא תרצח לא תנאף וכו

תקעה) כיון דקבילו ישראל וכו': כיון שקבלו ישראל את התורה על הר סיני אז התבשם העולם ונתקיימו שמים וארץ. והקב"ה נודע למעלה ולמטה, ועלה בכבודו על כל, ועל יום ההוא כתוב, ה' מלך גאות לבש לבש ה' עז התאזר. ואין עז אלא תורה, שנאמר ה' עז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום.

תקעד) וההוא יומא הוה וכו': ויום ההוא היתה שמחה לפני הקב"ה, יותר מיום שנברא בו העולם, משום שיום שנברא העולם לא היה העולם בקיום עד שקבלו ישראל את התורה, שכתוב, אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמת.

(דפו"י דף צ"ד ע"א)

פרשת משפטים

(א) פתח ר' שמעון ואמר, (א) ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, תרגום, ואלין דיניא דתסדר קדמיהון. אלין אינון ב סדורין דגלגולא, דינין דנשמתיין, דאתדנו כל חד וחד לקבל עונשיה.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

א בדפו"י כתבו אמרו המגיהים מתחלת הפרשה עד להתפאר בדף קיד. הוא מן הסבא ויגענו ומצאנו הנוסחא מדויקת ת"ח ; בד"ק מתחיל ואלה המשפטים וגו' פתח ר' אלעזר ואמר כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבוד וגו' בגין דכל בר ישראל דאית ביה רשימא קדישא אית ליה נייחא בשמטה דהא דיליה הוא ההוא שמטה לנייחא ביה ודא אקרי שבת הארץ ודאי חירו אית בה נייחא בה כמה דשבת הוא נייחא דכלא ה"נ שמטה נייחא דכלא נייחא הוא דרוחא וגופא ת"ח ה' נייחא הוא דעלאי ותתאי בג"כ ה' עלאה ה' תתאה נייחא דעלאין נייחא דתתאין ה' עלאה שבע שנים שבע פעמים ה' תתאה שבע שנים בכחודיהו דא שמטה דא יובלא וכד מסתכלין מלי כלא חד בג"כ ושבתה הארץ בההוא נייחא דארעא אצטריכו עבדין נייחא ובג"כ ובשבועית יצא לחפשי חנם, חנם מהו חנם. דלא יהיב למאריה כלום אלא דא רוא הכא אוליפנא כתיב וזכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם בלא ברכה דלא הוה עלנא במצרים עול דלעילא ת"ח עבדין פטורין מעול מלכותא דלעילא וע"ד פטורין מן המצות מאי עול מלכות שמים אלא כהאי תורא דיהבין עליה עול בקדמיתא בגין לאפקא מגיה טב לעלמא. ואי לא קביל עליה ההוא עול לא עביד מדי ה"נ אצטריך ליה לבי"נ לקבלא עליה עול בקדמיתא ולבתר דיפלא בית בכל מה דאצטריך ואי לא קביל עליה האי עול בקדמיתא לא יכיל למפלא הה"ד עבדו את ה' ביראה מהו ביראה כד"א ראשית חכמה יראת ה' ודא מלכות שמים ובג"כ עול מלכות שמים וע"ד האי בקדמיתא דכלא מאן אוכח תפלה בקדמיתא של יד בגין דבהאי עייל לשאר קדושה ואי האי לא אשתכח לגביה לא שריא ביה קדושה לעילא בג"כ בואת יכא אהרן אל הקדש וגו' כתיב והאי עול לא שריא במאן דאיהו כפית באוחרא וע"ד עבדים פטורים מעול מלכות שמים ואי מהאי עול פטורין מכל שאר פטורין דהא שאר לא שריא עליה דב"נ עד דאשתכח גביה דהאי עול, ובג"כ הוה אכלי ישראל במצרים חנם אוף הכא יצא לחפשי חנם דהא עבדא הוה וכל מה דעביד חנם הוא בלא עול מלכות שמים ואע"ג דחנם הוה עובדוי יצא לחפשי ויהא ליה נייחא לבתר דאיהו בחירו ואשתכח ביה נייחא יהבין עליה עול מההוא אתר דאמיק ליה לחירו ואי ב"נ יסרב למיפק לחירו כד"א ואם אמר יאמר העבד אהבתי את אדוני וגו' הא ודאי פגים ליה להאי אתר דשביק עול מלכותא דלעילא ונטיל עול דמריה. וע"ד מה כתיב והגישו אדוניו אל האלקים והגישו אל הדלת וגו' והגישו אדוניו אל האלקים אל האלקים סתם לגבי ההוא דפגים ליה דה"נ אלקים אקרי ולאן אתר יתקריב לגביה אל הדלת או אל המזוזה בגין דהאי אתר פתחא הוא דלעילא ומזוזה אקרי והא אתמר. וכיון דאיהו אכוון לאפגמא להאי אתר ההוא פגימו ישתאר בהדיה ביה בגופיה ההוא דכתיב ורצע אדוניו את אוננו במרצע ועבדו לעולם תהוי עבדא תחות רגלוי דמריה עד שתא דיובלא. את אוננו אמאי הא אוקמוה. אבל שמיעה תלי בהאי אתר עשייה לעילא ובג"ד ישראל כד קריבו לטורא דסיני והוה ברחימו דלבייהו לאתקרבא לקב"ה אקדימו עשייה לשמיעה דהא שמיעה בקדמיתא ולבתר עשייה שמיעה בהאי שמטה תלי וע"ד הוא פגים להאי שמיעה יתפגים שמיעה דיליה וישתאר פגימו ביה. ולא ישתאר הוא עבדא למריה עד דיתקרב לההוא אתר דפגים ויתפגים הוא קמיה וישתאר ביה ההוא פגימו. ובג"כ והגישו אדוניו אל האלקים סתם כמה דאוקימנא. וליג עד אות י"ד. ב תודוין דגלגלתא ; סדורין ודינין.

ואלה המשפטים

הסולם

מאמר

(א) פתח ר' שמעון וכו' : פתח ר"ש זאמר, ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, תרגום, ואלין דיניא דתסדר קדמיהון. אלו הם לעוה"ז הנדונות כל אחת ואחת לפי עונשיה.

(ב) א כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד ובשביעית יצא לחפשי חנם. חברייה, עידן הכא, לגלאה כמה רזין טמירין ג דגלגולא. כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד. כד נשמתא אתחייבת בגלגולא, אם הוא מסטרא דהווא עבד מטטרון, דאיהו כלי' שית סטרין, כתיב ביה שש שנים יעבד, גלגולין דילה לא מתחייבא אלא שית שנין, עד דאשלימת שש דרגין, מההוא אתר דאתנטילת.

(ג) אבל אם נשמתא היא מסטרא דשכינתא, דאיהי שביעית, ודאי מה כתיב, ובשביעית יצא לחפשי חנם, דצדיק, ודאי ד לית ביה מלאכה, כיון דלית ביה מלאכה, לית ביה שעבוד. ה ונשמתא דאיהי מתמן, אתמר בה ובשביעית יצא לחפשי חנם, לית בה שעבודא.

(ד) אדהכי, הא * סבא נחת לגביה, א"ל, אי הכי, רבי, מה תוספת לנשמתא דאיהי מנה, דאתמר בה, א לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך ועבדך וגוי.

(ה) א"ל, סבא סבא, ואת שאיל דא, דודאי האי על נשמתא דצדיק אתמר, דאע"ג דאתחייב לאחתא בגלגולא בכל אלין, אפילו בעבד ואמה, ובעירן דאינון אופנים, או בכל חיון, המנהון נשמתין דבני נשא, כתיב בה לא תעשה כל מלאכה.

מסרת זוהר

חלופי גרסאות

(ב) (שמות כא) ח"ב קה : קטו : ח"ג קח. ג) (שמות כ). ג דגלגלתא. ד דלית. ה ל"ג מן ונשמתא עד אדהכי.

מאמר

הסולם

כי תקנה עבד עברי

מאמר כי תקנה עבד עברי

שהיא משם, נאמר בה ובשביעית יצא לחפשי חנם, אין בה שעבוד.

(ד) אדהכי הא סבא וכו' : בתוך כך, הנה זקן ירד אליו, אמר לו, אם כן, רבי, מהו התוספת אל הנשמה שהיא ממנה, שנאמר בה, לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך וגוי. פירוש, כי אתה ובנך ובתך, פירושו נשמה רוח נפש דאצילות, ועבדך ואמתך ובהמתך, פירושו נשמה רוח נפש דבריאה יצירה עשיה. הרי שאפילו בנשמה דבריאה, ששם מטטרון, נאמר בה לא תעשה כל מלאכה, ויש בה ג"כ תוספת הזה שאין בה שעבוד, כמו נשמה דאצילות.

(ה) א"ל סבא סבא וכו' : אמר לו ר"ע, סבא סבא ואתה שואל זה, כי ודאי על נשמה של צדיק נאמר, שהיא מאצילות, שאע"פ שנתחייב לרדת בגלגול בכל אלו, דהיינו אפילו בעבד ואמה, ובבהמות שהם אופנים, דהיינו בעולם עשיה, או בכל חיות שמהן הנשמות של בני אדם, כתוב בה לא תעשה כל מלאכה. כלומר שעצם הנשמה היא מאצילות, אלא שנתחייבה להתגלגל בעבד ואמה וברומה, או דינה שאין בה מלאכה ושעבוד. אבל אם עצם הנשמה

(ב) כי תקנה עבד עברי שש שנים וגו' : אמר להם ר"ע, חברים, כאן הזמן לגלות כמה סודות נסתרים של גלגול, כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד, היינו, כשהנשמה מתחייבת בגלגול, או מחמת עונות, או שלא השלימה בחייה התורה ומצות. מחייבים אותה לחזור לעולם הזה ולהתלבש בגוף, דהיינו לחזור ולהולד ולהשלים המוטל עליה בשבעים שנות חיים בעולם הזה. אם היא מצד המלאך מטטרון שבעולם הבריאה, הכלול שש מדרגות חג"ת נה"י, כתוב בו שש שנים יעבד, אינה מתחייבת בגלגולים אלא עד שמשלמת לתקן שש מדרגות, חג"ת נה"י, מאותו המקום שנלקחה משם, דהיינו מטטרון.

(ג) אבל אם נשמתא וכו' : אבל אם הנשמה היא מצד השכינה, שהיא שביעית, דהיינו מלכות דאצילות, השביעית לחג"ת נה"י דאצילות, ודאי מה כתוב בה, ובשביעית יצא לחפשי חנם, כי צדיק שזכה לנשמה ממלכות דאצילות, אין בו מלאכה, שהוא בחינת שבת, שאין מלאכה, דהיינו בירורי מוחיו, נוהג בו, וכיון שאין בו מלאכה אין בו שעבוד. והנשמה (דפו"י דף צ"ד ע"א *) דף צ"ד ע"ב)

והאי איהו, (ד) לא תעבד בו עבודת עבד, בצדיק דאיהו יום השבת, לא תעבד בו עבודת עבד, דאיהו יום דחול.

(ו) אבל סבא סבא, ו שבת דאיהי בת יחידה, ואיהי בת זוגיה דצדיק, דאיהו שבת. מאי אם אחרת יקח לו. א"ל הא ודאי הבדלה, חולו של שבת, ז דאית אחרא דלא אתקריאת חולו של שבת, אלא חולו של טמאה שפחה. א"ל, והא חולו של שבת מאי היא. א"ל, דא אמתא, דאיהי גופא דבת יחידה דעלה אתמר, אם אחרת יקח לו. (ז) תא [ח] חזי, ח נשמתא אית דאתקריאת אמה, ואית ט נשמתא דאתקריאת שפחה, י ונשמתא אית דאתקריאת ברתא דמלכא. כ הכא אית איש, דאתמר ביה (ה) ג יי איש מלחמה. ואית איש, דאתמר ביה (ג) והאיש גבריאל.

(ח) ובגין דא, נשמתא דאיהי מחייבא בגלגול, אם היא ברתא דקב"ה, אי תימא מ דאזדבן בגופא נ נוכראה, ס דתמן שלטנותא דיצר הרע דאיהו מסטרא ע דסמא"ל. ח"ו. פ דהא כתיב, (ז) אני יי הוא שמי וכבודי לאחר לא אתן דאיהו יצר הרע.

מסרת הוזהר

חלופי גרסאות.

ו לא גרסינן שבת ; נשמתא. ז דאתאחדא. ח שכ"תא.
פ לא גרסינן נשמתא ; שכ"תא. י ושכ"תא. כ הכי.
ל והאיש גבריאל ואית דאתמר ביה ה' איש מלחמה.
מ דמזומן. נ חסידאה. ס דאיהו. ע דשמאלא. פ ל"ב.
דהא כתיב.

(ד) (ויקרא כה). (ה) (שמות טו) נח ז צד. (ז) (דניאל ט)
ב"ב קז צ"ב. (ז) (ישעיה מב) יתרו אות תד צ"ו.

דרך אמת א] ע"י בזהר חדש בתקונים דף לו ע"א.

מאמר

הסולם

כי תקנה עבד עברי

ויש נשמה שנקראת בת מלך, כי כל אחת נקראת על שם המקום שנמשכה משם, או שנתגלגלה שמה. וכאן יש איש, דהיינו ואיש אשר ימכור את בתו לאמה, שנאמר בו, ה' איש מלחמה, דהיינו ד"א דאצילות ויש איש, שנאמר בו, והאיש גבריאל, שהוא בעולם הבריאה. והיינו שכתוב, וכי ימכור איש, שהוא הקב"ה, את בתו, היינו נשמה דאצילות הנקראת בת יחידה לאמה, שתתגלגל בעולם הבריאה, ששם בחינת גוף השכינה שנקרא אמה.

(ח) ובגין דא נשמתא וכי : ומשום זה, נשמה שנתחייבה בגלגול, אם היא בת הקב"ה, דהיינו שנמשכה ממלכות דאצילות, אל תאמר שנמכר בגוף נכרי של קליפה, ששם שליטת היצר הרע שהוא מצד סמאל, חס ושלוש לומר כן, כי כתוב, אני ה' הוא שמי וכבודי לאחר לא אתן, שהוא יצר הרע, כי אם הנשמה היא מאצילות אע"פ שנתגלגלה לעולם הבריאה אינן בה מלאכה ואין בה שעבוד לקליפות כנ"ל.

והוא

הנשמה נמשכת מבי"ע אז יש בה מלאכה ושעבוד. וזה שכתוב לא תעבד בו עבודת עבד, דהיינו בצדיק שהוא יום השבת לא תעבד בו עבודת עבד, שהוא מסטרו, שהוא יום החול.

(ו) אבל סבא סבא וכי : אבל, זקן זקן, שבת, שהיא בת יחידה, דהיינו מלכות, והיא בת זוגו של הצדיק, שהוא ג"כ שבת, דהיינו כמו שביאר בכתוב, ובשביעית יצא לחפשי חנם. א"כ מהו שכתוב בו, אם אחרת יקח לו. אמר לו זהו ודאי ההבדל, שהיא חולו של שבת, ועליו נאמר אם אחרת יקח לו. כי יש חול אחר שאינו נקרא חולו של שבת, אלא של טמאה שפחה. א"ל, וחולו של שבת מה הוא, אמר לו, זה הוא אמה שבבריאה, שהיא גוף של בת יחידה, שהבת יחידה, שהיא מלכות דאצילות, מתלבשת בה כמו נשמה בגוף. שעליה נאמר, אם אחרת יקח לו.

(ז) תא חזי נשמתא וכי : בוא וראה, יש נשמה שנקראת אמה, ויש נשמה שנקראת שפחה (דמו"י דף צ"ד ע"ב)

ט) וההוא גופא, ז דשריא ברתא דמלכא, אי תימא ק דאזדבן ר בכתרין תתאין דמסאבו, חלילה וחס. עלה אתמר מ) והארץ לא תמכר לצמיתות כי לי הארץ. מאן גופא דברתא דמלכא. דא משטרון. והאי גופא איהו ט אמה דשכינתא, אע"ג דאיהי נשמתא נ דאיהי ברתא דמלכא שבוייה תמן, א בגלגולא ב אתיא ג מה כתיב בה ט וכי ימכור איש את בתו לאמה לא תצא כצאת העבדים.

י) ועוד וכי ימכור איש, דא קודשא בריך הוא. את בתו: אלו ישראל, ד דאינון מסטרא דבת יחידה, ה אתקריאו בתו. ואי תימא ו דיפקון, כגוונא דאלין מסטרא דעבד, דאיהו מטטרו"ן, ז דנפקו ח במנוסה ממצרים, לא תצא כצאת העבדים, הה"ד, ט כי לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכו.

יא) תא חזי, ב"נ כד אתיליד, יהבין ליה ט נפשא מסטרא דבעירא, מסטרא דדכיו, מסטרא דאלין דאתקרון י אופני הקודש. כ זכה יתיר, יהבין ליה רוחא, מסטרא ג דחיות הקודש. זכה יתיר, יהבין ליה נשמתא, מסטרא דכרסייא. ותלת אלין, אינון אמה עבד ושפחה דברתא דמלכא.

יב) זכה יתיר, יהבין ליה ט נפשא בארץ אצילות, נ מסטרא דבת יחידה, ואתקריאת איהי בת מלך. זכה יתיר, יהבין ליה ט רוחא דאצילות. מסטרא דעמודא דאמצעייתא, ואקרי בן לקב"ה, הה"ד ט בנים אתם ליי אלהיכם. זכה יתיר, יהבין

מסרת הזהר

ח) (ויקרא כה) תק"ח קיז ט"א שט"ו. ט) (שמות כא) ח"ב צה: צו: ח"ג רעז. ת"ז בהקדמה טו. בהשמטות קמו: י) (ישעיה נב) ח"ג קת. כ) (דברים יד) לך נג צ"ב.

זז במנחה. ט רוחא. י אופנים. כ ל"ג מן זכה עד זכה. ז אצילות. ט אצילות ול"ג רוחא.

חלופי גרסאות

צ דשריא. ק דאודמן. ר מכתרין. ש אתרא. ת ל"ג דאיהי. א בגלגלחא. ב ל"ג אתיא; ג עד בה; מוסיף אתיא דאתיין גלגולין בגין דאתית תמן. ג ומה. ד אלין אינון. ה נקראת; אתקריאת. ו ל"ג דיפקון. ז דנפקי (ד"א). ז דחיוון דאינון חיות. מ נשמתא. נ מוסיף מסטרא אצילות. ט אצילות ול"ג רוחא.

מאמר

הסולם

כי תקנה עבד עברי

ובמנוסה לא תלכו. כמו שהיה ביציאה מצד העבד מטטרו"ן.

יא) תא חזי ב"נ וכי: בוא וראה אדם כשנולד, נותנים לו נפש מצד הבהמה מצד הטהרה, מצד אלו שנקראו אופני הקודש. דהיינו מעולס העשיה. זכה יותר, נותנים לו רוח מצד חיות הקודש. דהיינו מעולס היצירה. זכה יותר נותנים לו נשמה מצד הכסא, דהיינו מעולס הבריאה. ושלשה אלו הם אמה עבד ושפחה של הבת מלך. דהיינו נשמה רוח ונפש מהתפשטות המלכות בב"ע. אמה היא נשמה שבבריאה. עבד, הוא רוח שביצירה. שפחה היא נפש שבעשיה.

יב) זכה יתיר יהבין וכי: זכה יותר, נותנים לו נפש בדרך אצילות, מצד הבת יחידה שנקראת בת מלך, דהיינו המלכות דאצילות.

זכה

ט) וההוא גופא דשריא וכי: וגוף ההוא, שבו שורה בת מלך, שנקרא אמה, אל תאמר שנמכר בכתרים התחתונים של הטומאה, חס וחלילה. עליה נאמר, והארץ לא תמכר לצמיתות כי לי הארץ. מי הוא גוף של בת מלך, זה הוא מטטרו"ן, וגוף ההוא הוא אמה של השכינה, שהשכינה מתלבשת בו ואע"פ שהיא נשמה של בת מלך השבויה שם, היא באה שמה בגלגול. מה כתוב בה, וכי ימכור איש וגו'.

י) ועוד, וכי ימכור איש: זה הקב"ה. את בתו, אלו ישראל, שהם מצד הבת יחידה, דהיינו ממה שנמשכו מן המלכות, נקראים בתו. ואם תאמר שיצאו לעתיד כמו אלו שיצאו ממצרים שהיו מצד העבד, שהוא מטטרו"ן, שהם יצאו במנוסה ממצרים, על זה נאמר, לא תצא כצאת העבדים, ח"ש, כי לא בחפזון תצאו

(דפו"י דף צ"ד ע"ב)

לִיה נִשְׁמַתָּא, מִסְטְרָא דַאבָּא וַאֲמַא. הֵהָד, (2) וַיִּפַּח בְּאִפּוֹ נִשְׁמַת חַיִּים. מֵאֵי חַיִּים. אֲלֵא אֵינּוֹן יִיָּה, דְּעֵלְיֵיהּ אַתְמַר, (3) כֹּל הַנִּשְׁמָה תִּהְלֵל יָהּ, וַאֲשַׁתְּלִים עַ בֵּיהּ יְדוּד. (ג) זִכָּה יִתִּיר, יִהְיִין לִיהּ יְדוּד בְּשִׁלְמוֹ דַּאֲתוּוֹן, יוּד הֵא וְאִוּ הֵא, דַּאִיהּוּ אַדָּם, בְּאַרְחָ אַצִּילוֹת פֻּ דְעֵילָא, וַאֲתַקְרִי בְּדִיוֹקְנָא דְמֵאֲרִיָּה. וְעֵלְיָה אַתְמַר, (4) וַרְדּוּ בְּדַגַּת הַיָּם וְגוֹי. וְהָאֵי אִיהּוּ שׁוֹלְטָנוּתִיָּה בְּכָל רְקִיעִין, וּבְכָל אֹפְנִים וְשִׁרְפִים וְחַיּוּוֹן, וּבְכָל חַיִּילִין וְתוֹקְפִין זֻ דְלְעֵילָא וְתַתָּא. וּבְגִיד, כַּד בִּינֵי זְכִי בְּנַפְשָׁא מִסְטְרָא דְבַת יַחֲדָה, אַתְמַר בֵּיהּ, לֹא תַצָּא כְּצַאת הָעֶבְדִּים. (ד) רַבִּי חַיִּיא וְרַבִּי יוֹסִי אַעֲרֵעוּ חַד לַיְלִיא בְּמַגְדַּל דְּצוּר. אַתְאַרְחוּ תַמְן וְחַדוּ דַא בְּדַא. אַמַּר רַבִּי יוֹסִי, כַּמָּה חַדִּינָא דְחַמִּינָא אַנְפִּי שְׂכִינְתָּא, דְהַשְׁתָּא בְּכָל אַרְחָא דַא, אַצְטְעֵרְנָא בְּחַדָּא סַבָּא, טִייעָא, דְהוּה שְׂאִיל לִי * כֹּל אַרְחָא. (ט) מֵאֵן הוּא נַחְשָׂא, דְפִרַח בְּאוּרָא, וְאִזִּיל בְּפִרּוּדָא, וּבִין כַּךְ קֻּ וּבִין כַּךְ, אִיתְּ נִיחָא לְחַד נַמְלָה, דְשָׁכִיב בֵּין שְׁנוּי. שְׂרִי בְּחַבּוּרָא וְסִיִּים בְּפִרּוּדָא. רַ וְמֵאֵי טֻ אִיהּוּ נִשְׂרָא, דְקָא מְקַנְנָא, בְּאִילִין דְלָא הוּה. בְּנוּי תֻ דַּאֲתַגְזֵלוּ, וְלֹאוּ מִן בְּרִיִּין. דַּאֲתַבְרִיאֻ

חלופי גרסאות

ע בהויה ולא גרסינן ביה. פ מוסיף חכמה דעילא. ז דעילא. ק לא גרסינן ובין כך. ר מאי. ש ל"ג איהו. ת דאתגורו.

קצח ח"ב קעד: ח"ג לג: קפט. קצב: ת"ו תכ"א ס. תמ"ז פג. תק"ח קין ט"א ש"מ.

מסרת הוזהר

(2) (בראשית ב) ב"א רו צ"א ד"ח יוד ט"ג ש"י יו ט"ג שכ"ג לא ט"ג ש"ו לר ט"ג שכ"א נט ט"ג ש"י"א. (3) (תהלים קג) ח"ב קיט. קעד. (4) (בראשית א) נח צ אות רגה ח"א רסג: רסד: רטו: בא נו אות קצח ח"ב קעד: ח"ג לג: קפט. קצב: ת"ו תכ"א ס.

הסבא

(ד) ר"ח ור' יוסי וכו': רבי חייא ור'י נפגשו בלילה אחד במגדל של צור. התארחו שם, ושמתו זה בזה. א"ר יוסי, כמה אני שמח שראיתי פני השכינה, כי עתה בכל הדרך הזה, נצטערת בוקן אחד סוחר, שהיה שואל אותי בכל הדרך.

(ט) מאן הוא נחשא וכו': שהיה שואל אותי מי הוא נחש הפורח באויר והולך בפירוד, ובין כך ובין כך יש מנוחה לנמלה אחת השוכנת בין שניו. מתחיל בחבור, ומסיים בפירוד. ומי הוא, נשר המקנן באילן שלא היה. בניו שנגולו אינם מן הבריות, כי נבראו במקום שלא נבראו. כשעולים יורדים, וכשיורדים עולים. שנים שהם אחד ואחד שהם שלשה. מהו עלמה יפה שאין לה עינים, והגוף נסתר ונגלה, היא יוצאת בבקר ומתכסית ביום. מתקשטת בקישוטין שלא היו.

פנימיות

הסולם

זכה יותר, נותנים לו רוח דאצילות מצד עמוד האמצעי שהוא ז"א, ונקרא בן אל הקב"ה, ז"ש. בנים אתם לה' אלקיכם. זכה יותר נותנים לו נשמה מצד או"א, שהם בינה. ז"ש ויפח באפיו נשמת חיים. מהו חיים, אלא הם י"ה שהוא או"א, שעליהם נאמר, כל הנשמה תהלל יה, ונשלם בהם השם הויה. כי רוח ונפש דאצילות הם וי"ה ונשמה דאצילות הוא י"ה שביחד הם, הויה.

(ג) זכה יתיר יהבין וכו': זכה יותר נותנים לו הויה במילוי האותיות, כזה, יוד הא ואו הא. שהוא סוד אדם, שבגמטריא מ"ה, בדרך אצילות של מעלה, דהיינו ז"א בשעה שמלביש או"א עלאין שה"ס חכמה, שהיא אותיות כ"ח מ"ה, ונקרא בצורת אדונו. ועליו נאמר ורדו בדגת הים וגו'. וזה הוא ששליטתו בכל הרקיעים ובכל האופנים והשרפים וחיות ובכל צבאות וכחות, של מעלה ומטה. ומשום זה כשהאדם זכה בנפש מצד הבת יחידה, נאמר בו לא תצא כצאת העבדים.

(דפו"י דף צ"ד ע"ב *) דף צ"ה ע"א

א באתר דלא אתבריא. כד סלקין נחתין, כד נחתין סלקין. תרין דאינון חד, וחד

חלופי גרסאות

א ל"ג באתר דלא אתבריא.

הסבא

הסולם

מאמר

בינה מקנן שם מחמת שקיבלה הדינים של המלכות, אבל אילן הזה הוא כמו שלא היה. כי אח"כ לעת גדלות יורדים הדינים מבינה, ונגלה הדבר למפרע שלא היה שום דין בבינה.

והנה כשישראל בגלות, נגולו הבנים, שהם ז"ן מן האם, שהיא בינה, כלומר שהס"א יונקת מדינים שבזו"ן. אמנם הדינים ההם באים מן הבינה מעת שהיא בקטנות מחמת עלית המלכות אליה, וכיון שהדינים דבינה הם באילן דלא הוו, מכ"ש הדינים שבזו"ן המקובלים ממנה. שהם כלא היו. ואלו הדינים הנמשכים מן הבינה מכוונים ברא, או בריאה (כנ"ל בראשית א' דף י" ד"ה בהאי).

ו"ש, בנוי דאתגזלו, שהס"א יונקת מן הדינים שבהם, שבכח זה גוזלים את השפע, בעת הגלות, ולא מן בריין ואינם מן הבריות, כלומר, שאין בהם הדינים דבריאה, משום, דאתבריא באתר דלא אתבריא כי מה שנבראו בדינים דבינה, בסוד בראשית ברא, (כח"ש ט"ס) הוא במקום שלא נבראו, כלומר שהמקום עצמו שהיא בינה אינה בחינת בריאה, כי הדינים שבה הם באילן דלא הוו, מכ"ש זו"ן המקובלים ממנה. ונמצא כל אחיות הס"א בזו"ן בזמן הגלות הוא שלא בצדק.

ונודע, כשקו אמצעי מכריע בין ימין ושמאל, מתקן את השמאל שיאיר רק ממטה למעלה, והימין ממעלה למטה, (כנ"ל ב"א דף ט' ד"ה מחלוקת) וז"ש כד סלקין נחתין, שהארות הימין שמקודם לכן היו מאירים בעליה ממטה למעלה, שהיו בבחינת ו"ק, מאירים עתה בירידה ממעלה למטה, וכד נחתין סלקין, והארות השמאל שהיו מאירים מקודם לכן ממעלה למטה בירידה, מאירים עתה בדרך עליה ממטה למעלה. תרין דאינון חד, שע"ז נעשו ב' הקוים ימין ושמאל לאחד. וחד דאינון תלתא, שקו האמצעי שהוא אחד, יורש כל ג' הקוין ונעשה שלשה. ומ"ש הסבא להלן (באות קט"ז) ודא הוא חד דאינון תרין, אמר זה בדרך אגב, כמו שאומר כאן (באות י"ז) השתא תרין אינון תלת ותלת אינון כחד. שהוא בדרך אגב.

והנה

פנימיות הדברים. המוחין דשמאל המתגלים ע"י יציאת י' מאויר בסוד נקודת השורק (כנ"ל בראשית א' דף ט"ו ד"ה ההוא ע"ש) מכוונים שפורחים באויר (ע"י בראשית א' דף מ"ה ד"ה כד) ואז המלכות בלי זווג עם ז"א. ואז יש יניקה לס"א, כל עוד היותם בלי ימין, והנחש יונק מהקדושה, וז"ש, נחשא דפרח באוירא. וכשבא קו האמצעי וע"י המסך דנקודת החירק, ממעט את השמאל שלא יאיר ממעלה למטה אלא ממטה למעלה לבד, שע"ז מחברו עם הימין, (כנ"ל בראשית א' דף ט' ד"ה מחלוקת) אז נפרד הנחש מן הקדושה, כי אין לו עוד מה לינק, וז"ש ואזיל בפרודא.

הדינים האלו דמסך דחירק, הרוחים את הנחש מלינק מקו שמאל, הם מדינים דצמצום ב', שבאו מכח עלית המסך לבינה, ונאחו הנחש בדינים אלו. והארס שבין שיני הנחש שבו ממת בני אדם הוא מדינים דצמצום א', שהם ממלכות לבד. והארס הזה מכונה נמלה. וז"ש, ובין כך ובין כך, אית נייחא לחד נמלה דשכיב בין שנוי. כי בעת שיש כח לנחש להתאחו בדינים דצמצום ב', העולים עד הבינה, הוא עוזב את הדינים דצמצום א' שאינם אלא במלכות, וע"כ יש מנוחה לאותה הנמלה ששוכבת בין שיניו, שהיא מדינים דצמצום א'.

וכשהמלכות היא בזווג עם ז"א ומאיר בה קו השמאל, אם הנחש מתקרב או לינק מהשמאל, תכף נפרד הזווג ואין לו מה לינק, וז"ש שרי בחבורא, שמתחיל לינק מחבור ז"א עם הנוקבא, וסיים בפרודא, שתיכף נפרד הזווג.

ונודע שהבינה הנקראת נשר, אין בה שום דין כלל, אלא שהוא רחמני על בניו, שהם זו"ן, ומקבלת אליה את הדינים של המלכות, שמתמעט ע"ז לוקי, כדי להשפיע מוחין לזו"ן. כי לעת גדלות חוזרים ויורדים הדינים מן הבינה למקומם למלכות והבינה חוזרת לג"ר ומשפעת מוחין לזו"ן. (כנ"ל בראשית א' ד"ה וכבר ע"ש).

ח"ס, נשרא דקא מקננא באילן דלא הוה, המוחין דו"ק מכוונים אילן, שהנשר שהוא (דפו"י דף צ"ה ע"א)

דאינון תלתא. מהו עולִימתא שפירתא, ולית לה עיינין, וגופא טמירתא ואתגליא, איהי נפקת בצפרא, ואתכסיאת ביממא. אתקשטת בקשוטין דלא הוו. (טז) כל דא שאיל בארחא, ואצטערנא. והשתא אית לי נייחא. דאילו הוינא כחדא, אתעסקנא במלי דאורייתא, מה דהוינן במלין אחרנין דתהו. אמר רבי חייא, וההוא סבא טייעא, ידעת ביה כלום. אמר ליה, ידענא, דלית ממשו במלוי. דאילו הוה ידע, יפתח באורייתא, ולא הוה ארחא בריקנייא. אמר רבי חייא, וההוא טייעא אית הכא, דהא לזמנין באינון ריקנין, ישכח גבר זגין דדהבא. אמר ליה, הא הכא איהו, ואתקין חמרִיה במיכלא.

(יז) קרו ליה, ואתא לקמיהו. אמר לון, השתא תרין אינון תלת, ותלת אינון כחד. אמר רבי יוסי, לא אמינא לך, דכל מלוי ריקנין, ואינון בריקנייא יתיב קמיהו. (יח) אמר לון רבנן, אנא טייעא אתעבידנא, ומיומין זעירין, דהא בקדמיתא לא הוינא טייעא, אבל ברא חד ג זעירא אית לי, ויהבית ליה בבי ספרא, ובעינא דישתדל באורייתא. וכד אנא אשכחנא חד מרבנן דאזיל בארחא, אנא טעין אבתריה, והאי יומא, חשיבנא דאשמע מלין ג דחתין באורייתא, ולא שמענא מדי. (יט) אמר ר' יוסי, בכל מלין דשמענא דקאמרת, לא תוהנא, אלא מחד. או

חלופי גרסאות

ב ל"ג ליה. ג ל"ג זעירא. ד ל"ג חדתין.

הסבא

הסולם

מאמר

חייא, והסוחר ההוא יש כאן, כי לפעמים באלו הריקים, ימצא אדם זגים של זהב, כלומר ענבל של זהב. אמר לו הוא כאן, ומתקן את חמורו באכילה.

(יז) קרו ליה ואתא וכו': קראו אותו, ובא לפניהם. אמר להם עתה, שנים הם שלשה, כי אחז שנתחבר עמהם נעשו שלשה. ושלושה הם כאחד. דהיינו שנתחברו יחד. אמר ר' יוסי לא אמרתי לך שכל דבריו ריקים והם לריק. ישב לפניהם.

(יח) אמר לון רבנן וכו': אמר להם, רבנן, אני, הנה נעשיתי סוחר, ומימים מועטים, כי בתחילה לא הייתי סוחר, אבל בן אחד קטן היה לי, ונתתי אותו בבית הספר, ורציתי שיעסוק בתורה, לכן נעשיתי סוחר, כדי שאוכל לסעדו. וכשאני מוצא אחד מן הרבנים ההולך בדרך אני מחמר אחריו, וביום הזה השבתי שאשמע דברים חדשים בתורה, ולא שמעתי כלום.

(יט) אמר ר' יוסי וכו': אריי, בכל הדברים ששמעתי, שאמרת, לא נפלאתי אלא מאחד

והנה המלכות אחר שנתמעטה וירדה לבחינת מחזה ולמטה דו"א אין לה עוד חכמה מעצמה. וז"ש עולִימתא שפירתא ולית לה עיינין. כי החכמה נקראת עינים. והחכמה שיש לה היא מקבלת מו"א וגופא טמירתא ואתגליא. שפעם היא מכוסה מהארת חכמה, ופעם מגולה בה החכמה. ומפרש איהי נפקת בצפרא. שיוצאת להאיר בחכמה בנווג דקדרותא דצפרא. ואתכסיאת ביממא, ביום היא בשליטת ז"א. והחכמה מתכסה בה, כמו בז"א. אתקשטת בקשוטין דלא הוו, שהקישוטין נמשכים לה מדינים וקטנות דבינה, (כנ"ל בהקסה"ז דף כ' ד"ה חה אמרו) וכיון שהדינים דבינה הם באילן דלא הוה, כנ"ל, הרי גם הקישוטים ההם בבחינת דלא הוו.

(טז) כל דא שאיל וכו': כל זה שאל בדרך, ונצטערתי, ועתה יש לי נחת. ואלו היינו יחד היינו עוסקים בדברי תורה, מה שהייתי בדברים אחרים של תהו. אמר ר' חייא, וסוחר חזקן ההוא, כלום אתה יודע אותו. אמר לו יודע אני שאין תכן בדבריו, שאלו היה יודע היה פותח בתורה והדרך לא היה בריק. אמר ר' (דפו"י דף צ"ה ע"א)

אנת בשטותא אמרת, או מלין ריקנין אינון. אמר ההוא סבא, ומאן איהי. אמר עולימתא שפירתא וכו'.

(כ) פתח ההוא סבא ואמר, ^(ט) יי' לי לא אירא מה יעשה לי אדם. יי' לי בעזרי וגו', טוב לחסות ביי' וגו'. כמה טבין ונעימין ויקירין ועלאין מלין דאורייתא, ואנא ה' היכי אימא ^(ז) קמי ^(ז) רבנן, דלא שמענא מפומייהו עד השתא, אפילו מלה חדא. אבל אית ^(ח) לי למימר, דהא לית כסופא כלל למימר מלי דאורייתא קמי כלא.

(כא) אתעטף ההוא סבא, פתח ואמר, ^(ט) ובת כהן כי תהיה לאיש זר היא בתרומת הקדשים לא תאכל. האי קרא ^(ט) אקרא אחרא סמך, ^(ט) ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה ושבה אל בית אביה כנעוריה מלחם אביה תאכל וכל זר לא יאכל בו. הני קראי כמשמען. אבל מלין דאורייתא מלין סתימין אינון.

(כב) וכמה אינון מלין דחכמתא דסתימין בכל מלה ומלה דאורייתא, ואשתמודען, אינון לגבי חכימין, דידיעין ארחין דאורייתא. דהא אורייתא לאו מלין דחלמא אינון, דקא אתמסרן למאן דפשר לון, ואתמשכן בתר פומא, ועכ"ד אצטריכו ^(כ) למפשר לון לפום ארחוי. ומה אי מלין דחלמא ^(כ) אצטריכו למפשר לון לפום ארחוי, מלין דאורייתא דאינון שעשויעין דמלכא קדישא, על אחת כמה וכמה. דאצטריכו למהך בארח קשוט בהו, ^(כ) דכתיב ^(כ) כי ישרים דרכי יי' וגו'.

מסרת הזהר

(ט) (תהלים קיח) ח"ג נו. קלט : (ע) (ויקרא כב) ח"ג ז. (פ) (שם) ח"ב קא. ח"ג ז. עג : רמד : רמה. רפב : (הושע יד) וישלח אות סא צ"א ז"ח ד ט"ג ש"ג גט ט"א שליו עג ט"א שמ"ד תק"ח קו ט"ב שמ"ה ככ ט"ב שמ"ה ט"ג ש"יב.

חלופי גרסאות

ה רבי ; הכי ו מקמי ז ל"ג רבנן. ח ל"ג לי. ט אחר קרא. י ארחין ול"ג מן אינון עד דהא. כ ל"ג למפשר לון. ל כך ול"ג מן אצטריכו עד מלין. מ ל"ג מן דכתיב עד השתא.

מאמר

מאהד, או אתה בסכלות אמרת, או דברים ריקים הם. אמר זקן ההוא ומה הוא. אמר ר"י עלמה יפה ואין לה עינים וכו'.

הסולם

כנעוריה מלחם אביה תאכל וגו'. מקראות אלה הם כפשוטם. אבל דברי תורה דברים סתומים המה, שיש סודות לכל דבר ודבר.

(כב) וכמה אלין מלין וכו' : וכמה הם דברי החכמה הסתומים בכל מלה ומלה שבתורה והם נודעים לחכמים היודעים דרכי התורה. כי התורה אינם דברי חלומות, שנמסרו למי שפותר אותם, והולכים אחר הפה של הפותר אותם, ועם כל זה צריכים לפתור אותם לפי דרכיהם. ומה אם דברי חלומות צריכים לפתור אותם לפי דרכיהם, דברי תורה, שהם שעשויעים של המלך הקדוש, על אחת כמה וכמה שצריכים ללכת בהם בדרך אמת, שכתוב, כי ישרים דרכי ה' וגו'.

השתא

(כ) פתח ההוא סבא וכו' : פתח זקן ההוא ואמר, ה' לי לא אירא מה יעשה לי אדם. ה' לי בעזרי וגו'. טוב לחסות בה' וגו'. כמה טובים ויצימים ויקרים ועליונים דברי תורה, ואני איך אומר לפני רבנן שלא שמעתי מפיהם עד עתה אפילו מלה אחת. אבל יש לי לומר, כי אין בושה כלל לומר דברי תורה לפני הכל.

(כא) אתעטף ההוא סבא וכו' : נתעטף אותו הזקן, פתח ואמר, ובת כהן כי תהיה לאיש זר היא בתרומת הקדשים לא תאכל. מקרא זה נסמך על מקרא אחר, ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה ושבה אל בית אביה (דפריי דף צ"ה ע"א)

כג) השתא אית למימר, ובת כהן, דא נשמתא עלאה, ברתיא דאברהם אבינו קדמאה לגיורין, ואיהו משיך ^ס לה להאי נשמתא מאתר עלאה. ^ע מה בין קרא דאמר ובת איש כהן, ובין קרא דאמר ובת כהן, ולא כתיב איש. אלא, אית כהן דאקרי איש כהן, ולא ^ב כהן ממש. ועל ארחא דא, הוה ^פ כהן, והוה סגן, והוה כה"ג, והוה כהן דלאו איהו גדול. כהן סתם, רב ועלאה יתיר מאיש כהן. וע"ד אית נשמתא, *) ואית רוחא, ואית נפש.

כד) ובת כהן כי תהיה לאיש זר, דא נשמתא קדישא, דאתמשכת מאתר עלאה, ועאלת לגו סתימו דאילנא דחיי. וכד רוחא דכהנא עלאה נשבא, ויהיב נשמתין באילנא דא, פרחין מתמן אינון נשמתין, ועאלין באוצר חד.

כה) ווי לעלמא, דלא ידעין בני נשא לאסתמרא, דקא משכין משיכו בהדי יצר הרע, ^ק דאיהו איש זר, והאי בת כהן פרחת לתתא, ואשכחת בניינא ^ר באיש זר. ובגין דאיהו רעותא ^ש דמרה, עאלת תמן ואתכפיאת, ולא יכילת לשלטאה, ולא אשתלימת בהאי עלמא. כד נפקת מניה, היא בתרומת הקדשים לא תאכל, ^ת כשאר כל נשמתין, דאשתלימו בהאי עלמא.

כו) תו אית בהאי קרא, ובת כהן כי תהיה לאיש זר. ^א עלובתא איהי נשמתא

חלופי גרסאות

נ ל"ג השתא אית למימר. ס ל"ג לה; ל"ג להאי; לנשמתא. ע מוסיף השתא אית למימר מה. פ מוסיף איש כהן. צ ל"ג נשמתין. ק בהדי ר דאיש. ש דמריה. ת בשאר. א ל"ג מן עלובתא עד דקא.

דרך אמה ב] פ' כגון עבד כהן או יליד בית ולפי שאוכל בתרומה נקרא איש כהן ר"ל איש של כהן.

הסבא

ז"א פורחות משם הנשמות ונכנסות באוצר אחד, שהוא מלכות.

כה) ווי לעלמא דלא וכי: אוי לעולם. שבני אדם אינם יודעים להשמר, שהם מושכים המשכת, הנשמה לתוך גוף בעת זיווגם, עם היצר הרע, שהוא איש זר, ובת כהן היא שהיא הנשמה פרחת למטה ומוצאת בנין, דהיינו גוף, באיש זר. ומשום שזה רצון אדונה, נכנסת שמה ונכנעת, ואינה יכולה לשלוט, ואינה נשלמת בעולם הזה כשיוצאת ממנו, היא בתרומת הקדשים לא תאכל, כשאר כל הנשמות שנשלמו בעולם הזה.

כו) תו אית בהאי וכי: עוד יש במקרא הזה, ובת כהן כי תהיה לאיש זר. נכלמת היא הנשמה הקדושה, כי תהיה לאיש זר, דהיינו שנמשכת על גר שנתגייר, ופורחת עליו מג"ע בדרך סתום, על בנין, דהיינו גוף, שנבנה מערלה הטמאה, כי אבותיו לא נמולו. זה הוא לאיש זר.

ודא

הסולם

מאמר

כג) השתא אית למימר וכי: עתה יש לומר, ובת כהן, זו היא נשמה עליונה, בתו של אברהם אבינו, הראשון לגרים. שהוא חסד, והוא מושך לנשמה הזו ממקום עליון שהוא בינה. ושואל, ומה בין המקרא שאמר ובת איש כהן, ובין המקרא שאמר ובת כהן, ולא כתוב איש. ומשיב, אלא יש כהן שנקרא איש כהן ולא כהן ממש. ועל דרך זה, יש כהן, ויש סגן, ויש כהן גדול, ויש כהן שאינו גדול. כהן סתם גדול ועליון יותר מאיש כהן. וע"כ יש מדרגות בנשמה, שיש נשמה ויש רוח ויש נפש. שמכהן גדול היא נשמה. ומכהן סתם הוא רוח. ומאיש כהן היא נפש.

כד) ובת כהן כי תהיה לאיש זר; זו היא נשמה הקדושה שנמשכה ממקום עליון, שהוא בינה, ונכנסת לתוך הסתום של עץ החיים, שהוא ז"א, וכשהרוח של כהן העליון, שהוא חסד דז"א, נושב ונותן נשמות, דהיינו שמלביש את הנשמות בחסד ונותן אותם באילן הזה, שהוא (דפ"י דף צ"ה ע"א *) דף צ"ה ע"ב)

קדישא, כי תהיה לאיש זר, דקא אתמשכת, על ג' גיורא דאתגייר, ופרחת עליה מג"ע בארז ב סתים, על בניינא דאתבני מערלה מסאבא, דא הות לאיש ג זר. (כז) ודא הוא רזא עלאה יתירא מכלא. בעמודא דקיימא לטקלין, גו אירא דנשבת, אית ד' טיקלא חדא בהאי סטרא, ואית ה' טיקלא אחרא בהאי סטרא. בהאי סטרא מאזני צדק, ובהאי סטרא מאזני מרמה. והאי ו' טיקלא, לא שכך לעלמין, ונשמתין סלקין ה' ונחתין עאלין ותבין, ו' ואית נשמתין עשיקין, כד שלטא אדם באדם, ז' דכתיב (ק) עת אשר שלט האדם באדם לרע לו, לרע לו ודאי. (כח) אבל האי נשמתא, דהות לסטרא אחרא, איש זר, ואתעשקת מניה, דא איהי לרע ח' לו. לו: ט' לההוא איש זר, ואיהי בתרומת הקדשים לא תאכל, עד דעביד בה קב"ה מה דעביד, אתא קרא ואמר ובת כהן כי תהיה לאיש זר הכי הוא.

חלופי גרסאות

מסרת הוזהר

ב ליג סתים. ג ליג זר. ד מוסיף תו ודא; תו ודאי. ה ליג ונחתין. ו אית. ז ליג מן דכתיב עד לרע לו ודאי. ח ליג לו. ט להאי.

(ק) (קהלת ח) ח"ג לו.

דרך אמת ג] שלח לך קטה ע"א והקדמה בראשית יג ע"א. ד] יש גלגל ורמז אל גלגול הנשמות כמבואר ונקרא טיקלא על שם גלגל היוצר שמתגלגל לפניו בעשייתו הקדירות וכיוצא בו. ה] פקודי רנב ע"א. ו] שם רסח ע"א

הסבא

הסולם

מאמר

בסוד נקודת השורק. (כמ"ש באורך לעיל בראשית א' דף מ"ה ד"ה כד). וכשהעמוד האמצעי הזה מאיר במלכות, נעשה שמה ב' בחינות מאזנים. א) מאזני צדק, דהיינו כמשקל עמוד האמצעי, למשוך הארת הימין מלמעלה למטה, והארת השמאל רק ממטה למעלה. ב) מאזני מרמה, שהוא אחיות ס"א, המושכים הארת השמאל ממעלה למטה, ומטעם ב' מאזנים האלו, נקראת המלכות עץ הדעת טוב ורע כמ"ש להלן, ואם הנשמה מקבלת ממאזני מרמה, אז נעשקת בידי הס"א, ונופלת לידיה, והן הנקראות, נשמות העשוקות. ואז נאמר עת אשר שלט אדם באדם לרע לו, דהיינו שאדם דס"א שולט באדם דקדושה. אבל הוא לרע לו. כמ"ש לפנינו.

כז) ודא איהו רזא וכי: וזה הוא סוד עליון יותר מכל. בעמוד העומד לשקול עליו, תוך האויר הנושב, יש מאזנים בצד זה בימין, ויש מאזנים אחרים בצד זה משמאל. בצד זה, בימין, מאזני צדק, ובצד זה בשמאל, מאזני מרמה. ומאזנים אלו, אינם שקטים לעולם, והנשמות עולות ויורדות באות וחוזרות. דרך מאזנים האלו, ויש נשמות עשוקות, כששולט אדם דס"א באדם דקדושה, שכתוב, עת אשר שלט האדם באדם לרע לו. לרע לו ודאי. ביאור הדברים. כבר ידעת אשר קו האמצעי המכריע ומקיים ב' הקוין ימין ושמאל, מבדיל ביניהם, אשר קו ימין מאיר ממעלה למטה, והקו שמאל יאיר ממטה למעלה, ולא ממעלה למטה. (כמ"ש לעיל בראשית א' דף ס' ד"ה מחלוקת ע"ש) וז"ש עמודא דקיימא לטקלין, שהוא עמוד האמצעי המקיים ב' האורות ימין ושמאל, ושוקל אותם כמו במאזנים שהארת קו הימין הוא מושך למטה לתחתונים, והארת קו השמאל מעלה למעלה, ועל ידי זה עומד לשון המאזנים באמצע, שאינו נוטה לא לימין ולא לשמאל, אלא לשניהם יחד, כל אחד לפי דרכו. ומ"ש גו אירא דנשבת, הוא כי הארת השמאל מתגלה על ידי יציאת ה" מאויר.

כח) אבל האי נשמתא וכי: אבל נשמה זו שהיתה לסטרא אחרא הנקרא איש זר, ונעשקה על ידו, זה הוא לרע לו, לו, לאיש זר ההוא, והיא בתרומת הקדשים לא תאכל, כשאר הנשמות, עד שעושה בה הקב"ה מה שעושה, דהיינו עד שיתקן אותה. כמ"ש להלן. לזה בא הכתוב ואמר, ובת כהן כי תהיה לאיש זר, יהיה כך, שבתרומת הקדשים לא תאכל.

הכז:

(דפו"י דף צ"ה ע"ב)

(ט) הכא אית רזא, היך מתעשקן נשמתין. אלא האי עלמא אתנהג כלא, באילנא דדעת טוב ורע. וכד אתנהגן בני עלמא בסטרא דטוב, טיקלא קיימא ואכרע לסטרא דטוב. וכד אתנהגן בסטרא דרע, אכרע לההוא סטרא. וכל נשמתין דהוּו בההיא שעתא בטיקלא, הוה עשיק לון, ונטייל לון.

(ף) אבל לרע לו, דאינון נשמתין כ כפיין לכל מה דאשכחן : מסטרא בישא, ושיצאן כ ליה. וסימנא לדא, ארונא קדישא, דאתעשק גו פלשתים, ושליטו ביה, לרע לון. אוף הכי, הני נשמתין אתעשקין מסטרא אחרא לרע נ לון.

(לא) מה אתעבידו מאינון נשמתין. חמינן בספרי קדמאי, דמנייהו הוּו אינון חסידי אומות העולם. ואינון כ ממזרי תלמידי חכמים, כ דקדמן לכהנא רבא עמא דארעא, כ וחשוב בעלמא, אף על גב דעאל לפני ולפנים. בכה האי סבא רגעא חדא, תוּוהו חברייא, ולא אמרו מדי.

(לב) פתח ההוא סבא ואמר, כ אם רעה בעיני אדניה אשר לא יעדה והפדה לעם נכרי וגוי. האי פרשתא על רזא דא אתמר, וכי ימכר איש את בתו לאמה לא תצא כצאת העבדים אם רעה וגוי. מאריה דעלמא מאן לא ידחל מינך, דאנת שליט על כל מלכין דעלמא, כד"א כ מי לא יראך מלך הגוים כי לך יאתה וגוי.

(לג) כמה אינון כ בני נשא בעלמא, דקא משתבשן בהאי קרא, וכלהו אמרי,

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

(ד) (שמות כא) ח"ב צו : צו. ת"ז בהשמטות ז קמו : י ל"ג הוה. כ חפיין. ל דסטרא. מ כלא ; לו. נ לו. ס ל"ג ממורי. ע מוסיף ממורים דקדמן. פ וחשוך. ט (ירמיה י) שמות טז צ"א. ק ל"ג בני נשא.

הסבא

הסולם

מאמר

הראשונים, שמהם היו אלו חסידי אומות העולם, ואלו ממזרים תלמידי חכמים, והם הממזרים תלמידי חכמים הקודמים לכהן גדול עם הארץ, והם חשובים יותר בעולם, אע"פ שהכה"ג נכנס לפני ולפנים בקודש הקדשים. בכה זקן ההוא רגע אחד. תמהו החברים, ולא אמרו כלום.

(לב) פתח ההוא סבא וכי : פתח זקן ההוא ואמר, אם רעה בעיני אדניה אשר לא יעדה והפדה לעם נכרי וגוי. פרשה זו נאמרה על סוד זה, של נשמות העשוקות, וכי ימכר איש את בתו לאמה לא תצא כצאת העבדים אם רעה בעיני וגוי. רבוננו של עולם, מי לא יירא ממך, שאתה מושל על כל מלכי העולם, כש"א. מי לא יראך מלך הגוים כי לך יאתה וגוי.

(לג) כמה אינון בני וכי : כמה הם בני אדם בעולם שמשתבשים וטועים במקרא הזה, וכולם אימרים אותו אבל המקרא אינו מתישר בפיהם. וכי הקב"ה מלך הגוים נקרא, הלא מלך ישראל הוא. וכו' הוא נקרא, שכתוב, בהנחל

(כט) הכא אית רזא וכי : כאן יש סוד איך מתעשקות הנשמות. כי עולם הזה מתנהג בו הכל על ידי עץ הדעת טוב ורע, שהוא המלכות. וכשבני העולם מתנהגים בצד הטוב בהכרעת קו האמצעי, כנ"ל, המאזנים עומדים ומכריעים לצד הטוב. וכשמתנהגים בצד הרע, דהיינו שממשיכים הארת השמאל ממעלה למטה, מכריעים המאזנים לצד ההוא, לט"א. וכל הנשמות שהיו בשעה הזאת במאזנים עושק אותן הט"א ולוקח אותן.

(ל) אבל לרע לו וכי : אבל לרע לו, לט"א. כי אלו הנשמות מכניעים כל מה שמוצאות מצד הרע, ומכלות אותו. והסימן לזה, הוא ארון הקדוש שנעשק על ידי הפלשתים ושלטו בו. לרע להם. כי נגפו על ידו הם ואלהיהם. (שמואל א' ה') אף כאן אלו הנשמות שנעשקו ע"י הט"א, הוא לרע להם.

(לא) מה אתעבידו מאינון וכי : מה נעשה מאלו הנשמות העשוקות. ראינו בספרים (דפרי"ד צ"ה ע"ב)

אבל קרא דא לא אתיישר ר בפומייהו. וכי קודשא בריך הוא מלך הגוים איהו, והלא מלך ישראל ם איהו, והכי אקרי, דהא כתיב, ה בהנחל עליון גוים וגו'. וכתב א כי חלק יי עמו. ועיד אקרי מלך ישראל. ואי תימא דאיהו מלך הגוים אקרי, הא שבחא דלהון דקב"ה מלך עלייהו, ולא כמה דאמרינן ה דאתמסרין לשמשינ ולממנן דיליה.

לד) ותו סיפא דקרא, דכתיב א כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך. כל האי, שבחא איהו לשאר עמינן, ותוהא איהו, היך לא מסתלקי בהאי קרא לרום * ר קיעא. אלא, דקב"ה סמא עינייהו, ולא ידעי ביה כלל, דהא מה דאנן אמרי דכלהו אין, ואפס, ותהו. דכתיב ג כל הגוים כאין נגדו מאפס ותהו נחשבו לו, הא עקרא עלאה רבא ויקירא שוי לון קרא דא.

לה) אמר ליה ר' חייא והא כתיב ט מלך אלהים על גוים וגו'. אמר ב ליה, אנא חמינא דבתר כתלייהו הוית, ונפקת בהאי קרא לסייעא לון, הוה לי לאתבא בקדמיתא, על מה דאמינא. אבל כיון דאשכחנא לך בארחא, אעבר לך מתמן, ומתמן איהך ג לאעברא כלא.

לו) ת"ח, כל שמהן, וכל כנויין דשמהן, דאית ליה לקב"ה, כלהו מתפשטן לארחייהו, וכלהו מתלבשין אלין באלין, ד וכלהו ה מתפלגין לארחין ו ושבילין

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

ר על חילוי; על פומייהו. ש ל"ג איהו והכי. ת דאתמסרו. א עניין. ב ל"ג ליה. ג מוסיף לאעברא לך. ד ל"ג וכלהו. ה ומתפלגן. ו ידיען ושבילין; ל"ג ידיען.

ת) (דברים לב) שמות כד צ"ע. א) (שם) ב"אקד צ"ד. ב) (ירמיה י) לעיל לב צ"ש. ג) (ישעיה מ) בא ל צ"ר. ד) (תהלים מז) ח"ג רפג.

מאמר

הסולם

הסבא

לה) אמר ליה ר' חייא וכי: א"ל ר"ח, והרי כתוב, מלך אלקים על גוים וגו'. אמר לו, אני רואה שאחר הכותל שלהם היית, ויצאת במקרא הזה לעזור אותם. היה לי להשיב מתחילה על מה שאמרת. אבל כיון שמצאתי אותך בדרך, אעביר אותך משם, ומשם אלך להעביר הכל.

לו) ת"ח כל שמהן וכי: בוא וראה, כל השמות וכל כינוי של השמות שיש להקב"ה. כולם מתפשטים לדרכם, וכולם מתלבשים אלו באלו, וכולם מתחלקים לדרכים ושבילים ידועים חוץ מן שם אחד, הברור מכל שאר השמות, שהוריש לעם היחידי, הברור מכל שאר העמים, והוא יוד הא ואי הא. שכתוב, כי חלק ה' עמו. וכתוב ואתם הדבקים בהויה, שדבוקים בשם הזה ממש, יותר מבכל שאר השמות.

בהנחל עליון גוים וגו'. וכתוב, כי חלק ה' עמו. וע"כ נקרא מלך ישראל. ואם תאמר, שהוא מלך הגוים נקרא, הרי זה שבח להם שהקב"ה מולך עליהם, ולא כמו שאומרים, שנמסרו למשמשים ולממונים שלו.

לד) ותו סיפא דקרא וכי: ועוד, סוף המקרא, שכתוב, כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך. כל זה שבח הוא לשאר העמים, ופלא הוא, איך אינם מתעלים במקרא הזה לרום הרקיע, שהמקרא נותן לחכמיהם ומלכותם איהו יחס אל הקב"ה, שצריך משום זה לומר, שהקב"ה גדול מהם. אלא הקב"ה מעזור עיניהם, ואינם יודעים בו כלל, שזהו מה שאנו אומרים שכולם אין, ואפס, ותוהו. שכתוב, כל הגוים כאין נגדו מאפס ותוהו נחשבו לו. והרי עיקר עליון גדול ויקר משים אותם המקרא הזה, שאומר, שבכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך.

(דפו"י דף צ"ה ע"ב *) דף צ"ו ע"א

ידיען. ז בר שמא יחידאה, בריר n דכל שאר שמהן, דאחסין לעמא יחידאה, בריר
מכל שאר עמין, ואיהו יו"ד ה"א וא"ו ה"א, דכתיב n כי חלק יי עמו. וכתוב
a ואתם הדבקים ביי בשמא דא ממש, יתיר מכל שאר שמהן.
לז) ושמא חד s מכל שאר שמהן דיליה, . ההוא דאתפשט ואתפלג לכמה
ארחין ושבילין, ואקרי אלהים. ואחסין שמא דא, ואתפלג לתתאי דהאי עלמא,
ואתפלג שמא דא, לשמשין ולממנן דמנהגי לשאר עמין. כד"א, t ויבא אלהים אל
בלעם לילה. n ויבא אלהים אל אבימלך בחלום הלילה. וכן כל ממנא s וממנא
דאחסין לון קב"ה לשאר עמין, בשמא דא כלילין. ואפילו ע"ז בשמא דא אקרי.
ושמא דא מלך על גוים, ולא z ההוא שמא, דא m ההוא דמלך על ישראל, דאיהו
יחידאה, לעמא יחידאה, n לעמא דישראל, עמא קדישא.
לח) ואי תימא, על ארחא דא נוקים קרא דכתיב s מי לא יראך מלך הגוים,
דדא איהו שמא דקא מלך על גוים, אלהים s דהא דחילו ביה שריא ודינא ביה
שריא. לאו הכי, ולא ע"ל דא אתמר, דאי הכי אפילו ע"ז בכללא n דא איהו.
לט) אבל כיון דכתלא דהוית סמיך אבתריה, אתנסח, קרא קאים על קיומא,
באסתכלותא זעיר. מי לא יראך מלך הגוים, p ואי תימא z דמלך הגוים q על קודשא
ב"ה אתמר, לאו הכי. אלא, מאן הוא מלך הגוים r דלא יראך, דלא דחיל מינך,
ולא יודעזע מינך. מי מלך הגוים דלא יראך. כגוונא דא i הללויה הללו עבדי יי

חלופי גרסאות

ז ברשימא. ח מכל ול"ג בריר ; מכלא ול"ג דכל
שאר שמהן. ט משאר ול"ג מכל. י איהו. כ ושמשא.
ל ל"ג ההוא ; ולא שמא ההוא ול"ג דא. מ איהו ;
מוסיף איהו ההוא (ד"א). n ל"ג לעמא דישראל ;
ל"ג דישראל עמא. s ל"ג דהא. ע ל"ג דא. p וכי
אי. z מלך. q דעל. r ל"ג דלא יראך.

מסרת הזהר

ה) (דברים לב) ב"א קצד צ"ה. ו) (שם יד) ב"ב קו
צ"א. ז) (במדבר כב) וירא קב צ"ב. ח) (בראשית כ)
וירא קב צ"א. ט) (ירמיה י) לעיל אות לב צ"ש.
י) (תהלים קיג) ויחי קמא צ"ב.

הסבא

לח) ואי תימא על וכי : ואם תאמר, על
דרך זה נעמיד הכתוב, שכתוב, מי לא יראך
מלך הגוים, שזה השם שמלך על גוים, הוא
אלקים. כי בו שורה יראה, ודין שורה בו. אינו
כן, ולא על זה נאמר, כי אם כן אפילו עבודה
זרה הוא בכלל הזה. של מי לא יראך, שגם
עבודה זרה נקראת אלהים.

לט) אבל כיון דכתלא וכי : אבל כיון
שהכותל, שהיית נסמך אחריו, נתעקר, עומד
הכתוב על קיומו, במעט הסתכלות. מי לא יראך
מלך הגוים, אם תאמר שאומר על הקב"ה, מלך
הגוים, אינו כן, אלא הפירוש הוא, מי הוא מלך
הגוים שלא יראך, ולא יפחד ממך, ולא יודעזע
ממך, ודומה כמו שהיה כתוב, מי מלך הגוים
שלא יראך. כעין זה הללויה הללו עבדי ה' הללו

את

הסולם

מאמר

לז) ושמא חד מכל וכי : ושם אחד
מכל השמות שלו, ההוא, שנתפשט לכמה דרכים
ושבילים, שנקרא אלקים, והוריש שם הזה,
ונחלק לתחתונים שבעולם הזה, ונחלק שם הזה
למשמשים ולממונים המנהיגים שאר העמים.
כמש"א, ויבא אלקים אל בלעם לילה. ויבא
אלקים אל אבימלך בחלום הלילה. וכן כל ממונה
וממונה, שהוריש אותם הקב"ה לשאר העמים,
כלולים בשם הזה. ואפילו עבודה זרה נקרא
בשם הזה. ושם הזה מלך על גוים, ולא שם
ההוא של ההוא שמלך על ישראל, שהוא שם
הויה, שהוא יחידי לעם היחידי, לעם ישראל,
לעם הקדוש.

(דפו"י דף צ"ו ע"א)

הללו את שם יי'. מאן דשמע ט ליה, ת לא ידע מאי א קאמר, כיון דאמר הללויה, אוף הכי הללו עבדי יי', דהוה ליה למכתב, ב עבדי יי' הללו את שם יי'. אוף הכא. הוה ליה למכתב, מי ממלך הגוים דלא יראך. אלא כלא על תקוניה אתמר.

(מ) כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם ג מאין כמוך, מהו מלה דאתפשט בינייהו ד בחכמתא דלהון, מאין כמוך, וכלהו אודאן על דא, כד חמאן בחכמתא דלהון עובדך וגבורתך, אתפשט מלה דא בינייהו, ואמרי ה מאין כמוך ו בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם. מאין כמוך אמרי, ואתפשט ד בינייהו. חדו חברייא, ובכו ולא אמרו מדי. אוף הכי בכה ה איהו כמלקדמין.

(מא) פתח ואמר ו ותאמר לאברהם גרש האמה הזאת ואת בנה וגו', חברייא אתערו, דבעאת שרה לפנאה ע"ז מביתא, וע"ד כתיב כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה. הכא כתיב וכי ימכר איש את בתו, דא נשמתא בגלגולי על ט עובדין בישין דעלמא. לאמה: ההוא סטרא אחרא בגלגולא. בישא דטיקלא, דאהדר, כ והא אתעשקת, לאפקא לה מתמן. ודאי לא תצא כצאת העבדים, כל אינון נשמתין דמתעשקן.

(מב) מאן אינון הכא. איהו רזא, אלין אינון נשמתין דינוקין זעירין, כד אינון

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ט (בראשית כא) וירא קלח צ"ב. ש ל"ג ליה. ת ולא. א אמר. ב מוסיף עבדי כדי שלא תטעה ותאמר הללו לעבדי ה' לפיכך חזר ואמר הללו את שם ה' ר"ל למי תהלל לשם. מאין כמוך. ד ובחכמתא. ה ל"ג מאין כמוך. ו ל"ג מן בכל עד חדו. ז מוסיף בינייהו מאין כמוך. ח סבא. ט ברין. י ל"ג בישא. כ וקא.

מאמר

הסולם

הסבא

(מא) פתח ואמר ותאמר וגו': פתח ואמר, ותאמר לאברהם גרש את האמה הזאת ואת בנה וגו'. החברים העירו, שרצתה שרה לפנות עבודה זרה מבית. וע"כ כתוב, כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה. הרי שאמה, היא בחינת ע"ז. כאן כתוב כי ימכור איש את בתו. דהיינו הנשמה הבאה בגלגולים על מעשים רעים שבעולם. לאמה, היינו צד האחר ההוא. שבגלגול הרע של המאזנים שחזרו למאזני מרמה כנ"ל, והיא נעשקה ע"י הס"א. להוציא אותה משם, לא תצא כצאת העבדים, שהם כל אלו נשמות הנעשקות. אלא מתעטרת בעטרה על ראשה, כמ"ש לפנינו.

(מב) מאן אינון הכא וכר: שואל, מי הן הנשמות שבכאן. ומשיב, הוא סוד. אלו הן נשמות של ילדים קטנים, היונקים מתוקפן של אמותיהם, והקבי"ה רואה, שאם יתקיימו בעולם.

יבאישו

את שם ה'. מי ששומע אותו אינו יודע מה אמר, כיון שאמר הללויה. אומר גם כן הללו עבדי ה', שהיה לו לכתוב, עבדי ה' הללו את שם ה'. ועט זה הכרח שאע"פ שאמר מקודם הללויה טובב הוא על עבדי ה'. אף כאן אע"פ שאמר מקודם מי לא יראך, טובב הוא על מלך הגוים, ודומה, כמו שהיה כתוב, מי ממלך הגוים שלא יראך, והכל נאמר כמו שהיה צריך.

(מ) כי בכל חכמי וגו': כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך, פירושו, מהו המלה שנתפשט ביניהם בחכמה שלהם. הוא, מאין כמוך, וכולם מודים על זה. כאשר רואים בחכמה שלהם מעשיך וגבורותיך, מתפשט מלה זו ביניהם, ואומרים, מאין כמוך. ושיעור הכתוב, הוא בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם, מאין כמוך אומרים, ומתפשט ביניהם. שמחו החברים, ובכו, ולא אמרו כלום. אף הוא בכה כמקודם.

(דפוי דף צ"ו ע"א)

זן ינקי מגו תוקפא דאמהון. וקב"ה חמי, דאי יתקיימון בעלמא, יבאשון ריחיהון, ויחמצון כחומץ דא. לקיט לון זעירין, ז בעוד דיהבי ריחא.

מג) מה עביד. שביק לון לאתעשקא בידא ם דהיא נ אמה, ודא ם איהי לילית דכיון *) דאתייהבו ברשותה, ם חדאת בההוא ינוקא, ז ועשיקת ליה, ואפיקת ליה מעלמא, ם כד איהו יניק בתוקפא דאמיה.

מד) ואי תימא, ם אינון נשמתינ דיעבדון טב לעלמא. לאו הכי. דכתיב אם רעה בעיני אדניה, ם דיחמיץ ההוא גברא בה לבתר יומין, ם אי אתקיים בה. דא אתעשקת, ואחרא לא אתעשקת. ועל אלין כתיב, ז ואראה את כל העשוקים וגו' והיינו אם רעה בעיני אדניה.

מה) אשר לא יעדה, לא באלף כתיב. אי תימא, דהא בההוא סטרא אחרא, אזמין לה קב"ה מיומא דהות. לא. והשתא בגלגולי טיקלא, לו יעדה בוא"ו. מה דלא הות מקדמת דנא.

מו) והפדה, מאי והפדה. פריק לה קב"ה ם השתא, דסלקא ריחא, עד לא תחמיץ, ז וסליק לה לרומי מרומים, במתיבתא דיליה, ואי תימא כיון דאתעשקת מההוא סטרא אחרא, יהיב לה, כמה דאמרו לחסידי שאר עמין, ג ולאנון ד ממזרי ת"ח. אתא קרא ואוכח, לעם נכרי לא ימשול למכרה ודאי, בבגדו בה, דעשיק לה בעשיקו דגלגולא דטיקלא, אלא לישראל ודאי, ולא לאחרא. וכד נפקת מן טיקלא, לא תצא כצאת העבדים, אלא מתעטרא בעטרהא בארמא על רישיה.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ז) (קהלת ד) ח"ב קיא. קיב : קיג : ח"ג רג. רלד.
 ל בעי. מ דהאי. נ אימא. ם ל"ג איהי. ע דאתייהיבת.
 פ אחרא. ז עשוק ול"ג ועשיקת ליה. ם ל"ג כד
 איהי. ר ל"ג אינון ; דאינון. ש דיחמון ההוא גבר.
 ת ואי. א דהשתא. ב וסלקא. ג ולממזרי ול"ג ולאנון
 ול"ג ת"ח. ד ת"ח ממזרי ; ל"ג ממזרי.

מאמר

הסולם

הסבא

יבאישו ריחם ויחמצו כחומץ הזה, ע"כ לוקטם כשהם קטנים בעוד שנותנים ריח טוב.

מג) מה עביד לון וכו' : מה עושה להם הקב"ה, עוזב אותם להתעשק ביד אמה ההיא, וזו היא לילית, וכיון שניתנו ברשותה, שמחה בילד ההוא, ועושקת אותו, ומוציאה אותו מן העולם בעוד שהוא יונק מתוקפה של אמו.

מד) ואי תימא אינון וכו' : ואם תאמר, שאלו הנשמות יעשו טוב בעולם, אינו כן, שכתוב, אם רעה בעיני אדניה, כי איש הזה יוחמץ בה לאחר זמן, אם יתקיים בה. נשמה זו נעשקת, ואחרת אינה נעשקת, ועל אלו כתוב, ואראה את כל העשוקים וגו'. והיינו אם רעה בעיני אדניה.

מה) אשר לא יעדה : לא כתוב עם א'. אם תאמר שבצד האחר ההוא נתן אותה הקב"ה

(דפריי דף צ"ו ע"א *) דף צ"ו ע"ב)

(מז) ואי תימא, דהאי סטרא ה עאלת ו לה בההוא ינוקא. אלא הכי. אלא נטלת ו לה, וזדאת ה בהדה, ופרחת מן ס ידהא, ועאלת בההוא אתר, ואיהי פקידת לההוא ינוקא, וחדאת ביה, כ וחייכת ביה, ותאיבת לההוא בשר עד דלבתר נטיל קב"ה נשמתי, ג והיא לגופא. ה ולבתר כלא איהו ברשותא דקודשא בריך הוא.

(מח) ת"ח, (מ) לא תצא כצאת העבדים, מאי הוא. אלא, בשעתא דנפקת מן טיקלא וההוא סטרא בחדו, רשים לה לקב"ה, וחתים לה בחד גושפנקא, נ ופריש עלה לבוש יקר דיליה, ומאן איהו. שמא קדישא דאקרי אלוה. ודא הוא ס בבגדו בה, לבושא ע יקרא דמלכא פ פריש עלה וכדין איהי נטירא, דלא אתמסרת ג לעם נכרי, אלא ק לישראל לחוד.

(מט) ודא איהו ר דכתיב, (ו) כימי אלוה ישמרני, ועל רזא דא ו כתיב הכא, לעם נכרי לא ימשול למכרה בבגדו בה, בעוד דלבוש יקר דמלכא בה. ה כיון דבגדו בה, כתיב לעם נכרי לא ימשל למכרה.

(נ) מה רשו אית לההוא סטרא בה. ת"ת, כל בני עלמא כלהו, ברשותיה דמלכא קדישא, ב וכלהו אית לון זמנא בהאי עלמא, עד דאיהו בעי לסלקא לון ג מן עלמא, ודא לית ליה זמנא, וע"ד איהי חייכת בהו, וחדאת בהו.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(מ) (שמות כא) לעיל אות ס צ"ט. (ו) (איוב כט). ה ה"ג בד"ו; אעילת. ו לא גרסינן לה. ז ליה. ח בהדיה. ט דא. י אתר. כ לא גרסינן וחייכת ביה. ל ויהבא. מ ובתר. נ דלבוש ול"ג ופריש עלה. ס ל"ג בבגדו בה. ע ל"ג יקירא. פ דפריש. צ ל"ג לעם נכרי. ק לישאל. ר ל"ג דכתיב. ש הכא כתיב. ת בגין. א ל"ג כתיב. ב לזמנא דאיהו ול"ג מן וכלהו עד דאיהו. ג מעלמא ול"ג מן.

מאמר

הסולם

הסבא

(מט) ודא איהו דכתיב וכר: וזהו שכתוב, כימי אלוה ישמרני. דהיינו הלבוש יקר שנקרא אלוה כנ"ל. ועל סוד הוה כתוב כאן, לעם נכרי לא ימשול למכרה בבגדו בה, דהיינו בעוד שלבוש יקר של המלך בה. כיון דבגדו בה, ע"כ כתוב, לעם נכרי לא ימשול למכרה.

(נ) מה רשו אית וכר: שזאל, מהו הרשות שיש לצד ההוא באותה הנשמה. כי אמר לעיל אות מ"ג שהקב"ה נותן רשות לס"א לעשוך הנשמה. ומשיב, בוא וראה, כל בני העולם כולם הם ברשות המלך הקדוש, שכולם יש להם זמן לחיות בעולם הזה, עד שהוא רוצה להעלותם מן העולם ואין רשות לס"א לפגוע בהם לפני חזונו. וזה אין לה זמן קצוב לחיות בו, וע"כ היא צוחקת בה ושמהה בה ומוציאה אותה מן העולם. נמצא שבוה שלא ניתן לה זמן, ניתנה רשות לס"א לעשוך אותה.

תו

(מז) ואי תימא דהאי וכר: ואם תאמר, שצד ההוא באה בילד ההוא. כלומר שיש לה גליטה בנשמתו. אינו כן, אלא לוקחת אותה ושמחה עמה, והיא פורחת מן ידיה ונכנסת במקום ההוא של הס"א והיא פוקדת את הילד ההוא, ושמחה עמו וצוחקת בו, ומתאוית לבשר ההוא. עד שלאחר כך לוקח הקב"ה נשמתו, והיא לוקחת גופו, ולאחר כך הכל הוא ברשות הקב"ה.

(מח) ת"ח לא תצא כצאת העבדים: שזאל מהו כצאת העבדים. ומשיב, אלא בשעה שיוצאת מן המאזנים וצד ההוא, בשמחה, רושם אותה הקב"ה וחותם אותה בטבעת אחת, ופורש עליה לבוש יקר שלו, ומי הוא. הוא השם הקדוש הנקרא אלוה. וזה הוא בבגדו בה, דהיינו לבוש יקר של המלך פורש עליה, ואז היא שמורה שלא תהיה נמסרת לעם נכרי, דהיינו לחסידיו אומות העולם ולממזרים תלמידי חכמים כנ"ל, אלא לישראל בלבד.

(דפו"י דף צ"ו ע"ב)

(נא) תו, אזהרותא לבר ה נש אית בהני קראי, וכמה ו עיטין טבין עלאין אינון, בכל מלי דאורייתא, וכלהו ז קשוט, בארץ קשוט, ואשתמודען לגבי חכימין, דידיעי ה ואזלי בארץ קשוט. בזמנא דבעא קב"ה למברי עלמא, סליק ברעותא קמיה, וצייר כל נשמתין דאינון זמינין למיהב בבני נשא לבתר, וכלהו אתציירו קמיה בההוא ציורא ממש, דזמינין למהוי ט בבני נשא לבתר, וחמא כל חד וחד. (נב) ואית מנהון דזמינין לאבאשא ארחייהו בעלמא, ובשעתא דמטא זמנייהו, קרי קב"ה לההיא נשמתא, אמר לה, זילי עולי בדרך פלן. בגוף פלן. אתיבת קמיה, מאריה דעלמא, כ די לי ז בעלמא דא דאנא יתבא ביה, ו ולא איהך לעלמא אחרא, דישתעבדון בי, ואהא מלוכלכא בנייהו. אמר לה קב"ה, מן יומא דאתבריאת, ע"ד אתבריאת למהוי בההוא עלמא. כיון דחמאת נשמתא כך, בעל כרחה נחתת ועאלת תמן.

(נג) אורייתא דיהבת עיטא לכל עלמא חמאת הכי, אזהירת לבני עלמא, ואמרת, חמו כמה חס ז קב"ה עליכו, מרגליתא טבא דהות ליה, זבין לכו למגנא, דתשתעבדון בה בהאי עלמא.

(נד) וכי ימכר איש: דא קב"ה. את ט בתו: דא נשמתא קדישא. ו לאמה: למהוי אמה משתעבדא בנייכו *) בהאי עלמא. במטו מגייכו, בשעתא דמטי זמנא לנפקא מהאי עלמא, לא תצא כצאת העבדים, ו לא תפוק מתטנפא ז בחובין, תפוק בת חורין, ברירה נקיה, בגין דיחדי בה ו מארה ו וישתבח בה ויהיב לה אגר טב,

חלופי גרסאות

ד ל"ג תו. ה מוסיף נש בהאי עלמא. ו ל"ג עיטין. ז ל"ג קשוט. ח ל"ג ואולי בארת. ט ל"ג בבני נשא לבתר. י ל"ג עולי. כ דיליה. ל לעלמא דאנא ביה איהך. מ ואיהך ול"ג ולא. נ מאריכוון. ס מוסיף בתו לאמה. ע ל"ג לאמה. פ מוסיף לא תפוק מלוכלכא בחובין לא. צ ל"ג בחובין. ק מארם. ר ונשתבח.

הסכא

הסולם

מאמר

בי ואהיה מלוכלכת ביניהם. אמר לה הקב"ה, מיום שנבראת על זה נבראת להיות בעולם ההוא, בגוף. כיון שהנשמה רואה כך, יורדת בעל כרחה ונכנסת שם בגוף.

(נג) אורייתא דיהבת עיטא וכר: התורה שנותנת עצה לכל העולם שרואית כן, היא מזהירה לבני העולם ואמרת, ראו כמה מרחם הקב"ה עליכם. מרגלית טובה שהיה לו, דהיינו הנשמה מכר אותה בחנם שתעבדו בה בעולם הזה.

(נד) וכי ימכר איש: זה הקב"ה. את בתו, זו היא נשמה הקדושה. לאמה, להיות אמה משועבדת ביניכם בעולם הזה. בבקשה מכם, שבשעה שגייע זמנה לצאת מעולם הזה, לא תצא כצאת העבדים, לא תצא מטונפת בעינות

(נא) תו, אזהרותא לבר וכו': עוד, יש הזהרות לבני אדם במקראות אלו, וכמה עצות טובות עליונות הם בכל דברי התורה, וכולם אמת בדרך אמת, ונודעות לחכמים היודעים והולכים בדרך אמת. בזמן, שרצה הקב"ה לברוא העולם, עלה ברצון לפניו, וצייר כל הנשמות העתידות להנתן בבני אדם אחר כך, וכולן נצטיירו לפניו בצורה ההיא ממש שעתידות להיות אחר כך בבני אדם, וראה כל אחת ואחת.

(נב) ואית מנהון דזמינין וכר: ויש מהן שעתידות להרע דרכיהם בעולם, ובשעה שהגיע זמנם לרדת לעולם קורא הקב"ה לנשמה ההיא, אמר לה, לכי בואי במקום פלוני בגוף פלוני. השיבה לפניו, רבון העולם, די לי עולם הזה שאני יושבת בו, ולא אלך לעולם אחר, שיעבדו (דפריי דף צ"ו ע"ב *) דף צ"ו ע"א)

בצחצוחי דגנתא דעדן. כד"א טו והשביע בצחצחות נפשך, ודאי כד תפוק ברירה נקיה כדקא יאות.

נה) אבל אם רעה בעיני אדניה, ט כד נפקת מלוכלכא בטנופי חובין, ולא אתחזיאת קמיה כדקא יאות, ווי לההוא גופא, דאתאביד מההיא נשמתא לעלמין. בגין, דכד נשמתין סלקין ברירן, ונפקין נקין מהאי עלמא, כל נשמתא ונשמתא, עאלת בספרא דאחמתא דמלכא, נ וכלהו בשמהן, ואמר דא היא נשמתא דפלניא, זמינת תהא לההוא גופא דשבקת, וכדין כתיב, לו יעדה, בר.

נו) וכד נפקת רעה בעיני אדניה, דקא אסתאבא בחובין, ובטנופא דחטאין, כדין לא יעדה בא. ואתאביד ההוא גופא מינה ואיהי לא אודמנת לגביה בר ההיא א דמארה אתרעי, ב ותב בתיובתא דגופא ג בה, כדין ד כתיב, והפדה. כד"א טו פדה נפשו מעבור בשחת. והפדה, האי איהו בבר נש, דעיטא דיליה, דיפרוק לה, ויתוב בתיובתא, ולתרין סטרין ה קאמר קודשא בריך הוא, והפדה בתיובתא. לכתר דתב בתיובתא, פדה לה מאורחא דגיהנם.

נז) לעם נכרי לא ימשל למכרה. מאן עם נכרי. עלובתא איהי ו נשמתא, דכד נפקת מעלמא, ובר נש אסטי ארחיה בהדה, היא בעאת לסלקא לעילא, גו משריין קדישין, בגין דמשריין קדישין קיימין ז בההוא ארחא דג"ע, ומשריין נוכראין קיימין בההוא ארחא דגיהנם.

חלופי גרסאות

ט ל"ג כד נפקת ; נפקא. ת כלהו. א דמאריה. ב בתאובתא ול"ג ותב. ג ל"ג בה. ד ל"ג כתיב. ה קתני. ו ל"ג נשמתא. ז בהאי.

מסרת הזהר

טו (ישעיה נח) וירא קטו צ"ה תק"ח צח ט"ד שכ"א. ט (איוב לג).

הסכא

של חטאים, או לא יעדה, עם א', כתוב, ונאבד גוף ההוא ממנה, והיא לא נועדת לו. חוץ מנשמה ההיא שאדונה רוצה בה, שהגוף חזר בו בתשובה או כתוב, והפדה, כמש"א, פדה נפשו מעבור בשחת. והפדה, זה טוב על האדם, שהעצה שלו הוא, שיפדה אותה וישוב בתשובה. ולב' צדדים אומר הכתוב והפדה, א' על הקב"ה, והפדה מגיהנם. ב' על האדם, והפדה בתשובה, לאחר שחזר בתשובה, פודה אותם הקב"ה מדרך הגיהנם.

נו) לעם נכרי לא ימשול למכרה ; זואל, מי הוא עם נכרי. ומשריב, נכלמת היא הגשמה, כשיוצאת מן העולם, והאדם נטה מן הדרך, עמה. היא מבקשת לעלות למעלה לתוך תמחנות הקדושות. כי תמחנות קדושים עומדים בדרך ההוא של גן אעדן, ומחנות נכרים, דהיינו מלאכי חבלה, עומדים בדרך ההוא של הגיהנם. זכתה

הסולם

בעונות, תצא בת חורין ברורה ונקיה, כדי שישמח בה אדונה, וישתבח כה, ויתן לה שכר טוב בצחצחות שבגן עדן. כש"א והשביע בצחצחות נפשך. זה ודאי כשתצא הנשמה ברורה ונקיה כראוי.

נה) אבל אם רעה וכי : אבל אם רעה בעיני אדניה, כשיוצאת מלוכלכת בטנוף של עבירות, יאינה נראית לפניו כראוי, אוי לגוף ההוא שנאבד מנשמה ההיא לעולם. משום כשהנשמות עולות ברורות ויוצאות נקיות מעולם הזה, כל בשמך ונשמה נכנסת בספר שבחמת המלך. אצחמתא פירושו חמת, היינו כיס עור שמניחים בו טפרים וטטרות וניירות. וכולן נקובות בשמות, ואמר זו היא הנשמה של פלוני תהיה נועדת לגוף התוא שעובה, ואז כתוב, אשר לו יעדה. עם ו'.

נו) וכד נפקת רעה וכי : וכשיוצאת רעה בעיני אדניה, כי נטמאה בעונות ובטנוף (דפו"ל דף צ"ו ע"א)

נח) זכתה נשמתא, ה וההוא נטירו, ופרישו דלבושא יקירא עלה. כמה משריין קדישין, קא מתעתדן לה, לאתחברא בהדה, ולמיעאל לה לג"ע. לא זכתה, כמה משיירין נוכראין מתעתדן ו למיעל לה בארחא דגיהנם. ואינון משריין דמלאכי חבלה זמינין למעבד בה נוקמין, אתא קרא ואוכת, לעם נכרי לא ימשול למכרה, אלין מלאכי חבלה. בבגדו בה, איהו נטירא, דקודשא בריך הוא עביד לה נטירא, דלא ישלוט בה עם נכרי, בההוא פריסו דנטירו עלה.

נט) ו (ו) ואם לבנו ייעדנה, ת"ח כמה אית ליה לב"נ לאודהרא דלא יסטי ארחוי בהאי עלמא, דאי זכה ב"נ בהאי עלמא, ונטיר לה . לנשמתא כדקא יאות, האי איהו ב"נ דקב"ה אתרעי ביה, ואשתבח ביה בכל ו יומיא, בפמלייא דיליה, ואמר, חמו ברא קדישא דאית לי בההוא עלמא, כך וכך עביד, כך וכך עובדוי ו מתתקנו. (ס) ו וכד האי נשמתא, נפקת מהאי עלמא, זכייא נקייא ברירה, קב"ה אנהיר לה בכמה נהורין, בכל יומא קארי עלה, דא היא נשמתא דפלניא ברי, נ נטירא ליהוי ליה לההוא גופא דשבק.

סא) ודא הוא דכתיב, ואם לבנו ייעדנה כמשפט הבנות יעשה לה, מאי כמשפט הבנות. הכא אית רזא לחכימין, בגו טנרא תקיפא, רקיעא טמירא, אית היכלא חדא, דאקרי היכל אהבה. ותמן אינון ו גנוזין טמירין, וכל נשיקין דרחימו דמלאכא אינון תמן, ואינון נשמתין רחימאן דמלאכא עאלין תמן.

מסרת הזהר

(ט) (שמות כא) ח"ב צו : צה.

חלופי גרסאות

ח ל"ג מן וההוא עד כמה. ט ל"ג למיעל לה. י ל"ג לנשמתא. כ יומא. ל ל"ג מתתקנו. מ כד ; ל"ג וכד. נ ל"ג מן נטירא עד ודא. ס גנויאי.

מאמר

הסולם

הסבא

ומשתבח בו בכל יום בפמליא שלו, ואומר, ראו בן הקדוש שיש לי בעולם ההוא. כך וכך עשה, כך כך מעשיו מתוקנים.

(ס) וכד האי נשמתא וכו' : וכשהנשמה הזאת יוצאת מעולם הזה, זכה נקיה וברורה, הקב"ה מאיר לה בכמה אורות, בכל יום קורא עליה זו היא הנשמה של פלוני בני, שמירה תהיה לגוף ההוא שעזבה.

סא) ודא הוא דכתיב וכו' : וזהו שכתוב, ואם לבנו ייעדנה כמשפט הבנות יעשה לה. מהו כמשפט הבנות. כאן יש סוד לחכמים. בתוך סלע החזק, שהוא עולם הבריאה, ברקיע הנסתר, העליון מכל הרקיעים אשר שם, יש היכל אחד, הנקרא היכל אהבה. שהוא עומד תחת קדש קדשים דבריא ושמ אוצרות נסתרות, וכל נשיקין של אהבת המלך הן שמה, ואלו הנשמות. שהן אהובות המלך נכנסות שם.

כיון

נח) זכתה נשמתא וההוא וכו' : זכתה הנשמה ושמירה ההיא של פרישת לבוש יקר עליה, דהיינו השם אלוה, (כנ"ל אות מ"ח) כמה מחנות קדושות נועדים לה להתחבר עמה ולהביא אותה לגן העדן. לא זכתה, כמה מחנות נכרים נועדים להביאה אל הגיהנם, ואלו המחנות של מלאכי חבלה עתידים לעשות בה נקמות. לזה בא הכתוב, והורה, לעם נכרי לא ימשול למכרה, אלו הם מלאכי החבלה. בבגדו בה, הוא לבוש השמירה, שהקב"ה עושה לה שמירה שלא ישלוט בה עם נכרי בההוא פרישת השמירה עליה, שהוא השם אלוה.

נט) ואם לבנו ייעדנה : בוא וראה, כמה יש לאדם להזהר שלא יטה דרכיו בעולם הזה, שאם זכה האדם בעולם הזה, ושומר את הנשמה כראוי, זה הוא אדם שהקב"ה רוצה בו. (דפו"י דף צ"ו ע"א)

(סב) כיון ^ע דמלכא עאל בהווא היכלא ^פ דמלכא, תמן כתיב, ^צ וישק יעקב לרחל, ^צ וקב"ה אשכח ^ק תמן לההיא נשמתא ^ר קדישא, קדים מיד ונשיק לה, וגפיף לה, ^ש וסליק לה בהדיה, ^ת ואשתעשע בה.

(גג) ודא הוא כמשפט הבנות יעשה לה, כדינא דאבא עביד לברתיה, דאיהי הביבא לגביה, ^א דנשיק לה, וגפיף לה, ויהיב לה מתנן. ^ב כך קב"ה עביד, לנשמתא זכאה בכל יומא, כמה דכתיב כמשפט הבנות יעשה לה.

(סד) היינו דכתיב ^ק יעשה למחכה לו, ^ג כמה דהאי ברתא, אשלימת ^ד עשייה בהאי עלמא. אוף הכי קב"ה אשלים ^ה לה עשייה אחרא בעלמא דאתי, דכתיב, עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו. ^ו והכא כתיב * יעשה לה. ע"כ. ההוא סבא אשתתת, וצלי צלותא. בכה כמלקדמין.

(סה) ואמר ^ה אם אחרת יקח לו וגו', מאי אם אחרת, וכי נשמתא אחרא זמין קודשא בריך הוא לאתבא לצדיקייא בהאי עלמא, ולאו האי נשמתא דאשלימת בהאי עלמא רעותא דמארה, אי הכי לית אבטחותא לצדיקייא כלל. מאי אם אחרת יקח לו.

(סו) פתח ^ז ההוא סבא ואמר, ^ש וישוב העפר על הארץ כשהיה והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה. האי קרא אוקמוה ^ח חברייא, בחרבן בי מקדשא. ^ט וישוב העפר על הארץ כשהיה. הכא איהו מאי דכתיב, ^ת והכנעני או בארץ, כשהיה

חלופי גרסאות

ע דעאל מלכא ; דאעלו תמן. ^פ דתמן ול"ג דמלכא.
 צ ל"ג וקב"ה. ^ק ל"ג תמן. ^ר ל"ג מן קדישא עד וגפיף.
 ש סליק. ^ת אשתעשע. ^א ונשיק. ^ב ל"ג מן כך עד יעשה.
 ג כד האי ; האי ול"ג כמה. ^ד ל"ג מן עשייה עד עשייה.
 ה ל"ג לה. ^ו והא. ^ז ל"ג ההוא סבא. ^ח ל"ג חברייא.
 ט מוסיף ותמן תנינן וישוב.

מסרת הזהר

^צ (בראשית כט) ב"ב פו צ"א. ^ק (ישעיה סד) הקסעה"ז
 ס צ"א. ^ר (שמות כא) ח"ב צח : צט : ח"ג רסת.
 ת"ז ת"ו כב. לב עו : סט ק : ש) (קהלת יב) לך מ
 צ"א. ^ת (בראשית יב) לך כב צ"א.

הסבא

עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחכה לו. וכאן כתוב יעשה לה. לומד גזירה שוה יעשה יעשה. שאף יעשה שבכאן הוא בחי' עין לא ראתה וגו'. ע"כ. זקן ההוא שטח את עצמו על הקרקע והתפלל תפלה. בכה כמקודם.

(סה) ואמר, אם אחרת יקח וגו' : שואל, מה אם אחרת, וכי נשמה אחרת הכין הקב"ה להשיב לצדיקים בעולם הזה, ואין זו אותה הנשמה שהשלימה בעולם הזה רצון אדונה, א"כ אין הבטחה כלל לצדיקים. מהו אם אחרת יקח לו.

(סו) פתח ההוא סבא וכי : פתח זקן ההוא ואמר, וישוב העפר על הארץ כשהיה והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה. מקרא זה העמידו החברים בחרבן בית המקדש, וישוב העפר על הארץ כשהיה, כאן הוא מ"ש, והכנעני

או

מאמר

(סב) כיון דמלכא עאל וכי : כיון שהמלך נכנס בהיכל המלך ההוא, שם כתוב, וישק יעקב לרחל, כזווג דנשיקין שם הוא, והקב"ה מוצא שמה את נשמה הקדושה ההיא, מיד מקדים ונושק אותה ומחבק אותה ומעלה אותה עמו ומשתעשע בה.

(גג) ודא הוא כמשפט וכי : וזה הוא כמשפט הבנות יעשה לה, כדין שהאב עושה לבתו שהיא חביבה לו, שנושק אותה ומחבק אותה ונותן לה מתנות. כך עושה הקב"ה אל הנשמה הזכאה בכל יום. כמ"ש כמשפט הבנות יעשה לה.

(סד) היינו דכתיב וכי : היינו שכתוב, יעשה למחכה לו. כמו שהבת הזאת דהיינו הנשמה, השלימה העשייה בעולם הזה. כך הקב"ה משלים לה עשייה אחרת בעולם הבא. שכתוב,

(דפו"י דף צ"א ע"א * דף צ"ז ע"ב)

ודאי. והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה, מאי והרוח תשוב. דא שכנתא, דאיהי רוח קדישא. כד חמאת כ שכנתא, באינון עשר מסעות דקא נטלא, ולא בעון ל ישראל לאתבא מ בתיובתא קמי קודשא בריך הוא, ושלטא סטרא אחרא על ארעא קדישא, ואוקמוה נ חברייא.

סז) תא חזי, ס רוחא דבר נש זכאה, אתעטר בדיוקנא בג"ע דלתתא, ובכל שבתי ומועדי ע ורישי ירחי, פ מתעטרן רוחי, ומתפשטן, וסלקין לעילא. צ כמה דעביד קב"ה, בההיא נשמתא ק עלאה קדישא לעילא, ה"נ עביד בהאי רוחא. ר לתתא בג"ע ש לתתא, דקא ת סלקת קמיה. ואמר דא א איהי רוחא דפלגניא גופא, ב מיד ג מעטרא ד לה קודשא בריך הוא ה להאי רוחא בכמה עטרין, ואשתעשע ו בה.

סח) ואי תימא, ז דהא בגין רוחא דא, שביק קודשא בריך הוא ח מה דעביד לנשמתא. לאו הכי. אלא שארה כסותה וענתה לא יגרע, ט אלין אינון תלת שמהן עלאין, דעין לא ראתה אלהים זולתך.

סט) וכלהו בעלמא דאתי. ואתמשכו מתמן. חד כ מנייהו שארה, משיכו דנציצו ל ונהירו, דנהיר בארע סתים, מ מזונא דזן כלא, ואקרי יודד בנקודת אלהים. נ שארה בהפוך אתוון, אשר ה', ודא (א) מאשר שמנה לחמו, ודא הוא שארה.

תלופי גרסאות

מסרת הזהר

א (בראשית מט) כ"ב קיט צ"א. כ ל"ג שכנתא. ל ל"ג ישראל. מ ל"ג בתיובתא. נ ל"ג חברייא. ס הרוח. ע וריש. פ מתעטרן ול"ג רוחי. צ וכמה. ק ל"ג עלאה; קדישא עלאה ול"ג לעילא. ר ל"ג לתתא בג"ע. ש לתתא. ת סלקא. א איהו. ב ל"ג מיד. ג מעטרא. ד ליה. ה ל"ג להאי רוחא. ו ביה. ז ל"ג דהא. ח ל"ג מה דעביד. ט תלת אינון אלין. י ואתמשכו. כ ל"ג מנייהו. ל ל"ג ונהירו. מ מוסיף מזונא לן. נ ל"ג שארה בהפוך אתוון. י ל"ג מן מאי עד כד.

הסבא

הסולם

מאמר

הרוח של גוף פלוני. מיד מעטר הקב"ה לרוח הזה בכמה עטרות ומשתעשע בה.

סח) ואי תימא דהא וכי: ואם תאמר שבשביל רוח הזה עזב הקב"ה את מה שעושה לנשמה, אינו כן, אלא שארה כסותה וענתה לא יגרע. אלו הם ג' שמות עליונים שעין לא ראתה אלקים זולתך. שה"ס בינה.

סט) וכלהו בעלמא דאתי וכי: וכולם הם בעולם הבא, שהוא בינה, ונמשכו משם. אחד מהם הוא שארה, הוא המשכה של התנוצצות ואור, שהם אויח ואוי, המאיר בדרך סתום. הוא מזון הון את הכל, ונקרא. הויה בניקוד אלקים, שהוא שם הבינה. שארה בהפוך האותיות הוא אשר ה', אשר, היא בינה, (כנ"ל בראשית א' אות ו') שהיא ה' ראשונה של הויה. וזהו מאשר שמנה לחמו, כי ממנה נמשך המזון. וזה הוא שארה.

כסותה

או בארץ. כשהיה ודאי. שאחר החורבן חזרה הארץ לרשות קליפת כנען כמו שהיה מתחילה. והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה, מהו והרוח תשוב, זו היא השכינה, שהיא רוח הקדוש, בעת שראתה השכינה, באלו עשרה מסעות שנסעה, שישאל אינם רוצים לשוב בתשובה לפני הקב"ה והסטרא אחרא שלטת על ארץ הקדושה, נסתלקה השכינה ושבה אל האלקים. והעמידוהו החברים.

סז) תא חזי רוחא וכי: בוא וראה, רוח של אדם צדיק, מתעטר בצורה בגן העדן התחתון. ובכל שבתות ומועדים וראשי חודשים, מתעטרים הרוחות ופושטים צורתם מג"ע התחתון, ועולים למעלה לג"ע העליון. וכמו שעשה הקב"ה בנשמה הקדושה למעלה (כנ"ל באות ס"ב) כן עושה עם הרוח הזה, שלמטה בגן העדן התחתון, שעלה לפניו, ואמר זה הוא (דפו"י דף צ"ז ע"ב)

(ע) כסותה: פרישו דמלכא. דא משיכו אחרא, דנהיר ונטיר לה תדיר, פרישו דלבושא דמלכא, ע דפרש עלה אלוה. דא פ בבגדו בה תדיר, דלא אתעדדי מינה, והאי איהו כסותה.

(עא) וענתה, מאן איהו. דא משיכו דעלמא דאתי, דביה כלא. יי צבאות איהו, ודא איהו דנהיר בכל נהורין סתימין עלאין ק דאילנא דחיי, ר דביה עונה טמירא, דמתמן נפקת. וכל דא ט בעדונא וכסופא דעלמא דאתי.

(עב) תלתא הני לא יגרע לה, א כד איהי זכאת כדקא יאות. ואי לאו איהי כדקא יאות, הני תלתא גרעאן ב מנה, דלא נ יתעביד לה עטרה אפילו מחד מנייהו, ד תא חזי, מה כתיב, ואם שלש אלה לא יעשה לה, דלא זכאת ה בהו, ויצאה חנם ו אין כסף תפוק מקמיה, ודחיינ לה לבר. אין כסף, לית ז לה כסופא, ולית ח לה עדונא כלל.

(עג) עד כאן אוכיחת. אורייתא, דכל עיטין בה תליין, ויהיבת עיטא טבא לבני נשא. מכאן ולהלאה נהדר למלין קדמאין, בההוא כ נטירו עלאה, דקא פריש עלה קב"ה, בגין דלא תהא לעם נכרי, דהא בגדו בה, ונטירו איהו ז לה תדיר.

(עד) ואם לבנו ייעדנה כמשפט הבנות יעשה לה. אמר ההוא סבא, חברייא, כד תהכון לגבי ההוא טינרא דעלמא סמיך עליה, אמרו ליה, דיזכר ט יומא

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ט ל"ג פרישו דמלכא. ע פרש. פ בגדו. צ דא איהו נהיר. ק אילנא. ר ביה. ש עדונא. ת ל"ג תלתא. א אי איהי לא זכאת כדקא יאות ול"ג מן כד עד הני. ב מניה. ג עביד. ד ל"ג ת"ח. ה להו; בהוא. ו ל"ג אין כסף; אין כתוב. ז ל"ג לה. ח ל"ג לה. ט על כן. י ההיא. כ נהירו. ל ל"ג לה. מ ימא.

הסבא

הסולם

מאמר

זכתה בהם, ויצאה חנם אין כסף. תצא ממנו, ודוחים אותה לחוץ. אין כסף, אין לה כיסוף דהיינו השתוקקות, ואין לה עדון כלל.

(עג) עד כאן אוכיחת וכי: עד כאן הוכיחה התורה, שכל העצות תלויות בה, ונותנת עצה טובה לבני אדם. מכאן ולהלאה, נחזור לדברים הראשונים, בשמירה העליונה היא שפורש עליה, על הנשמה, הקב"ה, כדי שלא תהיה לעם נכרי, כי בגדו בה, ושמירה הוא לה תמיד.

(עד) ואם לבנו ייעדנה וגו': אמר זקן ההוא, חברים, כשתלכו אל סלע ההוא שהעולם סמוך עליו, שהוא ר' שמעון, תאמרו לו, שייזכר יום השלג שזרעו פולים לנ"ב אפנים. ואחר כך תקראו מקרא הוה, והוא יאמר לכם, פירושו. ביאור הדברים. יומא דתלגא, הוא דינין דדכורא הנמשכים משליטת קו השמאל. (כמ"ט) בהקדמת ספר הזהר אות צ"ח בהסולט) זריעה פירושו, הכנת העלמח אור, שבסופו מתהפך העולם

(ע) כסותה, פרישו דמלכא וכי: כסותה, היא הפרישה שפורש עליה המלך, דהיינו לבוש יקר של השם אלוה, (כנ"ל אות מ"ח) זה הוא המשכה אחרת המאירה ושומר אותה, את הנשמה, תמיד. הוא פרישה של לבוש המלך שפורש עליה אלוה. וזה, בבגדו בה, תמיד, שלא נעדר ממנה, וזה הוא כסותה.

(עא) וענתה, מאן איהו וכי: ומה הוא ענתה, זו היא המשכה מעולם הבא, שהיא בינה שבה הכל, הויה צבאות הוא, שהוא השם שבנה"י דבינה, וזה הוא המאיר בכל האורות הסתומים העליונים של עץ החיים, שבו העונה הנסתר, שמשם היא יוצאת. וכל זה בעדון והשתוקקות של עולם הבא. שהוא בינה.

(עב) תלתא הני לא וכי: שלשה אלו לא יגרע ממנה כשהיא זכאת כראוי, ואם אינה כראוי, גורעים ממנה אלו שלשה, שלא נעשה לה עטרה אפילו מאחד מהם. בוא וראה, מה כתוב, ואם שלש אלה לא יעשה לה, דהיינו שלא (דפרי" דף צ"ו ע"ב)

[ח] **דתלגא** [ט] דאזרעו פולין לחמשיין ותרין גוויין, והדר אקריןן האי קרא, והוא יימא לכוון.

עה) אמרו במטו מינך מאן דשארי מלה הוא יימא. אמר לון, ודאי דידיענא דזכאין אתון, ואית לרמזא לכוון רמזא דחכימין, ועל מה דאנא אימא, כד תדכרון ליה סימנא דא, הוא ישלים על דא. השתא אית לומר, מאן הוא דאקרי בן לקודשא בריך הוא.

עו) ת"ח כל * ההוא דזכי לתליסר שניין ולחלאה, אקרי בן לכ"י. וכל מאן

חלופי גרסאות

נ ל"ג ת"ח.

דרך אמת [ח] ר"ל שנמנו חוקנים ונפלו על שם ב"ן וע"י היסב. [ט] שנדרעו קטניות לנ"ב גוויין ודמא לשם ב"ן מ"כ.

הסבא

הסולם

מאמר

שע"י זריעת הפולין נעשה קשר בין המדרגות, שח"ב דעליון נעשו לאו"א והתחתון נעשה ל"ב"ן, וע"כ כמו שו"א נעשה עיי"ז בן לחכמה ובינה, כן נעשה הצדיק בן לז"א. ובוה רמו לר"ש, שיבאר זה לר' חייא ור' יוסי, ויבינו הכתוב ואם לבנו ייעדנה, שהצדיק התחתון נבחן ל"ב"ן אל הקב"ה, כמו ז"א לבינה. (וע"י לעיל בראשית ב' דף קנ"ב ד"ה ביאור).

עה) אמרו במטו מינך וכו': אמרו לו, בבקשה ממך, מי שהתחיל הדבר הוא יאמר. אמר להם ודאי שידעתי שצדיקים אתם, ויש לרמוז לכם רמוז חכמים. ועל מה שאני אומר לפניכם, כשתזכירו אותו, את ר"ש, סימן הוזה, הוא ישלים על זה. דהיינו שישלים דבריו, כי הסבא אינו מבאר להם, למה נקרא התחתון בן אל הקב"ה, וע"י הסימן שנתן, יבאר להם ר"ש את זה, וישלים את דבריו. עתה יש לומר מי הוא שנקרא בן אל הקב"ה.

עו) ת"ח כל ההוא וכו': בוא וראה, כל מי שזכה לי"ג שנים והלאה נקרא בן לכנסת ישראל, שהיא המלכות. וכל מי שהוא מבן עשרים ומעלה, וזוכה בהם, נקרא בן אל הקב"ה ודאי, דהיינו ז"א, כמ"ש בנים אתם לה' אלקיכם. פירושו: יש ב' מיני ג"ר, יש ג"ר הנמשכים מישסו"ת, והם מוחין דנשמה לזו"ן. ורק זו"ן הקטנים המלבישים לז"א מחזה ולמטה, הם מקבלים ג"ר אלו. אבל ז"א עצמו עדיין נשאר בבחי' ו"ק חסר ג"ר. עד שנמשכים לו הג"ר דאו"א עלאין, ואז גם ז"א עצמו משיג ג"ר. והם מוחין דחיה. זו"ן הקטנים, שלהם מספיק גם ג"ר דישסו"ת, שנבחינים שניהם לבחינת מלכות, להיותם מלבישים במקום מחזה ולמטה דז"א, שמקום

ההעלם לגילוי גדול, שהוא כמו זריעת חטים טובים בקרקע, שנעלמים ונרקבים שם, אבל סופם לחזור ולצמוח מאה שערים. (כנ"ל פרשת בא אות נ"ז ע"ש) דאזרעו פולין, פולין היא לשון נפילה, והוא הזריעה של עלית המלכות לבינה, שגרמה לנפילת בינה, ותו"מ מכל המדרגות למדרגה שמתחתיה. נ"ב גוויין, הוא רמו לבחינת בן שהוא אותיות נ"ב. והוקשה לו לסבא, לפרש הכתוב, אם לבנו ייעדנה, על הקב"ה שאיך אפשר לומר בנו של הקב"ה. ואיך אפשר שיהיה בחינת אב וכן במדרגות העליונות ולפיכך שלח אותם לר"ש, שהוא יבאר להם את זה.

ז"ש, כד תהכון לגבי ההוא טנרא וכו' שהוא ר"ש, אמרו ליה, דיזכר יומא דתלגא. דהיינו יום שליטת קו השמאל שדינין שלו מכונים תלגא. דאזרעו פולין לנ"ב גוויין, שאז ע"י קו האמצעי, עלתה המלכות לבינה, (כמ"ש פרשת לך דף י"ג ד"ה ונתבאר ע"ש.) ובינה ותו"מ שלה נפלו לז"א, וכן עלתה המלכות לבינה דזו"ן, ובינה ותו"מ שלהם נפלו לנשמות הצדיקים. ועל ידי העלם הוזה יצאו כל המוחין דזו"ן ובי"ע (כמ"ש בבראשית א' דף ז' ד"ה וכבר) וע"כ מכונה זה זריעת פולין. זריעה מפני שההעלם נעשה אח"כ בעת גדלות לגילוי גדול. פולין על שם נפילת חצאי מדרגות התחתונות מכל מדרגה למדרגה שמתחתיה. ונודע שעליה זו של המלכות לבינה, עשתה קשר בין בינה וז"א שח"ב דבינה נעשו לבחינת או"א לז"א, וז"א נעשה לבן אליהם (כנ"ל פרשת יתרו דף צ' ע"א ד"י בד"ה כבד ע"ש) וז"ש לנ"ב גוויין, שהוא רומז על בן. (דפו"י דף צ"ז ע"ב *) דף צ"ח ע"א)

דאיהו ^ו מבן עשרין שנין ^ע ולעילא זוכי בהו, אקרי בן לקב"ה ודאי ^ג בנימ אתם ליי' אלהיכם.

עז) כד מטה דוד לתליסר שנין, וזכה ^פ בההוא יומא דעאל לארביסר, כדין כתיב, ^ד יי' אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך. מ"ט. דהא מקדמת דנא לא הוה ליה ברא, ולא שראת עליה נשמתא עלאה, דהא בשני ערלה הוה, ובג"כ, אני היום ילדתיך, היום ודאי ^ז ילדתיך. אני, ולא סטרא אחרא, כמה דהוה עד השתא, אני בלחודאי. בר עשרין שנין, מה כתיב בשלמה, ^ח כי בן הייתי לאבי, לאבי ^ק ממש ודאי.

עח) ואם לבנו ייעדנה. בר תליסר ^ר שנין ולהלאה, דהא נפקא מרשו דסטרא אחרא ^ט דאודמנת ליה, מה כתיב כמשפט הבנות יעשה לה. מהו כמשפט הבנות. תנינן, בכל יומא ויומא, חמי קב"ה לההוא ינוקא דקאי ברשו דערלה, ואיהו נפיק מינה, ואתמשך לבי ספרא, ותבר לה, ואזיל לבי כנישתא, ותבר לה. מה עביד קב"ה לההיא נשמתא. אעיל לה ^ת לאדרא דיליה, ויהיב לה מתנו, ונבזבזן סגיאיין. וקשיט לה בקשוטין עלאיין, עד זמנא דאעיל לה לחופה ^א בההוא בר, מתליסר שנין ולעילא.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ג) (דברים יד) לעיל אות יב צ"כ. ד) (תהלים ב) ח"ב קא. קיג. קנח : ח"ג קצא : רג : ה) (משלי ד).
 ס מעשרין ול"ג מבן. ע ולמעלה. פ בהו. צ ל"ג ילדתיך. ק ל"ג ממש. ר ל"ג שנין. ט ואודמנת. ת לחודא. א גו ההוא.

הסבא

הסוים

מאמר

שרתה עליו נשמה העליונה, כי בשני ערלה היה, ומשום זה כתוב, אני היום ילדתיך, היום ודאי ילדתיך. א"נ, ולא הצד האחר, כמו שהיה עד עתה. אבל עתה אני בלבדי. בן עשרים שנה. מה כתוב בשלמה, כי בן הייתי לאבי לאבי ממש ודאי. דהיינו להקב"ה. שהוא בכ' שנים זכה למוחין דחיה, ונעשה על ידיהם בן להקב"ה, דהיינו לז"א.

שמקום זה שייך כולו למלכות. וכן הוא בתחתונים, שאם אדם משיג מוחין דנשמה, הוא מקבל אותם מו"ן הקטנים שהם מקבלים מיסודות. ואם אדם משיג מוחין דחיה הוא מקבל אותם מו"א עצמו. וכשהוא בן י"ג שנה ומעלה מקבל מוחין דנשמה. וכשהוא בן עשרים ומעלה מקבל מוחין דחיה.

עח) ואם לבנו ייעדנה : היינו מ"ג שנים ולהלאה, שאז יוצא מרשות הצד האחר שנודמן לו, מה כתוב, כמשפט הבנות יעשה לה. מהו כמשפט הבנות. ומשיב, למדנו, בכל יום ויום רואה הקב"ה את ילד ההוא העומד ברשות הערלה, והוא יוצא ממנה, ונמשך לבית הספר ומשבר אותה, והולך לבית הכנסת ומשבר אותה. מה עושה הקב"ה לנשמה ההיא. הוא מכניסה אל חדרו, ונותן לה מתנות ומנחות רבות ומקשט אותה בקשוטים עליונים, עד הזמן שמביאה לחופה בבן ההוא, דהיינו שמלבישה בו. מ"ג שנים ולמעלה.

וזה אמרו, כל ההוא זוכי ל"ג שנין ולהלאה אקרי בן לכנסת ישראל. כי אז מקבל מוחין דנשמה מו"ן הקטנים ששניהם הם כנסת ישראל שהיא מלכות. וע"כ נקרא בן אליה. אבל לא לז"א עצמו, כנ"ל. וכל מאן דאיהו מבן כ' שנין ולמעלה זוכי בהו. אקרי בן לקב"ה. כי אז מקבל מוחין דחיה מו"א עצמו המקבל מאו"א עלאיין. וע"כ נקרא בן לז"א דהיינו להקב"ה.

עז) כד מטא דוד זכו : כשהגיע דוד ל"ג שנים, וזכה ביום ההוא שנכנס ליידי, אז כתוב, ה' אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך. מה הטעם. כי מקודם לכן לא היה בן אליו, שלא

עט) אם אחרת יקח לו. הכא ב אית רזא דרזין, לחכימין ג אתמסרי, ואית לאודעא בקדמיתא מלה חדא. ד ת"ה, ביומא דשבתא בשעתא ה דאתקדש ו יומי, נפקי ז נשמתין מגו ה אילני דחיי, ומנשבן ס אינון נשמתין. קדישין לתתאי, ונייחין כ בהו כל יומא דשבתא. ולבתר דנפיק שבתא, ג סלקין כלהו מ נשמתין ומתעטרן בעטרין קדישין ג לעילא. ס אוף הכי, קב"ה אזמין לההוא בר נש, ודא הוא נשמתא אחרת, ואע"ג דדא זמינא ליה, ע נשמתא דהות ליה בקדמיתא, שארה דקדמיתא, כסותה וענתה לא יגרע, כמה דאתמר.

פ) בכה ההוא סבא כמלקדמין, ואמר איהו לנפשיה, סבא סבא, כמה יגעת לאדבקא מלין פ קדישין אלין, והשתא תימא לון ברגעא חדא. ז אי תימא דתיחס עלייהו על אינון מלין ולא תימא ק לון, הא כתיב ו) אל תמנע טוב מבעליו בהיות לאל ידך לעשות.

פא) מאי אל תמנע טוב מבעליו. אלא, קב"ה וכ"י אינון הכא. דהא בכל אתר דמלין דאורייתא אמרין, קב"ה וכ"י אינון תמן, וצייתי לון. וכדין, ההוא אילנא דטוב ורע, בשעתא דאזלין מתמן, וצייתו אינון מלין, ההוא סטרא דטוב אתגבר, ואסתלק לעילא, וקב"ה וכ"י מתעטרן בההוא טוב, ואלין אינון בעליו דההוא טוב. פב) סבא סבא, את אמרת מלין אלין, ולא ידעת אי קב"ה הכא, ואי אלין

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ב איהו. ג אתמסרו. ד ל"ג ת"ת. ה דמקדשי ישראל יומא בבי כנישתא. ו יומא. ז ל"ג נשמתין. ח אילנא. ט מתעטרן ול"ג נשמתין. נ ל"ג לעילא; מוסיף לעילא וכד מתעטרן בההוא סבא אלין אינון בעליו דההוא טיבו ודאי. ס מוסיף ודא אוף. ע ל"ג נשמתא דהות ליה בקדמיתא. פ ל"ג קדישין. צ ל"ג אי. ק ל"ג לון.

(ו שם ג) לך קנג צ"ג.

הסבא

הסולם

מאמר

אותם ברגע אחד. ואם תאמר לחוס עליהם על אלו הדברים ולא תאמר אותם, הרי כתוב, אל תמנע טוב מבעליו בהיות לאל ידך לעשות. פא) מאי אל תמנע טוב מבעליו; מהו הפירוש של אל תמנע טוב מבעליו. ואומר, אלא הקב"ה וכנסת ישראל, שהיא המלכות, הם כאן. כי בכל מקום שנאמרים דברי תורה, הקב"ה וכנסת ישראל הם שם, ומקשיבים להם. ואי עץ ההוא של טוב ורע, שהוא המלכות, בשעה שהקב"ה וכנסת ישראל הולכים משם, ומקשיבים דברי תורה אלו, צד ההוא של הטוב מתגבר ומתעלה למעלה, והקב"ה וכנסת ישראל מתעטרים בטוב ההוא, ואלו הם בעליו של טוב ההוא. וע"כ על הקב"ה וכנסת ישראל נאמר אל תמנע טוב מבעליו.

פב) סבא סבא, את וכי: שוב אמר לעצמה זקן זקן, אתה אמרת דברים אלו, ולא ידעת אם הקב"ה כאן, ואם אלו העומדים כאן הם

עט) אם אחרת יקח לו: מהו אחרת. כאן יש סודי סודות, ונמסרו לחכמים. ויש להודיע תחילה דבר אחד. בוא וראה, ביום השבת, בשעה שנתקדש היום, יוצאות נשמות מתוך עץ החיים, דהיינו ז"א, ואלו הנשמות נושבות לתחתונים, ונחים התחתונים בהן כל יום השבת. שהן סוד נשמה יתירה שצדיקים משיגים ביום השבת. ואחר שיוצא השבת, חוזרות ועולות כל הנשמות ומתעטרות בעטרות קדושות למעלה. אף כך, כאן, הקב"ה מזמין לאדם ההוא ביום השבת נשמה יתירה, וזו היא נשמה אחרת, שעליה אומר הכתוב ואם אחרת יקח לו. ואע"פ שנודמנה לו נשמה זו, הנשמה שהיה לו מתחילה שארה של הראשונה, וכסותה וענתה לא יגרע. שפירושו כמו שנתבאר. (לעיל באות ט"ח)

פ) בכה ההוא סבא וכי: בכה זקן ההוא כבתחילה, ואמר הוא לעצמו זקן זקן, כמה יגעת להשיג דברים הקדושים האלו, ועתה תאמר (דמוי דף צ"ח ע"א)

דקיימי הכא זכאין למלין אלין. לא תדחל סבא, דהא הוית בכמה קרבין דגברין תקיפין, ולא דחילת, והשתא אנת דחיל, אימא מילך, ד דהא ודאי הכא איהו קב"ה וכ"י, וזכאין ש אינון אלין דהכא. ואי לאו ת הכי, לא אערענא בהו, ולא שרינא א באלין מלין. אימא ב מלוך סבא, אימא בלא דחילו.

(פג) פתח ואמר, וי אל"ה גדלת מאד הוד והדר לבשת. יי אל"ה: דא שירותא דמהימנותא, סליקו דמחשבה, ג ועלמא דאתי, ד רזא חדא בלא פרודא. גדלת: דא שירותא, יומא קדמאה, ה ואינון יומין עתיקין, סטרא דימינא. מאד: ו דא הוא סטרא דשמאלא.

(פד) הוד והדר לבשת: אלין תרין בדי ערבות. עד הכא, כיון דמטא לגו אילנא דחיי, ז אתטמו, ולא אסתלק ה למהוי במניינא, בגין ההוא מאד. מאי מאד. שמאלא, ט דכל ענפין דלתתא ובכללא ענפא מרירא חדא. ועל דא אתטמו ההוא אילנא דחיי, ולא בעא למהוי במניינא דא, עד דאהדר כמלקדמין, ושבת בגוונא אחרא.

(פה) ואמר, עטה אור כשלמא דא שירותא (*). דיומא קדמאה. נוטה שמים, הכא כ אתכליל שמאלא, ולא אמר מאד, אתכליל שמאלא בימינא, למהוי נהיר בכללא דשמים. ח המקרה במים עליותיו, הכא נפיק בחדוה ההוא אילנא ג דחיי,

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(י) (תהלים קד) וירא ח צ"ג. ח) (תהלים קד) ב"א רצג צ"א. ד דודאי ול"ג דהא. ש ל"ג אינון. ת ל"ג הכי. א אלין. ב מילך. ג דעלמא. ד חדא רזא. ה מאינון; דאינון. ו בההוא; מההוא. ז אטמו; אתטמו ולא אסתלקו. ח מוסיף ולא בעא למהוי. ט בכל. י מוסיף דאור דיומא. כ אכליל. ל ל"ג דחיי.

מאמר

הסולם

הסבא

(פד) הוד והדר לבשת: אלו הם ב' בדי ערבות, שהם נצח והוד. עד כאן אמר, כיון שהגיע לעץ החיים, שהוא תפארת, נחבא, ולא עלה להיות במנין, משום מאד הזה. מהו מאד. הוא שמאל, שכל הענפים שלמטה שבכללם ענף מר אחד, שהוא סמאל, נכללים בשמאל. וע"כ נחבא עץ החיים ההוא, ולא רצה להיות במנין הזה עד שחזר כבתחילה, ושבת באפן אחר.

הם כדאים לדברים האלו. אל תירא זקן, כי היית בכמה מלחמות עם אנשים גבורים ולא יראת. ועתה אתה מתירא. אמור דבריך, כי ודאי כאן הם הקב"ה וכנסת ישראל, וצדיקים הם אלו שבכאן. ואם לא היה כן, לא פגשתי אותם, ולא התחלתי בדברים האלו. אמור דבריך זקן. אמור בלי פחד.

(פה) ואמר, עוטה אור כשלמה: זהו התחלה של יום הראשון, דהיינו ספירה ראשונה שהוא חסד. נוטה שמים, הוא תפארת הנקרא שמים, וכאן נכלל צד השמאל שהוא גבורה, ואינו אומר מאד. כי נכלל השמאל בימין שיהיה מאיר בכלל השמים שהוא תפארת המקרה במים עליותיו, כאן יצא בחדוה עץ החיים ההוא, שהוא נהר היוצא מעדן, דהיינו ת"ת, ונשרשו בו במימיו אלו שני בדי ערבות.

שהם

(פג) פתח ואמר ה' וכו': פתח ואמר, ה' אלקי גדלת מאד הוד והדר לבשת. ה' אלקי, זהו תחילת האמונה, עלית המחשבה, שהוא חכמה, ועולם הבא שהוא בינה, והם בסוד אחד, בלא פרוד. כי או"י שהם חו"ב, הם תרין רעין דלא מתפרשין לעלמין. גדלת, זהו התחלה, לז"ס תחתונות, יום הראשון, שהוא ספירה ראשונה חסד, והם ימים עתיקים, דהיינו שהיא מקבלת מספירות דעתיק, והיא צד ימין. מאד זה הוא צד שמאל, דהיינו גבורה.

(דפו"י דף צ"ח ע"א *) דף צ"ח ע"ב

ח נהר דנפיק מעדן, ואשתרשו ביה במימוי אינון תרי בדי ערבות, דאינון גדלין
 בבימוי, הה"ד המקרה במים עליותיו. מאן עליותיו. אלין בדי ערבות.
 פו) ודא הוא ס דכתיב, ועל יובל ישלח שרשיו. ודא הוא רוא דכתיב
 י) נהר פלגיו ישמחו עיר אלהים. מאן פלגיו. אלין אינון ע שרשיו. והכי אקרו,ן
 ע עליותיו, שרשיו, פלגיו, כלהו אשתרשו באינון מיין דההוא נהר.
 פז) ה שם עבים רכובו. ז דא מיכאל וגבריאל, אלין ק הם עבים. המהלך
 על כנפי רוח, למיהב אסוותא לעלמא, ודא איהו רפאל. מכאן ולהלאה עושה
 מלאכיו ר רוחות וגו'. סבא סבא, אי כל הני ידעת, אימא ולא תדחל, אימא מילך
 וינהרון מלין דפומך. חדו חברייא, והוו צייתין בחדוה למלוי קדישין. אמר אי
 סבא ט אי סבא, במה עיילת גרמך, עאלת בימא רבא, אית לך לשטטא ולנפקא
 מתמן.

פח) ז) אם אחרת יקח לו, כמה גלגולין עתיקין הכא, דלא ח אתגלון עד
 האידינא, וכלהו קשוט כדקא יאות, דלית לאסטאה מארח קשוט, אפילו כמלא
 נימא. ח בקדמיתא אית לאתערא, נשמתין ב דגירין כלהו, פרחן מגו גנתא דעדן
 בארח סתים, ג כד מסתלקן מהאי עלמא, נשמתהון דקא ד רווחא מגו גנתא דעדן,
 לאן אתר ה תייבין.

פט) : אלא תנינן, מאן דנטיל ואחיד בנכסי גירין בקדמיתא, זכי בהו. ז אוף

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ח ואשתרשו ביה אינון תרי בדי ערבות דאינון גדלין
 במימוי דההוא נהר דנפיק מעדן ודא הוא המקרה.
 נ במיא. ס ל"ג דכתיב. ע ל"ג שרשיו. פ מוסיף עליותיו
 כלומר. צ ל"ג דא. ק ל"ג הם. ר מוסיף רוחות דא
 ת יתגלון ; אתגלו. ב ל"ג דגירין. ג ל"ג
 כד. ד רווחו. ה תבין. ו ל"ג אלא. ז ל"ג אוף הכי.

ט) (ירמיה יז) יתרו אות שמא צ"א. י) (תהלים מז)
 בשלח קיד צ"ט. כ) (שם קד) לעיל אות פה צ"ח.
 ז) (שמות כא) לעיל אות סה צ"ר.

אוריאל משרתיו אש לווהט דא נוריאל. ש ל"ג אי
 כד. ד רווחו. ה תבין. ו ל"ג אלא. ז ל"ג אוף הכי.

הסבא

הסולם

מאמר

מקשיבים בשמחה לדבריו הקדושים. אמר
 לעצמו הסבא, אי זקן אי זקן, במה הכנסת עצמך
 באת בים הגדול יש לך לשוט ולצאת משם.

פח) אם אחרת יקח לו ; כמה גלגולים
 ישנים כאן שלא נגלו עד עתה, וכולם אמת
 כראוי כי אין לנטות מדרך אמת אפילו כמלוא
 חוט השערה. בתחילה יש להעיר, נשמות הגרים
 כולם, פורחות מגן העדן בדרך סתום ומתלבשות
 בגרים. ושואל כשמסתלקים מעולם הזה,
 הנשמות שהרויחו הגרים מגן עדן לאיזה מקום
 הן חוזרות. כלומר, מי מעלה אותן בחזרה
 למקום שיצאו משם. דהיינו לגן עדן.

פט) אלא תנינן מאן וכי : אלא למדנה
 מי שלוקח ואוחז מתחילה בנכסי הגר, שאין לו
 יורשים, זוכה בהם. אף כאן, כל אלו נשמות
 הקדושות

שהם נצח והוד, שהם גדלים במימוי, ז"ש,
 המקרה במים עליותיו. מי הוא עליותיו. אלו
 הם בדי ערבות. נו"ה.

פו) ודא הוא דכתיב וכי : וז"ש ועל
 יובל ישלח שרשיו. וזהו סוד, שכתוב, נהר
 פלגיו ישמחו עיר האלקים. מי הם פלגיו, אלו
 הם שרשיו, דהיינו נצח והוד, וכך נקראים,
 עליותיו שרשיו פלגיו, כולם נשרשו במים
 האלו של ההוא נהר, שהוא ת"ת.

פז) השם עבים רכובו ; זהו מיכאל
 וגבריאל, אלו הם עבים. המהלך על כנפי
 רוח. לתת רפואה לעולם. והו רפאל. מכאן
 ולהלאה, עושה מלאכיו רוחות וגו'. זקן זקן, אם
 כל אלו ידעת, אמור ולא תפחד, אמור דבריך
 זיאיירו דברי פיך. שמחו החברים, והיו
 (דפו"י דף צ"ח ע"ב)

הכי כל אינון נשמתין ן קדישין עלאין, דקא זמין לון קב"ה ם לתתא כדקאמרן, כלהו נפקין לזמנין ידיען. ך בגין לאשתעשעא ם בג"ע, ופגען באינון נשמתין דגיוורין, מאן דאחיד בהו מאלין ם נשמתין, אחיד בהו וזכי בהו, ומתלבשן בהו, וסלקין. וכלהו קיימי בהאי לבושא ונחתו גו גנתא בלבושא דא. בגין דבגנתא דעדן, לא קיימאן תמן, אלא בלבושא, כל אינון דקיימי תמן.

צ) אי תימא, דבגין האי לבושא, גרען אינון נשמתין מכל ענוגא דהוה לון בקדמיתא. ן הא כתיב, אם אחרת יקח לו שארה כסותה ועונתה לא יגרע. בגנתא קיימי בלבושי דא, דקדמן לאחדא בהו וזכי בהו, ם וכד סלקין לעילא, מתפשטן ם מניה, דהא תמן לא קיימן בלבושא.

צא) בכה ן ההוא סבא כמלקדמין, ואמר לנפשיה, סבא סבא, בודאי אית לך למבכי, בודאי אית לך לאושדא דמעין, על כל מלה ומלה, ן אבל גלי קמי קב"ה ושכינתיה קדישא, דאנא ברעו דלבא, ובפולחנא דלהון קאמינא, בגין דאינון בעליו דכל מלה, ם ומתעטרן בהו.

צב) ן כל אינון נשמתין קדישין, כד נחתי להאי עלמא, בגין למשרי ך כל חד על דוכתייהו, דאתחזון בהו, לבני נשא. כלהו נחתי ם מתלבשן באינון נשמתין

חלופי גרסאות

ח ל"ג קדישין. ט ל"ג לתתא; בג"ע דלתתא. י מוסיף וסלקין בגין. כ מוסיף בג"ע דלעילא. ל מוסיף נשמתין דסלקין. מ ל"ג הא. נ ל"ג וכד סלקין. ן ל"ג מניה. ע ל"ג ההוא סבא. פ דהא. צ ואתעטרן. ק דכל. ר ל"ג כל חד. ש ומתלבשן.

הסבא

יש לך לבכות בודאי יש לך לשפוך דמעוה על כל מלה ומלה. אבל גלוי לפני הקב"ה ושכינתו הקדושה, שאני בחפץ לב ובעבודתם אני אומר. משום שהם בעליו של כל מלה, והם מתעטרים בהן.

צב) כל אינון נשמתין וכו': כל אלו הנשמות הקדושות כשיורדות לעולם הזה, כדי שכל אחת תשרה על מקומה הראוי להם, בבני אדם. כולן יורדות מתלבשות באלו נשמות הגרים שאמרנו, וכך נכנסות בורע הקדוש ובמלבוש הזה עומדות להשתעבד מהם בעולם הזה, במצוות ובמעשים טובים, וכשנשתאבו המלבושים מדברי עולם הזה, דהיינו המצוות, אלו נשמות הקדושות נזונות מן הריח שמריחות מן לבושיהן האלו.

פירוש. שהמלבושים מנשמות הגרים נעשו אמצעים בין הנשמות ובין הגוף, והמצות שאדם עושה מגיעים למלבושים, והנשמות מקבלים מזונות מריח שמריחים מן המלבושים וז"ש ובמלבושא דא קיימי לאשתעבדא מנייהו. שהנשמות עצמן גבוהות ואינן משתעבדות

מאמר

הקדושות העליונות, שהקב"ה הזמין אותם לבא למטה, כמו שאמרנו, כולן יוצאות בזמנים ידועים, דהיינו בשבת ויו"ט ור"ח, להשתעשע בגן עדן ופוגשות באלו נשמות הגרים, מי מאלו הנשמות שאוחזות בהן, זוכית בהן, ומתלבשות בהן ועולות. וכולן עומדות בלבוש הזה, ויורדות לגן העדן בלבוש הזה. משום שבגן העדן אינם עומדים שם אלא בלבוש, כל אלו הנמצאים שם. ונמצא, שאותן הנשמות מעלים את נשמות הגרים בחזרה לגן העדן.

צ) אי תימא דבגין וכו': אם תאמר, שבשביל לבוש ההוא, של נשמות הגרים, גורעים לנשמות האלו מכל הענג שהיה להם מתחילה, על זה כתוב, אם אחרת יקח לו שארה כסותה ועונתה לא יגרע. בגן העדן עומדות בלבוש הזה, שקדמו לאחוז בהם וזכו בהם, דהיינו הלבוש מנשמות הגרים, וכשעולים למעלה, מתפשטות ממנו, כי שם למעלה, אין עומדים בלבוש.

צא) בכה ההוא סבא וכו': בכה זקן ההוא כבתחילה, ואמר לעצמו, זקן זקן, בודאי (דפו"י דף צ"ח ע"ב)

דקא אמרן, ה והכי עאלין בזרעא קדישא. ובמלבושא דא, קיימי א לאשתעבדא מנייהו בהאי עלמא. וכד אשתאבן אינון מלבושין ב ממלין דהאי עלמא, אינון נשמתין קדישין, ג אתזנון מריחא דקא אריחא, מגו לבושיהון אלין.

צג) קב"ה כל מלין סתימין דאיהו עביד, עאל לון באורייתא קדישא, וכלא אשתכח ד באורייתא, וההיא מלה סתימא גלי לה אורייתא, ומיד אתלבשא בלבושא אחרא, ואתטמר תמן, ולא ה אתגלי. וחכימין דאינון מליין עיינין, אע"ג דההיא מלה אסתים י בלבושה, חמאן לה מגו לבושה, ובשעתא דאתגלי ההיא מלה עד לא תיעול ז בלבושא, ח רמאן בה פקיחו דעינא, ט ואע"ג דמיד אסתים, לא אתאביד מעיניהו.

צד) כ בכמה דוכתין אזהר קודשא בריך הוא על גיורא, ל דזרעא קדישא, יזדהרון ביה, ולבתר נפיק מלה סתימא מנרתקה. * וכיון דאתגלי אהדר לנרתקה מיד, ואתלבש תמן.

צה) כיון דאזהר על גיורא בכל אינון דוכתין, נפק מ מלה מנרתקה נ ואתגלי, ואמר מ ואתם ידעתם את נפש הגר. מיד עאלת לנרתקה, ואהדרת בלבושה ואתטמרת, דכתיב כי גרים הייתם בארץ מצרים, דחשיב קרא, דבגין דאתלבש מיד, ס לא ע הוה מאן דאשגח בה. בהאי נפש הגר, ידעת נשמתא קדישא במלין דהאי עלמא, פ ואתהניאת מנייהו.

חלופי גרסאות

מסרת הזוהר

ת והני א לאשתאבא ב דלבושין. ג אתהנון ; אתנון. ד תמן ; מוסיף תמן באורייתא. ה גלי. ו מוסיף בלבושה תמן. ז בלבושה ; בלבושיה. ח חמאן. ט ל"ג ואע"ג. י מינייהו. כ ובכמה. ל מוסיף בגין דזרעא. מ מוסיף מלה סתימא. נ ל"ג ואתגלי. ס דלא ; ובגין דלא. ע הות. פ ואשתאבת.

הסבא

הסולם

מאמר

דהיינו ישראל, יהיו נזהרים בו, ושלאחר זה יצא דבר הסתום מנרתיקו, דהיינו מן הכיסוי שלו, ולאחר שנגלה חזר מיד לנרתיקה ומתלבש שם.

משתעבדות ממעשה הגוף, אלא המלבושים שלהן משתעבדות במעשה המצות. וכד אשתאבן אינון מלבושין וכו' : מקבלות הנשמות מריח המלבושים.

צה) כיון דאזהר וכו' : כיון שהזהיר על הגר בכל אלו המקומות, יצא הדבר מנרתקה, ונתגלה ואמר, כי אתם ידעתם את נפש הגר, דהיינו מתוך שהנשמות מלובשות בו כנ"ל, ומיד נכנסת לנרתקה וחזרת ללבושה ומסתתרת שכתוב, כי גרים הייתם בארץ מצרים. שהוא טעם צדדי, והכתוב חושב שמשום שנתלבש מיד לא היה מי שישגיח בה. בנפש הגר הזו, יודעת הנשמה בדברי עולם הזה, ונהנית מהם. להיותה אמצעי בין הנשמה ובין הגוף כנ"ל. וע"כ אומר ואתם ידעתם וגו'.

צג) קב"ה, כל מלין סתימין וכו' ; הקב"ה, כל דברים הסתומים שעושה, הכניסם בתורה הקדושה, והכל נמצא בתורה. ודבר סתום ההוא מגלה אותו התורה, ומיד מתלבשת בלבוש אחר ומסתתרת שם, ואינה מתגלית, והחכמים שהם מלאים עינים, אע"פ שהדבר ההוא נסתתר בלבוש שלו, הם רואים אותו מתוך הלבוש, ובשעה שנתגלה דבר ההוא, מטרים שנכנס בחזרה ללבושו, מטילים בו פקחת עינים, ואע"פ שנעלם מיד, אינו נאבד עוד מעיניהם.

צד) בכמה דוכתין אזהר וכו' : בכמה מקומות הזהיר הקב"ה על הגר, שזרע הקדוש, (דפו"י דף צ"ה ע"ב *) דף צ"ט ע"א)

צו) פתח ז ההוא סבא ואמר, ויבא משה בתוך הענן ויעל אל ההר וגו', ענן דא מאי ק היא. אלא ר דא הוא דכתיב; ו את קשתי נתתי בענן. תנינן, דההוא קשת ם אשלחת לבושו, ויהיב לון למשה, ובההוא לבושא סליק ת משה לטורא ומניה חמא מה דחמא, ואתהני מכלא. עד ם ההוא אתר, אתו אינון חברייא, ואשתטחו קמיה ב דההוא סבא, ובכו ואמרו, אלמלא לא אתינא לעלמא, אלא למשמע מלין אלין מפומך די לן.

צז) אמר ג ההוא ד סבא, חברייא, לאו בגין דא בלחודוי שרינא מלה, דהא סבא כגיני, לאו במלה חדא עביד קיש קיש, ולא קרי, כמה בני עלמא בערבוביא בסכלתנו דלהון, ולא חמאן בארח קשוט באורייתא, ואורייתא קרי ה בכל יומא ו ברחימו ז לגבייהו, ולא בעאן לאתבא רישא.

צח) ואע"ג דאמינא, דהא אורייתא מלה נפקא מנרתקה, ואתחזיאת זעיר, ומיד אתטמרת. הכי הוא ודאי. ובזמנא דאתגליאת מגו נרתקה ואתטמרת מיד, לא עבדת דא, אלא לאינון דידיעין בה, ואשתמודעאן בה.

צט) ן משל למה"ד, לרחימתא, דאיהי שפירתא בחיזו, ושפירתא בריוא, ואיהי טמירתא בטמירו גו ם היכלא דילה, ואית לה רחימא יחידאה, דלא ידעין ביה בני נשא, אלא איהו בטמירו. ההוא רחימא, מגו רחימא דרחים לה עבר

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ג) (שם כד) גח גג צ"א. ט) (בראשית ט) ב"א עה צ"ד. צ ל"ג ההוא סבא. ק האי. ר ל"ג דא. ש אשתלתת. ת. ל"ג משה לטורא. א הכא ול"ג ההוא אתר. ב ל"ב דההוא סבא. ג ל"ג ההוא סבא. ד מוסיף סבא אם אחרת יקח לו. ה ל"ג בכל יומא. ו בנהימו. ז מוסיף לגבייהו דבני נשא. ח ל"ג משל למה"ד. ט היכל ול"ג דילה.

מאמר

הסולם

הסבא

בלגינא קיש קיש קריא. כמה הם בני העולם בבלבול הדעת, ואינם רואים בתורה בדרך אמת, והתורה קוראה אותם בכל יום באהבה אליהם, ואינם רוצים להחזיר ראשם להקשיב אליה.

צח) ואע"ג דאמינא דהא וכו': ואע"פ שאמרת, כי בתורה, יוצא דבר מנרתקה, ונראה מעט מעט, ומיד מסתתר. כך הוא ודאי, ובזמן שנתגלה מתוך הנרתק ומסתתר מיד, אין התורה עושה זה, אלא לאלו שיודעים בה ונודעים בה.

צט) משל למה"ד לרחימתא וכו': משל למה הדבר דומה, לאהובה שהיא יפת מראה ויפת תואר, והיא מסתתרת בסתר בתוך ההיכל שלה. ויש לה אוהב אחד, שבני אדם אינם יודעים בו, אלא הוא מסתתר. אוהב ההוא מתוך האהבה שאוהב אותה, עובר תמיד בשער ביתה, נושא עיניו לכל צד. היא יודעת שאהובה מסבב תמיד שער ביתה, מה עושה, היא פותחת פתח קטן בהיכל ההוא הנסתר, שהיא שם. ומגלה

צו) פתח ההוא סבא וכו': פתח זקן ההוא ואמר, ויבא משה בתוך הענן ויעל אל ההר וגו', שואל, ענן זה מה הוא. ומשיב, אלא זה הוא שכתוב, את קשתי נתתי בענן, למדנו שקשת הזה, שה"ס המלכות בעת שמקבלת ג' גוונים לבן אדום ירוק מג' קוין דו"א, פשטה את לבושיה, שהס ג' גוונים לבן אדום ירוק, ונתנה אותם למשה, ובלבוש ההוא עלה משה אל ההר, וממנו ראה מה שראה, ונהנה מכל כשהגיע הזמן עד מקום הזה, באו אליו החברים, דהיינו ר' חייא ור' יוסי, והשתטחו לפני אותו זקן, ובכו, ואמרו, אם לא באנו לעולם אלא לשמוע דברים אלו מפיו, די לנו.

צז) אמר ההוא סבא וכו': אמר זקן ההוא, חברים, לא משום זה בלבד התחלתי לדבר, כי זקן כמותי לא בדבר אחד עושה רעש, ואינו קורא, לרסס את עצמו. דהיינו לא כטבע אדם ריק שאם יודע איהו דבר עושה רעש ומפרסם עצמו, כמיש (ב"מ פה:) אסתירא (ופו"י דף צ"ט ע"א)

לתרע ביתה תדיר, זקיף עינוי לכל סטר. איהי, ידעת דהא רחמא אסחר תרע ביתה תדיר, מה עבדת, פתחת פתחא זעירא בהווא היכלא. טמירא, דאיהי תמן, וגליאת אנפּהא לגבי רחמא, ומיד אתהדרת ואתכסיאת. כל אינון דהוּ לגבי רחמא, לא חמו ולא אסתכלו, בר רחמא בלחודוי, ומעוי ולביה ונפשיה אזלו אבתרה. וידע דמגו רחימו דרחימת ליה, אתגליאת לגביה רגעא כ חדא, לאתערא כ רחימו ליה. הכי הוא מלה דאורייתא, לא אתגליאת, אלא לגבי רחמא. ידעת אורייתא, ם דהווא חכימא דלכא נ אסחר לתרע ביתה כל יומא, מה עבדת, גליאת אנפּהא ם לגביה, מגו היכלא, וארמיזת ליה ם רמיזא, ומיד אהדרת לאתרה ואתמרת. כל אינון דתמן, לא ידעי, ולא מסתכלי, אלא איהו בלחודוי, ומעוי ולביה ונפשיה אזיל אבתרה. וע"ד, אורייתא אתגליאת ואתכסיאת, ן ואזלת ברחימו לגבי רחמא, לאתערא בהדיה רחימו.

(ק) ז ת"ח, ן ארחא דאורייתא כך הוא, בקדמייתא כד שריא ך לאתגלאה לגבי בר נש, ן ארמיזת ליה ברמיזו, ת אי א ידע טב. ואי לא ידע, שדרת לגביה, וקראת ליה פתי. ב ואמרת אורייתא, להווא דשדרת לגביה, אמרו להווא פתי, דיקרב הכא, ואשתעי בהדיה. ה"ד, ן מי פתי יסור הנה חסר לב וגוי. ג קריב לגבה, שריאת למלא עמיה, מבתר פרוכתא ד דפרסא ה ליה, מלין לפום ארחוי, עד דיסתכל זעיר זעיר, ודא הוא דרשא.

(קא) לבתר, תשתעי בהדיה, מבתר שושיפא דקיק, מלין דחידה, ודא איהו הגדה. לבתר ו דאיהו רגיל לגבה, אתגליאת לגביה אנפין באנפין, ומלילת בהדיה

חלופי גרסאות

מסרת זוהר

י טמירתא. כ ל"ג חדא. ל ל"ג רחימו; לגביה רחימו ול"ג ליה. ן דהווא. נ סחרא. ן לגבי הווא חכימא דליכא. ע ל"ג רמיזא. פ ל"ג ואזלת. צ ל"ג ת"ח. ן אורחהא. ר מוסיף לאתגלאה באתגלייא. ש מוסיף ברעא ארמיזת. ת ל"ג אי. א ידעי טב לא ידעי. ב ל"ג מן ואמרת עד אמרו. ג קריאת לגביה. ד ופרסא. ה ל"ג ליה. ו דרגיל ול"ג דאיהו.

הסבא

הסולם

מאמר

(ק) ת"ח ארחא דאורייתא וכו': בוא וראה, דרך התורה כך היא. בתחילה, כשמתחילה להתגלות לאדם, רומזת אליו ברמז אם יודע, טוב. ואם אינו יודע, שולחת אצלו וקוראת לו פתי, והתורה אמרה לאותו ששלחה אליו, אמרו לפתי הווא שיקרב כאן ואדבר עמו. ז"ש מי פתי יסור הנה וחסר לב וגוי. האדם קרב אצלה מתחילה לדבר עמו מאחרי הפרכת, שפורשת אליו דברים לפי דרכיו, עד שיסתכל מעט מעט. וזהו דרוש.

(קא) לבתר תשתעי בהדיה וכו': אחר כך היא מדברת עמו מאחורי סדין דק דברי חידה, וזהו הגדה. ואחר שנעשה רגיל אצלה, היא

ומגלה פניה אל האובה, ומיד חוזרת ומתכסית. כל אלו שהיו עם האובה, לא ראו ולא הסתכלו, רק האובה לבדו, שמעיו ולבו ונפשו הולכים אחריה, ויודע שמשום האהבה שהיא אוהבת אותו, נתגלית אליו רגע אחד, לעורר האהבה אליו. כך הוא דבר תורה אינה מתגלית אלא לאהבה יודעת התורה שחכם לב ההוא, מסבב שער ביתה בכל יום, מה עשאה, גילתה פניה אליו מתוך ההיכל, ורמזה לו רמו. ומיד חזרה למקומה ונסתרה, כל אלו משם לא ידעו ולא הסתכלו. אלא הוא בלבדו ומעיו ולבו ונפשו הולכים אחריה. ועל כן התורה מתגלה ומתכסה והולכת באהבה אל אוהבה, לעורר עמו האהבה.

(דפוי דף צ"ט ע"א)

כל רוזן סתימין דילה, וכל ארחין סתימין, דהוו בלבאה טמירין, מיומין קדמאין. כדין * איהו ז בר נש שלים, בעל תורה ודאי, מארי דביתא, דהא כל רוזן דילה גליאת ליה, ^ח ולא רחיקת, ולא כסיאת מיניה כלום.

קב) אמרה ליה, חמית מלה דרמזא דקא רמיזנא לך בקדמיתא, כך וכך רוזן הוו, כך וכך ^ט הוא. כדין חמי, ^י דעל אינון מלין לאו לאוספא, ולא למגרע מנייהו. וכדין פשטיה דקרא, כמה דאיהו, דלאו לאוספא ולא למגרע אפילו את חד. ועיד, בני נשא אצטריכו לאודהרא, ולמרדף אבתרא דאורייתא, למהוי רחימין ^כ דילה, כמה דאתמר.

קג) ת"ח ^{טז} אם אחרת יקח לו, גלגולין דמתגלגלן בהאי קרא, כמה רברבין ועלאין אינון, דהא כל נשמתין עאלין בגלגולא. ולא ידעין בני נשא ארחוי דקב"ה, והאיך קיימא טיקלא, והיך אתדנו בני נשא בכל יומא, ובכל עידן, ^ז והיך נשמתין עאלין בדינא, עד לא ייתון להאי עלמא, ^ח והיך עאלין בדינא, לבתר דנפקי מהאי עלמא.

קד) כמה גלגולין, וכמה עובדין סתימין, עביד קב"ה בהדי ^ט כמה נשמתין ^י ערטילאין, וכמה רוחין ^{יא} ערטילאין, ומהו ערטילאין אוליין בההוא עלמא, דלא עאלין לפרגודא דמלכא. וכמה ^{יב} עלמין אתהפך בהו ^{יג} ועלמא דאתהפך בכמה פליאן סתימין. ובני

חלופי גרסאות

ז גבר. ח ל"ג ולא רחיקת. ט הוו. י מוסיף דעלאין דעל. כ לה. ל ונשמתין ול"ג והיך. מ ועאלין ול"ג והיך. נ ל"ג כמה; מוסיף נשמתין כמה. ס ל"ג ערטילאין; ערטיראין. ע ערטיראין נשמתין כמה. פ ל"ג ערטילאין; ערטיראין. ע ערטיראין. פ עלמא. צ עלמא.

מסרת הזהר

פ) (שמות כא) לעיל אות פח צ"ל.

דרך אמת י ערומות.

הסכא

גדולים ועליונים הם. שהרי כל הנשמות באים בגלגול, ובני אדם אינם יודעים דרכיו של הקב"ה, ואיך עומדים המאזנים, ואיך בני אדם נדונים בכל יום ובכל זמן, ואיך הנשמות באות בדין מטרם שבאים לעולם הזה, ואיך באות בדין לאחר שיוצאות מעולם הזה.

קד) כמה גלגולין וכמה וכי: כמה גלגולים וכמה מעשים סתומים עושה הקב"ה עם כמה נשמות ערומות, שאין להם לבוש מתורה ומצות, וכמה רוחות ערומים הולכים בעולם ההוא, שאינם נכנסים למחיצתו של המלך, וכמה עולמות מתהפך להם, דהיינו שמשנתנות בשבילם סדרי המדרגות, הנקראות עולמות. ועולם המתהפך בכמה פליאות סתומות. (כמ"ש וירא דף ס"ג ד"ה פנימיות, ע"ש) ובני אדם אינם יודעים ואינם מסתכלים. ואיך מתגלגלים

הסולם

היא מתגלית אליו פנים בפנים, ומדברת עמו כל סודות הסתומים, וכל דרכים הסתומים, שהיו חבויים בלבה מימים ראשונים. או הוא אדם מושל, בעל תורה, ודאי שהוא אדון הבית, שהרי גילתה לו כל הסודות שלה, ולא הרחיקה ולא כיסתה ממנו כלום.

קב) אמרה ליה חמית וכי: אמרה לו התורה, ראית דבר רמו שרמותי לך בתחילה, כך וכך סודות היו בו, כך וכך הוא. או רואה שעל אלו מלים שכתורה אין להוסיף ואין לגרוע מהם. ואז פשט המקרא הוא כמות שהוא, שלא להוסיף ולא לגרוע אפילו אות אחת. וע"כ בני אדם צריכים להזהר ולרדוף אחר התורה, להיות מן האוהבים שלה, כמו שלמדנו.

קג) ת"ח אם אחרת יקח לו: הגלגולים שמתגלגלים במקרא הזה, כמה (דפו"י דף צ"ט ע"א י) דף צ"ט ע"ב)

נשא לא ידעין, ולא משגיחין, והיך מתגלגלין ^ק נשמתין, כאבנא ^כ בקוספיתא. כד"א, ^צ ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע.

קה) השתא אית לגלאה, דהא כל נשמתין, מאילנא רברבא ^ט ותקיפא ^ח דהוא נהר דנפיק מעדן נפקי. וכל רוחין, מאילנא אחרא זעירא נפקין. נשמה מלעילא רוח ^א מלתתא, ומתחברן כחדא, ^ב כגוונא דדכר ונוקבא. וכד מתחברן כחדא, כדין נהרין נהירו עלאה. ^ג ובחבורא דתרוייהו אקרי נר. ^ד נר יי' ^ה נשמת אדם. מהו נר. נשמה רוח. ^ו ועל חבורא דתרוייהו כחדא אקרי נר, ^ז דכתיב נר יי' נשמת אדם.

קו) נשמה ^ז ורוח: דכר ונוקבא לאנהרא כחדא, ודא בלא דא, לא נהרין, ולא אקרי נר, וכד מתחברן כחדא, אקרי כלא נר. וכדין אתעטף נשמה ברוח, לקיימא תמן לעילא, בהיכלא טמירא, דכתיב ^ה כי רוח מלפני יעטוף. יתעטף לא כתיב, אלא יעטוף. מ"ט. בגין דנשמות אני עשיתי, תמן ^ה לעילא בגנתא ^ט בהיכלא טמירא, אתעטף ואתלבש נשמה ברוח, כמה דאתחזי. קז) וכיון דבהווא היכלא, לא הוי, ולא אשתמש אלא ^כ ברוח ונשמה, ^ז נפש לא אתי ^ט לתמן, אלא מתלבש בהווא רוח ^נ תמן, וכד נחתא לגו ג"ע

חלופי גרסאות

ק ל"ג נשמתין. ד מוסיף והואיל ושריגן לגלאה השתא. ש ותקיף. ת ל"ג דהוא; מההוא. א מתרא. ב ל"ג מן כגוונא עד כדין. ג מוסיף ובחבורא חדא. ד ל"ג נשמת אדם. ה על. ו ל"ג דכתיב. ז רוח. ח מוסיף בגנתא דלעילא. ט ל"ג בהיכלא. י דכיון. כ רוח. ל ל"ג נפש. מ מתמן. נ ל"ג תמן.

מסרת הזוהר

צ) (שמואל א כה) וירא עא צי"א. תק"ח צח ט"ג של"ג. קיא ט"ב של"ח. ק) (משלי כ) ח"ב קיו. ח"ג כח. קנו: ריח: ריט. רלא: רגו. ת"ז בהקדמה ה: יד: ת"ע קל: קלח: קמ: ר) (ישעיה גו) ח"ג רגט: ז"ח גו ט"ד ש"ה.

דרך אמת כ) בכף הקלע.

הסבא

התעטפה הנשמה ברוח, כדי לעמוד שם למעלה בגן עדן העליון בהיכל הנסתר, שכתוב, כי רוח מלפני יעטוף, יתעטף לא כתוב, אלא יעטוף, שפירושו שנוטף אחרים. מה הטעם. משום, שהנשמות אני עשיתי, ששם למעלה בגן עדן העליון, בהיכל נסתר, מתעטפת ומתלבשת הנשמה ברוח, כמו שראוי.

קז) וכיון דבהווא היכלא וכי: וכיון שבהיכל הזה, לא יש, ולא השתמש, אלא בנשמה ורוח, הנפש אינה באה שם, אלא הנשמה מתלבשת שם ברוח ההוא. וכשיורדת לגן עדן התחתון היא מתלבשת ברוח אחר שאמרתי (לעיל אות פ"ט) ברוח ההוא היוצא משם, והיה משם, דהיינו נשמות הגריט. ובכולם הנשמה שורה בעולם הזה, ומתלבשת בהם. דהיינו חן ברוח שלה והן בנשמות הגריט.

הוא

הסולם

מאמר

מתגלגלים נשמות כאבן בכף הקלע. כש"א, ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע.

קה) השתא אית לגלאה וכי: עתה יש לגלות. כי כל הנשמות יוצאות מעץ הגדול והחזק שהוא נהר היוצא מעדן, דהיינו ז"א. וכל הרוחות מעץ אחר קטן יוצאים, שהוא המלכות. נשמה יוצאת מלמעלה, ורוח מלמטה, ומתחברים יחד כעין דכר ונוקבא, וכשמתחברים יחד אז מאירים אור עליון. ובחבור שניהם נקרא נר. שהוא ר"ת נשמה רוח, שכתוב נר ה' נשמת אדם. מהו נר. נשמה רוח. ועל חבור שניהם יחדיו נקרא נר, שכתוב עליהם, נר ה' נשמת אדם.

קו) נשמה ורוח וכי: נשמה ורוח הם דכר ונוקבא. להאיר יחדיו, וזה בלא זה אינם מאירים, וכשמתחברים יחדיו נקרא הכל נר. ואז (דפו"י צ"ט ע"ב)

ו דלתתא, אתלכש בההוא רוחא אחרא דאמינא, ההוא דנפיק ע מתמן, והוה מתמן, ובכלהו שריא בהאי עלמא, ואתלכש פ בהו.

קח) ההוא רוח דנפיק מהאי עלמא, דלא ז אתרכי ולא אתפשט בהאי עלמא. אזלא בגלגולא, ולא אשכח ק נייחא, ר אתי בגלגולא בעלמא, כאבנא בקוספיתא, עד דישכח ו ההוא פרוקא דיפרוק ליה, ת ואייתי ליה בההוא מאנא ממש, א דהוה איהו אשתמש ביה, ודביק ביה תדיר רוחיה ונפשיה, והות בת זוגיה, רוחא ברוחא, וההוא פרוקא בני ליה כמלקדמין.

קט) וההוא רוחא דשבק ב ואתדבק ג בההוא מאנא, לא אתאביד. דהא לית מלה אפילו זעירא בעלמא, דלא הוי ליה אתר ד ודוכתא לאתטמרא ולא תכנשא ה תמן, ולא אתאביד לעלמין. ובג"כ, ההוא ו רוחא דשבק בההוא מאנא, תמן הוא, ז ודאי רדיף בתר ה עקרא ויסודא ו דיליה, דקא נפיק מיניה, ואייתי ליה, ובני ליה בדוכתיה, באתר ו דההוא רוח בת זוגיה, דנפקת בהדיה, ואתבני תמן כמלקדמין. ודא איהו בריה חדתא השתא בעלמא, רוחא חדתא וגופא חדתא.

קי) ואי תימא, ויח דא הוא מה דהוה. הכי הוא אבל לא אתבני, אלא בגין כ ההוא רוחא אחרא דקא שבק בההוא מאנא, * הכא ז אית רוא מ דרוין. בספרא ד חנוך, בנינא דא דאתבני, לא אתבני, אלא נ בההוא רוחא ו אחרא דשביק תמן,

חלופי גרסאות

ס מוסיף דלתתא בהאי עלמא. ע ל"ג מן מתמן עד מהאי עלמא. פ ל"ג בהו. ז אתרכי. ק גיית. ר אפילו. ש ל"ג ההוא. ת ל"ג ואייתי ליה. א דאיהו ול"ג דהוה. ב וארכין. ג באשתו. ד דוכתא. ח ל"ג תמן. ו מנא רוח דשבק בההוא תמן ול"ג הוא. ז ודא. ח מוסיף עקרא דיליה. ט ל"ג דיליה. י דהוה. כ דההוא. ל ל"ג אית. מ מוסיף דרוין בההוא מאנא. נ ההוא. ט ל"ג אחרא.

הסבא

שאינו לו מקום ומעמד להסתתר ולבא שמה, ואינו נאבד לעולם. ומשום זה, רוח ההוא שעזב בכלי ההוא, הוא שם, והוא ודאי רודף אחר השורש ויסוד שלו, שמשם יצא, דהיינו אחר הבעל המת בלי בניס, והוא מביא אותו ובונה אותו במקומו, דהיינו במקום רוח ההוא שהוא בת זוגו, שיצאה עמו, דהיינו באשתו, ונבנה שם כבתחילה. וזה הוא עתה בריה חדשה בעולם, רוח חדש וגוף חדש.

קי) ואי תימא רוח וכי: ואם תאמר, רוח הזה שהוא בבן הנולד, הוא מה שהיה, דהיינו האיש עצמו, ולא הרוח שעזב אצלה בביאה הראשונה, שהוא רק חלק ממנו. ומשיב, כך הוא, אבל לא נבנה בבן הנולד, אלא בכח רוח ההוא האחר שעזב בכלי ההוא, באשתו. כאן יש סוד הסודות, בספרו של חנוך. בנין זה שנבנה, בבן הנולד מן היבוס, לא נבנה אלא בכח רוח האחר שעזב שם בכלי ההוא, דהיינו באשתו

הסולם

קח) ההוא רוח דנפיק וכי: רוח ההוא היוצא מעולם הזה, שלא נתגדל ולא התפשט בעולם הזה, דהיינו שאין לו בניס, הולך בגלגול ואינו מוצא מנוחה, ובא בגלגול בעולם כאבן בכף הקלע, עד שימצא גואל ההוא שיגאל אותו, דהיינו יבס שמיבס את אשתו, ומביא אותו באותו הכלי ממש, שהוא היה משתמש בו והיה דבוק בו תמיד, רוחו ונפשו, והיתה בת זוגו רוח ברות, דהיינו באשתו. וגואל ההוא בונה אותו כבתחילה, דהיינו שמביאו בבן שנולד מן היבמה, שהיא אשתו, והזר לחיי עולם הזה כבתחילה.

קט) וההוא רוחא דשבק וכי: ורוח ההוא שעזב אצלה בביאה הראשונה, כמיש להלן, שהבעל משאיר באשתו את רוחו בביאה הראשונה, ומתדבק בכלי ההוא, דהיינו באשתו, שאינו נעדר ממנה לעולם אפילו לאחר מיתתו, אינו נאבד. כי אין לדבר בעולם אפילו קטן, (דפו"י דף צ"ט ע"ב *) דף ק' ע"א)

משפטים

לה

בההוא מאנא. וכד שארי לאתבנאה, דא משיך אבתריה דההוא רוה דאזיל
ע ערטילאה, ומשיך ליה לגביה, ותמן תרי רוחות דאינון חד. לבתר, פ דא ז איהו
רוח, ודא איהו נשמה, ותררוייהו חד.

קיא) אי ק זכה לאתדכאה כדקא יאות, תרווייהו אינון חד, לאתלבשא בהו
נשמתא אחרא עלאה. כמה דאית לשאר בני עלמא, רוח, דזכאין בהו נשמתין,
אינון דקדמן ואחידן בהו, ורוחא אחרא מלעילא. ונשמתא קדישא אתלבשא בהו.
אוף הכי ט נמי, מדיליה ממש אית תרין רוחין, בגין לאתלבשא בהו נשמה עלאה.
קיב) יהא לדין גופא אחרא, דקא אתבני השתא חדתא, ת ההוא גופא קדמאה
דשבק, מה אתעביד מניה. או האי בריקנייא, א או האי בריקנייא. לפום סכלתנו
דב"נ אשתמע, דהאי קדמאה דלא אשתלים בקדמיתא, אתאביד, הואיל ולא זכה.
אי הכי, למגנא אשתדל בפקודי אורייתא, או אפילו בחד מנייהו. והא אנן ידעינו,
דאפילו ריקנין שבישראל, כלוה מליין מצות ב כרמון. וגופא דא, אע"ג דלא
אשתלים, ג לאתרבאה, ולמזכי ד ולמסגי בעלמא, פקודין אחרנין דאורייתא נטר,
דלא אתאבידו מניה, וכי למגנא ה הוו.

קיג) ו חברייא חברייא, פקיחו עינייכו, דהא אנא ידענא, דהכי אתון ז סברין
וידעין, דכל אינון גופין, ציונין אינון בריקנייא, דלא אית לון קיומא לעלמין. לאו
הכי, וחס לן לאסתכלא באלין מלין.

חלופי גרסאות

ע ערטיראה. פ חד. צ דאיהו וליג דא. ק ייתי; זכי. ר ורוזא. ט ל"ג נמי. ת ל"ג ההוא. א ל"ג או האי בריקנייא.
ב מוסיף כרמון דא. ג לאתדכאה. ד ל"ג ולמסגי. ה הוי. ו ל"ג חברייא. ז סלקן אדעתין.

הסכא

היבוס, גוף ההוא הראשון שעזב, מה נעשה
ממנו. או זה לריק או זה לריק. לפי שכלו של
האדם, משמע, שגוף הראשון הזה שלא נשלם
תחילה, נאבד, משום שלא זכה. אם כן, בחנם
עסק במצות התורה, ואפילו אם עסק רק באחת
מהן, והרי אנו יודעים, שאפילו הריקים
שבישראל מלאים כולם מצות כרמון, וגוף הזה,
אע"פ שלא נשלם להתרבות ולזכות ולגדול
בעולם, הרי מצות אחרות שבתורה שמר, ולא
נאבדו ממנו, וכי לחנם היה.

קיג) חבריא חבריא פקיחו וכו':
חברים חברים, פקחו עיניכם, שהרי יודע אני
שאתם סבורים ויודעים שכל אלו הגופים
מצוינים הם בציונים בחנם, שאין להם קיום
לעולם. אינו כן. וחלילה לנו להסתכל בדברים
כאלו.

פתח

הסולם

שאר

באשתו בביאה הראשונה. וכשהתחיל להבנות,
רוח זה, מושך אחריו את רוח ההוא שהלך ערום,
בלי בנים, ומושך אותו אצלו. ונעשה שם ב'
רוחות שהם אחד. לאח"כ נעשה זה רוח זה
נשמה, ושניהם אחד.

קיא) אי זכה לאתדכאה וכו': אם זכה
להטהר כראוי, נעשו שניהם אחד, שיתלבש
בהם נשמה אחרת עליונה. כמו שיש לשאר
בני העולם, רוח, שהנשמות זוכות בו אלו
שמקדימות ואוזרות בו, דהיינו נשמות הגרים,
ועוד רוח אחר מלמעלה והנשמה הקדושה
מתלבשת בהם בשניהם (כנ"ל אות ק"ז) אף כך,
גם משלו ממש יש שני רוחות, דהיינו רוח עצמו
ורוח שעזב באשתו בביאה ראשונה, כדי
שיתלבש בהם הנשמה העליונה.

קיב) יהא לדין גופא וכו': שואל הרי
יש לזה גוף אחר שנבנה עתה מחדש, על ידי
(דפ"י דף ק' ע"א)

קיד) פתח ה סבא ואמר, ו מי ימלל גבורות יי ישמיע כל תהלתו. מאן הוא בעלמא, דיכיל למללא גבורן, דעביד קב"ה בעלמא תדיר. ההוא גופא קדמאה דשבק, לא אתאביד, וקיומא להוי ליה לזמנא דאתי. דהא עונשיה סבל בכמה זינין, וקב"ה לא מקפח אגרא ו דשום בריין דברא, בר אינון דנפקו מגו מהימנותא דיליה, ולא הוה בהו טב לעלמין. ובר מאינון דלא כרעו במודים, ו דהני קב"ה עביד מנייהו בריין אחרנין, בגין דלא יתבני ההוא גופא דיוקנא דבר נש, ולא יקום לעלמין. אבל הני לאו הכי.

קטו) מה עבד קב"ה. אי ההוא רוח, זכי לאתתקנא בהאי עלמא, בההוא גופא אחרא, מ מה עביד נ קב"ה. ההוא ו פרוקא דקא פריק ו ליה, ההוא רוח דיליה דקא אעיל תמן, ושתף וערב בההוא רוח דהוה בההוא מאנא, ו דאי לא אתאביד, ימה אתעביד, דהא תלת רוחין ז תמן, חד, דהוה בההוא מאנא, ואשתאר תמן. וחד, ההוא דאתמשך תמן דהוה ר ערטילאה. וחד, ההוא דאעיל תמן ההוא פרוקא, ואתערב בהו. למהוי בתלת רוחין אי אפשר. ו ומה אתעביד.

קטז) אלא, כך אינון גבורן עלאין, דעביד קב"ה. ההוא רוחא דאעיל תמן ההוא פרוקא, ביה ו אתלבש ת ההיא נשמתא, באתר דלבושא דגיורי, ו וההוא

תלופי גרסאות

מכרת הזהר

ו (תהלים קו) ב"ב מ צ"א תולדות א צ"ב. ו ל"ג סבא. ו דבריין וליג דשום. ו ולא וליג ובר מאינון. ו הני. ו אתבני. מ ביה יקום ומה עביד קב"ה ת"ח ההוא פרוקא דקא פריק ליה רוח דיליה הא אעיל תמן ושביק ושתף וערב בההוא מאנא וההוא רוחא קדמאה דהוה בההוא מאנא ואתרבק ביה ודאי אשתאר תמן ולא אתאביד ובג"כ ההוא רוחא דשבק בההוא מאנא ואתרבק תמן הוא רדיף בטר עקרא דיליה ויסורא דיליה דקא נפיק מגיה ואייתי ליה ובני ליה בדוכתיה באתר דהות בת זוגיה הא תלת רוחין תמן. נ ליה; וליג קב"ה. ו גופא. ו לההוא וליג ליה. ו ל"ג ודאי ז ל"ג תמן. ו ערטיראה ו ל"ג ומה אתעביד. ו אתלבשת. ו ת ל"ג ההיא. ו מוסיף והוא וההוא.

הסבא

הסולם

מאמר

שהכניס שם, ושיתף וערב באותו רוח שהיה בכלי ההוא, שעזב בה אחיו בביאה הראשונה, ודאי אינו נאבד, ומה נעשה, שהרי ג' רוחות שם א' רוח שהיה בכלי ההוא ונשאר שם: דהיינו שעזב בה אחיו המת, בביאה ראשונה. וא' רוח של אחיו המת עצמו שנמשך שמה, שהיה ערום בלי בניס. וא' רוח ההוא שהכניס שם אותו הגואל, דהיינו היבס, ונתערב בהם. להיות בני רוחות אי אפשר, ומה נעשה.

קטז) אלא כך אינון וכו': אלא כך הם גבורות עליונות שעושה הקב"ה. רוח ההוא שהכניס שמה אותו הגואל, בו מתלבשת הנשמה, במקום הלבוש מנשמות הגרים, ורוח ההוא של המת, הערום בלי בניס, שחזר שמה להבנות מחדש. יהיה לבוש לנשמה העליונה. ורוח ההוא שהיה מתחילה שנשאר בכלי ההוא. דהיינו הרוח שעזב

קיד) פתח סבא ואמר וכו': פתח הזקן מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו. מי הוא בעולם שיוכל לדבר, הגבורות שעושה הקב"ה תמיד בעולם. גוף ההוא הראשון שעזב, אינו נאבד, וקיום יהיה לו לעתיד לבא. כי כבר קבל עונשו בכמה אפנים, והקב"ה אינו מקפח שכר כל בריה שברא, חוץ מאלו שיצאו מאמונה שלו, ולא היה בהם טוב מעולם. וחוץ מאלו שלא כרעו במודים, בתפילת שמונה עשרה, שאלו עושה הקב"ה מהם בריות אחרות, משום שלא יבנה גוף ההוא בצורת בן אדם, ולא יקום לעולם. אבל אלו, שמתו בלי בניס, אינו כן.

קטו) מה עבד קב"ה וכו': מה עושה הקב"ה. אם רוח ההוא זכה להתקן בעולם הזה בגוף ההוא האחר, מה עושה הקב"ה, גואל ההוא שגאל אותו, דהיינו היבס, רוח ההוא שלו (דפו"י דף ק' ע"א)

רוחא ג ערטילאה, דתב תמן לאתבנאה, להוי לבושא לנשמתא עלאה. וההוא רוח דהוה בקדמיתא, דאשתאר בההוא מנא, פרח מתמן. וקב"ה אומין ג ליה אתר, בגו ד רזין ג] כוין דטנרא, דבתר כתפוי דג"ע, ואתמר תמן. ה ואסתלק לההוא גופא קדמאה, דהוה בקדמיתא. ובההוא רוח יקום ו ההוא גופא, ודא איהו חד דאינון תרין, דקא ז אמינא.

קיו) ה אבל ההוא גופא, עד דלא יקום, עונשיה סגיא דהא בגין דלא זכה ל'אתרבאה, נחתי ליה לגו אדמה, דסמיך לארקא. ואתדן תמן. ולבתר סלקין ליה להאי תבל. השתא נחית, והשתא סליק, הא סליק, והא נחית, לית ליה ה] שכיכו בר בשבתי, וביומין טבין וברישי ירחי.

קיה) ואלין דמיכין באדמת עפר, * אדמת, מאדמה. עפר מתבל. וועל אלין כתיב, ה) ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלה לחרפות ולדראון כ עולם. אי זכה ההוא רוחא ג ערטילאה, דתב כמלקדמין, לאתתקנא. זכאה איהו, דהא ההוא רוחא ה דאתמר ביה, דאתמר בטנרא, יתתקן בההוא גופא ג קדמאה. ועל אלין כתיב אלה לחיי עולם ואלה לחרפות וגו'. כל אינון דלא ה זכו לאתתקנא. קיט) ואלין אינון גבורן עלאין, דמלכא ע עלאה קדישא, ולא אתאביד כלום.

חלופי גרסאות

ב ערטיראה. ג לה. ד ל"ג רזין. ה ואסתכל. ו ל"ג ההוא גופא. ז מוסיף אמינא לעילא. ח ל"ג אבל. ט לאתדכאה. י ואל. כ ה"ג בד"א; מוסיף עולם כל אלין דלא זכו לאתתקנא אבל. ל ערטיראה. מ ל"ג דאתמר ביה. נ ל"ג קדמאה. ס זכין; זכי (ד"א). ע ל"ג עלאה.

מסרת הזהר

ת) (דניאל יב) נח עד צ"א.

דרך אמת ג] חלון הסלע שאחורי הג"ע. מ] השקט

הסבא

הסולם

מאמר

קיה) ואלין דמיכין באדמת וכר: ואלו הם הישנים באדמת עפר, אדמת נקרא על שם שהוא מאדמה, עפר נקרא על שם שהוא מתבל, ועל אלו כתוב, ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלה לחרפות ולדראון עולם, אם רוח ההוא הערום זכה, דהיינו הרוח של המת בלי בניס, כי חזר לעולם הזה כבתחילה, דהיינו בבן הנולד מן היבוט, להתתקן הוא זכאי. כי רוח ההוא, שעזב בביאה הראשונה באשתו, שאמרנו בו, שנשתתר בסלע (לעיל אות קט"ז) יתתקן בגוף ההוא הראשון, שהניח המת בלי בניס. (כנ"ל אות קט"ו) ועל אלו כתוב, אלה לחיי עולם ואלה לחרפות וגו' דהיינו כל אלו שלא זכו להתתקן.

קיט) ואלין אינון גבורין וכר: ואלו הם גבורות עליונות של מלך העליון הקדוש, שלא נאבד כלום, אפילו הבל פה יש לו מקום ומעמד

שעזב בה בעלה המת, בביאה הראשונה, פרח משם, והקב"ה מזמין מקום בתוך סוד החלון שבסלע שלאחר כתפיו של הגן עדן ונסתר שמה, והוא עולה לגוף ההוא הראשון של המת בלי בניס שהיה לו מתחילה, וברוח ההוא יקום גוף ההוא לתחיית המתים, והוא אחד שהם שנים, שאמרתי (לעיל אות ט"ו).

קיו) אבל ההוא גופא וכר: אבל גוף ההוא, עד שלא יקום לתחייה, עונשו גדול, כי משום שלא זכה להתגדל בבניס, מורידים אותו לתוך אדמה הסמוך לארקא, שז' ארצות יש, ארץ אדמה גיא נשיה ציה ארקא תבל (בראשית ב' אות ל"ו), ונדון שם, ואח"כ מעלים אותו לתבל הזה, שאנו נמצאים בו. עתה יורד בחזרה לאדמה, ועתה עולה, הנה עולה והנה יורד, אין לו מנוחה חוץ בשבתות ובימים טובים ובראשי חודשים.

(דפו"י דף ק' ע"א *) דף ק' ע"ב)

אפילו הבל דפומא אתר ודוכתא אית ליה, וקב"ה עביד פ מינה מה דעביד. ואפילו מלה דבר נש, ואפילו קלא, לא הוי בריקנייא, ואתר ודוכתא אית ז להו לכלא. (קכ) האי דאתבני השתא, ונפק לעלמא בריה חדתא, לית ליה בת זוג. וע"ד לא מכריזי, דהא בת זוגיה אתאבידת מניה, בת זוגיה דהות ק ליה, אתעבידת אמיה, ואחוה אבוה.

קכא) סבא סבא, מה עבדת, ר טב הוה לך שתיקא, סבא סבא, ו הא אמינא דעאלת בימא רבא, בלא חבלין, ובלא דגלא, מה תעביד. אי תימא ת דתסלק לעילא, לא תיכול. אי תימא דתיחות לתתא, הא עמקא דתהומא רבא, מה תעביד. אי סבא א אי סבא, לא אית לך לאהדרא לאחורא. בעדנין אלין, לא הוית, ולא אתרגילת, לאתחלשא בתוקפך, ב דהא ידעת, דבר נש אחרא בכל דרא דא, לא עאל ג בארבא בעמיקא דא דאנת תמן.

קכב) בריה ז דיוחאי ידע לאסתמרא ארחוי, ואי עאל בימא עמיקא, אשגח בקדמיתא, היך ה יעבר בזמנא חדא, ו וישוטט בימא, עד לא ייעול ואנת סבא, לא אשגחת בקדמיתא. השתא סבא, הואיל ואנת תמן, ז לא תחלש בתוקפך, לא תשובק כל ארחך, למשטטא לימינא ולשמאלא, לארכא ולפתייא, לעמקא ולרומא, לא תדחל. ח סבא סבא, ו אתתקף בתקפך, כמה גברין תקיפין תברת בתקפיהון, וכמה קרבין נצחת.

חלופי גרסאות

פ מניה. צ ליה. ק ל"ג ליה. ר ל"ג טב הוה לך שתיקא. ש הוא. ת דתסתלק. א ל"ג אי. ב הא. ג באורא. ד דיוחאי. ה יעביד. ו וישוטט; וישוטט טב. ז ל"ג לא תחלש בתוקפך. ח ל"ג סבא; ל"ג סבא סבא. ט אתקף.

הסבא

הסולם

מאמר

העומק של תהום הגדול. מה תעשה. אי סבא. אי סבא, לא יש לך לחזור לאחור. בזמנים כאלה לא היית ולא התרגלת להתחלש בתוקפך. כי ידעת שכל אדם אחר. בכל דור הוה. לא נכנס באניה בעמקות הוה שאתה שמה.

ומעמד, והקב"ה עושה ממנו מה שעושה. ואפילו מלה של אדם. ואפילו קול, אינם לריק, ומקום ומעמד יש לכל.

קכב) בריה ז דיוחאי ידע וכי: בנו של יוחאי, דהיינו ר"ש, יודע לשמור דרכיו, ואם נכנס בים עמוק, משגיח מתחילה מטרם שנכנס, איך יעבור בפעם אחת, וישוטט בים. ואתה זקן לא הסתכלת בתחילה. עתה זקן, כיון שאתה שם, לא תחלש בתוקפך. לא תעזוב בכל דרכך לשוטט לימין ולשמאל, לאורך ולרוחב, לעומק ולרום, אל תירא. זקן זקן, התחזק בגבורתך, כמה גבורים חזקים שברת בגבורתם, וכמה מלחמות נצחת.

קכ) האי דאתבני השתא וכי: זה שנבנה עתה, דהיינו המת בלי בנים שנתגלגל בבן הנולד מן היבוס, ויצא לעולם בריה חדשה, אין לו בת זוג, ועל זה אינם מכריזים על בת זוגו קודם שנולד, כי בת זוגו נאבד ממנו, הבת זוג שהיתה לו נעשית אמו, ואחיו נעשה אביו.

קכא) סבא סבא מה וכי: אמר לעצמו, זקן זקן, מה עשית, שתיקה היתה טובה לך, זקן זקן, הרי אמרתי שנכנסת בים הגדול בלי חבלים ובלי דגל. מה תעשה. אם תאמר שתעלה למעלה, לא תוכל. אם תאמר שתרד למטה, הרי (דפו"י דף ק' ע"ב)

קכג) • בכה, כ פתח ואמר, א) צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתנתו וביום שמחת לבו. האי קרא אוקמוה, והכי הוא. אבל צאינה וראינה, וכי מאן יכיל למחמי במלך שלמה, דהוא מלכא דשלמא דיליה, והא סתים ג הוא, מכל חילי מרומין ה דלעילא, בההוא אתר, א) דעין לא ראתה אלהים זולתך. ואת אמרת צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה. ותו, דהא כבוד דיליה, כלהו ז מלאכי עלאי שאלי ואמרי, איה מקום כבודו.

קכד) אלא, מה דאמר צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה, בעטרה כתיב, ולא כתיב ובעטרה ה דכל מאן דחמי ההוא עטרה, חמי נעם מלכא דשלמא דיליה. שעטרה לו אמו, הא תנינן, קרי לה בת, וקרי לה אחות, קרי לה אם, וכלא איהו, וכלא הוי, מאן דיסתכל וינדע בהאי, ינדע חכמתא יקרא.

קכה) השתא מה אעביד, אי ו אימא, רוא סתימא דא, לא אצטריך לגלאה. אי לא אימא, ישתארו זכאין אלין, יתמין מהאי רוא, נפל ה ההוא סבא על אנפוי, ואמר, א) בידך אפקיד רוחי פדית אותי יי אל אמת. מאנא דהות לתתא, היך יתעביד לעילא, ז בעלה דהוה לעילא, היך יתהפך והוה לתתא. בת זוגיה אתעבידת אמיה. תוהא על תוהא. אחוה אבוה. אי אבוה דקדמייתא, יפרוק ליה, יאות, אבל אחוה דליהוי אבוה, וכי לא תוהא ק איהו דא. עלמא בהפוכא איהו. ודאי עלאין לתתא, ותתאין לעילא.

מסרת הזהר

א) (שיר ג) יתרו את שנו צ"ק. ב) (ישעיה סד) הקסה"ז ס צ"א. ג) (תהלים לא) ח"ב קיט : ח"ג לג. פה. קיט. רכב. :

חלופי גרסאות

י ל"ג בכה. כ ל"ג פתח. ל ל"ג הוא. מ לעילא. נ ל"ג מלאכי עלאי. ס ל"ג דכל. ע תימא. פ ל"ג ההוא סבא. צ בעלמא. ק ל"ג איהו.

מאמר

הסולם

הסבר

והכל הוא בה. מי שיסתכל וידע בזה במלכות, ידע חכמה יקרה.

קכה) **השתא מה אעביד וכי** : אמר הזקן לעצמו, ועתה מה אעשה, אם אומר, סוד סתום זה אין צריך לגלותו. אם לא אומר ישארו צדיקים אלו יתומים מסוד הזה. נפל זקן ההוא על פניו, ואמר, בידך אפקיד רוחי פדית אותי ה' אל אמת. הכלי שהיה למטה דהיינו היבמה שהיתה מקודס אשתו של המת בלי בניו, והיתה למטה ממנו, איך יעשה למעלה, שיהיה אמו. בעלה, דהיינו המת בלי בניו, שהיה למעלה ממנה, איך יתהפך והיה למטה. שנעשה בנה. בת זוגו נעשה לאמו. פליאה על פליאה, אחיו הוא אביו. אם אביו של הראשונה, דהיינו אשתו, היה גואל אותו, שהיה מיבס את אשתו, היה יפה, אבל אחיו שיהיה אביו. וכי אין זה פליאה, ודאי עולם הפוך הוא. עליונים למטה ותחתונים למעלה.

אלא

קכג) **בכה פתח ואמר וכי** : בכה פתח ואמר, צאנה וראנה בנות ציון במלך שלמה בעטרה וגוי. מקרא זה העמידהו, וכך הוא, אבל צאנה וראנה, וכי מי יכול לראות במלך שלמה, שהוא המלך שהשלום שלו, דהיינו ז"א, והרי הוא סתום מכל צבאות מרומים שלמעלה במקום ההוא. דעין לא ראתה אלקים זולתך. שהוא בינה, ואתה אמרת צאנה וראינה בנות ציון במלך שלמה. ועוד, הרי כבוד שלו, כל מלאכים העליונים שואלים ואומרים, איה מקום כבודו. דהיינו ההסתר, ומהו השבח של צאנה וראינה.

קכד) **אלא מה דאמר וכי** : ומשיב, אלא מה שאמר, צאנה וראינה בנות ציון במלך שלמה כתוב בעטרה, ולא כתוב ובעטרה, שכל מי שרואה עטרה היא שהיא המלכות, רואה הנעם של המלך שהשלום שלו. שעטרה לו אמו. היינו המלכות המקפת את ז"א, שלמדנו קורא לה בת וקורא לה אחות וקורא לה אם. והיא הכל,

(דפו"י דף ק' ע"ב)

קכו) אלא, ט) להוא שמיה די אלהא מברך מן עלמא ועד עלמא די חכמתא וגבורתא דיליה היא. והוא מהשנא עדניא וזמניא וגוי ידע מה בחשוכא ונהורא עמיה שרא. תא חזי, מאן דשרי בנהורא, לא יכיל לאסתכלא ולמחמי בחשוכא. אבל קב"ה לאו הכי, * ידע מה בחשוכא, אע"ג דנהורא עמיה שרא. מגו נהורא, אסתכל בחשוכא, וידע כל מה דתמן.

קכז) ה) הכא, אית לאקדמא בקדמיתא, מלה חדא, דאמרו קדמאי, באינון חזוי ליליא. ט) דתנן, מאן דאתי על אמיה בחלמא, ת יצפה לבינה. דכתיב, ה) כי אם לבינה תקרא, הכא אית לאסתכלא, אי בגין דאיהי אם יאות, והוה ליה למכתב הכי, דמאן דחמא אמיה בחלמא, יזכי לבינה. אבל מאן דאתי על אמיה אמאי. קכח) אלא רזא עלאה א) איהו, בגין ב דאתהפך וסליק מתתא לעילא. ברא הוה בקדמיתא, כיון דסליק לעילא, אתהפך אילנא, ג ואתעביד איהו מעלמא עלאה, ד ושליט עלה, וזכי לבינה.

קכט) בקדמיתא כד סליק אינש ל"ג ה) שנין, מה כתיב, ה) יי אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך, כדין איהו לתתא מינה. כיון דסליק עלה, האי איהו מעלמא עלאה. דהא אסתלק בדרגא דיוסף, ודא ו) ודאי זכי לבינה. קל) אוף הכי האי מאנא, בקדמיתא איהו הוה בדרגא דיוסף, ז בעל אילנא תתאה, קיימא ברעותיה, ושליט עליה, דהא כל נוקבא, בדיוקנא דנוקבא אילנא

חלופי גרסאות

ר ל"ג הכא. ט דאמרי. ת יזכי. א ל"ג איהו. ב דאתהפך לעילא דסליק מתתא לעילא; דאתהפך מתתא לעילא. וסליק [ג"א לסליק]. ג ואתעבר. ד דשליט. ה מוסיף שנין ולעילא. ו ל"ג ודאי. ז בעי לקיימא אילנא תתאה ברעותיה.

מסרת הוהר

ד) (דניאל ב) וישלח סו צ"ב. ה) (משלי ב) ח"ב קעו: ח"ג רצ. רצא. ת"ז בהקדמה ב. יב. תכ"א נג. סה צו. סט קו: ו) (תהלים ב) לעיל אות עז צ"ד.

הסבא

אלא סוד עליון הוא, שהוא משום שהתהפך ועלה ממטה למעלה, בן היה תחילה, דהיינו למטה ממנה, כיון שעלה למעלה, שבא עליה, נתהפך האילן, והוא נעשה מעולם העליון ושולט עליה, וזוכה לבינה.

קכט) בקדמיתא כד סליק וכי: ומפרש דבריו, בתחילה, כשעלה אדם ל"ג שנים, מה כתוב, ה' אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך. שנעשה בן אל המלכות, והמלכות היא אמו. ואז הוא למטה ממנה, כיון שעלה עליה, שנעשה בעלה, זה הוא מעולם העליון, ד"א, כי עלה למדרגת יוסף, שהוא יסוד דז"א, וזה ודאי זכה לבינה. כמו ד"א שיש לו מוחין דבינה.

קל) אוף הכי האי וכי: אף כן כלי הוה, שהוא אשת המת, בתחילה היה הוא, בעלה המת, במדרגת

מאמר

קכו) אלא להוא שמיה וכי: אלא להוא שמיה די אלהא מברך מן עלמא ועד עלמא די חכמתא וגוי ידע מה בחשוכא ונהורא עמיה שרא. בוא וראה, מי שהוא במקום האור, אינו יכול להסתכל ולראות בחושך. אבל הקב"ה אינו כן, יודע מה בחשך אע"פ שהאור שורה עמו. מתוך האור מסתכל בחשך, ויודע כל מה שיש שם.

קכז) הכא אית לאקדמא וכי: כאן יש להקדים בתחילה דבר אחד שאמרו הראשונים באלו מראות הלילה. שלמדנו מי שבא על אמו בחלום יצפה לבינה, שכתוב, כי אם לבינה תקרא. כאן יש להסתכל, אם משום שהוא אם, ע"כ יצפה לבינה, יפה הוא, אלא שהיה לו לכתוב כך, שמי שראה את אמו בחלום יזכר לבינה, אבל מי שבא על אמו, למה זה.

קכח) אלא רזא עלאה וכי: ומשרי,

(דפו"י דף ק' ע"ב * דף ק"א ע"א)

תתאה קיימא. כיון דאיהו לא בעא לקיימא בההוא דרגא דיוסף, ולא אתקיים לשמשא ביה, ולאפשא בעלמא, ולמעבד תולדין, כדין נחית לתתא, ואתעבידת איהי אמיה. וההוא פרוקא, ירית ירותא דיוסף, דהוה הוא בקדמיתא ואיהו נחית לתתא.

קלא) כיון דנחית לתתא, כדין אתקיים ביה, יי אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך. אתהפך אילנא, מה דהוה תחותיה ואיהו שליט עליה, אתהדר ושליט הוה אילנא עליה, ואיהו נחית נחית לתתא. כיון דאיהו נחית לתתא, ההוא דירית ירותא אתר דיוסף, אבוי אקרי, ואבוי הוי ודאי, כלא איהו על תקוניה ודאי כדקא יאות.

קלב) בקדמיתא הוה מעלמא דדכורא, והא אתעקר מתמן, והשתא איהו מעלמא דנוקבא. ומה דהוה איהו שליט עלה, שלטא איהי עליה, ואתהדר למהוי בעלמא דנוקבא. ועל דא לית ליה זוג כלל. ולא מכריזי עליה, על נוקבא. דהא מעלמא דנוקבא אתהדר איהו.

קלג) וההוא גופא קדמאה דשבק, אלמלא ינדעון ויסתכלון בני עלמא, צערא דאית ליה, כד יתעקר מעלמא דדכורא, ואתהדר לעלמא דנוקבא. ינדעון, דהא לית צערא בעלמא, כההוא צערא. בת זוג לית ליה, דהא לא קיימא באתר דדכורא.

וזלופי גרסאות

ח איהו. ט ל"ג ודאי.

הסכא

הסולם

מאמר

קלב) בקדמיתא הוה מעלמא וכיון בתחילה היה מעולם הזכר, בבחינת יוסף, והוא נעקר משם, ועתה הוא מעולם הנקבה, שהוא המלכות. ומה שהיה הוא שולט עליה, שולטת עתה היא עליו, והוחזר להיות בעולם הנקבה. וע"כ אין לו בת זוג כלל, ואין מכריזים עליו על נקבה, כמו שמכריזים על כל אדם בטרם שנולד, בת פלוני לפלוני. כי הוחזר לעולם הנקבה.

קלג) וההוא גופא קדמאה וכיון: וגוף ההוא הראשון שעוב, המת בלי בניס, אם היו יודעים ומסתכלים בני העולם, הצער שיש לו בעת שנעקר מעולם הזכר ומוחזר לעולם הנקבה היו יודעים שאין צער בעולם כצער ההוא, בת זוגו אין לו, משום שאינו עומד במקום הזכר. אין מכריזים עליו על נקבה, משום שהוא מעולם הנקבה. ואם יש לו בת זוג, הוא ברחמים על ידי תפלה, הוא נפגש עם נקבה, שעד עתה, לא היה לה בן זוג. ועל זה למדנו, אולי יקדמנו

אחר

במדרגת יוסף, שהוא יסוד דדיא, דהיינו הבעל של אילן התחתון, שהוא מלכות, שנשמעת לרצונו ושולט עליה, כי כל נקבה עומדת בצורת הנוקבא, שהיא אילן התחתון, שהיא מלכות. כיון שהוא לא רצה להתקיים במדרגת יוסף, ולא נתקיים לשמש בו, ולהרבות בעולם ולעשות תולדות, ומת בלי בניס, אז ירד למטה, שמתגלגל בבן הנולד מן היבוס, והיא, אשתו, נעשית אמו. וגואל ההוא, דהיינו היבס, ירש ירושת יוסף שהיה הוא אחיו, בתחילה, והוא ירד למטה, שנתגלגל בבן הנולד.

קלא) כיון דנחית וכיון: כיון שירד למטה אז נתקיים בו, ה' אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך, שנעשה בן אליה, נתהפך האילן, מה שהיה למטה והוא היה שולט עליה, כבעל על אשתו, כיון שהוא ירד למטה, שנתגלגל בבן הנולד מן היבוס, ההוא, שירש ירושת מקום יוסף, דהיינו אחיו היבס, נקרא אביו, ואביו הוא ודאי, הכל הוא ודאי על תקונו כראוי.

(דפו"י דף ק"א ע"א)

לא מכרזי . עליה, על נוקבא, דהא מעלמא דנוקבא איהו. ואי אית ליה בת זוג,
 כ הוי ברחמי, אערעט ז בהדי נוקבא, דעד כען לא אית לה כ בר זוג. ועל זא
 תנינן, דילמא יקדמנו אחר ברחמים. אחר תנן. וכלא איהו על תקוניה.
 קלד) ועל דא כתיב וכת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה ושבה
 אל בית אביה כנעוריה. ובת כהן, הא אוקימנא מלה ז דא. אלמנה, מההוא גופא
 קדמאה. וגרושה, דלא עאלת לפרגודא דמלכא, דכל אינון דלא קיימי בעלמא
 דדכורא, לא אית כ להו ביה חולקא. הוא אשתמיט ואעקר גרמיה מעלמא דדכורא,
 לא אית ליה חולקא ביה, ועל דא איהי גרושה. וזרע אין לה, ע דאי הוה לה זרע,
 לא אתעקר מניה, ולא הוה נחית לעלמא דנוקבא.
 קלה) ושבה אל בית אביה, מאן בית אביה. דא עלמא דנוקבא, דההוא עלמא
 בית אביה אקרי, וההוא מאנא דהוה אתתקן לאשתמשא ביה, אתהפך ואיהו נחית
 לתתא, וההוא מאנא סליק לעילא. כנעוריה, כההוא זמנא דכתיב, אני היום ילדתיך,
 פ ילדתיך ודאי, ישוב לימי עלומיו, כמה דהוה ז מתליסר שנין ולעילא.
 קלו) אי זכאת כ לאתקנא, הואיל ושבה אל בית אביה, מלחם אביה תאכל,
 *תתענג מההוא ענוגא. דעלמא דנוקבא, דאכלי מנהמא דאבירים, דנחית מלעילא.
 אבל לאסתכלא ולאיתהני במה דאתהנון שאר צדיקיא, לא יכלא בגין דהוה זר
 לתמן. ועל דא לא אכיל קדש ר אבל אכיל תרומה, דאיהו כ יתיב ה בעלמא דנוקבא.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

י על נוקבא דיליה. כ ל"ג הוי. ז בחו. מ בת. נ דא.
 ז (ויקרא כב) לעיל אות כא צ"ט. דא. ס ליה. ע אי הות; מוסיף דהא איהו לא זרע דאי.
 פ ל"ג ילדתיך. צ מוסיף בקדמת מתליסר. ק לאתקנא. ר ל"ג אבל. ש יהיב; י הבני. ת לעלמא.

הסבא

הסולם

מאמר

ההוא נקרא בית אביה. וכלי ההוא, דהיינו אשתו
 שהיה מתוקן להשתמש בו, נהפך, והוא ירד
 למטה וכלי ההוא עלה למעלה. כנ"ל. כנעוריה
 כזמן ההוא שכתוב אני היום ילדתיך, שנעשה
 בן אל הנקבה שהיא המלכות, ילדתיך ודאי,
 ישוב לימי עלומיה, כמו שהיה מ"ג שנים
 ומעלה.

אחר ברחמים (מועד קטן יח): אחר למדנו.
 כי המת בלי בניס נקרא אחר (כמ"ש להלן
 אות קס"ב) והכל הוא על תקונו.

קלד) ועל דא כתיב וכי: ועל זה כתוב,
 ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה
 ושבה אל בית אביה כנעוריה. ובת כהן כבר
 העמדנו מלה זו, שהיא הנשמה, אלמנה, מגוף
 ההוא הראשון, של המת בלי בניס, וגרושה,
 שאינה נכנסת לפרגוד המלך, כי כל אלו שאינם
 עומדים בעולם הזכר, אין להם חלק בו, הוא
 הסתלק ועקר את עצמו מעולם הזכר אין לו
 חלק במלך, שהוא ז"א. ועל כן היא גרושה.
 וזרע אין לה, כי אם היה לה זרע לא היתה
 נעקרת ממנו, מעולם הזכר, ולא היתה יורדת
 לעולם הנקבה.

קלו) אי זכאת לאתקנא וכי: אם
 זכתה להתקן, כיון ששבה אל בית אביה,
 מלחם אביה תאכל. תתענג מעונג ההוא של
 עולם הנקבה, שאוכלים מלחם אבירים היורד
 מלמעלה, מו"א. אבל להסתכל ולהנות במה
 שנהנים שאר הצדיקים אינה יכולה, משום
 שהיא זר שמה. שכתוב עליה כל זר לא יאכל
 קדש. מפני שקדש הוא בעולם הזכר. אבל
 אוכלת תרומה, מפני שהיא יושבת בעולם
 הנקבה.

קלה) ושבה אל בית אביה: מי הוא
 בית אביה, ומשיב, זהו עולם הנקבה, כי עולם
 (דפריי דף ק"א ע"א *) דף ק"א ע"ב)

קלז) ומגו דאיהו א מעלמא דנוקבא, לא ב אכיל ליה אלא בלילה, דכתיב, (ח) ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים כי לחמו הוא. דהא קדש ג דאיהו מעלמא דדכורא, לא אתאכיל אלא ביום. בגיני כך (ט) קדש ישראל ליי ראשית תבואתה, שירותא עלאה דכל עלמא דדכורא, קדש איהו, ד ומה דסליק ביה, בקדש ה ישראל הוה, ובגיני כך קדש ישראל ליי ראשית תבואתה.

קלח) כד רוחין פקידאן, באינון זמנין ו דפקדין רבי קברי, אינון לא פקדין, דהא לא זכאן לעלמא דקדש, דכתיב י וכל זר לא יאכל קדש. ואי לא זכה ההוא רוחא לאתתקנא כדקא יאות, כיון דאהדר ז בגלגולא, אפילו ה בההוא ט אתר, בתרומה לא אכיל, וזר אקרי, אפילו לעלמא תתאה ולא אכיל בה. עד ו הכא ברזא דא.

קלט) סבא סבא, כ כיון דשריאת לשטטא בימא ז רבא, זיל ברעותך, לכל סטרין דימא. השתא אית לגלאה, מ דהא אמינא, דהאי פרוקא כד אתי, נ עאל גבי ההוא מאנא, דקא אמינא, אעיל תמו, ס ודביק תמן רוחא ע דיליה בההוא מאנא ולא אתאביד כלום, אפילו הבל דפומא, יאות הוא וכך הוא. סבא סבא, אי תימא ותגלי, אימא בלא דחילו.

מסרת הוהר

(ח) (ויקרא כב) ח"ג נג. קפט. ט) (ירמיה ב) ויחי ג צ"א ז"ח לו ט"ב של"ח ט"ג ש"י תק"ח קיא ט"א ש"ה קכ ט"א שכ"ח. י) (ויקרא כב) ח"ב קכא: קכב. ח"ג ז. רצו

חלופי גרסאות

א עלמא. ב אכיל וליג ליה. ג דאיהי עלמא. ד ומדסליק. ה ישראל עלה במחשבה; הוה ישראל. ו יפקדון. ז ליג בגלגולא. ח בהאי. ט תרומה וליג אתר. י השתא. כ כד שארת; כיון דשריית. ל ליג רבא. מ הא. נ ואעיל בההוא; על ההוא; עליה. ס דביק. ע מוסיף דעלמא דיליה.

מאמר

קלז) ומגו דאיהו מעלמא וכי: ומשום שהיא מעולם הנקבה, אינה אוכלת אותו אלא בלילה, שאז שליטת הנוקבא שהיא המלכות, שכתוב, ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים כי לחמו הוא. כי קדש שהוא מעולם הזכר, אינו נאכל אלא ביום. שאז שליטת הזכר שהוא ז"א. משום זה כתוב, קדש ישראל להי ראשית תבואתה. ונקרא ראשית, כי התחלה עליונה של כל עולם הזכר הוא קדש, דהיינו א"א עלאין שהם המוחין דז"א, ומה שעלה מן הקדש הוא ישראל, דהיינו ז"א, ומשום זה קדש ישראל להי ראשית תבואתה.

קלח) כד רוחין פקידאן וכי: כשהרוחות פוקדים, באלו הזמנים שפוקדים, בבית הקברות, דהיינו מההחשך עד חצות לילה (כמ"ש שלח קס"ו): להם, המתים בלא בניס, אינם פוקדים, כי אינם זוכים לעולם (דפ"ר דף ק"א ע"ב)

הסולם

הסבא

קדש. שכתוב, וכל זר לא יאכל קדש. ואין לרוחות שלהם שפע להשפיע לגוף בבית הקברות. ואם לא זכה רוח ההוא להתקן כראוי, כיון שחזר בגלגול, אפילו במקום ההוא, של עולם הנקבה, אינו אוכל בתרומה, ונקרא זר אפילו לעולם התחתון, שהוא עולם הנקבה, ואינו אוכל בה. עד כאן בסוד הזה של יבוס.

קלט) סבא סבא, כיון וכי: אמר לעצמו זקן זקן, כיון שהתחלת לשוט בים הגדול לך ברצונך לכל הצדדים של הים. עתה יש לגלות, כי אמרתי שגואל הזה, דהיינו היבס, כשבא ונכנס אל כלי ההוא שאמרתי, דהיינו היבמה, הביא שמה והדביק שם הרוח שלו בכלי ההוא, ואין נאכד כלום אפילו הבל פה, (כנ"ל אות ק"ט) יפה הוא וכך הוא. זקן זקן, אם תאמר ותגלה אמור בלי פחד.

קמ) שאר בני נשא פ דעלמא, דקא מסתלקי מניה, והא ידענא, דרוח דיליה שביק בההיא ז אתתא דהות ליה, ורוחא אעיל תמן, מה אתעביד מההוא רוח. ואי נסבא ק האי אתתא, אוף הכי, מה אתעביד ר מההוא רוח דשבק בה בעלה קדמאה, דהא גבר אחרא אתי עלה.

קמא) לאתקיימא רוח ברוח לא אפשר, דהא האי ט דאתי עלה השתא, רוח ת אעיל בה. א וכן ההוא קדמאה דאסתליק, רוח אעיל בה. ההוא קדמאה ב דאסתלק בנין הו ליה, ג ודא דהשתא לאו פרוקא איהו, רוח דשבק ההוא קדמאה בההוא מאנא, ואתא האי ד אחרא ואעיל בה רוח, ודאי לא יכלי ה תרווייהו לאתקיימא ו בההוא גופא דאתתא כחדא, אי נימא דאתאביד, אי אפשר, מה אתעביד מניה.

קמב) אוף ז הכי אי איהי לא ח אתנסיבת, ההוא רוחא דשבק בה בעלה, מאי אתעביד מניה. אי נימא דאתאביד לאו הכי. כל דא צריך ט לגלאה השתא. סבא סבא, חמי מה עבדת, ובמה אעילת גרמך. קום סבא, ארים דגלך. קום סבא. וואשפיל גרמך קמי מארך.

קמג) פתח ג ההוא סבא ואמר, ט יי לא גבה לבי ולא רמו עיני וגוי. דוד מלכא אמר דא, בגין דהוה מלכא עלאה, ושליטא על כל מלכין ט עלאין, ושליטין דאית ממזרח ז ועד מערב, ולא סליק ט על לביה לאסטאה מארחא, ותדיר שפיל לביה קמי מאריה, וכד הוה לעי באורייתא, הוה מתגבר כאריא, ועינוי ט תדיר

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

ט (תהלים קלא) ח"ג רכג. רלב :

פ בעלמא ; בעלמא דין. צ בהאי אתתא דשבק. ק ל"ג האי אתתא ; אוף הכי האי אתתא. ר ל"ג מן מההוא עד דהא. ש אתי. ת אתי ואעיל. א וההוא ול"ג וכן. ב ל"ג דאסתלק. ג והאי. ד ל"ג אחרא. ה מוסיף תרווייהו רוחייה. ו ל"ג בההוא גופא דאתתא. ז הכא ; ל"ג הכי. ח אתנסיבת. ט לאתגלאה. י נחמי. כ ושפיל. ל ל"ג ההוא סבא. מ דמורת ול"ג עלאין ושליטין דאית ממזרח. נ ומערב ול"ג ועד. ס ל"ג על. ע ל"ג תדיר.

מאמר

הסולם

הסבא

ואם נאמר שנאבד. זה לא אפשר. כי שום דבר אינו נאבד, כנ"ל. וא"כ מה נעשה ממנו. קמב) אוף הכי אי וכו' : אף כן, אם היא לא נשאת, רוח ההוא שעזב בה בעלה מה נעשה ממנו. אם נאמר שנאבד. אינו כן. כל זה צריך לגלות עתה. אחר לעצמו, זקן זקן, ראה מה עשית, ובמה הכנסת את עצמך. קום זקן, הרם את דגלך. קום זקן, והשפל את עצמך לפני אדונך.

קמג) פתח ההוא סבא וכו' : פתח זקן ההוא ואמר, ה' לא גבה לבי ולא רמו עיני וגוי. דוד המלך אמר זה, משום שהיה מלך עליון, ושליט על כל מלכים עליונים, והשליטים שיש ממזרח עד מערב, דהיינו שהיו מופחדיס מגבורתו, ולא עלה על לבו לסור מן הדרך. ותמיד

קמ) שאר בני נשא וכו' : שאר אנשים שבעולם, הנפטרים ממנו, הרי יודעים אנו, שדרוח שלו עזב באשה ההיא שהיתה לו, ורוח הביא שם בביאה הראשונה. מה נעשה מרוח ההוא. ואם נשאת אשה ההיא, אף כן, מה נעשה מרוח ההוא שעזב בה בעלה הראשון, שהרי איש אחר בא עליה.

קמא) לאתקיימא רוח ברוח וכו' : להתקיים רוח עם רוח לא אפשר, שהרי זה שבא עליה עתה, הכניס בה רוח, וכן הראשון שנסתלק הכניס בת רוח. הראשון ההוא שנסתלק היה לו בנימ, וזה של עתה אינו גואל, וע"כ, רוח שעזב בה הראשון בכלי ההוא, ובא אחר הזה והביא בה רוח גם הוא, ודאי שאינם יכולים שניהם להתקיים יחד בגוף ההוא של האשה. (דפ"י דף ק"א ע"ב)

אתאנחת עליה, דהא רוחא דיליה, מכשכשא במעהא כחויא, ומקטרגא נהדי רוח אחרא, דעאל ז בה מבעלה תנינא. עד זמן סגי מקטרגין דא בדא. קמח) וואי אעבר דא דעאל, לההוא דהוה קדמאה, דא קדמאה נפיק ואזיל ליה. ולזמנין, דדחי דא קדמאה לההוא תניינא, ואתעביד ליה מקטרגא, עד דאפיק ליה מעלמא. ועל דא תנינן, דמתרין ולהלאה, לא יסב בר נש להאי אתתא, דהא מלאך המות כ אתתקף בה, ובני עלמא לא ידעין, דהא ג רוחא כיון מ דאתתקף וקא נצח לההוא ג רוחא אחרא תניינא, מכאן ולהלאה לא יתערב בר נש אחרא ס בהדה.

קמט) חברייא, הא ידענא דבאתר דא אית לכו למקשי, ע ולימא אי הכי לא מית בדינא האי תניינא, ולא דיינין פ ליה מלעילא. תא חזי, כלא איהו בדינא, דינצח פלוני לפלוני ג או דלא יקטרג ק עליה פלוני לפלוני. ומאן דנסיב ארמלתא, כמאן דעאל בימא, ר ברוחין תקיפין, בלא חבלין, ולא ידע אי יעבר בשלם, אי יטבע גו תהומי.

קנ) ואי דא דעאל ט ההוא רוחא תניינא, ת אתתקיף ונצח לההוא קדמאה, ההוא קדמאה נפק מתמן ואזיל ליה. לאן א אתר אזיל ב ליה, ומה ג אתעביד. סבא סבא מה עבדת. חשבת דתמלל זעיר, ונפקת להאי, הא עאלת באתר דלא עאל בר נש אחרא, מן יומא דדואג ואחיתופל עבדו בעיין אלין, באינון ארבע מאה

חלופי גרסאות

ז ל"ג בה מבעלה תנינא. ח ואתער; ואתער. ט מוסיף לההוא אתער. י וזהווא; מוסיף לבתר דא. כ אתקף. ל ל"ג רוחא. מ דאתקף. נ ל"ג רוחא. ס בהדיה. ע ל"ג ולימא. פ מוסיף ליה עליה. צ ל"ג או. ק ל"ג עליה. ר מוסיף ברוחין ועלעולין. ש ל"ג ההוא. ת אתקף. א ל"ג אתר. ב ל"ג ליה. ג יתעביד; תעביד.

הסבא

הסולם

מאמר

ולומר, אם כן לא מת בדין בעל השני הזה, ולא דנו אותו מלמעלה, אלא הרוח של בעל הראשון דחה אותו. בוא וראה, הכל הוא בדין, כי דנים למעלה, שינצח פלוני לפלוני, או שלא יקטרג פלוני על פלוני, ומי שלוקח אלמנה דומה כמי שנכנס לים, כשנושבים רוחות חזקות, בלי חבלים ואינו יודע אם יעבור בשלום או שיטבע תוך התהומות.

קנ) ואי דא דעאל וכו': ואם זה שנכנס עתה דהיינו רוח ההוא השני נתחזק ונצח את רוח הראשון, ראשון ההוא יוצא משם והולך לו, ושואל לאיזה מקום הלך לו, ומה נעשה ממנו. אמר לעצמו, זקן זקן, מה עשית, חשבת שתדבר מעט ותצא מזה, הרי נכנסת במקום שלא נכנס אדם אהר, מיום שדואג ואחיתופל עשו שאלות אלו, באלו ד' מאות שאלות שהיו שואלים על מגדל הפורח באויר. ולא השיב עליהם אדם עד שבא שלמה המלך, ובירר כל אחת

רוח האחר שנכנס בה מבעל השני. עד זמן רב מקטרגים זה בזה.

קמח) ואי אעבר דא וכו': ואם העביר, זה שנכנס מבעל השני, לאותו הרוח שהיה ראשון, מבעל הראשון, זה הראשון יוצא והולך לו. ולפעמים שהראשון דחה את השני ההוא, ונעשה לו מקטרג, עד שמוציאו מן העולם. ועל זה למדנו, שמשנים והלאה, דהיינו אחר שמתו שני בעליה, לא יקח אדם את האשה ההיא. כי מלאך המות התחזק בה. ובני העולם אינם יודעים, כי הרוח הזה, של בעל הראשון, כיון שנתחזק ונצח לרוח ההוא האחר השני, ודחה אותו מן העולם, מכאן ולהלאה, לא יתערב איש אחר עמה.

קמט) חבריא הא ידענא וכו': חברים, הרי אני יודע, שבמקום זה יש לכם להקשות (דפו"י דף ק"ב ע"א)

בעיי, דהוו בעאן על מגדלא דפרח באוירא, ולא אתיב עלייהו בר נש, עד דאתא שלמה מלכה, וביירר לון כל חד וחד על תקוניה. ד סבא סבא, רזא עלאה דהוה טמירא, אתית לגלאה, מה עבדית.

קנא) סבא סבא, בקדמיתא הוה לך לנטרא ארהך, ותסתכל ברישך. אבל השתא, לאו שעתא לאתטמרא. ה סבא, אהדר בתקפך. ההוא רוח דנפק, לאן אזל. בכה ואמר, חבריא, כל הני ו בכיין דקא בכינא. לאו בגיניכו הוא. אלא דחילנא למארי עלמא, דגלינא ארחין סתימין, ז בלא רשו. אבל גלי ה קמי קב"ה. דלא ס ליקרא די לי עבידנא, ולא ליקרא דאבא, אבל רעותי לפולחנא דיליה. ואנא חמינא, יקרא דחד מנייכו, בההוא עלמא. ואחרא ידענא דהכי הוא. אבל לא גלי קמאי, והשתא חמינא.

קנב) תנינן, דחיין גברא מקמי גברא, בכמה ארחין . סתימין אתדחיין. ההוא רוחא כ קדמאה, דאתדחי מקמי ההוא תניינא, לאן אזיל. ההוא רוחא, ז נפיק ואזיל, ומשטטא בעלמא, ולא ידיע, ואזיל לגו קברא מ דההוא בר נש, ומתמן משטטא בעלמא, ואתחזי בחלמא לבני נשא, וחמאן בחלמא דיוקנא דההוא בר נש, ואודע נ לון מלין לפום ארחיה ס דההוא רוח ע קדמאה, פ דקא אתמשך מניה, כמה דאיהו בההוא עלמא, הכי משטטא האי, צ ואודע בהאי ק עלמא.

קנג) ו הכי אזיל ומשטטא בעלמא, ופקדת תדיר לההוא קברא, עד זמנא דרוחות פקדן ט לגבי קברייהו דגופין. כדין, האי רוחא, אתחבר בההוא רוח דיליה,

חלופי גרסאות

ד ל"ג מן סבא סבא עד סבא סבא. ה ל"ג סבא. ו בעיין דקא בעינא. ז ולית ; בלי. ח קמיה ולי"ג קב"ה. ט ליקרי ולי"ג דילי. י ל"ג סתימין. כ קמא ; קדמאי. ל דנפיק. מ ל"ג מן דההוא עד דההוא. נ ליה. ס ל"ג דההוא. ע ל"ג קדמאה. פ דהא. צ והכי אודע. ק ל"ג עלמא. ר ואזיל ולי"ג והכי. ש לבי.

הסבא

הסולם

מאמר

גדחים. רוח ההוא הראשון שנזחה מפני שני ההוא, איפה הלך. ומשיב, רוח ההוא יוצא והולך ומשוטט בעולם, ולא ידוע והולך אל הקבר של אדם ההוא, ומשם משוטט בעולם, ונראה בחלום לבני אדם, ורואים בחלום הצורה של אדם ההוא, ומודיע להם דברים לפי דרכו של רוח ההוא הראשון שנמשך ממנו, כמו שהוא בעולם ההוא, כן משוטט זה ומודיע בעולם הזה.

קנג) והכי אזיל ומשטטא וכי : וכך הולך ומשוטט בעולם, ופוקד תמיד לקבר ההוא, עד שהרוחות פוקדים בקברים של הגופים, שאז בא גם הרוח עצמו של בעל הראשון אל הקבר לפקוד את גופו, ואז רוח הוה, שהוא רק חלק מן הרוח ההוא העקרי, מתחבר ברוח שלו העקרי, והוא מתלבש בו והולך לו. וכשהרוח נכנס

אחת ואחת על תקוניה. זקן זקן, סוד עליון שהיה סתום באת לגלות, מה עשית.

קנא) סבא סבא בקדמיתא וכי : זקן זקן, בתחילה היה לך לשמור דרכך, ולהסתכל בתחילתך, אבל עתה אין השעה להסתתר, זקן, השב בגבורתך. רוח ההוא שיצא איפה הלך. בכה ואמר, חברים, כל אלו בכיות שבכיתי לא בשבילכם היה, אלא יראתי מפני רבון העולם, שגליתי דרכים סתומים בלא רשות. אבל גלוי לפני הקב"ה, שלא לכבודי עשיתי ולא לכבוד אבי, אבל רצוני לעבודתו. ואני ראיתי יקר של אחד מכם בעולם ההוא, והאחר, אני יודע שגם הוא כך, אבל לא היה גלוי לפני. ועתה אני ריאה.

קנב) תנינן דחיין גברא וכי : למדנו דוחים אדם מפני אדם, בכמה דרכים סתומים (דפריי דף ק"ב ע"א)

ואתלבש ביה, ואזיל ליה. כד עאל לדוכתיה, אתפשט מניה. ה ודוכתא א אית ב ליה
 (א באינון היכלין ג דגן עדן, או לבר, לפום ארחוי דכל חד וחד, ד ותמן אתטמר.
 קנד) וכד רוחין פקדן להאי עלמא, דמתין נזקקין לגבי חיין, לא נזקקין אלא
 בהווא משיכו דרוחא, וביה אתלבש רוחא אחרא. ואי תימא, אי הכי, תועלתא
 איהו לרוחא, והאי אתתא תועלתא עבדת לכלא. לאו הכי, דאלמלא לא ה אתנסיבת
 ו לגבי אחרא, והאי רוחא ד קדמאה לא ה מתדחייא מקמי האי ה גברא אחרא,
 תועלתא אחרא הוה ליה, בגוונא אחרא, ולא יהא לאי בעלמא, כמה דהוי, ולא
 יזדקק לגבי חיין דהאי עלמא, כמה דהוי משטטא הכא והכא.

קנה) אי הכי זוגא תניינא דהאי אתתא, לא הוי מלעילא. ואת אמרת
 דאתדחייא גבר מקמי גבר, ו ואמינא דהאי בעלה תניינא, דנסיב לאתתא דא,
 איהו בת זוגיה ממש. וההוא קדמאה לאו בר זוגיה ג ממש הוה. והאי תניינא
 דיליה הוה, וכד מטא זמניה, אתדחייא דא מקמיה. ודאי הכי הוא, דהא לא אתדחייא
 ההוא רוח קדמאה, דהוה בהאי אתתא. אלא בגין ה דהאי תניינא, ג דאיהו בר זוגה.
 קנו) וכל אינון תניינין, דאתדחייין ע מקמי קדמאין. קדמאין הוו בני זוגייהו,
 ולא הנן. ובגין כך, לא אית לון קיומא בהדייהו, ואתדחייא רוח תניינא מקמי רוחא
 קדמאה. ו בגין כך, מאן דנסיב ארמלתא, קרינן עליה, ז ולא ידע כי בנפשו הוא.
 ח כי חנם מזורה הרשת וגוי ולא ידיע אי היא בת זוגיה ממש אי לאו.

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

(ל) (משלי ז) ת"ז תי"ג כט : ח) (שם א). ת מוסיף ודוכתא אחרא. א איהי דיליה. ב מוסיף
 ליה באינון רוחי בגן עדן ; באינון היכלין דגן עדן
 ג ל"ג דגן עדן ; ל"ג דג"ע או. ד תמן. ה אתנסיבת. ו ל"ג לגבי אחרא. ז ל"ג קדמאה. ח אתדחייא. ט ל"ו
 גברא אחרא. י ואימא ; ואמרנא. כ איהי. ל ל"ג ממש. מ ל"ג דהאי תניינא ; דאיהו בר זוגה האי תניינא. נ איהו
 בת זוגא. ס מוסיף האי תניינא וכל. ע לקדמאין ול"ג מקמי ; ל"ג מקמי קדמאין. פ ומגו.

הסכא

הסולם

מאמר

קנה) אי הכי זוגא וכי : שואל, אם כן,
 זוג השני של אשה ההיא לא היתה מלמעלה
 כי אתה אמרת, שנדחה איש מפני איש, ומשיב,
 ואני אומר, שבעל הזה השני שלקח אשה זו,
 זו היא בת זוגו ממש, והראשון ההוא אינו בן
 זוגה ממש, וע"כ שני הזה שלו היא, וכשמגיע
 זמנו ולקוח אותה, נדחה הראשון מפניו. ודאי
 כן הוא, כי לא נדחה רוח ההוא הראשון שהיה
 באשה ההיא, אלא משום השני שהוא בן זוגה.
 הרי שזוג השני הוא מלמעלה.
 קנו) וכל אינון תניינין וכי : וכל אלו
 בעלים השניים הנדחים מפני בעלים הראשונים,
 הראשונים היו בני זוגם ולא אלו, ומשום זה אין
 להם קיום עמהן, ונדחה רוח השני מפני רוח
 הראשון, ומשום זה מי שלקח אלמנה קוראים
 עליה, ולא ידע כי בנפשו הוא, כי חנם מזורה
 הרשת וגוי. שלא ידוע אם היא בת זוגיה ממש
 או לא.

נכנס למקומו, הוא מתפשט ממנו. ומקום יש
 לו באלו היכולות שבגן עדן, או לחוץ, לפי דרכיו
 של כל אחד ואחד, ושם מסתתר.

קנד) וכד רוחין פקדן וכי : וכשהרוחות
 פוקדים את עולם הזה, הנה המתים
 שמומצאים אצל החיים, אינם מומצאים אלא
 בהמשכת הרוח ההוא דהיינו הרוח שהבעל עזב
 באשתו בביאה הראשונה, ובו מתלבש רוח
 האחר העקרי. ואם נאמר, אי"כ תועלת הוא לרוח
 ואשה זו עושה תועלת לכל, כי ע"י הרוח שעזב
 בה בעלה מזדקק הרוח אל החיים, אינו כן, כי
 אם לא היתה נשאת לאחר, ורוח הראשון לא היה
 נדחה מפני איש האחר, דהיינו בעל השני,
 תועלת אחר היה לו באפן אחר, ולא היה מתיגע
 בעולם כמו שהוא מתיגע, ולא היה מזדקק אל
 החיים שבעולם, הוה, כמו שהוא משוטט כאן
 וכאן.

קנז) ארמלתא דלא נסיבת, אע"ג דאתי בר זוגה, ואיהי לא בעאת לאתנסבא, קודשא בריך הוא לא כייף לה מן דינא, וקודשא בריך הוא אזמין לההוא בר נש אתתא אחרא, ק ולא עאלת בדינא כהאי ר בההוא עלמא, ואף על גב דלית לה בר, דהא אתתא לא אתפקדת אפריה ורביה, ס כמה דאוקמוה.

קנח) אתתא דא דלא ה אתנסיבת זמנא תניינא, ההוא רוח דשבק בה בעלה מה אתעביד מניה. יתיב תמן תריסר ירחי, ובכל ליליא א וליליא, נפיק ופקדא לנפשא, ב ואתהדר לאתריה. לבתר תריסר ירחי, ג דקא אסתלק דינא דההוא גברא, דהא כל אינון תריסר ירחי, ד הא רוחא אתכפייא בעציבו כל יומא. לבתר תריסר ירחי, נפיק מתמן, ואזיל וקיימא לתרע גן עדן, ופקדא ה להאי עלמא, לגבי ההוא מאנא, דנפיק ו מניה. וכד האי אתתא אסתלקת מעלמא, ההוא רוח ז נפיק ה ואתלבש בההוא רוח דילה, וזכאת ביה לגבי בעלה, ס ונהרין תרווייהו, כדקא יאות, בחבורא חדא.

קנט) כיון דאתינא להאי אתר, השתא אית . לגלאה כ ארחין סתימין, דמארי עלמא, לא ידעין ג בהו בני נשא. וכלהו אזלין בארח קשוט, ס כד"א ו כי ישרים דרכי יי וצדיקים ילכו במ ופושעים יכשלו במ. ובני נשא לא ידעין, ולא משגיחין, כמה אינון עלאין, עובדין דקודשא בריך הוא, וכמה משניין אינון, ובני עלמא לא ידעין, וכלהו בארח קשוט, דלא סטאן לימינא ולשמאלא.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ג) (הושע יד) לעיל אות כב צ"צ.

צ בד"מ ובד"ז כתוב הגהה וסימניך על סוס לא נרכב בגי אלמנה ובדפו"י כתבו נשמה פה הגהה שבדפו"י כי כתב הרב ז"ל שהוא שבוש ולכן לא שמנוה. ק ולית עלה בי דינא [בדינא] בהאי. ר לההוא (ד"א). ש ל"ג כמה דאוקמוה. ת אנסיבת. א ל"ג וליליא. ב ואהדר. ג דהא. ד האי רוח. ה לההוא. ו ל"ג מניה. ז דנפיק. ח אתלבש. ט וגרדן. י לאתגלאה. כ וארחין. ל ל"ג בהו. מ הה"ד.

מאמר

הסולם

הסבא

קנז) ארמלתא דלא נסיבת וכי : אלמנה שלא נשאת, אע"פ שבא בת זוגה והיא אינה רוצה להנשא, הקב"ה אינו מכריח אותה מן הדין, והקב"ה מזמין לאיש ההוא אשה אחרת, והאלמנה אינה נכנסת לדין בזה. בעולם ההוא, ואע"פ שאין לה בן, כי אשה אינה מצווה על פריה ורביה. כמו שהעמדנו.

חדשים יוצא משם, מן האשה, והולך ועומד בשער גן העדן, ופוקד בעולם הזה את הכלי ההוא דהיינו האשה, שיצא ממנו. וכשהאשה מסתלקת מן העולם, יוצא רוח ההוא ומתלבש ברוח שלה, של האשה, וזוכה בו אצל בעלה, ומאירים שניהם כראוי, בחבור אחד.

קנח) אתתא דא דלא נסיבת וכי : אשה זו שלא נשאת פעם שנית, רוח ההוא שעזב בה בעלה בביאה הראשונה, מה נעשה ממנו. ומשיב הוא יושב שם, באשה, י"ב חדשים, ובכל לילה ולילה יוצא ופוקד את הנפש וחוזר למקומו. לאחר י"ב חדשים, שנסתלק הדין של האיש ההוא, דהיינו בעלה, כי כל אלו י"ב חדשים הרוח מושפל בעצבות כל היום, לאחר י"ב (דפו"י דף ק"ב ע"ב)

קנט) כיון דאתינא להאי וכי : כיון שבאתי למקום הזה, יש לגלות עתה דרכים הסתומים של רבון העולם, שבני אדם אינם יודעים בהם. וכולם הולכים בדרך אמת, כש"א, כי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו במ ופושעים יכשלו במ. ובני אדם אינם יודעים ואינם משגיחים, כמה הם עליונים מעשי הקב"ה וכמה משוגים הם, ובני עולם אינם יודעים, וכולם בדרך אמת שאינם סרים לימן ולשמאל.

הני

(קס) הני : דמתגלגלין, דקא אתתרכו בתרוכין ם מההוא עלמא, ץ ולית לון בת זוג. ף בת זוג דקא מזדווגן בהאי עלמא, מאן אינון, ץ אינון נשין, דקא מזדווגן בהדייהו בהאי עלמא. ף דהא ר לכלהו ם בני נשא, אית ת לון בת זוג, בר א מהאי. (קסא) חמו ב השתא, כמה אינון רברבין ועלאין גבורן דיליה. תנינו, מאן דמתרך אתתיה קדמאה, מדבחא אחית עלוי דמעין. ג מדבחא אמאי. אלא, הא אמינא, דכל נשין ד עלמא בדיוקנא דהאי מזבח קיימי, ועל דא ירתאן אינון שבע ברכאן, דכלהו מכנסת ישראל אינון. ואי איהו * מתרך לה, אהדר אבנא ן דמדבחא עלאה לגרעונא. מ"ט. בגין דמתחברן תרוכין בהדי הדדי. (קסב) ורזא דא דכתיב, ם וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה וגו', ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר. ממשמע דאמר, והלכה והיתה ו לאיש, לא ידענא דליתיה ההוא דתריך לה, מאי ן אחר. אלא כמה דאתמר, אחר תנו, ואחר כתיב, ואחר קרינן ליה, דכתיב ם ומעפר אחר יצמחו. ותרוכין מתחברן כחדא, תרוכין דההוא עלמא, ותרוכין דהאי עלמא. ומה דהות האי אתתא, בדיוקנא עלאה, ם הא . אשתעבדא לדיוקנא תתאה, קרינא ליה אחר.

חלופי גרסאות

מכרת הזהר

נ מתגלגלין ; דקא מתגלגלין. ם מהאי. ע ל"ג מן ולית עד מאן. ף ל"ג בת זוג. ץ ל"ג אינון. ף מוסיף דהא תריך לה ולית ליה בת זוג כאינון גברין דלא תריכו וקא מזדווגו בהדי נשייהו. ר כל. ש ל"ג בני נשא ת ל"ג לון. א האי. ב ל"ג השתא. ג ל"ג מדבחא. ד דהאי עלמא. ה ל"ג דמדבחא ; ל"ג דמדבחא עלאה. ו ל"ג לאיש ; מוסיף לאיש אחר. דאיהי אולא לגבי בעלה ול"ג דליתיה ההוא ; דלית ההוא דיתרך. ח מוסיף לאיש אחר. ט קא. י אשתעבדת.

הסבא

הסולם

מאמר

עכמו שנגרשה מבעלה, כן נגרשה משורשה שצמלכות.

(קסב) ורזא דא דכתיב וכי : וזה סוד שכתוב, וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה וגו' ויצאה והלכה והיתה לאיש אחר. שואל, כיון דאמר והלכה והיתה לאיש, איני יודע, שאינו אותו שגרש אותה, ולמה כתוב, אחר. ומשיב, אלא כמו שלמדנו, אחר למדנו, ואחר כתוב, ואחר קוראים אותו. שכתוב ומעפר אחר יצמחו הרי שהמגולגל נקרא אחר, והגרורות מתחברות יחד, גרוש שבעולם ההוא, דהיינו האיש המגולגל, שאין לו בת זוג, הנגרש מעולם ההוא לעולם הזה, שלקח הגרושה, ואשה הגרושה שבעולם הזה, מבעלה. ומה שאשה הזו היתה בצורה עליונה, במלכות, נשתעבדה עתה לצורה תחתונה, דהיינו להמגולגל, שאין לו בת זוג, שלקחה אותה לאשה, וקוראים אותו אחר. כמ"ש להלן, משום שנתדבק באל אחר, שעל כן חזר ונתגלגל לעולם הזה.

וקרינן

(קס) הני דמתגלגלין דקא וכי : אלו המגולגלים שנגרשו בגרושין מעולם ההוא, ואין להם בת זוג. שואל, הבת זוג שמזדווגים עמהן בעולם הזה, מי הן אותן הנשים שמזדווגים עמהן בעולם הזה, שהרי לכל אדם יש בת זוג חוץ מזה המגולגל.

(קסא) חמו השתא כמה וכי : ראו עתה כמה הן גדולות וחשובות הגבורות שלו. למדנו, מי שמגרש אשתו הראשונה, המזבח מוריד עליו דמעות. שואל, המזבח למה. ומשיב, אלא אני אומר, שכל הנשים שבעולם עומדות בצורה של מזבח הזה, שהוא המלכות, שכל אשה יש לה שורש במלכות. ועל כן הן יורשות שבע ברכות, שכולן מכנסת ישראל הן, שהיא המלכות. ואם הוא מגרש אותה, את אשתו הראשונה, חוזרת האבן של מזבח העליון דהיינו השורש של האשה הזו, שהוא במלכות למיעוט וגרעון מהו הטעם. הוא משום שמתחברות הגרושות יחד.

(דמו"י דף ק"ב ע"ב *) דף ק"ג ע"א)

קסג) וקרינן ליה אחרון, אחרון מנלן. כ דכתיב, ו⁹ ואחרון על עפר יקום. י והכא כתיב ושנאה האיש האחרון. או כי ימות האיש האחרון. אחרון, שני מבעי ליה. ואי תימא, דלא תזדווג אפילו לעשרה, דא בתר דא. לאו הכי. וכי לבעלה דא תזדווג, ולא לאחרא, מאי אחרון.

קסד) אלא דא איהו האי אחר דקאמרן, ואיהו אחר, מ ואיהו אחרון. השתא אבנא מתגלגלא בקוספתא. אחר אמאי אקרי הכי דהא כל בניינא נפל, ואתהדר לעפרא, איהו הוה מה דהוה, ולא אחרא. אמאי קרינן ליה אחר. אוף הכי נ אמאי אקרי אחרון, וכי אחרון איהו, והא אי יתישר יאות, ואי לא, יהדר ויתגלגל ויתנטע כמלקדמין, אמאי אקרי אחרון.

קסה) אבל תא חזי, כתיב ז¹⁰ וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד, ט מאי טוב. תנינן, דא מלאך דטוב. מאד, דא מלאך המות. ולכלא קב"ה אומין תקונוי.

קסו) ת"ח, ט¹¹ כתיב ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, נהר דא, לא שכיך לעלמין, מלאפשא ולמסגי ולמעבד פירין. ואל אחר אסתרס, ולית ליה ט¹² תיאובתא לעלמין, ולא אפיש, ולא עביד פירין, דאלמלי עביד פירין, יטשטש ככל עלמא.

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

9 (שם יט). ז (בראשית א) הקסה"ז קפט צ"ב ב"א
 נ צ"א. ק (שם ב) ב"א ריא צ"א.
 כ ל"ג דכתיב. ל והכי ; והא. מ ל"ג ואיהו אחרון.
 נ ל"ג אמאי. ט ל"ג מאי. ע ל"ג כתיב. פ דוכתא.

הסכא

הסולם

מאמר

מה שהיה גוף הראשון, ולא אחר. ולמה קוראים אותו אחר. וכן למה נקרא אחרון, וכי אחרון הוא, כי אם מישר דרכיו ומתתקן, יפה, שהוא אחרון ואינו מתגלגל עוד, אבל אם לא, הרי הוא חוזר ומתגלגל ויהיה נטוע כבתחילה, למה נקרא אחרון.

קסג) וקרינן ליה אחרון וכו' : וקוראים אותו אחרון. מאין לנו שקוראים אותו אחרון. שכתוב ואחרון על עפר יקום. הרי שהמגולגל נקרא אחרון. וכאן כתוב, ושנאה האיש האחרון, או כי ימות האיש האחרון. שואל, אומר אחרון, שני היה צריך לומר. ואם תאמר, שהכתוב בא לאסור שלא תזדווג לעשרה בזה אחר זה. אינו כן, וכי לבעל הזה תזדווג ולא לאחר ולמה תהיה אסורה לאחר. וא"כ למה נקרא אחרון.

קסה) אבל תא חזי וכו' : אבל בוא וראה, כתוב, וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד. מהו טוב. למדנו, שזהו מלאך הטוב. מאד, זהו מלאך המות. ולכל הקב"ה מזמין את תקונוי, עד שאפילו מלאך המות חוזר להיות טוב מאד.

קסד) אלא דא הוא וכו' : ומשיב, אלא זה הוא אחר הזה שאמרנו, והוא אחר והוא אחרון. כי עתה האבן מתגלגלת בכף הקלע. כלומר, שביחס גוף הראשון שמת, נקרא המגולגל בכף הקלע, שחזר שנית לעולם, בשם, אחר ואחרון. ומשום שאין לו בת זוג לקח הגרושה, וע"כ מכנהו הכתוב, אחר, ואחרון. אחר אמאי אקרי וכו' : שואל, למה נקרא אחר ביחס הגוף הראשון שמת והרי כל הבנין נפל, דהיינו הגוף הראשון, וחזר לעפר, והוא כמו שלא היה, והמגולגל הוא היה (דפרי" דף ק"ג ע"א)

קסו) ת"ח כתיב ונהר וכו' : בוא וראה, כתוב, ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, שהוא ז"א המשקה את המלכות שנקראת גן. נהר זה אינו שוקט לעולם מלהפרות ולהרבות ולעשות פירות, ואל אחר נסתרס ואין לו תאוה לעולם, ואינו מפרה ואינו עושה פירות, כי אם היה עושה פירות, היה מעקר את כל העולם.

ובג"כ

קסז) ובג"כ, בר נש דגרים להווא סטר ז דיפוש בעלמא, אקרי רע, ולא חמי אפי שכינתא לעלמין, דכתיב ח לא יגורך רע. האי בר נש, דמתגלגלא ק בגלגולא, ו אי איהו עבר ואתדבק בהווא אל אחר, דלא עביד פירין, ולא אפיש בעלמא, בגין כך אקרי אחר, ושמא גרים ליה, איהו ט הוא, ואחר אקרי, אחר ודאי. קסט) אחרון: מקדמאה ואילך, אחרון קרינן ליה, ואחרון אקרי. ה תניינא איהו, ומיד אקרי אחרון, והכי קרי ליה * קב"ה אחרון, בגין ב דיתתקן למהוי אחרון, ולא יתוב כמלקדמין. תליתאה אוף הכי. וכן בכל זמנין, מקדמאה ואילך. הכי אקרי אחרון, והכי אצטריך למקרי אחרון, דאלמלא אתקרי מיד תניינא, הא פתיחו דפומא לאהדרא כמלקדמין, והווא בניינא אסתתר. קסט) מנלן. מבית שני, ג דאקרי אחרון, דכתיב ט גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון. דהא מקדמאה ואילך, אחרון אקרי, דהא לא יהא פתיחו דפומא, דהווא ד בניינא ינפול, ויתהדר כמלקדמין. קע) אוף הכי דא, אחרון קרינן ליה. ובגין כך כתיב, לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה. לא יוכל, לא יקחנה מבעי ליה, מאי לא יוכל. אלא כיון דהאי אתתא אתדבכת באחר, ה ונחתת לאשתעבדא בדרגא תתאה, לא בעי קודשא בריך הוא, דאיהו יתוב מדרגא דיליה, למיהב איבא, ולא תדבקא בהווא דרגא דלאו דיליה.

חלופי גרסאות

מסרת הוזהר

ז דיפיש. ק מוסיף בגלגולא דא. ר ל"ג אי. ט אחר; מוסיף הוא ואחר אחר אקרי. ת תנינא מיד. ול"ג איהו. א ל"ג קב"ה. ב דאתתקן; דלתתקן וליהוי. ג ל"ג דאקרי אחרון. ד ל"ג בניינא. ה ונחת.

ר (תהלים ה) ב"א ריה צ"ב. ט (חגי ב) ב"א רלד צ"ב ח"ג רכא. ת"ז ת"ב כז.

הסבא

הסולם

מאמר

אם היה נקרא מיד, שני, ניתן פתחון פה, שיחזור עוד ויתגלגל ככתחילה, ובגין ההוא של עתה יסתר. קסט) מנלן, מבית שני וכו': מאין לנו זה, מבית שני, שנקרא אחרון, שכתוב, גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון. כי מן הראשון והלאה נקרא אחרון, כדי שלא יהיה פתחון פה, שבגין ההוא יפול, ויחזרו לבנותו ככתחילה. קע) אוף הכי דא וכו': אף כן זה, המתגלגל, קוראים אותו אחרון. כמו לבית שני, ומשום זה כתוב, לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה. שואל, מה לא יוכל, לא יקחנה היה צריך לומר. ומשיב, כיון שאשה הוה נתדבקה באחר, וירדה להשתעבד במדרגה תחתונה, של הס"א, אין הקב"ה רוצה, שהוא, הראשון, ירד ממדרגתו לתת פירות ולהתדבק במדרגה ההיא שאינה שלו.

קסז) ובג"כ בר נש וכו': ומשום זה, האדם שגרם לצד ההוא שיתרבה בעולם, נקרא רע, ואינו רואה פני השכינה לעולם, שכתוב, לא יגורך רע. אדם ההוא המתגלגל בגלגול, אם הוא עבר ונתדבק באל אחר ההוא, שאינו עושה פירות ואינו מרבה בעולם, משום זה נקרא אחר. והשם של הס"א, גרם לו, שאע"פ שהוא המת הוא המתגלגל נקרא אחר, כמו הס"א, אחר ודאי.

קסט) אחרון, מקדמאה ואילך וכו': אחרון נקרא, כי מראשון והלאה אחרון קוראים אותו, ונקרא בתורה, אחרון, שני הוא, ומיד נקרא אחרון, וכך קורא אותו הקב"ה אחרון, כדי שיתתקן בגלגול זה להיות אחרון, ולא ישוב להתגלגל יותר. השלישי גם כן נקרא אחרון, וכן בכל פעם שמתגלגל מן הראשון והלאה נקרא כן אחרון. וכך צריכים לקראו אחרון, כי

(דפו"י דף ק"ג ע"א)

קעא) ות"ח, אי האי אתתא לא ו אתנסיבת, אפילו תזנה בכל גוברין דעלמא. אי בעי בעלה יתוב לגבה, אבל אי ו אתדבקה בנשואין ו לאחר, ו דא לא יוכל לשוב לדרגא קדמאה, דהוה בקדמיתא לגבה. לא יוכל ודאי לאתבא להווא דרגא לעלמין.

קעב) אחרי אשר הטמאה. תנינן, דהטמאה בלביה. ו אי הכי, אפילו ו אי תתרחק ותזנה בלא נשואין. אלא, כיון דאתדבקה לאחר, הא קבילת עלה חולקא דהווא סטרא, ובעלה * קדמאה דאיהו ו מסטרא אחרא טבא דטוב, ו לא יהא ו ליה בה חולקא לעלמין, ולא יפיש כלל להווא אתר. הא אם שלחה האישה האחרון, או כי ימות האישה האחרון, לקדמאה אסורא, אבל לשאר בני נשא, תשתרי. דילמא תשכח אתרא כמלקדמין, ואחרון יקום דיזדווג בהדה.

קעג) מאן דאית ליה בנין מאתתיה קדמיתא, ואעיל האי לגו ביתיה, הווא יומא אתדבק בחרבא קשיא דמתהפכא, בגין תרין סטריין. חד, דהא תרין דחת לון לבר, והשתא איהו תליתאה. ותו, מאנא ו דאשתתף ו ביה אחר, היך ייתי איהו למיהב ביה רוחא דיליה, וישתתף בהדה, ויתדבק בה. לאו דאיהי אסורא, אבל ו דאי שתופא בישא איהו ו לגרמיה.

קעד) רבי לויטס איש כפר אונג, הוה חייך ו ומתלוצץ על אתתא דא, כד חמי מאן דאזדוג בהדה, והוה אמר, ו ותשחק ליום אחרון כתיב, מאן דאתדבקה ביה באיש אחרון, חיוכא איהי לבתר.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ו אנסיבת. ו אתדבק. ו ואחר. ו מוסיף דא האי. ו ל"ג אי. ו ל"ג אי. ו בסטרא אחרא טב דתי. ו לית ליה למיהב. ו ביה ול"ג ליה בה. ו דאשתעבד. ו בה. ו ל"ג ודאי. ו מוסיף לגרמיה כדאמרן; לביתיה יאסתכן לגרמיה כדאמרן. ו ואתלוצץ.

(ת (משלי לא).

הסכא

הסולם

מאמר

האחרון, היא אסורה לראשון. אבל לשאר בני אדם מותרת, אולי תשכח מקום כבתחילה, ואחרון יקום שיזדווג עמה. קעג) מאן דאית ליה וכו': מי שיש לו בנין מאשה הראשונה, ומכניס אשה הזו לתוך ביתו, ביום ההוא, הוא מתדבק בחרב הקשה המתהפכת, משום ב' טעמים, א', כי כבר דחתה ב' אנשים לחוץ, ועתה הוא השלישי. ועוד, הכלי שנשתתף בה אחר, איך יבא הוא לתת בו הרוח שלו, וישתתף עמה ויתדבק בה. לא משום שהיא אסורה, אבל ודאי שותפות רעה הוא לעצמו. קעד) רבי לויטס וכו': ר' לויטס איש כפר אונג, היה צוחק ומתלוצץ על אשה זו, כשראה מי שהיה מזדווג עמה. והיה אומר, ותשחק ליום אחרון, כתוב, מי שמתדבק באיש אחרון, הוא צחוק לאחר כך.

קעא) ות"ח אי האי וכו': ובוא וראה, אם אשה הייא לא נשאת, אפילו אם היא תזנה בכל האנשים שבעולם, אם בעלה רוצה יוכל לשוב אליה. אבל אם נתדבקה בנשואין לאחר, זו לא תוכל לשוב למדרגה הקודמת שהיתה לה מתחילה. וע"כ כתוב לא יוכל, לא יוכל ודאי לשוב למדרגה התיא לעולם.

קעב) אחרי אשר הטמאה: למדנו, שהטמאה בלבו. שואל, אם כן אפילו אם תתרחק ותזנה בלא נשואין תהיה אסורה. ומשיב, כיון שנתדבקה באחר, הרי קבלה עליה החלק של צד ההוא הרע. ובעלה הראשון שהוא מצד האחר הטוב, הרי הטוב לא יהיה לו בה חלק לעולם, ולא ירבה כלל למקום ההוא. וע"כ, אם שלחה איש האחרון או כי ימות האישי (דפרי דף ק"ג ע"א * דף ק"ג ע"ב)

קעה) השתא, אית - להדרא ולעינא, על ש אתר חד רב ועלאה, דהוה בעלמא, וגזעא ושרשא דקשוט, ואיהו עובד אבי ישי אבי דוד. דהא ה אתמר דאחרון א הוה, היך נפק שרשא דקשוט, מגו אתר דא.

קעו) אלא, עובד אתתקן בתקונא עלאה, ואהדר שרשא דאילנא דקא אתהפך, על תקוניה, ואסתליק ביה, ואתתקן כדקא יאות, וע"ד אקרי עובד. מה דלא זכו הכי, שאר בני עלמא.

קעז) אתא איהו, פלח ב ואעדד עקרא ושרשא דאילנא, ונפק ג מאנפין מרירן, ואהדר ואתקן בנופא דאילנא אחרא עלאה, אתא ה ישי בריה, ואחסין ליה, ותקין ליה, ואתאחד בענפוי דאילנא אחרא עלאה, וחבר אילנא באילנא, ואסתבכו דא בדא. כיון דאתא דוד, אשכח אילנין מסתבכין ומתאחדן דא בדא, כדין ירית שלטנו בארעא, ועובד גרים דא.

קעה) בכה ו ההוא סבא ואמר, אי סבא סבא, ולא אמינא לך, דעלת בימא רבא, השתא אנת ז הוא גו תהומי רברבין, ה אתתקן לסלקא. סבא ט סבא, אנת גרמת דא, דאלמלא הוית שתיק בקדמיתא, ו הוה יאות כ לך, אבל השתא לא יכילת ולית מאן דאחיד בידך, אלא אנת בלחודך. קום סבא ואסתלק בסליקו.

קעט) עובד דא, ל אתתקן ונפק מגו חקל בישא, נ דגובין בישין. אתא ט ישי

חלופי גרסאות

ר לאהדרא. ש אילנא. ת אי תימא דאחר איהו. א הוא. ב ואהדר; ל"ג מן ואעדד עד ואהדר. ג מענפין. ד ואעדד. ה ל"ג ישי. ו ל"ג ההוא סבא. ז ל"ג הוא. ח אתקן. ט ל"ג סבא. י ל"ג הוה. כ ל"ג לך. ל אתקן. מ ל"ג ישי.

דרך אמת נ] חפירות ובורות רעים.

הסבא

ונאחזים זה בזה, או ירש ממשלה בארץ. ועובד גרם את זה.

קעה) בכה ההוא סבא וכו': בכה זקן ההוא, ואמר לעצמו, אי זקן זקן, ולא אמרתי לך שנכנסת ביים הגדול. עתה, אתה הוא בתוך תהומות הגדולים. התתקן לעלות. זקן זקן, אתה גרמת את זה, כי אם היית שותק בתחילה, היה יפה לך, אבל עתה אינך יכול, ואין מי שיאחז בידך אלא עתה לבדך. קום זקן, ועלה במעלה.

קעט) עובד דא אתתקן וכו': עובד זה נתתקן ויצא מתוך השדה הרע של בורות רעים. בא ישי בנו והתקין ועדר האילן, ועם כל זה, זה סוד הסודות, ואיני יודע אם אומר או לא אומר. אמור דברך זקן, ודאי אומר, בזה ניכרים כל שאר בני הגלגול. עובד עכ"ז התקין האילן, כשבא דוד המלך, נשאר באילן התחתון של הנקבה, שהיא המלכות, והיה צריך לקבל חיים מאחר, כי מעצמו לא היה לו חיים, (כנ"ל וישלח אית

הסולם

קעה) השתא אית להדרא וכו': עתה יש לחזור ולעיין על מקום אחד גדול ועליון שהיה בעולם, וגזע ושרש אמת, והוא, עובד אבי ישי אבי דוד. כי למדנו, שהמגולגל הוא אחרון, ועובד היה גלגול של מחלוק, המת בלי בנים, ואיך יצא שורש אמת ממקום הזה. קעו) אלא עובד אתתקן וכו': ומשיב, אלא, עובד נתתקן בתקון העליון, והשורש של האילן שנתהפך, שאשתו נעשית אמו וכו' (כנ"ל 'אות ק"ל). החזיר על תקונו, ונתעלה בו ונתתקן כראוי, וע"כ נקרא עובד, שהוא לשון עבדות, מה שלא זכו כן שאר בני העולם.

קעז) אתא איהו פלח וכו': בא הוא, עובד, עבד ועדר את עיקר ושרש האילן, ויצא מפנים המרים, וחזר ותקן בנוף האילן, שהוא המלכות. בא ישי בנו, וחזק אותו ותקן אותו, ונאחו בענפיו של אילן אחר עליון, שהוא ז"א, וחזיר אילן באילן, ונסתבכו זה בזה. כיון שבא דוד, מצא האילנות, שהם ז"א ומלכות, מסתבכים (דפ"י דף ק"ג ע"ב)

בריה, ואתקין ואעדר אילנא, נ ועכ"ד, דא רזא דרזין, ולא ידענא אי אימא, אי לא אימא. אימא מילך סבא, ודאי אימא, בדא ידיעאן כל שאר בני גלגולא. ס עובד, ע עכ"ד אילנא פ אתקין. כד אתא דוד מלכא, באילנא תתאה דנוקבא אשתאר, ואצטריך לקבלא חיינ מאחרא, ומה אי האי ז דאתתקן, ואתקין כלא, הכי. שאר בני ק עלמא דאתיין בגלגולא, דלא יכלין לאתתקנא הכי, עאכ"ו.

קפ) בכל סטרין אתהפך בגלגולא. ר פרץ הכי הוה. ש בעז הכי הוה. עובד הכי ת הוה. ובכלא נפיק אילנא מסטרא דרע, ואתדבק לבתר בסטרא דטוב. בקדמיתא, א ויהי ער בכור יהודה רע. א מחלון אוף הכי, ולא כ"כ. אבל ב בהני אתעכל רע, ונפיק טוב ג לבתר, ההוא דכתיב ביה, א וטוב ראי. ג ויי עמו. הכא קיימא אילנא תתאה על תקוניה, ומלך אלהים על גוים.

קפא) בשירותא דכלא, מעקרא ויסודא ד עלאה, אשתרשו דרגין, ראובן שמעון לוי יהודה, מה כתיב ביה, ד הפעם אודה את יי, ה וכתוב ותעמוד מלדת. ה היינו נ רני עקרה לא ילדה. בגין דכד אתיליד יהודה, נפקת נוקבא מתדבקא בדכורא, ולא הות על תקוניה אנפין באנפין, ולא ז אתכשרת לאולדא. כיון דנסר לה קודשא בריך הוא ואתקין ח לה כדיון ס אתכשרת לאתעברא ולאולדא. קפב) ובספרא דחנוך, ותעמוד מלדת, לאו על לאה אתמר, אלא על רחל

חלופי גרסאות

נ ועובד. ס ל"ג עובד. ע ל"ג עכ"ד. פ אתתקין ; מוסיף אתקין ועכ"ד דאילנא אתקין. ז דאתקין. ק גלגולא דלא יסליק הכי עאכ"ו. ר ל"ג פרץ הכי הוה. ש ל"ג בעז הכי הוה. ת מוסיף הוה ועכ"ד אילנא אתתקן. א מוסיף אונן אוף הכי מחלון ; ל"ג מחלון אוף חכי. ב בהכי. ג מוסיף לבתר נפק. ד מוסיף אהרא עלאה. ה ל"ג וכתיב. ו מוסיף ובספרא דחנוך ותעמוד מלדת היינו. ז כשרת. ח מוסיף לה אנפין באנפין. ט אכשרה לאולדא ול"ג לאתעברא (ד"א).

מסרת הזוהר

א) (בראשית לח) ב"ב ריג צ"ב. ב) (ש"א טז) יתרו אות ק צ"א. ג) (שם) לעיל צ"ב. ד) (בראשית כט) ויצא ע צ"א. ה) (ישעיה נד) ויחי כח צ"א.

הסבא

המדרגות, ראובן שמעון לוי יהודה, שהם חסד גבורה ת"ת ומלכות. מה כתוב בו, הפעם אודה את ה'. וכתוב ותעמוד מלדת. והיינו, רני עקרה לא ילדה. משום כי כשנולד יהודה, יצאה הנוקבא, שהיא המלכות דבוקה בדכר, שהוא ז"א, ולא היו על תקונם פנים בפנים, ולא היתה המלכות מוכשרת להוליד. כיון שנסר אותה הקב"ה, דהיינו שהפרידה מאחורי הדכר, והתקין אותה, או נעשתה מוכשרת להתעבר ולהוליד. כמו שמפרש לפנינו.

קפב) ובספרא דחנוך וכו' : ובספרו של חנוך, כתוב, ותעמוד מלדת, אינו נאמר על לאה שהיא נוקבא דז"א שלמעלה מחזה, אלא על רחל נאמר ההיא שמבכה על בניה, ההיא שנשתרשה ביהודה, שהיא הנוקבא שלמעלה מחזה שהוא אותיות

הסולם

אות נ"ג) ומה אם זה שנתתקן והתקין הכל, היה כך, שאר בני העולם הבאים בגלגול, שאינם יכולים להתתקן כך, על אחת כמה וכמה. קפ) בכל סטרין אתהפך וכו' : בכל הצדדים הוא פונה לגלגול. פרץ היה כן, שהיה גלגול ער, בעז היה כן, שהיה גלגול יהודה, עובד היה כן, שהיה גלגול מחלון. ובכולם יצא האילן מצד הרע ונתדבק אח"כ בצד הטוב. בתחילה, ויהי ער בכור יהודה רע. מחלון גם כן היה רע, ולא כל כך. אבל באלו נתבער הרע, ויצא הטוב לאחר כך, דהיינו ההוא שכתוב בו, וטוב ראי. וה' עמו. כאן עמד אילן התחתון, שהוא המלכות, על תקוניה, ומלך אלקים על גוים.

קפא) בשירותא דכלא מעקרא וכו' : בתחילת הכל, מעיקר ויסוד העליון, נשרשו (דפו"י דף ק"ג ע"ב)

מאמר

אתמר, ה' ההיא דמנכה * על בניה, כ' ההיא דאשתרשת ביהודה: ז' יהיו ד"ה. ותעמוד מלדת, דהא לא מ' אתתקנא.

קפג) בקדמיתא, דיוקנא דלעילא הוה נ' כלא ראובן: או"ר ב"ן. ה' ויאמר אלהים יהי אור, ע' ימינא פ' אור. שמעון שמאלא ז' אור בההוא ק' סיגא דדהבא בהדיה שם עון. לו"י: ר' חבורא דכלא, ל' אתחברא מתרין סטרין. יהודה: נוקבא בהדי דכורא ש' מתדבכת, יהו, דא דכורא. ד"ה, דא נוקבא דהות בהדיה.

קפד) ד"ה, ת' אמאי ד"ה. אל' ד', א' באותדבקותא ב' דרע בהדה, איהי דל"ת, מסכנא ג' איהי, ואצטריך לאתבא בגלגולא, לאתעכלא ההוא רע, ולמתבלי בעפרא. ולבתר ד' לצמחא בסטרא ה' דטוב, ולנפקא ממסכנו לעתירו, וכדין ה'. ועל דא, יהיו ד"ה.

קפה) פוק סבא, ו' מגו תהומי, לא תדחל, כמה ארבין זמינין לך, בשעתא דתשוטט ימא, בגין לנייחא בהו. בכה כמלקדמין ואמר, מארי דעלמא, דילמא יימרון משריין עלאיין, דאנא סבא, ובכי כינוקא. גלי קמך, דעל יקרך אנא עביד, ולא עבידנא על יקרא דילי, דהא בקדמיתא הוה לי לאסתמרא, דלא איעול בימא רבא, ז' והשתא כיון דאנא ביה, אית לי לשטטא בכל סטרין, ולנפקא מניה.

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

י' האי: מוסיף על ההיא. כ' האי. ל' ל"ג יהיו ד"ה: יהודה. מ' אתהקנת. נ' ל"ג כלא. ס' מוסיף דכתיב ויאמר. ע' ל"ג ימינא אור. פ' מוסיף אור בן. צ' ל"ג אור. ק' גיטא. ר' בחבורא. ש' מתדבקא. ת' אמאי דא בהדי דא. א' באתדבקי. ב' מוסיף דרע ערואינן מחלון וכליון. ג' ל"ג איהי: אייתי. ד' דצמחא. ה' מוסיף דטוב פרך וורת. ו' מוסיף פוק מגו. ז' ל"ג והשתא.

הסכא

הסולם

מאמר

הרע עמה, דהיינו בעת שהיא בבחינת שמאל בלבד, והיא דבוקה באחורי הדכר. היא דל"ת שפירושו שהיא עניה, וצריכה, לשוב בגלגול, דהיינו הגלגולים מן יהודה עד דוד המלך לבער רע ההיא, ולבלות בעפר ולצמוח אח"כ בצד הטוב, דהיינו ע"י בנין או"י מחדש, בסו"ה ויבן ה' אלקים את הצלע וגו', ולצאת מעניות לעשירות ואז נקראת ה' ועל כן יהודה, הוא אותיות יהיו ד"ה, שיהיו חג"ת דכר, ד' ה' הם הנוקבא בבי מצבים שלה הנ"ל, המתחברת עם הדכר.

קפה) פוק סבא מגו וכי: אמר לעצמו, צא זקן מתוך הוזהומות, לא תפחד. כמה אניות מזומנות לך, בשעה שתשוט ביים, כדי לנוח בהם. בכה כבתחילה, ואמר, רבוץ העולם, פן יאמרו מחנות העליונים שאני זקן ובוכה כילד. גלוי לפניך, שעל כבודך אני עושה, ואיני עושה על כבודי, כי בתחילה היה לי להשמר מלכנוס ביים הגדול, ועתה כיון שאני בו, יש לי לשוט בכל הצדדים ולצאת ממנו.

יהודה

אותיות יהיו ד"ה. ותעמוד מלדת, כי עיד לא נתתקנה.

קפג) בקדמיתא דיוקנא דלעילא: בתחילה הצורה שלמעלה היתה הכל, שאפילו רחל, עלתה והיתה למעלה מחוה. ר'או"בן. הוא אותיות אור בן, שהם ויאמר אלקים יהי אור. שהוא ימין, דהיינו חסד, של ז"א. שמעון, הוא שמאל, והוא אור, עם ההיא פסולת של זהב, כי שמעון הוא אותיות שם עון. שהוא שמאל, גבורה דז"א. לוי, היא חיבור הכל, להתחבר בי הצדדים. כי הוא קו האמצעי המחבר ימין עם השמאל. והוא תפארת דז"א. ואחר שיצאו חג"ת דז"א שלמעלה מחוה, יצאה הנוקבא הנקי רחל. והיינו יהודה, שהיא הנוקבא, והנוקבא מתדבקה בדכר, שהוא חג"ת דז"א, יהיו זה דכר, דהיינו חג"ת ד"ה זו היא הנוקבא, רחל, שהיתה עמה, עם הדכר.

קפד) ד"ה אמאי ד"ה וכי: שואל, הנוקבא מרומות. באותיות ד"ה, למה ד"ה. ומשיב, אל' ד' נקראת הנוקבא, בעת שדבקות (דפו"י דף ק"ג ע"ב י') דף ק"ד ע"א)

קפו) ז יהודה אתה ח יודוך אחיך, ט היינו דאנן אמרין ברוך אתה. איהו ברוך ו איהי אתה, לכלהו כ בנוי לא אמר יעקב אתה, אלא לאתר דאצטריך. דא איהו אתה.

קפו) שמא דא, ג יודוך אחיך, כלהו אודן לך על שמא דא, ודאי אתה יודוך אחיך, על שמא דא, אסתלק ואתכפיא סטר אחרא, בגין דכד ט אתקרי ואדכר, הא נפקת סטרא אחרא בהדה. כיון דאמרי אתה, שלטנו ורברבנו אית לה, וסטרא אחרא אתכפייא, ולא אתחזיאת תמן. ודאי בשמא דא אתרשים ואתבריר מסטרא אחרא. ודא נ אסתלקו ושלטנו ט דיליה, ותבירו וביש לסטרא אחרא. כיון דיודוך אחיך ו על שמא דא, אתה, כדין ידך בערף אויביך, מיד אתכפיין לגבך, ושמא דא גרים.

קפח) ידענא חברייא ידענא, דהא אתה שמא דא, אתון אמרין לאתר אחרא עלאה, דכתיב ח אתה כהן לעולם, בימינא עלאה. שפיר איהו, דהא כיון ט דרבי שמעון אודן ליה עלאיין ותתאין, וזכה לכלא, כל מה דאיהו אמר, הכי איהו ושפיר. קפט) אבל כד תהוון מטאן לגביה, אמרו ליה, ואדכרו ליה, יומא דתלגא, כד זרענא פולין, ז לחמשיין ותריין גווינין. דהא ט אתה כהן, הכא אתקשר כוס

חלופי גרסאות

מסרת הוזהר

ח ל"ג יודוך אחיך. ט מוסיף כלהו אודן על שמא דא והיינו ; כלהו אודן על שמא דא יודוך אחיך היינו. י ואיהו. כ ל"ג בנוי. ל מוסיף ודאי אתה יודוך. ו ועל. פ דאמר רבי. צ לכל אינון. ק ל"ג אתה כהן ; מוסיף כהן לעולם.

ז (שם מט) ויחי קסו צ"א. ח (תהלים קי) ח"א רנו. ח"ג נג : קצב : רעא. ז"ח נב ט"א שט"ז. מ אתברי ול"ג ואדכר. נ אסתלקותא ; אסתלקי. ט דילה.

הסבא

הסולם

מאמר

החסדים מימין, או יש לה ממשלה וגדולה, והס"א נכנעת, ואינה נראית שם. ודאי בשם הזה נרשמת ונבררת מן הס"א, כי כשמתלבשת בחסדים, נרחקת הס"א ממנה, וזהו ההתעלות והממשלה שלה, של המלכות, ושכירה ורע לצד האחר. כיון דיודוך אחיך על שם הזה, אתה, או ידך בערף אויביך, מיד הס"א נכנע לך. ושם הזה גרם.

קפו) יהודה אתה יודוך אחיך : היינו זאנו אומרים, ברוך אתה, הוא ברוך, כשהיסוד ד"א משפיע חסדים למלכות, נקרא הוא ברוך, והיא אתה. והמלכות נקראת אתה. כי השם אתה רומז על חסדים, בסו"ה אתה כהן, כמ"ש לפנינו. לכל הבנים לא אמר יעקב אתה, אלא למקום שצריך. כי המלכות נמשכת מצד שמאל, ששם מאירה החכמה בלי חסדים, והיא צריכה להשם אתה, שהוא חסדים להלביש בו החכמה. כי בלי חסדים אין החכמה מאירה, והיא בסוד חושך. זהו שאמר לו ליהודה אתה.

קפח) ידענא חברייא ידענא וכי : אני יודע. חברים, אני יודע שהשם הזה אתה, אתם אומרים למקום אחר עליון, שכתוב, אתה כהן לעולם, שהוא בימין העליון, דהיינו בחכמה. יפה הוא, כיון שר' שמעון, עליונים ותחתונים מודים לו, וזכה לכל, כל מה שאמר, כן הוא. ויפה.

קפו) שמא דא יודוך וכי : יודוך אחיך, כולם יודו לך על שם הזה, ודאי, אתה יודוך אחיך, על שם הזה נסתלק ונכנע צד האחר. משום, כי כשנקרא ונוכר השם יהודה, הרי ייצאת הס"א עמה, דהיינו בד' של יהודה, הרומזת על מצב האי' שלה שנמשכת משמאל לבד, ששם יונקת הס"א, מחמת חסרון החסדים שבימין, כיון שאומרים אתה, שהוא המשכת (דפריי דף ק"ד ע"א)

קפט) אבל כד תהוון וכי : אבל כשתהיו מגיעים אליי, אמרו לו והזכירו לו, יום השלג, כשזרענו פולין לחמשים ושנים גוונים. כי אתה כהן, פירוש, כאן נקשר כוס של ברכה, שהיא המלכות הנקראת אתה, בימין, שהוא החסד שנקרא

ד דברכה בימינא, בלא פרודא כלל. ובגין כך, אתה כהן לעולם, הכא אתקשר כוס בימינא, כדקא יאות.

קצ) ועל דא ו אמר קרא, יהודה אתה, להאי אתה יודוך אחיך, ת ולא כתיב יהודה יודוך אחיך, ולא יתיר, אלא ו על שמא דאתה. אתה, אתר דא, אצטרך לשמא דא, ולא אחרא.

קצא) יהודה, אבא קדמאה, ואבא תניינא, ולא הוה ביה חלופא לעלמין. ובג"כ פרץ אתתקף ב ביה בתוקפוי, מה דלא הוה הכי לכל בני עלמא. וע"ד בניינא דדוד, שארי ג חשבנא מפרץ, ולא מבעז, דהוה ביה שנויא. חברייא, אי תשגחון, לאו מלין בסתימו קא אמינא, ואע"ג דסתימין ד אינון.

קצב) וע"ד, ה יהודה רווח שמא דא, דאקרי אתה. קם על בוריה זמנא קדמאה, וזמנא תניינא, ולא אשתני לעלם. ובנוי דיהודה וזרעא די"היא, אודן ואמרין כי אתה אבינו. מה דלית הכי לשאר בני גלגולא לעלמין. שאר בני גלגולא, תרין

חלופי גרסאות

ר של ברכה. ו ליג אמר קרא. ת ליג מן ולא עד ולא. א ליג על. ב ליג ביה; הוה. ג חשבונא; חשבונה. ד מוסיף אינון מלין. ה ליג יהודה.

הסבא

הסמוך. ולא אחר. שמדרגה אחרת אינה צריכה לו, שרק המלכות נמשכת משמאל ונבנית כולה ממנו, ולא אחרת.

הסולם

קצא) יהודה אבא קדמאה וכו': יהודה הוא אב הראשון, של ער ואונן, ואב השני של פרץ זרח, שהם גלגולי ער ואונן, ולא היה בו חלוף לעולם. שלא נתחלף המדרגה שהאח נעשה לאב, שהמת בלי בניו מתגלגל בבן הנולד מן אחיו היבם, ואחיו נעשה אביו שזה ירידת המדרגה ופגם. אבל יהודה לא היה בו חלוף וירידת מדרגה, כי הוא היה גם אב הראשון, של ער ואונן המגולגלים בפרץ זרח, ומשום כך פרץ התגבר בגבורתו, שכתוב בו, מה פרצת עליך פרץ. משום שלא היה בו ירידת מדרגה, מה שלא היה כן לכל בני העולם הבאים בגלגול שיש להם ירידה, שהאח נעשה אביו. וע"כ בנינו של דוד מתחיל החשבון מפרץ ולא מבעז, שהיה בו שינוי, כי לא היה האב הראשון של המגולגל, שהוא מחלון. חברים, אם תסתכלו בדברי, אינם דברים הנאמרים בסתום, בלא אפשרות להבינם, אע"פ שהם סתומים.

קצב) וע"ד יהודה רווח וכו': ועל זה, הרויח יהודה שם הזה שנקרא, אתה. קם על בירורו בפעם הראשונה, בער ואונן, ובפעם השנייה

מאמר

שנקרא כהן, בלא פרוד כלל. ומשום זה אתה כהן לעולם, כי כאן נקשר הכוס, שהוא המלכות, כראוי. וע"כ קיים, לעולם.

ענין יום השלג זריעת הפולין לבין גוונים, כבר נתבאר לעיל (אות ע"ד) שיום השלג, הוא בעת שהמלכות נאחזת בקו שמאל לבד, שאז היא מלאה דינים המכונים קרח ושלג, וזה נמשך עד שבא קו האמצעי, שהוא ז"א, ומעלה המסך דמלכות אל הבינה, וכו' שה"ס זריעת הפולין, ואז מתגלים החסדים, והארת החכמה שבשמאל שבבנין המלכות, מתלבשת בחסדים האלו, שה"ס אתה, ואז מסתלקים הדינים דשלג והחכמה מאירה בכל השלמות. וזה שרמו הסבא שעל ענין זה סובב הכתוב, אתה כהן לעולם. כי אחר שאתה שהוא המלכות נקשרת בחסדים שה"ס כהן ע"י זריעת הפולין של קו האמצעי אז הוא מתקיים לעולם.

קצ) ועל דא אמר וכו': ועל זה אומר הכתוב, יהודה אתה, לאתה הוה יודוך אחיך, שלא כתוב, יהודה יודוך אחיך, ולא יותר, אלא על השם אתה יודו אחיו. אתה, מקום זה, שהוא המלכות, צריך לשם הזה, להיותה בלעדו, בדינים בשלג וקרח מצד השמאל, כנ"ל בדבור (דפרי" דף ק"ד ע"א)

אבהו, תרין אמהו, אית לון ו גוון לבנינא. ורזין אלין, בעמקי ימא, ז בלבא דתהומי אינון, מאן יכיל לאפקא לון. קום סבא, אתגבר ח ואתקף בתוקפך, אפיק מרגלן מגו תהומי.

קצג) בעז, אתחזי דהוה ביה שנויא, כד אוליד לעובד, דהא ט עובד בשנויא הוא. לאו הכי. אבצן הוא בעז, הוא אבא קדמאה, דלא עבד שנויא. ואי תימא, איהו כ הוה, ודאי כד אתער לעובדא דא, ביה הוה, מאן ז דהוא תקיף כאריא וכליתא ביה הוה. בגין דלא *) להוי שנויא ביה בדוד, ואתהדר מלה לעקרא קדמאה, בגין דיהא כלא מאבא חדא, ושלשלא חדא. וכלא חד, ולא הוה שנויא בגלגולא דזרעא דדוד. ועל דא, אתה מרישא ועד סופא, בלא שנויא כלל.

קצד) השתא, נפקת סבא, מעמקי לבא דימא. יהודה אתה, ודאי מרישא ועד סופא ולא אתחזי לכל שאר בנין, ח לאתקרי אתה, אלא ליה בלחודוי. זכאה חולקיה דדוד, דהכי אתבריר, ואסתלק משאר נ עקרא ט דבני נשא ו בארעא.

קצה) יודוך אחיך, יודוך כל בני עלמא מבעי ליה, מ"ט אחיך. אלא ארח כל בני עלמא, לא מתבימין לגלגולא, אלא מסטרא פ דאחיך, ז ואחא אודמן ק ליבומא, ואתה בגרמך, אודמנת ליבומא. והכא כלהו אחיך יודוך, דלא ט ישתלשל מנייהו,

חלופי גרסאות

ז ל"ג גוון. ז ברזא ובלבא. ח אתקף. ט עובדא. י הוה. כ הוא. ל ההוא. מ אלא ליה בלחודוי לאתקרי אתה. נ ל"ג עקרא. ס בני. ע ל"ג בארעא. פ ל"ג דאחיך. צ ל"ג ואחא אודמן ליבומא. ק ליבומא. (ד"א). ר ל"ג מן ואתה עד והכא. ש ישתלש.

הסבא

הסולם

מאמר

נקרא בעז, מלשון בו עז, שהוא יהודה, והיה זה כדי שלא יהיה שינוי בדוד, ומשום שנתגלגל בו יהודה חזר הדבר לשורש הראשון, כדי שיהיו כולם מאב אחד, ושלשלת אחת. והכל אחד, ולא היה שינוי בגלגול הורע של דוד. ועל כן, אתה מראש ועד סוף, בלא שינוי כלל.

קצד) השתא נפקת סבא וכו': עתה יצאת, זקן מעומק לב היס, יהודה אתה, ודאי מראש ועד סוף, ואינו ראוי לכל שאר הבנים שיקראו אתה, חוץ לו לבדו. אשרי חלקו של דוד, שנברר כן, ועלה משאר שורשי בני אדם בארץ.

קצה) יודוך אחיך: שואל, יודוך כל בני העולם היה צריך לומר, מה הטעם, שאומר, אחיך. ומשיב, אלא זך כל בני העולם, אינם מיבמים לגלגול המת בלי בניס, אלא מצד האחים, והאח מודמן ליבום, ואתה, בעצמך הזדמנת ליבום. וכאן כל אחיך יודוך, שלא נשתלשלה מהם, ולא מאחד מהם, שלשלת המלוכה, אלא אתה בלבדך. אתה מראש ועד סוף

השניה, בפרץ זרח, ולא נשתנה לעולם. ובניו של יהודה זרעו, מודים ואומרים כי אתה אבינו שלא נעשה להם ירידה שהאח יעשה לאב. מה שאין כן לשאר בני הגלגול לעולם. שאר בני הגלגול, שני אבות ושני אמהות יש להם אפן לבנין שלה. כי נוסף לאביו הראשון נעשה גם אחיו לאביו, ויש לו ב' אבות, וכן ב' אמהות, שנוסף לאמו הראשונה נעשה גם אשתו לאמו. זסודות אלו הם בעומק היס בלב התהומות, מי יכול להוציאם משם. קום זקן, התגבר והתחזק בתוקפך, והוצא מרגליות מן התהומות.

קצג) בעז אתחזי דהוה וכו': בעז, נראה שהיה בו שינוי כשהוליד לעובד, כי עובד הוא בשינוי, שהוא אביו השני. ואומר, אינו כן, אבצן הוא בעז, ולמה נקרא בעז, מפני שהוא אב הראשון שלא עשה שינוי, דהיינו שיהודה, שהוא אב הראשון, נתגלגל בו. ואם תאמר, שהוא היה ואינו גלגול יהודה, אבל ודאי בעת שנתעורר למעשה הווי של יבום, היה בו מי שהוא עז כאריה וכלביא דהיינו יהודה, היה בו וע"כ (דפ"י דף ק"ד ע"א *) דף ק"ד ע"ב)

ה ולא מחד מנייהו, שלשולא דמלכו, אלא אתה בלחודך. אתה, מרישא ועד סופא אתה עבדת, ומינך נפק, כל א שלשולא וגזעא דאריה.

קצו) בניך, בני אריה, דלא אתעברו לשנויא ב דאחיק, לא אתחלפו לטלה, ולא לשור, ולא לגדי, ולא לשום דיוקנא אחרא, אלא אריה שארי למבני, ואריה סיים בניינא. כל שלשולך, בני אריה נינהו. דאלמלא אתא גלגולא מסטרא ג דאחור, יתחלפון כל דיוקנין, ויתערבון אלין באלין. ועל דא יודוך אחיק, דלא הוה חד מנהון, בגלגולא דשלשלאה דבנך. ידך זקיף, דלא הוה בך ערבוביא אחרא מנייהו.

קצז) והיינו מטרף בני עלית, דלא הוה טרפא לאחרא על פתורך. כרע, במיתת ער. רבין, במיתת אונן. לבתר אתגבר כארי, לאקמא לפרץ. וכלביא, לאקמא ד לזרח. מי יקימנו, דכתיב, ו) ולא יסף עוד לדעתה. ותרגום ולא פסק. מי יקימנו, מאן הוא דיימא, אסורה אתתא דא. מאן הוא דיימא, הואיל ואשלימת ארחהא, לא אצטריכא לך יתיר, יבמה דא, כיון דאשלימת ארחהא, ה לא אצטריכת לך יתיר, ואתחזיאת לאתפרשא מינה, אבל מי יקימנו, ודאי מתמן ולהלאה אייהי דיליה. ז דהא ח אפיק מאן דמכשכש במעהא.

קצח) רזא סתימא ט הכא, אחוה דבר נש אמאי. תו יהודה דהוה אבוי אמאי. אלא, ההוא דמכשכשא במעהא, חמי דמאן דהוה נטיר ליה, מקטרג ליה קטרוגין,

חלופי גרסאות

ח ל"ג ולא מחד מנייהו. א דיוקנא וגופא. ב דאחור.
ג דאחיק. ד זרח. ה ל"ג לא אצטריכת לך יתיר.
ו אתחזי. ז דא (ד"א). ח נפיק. ט סבא; הכלי י או.

מסרת הוזהר

ט (בראשית לח) ח"ג עב.

הסכא

עוד לדעתה, ותרגום, לא פסק. חהו מי יקימנו, מי הוא שאמר שאשה זו אסורה, מי הוא שיאמר כיון שהשלימה דרכיה, אינה נצרכת לך יותר, שיבמה זו, כיון שהשלימה דרכיה אינה נצרכת לך יותר, וראוי לפרוש ממנה, אבל מי יקימנו, ודאי משם ולהלאה היא שלו. כי הוציאה מי שמכשכש במעיה. דהיינו הרוח של בעלה הראשון שעזב בה בביאה הראשונה, והוא מכשכש במעיה. ועתה הוציאתו.

קצח) רזא סתימא הכא וכו': סוד סתום כאן. אחיו של האדם למה מיבס את אשתו. ועוד יהודה שהוא אביו למה יבס את אשתו. ולמה לא אדם זר שאינו קרוב. ומשיב, אלא ההוא שמכשכש במעיה של היבמה, דהיינו הרוח שעזב בה בעלה המת, רואה שמי שהוא שומר אותו, דהיינו הקרוב שלו, מקטרג עליו קטרוגים בכל הצדדים. ואם היה אדם זר היה דוחה איתו, (כנ"ל אות קמ"ו) אבל לקרובו אינו רוצה לדחותו, לכן רוצה לצאת משם. כיון שיוצא מזמין

הסולם

מאמר

סוף אתה עשית, וממך יצא כל השלשלת והגזע של אריה.

קצו) בניך בני אריה וכו': בניך בני אריה, שלא נעברו לשינוי של אחיק, ולא נחלפו לא לטלה ולא לשור ולא לגדי, כי י"ב בצורות הן ב"ב מזולות, שהם כנגד י"ב שבטים. ובני יהודה כולם היו בצורת אריה, ולא בצורות שאר השבטים. אלא אריה התחיל לבנות ואריה השלים הבנין. כל שלשלת שלך בני אריה הם, שאם היה בא גלגול מצד אחיק בבניך, היו מתחלפות כל הצורות והיו מתערבות אלו באלו. ועל זה יודוך אחיק, שלא היה אחד מהם בגלגול בתוך השלשלת של בניך. ידך הרם, שלא היה בך ערבוב אחד מהם.

קצז) והיינו מטרף וגו': והיינו מטרף בני עלית. שלא היה טרף ומזון לאחר על שלחנך. כרע במיתת ער. רבין, במיתת אונן. ואח"כ התגבר כארי להקים את פרץ. וכלביא, להקים את זרח. מי יקימנו, שכתוב, ולא יסף (דפו"י דף ק"ד ע"ב)

בכל סטריין. בעי לאפקא. כיון דנפיק, זמין לאחרא ההוא רוח אחרא, ואתיין לאעלא כמלקדמין, עד דאתבני כמלקדמין, בחילא דקטרוגא תקיף דקא מקטרג באחורה. מתמן ולהלאה שריאת אתתא דא ליה.

קצט) זכאה חולקא דיהודה, בקדמיתא הוה גור. לבתר כ אריה, ד דקא אתגבר ואתפשט בחיליה ה אריה. וסיים בלביא. כל נ שאר בני עלמא לאו הכי, ועל דא יהודה כדקאמרן.

ר) ראובן שמעון לוי, הא תלתא, כדקאמרן. יהודה אתחבר בהדייהו, וכלא כדקא יאות. יששכר זבולון, תרין ירכין. ה אתר ו דינקי נביאי קשוט. ו יששכר ירכא ימינא, כתיב י ומבני יששכר יודעי בינה לעתים ז וכתיב, ח שמח זבולון בצאתך, ובשעורא רברבא, כתיב, ט זבולון לחוף ימים ישכן והוא לחוף אניות. מט. בגין דוירכתו על צידון. שיעורא ק דירך דידיה עד צידון.

רא) בנימן, אשתאר לעילא בין ירכין, דהא יוסף הוה ר דיוקניה בארעא, ולאשתמשא בעלמא דא, ועמיה אשתמש משה, ט דכתיב ח ויקח משה את עצמות יוסף עמו. בנימין אסתלק לעילא, בנימין צדיקו דעלמא.

חלופי גרסאות

כ ל"ג אריה. ז דהא. ט מוסיף ולבתר אריה. נ מוסיף שאר אינון. ט מוסיף יששכר אתר. ו דקני. פ ל"ג יששכר. צ מוסיף זבולון ירכא שמאלא וכתיב. ק דידיה ול"ג דירך דידיה; דילך דידיה; דירך דידיה; דידיה; ר דיוקנא. ט ל"ג דכתיב.

מסרת הזהר

י) (דה"א יב) ויחריט צ"ב. ז"ח פט ש"מ. כ) (דברים לג) יחרי רי צ"ב. ז) (בראשית מט) ויחרי רג צ"ג בשלח כח צ"ב. ח) (שמות יג) ב"א קלו צ"ג.

הסכא

יודעי בינה לעתים, שפירושו שהנצח ממשיך אור הבינה אל המלכות הנקראת עתים. וכתוב, שמה זבולון בצאתך, שפירושו שההוד הוא סיוס ה' הספירות חג"ת נ"ה, שהוא שיעור התפשטות אור הבינה, שממנו ולמטה נבחו ליציאה מן המדרגות, ובשיעור גדול, יש ז' ספירות חג"ת נה"מ, ואז כתוב, זבולון לחוף ימים ישכן, והוא לחוף אניות, דהיינו עד המלכות הנקראת ים ונקראת אניה. מה הטעם ששוכן עד המלכות, הוא משום וירכתו על צדון, ששיעור הירך שלו שהוא הוד, מתפשט עד המלכות שנקראת צדון. ר) (רא בנימין אשתאר לעילא וכי: בנימין נשאר למעלה בין הירכים, שהוא יסוד, ואע"פ שיוסף הוא יסוד, יוסף היה צורתו בארץ, שהוא המלכות, ולהשתמש בעולם הזה, שהוא המלכות, ועמו השתמש משה, שכתוב, ויקח משה את עצמות יוסף עמו. בנימין, נתעלה למעלה ביסוד דז"א, ובנימין צדיק העולם, שהוא יסוד. וכבר נתבאר היטב (לעיל ויצא ע"ב ד"ה פירושו) ההפרש שבין יוסף לבנימין עשה.

מברכין

הסולם

מאמר

מזמין את האחר, דהיינו רוח שהוא האחר העיקרי של המת, ובאים שניהם להכנס במעי האשה ככתחילה, עד שהוא נבנה ככתחילה, דהיינו שנתגלגל בטפה הזרעית של היבס. שזה היה בכח הקטרוג חזק שקטרג על אחיו. שעל כן החליט לצאת ממנה כנ"ל. ומשם ולהלאה מותרת לו אשה הזו. כי כבר יצא רוח המקטרג ממנה. וע"כ צריך הקרוב ליבס אותה, כי אדם זר שאינו קרוב, היה הרח דחמה אותו.

קצט) זכאה חולקיה דיהודה וכי: אשרי חלקו של יהודה בתחלה היה גור, ואחר כך אריה, שנתגבר ונתפשט בכחו כאריה, וסיים בלביא. כל שאר בני העולם אינו כן. ועל כן יהודה אתה, כמו שאמרנו.

ר) ראובן שמעון וכי: ראובן שמעון לוי, הרי שלשה, כמו שאמרנו, שהם חג"ת. יהודה נתחבר עמהם, שהוא מלכות, והכל כראוי. יששכר זבולון שתי ירכים, שהם נצח והוד, המקום שיונקים ממנו נביאי אמת. יששכר הוא ירך ימין, שהוא נצח. כתוב, ומבני יששכר (דפ"י דף ק"ד ע"ב)

(רב) מברכין ה לתתא, דן ונפתלי גד ואשר. בירכא שמאלא, דן עד * פרקא דרגלא. פרקא דרגלא נפתלי. ובג"כ, נפתלי אילה שלוחה, קל ברגלוי. בירכא ימינא. גד, והוא יגוד עקב, עד פרקא דעקב. אשר פרקא דעקב ימינא. וטובל בשמן רגלו. וכתוב ברזל ונחשת מנעליך. כל אלין, אינון ב דיוקנין ג עלאין, דיוקנא דלעילא. ובגין דהוו בריין ממש בהאי עלמא, אתקנת בהו שכינתא, * באלין תריסר פרקין, תריסר ט מתיחין, ד דאתמתחו מישראל ממש. דכתיב ט כל אלה שבטי ישראל שנים עשר. מתיחין דישראל, אלה אקרון. ה לאתמתחא

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

(1) (דברים לג) ויחי רמב צ"א. ט (בראשית מט) ויחי ג עלאה. ד אתמתחו; א אתמתחו; ה לאתמתחא; ז דקני; ח עלאה.

דרך אמת ט תחומים.

מאמר

הסולם

הסבא

שמתחתיה. ואלו ה' ספירות כח"ב תו"מ, ה"ס ה' אותיות של השם אלקים, ונבחנו שב' אותיות מ"י דאלקים, שהם כו"ח, נשאר במדרגה, וג' אותיות אל"ה, שהם בינה ות"ת ומלכות נפלו מכל מדרגה למדרגה שמתחתיה. באפן, שב' אותיות מ"י נשאר בבינה, וג' אותיות אל"ה נפלו למדרגה שמתחתיה, שהיא זו"ן, וכן בזו"ן נשאר ב' אותיות מ"י של מדרגתם, וג' אותיות אל"ה נפלו למדרגה שמתחתיהם, שהם נשמות הצדיקים.

ולעת גדלות, חזרת המלכות ויורדת ממקום בינה למקומה עצמה, ונתבטל מסך המלכות שבקע כל מדרגה, ואז עולות בחזרה, כל חצאי מדרגות התחתונות שנפלו ממדרגתם, ומתחברות עם העליונות, דהיינו שחזרות למדרגתם, ואותיות אל"ה דבינה שנפלו לזו"ן, חזרות ועולות לבינה, ומתחברות לאחת עם ב' אותיות מ"י שנשארו בה. ונשלם השם אלקים. דהיינו ה' כלים כח"ב תו"מ, עם ה' אורות נרנח"י. ואז כיון שאותיות אל"ה דבינה היו בזו"ן, הנה כשעולות לוקחות עמהן גם זו"ן שהיו מלובשות שם. וזו"ן מקבלים שם מוחין דבינה. ועד"ז כשעולות אל"ה דזו"ן, שהיו נפולות בנשמות הצדיקים, ומתחברות בב' אותיות מ"י דזו"ן, ונשלם בהם השם אלקים, לוקחות עמהן גם נשמות הצדיקים שהיו לבושות בהן, והנשמות מקבלות שם המוחין דזו"ן. (כמ"ש כל זה באורך, לעיל בהקדמת 190 הזוהר, באות י"ג ואות י"ד ובאות י"ז בהסולם, עש"ה).

ויש בזה ב' בנינים, בנין א', הוא חזרת אתוון אל"ה לאותיות מ"י שנשלם בזה השם אלקים, כנ"ל. וה"ס נקודת השורק. בנין ב', עלית

(רב) מברכין ולתתא וכי: מן הברכים ולמטה, שיש עוד ב' פרקים, הם דן ונפתלי גד ואשר. בירך השמאלית, דן עד הפרק של הרגל, דהיינו בפרק האמצעי, נפתלי, הוא בפרק הרגל, דהיינו פרק התחתון. ומשום זה, נפתלי אילה שלוחה, שהוא קל ברגליו. בירך הימין, גד, והוא יגוד עקב, היינו עד הפרק של העקב, שהוא פרק האמצעי, אשר, בפרק העקב הימין, דהיינו פרק התחתון, וז"ש טובל בשמן רגלו. וכתוב, ברזל ונחשת מנעליך. באופן שבג' פרקים של ירך הימין, נמצא יששכר בפרק העליון, וגד באמצעי, ואשר התחתון. ובג' פרקים של ירך השמאל, נמצא זבולון בפרק העליון, ודן באמצעי, ונפתלי בתחתון.

כל אלין וכי: כל אלו, י"ב השבטים, הם צורות עליונות בצורה שלמעלה, ומשום שהיו בריות ממש בעולם הזה, נתתקן בהם השכינה, באלו י"ב פרקים, שהם י"ב המשכות שנמשכו מישראל ממש, שהוא ז"א, שכתוב, כל אלה שבטי ישראל שנים עשר. ההמשכות של ישראל נקראים אל"ה להתפשט בהם השם מ"י, שיהיה הבנין כראוי, שיהיה ישראל בכלל השם אלקים, אל"ה הוא ישראל בכלל, מ"י מחבר עמו אל"ה, ויהיה הבנין שלם על תקונו, שם אחד ממש.

ביאור הדברים. כי נודע שבעת השפעת הקטנות, עולה המלכות למקום בינה שבכל מדרגה, שאז נבקעת כל מדרגה לשתיים, כי המלכות שעלתה למקום בינה, סיימה שם המדרגה מתחת לחכמה, ולא נשאר בכל מדרגה אלא ב' ספירות כתר וחכמה, וג' ספירות, בינה ות"ת ומלכות שבכל מדרגה נפלו למדרגה (דפ"י דף ק"ד ע"ב *) דף ק"ה ע"א)

שִׁמָּא דְמִי, לְמַהוּ בְנִינָא כְדָקָא יָאוּת, לְמַהוּ יִשְׂרָאֵל בְּכַלְלָא, וְשִׁמָּא דְאַלְהִים.
אַלְיָה אִיהוּ יִשְׂרָאֵל בְּכַלְלָא. מִי, חֵבֵר אֱלֹהִים בְּהִדְיָה, וְהוּהוּ בְנִינָא הַ שְׁלִים עַל תְּקוּנָהּ,
שִׁמָּא חֲדָא מִמֶּשׁ.

(ג) הַ הַדָּא הוּא דְאִמְרָ לִיָּה לְיַעֲקֹב, הַהוּא מִמְנָא דְעִשׂוֹ, דְכָתִיב (ט) כִּי שְׂרִית
עִם אֱלֹהִים, לְעִילָא, בְּתַקּוּנָא קְדָמָא, בְּבִינָא קְדָמָא. כֹּ כָל אֱלֹהִים, וְדָאִי בְנִינָא
קְדָמָא אִיהוּ.

(ד) וְעַל דָּא, לִית שְׂצִיאוֹ לְיִשְׂרָאֵל, לְעַלְמָ וְלְעַלְמֵי עֲלָמִין, וְחַס וְשְׁלוֹם אֲלִמְלָא
יִשְׁתַּצִּיאוּ, שִׁמָּא דָּא לֹא הוּי, זֵ הַהִיד (ו) וְהַכְרִיתוּ אֶת שְׁמִנּוּ מִן הָאָרֶץ וּמַה תַּעֲשֶׂה
לְשִׁמְךָ הַגְּדוֹל. שִׁמָּא גְדוֹל, דָּא, בְּנִינָא קְדָמָא, שִׁמָּא קְדָמָא אֱלֹהִים. וְהַשְׁתָּא
דִּישְׂרָאֵל הַ אֵינוֹן בְּגַלּוּתָא, כְּבִיכּוֹל כָּל בְּנִינָא נְפִל. לְזִמְנָא דָּאִתִּי, כְּד יִפְרוֹק קְבִיָּה
לְבַנּוּי נִ מְגַלּוּתָא, הַ מִי וְאַלְיָה דְהוּהוּ עַ בְּפִרּוּדָא בְּגַלּוּתָא, הַ יִתְחַבְרוּן כְּחֲדָא, וְשִׁמָּא
ז דְאַלְהִים יִהֵא שְׁלִים עַל תְּקוּנָהּ, וְעַלְמָ יִתְבַּסֵּם. הַהִיד, (ז) מִי אֱלֹהִים כְּעַב תַּעּוּפִינָהּ
וְכִיּוֹנִים אֶל אַרְבּוּתֵיהֶם.

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

(ט) (שם לב) תולדות ענ ציה. (פ) (יהושע ז) ח"ב. ו שמא. ז ברא; ברא אלה חבר; חסר אלה. ח ל"ג
קסב. קפה. ח"ג קצט. רסד: ז) (ישעיה ט) ח"ג רכב. שלים. ט ההוא ול"ג הדא הוא; דא הוא ההוא דכתיב.
י מוסיף אלקים ועם אנשים ותוכל. כ ל"ג מן כל עד
איהו. ל דכתיב. ט ל"ג אינון; אנו. נ ל"ג מגלותא. ס מוסיף יתחבר מ"י. ע בהו פרודא. פ ויתחברו.
צ ל"ג דאלקים.

הסבא

הסולם

מאמר

וְהוּהוּ בְנִינָא שְׁלִים עַל תְּקוּנָהּ, שְׁבִי חֲצָא
הַמְדְרָגוֹת מִי אֱלֹהִים, מִתְחַבְרוֹת וּנְבִנּוֹת יַחַד
לְבַנּוּי אַחַד שְׁלִים, שִׁמָּא חֲדָא מִמֶּשׁ, דְהֵינּוּ
לְשֵׁם אֱלֹקִים.

(ג) הַדָּא הוּא דְאִמְרָ וְכוּי: זֶה הוּא
שִׁמָּא לְיַעֲקֹב, מִמּוֹנָה הַהוּא שֶׁל עִשׂוֹ, שְׁכַתּוּב,
כִּי שְׂרִית עִם אֱלֹקִים, הֵינּוּ לְמַעְלָה, שְׁעֵלָה עִם
אוֹתִיּוֹת אֱלֹהִים דְּזוּיִן וְנִכְלַל בְּשֵׁם אֱלֹקִים, אֲשֶׁר
נִתְחַבֵּר וְנִשְׁלַט עִם, בְּתַקּוּן הַאִי בְּבַנּוּי הַאִי,
הֵינּוּ בְּבַנּוּי שֶׁל סוּד נְקוּדַת הַשּׁוּרָק, כַּמְבוּאָר
בְּדַבּוּר הַסְמוּךְ. כָּל אֱלֹהִים שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל, וְדָאִי
בְּנִין רֵאשׁוֹן הוּא, כִּי הַתְּחַבְרוֹת מִי בְּאַלְיָה
נַעֲשֶׂה בְּבַנּוּי אִי כְּנִל.

(ד) וְעַל דָּא לִית וְכוּי: וְעַל כֵּן אֵין
כְּלִיָּה לְיִשְׂרָאֵל לְעוֹלָם וְלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים. וְחַס
וְשְׁלוֹם, אִם הֵינּוּ כְּלִים, שֶׁם הוּהוּ אֱלֹקִים, לֹא הִיָּה,
כִּי גַ' אוֹתִיּוֹת אֱלֹהִים מֵאַלְקִים מְלוּבְשׁוֹת בְּנִשְׁמוֹת
יִשְׂרָאֵל כְּנִל בְּדַבּוּר הַסְמוּךְ, זִישׁ וְהַכְרִיתוּ אֶת
שְׁמִנּוּ מִן הָאָרֶץ וּמַה תַּעֲשֶׂה לְשִׁמְךָ הַגְּדוֹל. הֵינּוּ
שֶׁם גְּדוֹל הוּהוּ, בְּנִין רֵאשׁוֹן, שֶׁם הַרֵאשׁוֹן,
אֱלֹקִים. שְׁהִיָּה נַחְסֵר מֵאוֹתִיּוֹת אֱלֹהִים הַמְלוּבְשׁוֹת
בְּנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל הֵם בְּגַלּוּת,
כְּבִיכּוֹל, כָּל הַבְּנִין נְפִל, שְׁחַסְרִים אוֹתִיּוֹת אֱלֹהִים

מן

עלית קו אמצעי למ"ן בסוד המסך שבו. הממעט
הג"ר דג"ר ומלביש החכמה בחסדים, שזה
נקודת החירק. (כמ"ש לעיל בראשית א' דף ט"ו
ד"ה ההוא. ע"ש).

וזה אמרו, מתיחין דישראל אל"ה
אקרוין. היינו חצי מדרגה התחתונה בינה ות"ת
ומלכות דזו"ן, הנק' ג' אותיות אל"ה, שנפלו
לנשמות הצדיקים. וע"כ אמר מקודם לכן,
מתיחין דאתמתחו מישראל ממש, דהיינו
מישראל העליון שהוא ז"א. וזהו בעת קטנות,
ולעת גדלות, לאתמתחא שמא דמ"י למהוי
בניינא כדקא יאות, שלעת גדלות חוזרות
אותיות מ"י ומתחברות עם אותיות אל"ה
והבנין של השם אלקים נשלם בזו"ן. ואז עולות
עם האותיות אל"ה, גם נשמות הצדיקים שהן
היו לבושות שמה, כנ"ל. וז"ש, למהוי ישראל
בכללא דשמא דאלקים, והיינו ישראל
שלמטה שהם השבטים שעולות עם האותיות
אל"ה הנשלמות כמ"י, ונכללות גם הן בשם
אלקים הנשלם. כנ"ל. וז"ש אל"ה איהו
ישראל בכלל, דהיינו השבטים, מ"י חבר
אל"ה בהד"ה, היינו אחר שיורדת המלכות
למקומה, חוזרות מ"י ומתחברות באל"ה כנ"ל.

(דפו"י דף ק"ה ע"א)

(ה) ובגין דאיהו שמא חדא, לא כתיב מי ואלה, אלא מי אלה, שמא חדא, בלא פרודא, ^ק והוא אלהים. ^ו דהשתא בגלותא, אסתלק מי לעילא, כביכול אימא מעל בנין. ובנין נפלו. ושמא דהוה שלימ, ^ט דהוא שמא עלאה ^ת רברבא קדמאה, ^א נפיל.

(ו) ועל דא, אנן מצלק, ומקדשן בבתי כנסיות, על שמא דא, דיתבני כמה דהוה. ^ב ואמרי יתגדל ויתקדש שמיא רבא. ^ג אמן יהא שמיא רבא מברך. מאן ^ד שמיא רבא. ^ה ההוא קדמאה דכלא, בגין דלית ליה בנינא אלא ^ו בהדן. מ"י לא יתבני לעולם, אלא באלה. ועל דא, בההוא זמנא, מי אלה כעב תעופינה. ויחמון כל עלמא, דהא שמא עלאה אתתקן על תקוניה.

(ז) ואי שמיא רבא דא אתקן, ואתבני ^ז על תקוניה, הא ישראל שליטין על כלא, וכל שאר שמהן ^ח יתהדרון על תקוניהו, ^ט וישראל שליטין על כלא, דהא כלהו תליין בשמיא רבא, קדמאה לכל בנינין.

(ח) רזא דא, כד ברא ^כ קב"ה עלמין. ^ל קדמאה לכל בנינין, שמא דא אתבני. דכתיב ^ק שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה, ברא שמיא על תקוניה, וכד ברא

חלופי גרסאות

ק ל"ג והוא אלקים. ר דהא. ט ההוא. ת ל"ג רברבא. א נפל. ב ל"ג ואמרי. ג ל"ג אמן; ל"ג מן אמן עד מאן. ד מוסיף שמיא ההוא. ה ל"ג ההוא. ו בהדה. ז ל"ג על תקוניה. ח הדרון; י הדרון. ט ל"ג וישראל שליטין על כלא. י ורזא; ל"ג מן רזא עד שמא. כ ל"ג קב"ה. ל קדמאין.

מסרת הזוהר

(ק) (ישעיה מ) הקסה"ז ז צ"ח.

הסבא

יהיה נבנה מעולם אלא באותיות אל"ה, שהן מלובשות בנשמות ישראל כנ"ל. ועל כן בזמן ההוא, מי אלה כעב תעופינה. ויראו כל העולם שהשם העליון נתתקן על תקונו. (ז) ואי שמיא רבא וכי: ואם שמו הגדול אלקים הוה נתתקן ונבנה על תקונו, הרי ישראל מושלים על הכל, וכל שאר השמות חוזרים ובאים על תקונם. וישראל שולטים על הכל כי כולם תלויים בשמו הגדול הראשון לכל בנינים, שהוא השם אלקים, כי על ידו מתגלה הארת החכמה, ואור החכמה מכניע כל הקליפות, וע"כ שולטים ישראל על כל. וכן כל השמות מקבלים ממנו חכמה, ונשלמים על ידו. והיינו אחר בנין הב', כי בהיותו בבנין הא' הוא חסר חסדים ואינו יכול להאיר, ובבנין הב' הוא משיג חסדים כנ"ל.

(ח) רזא דא כד וכי: סוד זה, הוא, כשברא קב"ה שהוא בינה, את העולמות, ז"ל, הראשון לכל הבנינים נבנה שם הזה. שהוא הראשון לכל בחינות ג"ר. להיותו ג"ר דרוח. שכתוב, שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה ברא

מאמר

מן בנין השם. לעתיד לבא, כשיגאל הקב"ה את בניו מן הגלות, מ"י ואל"ה שהיו בפרוד בגלות, יתחברו יחד, והשם אלקים יהיה שלם על תקונו. והעולם יתבשם. ז"ש מ"י אלה כעב תעופינה וכיונים אל ארובותיהם.

(ה) ובגין דאיהו שמא וכי: ומשום שהוא שם אחד, לא כתוב מי ואלה כעב תעופינה, אלא מי אלה, דהיינו שם אחד בלא פרוד, והוא השם אלקים. שעתה בגלות נסתלק מ"י למעלה כביכול, במלכות, ונסתלקה האם, דהיינו מלכות, מן הבנים, מישראל. והבנים נפלו, והשם אלקים שהיה שלם, שהוא שם גדול הראשון, נפל, כי נחסרו ממנו אותיות אל"ה המלובשות בישראל.

(ו) ועל דא וכי: ועל זה אנו מתפללים ומקדשים בבתי כנסיות על שם זה, אלקים, שיהיה נבנה כמו שהיה. ואומרים יתגדל ויתקדש שמיא רבא. אמן יהא שמיא רבא מברך מי הוא שמו הגדול, ההוא הראשון מכל, דהיינו השם אלקים. שנשלט בבנין הראשון כנ"ל. משום שאין לו בנין אלא עמנו, כי מ"י לא (דמו"י דף ק"ה ע"א)

יאה, ברא נ ליה בכל ס חילין ע דיתחזון ליה, למהוי שמיה על תקוניה כדקא יאות, דכתיב ה) המוציא במספר צבאם.

רט) מאי במספר. אלא ברא חד דנהיר מסייפי עלמא עד סייפי עלמא, אית ליה לקב"ה, והוא אילנא רבא ותקיף. רישיה מטי לצית שמיא, וסופיה מתחן שרשוי, ואשתרשן בעפר קדישא, ומספר שמיה. ותליא בשמים עלאין, וחמש רקיעין תליין מניה, עד האי מספר, וכלהו נטלין שמא דא. בגיניה דכתיב ט) השמים מספרים, בגין האי פ מספר, ז כלהו שמים, רווחין שמא דא בגיניה, ועל דא המוציא במספר צבאם, דאלמלא מספר דא, לא ישתכחון חיילין ותולדין לעלמין.

רי) ועל דא כתיב, ט) מי מנה עפר יעקב ומספר את רבע ישראל, תרין אינון, דמנו עאנא, ועאלו בחושבנא על ידיהו, בגין דלא שלטא בהו עינא בישא. ק) מי מנה עפר יעקב, הא חד, דעביד חושבנא. ומספר את רבע ישראל, הא מונה אחרא. ריא) ועל תרין אלין לא שלטא בהו עינא בישא, דהא מי מנה ר לעפר ט) יעקב, אלין אינון ת) אבנין קדישין, אבנין ט) מפולמין, דמנהון נפקי מיין ר לעלמא. ועל דא כתיב א) והיה זרעך כעפר הארץ. מה ההוא עפר, עלמא מתברך בגיניה.

חלופי גרסאות

ס ליה. נ שמייה מלין; אלין. ע דאתחזון. פ מוסיף שמא; שמו מספר. צ ליג כלהו. ק ליג מן מי עד דהא מי. ר עפר. ט ליג יעקב. ת דרגין; מוסיף אבנין דרגין (ד"א). א לעלמין.

מסרת הזהר

ר) שם הקסה"ו כ"ג צ"א. ט) (תהלים יט) הקסה"ו קיא צ"ו. ת) (במדבר כג) ח"ב קה: ח"ג קעד: רד. רי: א) (בראשית כח) ח"ג צב. קח: רטו: ז"ח לא ס"ד שלו.

דרך אמת ט] בריאים וחזקים.

הסולם

הזה, כל השמים, שהם ה' רקיעים, מרויחים שם הזה בשבילו. וע"ז, המוציא במספר צבאם. שאם לא מספר הזה, לא היה נמצאים צבאות ותולדות לעולם. כי היסוד מוליד תולדות.

רי) ועל דא כתיב וכו': ועל זה כתוב, מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל. שנים הם, שמנו הצאן, ובאו בחשבון על ידיהם, משום שלא שלט בהם עין הרע. מי מנה עפר יעקב, הרי אחד שעושה חשבון. ומספר את רובע ישראל, זהו מונה האחר.

ריא) ועל תרין אלין וכו': ועל שנים אלו אינו שולט בהם עין הרע, כי מי מנה עפר יעקב אלו הן אבנים הקדושות, אבנים חזקים, שמהם יוצא מים לעולם. ועל זה כתוב, והיה זרעך כעפר הארץ, מה עפר ההוא העולם מתברך בשבילו אף כן, והתברכו בזרעך כל גויי הארץ, כעפר הארץ ממש.

פירוש

מאמר

ברא שמו אלקים על תקונו, וכשברא אל"ה, ברא אותו בכל הכחות הראויים לו, להיות שמו על תקונו כראוי. דהיינו שהלבישו בחסדים. שכתוב המוציא במספר צבאם.

רט) מאי במספר וכו': שואל, מהו במספר, שאומד המוציא במספר, ומשיב, אלא בן אחד המאיר מסוף העולם עד סוף העולם, יש לו להקב"ה, והוא אילן גדול וחזק, שהוא יסוד ד"א, ראשו מגיע לגובה השמים, שהוא ד"א הנקרא שמים, וסופו מתפשטים שרשיו ומשתרשים בעפר הקדוש, שהוא המלכות. בס"ה כי כל בשמים וארץ, ושמו מספר, ותלוי בשמים העליונים, שהוא ד"א, וחמשה רקיעים תלויים בשמים, שהם חג"ת נ"ה, עד מספר הזה, שהוא רקיע הששי, דהיינו יסוד, וכולם, וכל הרקיעים, מקבלים שם הזה, מספר, בשביל היסוד, שכתוב, השמים מספרים, משום מספר (דפ"י דף ק"ה ע"א)

אוף הכי א והתברכו בזרעך כל גויי הארץ. כעפר הארץ ממש. ומספר דאיהו מונה תניינא, מנה רבע כל אינון נוקבין, מרגלן ב עלאין, דמטה דשכיב עליה ישראל.

ריב) ומתמן * ולהלאה, איהו מונה לכלא, בגין דאיהו טוב עין. הדא הוא דכתיב, מונה מספר לככבים. ג מאן הוא מונה לככבים. מספר. מונה מספר לככבים, על ידי עברין כלהו בחשבנא, ולזמנא דאתי, א עוד תעבורנה הצאן על ידי מונה, ולא ידעינן מאן הוא. אלא בגין דבההוא זמנא, יהא כלא ביחודא בלא פרודא. כלא ליהוי ד מונה חד.

ריג) קום סבא, ה אתער ואתגבר בחילך, ושוט ימא. פתח ואמר, ד מי מנה עפר יעקב ומספר את רבע ישראל. בשעתא דיתער קביה לאחייא מתיא, הני דאתהדרו בגלגולא, תרין גופין ברוחא חדא, תרין אבהן, תרין אמהן, כמה גלגולין

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

ב ל"ג עלאין, ג ל"ג מן מאן עד על. ד מוסיף וכלא ליהוי מונה. ה אתגבר ול"ג אתער; אתער ול"ג ואתגבר. ו דאהדרו; אהדרו.

ב) (שם כב, ג) (ירמיה ג) ח"א רסב. ד) (כמדבר כג) לעיל אות רי צ"ת.

הסבא

הסולם

מאמר

מונה בכח המסך דצמצום ב', הוא מונה לכל. כי מונה הא' נגזר. מפני שהוא היסוד, טוב עין. ז"ש, מונה מספר לככבים. מי הוא מונה לככבים מספר. מונה מספר לככבים, היינו שעל ידו עוברים כולם בחשבון. ולעתיד לבא. כתוב, עוד תעבורנה הצאן על ידי מונה. ואין אנו יודעים מי הוא. אם הוא מונה הא' או הב' אלא משום שבזמן ההוא יהיה הכל ביחוד בלא פרוד, הכל יהיה על ידי מונה אחד. דהיינו המונה הא', כי אז יתוקן המסך דצמצום א', והמסך דצמצום ב' יתבטל. כי לא יהיה עוד שום דין במלכות שתהיה צריכה להתמתק בבינה. וע"כ לא נשאר כי אם המונה הא'. כמ"ש לפנינו, שעליו נאמר, מי מנה עפר יעקב.

פירוש. אבנים, הן מדרגות המלכות שנקראת אבן. וכשהמלכות היא בשליטת השמאל בלא ימין, האבנים מתקשים מאד, ואז הן מפולמות. והן מונחות על התהום, דהיינו שמחמת דיגין דשמאל הן סותמים מוצא המים, שהם חסדים. וכדי שהעולם יוכל להתקיים הן מתנקבים ע"י המסך דצמצום א'. ויוצאים המים דרך הנקבים, ועי"ז מתקיים העולם. (ועי' בראשית א' דף ל"ד ד"ה ועל דא) ובמצב הזה של שליטת המסך דצמצום א', נקראת המלכות עפר, ז"ש, ועל זה כתוב, והיה זרעך כעפר הארץ. וע"כ היא מונה הראשון, שעליה כתוב מי מנה עפר יעקב. ומספר דאיהו מונה וכו'; ומספר, שהוא מונה השני, מנה להרביץ כל אלו הנוקבין, מרגליות עליונות, שהן מדרגות הבינה, של המטה ששכב עליה יעקב, שהיא המלכות. פירוש ומספר, הוא יסוד, שהוא הנושא של המסך דצמצום ב', המעלה את המלכות לבינה, שמשום העלאה זו נקראת הבינה בשם מרגלא עלאה, (כנ"ל פרשת יתרו אות תקל"ד ד"ה הא') וז"ש מנה לרבע כל אינון נוקבין מרגלאן עלאין שמעלה המלכות לבינה, ומשום זה נעשה הבינה בסוד האם רובצת על הבנים, ונקראת מרגלא עלאה. שע"ז נמתקת המלכות, שהיא המטה דשכיב עליה ישראל.

ריג) קום סבא אתער וכו': אמר לעצמו קום זקן התעורר והתגבר בכחך ושוט בים. פתח ואמר, מי מנה עפר יעקב ומספר את רבע ישראל. בשעה שיתעורר הקביה להחיות המתים איהם שבאי בגלגול, שהם ב' גופים ברוח אחד, דהיינו גוף המת וגוף המתגלגל, שלשניהם רק רוח אחד. ב' אבות. אב של המת, ואב של גוף המתגלגל. וכן ב' אמהות. כמה גלגולים מתגלגלים על זה, עד שיתוקן, אע"פ שלמדנו זה, וכך הוא, אבל, מי מנה עפר יעקב, שהוא המונה הראשון, הוא יתקן הכל, כל הגופים המתגלגלים, ולא יהיה נאבד כלום, והכל יקום לתחיה.

ריב) ומתמן ולהלאה איהו וכו': משם ולהלאה, דהיינו אחר שנתקן היסוד, להיות (דפוי"ז דף ק"ה ע"א *) דף ק"ה ע"ב)

מתגלגלן על ז, דא, אע"ג דאתמר, והכי הוא, אבל מי מנה עפר יעקב, ואיהו יתקין כלא, ולא יתאביד כלום, וכלא יקום.

ריד) והא אתמר, (ח) ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו. אדמת עפר ח הני, כמה דאתמר בספרא דחנוך, כד חברייא אסתכלו באינון אתוון ט דטסין באוירא ביה, ואינון אע"ד פמת"ר, כ היינו, אדמת עפר.

רטו) היינו (ו) ושבח אני את המתים שכבר מתו, אדמת עפר אינון אתוון וקלא אתער ואודע והכי אמר ז בבניינא ט תניינא. נ עפר, עפר קדמאה. אדמת תניינא, ט דאתתקן עקר קדמאה פסולת לגביה.

רטז) אדמת עפר כלהו, יקיצו. אלה דאתקנו, לחיי עולם. ט מאן עולם. דא עולם דלתתא פ דהא לא זכו למהוי בעולם דלעילא. ואלה דלא זכו, לחרפות ולדראון עולם. מאי לחרפות, אלא בגין דסטרא אחרא יתעבר מעלמא, וקב"ה אלין דהוו ז מנביעו דההוא סטרא, ישאר לון, לתוהא בהון כל בני עלמא.

ריז) כל דא מאן גרים, ההוא דלא בעי לאפשא בעלמא, ולא בעי לקיימא

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ח) (דניאל יב) נח עד צי"א. ו) (קהלת ד) וישב נד צ"ג. ז מוסיף ידא דא. ח הכי מני (ד"א). ט ל"ג דטסין ; מוסיף דטסין דתליין. י ל"ג ביה. כ ל"ג מן היינו עד היינו. ל בניינא. מ תניינא. נ ל"ג עפר. ט דאתקן. ע יקיצו כמה דאתמר בספרא דחנוך חברייא אסתכלו באינון אתוון אדמת עפר (ואינון אע"ד פמת"ר) אינון אתוון טסאן באוירא וקלא אתער ואודע (ואכריו) הקיצו ורגנו שוכני עפר ודא איהו בניינא תניינא דאתתקן והכי אמר בספרא דחנוך בניינא תניינא עפר דאתתקן קדמאה. אימת וההוא קדמאה פסולת לגבי תניינא דאתתקן והני ישני אדמת עפר כלהו יקיצו אלה דאתתקנו לחיי עולם. פ דלא וליג דהא. צ מצביעו.

מאמר

הסולם

הסבא

אדמת, היינו השני שנתקן, שהוא גוף המגולגל. אשר עקר הראשון הוא פסולת אצלו. כי גוף המת בלי בניס, שהוא עקר, הוא אצל גוף שנתגלגל, בבחינת פסולת, שהוא המתקן אותו. וע"כ אומר ושבח אני את המתים, דהיינו שמתקן אותם.

רטז) אדמת עפר כלהו וכי: ישני אדמת עפר כולם יקיצו. אלו שנתקנו, יהיו לחיי עולם. מי הוא עולם. זה הוא עולם התחתון, דהיינו המלכות. כי לא זכו להיות בעולם העליון, אלא שירדו לעלמא דנוקבא (כנ"ל אות קל"ב) ואלה שלא זכו להתקן, יהיו לחרפות ולדראון עולם. שואל, מהו לחרפות. ואומר, אלא משום שהצד האחר יהיה נעבר מן העולם, והקב"ה, אלו שהיו מנביעה של צד ההוא, ישאיר אותם, להתמיה בהם כל בני עולם. ח"ש לחרפות ולדראון עולם.

ריז) כל דא מאן וכי: כל זה מי גרם. אדם ההוא, שלא רצה להפרות ולהרבות בעולם ולא רצה לקיים ברית הקדוש, על כן גרם כל מה שגרם

ריד) והא אתמר ורבים וכי: והרי למדנו. ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו. אדמת עפר אלו, הוא כמו שלמדנו בספרו של חנוך, כשהחברים הסתכלו באלו האותיות השטים באויר, והם אע"ד פמת"ר. שפירושו אדמת עפר.

פירושו השטים באויר, היינו שיש להם קומת רוח. והוא או מכה המסך דצמצום א', או נקראות עפר. ואם ע"י המסך דצמצום ב', או נקראות אדמת. כי הבינה נקראת אדום, והמלכות הממותקת בה, נקראת אדמת.

רטו) היינו ושבח אני וכי: היינו, ושבח אני את המתים שכבר מתו, שהן האותיות אדמת עפר, כלומר הן המתים מבחינת עפר והן המתים מבחינת אדמת. וקול נתעורר ומודיע ואומר כן, בבנין השני. שהוא גוף המגולגל, והוא המתקן הן גוף המת, שהוא מבחינת עפר. והן גוף עצמו שהוא בחי' אדמת. והוא שאומר, ושבח אני את המתים, דהיינו שמתקן אותם. עפר, היינו עפר הראשון, שהוא גוף המת. (דפריי דף ק"ה ע"ב)

פ ברית קדישא, על דא גרים כל מה דגרים, וכל הני גלגולין דקא אמינא עלה עד ר הכא. עד כאן סבא. שתיק רגעא חדא, וחברייה הוו תווהין, ולא הוו ידעין, אי הוה יממא, אי הוה ליליא, אי קיימי תמן, אי לא קיימי.

ריח) פתח ההוא סבא ואמר, ט כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד ובשביעית וגו'. קרא דא אוכת, על כל מה דאתמר. ט ת"ח, כל דכורא, קאים בדיוקנא, בעלמא דדכורא. וכל נוקבא קאים בדיוקנא, בעלמא דנוקבא. בעוד דאיהו עבדא דקב"ה אתדבק ביה, באינון שש שנים קדמוניות, ת ואי אעקר גרמיה מפולחניה, * יעקר ליה קב"ה מאינון שש שנים, דעלמא דדכורא, ואתמסר לב"נ, דאיהו משית סטרין, יפלח ליה שית שנין, ויתעקר משית שנין י דלעילא.

ריט) לבתר נחית מתמן, ואתמסר בעלמא דנוקבא. ג הוא לא בעא לקיימא ד בדכורא, נחית וקיימא בנוקבא. אתאת נוקבא, דאיהי שביעית, ונטלא ליה, הא מכאן ולהלאה, מעלמא דנוקבא איהו.

רכ) לא בעא לקיימא בה, ובפירוקא ה דילה, נחית לתתא, ואתדבק לתתא, ואתאחד בסטרא אחרא. מכאן ולהלאה, אתעקר מעלמא דדכורא, ומעלמא דנוקבא. הא אתאחד, באינון עבדים דאינון מסטרא אחרא.

רכא) השתא כיון דהכי הוא, איצטריך פגם, ולמעבד ביה רשימו דפגם, דהא

חלופי גרסאות

ק בברית; מוסיף בדרגא דההוא קדמאה אדמת. והוא נהר דאיהו ברית. ר מוסיף הכא הכי הוא; הדא הוא.

ז (שמות כא) לעיל אות ב צ"ב. ב מוסיף קדמוניות דלעילא; ל"ג דלעילא. ג הא. ד בעלמא דדכורא. ה דיליה.

מסרת הזהר

ז (שמות כא) לעיל אות ב צ"ב.

הסולם

מאמר

המלכות. באה הנוקבא. שהיא ספירה השביעית ולוקחת אותה, שעליה נאמר ובשביעית יצא לחפשי חנוס. הנה מכאן ולהלאה הוא מעולם הנוקבא.

רכ) לא בעא לקיימא וכו': לא רצה לעמוד בה ובגאולה שלה, שאמר אהבתי וגו' לא אצא חפשי, יורד למטה, ומתדבק למטה, ונאחו בצד האחר. מכאן ולהלאה הוא נעקר מעולם הזכר ומעולם הנקבה, כי נתאחד באלו העבדים שהם מצד האחר.

רכא) השתא כיון דהכי הוא וכו': עתה, כיון שכך הוא, שנאחו בס"א, הוא צריך פגם, ולעשות בו רשימו של פגם. דהיינו ורצע אדוניו את אזנו במרצע, כי כל פגם הוא מצד האחר. ואז ועבדו לעולם. דהיינו עד היובל שנקרא עולם. ומיובל ולהלאה, חוזר להתגלגל וחוזר לעולם ככתחילה, ומתדבק בעולם הנקבה ולא יותר. זכה, עושה תולדות בעולם הנקבה, שהיא המלכות, וכולם הם סוד, שכתוב, בתולות אהריה רעותיה מובאות לך. והוא זכאי כשהוא נתקן וזכה לך.

ואי

שגרם, וכל אלו הגלגולים שאמרתי עליהם עד כאן. אמר לעצמו, עד כאן זקן. שתק רגע אחד, והחברים היו תמהים ולא היו יודעים אם הוא יום אם הוא לילה, אם עומדים שם או לא עומדים שם.

ריח) פתח ההוא סבא וכו': פתח זקן ההוא ואמר, כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד ובשביעית וגו'. מקרא זה מוכיח על כל מה שאמרנו. בוא וראה, כל זכר עומד בצורת עולם הדכר, שהוא ז"א. וכל נקבה עומדת בצורת עולם הנקבה, שהיא המלכות. בעוד שהוא עבד של הקב"ה, הוא מתדבק באלו שש שנים הקדמוניות, דהיינו חגית נה"י דז"א. ואם עוקר את עצמו מעבודתו, עוקר אותו הקב"ה מאלו שש שנים של עולם הזכר, דהיינו חגית נה"י דז"א, ונמסר לאדם שהוא משל קצוות, חגית נה"י, ועובד אותו שש שנים, ונעקר משש שנים שלמעלה. דז"א.

ריט) לבתר נחית מתמן וכו': אחר כך יורד משם ונמסר בעולם הנקבה, הוא לא רצה לעמוד בדכר, יורד ועומד בנוקבא, שהיא

(דפו"י דף ק"ה ע"ב)

כל פגם דסטרא אחרא איהו. ומיובל ולהלאה, אתהדר לגלגולא, ותב לעלמא כמלקדמין. ואתדבק בההוא עלמא דנוקבא, ולא יתיר. זכה עביד תולדין בעלמא דנוקבא, וכלהו רזא דכתיב (ii) בתולות אחריה רעותיה מובאות לך. וכאה (iii) איהו כד אתתקן וזכי לכך.

רכב) ואי לא זכה אפילו בגלגולא דיובלא, הא איהו (iv) כלא הוה אתהדר, ולא אשלימו יומיו, לאתנסבא בעלמא, (v) ולמעבד תולדין. מה כתיב, אם בגפו יבא בגפו יצא. אי יחידי יעול בההוא עלמא בלא (vi) תולדין, ולא בעא לאשתדלא בהאי, (vii) ונפק מהאי עלמא יחידי, בלא זרעא, אזיל כאבנא בקוספיתא, עד ההוא אתר דטנרא תקיפא, ועאל תמן ומיד נשב רוחא דההוא יחידי, דקא אשתביק מנוקביה, ואזיל יחידי, כחויא דלא אתחבר באחרא (viii) באורחא, ונשיב ביה.

רכג) ומיד נפק מגו ההוא אתר דטנרא (ix) תקיפא, הוא בלחודוי, ואזיל ומשטטא בעלמא, עד דקא אשכח פרוקא לאתבא. והיינו אם בגפו יבא בגפו יצא, האי דלא בעא לאתנסבא, למהוי ליה תולדין.

רכד) אבל אם בעל אשה הוא, דקא אתנסיב, ואשתדל באתתיה, ולא יכיל, ההוא לא אתתרך כההוא אחרא, לא ייעול יחידי, ולא נפיק יחידי, אלא אם בעל אשה הוא, קודשא בריך הוא לא מקפח אגר (x) כל בריין, אע"ג דלא זכו בבני, מה כתיב ויצאה אשתו עמו. ותרוייהו אתיין בגלגולא, וזכיין לאתחברא

מסרת זוהר

חלופי גרסאות

(ח) (תהלים מה) ח"ב קיב : קצו : רלה. רלת. ח"ג טו : רסו. תק"ח צט ט"ד שכי"א.

ו אי זכי ואתתקן גרמיה ז ל"ג דנוקבא. ח ל"ג איהו ט כלאו. י אהור. כ ל"ג מן ולמעבד עד בלא. ל ונפקת. מ ל"ג באורחא. נ ל"ג תקיפא. ס ל"ג כל ; ל"ג כל בריין. ע ל"ג בבני.

הסולם

מאמר

רכג) ומיד נפק מגו וכו' : ומיד יוצא ממקום ההוא, של סלע החזק, הוא לבדו, בלי נקבה, והולך ומשוטט בעולם עד שמוצא גואל להשיבו לעולם הזה להתתקן. והיינו אם בגפו יבא בגפו יצא, בלי נוקבא, זה שלא רצה לישא אשה שיהיה לו תולדות. וכיון שאין לו בת זוג, הוא מוכרח לישא אשה גרושה (כנ"ל אות קס"ב)

רכד) אבל אם בעל אשה הוא : שנשא אשה והשתדל בה, ולא יכול להוליד בנים, ההוא אינו נגרש, כמו האחר, אינו בא יחידי ואינו יוצא יחידי, אלא אם בעל אשה הוא, הקב"ה אינו מקפח שכר כל בריה, ואע"פ שלא זכה בבנים, מה כתוב, ויצאה אשתו עמו. ושניהם באים בגלגול, חוזכים להתחבר יחד כבתחילה. והוא אינו לוקח אשה גרושה, כמו האחר שאין לו בת זוג, אלא לוקח אותה האשה שהשתדל

רכב) ואי לא זכה וכו' : ואם לא זכה אפילו בגלגול היובל, הרי הוא כמו שלא היה. שחזר בגלגול ולא השלים ימיו להנשא בעולם, ולעשות תולדות. מה כתוב, אם בגפו יבא בגפו יצא. אם יחידי נכנס בעולם ההוא, בלי תולדות, ולא רצה להשתדל בזה, ויצא מעולם הזה יחידי בלא זרע, הולך כאבן בכף הקלע עד מקום ההוא של הסלע החזק שהוא אחר כתפיו של גן העדן (כנ"ל אות קט"ז) ונכנס שמה ומיד נושב רוח ההוא היחידי, שעזב את הנוקבא, ובא שמה, שהוא הרוח הנשאר בהנוקבא מבעלה הראשון (כנ"ל באות קט"ז) והולך יחידי כנחש שאינו מתחבר באחר בדרך, כי הוא נפרד מב' רחין שבאשה והלך יחידי (כנ"ל באות הנזכר). והוא נושב בו, ברוח הזה של המת בלי בנים שבא עתה שמה. דהיינו שדוחה אותו משם, כדי שיבא להתגלגל ויתתקן.

(דסו"י דף ק"ה ע"ב *) דף ק"ו ע"א

כחדא כמלקדמין, והאי לא נסיב אתתא דתרוכין, אלא פ ההיא דאשתדל בה בקדמייתא, ולא זכו, השתא יזכו כחדא, אי יתקנון עובדין, ועיד ויצאה אשתו עמו. רכה) co אם אדוניו יתן לו אשה וגו'. z אהדר קרא p למלין אחרנין, לההוא דנפיק יחידי בלא נוקבא כלל, ויפרוק ליה ההוא דוכתא דאקרי שביעית. וההוא שביעית אקרי אדוניו, אדון כל הארץ איהו. אם דא אדוניו חס עליה, ואתיב ליה להאי עלמא יחידי כמה דהוה, ויהיב ליה אתתא ההיא דמזבח אחיתת עלוי דמעין, ואתחברא כחדא. וילדה לו בנים או בנות האשה וילדיה תהיה לאדניה כמה דאתמר.

רכו) r דהא אי תב, ואתקין ההוא אתר s דפגים בחייו, אתקבל קמי מלכא קדישא, נטיל ליה, ואתקין ליה על תקונוי לבתר. ודא אקרי בעל תשובה, דהא ירית מותביה, דההוא אתר, n דההוא נהר דנגיד ונפיק, ואתקין גרמיה ממה דהוה בקדמייתא. כיון x דאתתקן ותב בתיובתא, הא סליק על תקוניה. דלית מלה בעלמא, ולית מפתחא בעלמא, דלא תבר ההוא דתב בתיובתא.

רכז) מאי יצא בגפו. הא אתמר, אבל תו b רזא אית ביה, יצא בגפו, כמה דאת אמר, c על גפי מרומי קרת, מה להתם עלוייא וסליקו, אוף הכא עלוייא וסליקו, אתר דמריהון דתיובתא סלקין, אפילו צדיקים גמורים לא יכלין למיקם תמן. ובג"כ כיון דתב בתיובתא, קודשא בריך הוא מקבל ליה g ודאי מיד.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ט) (שמות כא) ח"ב קט. ח"ג רעז. י) (משלי ט) פ האי z מוסיף השתא אהדר. q למלה קדמאה. r דהא אתני, s דפגים ואתקין ליה על תקונוי בחייו אתקבל קמי מלכא קדישא ונטיל ליה לבתר ודא אקרי בעל תשובה דהא אתקין גרמיה. ת ההוא דנגיד; דההוא נגיד ול"ג נהר; דההוא נהיר דנגיד. א דאתקן. ב ל"ג רזא. ג ל"ג ודאי.

מאמר

הסולם

הסבא

איתו על תקונו, אחר כך. וזה נקרא בעל תשובה. כי ירש מושבו של מקום ההוא, של ההוא נהר הנמשך ויוצא, דהיינו המלכות, כי נהר הנמשך ויוצא הוא יסוד, ומושבו, הוא המלכות. ומתקן את עצמו ממה שהיה בתחילה. כיון שנתתקן ושב בתשובה, הוא עולה על תקונו. שאין דבר בעולם, ואין מפתח בעולם, שלא ישבור, אותו השב בתשובה.

רכז) מאי יצא בגפו וכי: שואל, מהו יצא בגפו. ומשיב, כבר למדנו, אבל עוד יש סוד בו, יצא בגפו, הוא כמש"א, על גפי מרומי קרת, מה שם, גפי, פירושו, שבת והתעלות, אף גפי שבכאן, פירושו שבת והתעלות, המקום שבעלי תשובה עולים, שאפילו צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד שם, ומשום זה, כיון ששב בתשובה הקב"ה מקבלו מיד.

תנינן

שהשתדל בה בתחילה ולא זכו לבנים, עתה יזכו יחד, אם הם מתקנים מעשיהם, ועל זה כתוב, ויצאה אשתו עמו.

רכה) אם אדוניו יתן לו אשה: הכתוב חוזר לדברים אחרים, לאותו שיצא יחידי בלי נוקבא כלל. ויגאל אותו מקום ההוא שנקרא שביעית, דהיינו המלכות, ושביעית ההוא נקראת אדוניו, אדון כל הארץ היא, אם אדוניו זה מרחם עליו, ומחזירו לעולם הזה כמו שהיה, ונותן לו אשה והיא, אשר המזבח מוריד עליו דמעות, דהיינו אשה גרושה (כנ"ל אות קס"א) ומתחברים יחד, וילדה לו בנים או בנות, האשה וילדיה תהיה לאדוניה. למלכות הקדושה. כמו שלמדנו.

רכז) דהא אי תב וכי: כי אם חזר בתשובה, ותקן אותו המקום שפגם בחייו, הוא מתקבל לפני המלך הקדוש, הוא לוקחו ומתקן

(דפו"י דף ק"ו ע"א)

רכח) תנינן, לית מלה בעלמא דקיימא קמי תשובה, ולכלא קודשא בריך הוא מקבל ד ודאי. 9] ואי תב בתיובתא הא אודמן לקבליה ארח ה חיים, ואף ע"ג דפגים 1 מה דפגים, כלא 2 אתתקן, וכלא אתהדר על תקוניה, 3 דהא אפילו במה דאית 4 ביה. אומאה, קב"ה מקבל, דכתיב 5 חי אני נאם יי' כי אם יהיה כניהו וגוי וכתבי 6 כתבו את האיש הזה ערירי וגוי. ובתר דתב בתיובתא 7 כתיב, 8 ובני יכניה אסיר בנו וגוי, 9 מכאן דתשובה מתבר כמה 10 גזרין 11 ודינין, וכמה שלשלאין דפרזלא, ולית 12 מאן דקיימא 13 קמי דתיובתא.

רכט) ועל דא כתיב, 14 ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי, אשר פשעו בי, לא כתיב, אלא הפושעים בי, דלא בעאן לאתבא, ולא תנחמא על מה דעבדו. אבל כיון דאתנחמו, הא מקבל לון 15 קב"ה.

רל) בגין כך, בר נש דא, אף על גב דפשע 16 ביה, ופגים באתרא דלא אצטריך, ותב לקמיה, מקבל ליה, וחס עליה, דהא קודשא בריך הוא * 17 מלא רחמין איהו, ואתמלי רחמים על כל עובדוי, כד"א 18 ורחמיו על כל מעשיו. אפילו על בעירי 19 ועופוי מאטון רחמוי. אי עלייהו מאטון רחמוי, כל שכן על בני נשא, דידיעין

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

כ. (ירמיה כב. 7) (שם) ח"ב רסב. ז) (ד"ה א ג.) 1) 2) ל"ג ודאי. ה סתים. 3) ל"ג מה דפגים. 4) אתקן. 5) דא. 6) ל"ג ביה. 7) מוסיף אומאה קמי קב"ה [נ"א דאל צבאות קרי ביה יעץ; מקבל ליה דכתיב ה' יעץ] קרי ביה (ישעיה י"ד) כי ה' צבאות יעץ ומי יפר דא איהו

רוא סתימא ותו [תו] כד קב"ה אומי אומאה לא אומי אלא אם לא יעביד תיובתא דהא לית פתגמא דקיימא קמי תיובתא ועל כלא מכפר קב"ה כד עבדין תיובתא שלימתא. 8) ל"ג כתיב. 9) דהא תשובה. 10) גזיוין. 11) ל"ג ודינין. 12) מה. 13) ע קמה ול"ג קמי דתיובתא. 14) ל"ג קב"ה. 15) צ ל"ג ביה. 16) ק מליא עליה רחמין; מוסיף מלא רחמים הוא מליא. 17) ר ועופי.

דרך אמת 9] נ"א שייך פה ואם אמור יאמר כו' דף קח ב עד ומתנקס וכן אית אתרא לבעלי תיובתא בדף קיג ב.

הסבא

הסולם

מאמר

פשעו בי, אינו כתוב, אלא הפושעים בי, דהיינו אותם שלא רצו לשוב בתשובה ולהתנחם על מה שעשו. אבל אם התנחמו ועשו תשובה, מקבל אותם הקב"ה.

רל) בגין כך בר נש וכו': משום זה אדם זה, אע"פ שפשע בו, ופגם במקום שלא צריך, ושב לפניו, הוא מקבלו ומרחם עליו. כי הקב"ה הוא מלא רחמים, ומתמלא רחמים על כל מעשיו, כש"א ורחמיו על כל מעשיו. אפילו על בהמות ועופות מגיעים רחמיו. אם עליהם מגיעים רחמיו, כל שכן על בני אדם היודעים ונודעים לשבח אדונם, שמגיעים עליהם רחמיו, ושורים עליהם. ועל זה אמר דוד, רחמין רבים ה' במשפטיו חייני.

אי

רכח) תנינן לית מלה וכו': למדנו אין דבר בעולם העומד לפני תשובה, ולכולם הקב"ה ודאי מקבל. ואם שב בתשובה, הרי מזומן לו דרך החיים. ואע"פ שפגם מה שפגם, הכל מתתקן, והכל חוזר על תקונו. כי אפילו במה שיש בו שבועה הקב"ה מקבלו, שכתוב, חי אני נאם ה' כי אם יהיה כניהו וגוי. וכתוב, כתבו את האיש ערירי וגוי, ואחר ששב בתשובה, כתוב, ובני יכניה אסיר בנו וגוי. מכאן, שהתשובה משברת כמה גזרות ודינים וכמה שרשרות של ברזל, ואין מי שעומד לפני תשובה.

רכט) ועל דא כתיב וכו': ועל זה כתוב, ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי, אשר (דסרי דף ק"ו ע"א) דף ק"ו ע"ב)

ואשתמודעאן ם לשבחה למאריהון, דרחמוי מאטון עלייהו, ושראן עלייהו. וע"ד אמר דוד, ם רחמיך רבים יי כמשפטיך חייני.

רלא) אי על חייבין מאטון ת רחמוי, כ"ש על זכאין. אלא מאן א בעי אסוותא, אינון מארי כאבין, ומאן אינון ב מארי כאבין. אלין אינון חייבין, אינון בעאן אסוותא ורחמי, דקב"ה ג רחמי עלייהו, דלא יהון שביקין מניה, ואיהי דלא אסתלק מנייהו, ויתובון לקבליה. כד מקרב קב"ה, ד בימינא מקרב. וכד דחי, בשמאלא ה דחי. ו בשעתא דדחי, ימינא מקרב. מסטרא דא דחי, ומסטרא דא מקרב, וקב"ה לא שביק רחמוי מנייהו.

רלב) ת"ח, מה כתיב ג וילך שובב בדרך לבו. וכתביב ד בתריה, דרכיו ראיתי וארפאהו ואנחהו ואשלם נחומים לו ולאבליו. וילך שובב, אע"ג דחייבין עבדין, ח כל מה דעבדין בזודן דאזלין ם בארחה דלבייהו, ואחרנין עבדין בהו התראה, ולא בעאן כ לצייתא לון. בשעתא דתבין ג בתיובתא, ונטלין ארחה ם טבא דתיובתא, הא אסוותא זמינא ג לקבליהו.

רלג) השתא אית לאסתכלא, אי על חייא אמר קרא, או על מתייא אמר קרא. דהא רישא דקרא, לאו איהו סיפא. וסיפא, לאו איהו רישא. רישא דקרא, אחזי על חייא. וסופיה אחזי על מתייא. אלא, ם קרא אמר, בעוד דבר נש ם איהו בחייו, והכי הוא, וילך שובב בדרך לבו, בגין דיצר הרע דביה, תקיף ם ואתתקיף ביה, וע"ד אזל שובב, ולא בעי לאתבא ג בתיובתא.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ט (שם קיט.) ג (ישעיה גז.) ם ל"ג לשבחה. ת ל"ג רחמוי. א דבעי. ב ל"ג מן מארי עד חייבין. ג ל"ג רחמי; ל"ג רחמי עלייהו. ד ימיניה. ה ל"ג דחי. ו ומשעתא. ז ל"ג בתריה. ח עובדון ול"ג מן כל עד בארחה. ט בארחה. י ל"ג ואחרנין; ואחרין. כ ל"ג לצייתא לון; ל"ג לצייתא לון בשעתא. ל ל"ג בתיובתא. מ ל"ג טבא. נ לקבליה לקבליהון. ם רישא דקרא. ע חי ול"ג איהו בחייו. פ ואתקיף. צ ל"ג בתיובתא.

מאמר

הסולם

והולכים בדרך לבם, ואחרים עושים בהם התראה, ואינם רוצים להקשיב להם. עם כל זה, בשעה שחוזרים בתשובה, ולוקחים דרך הטוב של תשובה, חרי רפואה מוכנת לפניהם.

רלג) השתא אית לאסתכלא וכי: עתה יש להסתכל. אם על חיים מדבר הכתוב, או על מתים מדבר הכתוב, כי תחילת הכתוב אינו סופו, וסופו אינו כתחילתו. בתחלת הכתוב, מראה על חיים, שאומר וילך שובב וגו'. וסופו מראה על מתים, שאומר ואשלם נחומים לו ולאבליו. ומשיב, אלא הכתוב מדבר, בעוד שאדם הוא בחיים, וכך הוא, וילך שובב בדרך לבו, משום שיצר הרע שבו חזק ומתגבר בו. וע"כ הולך שובב, ואינו רוצה לשוב בתשובה. קב"ה

רלא) אי על חייבין וכי: אם על רשעים מגיעים רחמיו כל שכן על צדיקים. אלא מי צריך רפואה, אלו שהם בעלי כאבים. ומי הם בעלי כאבים, אלו הם הרשעים, והם הצריכים רפואה ורחמים. שהקב"ה מרחם עליהם שלא יהיו נעזבים ממנו, והוא אינו מסתלק מהם, וישובו לפניו בתשובה. כשהקב"ה מקרב, מקרב בימין וכשהוא דוחה דוחה בשמאל. ובשעה שדוחה, הימין מקרב, מצד זה דוחה, ומצד זה מקרב, והקב"ה אינו עוזב רחמיו מהם.

רלב) ת"ח וילך שובב וכי: בוא וראה, וילך שובב בדרך לבו, וכתוב אחריו, דרכיו ראיתי וארפאהו ואנחהו ואשלם נחומים לו ולאבליו. ומפרש, וילך שובב, היינו, אע"פ שהרשעים עושים כל מה שעושים, בזודן. (טפ"י דף ק"ו ע"ב)

רלד) קב"ה חמי ארחוי, דקא אזלין בביש, בלא תועלתא, אמר p קב"ה, אנא
 אצטריכנא לאתקפא בידיה, הה"ד דרכיו r ראיתי, דקא אזלין בחשוכא, אנא בעי
 למיהב ליה אסוותא s הה"ד וארפאהו, ת קב"ה איהו עאיל בלביה x ארחיה דתיובתא
 n ואסוותא לנשמתיה. ואנחהו, מאי ואנחהו. כד"א z) לך נחה את העם. אנהיג ליה
 ג קב"ה בארע מישר, כמאן דאתקיף בידא דאחרא, ד ואפקיה מגו חשוכא.
 רלה) ואשלם נחומים לו ולאבליו, הא אתחזי ה דמיתא איהו, ו אין ודאי מיתא
 איהו, וקיימא בחיין דהואיל ואיהו רשע, מיתא אקרי. מהו ואשלם נחומים לו
 ולאבליו. אלא קב"ה עביד טיבו עם בני נשא, z דכיון דעאל מי"ג שנין ולהלאה,
 פקיד עמיה תרין מלאכין נטורין דנטרי ליה, חד מימיניה, וחד משמאליה.
 רלו) כד אזיל בר נש בארע מישר, אינון חדאן ביה, ואתקיפו עמיה בחדוה,
 מכרוזן קמיה ואמרין, הבו יקר לדיוקנא דמלכא. וכד אזיל בארע עקימו, אינון
 מתאבלן עליה, ומתעברן מניה. כיון דאתקיף ביה קב"ה, ואנהיג ליה בארע מישר,
 כדין כתיב, ואשלם נחומים לו ולאבליו. ואשלם נחומים לו בקדמיתא, דאיהו
 אתנחם על מה n דעבד בקדמיתא, s ועל מה דעבד השתא, ותב בתיובתא. ובתר
 כן ולאבליו, אינון . מלאכין דהוו מתאבלן עליה כד אתעברו מניה, והשתא
 דאתהדרו k בהדיה, z הא ודאי נחומים לכל סטריין.

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

(z שמות לב).

q ל"ג קב"ה, r מוסיף ראיתי וארפאהו. s ל"ג
 הה"ד. ת ל"ג קב"ה. א ארחוי. ב ארחא דאסוותא.
 ג ל"ג קב"ה. ד ל"ג ואפקיה מגו חשוכא. ה כמיתא. ו ל"ג אין ; אלא ול"ג אין ; אלא ודאי חי איהו וקיימא
 בחיין והואיל. z וכיון. ח דהות. ט ואיהו השתא וכן ול"ג מן ועל עד ולאבליו. י ל"ג מלאכין. כ ל"ג בהדיה.
 ל יהא.

הסולם

מאמר

ולהלאה, נותן עמו שני מלאכים שומרים
 ששומרים אותו, אחד מימינו ואחד משמאלו.

רלו) כד אזיל בר נש וכו' : כשהאדם
 הולך בדרך הישר, הם שמחים בו, ומחזקים
 אותו בשמחה, מכריזים לפניו ואומרים, תנו
 כבוד לצורתו של המלך. וכשהולך בדרך עקום,
 הם מתאבלים עליו ונעברים ממנו. כיון שהחזיק
 בו הקב"ה, והנהיג אותו בדרך הישר, אז כתוב,
 ואשלם נחומים לו ולאבליו. ואשלם נחומים
 לו, בתחילה, שהוא מתנחם על מה שעשה
 בתחילה, ועל מה שעשה עתה, וחוזר בתשובה.
 ואח"כ, ולאבליו, שהם המלאכים שהיו
 מתאבלים עליו כשעברו ממנו, ועתה שחזרו
 אליו, הרי נחומים לכל הצדדים, הן שמתנחם
 על מעשיו והן שמתנחם על צרותיו ואבלו.

והשתא

רלד) קב"ה חמי אורחוי וכו' : הקב"ה
 רואה דרכיו, שהולך ברע בלא תועלת, אומר
 הקב"ה, אני צריך לאחוז אותו בידו, ז"ש.
 דרכיו ראיתי, שהולך בחשך, אני רוצה
 לתת לו רפואה. ז"ש, וארפאהו, הקב"ה מביא
 בלבו דרך התשובה והרפואה לנשמתו. ואנחהו.
 מהו ואנחהו, הוא כמש"א, לך נחה את העם,
 הקב"ה מנהיג אותו בדרך הישר, כמי שאחוז
 בידו של אחר ומוציאו מתוך החושך.

רלה) ואשלם נחומים לו ולאבליו ;
 שואל, הרי נראה שמת הוא, ואינו כתחילת
 הכתוב, ומשיב, כן ודאי שהוא מת, והוא עומד
 בחיים, שכיון שהוא רשע נקרא מת. מהו ואשלם
 נחומים לו ולאבליו, ואומר, אלא הקב"ה עושה
 חסד עם בני אדם, שכיון שנכנס לשנת י"ג
 (דפו"י דף ק"ו ע"ב)

רלז) והשתא איהו חי ודאי. חי בכל סטריין, אחיד באילנא דחיי, וכיון דאחיד באילנא דחיי, כדין אקרי בעל תשובה, דהא כנסת ישראל, תשובה אוף הכי אקרי. ואיהו בעל תשובה אקרי. וקדמאי אמרו, בעל תשובה ממש. וע"ד, אפילו צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד, מ במקום נ שבעלי תשובה ס עומדים. רלח) דוד מלכא אמר, קר) לך לבדך חטאתי והרע בעיניך עשיתי וגו', לך לבדך, מאי ע) לך לבדך. אלא, בגין דאית חובין, דחטי ב"נ לקב"ה ולבני נשא. ואית חובין דחטא לבני נשא, ולא לקודשא בריך הוא. ואית חובין דחטי לקב"ה בלחודוי ולא פ) לבני נשא. ז דוד מלכא, חב לקב"ה בלחודוי, ולא לבני נשא. רלט) ואי תימא הא * חב ההוא חובה דבת שבע, ותנינן, מאן דאתי על פ) ערוה אסרה על בעלה, וחב לחבריה, וחב לקב"ה. ר) לאו הכי הוא ש דההוא ז) דאת אמר. א בהיתרא הוה, ודוד דיליה נקט, וגט הוה לה מבעלה, עד לא יהך לקרבא, דהכי ב) הוה מנהגא דכל ישראל, דיהבין גט זמן לאתתיה, כל דנפיק חילא. וכן עבד אוריה לבת שבע. ולבתר דעבר זמן נ והות פטורא לכלא, נטל לה דוד. ובהיתרא עבד כל מה דעבד. רמ) דאלמלא לאו הכי, ד ובאסורא הוה, לא שבקה קב"ה לגביה. והיינו

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

מ בו ולי"ג מן במקום עד דוד. נ של בעלי. ס ל"ג עומדים. ע ל"ג לך. פ לבר נש; מוסיף לבני נשא אחרא. צ ל"ג מן דוד עד ואי. ק אתתא ברעותא. ר ל"ג לאו הכי הוא. ש בההוא חובה; ההוא. ת ל"ג דאת אמר; דאתמר. א בתרא (ד"א). ב הוה עבדין כל נפקי חילא ובתר דעבר זמנא דהות פטורה ול"ג מן הוה עד פטורה. ג ופטורה ול"ג והות. ד אי באסורא; או אי באסורא.

הסבא

הסולם

מאמר

לבני אדם. דוד המלך חטא להקב"ה בלבדו ולא לבני אדם. וע"כ אמר לך לבדך חטאתי. רלט) ואי תימא הא וכו': שואל, ואם תאמר, הרי חטא, חטא ההוא של בת שבע. ולמדנו, מי שבא על ערוה, אסרה על בעלה, ונמצא חוטא לחבירו וחוטא להקב"ה. ומשיב, אינו כן, חטא ההוא שאתה אומר, היה בהתר, ודוד לקח את שלו כי גט היה לה מבעלה עד שלא הלך למלחמה, כי כן היה המנהג של כל ישראל שנתנו גט על זמן לנשיהם, כל היוצא לצבא. וכן עשה אוריה לבת שבע. ולאחר שעבר הזמן והיתה מותרת לכל, לקחה דוד. ובהתר עשה כל מה שעשה. רמ) דאלמלא לאו הכי וכו': כי אם לא היה כן, ובאסור היה, לא היה הקב"ה עזב אותה אצלו. והיינו שכתוב לעדות, וינחם דוד את בת שבע אשתו. שוה עדות שהיא אשתו, ודאי אשתו ובת זוגו היתה, שהיא מוכנת לו מיום

רלז) והשתא איהו חי וכו': ועתה הוא חי ודאי. חי בכל הצדדים, אוהו בעץ החיים, וכיון שאוהו בעץ החיים אז נקרא בעל תשובה, כי כנסת ישראל, שהיא המלכות, נקראת ג"כ תשובה. כי תשובה הוא אותיות תשוב ו' לגבי ה', שהו' הוא עץ החיים, שהוא ז"א, וה' היא המלכות. וע"כ נקראת המלכות תשובה. והוא נקרא בעל תשובה. והראשונים אמרו בעל תשובה ממש. דהיינו בעלה של המלכות הנקראת תשובה. כלומר שהוא משפיע לה. ועל כן, אפילו צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד במקום שבעלי תשובה עומדים. רלח) דוד מלכא אמר וכו': דוד המלך אמר, לך לבדך חטאתי והרע בעיניך עשיתי וגו'. לך לבדך מהו לך לבדך. ומשיב, אלא משום שיש חטאים שהאדם חוטא להקב"ה ולבני אדם. ויש חטאים שהאדם חוטא לבני אדם ולא להקב"ה. ויש חטאים שחוטא להקב"ה לבדו ולא (דפו"י דף ק"ו ע"ב י) דף ק"ו ע"א)

דכתיב לסהדותא, (ה) וינחם דוד את בת שבע אשתו. סהדותא דאשתו היא, ה ודאי אשתו, ובת זוגו הות, דאודמנת לגביה, מיומא דאתברי י ע'למא. ז הא סהדותא דלא חב דוד חובה דבת שבע כדקאמרן.

רמא (ט) ומה היא חובה דחב, י לקב"ה בלחודוי, ולא לאחרא. כ דקטל לאוריה בחרב בני עמון, ולא קטליה איהו, בשעתא דאמר ליה ואדני יואב, דהא דוד הוה רבון ז עליה, וקרא אוכת, דכתיב (ט) ואלה שמות הגבורים אשר לדוד, ולא אשר ליואב, ולא קטליה ט ההיא שעתא, וקטליה בחרב בני עמון.

רמב (י) וקרא אמר, ולא נמצא אתו דבר, (ח) רק בדבר אוריה החתי. רק למעוטי ג קא אתי, בדבר אוריה, ולא באוריה. וקב"ה אמר, ואותו הרגת בחרב בני עמון, ס וכל חרב בני עמון, ע הוה חקיק ביה חויא עקים, דיוקנא דדרקון, ואיהו ע"ז דלהון. פ אמר קודשא בריך הוא, יהבת חילא לההוא. צ שקוץ. ק בגין דבשעתא דקטלו בני עמון לאוריה, וסגיאין מבני ישראל עמיה, ואתגבר בההיא שעתא חרב בני עמון, כמה תקפא אתתקף ההיא ע"ז שקוץ.

רמג (יא) ואי תימא, אוריה ר לא הוה זכאי, כיון דכתיב עליה אוריה החתי. לאו הכי, זכאה הוה, אלא דשמא דאתריה הוה חתי. כד"א, (כ) ויפתח הגלעדי, על שום אתריה אתקרי הכי.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

(ד) (ש"ב יב) ויצא נג צ"א ח"ג קו. ט) (שם ב כג). ה ל"ג ודאי ; ואשתו הות ואשתו דאודמנת ול"ג מן ודאי עד דאודמנת. ו מוסיף עלמא ורזא דמלתא מלכותא דלעילא דאיהו אתעביד רגלא רביעאה למרכבתא עלאה ואתקרי בת שבע על אבן אחת שבעה עינים. ז ל"ג מן הא עד ומה ; והא דוד לא חב ול"ג מן הא עד חובה. ח אלא ול"ג מן חובה עד לקב"ה. ט מהו ; אלא ול"ג ומה היא חובה דחב. י מוסיף אלא לקב"ה. כ מוסיף ההוא דקטל. ל מוסיף עליה ועל יואב. מ ל"ג ההיא שעתא. נ ל"גקא אתי. ס כל חרב בני עמון. ע דיוקנא דדרקון ע"ז הוה חקיק ביה חויא עקים ואיהו ע"ז דלהון ; דיוקנא הוה חקיק עליה דיוקנא דדרקון חויא עקים ע"ז דלהון. פ ל"ג אמר. צ מוסיף שקוץ דכיון דחרב בני עמון אתגבר ההיא (בההוא) שעתא על אוריה כמה תוקפא תקיף [ההוא] חויא עקים. ק ל"ג מן בגין עד ואי תימא. ר לאו זכאה איהו לאו הכי אלא אע"ג דכתיב עליה אוריה החתי ודיוריה הוה בההוא אתר.

הסכא

הסולם

מאמר

חטא באוריה עצמו. והקב"ה אמר ואותו הרגת בחרב בני עמון, וכל חרב מבני עמון היה חקוק בו נחש עקום. צורה של דרקון שהוא עבודה זרה שלהם אמר הקב"ה נתת כח לשקוץ ההוא. משום שבשעה שהרגו בני עמון את אוריה, ורבים מבני ישראל עמו, נתגבר בשעה ההוא חרב בני עמון, וכמה תוקף נתחזק עבודה זרה ההיא, שקוץ.

מיום שנברא העולם. הרי עדות, שלא חטא דוד החטא של בת שבע, כמו שאמרנו. **רמא** (ומה היא חובה וכו') : ומה הוא החטא שחטא להקב"ה לבדו ולא לאחר. הוא, שהרג את אוריה בחרב בני עמון, והוא לא הרגו בשעה שאמר לו, ואדוני יואב, שהרי הוא היה אדונו, והמקרא מוכיח, שכתוב, ואלה שמות הגבורים אשר לדוד, ולא אשר ליואב, ונמצא שהוא מורד במלכות, והמורד במלכות חייב מיתתו. ולא הרגו בשעה ההיא, אלא הרגו בחרב בני עמון. **רמב** (וקרא אמר ולא וכו') : והכתוב, אומר, ולא נמצא אתו דבר רק בדבר אוריה החתי, רק, בא למעט, בדבר אוריה חטא, ולא (דפו"י דף ק"ז ע"א)

רמג (ואי תימא אוריה וכו') : ואם תאמר, שאוריה לא היה צדיק, כיון שכתוב עליו אוריה החתי. אינו כן, היה צדיק, אלא שם מקומו היה חתי. כש"א, ויפתח הגלעדי, שעל שם מקומו נקרא כך, וכן אוריה החתי. ועל

רמד) ועל דא בדבר אוריה החתי, דשקוץ בני עמון ^ט אתגבר על מחנה אלהים, ^ח דמשריתא דדוד, דיוקנא ממש דלעילא הוו. ובההוא שעתא ^א דפגים דוד משריתא דא, פגים לעילא משריתא אחרא. ועל דא אמר דוד, ^ב לך לבדך חטאתי. לבדך, ולא לאחרא. דא הוה ההוא חובה דחב לגביה. ודא הוא בדבר אוריה. ודא הוא בחרב בני עמון.

רמה) כתיב, ^א כי יי עיניו משוטטות בכל הארץ, אליו ^ב נוקבין. וכתיב ^ד עיני יי המה משוטטים, אליו דכורין, והא ידיען אינון. דוד אמר ^ה והרע בעיניך עשיתי. בעיניך, לפני עיניך מבעי ליה. אלא מאי בעיניך, אמר דוד, בההוא אתר דחבנא, בעיניך הוה. דהוינא ידע, דהא עיניך הוו זמינין, וקיימין קמאי, ולא חשבנא לון, הרי חובא דחבנא, ועבדנא, באן אתר הוה, בעיניך.

רמו) למען תצדק בדברך תזכה בשפטך, ולא יהא ^ג לי פתחון פה למימר קמך. ת"ח, כל ^ד אומנא, כד מליל, באומנתיה ^ה מליל. דוד בדיחא דמלכא הוה. ואע"ג דהוה בצערא, כיון דהוה קמי מלכא, תב לבדיחותיה, ^ו כמה דהוה, בגין לבדחא ^ז למלכא.

רמז) אמר, מארי דעלמא, אנא אמינא, ^ח בחנני יי ונסני, ואת אמרת דלא איכול לקיימא בנסיונך. הא חבנא, למען תצדק בדברך, ויהא מילך קשוט, דאלמלא

מסרת הזהר

ב) (תהלים נא) לעיל אות רלח צ"ק. ג) (ד"ה ב טו) כ"ב סז צ"א. ד) (זכריה ד) ב"ב סז צ"א. ה) (תהלים נא) לעיל אות רלח צ"ק. ו) (שם כו) ח"ג רצב.

חלופי גרסאות

ט אעבר. ת דהוו משריתא. א דהוה פגם במשריתא דא הוה פגימו במשריתא אחרא. ב דכורין ואלין נוקבין ול"ג מן נוקבין עד והא. ג ל"ג לי. ד אומנותא. ה קא ממלל. ו ל"ג כמה דהוה. ז מלכא.

מאמר

הסולם

שואל אומר, בעיניך, לפני עיניך, היה צריך לומר. ומשיב, אלא מה שאומר בעיניך. הוא כי אמר דוד במקום ההוא שחטאתי, בעיניך היה. כי הייתי יודע, שענייך מוכנים ועומדים לפני, ולא החשבתי אותם, הרי החטא שחטאתי ועשיתי, היה בעיניך.

רמו) למען תצדק בדברך תזכה בשפטך; ולא יהיה לו פתחון פה לומר לפניך, בחנני ה' ונסני. בוא וראה כל אומן כשמדבר, הוא מדבר באומנותו. דוד היה הבדחן של המלך ואע"פ שהיה בצערא, כיון שהיה לפני המלך חזר לבדחנות שלו כמו שהיה. כדי לשמח את המלך.

רמז) אמר מארי דעלמא וכי: אמר רבון העולם, אני אמרתי בחנני ה' ונסני, ואתה אמרת שלא אוכל לעמוד בנסיונך. הרי חטאתי למען תצדק בדברך, ויהיה דברך אמת, כי אם לא חטאתי, היה הדבר שלי אמת ודברך בריק. עתה שחטאתי, הוא, כדי שדברך יהיה אמת. נתתי

רמד) ועל דא בדבר וכי: ועל כן כתוב, בדבר אוריה החתי, ולא באוריה עצמו, כי כבר היה חייב מיתה מטעם מורד במלכות כנ"ל. והיינו, כי גרם, ששקוץ בני עמון נתגבר על מחנה אלקים של מחנה דוד, שהיה ממש הצורה של מעלה. של צבאות המלכות העליונה. ובשעה שפגם דוד מחנה הזה שלו, פגם למעלה מחנה אחר. ועל כן אמר דוד, לך לבדך חטאתי, לבדך, ולא לאחר היה חטא ההוא שחטא לו. וזה הוא שהכתוב אומר, בדבר אוריה, וזהו שהכתוב אומר, בחרב בני עמון. דהיינו שהחטא לא היה באוריה עצמו אלא בדבר אוריה, והיינו מה שנתן כח לחרב בני עמון.

רמה) כתיב, כי ה' וגו': כתוב, כי ה' עיניו משוטטות בכל הארץ, אלו הן נקבות, כי אומר בלשון נקבה, וכתוב, עיני ה' המה משוטטים, אלו הם זכרים, שאומר בלשון זכר והרי הם ידועים. כי יש בהם בחינת זכר ובחינת נקבה. דוד אמר, והרע בעיניך עשיתי.

(דפו"י דף ק"ז ע"א)

לא חבנא, יהא מלה דילי קשוט, ויהא מילך בריקניא, השתא דחבנא, בגין דלהוי מילך קשוט, יהיבנא אתר לצדקא מילך, בגין כך עבידנא, למען תצדק בדברך תזכה בשפטך. אהדר דוד לאומנותיה, ואמר גו צעריה מלין דבדיחותא למלכא. רמח) תנינן, לאו דוד אתחזי לההוא עובדא, דהא איהו אמר, ז ולבי חלל ח בקרבי * הכי הוא. אבל אמר דוד, בלבא אית תרין היכלין, בחד דמא, ובחד רוחא, ההוא חד דמלייא דמא, ביה דיורא ליצר הרע. ולבי לאו הכי, דהא ריקן איהו, ולא יהבית דיורא לדמא בישא, לשכנא ביה יצר הרע, ולבי ודאי חלל איהו, בלא כ דיורא בישא וכיון דהכי הוא, לא כ אתחזי דוד לההוא חובה דחב. אלא, בגין למיהב פתיחו דפומא לחייביא, דימרון, דוד מלכא חב ותב בתיובתא, ומחל ליה קב"ה, כ"ש שאר בני נשא. וע"ד ח אמר ח אלמדה פושעים דרכיך וחסאים אליך ישובו.

רמט) ז וכתיב, ח ודוד עלה במעלה הזיתים עולה ובוכה וראש לו חפוי והוא הולך יחף. ראש ט לו חפוי, ויחף אמאי. אלא, נזוף הוה, עבד גרמיה נזוף, לקבלא ענשא. ועמא הוו רחיקין מניה ד' אמות. זכאה עבדא דהכי פלח למאריה, ואשתמודע בחוביה, לאתבא מניה בתיובתא ט שלימתא. רג) ת"ח, יתיר הוה, מה דעבד ליה שמעי בן גרא, מכל עקתינ דעברו עליה עד ההוא יומא, ולא אתיב פ דוד לקבליה מלה ז דהכי ק הוה יאות ליה, ובדא אתכפרו חובוי.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ז) (שם קט) ח"ג רכו: תק"ח קו ט"ד שי"ב. ח מוסיף בקרבי אנקיד חלל כבר הוה חלל בקרבי. ח) (תהלים נא). ט) (ש"ב טו) ז"ח כג ט"ג ש"ו. ט מוסיף הרע תרגום נכוב לוחות חליל [לוחין] י ל"ג ולבי, כ דמא. ז הוה ההוא וליג אתחזי דוד. ט ל"ג אמר. נ כתיב. ט ל"ג לו. ע ל"ג שלימתא. פ ל"ג דוד. צ והכי. ק ל"ג הוה.

מאמר

הסולם

נתתי מקום להצדיק דברך, משום זה עשיתי, למען תצדק בדברך תזכה בשפטך. כי חזר דוד לאומנותו, ואמר בתוך צערו, דברי בדחנות אל המלך.

דוד, אלמדה פושעים דרכיך וחסאים אליך ישובו.

רמט) ז וכתיב ודוד עלה וכו': וכתוב, ודוד עלה במעלה הזיתים עולה ובוכה, וראש לו חפוי והוא הולך יחף. שואל, ראש לו חפוי ויחף, למה זה. ומשיב, אלא נזוף היה, עשה עצמו נזוף, כדי לקבל עונש, והעם היו רחוקים ממנו ד' אמות. אשרי העבד שכך עובד לאדונו, ונודע בחטאו, כדי לשוב ממנו בתשובה שלמה.

רג) ת"ח יתיר הוה וכו': בוא וראה, יתיר היה מה שעשה לו שמעי בן גרא, מכל הצרות שעברו עליו עד היום ההוא, ודוד לא השיב כנגדו דבר. כי כי היה יפה לו, ובזה נתכפרו עונותיו.

השתא

רמח) תנינן לאו דוד וכו': למדנו, לא היה דוד ראוי לאותו מעשה, כי הוא אמר, ולבי חלל בקרבי. כך הוא, אבל אמר דוד, בלב יש ב' היכלות באחד דם ובאחד רוח. אחד ההוא המלא דם הוא משכן ליצר הרע, ולבי אינו כן כי ריקן הוא, ולא נתתי משכן לדם הרע להשכין בו היצר הרע. ולבי ודאי חלל הוא בלא שכן רע. וכיון שכן הוא לא היה דוד ראוי לחטא ההוא שחטא. אלא כדי לתת פתחון פה לרשעים, שיאמרו דוד המלך חטא וחזר בתשובה, ומחל לו הקב"ה, כל שכן שאר בני אדם. ועל זה אמר (דפו"י דף ק"ז ע"א *) דף ק"ז ע"ב)

רנא) השתא אית לאסתכלא, שמעי ת"ח הוזה, וחכמתא סגיאה הות ביה, אמאי נפיק לגבי דוד, ועבד ליה כל מה דעבד. אלא מאתר אחרא הוה מלה, ואעיל ליה בלביה מלה דא. וכל דא לתועלתא דדוד. ר דהא ההוא דעבד ליה שמעי, גרמא ליה ם למיתב בתיובתא שלימתא, ותבר לביה בתבירו סגי, ואושיד דמעין ת סגיאין, מגו לביה א קדם קודשא בריך הוא, ועל דא ב אמר, י כי יי אמר לו ג קלל. ידע, דהא מאתר ד עלאה אחרא נחת מלה.

רנב) תרין פקודין, פקיד דוד לשלמה בריה, חד דיואב, וחד דשמעי, עם שאר פקודין דפקיד ליה. דיואב: דכתיב, ו גם אתה ידעת את אשר עשה לי יואב בן צרויה. מלה סתימא הוה, דאפילו שלמה לא הוה ליה למנדע, ה אלא בגין ו דידעו אחרנין, אתגלי לשלמה. ועל דא ד אמר, ו גם אתה ידעת וגוי. מה דלא אתחזי לך למנדע.

רנג) ם דשמעי: ם כתיב, והנה עמך שמעי בן גרא. מאי והנה עמך, זמין הוא עמך תדיר, רבו הוה. ובגין כך לא אמר על יואב והנה עמך יואב. אבל שמעי דא, דאשתכח עמיה תדיר, אמר והנה עמך.

רנד) וישלח המלך ויקרא לשמעי ויאמר בנה לך בית בירושלים. אן הוא חכמתא דשלמה מלכא בהאי. אלא כלא בחכמתא עבד, ולכל סטרין אשגח, כ דהא חכים הוה ם שמעי, ואמר שלמה, בעינא דיסגי אורייתא בארעא על ידוי ם דשמעי, ולא יפוק לבר.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

י) (שם טז) שמות צד צ"ק, כ) (מ"א ב). ר והא; דא גרמא ליה תיובתא עלה דתבר ולי"ג מן דהא עד לביה. ם בתיובתא ולי"ג למיתב. ת לי"ג סגיאין. א לי"ג קדם קב"ה. ב לי"ג אמר. ג לי"ג קלל. ד לי"ג עלאה. ה מוסיף ולא ידע אלא; לי"ג אלא (ד"א). ו מוסיף דידעו ליה. ז לי"ג אמר. ח מוסיף וגם אתה ידעת דשמעי. ט בן גרא דכתיב. י לי"ג שמעי. כ איהו. ל ידע מאן שמעי. ם לי"ג דשמעי.

מאמר

הסולם

הסבא

רנא) השתא אית לאסתכלא וכו': עתה יש להסתכל. שמעי תלמיד חכם היה, וחכמה רבה היתה בו, למה יצא אל דוד ועשה לו מה שעשה. ומשיב, אלא ממקום אחר היה הדבר, והכניס לו דבר זה בלבו. וכל זה עשה לתועלת לדוד. כי ההוא שעשה לו שמעי, גרם לו לחזור בתשובה שלמה, ושיב לבו בשבירה רבה, ושפך דמעות רבות מתוך לבו לפני הקב"ה ועל כן אמר, כי ה' אמר לו קלל. ידע שממקום אחר עליון, ירד הדבר.

רנב) תרין פקודין פקיד וכו': שני ציונים צוה דוד לשלמה בנו, אחד של יואב, ואחד של שמעי, עם שאר הציונים שצוה אותו. של יואב, שכתוב, וגם אתה ידעת את אשר עשה לי יואב בן צרויה. דבר סתום היה, שאפילו שלמה לא היה לו לדעת, אלא משום

רנד) וישלח המלך ויקרא לשמעי ויאמר בנה לך בית בירושלים. שואל, איפה הוא החכמה של שלמה המלך בזה. ומשיב, אלא הכל בחכמה עשה, ולכל הצדדים השגיה, כי חכם היה שמעי, ואמר שלמה, אני רוצה שיתרבה התורה בארץ על ידי שמעי, ולא יצא לחוץ.

רנה) תו נ מלה אחרא אשגח ם שלמה בחכמתא, דכתיב, (ז) יצא יצא ויקלל. מאי יצא יצא תרי זמני, ויצא ויקלל ם סגי. אלא, חד יציאה, דנפק מבי מדרשא פ לגבי דוד. וחד יציאה, ז דנפק מירושלם, לגבי עבדוי דמית עלוי. יציאה חדא לגבי מלכא, ויציאה תניינא לגבי עבדין. וכל דא חמא שלמה, ואשגח ברוח קודשא, ההוא יציאה תניינא. ועל דא אמר, והיה ביום צאתך, ידע דביציאה ימות. רנו) ם ועפר בעפר מהו. אמר שלמה לגבי אבא בעפר הוה. לגבי שמעי במיא, דכתיב והיה ביום צאתך ועברת את נחל קדרון. עפר התם, והכא מיא. תרווייהו דן שלמה, למהוי עפר ומיא כסוטה, למאן דאסטין ארחא לגבי אבוי. רנו) ם כתיב ן והוא קללני קללה נמרצת. וכתיב ואשבע לו ביי לאמר אם אמיתך בחרב. ך מאי בחרב. וכי שמעי טפשא הוה, דאילו הכי אומי ם ליה, דלא יימא בחרב לא. אבל בחנית או בגירא אין.

רנח) אלא תרין מלין הכא. חד אמר ינוקא, בריה דנונא רבא ההוא * דקשקשוי סלקין לרום עננין. אומאה דדוד מלכא, כד הוה בעי לאומאה, אפיק חרבא דיליה, דתמן הוה חקיק שמא ת גליפן, ותמן אומי. וכך ם עביד לשמע, דכתיב ואשבע לו ביי לאמר אם אמיתך ב בחרב. במאי הוה אומאה דא. בחרב. ג בחרב אומי. ומלה אחרא, דן שלמה, ד אמר, ה בקללה אתא לגבי אבא, במלין. הא מלין לגביה, ו ובשם המפורש קטליה, ולא בחרב. ובגין דא עבד שלמה הכי.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ז) (שיב טו). מ) (שם). ו) (מ"א ב).
 נ ומלה ול"ג תו. ס ל"ג שלמה. ע מוסיף סגי ליה;
 מבעי ליה. פ ל"ג לגבי דוד. צ ל"ג דנפק מירושלם.
 ם ל"ג כתיב. ר ל"ג מאי בחרב. ש ל"ג ליה. ת גליפא. א עבד. ב ל"ג בחרב. ג ההוא בחרב; בהאי חרב דשמא
 קדישא חקיק ביה אומי. ד ל"ג אמר. ה ל"ג בקללה אתא. ו בשם.

מאמר

הסולם

הסבא

רנו) כתיב והוא קללני וגו': כתוב. והוא קללני קללה נמרצת, וכתוב, ואשבע לו בה' לאמר אם אמיתך בחרב. שואל מהו בחרב. וכי שוטה היה שמעי, שלא הבין, שאלו נשבע לו כך, שלא יאמר אח"כ, בחרב לא, אבל בחנית או בחץ כן.

רנח) אלא תרין מלין וכי': ומשיב. אלא ב' דברים כאן, א', שאמר הילד, בנו של דג הגדול ההוא שקשקשוי עולים עד רום עננים, השבועה של דוד המלך, כשהיה רוצה להשבע, הוציא החרב שלו, ששם היה חרות שם הנחקק ושם נשבע. וכך עשה לשמע, שכתוב, ואשבע לו בה' לאמר אם אמיתך בחרב, במה היתה שבועה זו, בחרב. ודבר האחר הוא, כי דן שלמה, אמר, בקללה בא אל אבא, שהוא דברים, הרי גם אני בדברים אליו, ובשם המפורש הרגו ולא בחרב. ומשום זה עשה שלמה כד.

רנה) תו מלה אחרא וכי': עוד. דבר אחר הסתכל שלמה בחכמה, שכתוב, יצא יצא ויקלל. מהו יצא יצא ב' פעמים, יצא ויקלל היה די. ומשיב, אלא יציאה אחת שיצא מבית המדרש לקלל את דוד. ויציאה אחת שיצא מירושלים אל עבדיו שמת עליה. יציאה אחת אל המלך, ויציאה אחת אל עבדיו. וכל זה ראה שלמה והסתכל ברוח הקדש ביציאה ההוא השניה. וע"כ אמר, והיה ביום צאתך, ידע שביציאה ימות.

רנו) ועפר בעפר מהו וכי': שואל, מהו ועפר בעפר. ומשיב, אמר שלמה אצל אבי היה בעפר, אצל שמעי יהיה במים. שכתוב, והיה ביום צאתך ועברת את נחל קדרון. שם היה עפר וכאן מים. שניהם דן שלמה, שיהיה נידון בעפר ומים כסוטה, למי שהשטין הדרך אצל אביו.

רנט) השתא אית ז לאסתכלא, דכיון דאומי ליה דוד, אמאי קטליה, ה דאתחזי דהא אומאה דא בעלילה הוה, דהא לבא ופומא לא הוו כחדא. אלא ודאי דוד לא קטליה, והא ידיעא, כל שייפין דגופא מקבלין כלא, ולבא לא מקבלא אפילו כחוטא דנימא דשערא. דוד מלכא לבא הוה, וקביל מה ט דלא אתחזי ליה לקבלא, ובגין כך, ט וידעת את אשר תעשה לך כתיב. ותו, דהא אילנא גרים למהוי נטיר ונוקם כחויא.

רט) כ כתיב ט כי לא תחפוץ זבח ואתנה עולה לא תרצה. זבחי אלהים רוח נשברה לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה. כי לא תחפוץ זבח, וכי לא בעי קב"ה דיקרבון קמיה קרבנא, והא איהו אתקין לגבי חייביא קרבנא, דיקרבון ויתכפר להו חובייהו. אלא דוד לקמי ז שמא דאלהים אמר, וקרבנא לא קרבין לשמא דאלהים, אלא לשמא דיו"ד הא וא"ו ה"א. דהא לגבי דינא קשיא מדת הדין, לא מקרבין קרבנא. דכתיב ט אדם כי יקריב מכם קרבן ליי. ליי, ולא לשמא דאלהים. וכי תקריב קרבן מנחה ליי. זבח תודה ליי. זבח שלמים ליי.

רסא) ובגין כך, כיון דדוד מלכא, מ לגבי אלהים אמר. אצטריך למכתב, כי לא תחפוץ זבח ואתנה עולה לא תרצה. דהא לשמא דא לא מקרבין, נ אלא רוח נשברה. דכתיב זבחי אלהים רוח נשברה. ט קרבנא דאלהים, עציבו, ותבירו דלבא. ובגין כך, מאן דחלם חלמא בישא, עציבו אצטריך לאחזאה, ט דהא במדת אלהים

מסרת הזהר

ט (מ"א ב). ט (תהלים נא). פ (ויקרא א) לך קא צ"ב ז"ח ג ט"ד שכיב.

חלופי גרסאות

ז לומר. ח אתחזי. ט דאתחזי ול"ג דלא. י ל"ג לו. כ דכתיב. ל ל"ג שמא. מ ל"ג לגבי. נ אבל זבחי ול"ג מן אלא עד זבחי. ס ל"ג קרבנא דאלקים. ע ל"ג דהא.

מאמר

הסולם

להם עונותיהם. ומשיב, אלא דוד, לפני שם אלקים אמר זה, שהוא מדת הדין, וקרבן אינם מקריבים לשם אלקים אלא לשם לוד הא ואו הא. כי אל דין קשה שהוא מדת הדין אינם מקריבים קרבן, שכתוב, אדם כי יקריב מכם קרבן להויה, להויה ולא לשם אלקים, וכן כתוב, וכי תקריב קרבן מנחה להויה, זבח תודה להויה, זבח שלמים להויה, ולא כתוב השם אלקים.

רסא) ובגין כך כיון וכי: ומשום זה, כיון שדוד המלך אמר אל השם אלקים, צריך לכתוב, כי לא תחפוץ זבח ואתנה עולה לא תרצה. כי לשם זה אינם מקריבים אלא רוח נשברה, שכתוב, זבחי אלקים רוח נשברה. קרבן של אלקים הוא עצבות ושבירת הלב. ומשום זה, מי שחלם חלום רע, הוא צריך להראות עצבות, כי הוא עומד במדת אלקים, זבח של מדת הדין צריך להיות עצבות ורוח נשברה

רנט) השתא אית לאסתכלא וכי: עתה יש להסתכל, כיון שנשבע לו דוד, למה הרגו שנראה, אשר שבועה הזו היתה בעלילה, כי הלב והפה לא היו שוים. ומשיב, אלא ודאי דוד לא הרגו, והרי ידוע, שכל איברי הגוף מקבלים הכל, והלב אינו מקבל אפילו כחוט השערה. דוד המלך היה הלב של ישראל, וקבל מה שלא היה ראוי לו שיקבל, דהיינו מה ששמעי סיקל באבנים ועפר בעפר, ומשום זה, וידעת את אשר תעשה לו כתוב, ועוד, כי האילן, דהיינו מה שהיה בבחינת מלכות שהוא אילן זעירא, גרם לו להיות נוקם ונוטר כנחש.

רט) כתיב, כי לא וגו': כתוב, כי לא תחפוץ זבח ואתנה עולה לא תרצה זבחי אלקים רוח נשברה וגו'. שואל, כי לא תחפוץ זבח, וכי אינו רוצה הקב"ה שיקריבו לפניו קרבן, והרי הוא תקן לרשעים שיקריבו קרבן, ויתכפר (דפ"י דף ק"ח ע"א)

קיימא. וזכח דמדת דינא, עציבו אצטריך ורוח נשברה, וההוא עציבו פ מסתייה לחלמא ז בישא, ולא שלטא דינא עלוי. דהא זבח דאתחזי למדת דינא, אקריב קמיה. רסב) לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה, מאי לא תבזה, מכלל דאיכא לב דאיהו בוזה. אינן. היינו לב דאיהו גאה, לב בגסות רוחא, היינו לב דאיהו בוזה, אבל לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה.

רסג) הטיבה ברצונך את ציון תבנה חומות ירושלים. ק מאי הטיבה, אתחזי דהא טיבו אית בה, והשתא ר הטיבה על ההוא טיבו. ודאי הכי הוא, דהא מן יומא דקב"ה אשתדל בבנין בי מקדשא לעילא, עד כען, ההוא הטבה דרצון, לא שרייא על ההוא בנין, ועל דא לא אשתכלל. דהא בשעתא דרצון דלעילא יתער, ייטיב וידליק נהורין דההוא בנין, וההוא עבידתא, דאפילו מלאכין דלעילא, לא ייכלון פ לאסתכלא ה בההוא בי מקדשא, ולאן בההוא בנין. וכדין א בי מקדשא, ב וכל עובדא אשתכלל.

רסד) תבנה חומות ירושלים, וכי מן יומא דאשתדל בבנין בי מקדשא עד כען, לא בנה לון. ג אי חומות ירושלם עד כען לא בנה, בי מקדשא על אחת כמה וכמה. אלא קודשא בריך הוא, כל עובדוי, לאו כעובדי דב"נ. בני נשא כד בנו בי מקדשא ד לתתא, בקדמיתא עבדו שורי קרתא, ולבסוף עבדו בי מקדשא. שורי קרתא בקדמיתא, בגין לאגנא עלייהו, ולבתר בניינא דביתא. קב"ה לאו הכי, אלא בני בי מקדשא בקדמיתא, ולבסוף, כד יחית ליה ה משמיא, ויותיב ליה על אתריה,

חלופי גרסאות

פ מסתייע. צ ל"ג בישא. ק מוסיף הטיבה ברצונך קמ"ל מאי. ר טיבו. ש מוסיף לא לאסתכלא. ת בבי וליג -ההוא; בבי ההוא (ד"א) א ל"ג בי מקדשא. ב ועובדא וליג וכל; כל. ג מוסיף או אי. ד ל"ג לתתא. ה ל"ג משמיא.

הסבר

הסולם

מאמר

שאפילו המלאכים של מעלה לא יוכלו להסתכל בבית המקדש ההוא, ולא בבנין ההוא. ואן ישתכלל בית המקדש וכל מלאכתו. ועל זה התפלל, הטיבה ברצונך את ציון וגו'. רסד) תבנה חומות ירושלים; שואל, וכי מן היום שהשתדל בבנין בית המקדש עד עתה עוד לא בנה אותם, ואם חומות ירושלים לא בנה עד עתה, הבית המקדש, על אחת כמה וכמה שלא בנה. ואיך אמר הטיבה ברצונך את ציון, שהוא בהמ"ק, כי מתחילה בונים החומות, ואח"כ בית המקדש. ומשיב, אלא הקב"ה, כל מעשיו אינם כמעשה בני אדם. בני אדם, כשבונים בית המקדש למטה, מתחילה עושים חומות העיר, ולבסוף בית המקדש. חומות העיר מתחילה כדי להגן עליהם, ואח"כ בנין הבית. הקב"ה, אינו כן, אלא בונה בית המקדש בתחילה, ולבסוף, כאשר הורידו מן השמים ומשיבו

נשברה, ועצבות היא מועיל לחלום הרע, ואין הדין שולט עליו. כי זבח הראוי למדת הדין הקריב לפניו.

רסב) לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה; שואל, מהו לא תבזה, משמע שיש לב, שהוא בוזה, ומשיב, כן, והינו הלב שהוא גאה, הלב שהוא בגסות הרוח, היינו הלב שהוא בוזה. אבל לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה.

רסג) הטיבה ברצונך את ציון וגו'; שואל מהו הטיבה, הלא נראה שיש בה טוב, ועתה למה צריך להתפלל, הטיבה על ההוא טוב, ומשיב, ודאי כן הוא, שצריך להתפלל הטיבה, כי מיום שהקב"ה השתדל בבנין בית המקדש למעלה עד עתה, הטבה של הרצון לא שרתה על בנין ההוא, ועל כן לא השתכלל. כי בשעה שהרצון של מעלה יתעורר, ייטיב וידליק האורות של בנין ההוא ומעשה ההוא, עד (דפו"י דף ק"ח ע"א)

כדין יבנה חומות ירושלם ו דאנון שורין דקרתא. וע"ד ז אמר דוד ע"ה, צ היטיבה ברצונך את ציון בקדמיתא, ולבתר תבנה * חומות ירושלם.

רסה) הכא אית רוא, כל עובדין דעביד קב"ה, בקדמיתא אקדים ההוא דלבר, ולבתר מוחא דלגו, והכא לאו הכי. ת"ח, כל אינון עובדין דעביד קב"ה, ואקדים ההוא דלבר, מוחא אקדים במחשבה, ובעובדא ההוא דלבר, דהא כל קליפה מסטרא אחרא הוי, ומוחא מן מוחא, ותדיר סטרא אחרא אקדים ורבי ואגדיל ונטיר איבא. כיון דאתרבי, זרקין ליה לבר, ר ויכין רשע וצדיק ילבש, וזרקין להיא קליפה, ומברכין לצדיקא דעלמא.

רסו) אבל הכא, בבניינא דבי מקדשא, דסטרא בישא יתעבר מעלמא, לא אצטריך, דהא מוחא וקליפה דיליה הוי. אקדים מוחא, דכתיב היטיבה ברצונך את ציון בקדמיתא, ולבתר תבנה חומות ירושלם. ההיא חומה דלבר, דאיהי קליפה, דיליה היא ממש. דכתיב, ו ויאני אהיה לה נאם יי חומת אש סביב. אני ולא סטרא בישא.

רסז) ישראל, אינון מוחא, ח עלאה דעלמא. ישראל סליקו במחשבה ס בקדמיתא, עמין עעכו"ם, דאינון קליפה, אקדימו. דכתיב ט ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל. וזמין קב"ה, לאקדמא מוחא, בלא קליפה. דכתיב ט קדש ישראל ליי ראשית תבואתה, מוחא קדים לקליפה. ואע"ג

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ו ל"ג דאינון. ז ל"ג אמר דוד ע"ה. ח ל"ג עלאה. ט ל"ג בקדמיתא י שאר עמין ול"ג עעכו"ם.

צ (תהלים נא.) ק (איוב כז) ח"ג קא. קנו. ר (זכריה ב) ב"א רלג צ"ח. ט (בראשית לו) וישלח ע צ"ב. ט (ירמיה ב) לעיל אות קלו צ"ט.

זכבא

הסולם

מאמר

רסו) אבל הכא בבניינא וכו': אבל כאן בבנין בית המקדש, לעתיד לבא, שהצד האחר נעבר מן העולם, אינו צריך להקדים את ההוא שמבחוץ, כי המוח והקליפה שניהם הם שלו, וע"כ מקדים המוח, שכתוב, היטיבה ברצונך את ציון מתחילה, ואח"כ תבנה חומות ירושלם. כי חומה היא שמבחוץ, שהיא הקליפה, היא שלו ממש, שכתוב, ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב, אני ולא צד הרע.

רסז) ישראל אינון מוחא וכו': ישראל הם מוח העליון של העולם, ישראל עלה במחשבה תחילה, כי במחשבה קדמה הפנימיות אל הקליפה כנ"ל. העמים עכו"ם שהם הקליפה של ישראל, הקדימו במעשה, כי במעשה הקליפה קדמה לפני כנ"ל, שכתוב, ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל. ועתיד הקב"ה להקדים המוח בלא קליפה, שכתוב, קדש ישראל להי ראשית תבואתה

ומושיבו על מקומו, אז יבנה חומות ירושלם. שהם חומות העיר. וע"כ אמר דוד עליו השלום, היטיבה ברצונך את ציון מתחילה, ואח"כ תבנה חומות ירושלם.

רסה) הכא אית רוא וכו': כאן יש סוד, כל המעשים שעושה הקב"ה, מתחילה מקדים זה שמבחוץ, ואח"כ עושה המוח שמבפנים. וכאן אינו כן כי הקדים בנין ביהמ"ק, לבנין החומות, שהם מבחוץ, ומשיב, בוא וראה, כל אלו המעשים שעושה הקב"ה ומקדים ההוא שמבחוץ, הנה במחשבה, מקדים את המוח, דהיינו ההוא שבפנים, ובמעשה, מקדים ההוא שמבחוץ. כי כל קליפה, דהיינו מה שמבחוץ, הוא מצד האחר, והמוח נמשך מן המוח, דהיינו צד הקדושה. ותמיד מקדים הצד האחר, ומתרבה וגדל ושומר הפרי. כיון שנתבשל הפרי זורקים הקליפה לחוץ, ויכין רשע וצדיק ילבש. וזורקים קליפה היא ומכרכים לצדיקו של עולם.

(דפו"י דף ק"ח ע"א * דף ק"ח ע"ב)

דמוחא יקום בלא קליפה, מאן הוא דיושיט ידא למיכל מניה, כ בגין, (א) דכל אוכליו יאשמו רעה תבא אליהם נאם יי.

רסח) בההוא זמנא, (א) אז תחפוץ זבחי צדק. בגין, דהא כדין, יתחבר כלא בחבורא חדא, ויהא שמא שלים בכל תקוניה. וכדין קרבנא להוי שלים, ליי אליהם. דהשתא אליהם לא אתחבר לקורבנא, דאלמלא אתחבר ביה, כמה אליהם יסלקון אודנין לאתחברא תמן. אבל בההוא זמנא, (ב) כי גדול אתה ועושה נפלאות אתה אליהם לבדך. ואין אליהם אחרא.

רסט) ובההוא זמנא כתיב, (ד) ראו עתה כי אני אני הוא ואין אליהם עמדי. ראו כי אני אני הוא סגי, מאי עתה. אלא (ה) דלא הוה קדם לכן, וההוא זמנא נ ליהוי. אמר קבי"ה, (ו) עתה ראו, מה דלא תיכלון למיחמי מקדמת דנא.

רע) כי אני אני, תרי זמני אמאי. אלא לדייקא, (ז) דהא לית תמן אליהם, אלא הוא. דהא כמה זמנין, דאתמר אני זמנא חדא, (ח) ולא יתיר, והוה תמן סטרא אחרא. אבל השתא אני אני הוא ואין אליהם עמדי, דהא (ט) כל סטרא אחרא אתעבר, ודייקא אני אני.

רעא) אני אמית ואחיה, עד השתא מותא הות מסטרא אחרא, מכאן ולהלאה, אני אמית ואחיה, מכאן, דבההוא זמנא, כל אינון דלא טעמי טעמא דמותא. מניה תהא לון מותא, ויקים לון ק מיד. אמאי בגין דלא (י) ישתאר מההוא זוהמא בעלמא כלל, ויהא עלמא חדתא, בעובדי ידוי (יא) דקב"ה.

גסרת הזהר

(א) (שם) לעיל אות ת. ב) (תהלים נא). ג) (שם פו) ת"ז תכ"ב סז : ז) (דברים לב) ב"א קנ צ"ד.

כ ל"ג בגין, ל מוסיף ראו עתה ראו. ח דהוה ול"ג דלא. נ דילהוי ; מוסיף לא ליהוי. ס ל"ג עתה ראו. ע דלית ול"ג דהא. פ ל"ג ולא יתיר. צ כלא ול"ג

סטרא אחרא. ק ל"ג מיד. ר אשתאר. ש ל"ג דקב"ה ; מוסיף תנינן י' דברים כו' ק"ג ב'.

הסבא

הסולם

מאמר

מקודם לכן ובזמן ההוא יהיה. אמר הקב"ה. עתה ראו מה שלא יכלתם לראות מקודם לכן. רע) כי אני אני וכו' : שואל, כי אני אני, ב' פעמים למה. ומשיב, אלא לדייקא, שאין שם אלקים אלא הוא. כי כמה פעמים שנאמר אני פעם אחת ולא יותר, והיה שם צד האחר, אבל עתה אני אני הוא ואין אליהם עמדי, כי כל צד האחר נעבר. ובדיוק הוא אני אני.

רעא) אני אמית ואחיה וכו' : עד עתה היה המות על ידי צד האחר. מכאן ולהלאה, אני אמית ואחיה. מכאן שבזמן ההוא, דהיינו לתחיית המתים, כל אלו שלא טעמו טעם המות, ממנו, מן הקב"ה, יהיה להם המות ויקום אותם מיד לתחייה. למה נעשה המות ע"י הקב"ה. כדי שלא ישאר מן זוהמה ההיא כלום בעולם, ויהיה עולם חדש במעשה ידיו של הקב"ה.

ואם

תבואתה דהיינו שהמוח קודם לקליפה. ואע"פ שהמוח יקום בלא קליפה, מי הוא שיושיט ידו לאכול ממנו. משום, שכל אוכליו יאשמו רעה תבא אליהם נאם ה'.

רסח) בההוא זמנא וכו' : בזמן ההוא כתוב, אז תחפוץ זבחי צדק, משום, כי אז, יתחבר הכל בחבור אחד ויהיה השם שלם בכל תקונו, ואז הקרבן יהיה שלם להויה אלקים. כי עתה אלקים אינו מתחבר אל הקרבן, כי אם היה מתחבר בו, כמה אליהם אחרים יעלו אזנים להתחבר שם, ויינקו מן הקדושה ח"ו. אבל בזמן ההוא, כתוב, כי גדול אתה ועושה נפלאות אתה אלקים לבדך. ואין אליהם אחר.

רסט) ובההוא זמנא כתיב, וכו' : ובזמן ההוא כתוב, ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלקים עמדי. ושואל, ראו כי אני אני הוא, היה די למה נאמר עתה. ומשיב, אלא, שזה לא היה (דפו"י דף ק"ח ע"ב)

רעב) ת ה) ואם אמר יאמר וגוי לא אצא חפשי. כמה דאתמר * כדין פגים ליה פגימו. אם בגפו יבא, מהו בגפו. תנינן, כתרגומו, בלחודוי. יאות הוא. אבל הא תנינן, כל עלמא, לא קאים, אלא על גפא חדא, דליתן.

רעג) ורזא דא, בשעתא דקיימא דכר ונוקבא, ב דדכר ונוקבא ברא לון קב"ה, ובכל מה דאזלין, עלמא ג מזדעזע, ואלמלא דטרס קב"ה דכורא, וצנן ית נוקבא, הוּו [ז] מטשטשין עלמא. וע"ד לא עבדין תולדין, ד אם בגפו יבא, תחות ההוא גפא, דלא עביד תולדין עאל. והואיל וכן, בגפו יצא, לתמן. אתדחא, ולא עאל לפרגודא כלל, ואתדחא ואטרוד מההוא עלמא. בגפו יצא, ה בגפו יצא ודאי.

רעד) ת"ח, מה כתיב, ה) ערירים ימותו ו ערירים כלל דכר ונוקבא. ברזא דדכורא עאל, וברזא דנוקבא יפוק. עאל בהאי, ויפוק ז בהאי. והאי איהו אתר, דקא אתדבק ביה בההוא עלמא, דהא קב"ה לא בעי דיעול קמיה, מאן דמסרס גרמיה בהאי עלמא.

רעה) תא חזי, מן קרבנא. דלא * הוּו מקרבין קמיה סרוסא, ואפיקו ליה, דלא יתקרב לקמיה, ופקיד ואמר, ז) ובארצכם לא תעשו. וכן לדרי דרין אסיר לסרוסי בריין, דברא קב"ה בעלמא. דהא כל סרוסא, דסטרא אחרא איהו. רעו) ח ואי איהו אשתדל, ונסיב איתתא, ולא עביד תולדין, ולא בעא, ואע"ג

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ה) (שמות כא) ב"ב קמט צ"ב. ו) (ויקרא כ) ויחי קא צ"ד ז"ח גט ט"ב ש"מ"ב. ז) (ויקרא כב) ח"ג סג
 ת בדפו"י כתב שייך לעיל ק"ו א'; ל"ג ואם אמר יאמר וגוי, א ל"ג כדין. ב ודכר. ג מזדעזעאן. ד ל"ג אם; מוסיף ומאן דלא עביד תולדין בגפו אמ. ה בגופו. ו מוסיף ערירים כתיב. ז בהאויפוק בהא. ח ל"ג ואי; אי הוא.

דרך אמת צ] סהרסין ומחריבין.

מאמר

הסולם

הסבא

רעב) ואם אמר יאמר וגוי: לא אצא חפשי. כמו שבארנו (לעיל אות ר"כ) או פוגם אותו בפגם, דהיינו ורצע אדוניו את אזנו במרצע. אם בגפו יבא, מהו בגפו. למדנו, כתרגומו, בלחודוי. יפה הוא. אבל הרי למדנו, כל העולם אינו עומד אלא על סנפיר אחד של לויתן.

רעג) ורזא דא בשעתא וכי: וסוד זה הוא שבשעה שנמצא הלויתן דכר ונוקבא, כי דכר ונוקבא ברא אותם הקב"ה, בכל מקום שהלכו היה העולם מזדעזע, ואם לא סרס הקב"ה את הזכר וצינן את הנקבה, היו מעכירים את העולם. ועל כן אינו עושה תולדות. וזהו, אם בגפו יבא, אם בא תחת גף ההוא של לויתן, שאינו עושה תולדות, וכיון שכן, בגפו יצא, הוא נדחה שמה, ואינו נכנס למחיצתו של המלך כלל, ונדחה ונטרד מעולם ההוא. בגפו יצא, בגפו יצא ודאי.

רעה) ת"ח חזי מן וכי: בוא וראה מן הקרבן, שלא היו מקריבים לפניו מסורס, והוציאו אותו שלא יתקרב לפניו, וצוה ואמר, ובארצכם לא תעשו. וכן לדורי דורות אסור לסרס בריות שברא הקב"ה בעולם. כי כל סירוס הוא מצד האחר.

רעו) ואי איהו אשתדל וכי: ואם הוא השתדל ונשא אשה, ולא עשה תולדות, ולא רצה, ואע"פ שיש לו אשה, או היא אינה רוצה, ובא לעולם ההוא בלא בנים, מה כתוב, אם בעל אשה הוא, ולא השגיחו לפועל ידיו של הקב"ה

(דפו"י דף ק"ח ע"ב *) דף ק"ט ע"א)

דאית ליה איתתא, או ם אי היא לא בעאת, ועאל להווא עלמא, בלא תולדין, מה כתיב. אם בעל אשה הוא, ולא אשגחו לפעל ידוי דמאריהון, ויצאה אשתו עמו, איהו יעול בגפו דדכורא, ואיהי בנוקבא. בגפו יבא בגפו יצא כמה דאתמר, כלא על תקוניה.

רעז) אם אדניו יתן לו אשה, כמה דאתמר, אם אדניו, דא איהו אדון כל הארץ. יתן לו אשה, מהכא, דלאו ברשותא דבר נש. קיימא למיסב אתתא. ם אלא כלא במאזנים לעלות. יתן לו אשה, דהא לאו ברשותיה איהו. ומאן איהי. ך ההיא דלאו דיליה, ולא אודמנת לגביה, ומאן איהי. ההיא דהות זמינא לאחרא, ואקדים האי ברחמי, ונטיל לה, דא אתייהבת ליה, דלא אתחזיאת ליה.

רעח) וקב"ה חמי מרחיק, וחמי להיא אתתא, דזמינת לאפקא ם תולדין בעלמא. אקדים האי ברחמי, ואתייהבת ליה, ועביד איבין, וזרע זרעא, ן באתתא דלאו דיליה, בג"כ, האשה וילדיה תהיה לאדניה, והוא יצא בגפו. אי ענייא מסכנא, כמה אשתדל בריקניא, לאה ם ואשתדל למעבד פירין, בגנתא דלאו ם איהי דיליה, ונפק בריקניא.

רעט) סבא סבא, ף בעדנין אלין, לא הוית ברגליך דחי לתרעא, כמאן דשכיב בארעא בלא תוקפא, ץ דהא אתחלש ף ומחלשא סגי, דלא יכיל, דחי ברגליו. ך אתתקף סבא, ולא תדחל. הא ענייא מסכנא, דאשתדל בריקניא, אימא אמאי. אי בגין דזרע בגנתא אחרא דלאו דיליה, יאות. ם אבל הכא קב"ה יהיב ליה ההוא גנתא למזרע ן בה, דהא איהו לא נטיל ן לה.

חלופי גרסאות

ט ל"ג אי. י ל"ג קיימא. כ מוסיף אלא כלא (משלי ט"ו) פלס ומאוני משפט להי. ל האי. ם זרעא. ן בגנתא ם ואשתל. ע ל"ג איהי. ף בענינין. ץ אריה; ך ל"ג דהא אתחלש. ף ומחולשא. ך אתתקף. ם אי הכי. ת ביה. א ל"ג לה.

הסבא

הסולם

מאמר

תולדות בעולם, ואחר שהקדים זה ברחמים, ניתנה לו, ועשה פירות, וזרע זרע, באשה שאינו שלו. משום זה האשה וילדיה תהיה לאדניה והוא יצא בגפו. אי עני מסכן, כמה השתדל לריק, עמל והשתדל לעשות פירות בגן שאינו שלו, ויצא ריקם.

רעט) סבא סבא בעדנין וכו': אמר לעצמו, זקן זקן, בומנים כאלה לא היית דוחה את השער ברגליך, כמי ששוכב על הארץ בלא כח. כי נחלש, ומרוב חולשתו, שאינו יכול לפתוח את השער, דוחה אותו ברגליו. התחזק זקן ואל תפתח. זה העני המסכן שהשתדל לריק, למה. אם בשביל שזרע בגן אחר שאינו שלו, יפה, אבל כאן, הקב"ה נתן לו את גן ההוא לזרע בו, שהרי הוא לא לקחה מעצמו.

אלא

הקב"ה, להוליד בנים, ויצאה אשתו עמו. הוא בא בגף של הזכר, והיא בגף של הנקבה, שהיא המלכות, וכל אחד, בגפו יבא בגפו יצא. כמו שבארנו, והכל על תקונו.

רעז) אם אדניו יתן לו אשה: כמו שלמדנו, אם אדניו, זה הוא אדון כל הארץ, שהוא מלכות, יתן לו אשה, מכאן שאין ברשותו של אדם לישא אשה, אלא הכל במאזנים לעלות. דהיינו, לפי משקל הזכיות כך הוא עולה. וע"כ, יתן לו אשה, כי הוא אינו ברשותו. ומי היא. היא ההיא שאינו שלו, שאינה בת זוגו, ואינה מוכנת לו, ומי היא, היא אשה תהיא שהיתה מוכנת לאחר, והקדים הוא ברחמים, ונשא אותה. זו ניתנה לו, שלא היתה ראויה לו.

רעח) וקב"ה חמי מרחיק וכו': והקב"ה רואה מרחוק, ורואה שאשה ההיא מוכנת להוציא (דמו"י דף ק"ט ע"א)

רפ) אלא ת"ח, כל מלין דקב"ה עביד, כלהו בדינא אינון, ולא ב הוה מלה בריקניא. האי דקב"ה יהב ליה אתתא, ועביד בה פירין ואיבין, לאו ג האי כשאר בני גלגולא, ד ולא דמי מאן דאשתדל בהאי עלמא לאסגאה אילנא, ה ולא יכיל למאן דלא ו בעא לאסגאה ז לאשתדלא, ואעקר ואפיל טרפין דאילנא, ואזער איבא דיליה.

רפא) האי דאדניו יהיב ליה אתתא, בגין למעבד איבין, הא אשתדל בקדמיתא בגין לאסגאה אילנא, ולא יכיל. ח זכיון כל כך לית ליה, דאי הוה זכאה כדקא יאות, לא הוה תב ט בגלגולא, דהא כתיב, ט ונתתי לכם בביתי ובחומותי יד ושם טוב מבנים ומבנות. והשתא דלא זכה, קב"ה חמי, י דהא אשתדל ולא יכיל, האי, אדוניו יתן לו אשה, כמה דאתמר. וכיון דחס עליה קב"ה, כ ויהיב ליה ברחמי, ל קב"ה גבי מדידה בקדמיתא, ונטיל מה דגרע ההוא מבועא, ובג"כ, האשה וילדיה תהיה לאדניה, ולבתר ייתוב, וישתדל על גרמיה, לאשלומי גרעוניה. עד הכא רזא דקרא. רפב) סבא ט סבא, את אמרת ע"ד, דבריקניא אשתדל, ולא אשגחת עלך, דבריקניא את אזיל ז במה דאמרת, דהא קרא ט רדיף אבתרך, דסתיר כל בנינא דבנית עד השתא, ואת חשיב ט דאנת משטטא ימא לרעותך. ומאי איהו. דכתיב, ואם אמר יאמר העבד אהבתי את אדוני את אשתי וגו'.

רפג) אי סבא ט סבא, לאי חילא, מה תעביד, חשבת דלא ליהוי מאן דרדיף

חלופי גרסאות

מסרת זוהר

ב הוי. ג הכי. ד לא. ה ל"ג ולא יכיל. ו ל"ג בעא לאסגאה. ז ולאשתדלא; אשתדל ועקר. ח בנין ג"כ. ט מוסיף בגלגולא כאבנא בקוספיתא. י דהאי. כ ויהבה. ל וקב"ה. מ ל"ג סבא. נ כמה. ס ל"ג רדיף; אבתריה דא סתיר ול"ג רדיף. ע דאת. פ ל"ג סבא לאי חילא.

ח (ישעיה גו) וישב נב צ"ב.

הסבא

הסולם

מאמר

ולוקח מה שהוא גרע את המבוע ההוא מקודם לכן, ומשום זה, האשה וילדיה תהיה לאדניה. ואח"כ, יחזור וישתדל על עצמו להשלים את חסרונו. עד כאן סוד הכתוב.

רפב) סבא סבא את וכו': אמר לעצמו, זקן זקן, אתה אמרת על זה, שהשתדל לריק להוליד בניס, ולא השגחת עליך, שאתה הולך ריקם, במה שאמרת, שהרי מקרא רודף אחריך, הסותר את כל הבנין שבנית עד עתה, ואתה חושב שאתה משוטט ביס לרצונך. ומה הוא המקרא, שכתוב, ואם אמר יאמר העבד אהבתי את אדוני את אשתי ואת בני וגו'. הרי שחוזר וזוכה אותם, ולא השתדל לריק.

רפג) אי סבא סבא וכו': אי זקן זקן עייף בלא כח, מה תעשה, חשבת שלא יהיה מי שירדוף אחריך, הרי מקרא זה רודף אחריך, ויצא מאחרי הכותל כאילה בשדה, כלומר, שלא זכרו מקודם ונזכר בו פתאום, וכמו מדלג דלוגים

רפ) אלא ת"ח וכו': אלא בוא וראה, כל דברי הקב"ה, עושה כולם בדין, ולא יש דבר ריק. זה שהקב"ה נתן לו אשה, ועושה בה פירות ואבים, אין זה כשאר בני הגלגול, ואינו דומה מי שמשתדל בעולם הזה להרבות האילן, ואינו יכול, למי שלא רצה להשתדל להרבות, ועקר והפיל עלים מן האילן והמעייט פירות שלו.

רפא) האי דאדניו יהיב וכו': זה שאדוניו יתן לו אשה כדי לעשות פירות, הוא השתדל מתחילה להרבות האילן, ולא יכול, זכיות כל כך אין לו, שאם היה זכאי כראוי, לא היה חוזר בגלגול, כי כתוב, ונתתי לכם בביתי ובחומותי יד ושם טוב מבנים ובנות. יעתה שלא זכה, הקב"ה רואה שהשתדל להוליד בנים ולא יכול, זה, אדוניו יתן לו אשה, כמו שלמדנו, וכיון שרחם עליו הקב"ה ונתן לו אשה ברחמים, הקב"ה לוקח את שלו מתחילה,

(דפו"י דף ק"ט ע"א)

אבתרך, ז הא האי קרא ק רדיף אבתרך, ונפיק מבתר כתלא, כאילח בחקלא, מדלג דלוגין אבתרך, [ק] תליסר דילוגין דליג אבתרך ואדביק לך, מה תעביד סבא. השתא אית ר לך לאתגברא בחילך, דהא גיבר תקיף הוית עד יומא. סבא סבא, הוי דכיר יומא דתלגא, כד זרענא פולין, והוו כמה גוברין בני * חילא, ו לקבלך, ת ואנת בלחודך, נצחת תליסר גברין תקיפין, בני חילא, דכל חד מנייהו א קטיל ב אריא, עד לא ייכול.

רפד) אי לאינון תליסר ג גוברין נצחת, הני תליסר דלית בהו ז חילא, אלא מלין, עאכ"ו. אמר ה יאמר כתיב. אלא קב"ה ארחיה למעבד דינא לכלא. כד מטא זמנא דהאי ו אתתא ז לאשכחא בר ח זוגיה מה עביד קטיל דלין, ונטיל לה ההוא בר ו זוגא, ואיהו נפיק מהאי עלמא בלחודוי יחידאה.

רפה) ו ואם אמר יאמר, הא אוקמוה חברייא כפשטיה דקרא. ואם אמר, בשירותא דשית שנין, יאמר, בסופא דשית שנין, עד לא יעול שביעאה, דהא אי אמר, כד איהו אפילו ביומא כ חד משביעאה, מלוי בטלין. מ"ט. העבד כתיב, בעוד

חלופי גרסאות

ז והא. ק נפיק ול"ג רדיף אבתרך. ר ל"ג לך. ש לגבך. ת ל"ג מן ואנת עד דכל. א מוסיף הוה קטיל. ב לאריא. ג ל"ג גוברין. ד ל"ג חילא. ה מוסיף יאמר העבד. ו ל"ג אתתא. ז למשכא. ח זוגא. ט זוגה. י מוסיף ואם אמר יאמר העבד ואם. כ שביעאה ול"ג חד.

דרך אמת [ק] י"ג תיבין שבפי' ואם אמר יאמר עד חפשי.

הסבא

עד לא ייכול. שמחמת הדינים דיום השלג, בטלו החסדים המכונים אריה. הנבחן להריגה, כדי שיכלו לקבל אור החכמה מקו השמאל. והמשכת האורות, מכונה אכילה. ואנת בלחודך נצחת תליסר גברין תקיפין. כי העלה מ"ן לעלית המלכות למקום בינה, ואז נתמעטו הי"ג גבורים מקו שמאל, ונתחברו עם החסדים שבקו ימין, המכונים אריה. ולא הרגו אותו יותר.

רפד) אי לאינון תליסר וכו': אם לאלו י"ג גבורים נצחת, אלו י"ג מלות שבכתוב אם אמר יאמר, שאין בהם כח אלא רק מלות על אחת כמה וכמה. אמר יאמר כתוב. כי הקב"ה דרכו לעשות דין ומשפט לכל. כשהגיע הזמן של אשה ההיא שלקחה העבד, למצוא בן זוגה. מה עושה הקב"ה, הורג את עבד הזה שלקחה ואינה בת זוגה, ולוקח אותה בן זוגה, והעבד יוצא מעולם הזה בגפו יחידי.

רפה) ואם אמר יאמר: הרי העמידוהו החברים כפשוטו של המקרא, ואם אמר בתחילת שש שנים, יאמר, בסופם של שש שנים מטרם שנכנס שנה השביעית, כי אם אמר, כשהוא

הסולם

מאמר

דלוגים אחריו, י"ג דלוגים דלג אחריו, שהם י"ג מלות שבכתוב, ואם אמר יאמר עד המלה חפשי, ולא עד בכלל, והשיג אותך. מה תעשה זקן. עתה יש לך להתגבר בכחך כי גבור חזק היית עד היום, זקן זקן, הוי זוכר יום השלג כשזרענו פולין, והיו כמה גבורים אנשי חיל כנגדך, ואתה לבדך נצחת י"ג גבורים אנשי חיל, שכל אחד מהם הרג אריה מטרם שיאכל. פירוש. זריעת פולין ביום השלג כבר ביארנו לעיל (באות נ"ב). שהוא עלית המלכות למקום בינה, שמחמת זה נפלו בינה ותו"מ מכל המדרגות, החל מבינה שיצאה מראש דא"א עד סוף המדרגות. ביום השלג, היינו במוחין דשמאל, הבאים עם נקודת השורק. ע"ש. ונודע שע"י עלית המלכות לבינה, בסוד נקודת החולם נחלקו הע"ס ל"ג ספירות, כי נעשו ב' פעמים חג"ת (כמ"ש לעיל בהקט"ז דף י"ג ד"ה והנה, עש"ה) ח"ש, יומא דתלגא כד זרענא פולין, דהיינו שהעלה מ"ן לעלית המלכות לבינה, כדי לבטל הדינים דשלג והוה כמה גוברין בני חילא לקבלך דהיינו התחלקות הספירות ל"ג, דכל חד מנייהו קטיל אריה (דפרי' דף ק"ט ע"א *) דף ק"ט ע"ב)

דאיהו עבד, בשתא שתיתאה. אמר בשירותא דשית ז שנין, ולא אמר בסופא דשית. שנין, לאו כלום הוא, ובגין כך, תרי זמני אמר יאמר.

רפו) והכא, בעוד דאיהו בהאי אתתא, אסגי צלותין ובעותין בכל יומא, לגבי מלכא קדישא, כמה דהוה שירותא ברחמי, הכי נ הוא סופא ברחמי, ודא הוא אמר יאמר. אמור בקדמיתא, כד אקדים ברחמי. יאמר בסופא ויתקבל ברחמי. ומה יאמר. אהבתי את אדוני, דבג"ד, ובסגיא ז דצלותין, רחים פ ליה לקב"ה. אתקין עובדוי, ז ואמר אהבתי את אדוני את אשתי ואת בני לא אצא חפשי. וקב"ה ק קביל ליה, בההוא תיובתא, ובאינון סגיא דצלותין.

רפו) מה עביד ר קב"ה, מה דהוה ז זמין לאהדרא ת ליה בגלגולא, א ולמסבל עונשין בהאי עלמא, על מה דעבד, לא אהדר ב ליה להאי עלמא. נ ומה עביד, קריב ליה לבי דינא דמתיבתא דרקיעא, ודיינין ליה, ומסרין ליה לבי מלקיותא, וארשים ליה קב"ה, היך אתמסר לבי עונשא, ד ופגים ליה, למהוי תחות ה שלטניה ו דערלה, עד זמן ידיעא, ובתר פריק ליה.

רפח) אי בההוא זמנא דקא עבדין ליה פגימו, אי מטא יובלא, אפילו יומא חד ליובלא, ז אתחשב כמה ה דאשכח זמנא עד יובלא, הכי אתענש ולא יתיר. אתא יובלא, ואפרוק, ועאלין ליה גו פרגודא. עד הכא. אסתים עינוי ההוא סבא, רגעא חדא.

חלופי גרסאות

ל ל"ג שנין. מ ל"ג שנין. נ הוה. ט ל"ג ומה יאמר. ע צלותי. פ ל"ג ליה. צ מוסיף ואתקין ואמר. ק לא קביל. ר ל"ג קב"ה. ש ל"ג זמין. ת ל"ג ליה. א ומסבל. ב ל"ג ליה; ל"ג ליה להאי עלמא. ג מה. ד ופקיד. ה שלטנא (ד"א). ו דיובלא. ז מוסיף אתחשב ליה. ח דאשגה.

הסבא

רפו) מה עביד קב"ה וכו': מה עושה הקב"ה, מה שהיה מוכן להחזירו בגלגול לסבול עונשים בעולם הזה על מה שעשה. אינו מחזירו לעולם הזה, ומה עושה, מקרב אותו לבית דין של המתיבתא דרקיע, ודנים אותו, ומוסרים אותו לבית ההכאות, ורושם אותו הקב"ה, במרצע, איך נמסר לבית העונשין, ופוגם אותו. להיות תחת ממשלת הערלה עד זמן ידוע. ואח"כ גואל אותו.

רפח) אי בההוא זמנא וכו': אם בזמן ההוא, שעושים לו פגם, במרצע, הגיע היובל, ואפילו יום אחד ליובל, נחשב כמו שהיה נמצא כל הזמן עד יובל. כך ענש ולא יותר. בא היובל, ונגאל, ומכניסים אותו במחיצתו של הקב"ה. עד כאן. סגר זקן ההוא את עינוי. רגע אחד.

פח

הסולם

מאמר

כשהוא אפילו יום אחד בשנה השביעית, דבריו בטלים. מהו הטעם העבד כתוב, כשיאמר בעוד שהוא עבד, בשנה הששית. אמר בתחילת שש שנים ולא אמר בסוף שש שנים, לא כלום הוא. ומשום זה כתוב ב' פעמים, אם אמר יאמר.

רפו) והכא בעוד דאיהו וכו': וכאן, בענינונו בעוד שהעבד הוא עם אשה הזו. הוא מרבה תפלות ובקשות בכל יום למלך הקדוש, כמו שהיה תחלת לקחתה ע"י רחמים, (כנ"ל באות רע"ז) כך הוא הסוף ברחמים. וזה הוא אמר יאמר, אמר, בתחילת, כשהקדים ברחמים. יאמר, בסוף, שיבקש שלא יהיה נדחה מפני בן זוגה, ויתקבל תפלתו ברחמים. ומה יאמר, אהבתי את אדני, שמשום זה, מחמת רוב התפלות, אהב את הקב"ה. מתקן את מעשיו, ואמר, אהבתי את אדני את אשתי ואת בני לא אצא חפשי. והקב"ה מקבלו בתשובה ההיא, וברוב התפלות האלו.

(דפו"י דף ק"ט ע"ב)

(פט) פתח ואמר, ^ט שמעו הרים את ריב יי' והאיתנים מוסדי ארץ כי ריב ליי' עם עמו וגו'. אי סבא, עד השתא הוית בעמקי ימא, והשתא דלגת ^ט בטורין תקיפין, למעבד עמהון קרבא. אלא ^ו ודאי עד כען, בימא תקיפא אנת, אבל עד דאזלת בעמקי ימא, פגעת באינון טורין תקיפין, די בגו ימא, ואערעת בהו. השתא אית לך לאגחא קרבא בעמקי ימא, ובהנהו טורין.

(רצ) ^כ סבא לאי חילא, מאן יהבך בדא, הוית בשלם, ובעית לכל האי, אנת עבדת, אנת ^ז סביל. השתא לית לך, ^ח אלא לאגחא קרבא, ולנצחא כלא, ולא ^נ למהדר לאחורא. אתקף ^ס בחילך, חגור ^ע חרצך, ולא תדחל, ^פ לתברא הני טורין, דלא יתתקפון לגבך. ^צ אימא לון, ^ר טורין רמאין, טורין תקיפין, היך אתון מתתקפין. רצא) תרי קראי כתיבי, חד כתיב, ^י קום ריב את ההרים ותשמענה הגבעות קולך. וחד כתיב, שמעו הרים את ריב יי'. אלא אית טורין, ואית טורין. אית ^ק טורין, דאינון טורין רמאין לעילא לעילא, לאלין כתיב, שמעו הרים את ריב יי'. ואית הרים, דאינון טורין תתאין לתתא מנייהו, לאלין כתיב, קום ריב את ההרים. דהא רדיף מצותין, אית לגבייהו. ועל דא אית טורין ואית טורין.

(רצב) ואי תימא, סבא, הא כתיב ותשמענה הגבעות, אלין גבעות כל אינון דלתתא, והשתא אנת עביד לון הרים. אלא הכי הוא, לגבי אינון טורין רמאין, ר אקרון גבעות. כד אינון בלחודייהו אינון הרים אקרון.

חלופי גרסאות

^ט מוסיף והא בטורין. י ל"ג ודאי. כ ל"ג סבא. ל סבול. ח ל"ג מן אלא עד למהדר. נ לאתבא. ט בחילא; מוסיף בחילך סבא. ע חרצך. פ תבר. צ אמר. ק מוסיף הרים טורין. ר אינון.

מסרת הזהר

(ט) (מיכה ו) ח"ב קי: ח"ג רמג. י (שם) ח"ב קיב.

דרך אמת ^ר הרים גבוהים וחזקים.

הסבא

רצא) תרי קראי כתיבי וכו': בי מקראות כתובים, אחד כתוב, קום ריב את ההרים ותשמענה הגבעות קולך. ואחד כתוב, שמעו הרים את ריב ה'. אלא יש הרים ויש הרים, יש הרים, שהם הרים רמים למעלה למעלה, שהם חג"ת, לאלו כתוב, שמעו הרים את ריב ה'. ויש הרים שהם הרים תחתונים למטה מהם, שהם נה"י, לאלו כתוב, קום ריב את ההרים. כי רודף מריבות יש אליהם. דהיינו שיש בהם דינים. וע"כ יש הרים ויש הרים.

רצב) ואי תימא סבא וכו': ואם תאמר, זקן, הרי כתוב, ותשמענה הגבעות קולך. אלו הגבעות הם כל שלמטה, ואתה עושה אותם הרים. ומשיב, אלא כך הוא, כלפי אלו ההרים הרמים נקראים אלו גבעות, וכשהם בפני עצמם נקראים הרים.

הסולם

מאמר

רפט) פתח ואמר שמעו וגו': פתח ואמר, שמעו הרים את ריב ה' והאיתנים מוסדי ארץ, וגו'. אמר לעצמו, אי זקן, עד עתה היית במעמקי הים ועתה דלגת בהרים חזקים לעשות עמהם מלחמה. אלא ודאי עד עתה, אתה היית בים החזק, אבל מטרם שהלכת במעמקי הים, פגשת באלו הרים החזקים שבתוך הים, ונפגשת עמהם. עתה יש לך לעשות מלחמה במעמקי הים ובהרים האלו.

רצ) סבא לאי חילא וכו': זקן עיף בלא כח, מי נתן איתך בזה, היית בשלום, ורצית בכל זה, אתה עשית זה, אתה תסבול. עתה אין לך אלא לעשות מלחמה, ולנצח הכל, ולא לחזור לאחור. התחזק בכחך אזור מתניך, ולא תפחד לשבר אלו ההרים, שלא יתקפו אותך. אמור להם, הרים הרמים, הרים החזקים, איך אתם מתחזקים.

(דפו"י דף ק"ט ע"ב)

רצג) תא חזי, כתיב והאיתנים מוסדי ארץ, ^ט כיון דכתיב שמעו הרים, * מאן אינון הרים, ומאן אינון איתנים. אלא, הרים ואיתנים כלהו חד. אבל אינון תלת עלאין לעילא על רישיהו. ואינון תלת לתתא מנייהו. וכלהו חד. הרים לעילא, ועלייהו אמר דוד ^ו אשא עיני אל ההרים. ואלין אינון תלת קדמאי. והאיתנים ^ה מוסדי ארץ, אלין אינון תלת בתראי, לתתא מנייהו, תרי סמכי ביתא, וחד חדוה דביתא, ואלין ^א אקרון מוסדי ארץ. איתנים אינון, ואיתנים אקרון.

רצד) סבא ^ב סבא, הא ידעת, מאן דאגח קרבא, אי לא ידע לאסתמרא, לא ינצח קרבין, אצטריך ^ג למחאה בידיה, ולאסתמרא ברעיוניה, מה דיהא חשיב אחרא, דיהא חשיב ^ד איהו, ויד ^ה ימינא זמינא תדיר ^ו למחאה. ומחשבו וידא שמאלית, זמינא תדיר לקבלא ולאסתמרא, וימינא כלא.

רצה) השתא אמרת והאיתנים, ^ז איתנים אינון לתתא, והרים לעילא. אסתמר סבא, ^ח דהא רעיונא אחרא לקבלך, דכתיב ^ט משכיל לאיתן האזרחי. ודא איהו אברהם סבא, ואקרי איתן, ואי אברהם איהו איתן, יצחק ויעקב איתנים ^י אקרון. קום סבא. דהא ידעת רעיונא. דא הוי מחי לרעיונך.

רצו) ^{יא} וישא משלו ויאמר איתן מושבך ושים בסלע קנך. איתן: דא בקר דאברהם. והיינו, ^{יב} הבקר אור. דא עמודא, דכל עלמא קיימא עליה, ונהירו דיליה

חלופי גרסאות

ש ל"ג כיון. ת ל"ג מוסדי ארץ. א אינון. ב ל"ג סבא. ג למהוי בידא. ד הוא. ה כהה. ו לההוא רעיונא וימינא לכלא ימינא לרעיונא ולמחאה, ולא גרסינן מן למחאה עד השתא. ז אינון איתנים. ח ל"ג דהא. ט אינון. י מוסיף על דא.

מסרת הזהר

כ (תהלים קכא) לך פו צ"ב. ל (שם פט) ויחי קלד צ"ג. מ (במדבר כד) נח ע צ"ב. נ (בראשית מד) מקץ סא צ"ד.

הסבא

נועדת תמיד להכות, ומחשבותיו ויד השמאלית, נועדות לקבל ולהשמר, המחשבות להשמר, ויד שמאלית מקבלת ההכאות מן האחר. והימין הוא לכל דבר.

רצה) השתא אמרת והאיתנים וגו': עתה אמרת, והאיתנים וגו'. איתנים הם למטה, נה"י. והרים למעלה, חג"ת. השמר זקן, כי מחשבה אחרת כנגדך, שכתוב, משכיל לאיתן האורחי. וזה הוא אברהם סבא, שנקרא איתן. ואם אברהם הוא איתן, יצחק ויעקב גם כן איתנים נקראים, והאבות הם חג"ת, הרי שחג"ת נקראים איתנים. קום זקן, כי ידעת שרעיון זה מכה לרעיונך.

רצו) וישא משלו ויאמר איתן וגו': איתן, זה בקר של אברהם, והיינו הבקר אור, שזהו העמוד, דהיינו יסוד, שכל העולם, שהוא מלכות, עומד עליו. והאור שלו יורש מאברהם, שהוא חסד. נהר היוצא מעדן נקרא, שהוא יסוד. הרי

מאמר

רצג) תא חזי כתיב וכו': בוא וראה, כתוב, והאיתנים מוסדי ארץ. שואל, כיון שכתוב שמעו הרים, ומי הם אלו איתנים, ומשיב, אלא הרים ואיתנים כולם אחד, אבל הרים הם שלשה עליונים למעלה על ראשם של האיתנים, שהם חג"ת. ואיתנים הם שלשה למטה מהם, שהם נה"י. וכולם אחד. הרים למעלה, ועליהם אמר דוד אשא עיני אל ההרים, ואלו הם שלשה ראשונים, חג"ת, והאיתנים מוסדי ארץ, אלו הם שלשה אחרונים שלמטה מהם, שהם, שני סומכים של הבית, דהיינו נצח והוד, ואחד חדות הבית, שהוא יסוד, ואלו נקראים מוסדי ארץ, איתנים הם, דהיינו חזקים, ואיתנים נקראים. רצד) סבא סבא הא וכו': אמר לעצמו, זקן זקן, הרי ידעת, מי שעושה מלחמה אם אינו יודע להשמר, לא ינצח מלחמות, צריך להכות בידו, ולהשמר במחשבתו, אשר מה שיחשוב האחר, יחשוב הוא, וישמור עצמו, ויד ימין (דפו"י דף ק"ט ע"ב *) דף ק"י ע"א)

מאברהם ירית. נהר היוצא מעדן אקרי. אי סבא סבא, הא רעיונא אחרא לקבלך, ולא ידעת לאסתמרא, כ היכי מגיחין קרבא. סבא, אן הוא תוקפא דילך, ודאי טו לא לגבורים המלחמה.

רצו) ז כתיב משכיל לאיתן האזרחי, מ וכתוב משכיל לדוד, דא נהר היוצא מעדן, דאיהו תורגמן לדוד, לאודעא ליה, מאינון מלין סתימין עלאין. אי : משכיל איהו נהר דנפיק מעדן. איתן האזרחי אברהם, איהו לעילא ודאי, הא ידענא. ואע"ג דאנא סבא, על רעיונא דא מחינא. איתן האזרחי, תרין דרגין אינון. ס כד"א, בקר אור. אור, הוא אברהם. בקר הוא נהר. אוף הכי, איתן האזרחי, אורה, הוא אברהם. איתן, כמה דאתמר, דא ההוא נהר ט דנגיד ט ונפיק מעדן.

רצח) השתא סבא, קום קאים על רתיכך, דהשתא תנפול ולא תיכול למיקם. הא שלמה מלכא, אתי בחילוי ורתיכוי וגברוי ופרשוי, ואתי לקבלך, ז קום פוק מן חקלא, דלא ישכח לך תמן. כתיב טו ויקהלו אל המלך שלמה כל איש ישראל בירח האיתנים בחג וגו'. ירח דאתילידו ביה האיתנים, ומאן ק אינון. אבהן, ואינון איתני עולם. וירח דא, איהו תשרי. דאלפא ביתא ו אהדר למפרע מתתא לעילא. רצט) ותו ממילך, יאות דתפוק מן חקלא, ולא תשתכח תמן. אילו כתיב משכיל

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

טו) (קהלת ט) ח"ג קפא : ט) (מלכים א ח).

כ הכי, ז משכיל לאיתן האזרחי כתיב. מ משכיל דא ול"ג וכתוב משכיל לדוד. נ משכיל. ט ל"ג כד"א. ע ל"ג דנגיד. פ דנפיק. צ ל"ג קום. ק איהו. ר ואהדר.

מאמר

הסולם

הסבא

רצח) השתא סבא קום וכי : עתה זקן קום עמוד על מרכבתך, כי עתה תפול ולא תוכל לקום. הרי שלמה המלך בא בצבאותיו ומרכבותיו וגבריו ופרשיו, ובאים לקראתך. קום צא מן השדה, שלא ימצאו אותך שם. כתוב, ויקהלו אל המלך שלמה כל איש ישראל בירח האיתנים בחג וגו'. היינו, ירח שנוולדו בו האיתנים ומי הם. הם האבות שהם איתני עולם. וירח זה הוא תשרי, שהאלף בית חזר בו למפרע ממטה למעלה, דהיינו בסדר תשר"ק צפע"ט וכי. כי סדר אותיות תשרי הן למפרע, הרי שהאיתנים הם האבות, שהם חגיית.

הרי שיסוד נקרא איתן. אמר לעצמו. אי זקן זקן, הרי רעיון אחד כנגדך, ואינך יודע להשמר, איך עושים מלחמה. זקן, איפה הוא גבורתך, ודאי לא לגבורים המלחמה.

רצו) כתיב משכיל לאיתן האזרחי וכתוב, משכיל לדוד. זהו נהר היוצא מעדן, שהוא יסוד, שהוא המבאר אל דוד, שהוא מלכות, להודיעו מאלו דברים הסתומים העליונים. וע"כ נקרא היסוד משכיל. ואם משכיל, הוא נהר היוצא מעדן, דהיינו יסוד שהוא למטה, בנה"י, איתן האזרחי, יהיה אברהם, שאני יודע שהוא ודאי למעלה, בחג"ת, ואע"פ שאני זקן על רעיון הזה אני מכה. אלא איתן האזרחי שתי מדרגות הן, כמש"א בקר אור, אור, הוא אברהם שהוא חסד, בקר, הוא נהר, שהוא יסוד. אף כאן איתן האזרחי, אורח הוא אברהם, איתן הוא כמו שאמרנו, שזה נהר ההוא הנמשך ויוצא מעדן. שהוא יסוד.

רצט) ותו ממילך יאות וכי : ועוד, מדברין עצמן, שאמר, איתן האזרחי הם ב' מדרגות, יפה לך שתצא מן השדה ולא תמצא שם. כי אלו היה כתוב, משכיל איתן האזרחי, היה טוב כמו שאמרתי, שהן ב' מדרגות, עתה שכתוב משכיל לאיתן האזרחי, אין מלחמתך שוה

(דפ"י דף ק"י ע"א)

איתן האזרחי כדקאמרת. השתא דכתיב משכיל לאיתן האזרחי, לית קרבך כלום. ותפוק מן חקלא, בעל כרחך ולא תתחזי תמן.

ש) אי סבא עניא מסכנא, ט היכי תפוק. אי הכי, ינצחון לך ת ותערוק מן חקלא, כל בני עלמא ירדפון אבתרך, ולית לך אנפין לאתחזאה קמי בר נש א לעלמין. הכא אומינא, דלא אפוק מן חקלא, והכא אתחזי אנפין באנפין בשלמה מלכא, וכא איש ישראל, ב וגוברין ופרשין ורתיכין דיליה. קודשא בריך הוא יסייע לך סבא, דהא לאי ג חילא אנת. קום סבא ד אתגבר בחילך ואתתקף, ה דעד יומא ו דא הוית גיבר ד תקיף בגוברין.

שא) פתח ואמר, משכיל לאיתן האזרחי. אלו כתיב משכיל לדוד, כדקאמרת. אבל משכיל לאיתן, אית משכיל ואית משכיל. אית משכיל לעילא, ואית משכיל לתתא. משכיל לאיתן בזמנא דההוא ח נהר, קם ט בתאובתא כל שייפן חדאן ומתחברן לגביה, ו ואי הוא * סליק, כ עד דמוחא עלאה אתפייס לגביה, וחדי לקבליה. וכדין משכיל לאיתן ג האזרחי, משכיל ליה, ואודע ליה על ט ידא דאברהם רחימוי, כל מה דאצטריך, והדוא מוחא עלאה משכיל לאיתן. וכד דוד מלכא, אתתקן נ בתיאובתא לגביה, איהו משכיל לדוד. כמה דהוה מוחא עלאה, משכיל ליה. ועל דא, אית משכיל, ואית משכיל.

שב) בירח האיתנים, דאתילידו ט בהא ירח איתנים, פ בנינא לתתא איהו

חלופי גרסאות

ש הכי. ת ותפוק. א ל"ג לעלמין. ב וגוברין. ג ל"ג חילא. ד ואתקן ול"ג אתגבר בחילך ואתתקף. ה עד. ו ל"ג דא. ז ל"ג תקיף. ח גבר. ט בתיובתא. י ואיהו ול"ג ואי הוא. כ מוסיף עד דסליק עד מוחא; וסליק עד מוחא. ל ל"ג האזרחי. מ דידי לאברהם. נ בתיובתא; בתאובתא. ס מוסיף אית משכיל בירת. ע בהאי. פ בעניא.

הסבא

בהשתוקקות, כל האברים שמחים ומתחברים עמו. ואם הוא עולה עד שמוח העליון, שהוא חסד שנעשה לחכמה, מתרצה לו ושמוח לקראתו. או משכיל לאיתן האזרחי, שמשכיל את היסוד ומודיע לו, על ידי אברהם אוהבו שהוא חסד שעלה ונעשה חכמה, כל מה שצריך, ומוח העליון ההוא, שהוא חכמה, הוא משכיל לאיתן, שהוא יסוד. וכאשר דוד המלך, שהוא עליון, מתתקן בהשתוקקות אל היסוד, היסוד משכיל לדוד, כמו מוח העליון משכיל ליסוד. ועל כן, יש משכיל ויש משכיל.

שב) בירח האיתנים: שנולדו בירת הזה, איתנים, כי הבנין שלמטה, נה"י, הוא כעין שלמעלה, חג"ת, וע"כ נולדו בו הרים ואיתנים, ההרים, שהם חג"ת, שתומים, שהחכמה נסתמה בהם ואינה מאירה. איתנים, הם ירכין, נ"וה, חזקים כנחושת, ואיתן ההוא: ביניהם, שהוא יסוד, המשפיע הארת החכמה. קום

הסולם

שוה כלום, כי משמע שהן מדרגה אחת, ולא שתיים. ותצא מן השדה בהכרת, ולא תתראה שם. ש) אי סבא עניא וכי: אי זקן עני ומסכן, איך תצא מן השדה, אם כן, שינצחו אותך ותברח מן השדה, כל בני העולם ירדפו אחריך, ולא יהיה לך פנים להראות לאדם לעולם. כאן נשבע אני שלא אצא מן השדה, וכאן אראה פנים בפנים עם שלמה המלך וכל איש ישראל, והגבורים והפרשים והמרכבות שלו. הקב"ה יעזור לך זקן, כי עיף בלא כח אתה. קום זקן התגבר בכחך התחזק, כי עד יום הזה, היית גבור אמיץ בגבורים.

שא) פתח ואמר משכיל וכי: פתח ואמר, משכיל לאיתן האזרחי, אלו כתוב, משכיל לדוד, היה הפירוש כמו שאמרת, שהוא יסוד המשפיע למלכות הנקרא דוד, אבל כתוב, משכיל לאיתן, ומשיב, יש משכיל ויש משכיל, יש משכיל. למעלה ויש משכיל למטה. משכיל לאיתן, כי בזמן שנהר ההוא, שהוא יסוד, קם (דפו"י דף ק"י ע"א *) דף ק"י ע"ב)

מאמר

כגוונא דלעילא, ואתילידו ביה הרים ואיתנים. הרים סתימין. איתנים: ירכין תקיפין כנחשא, וההוא איתן בינייהו.

שג) קום סבא, הוי מחי לכל סטריין, בשעתא דסליק משה לקבלא אורייתא, מסר ליה קב"ה שבעין מפתחן דאורייתא. כד מטא ז לתשעה וחמשים, הוה חד מפתחא גניזו וסתים, דלא הוה מסר ליה, אתחנן לקמיה. אמר ליה, משה, כל מפתחן עלאין ותתאין בהאי מפתחא תליין. אמר לקמיה, מאריה דעלמא, מה שמיה. אמו ליה איתן. וכל אינון איתנים ביה תליין, וביה [ש] קיימן ק לבר מגופא דתורה שבכתב איהו. ר אודע ליה, ומשכיל ליה, איהו [ש] עקרא ומפתחא ת דתורה שבכתב. שד) וכד א אתתקנת תורה שבעל פה ב לגביה, ג הוא מפתחא ד דילה, ודאי כדין משכיל לדוד. ומגו דירתא תורה שבעל פה, ה אתוון למפרע. ו על דא אקרי תשר"י תשר"ר איהו, אבל בגין דאיהו רזא דשמא קדישא חתים ביה קודשא בריך הוא, את דשמיה י. במזבח, חתים ביה ה' הרשת עד חצי המזבח. אתת ד דבורה, וחתים ביה ו, והיינו דכתיב (ט) ותשר דבורה. ובאתר דא, חתימו דשמא קדישא, דאחתים ביה.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

צ לתשעין ; תשעה ; לתשעה ושתיין. ק מוסיף לבר

(ט) (שופטים ה).

מתורה ; מתורה ול"ג לבר ; מתורה שבכתב איהו ;

זלבר מן גופא דתורה שבכתב ול"ג איהו. ר מוסיף ואיהו עקרא [דמפתחא] דתורה שבכתב אודע.

ש ל"ג מן עקרא עד ודאי. ת ל"ג מן דתורה עד דילה. א אתתקנו. ב לגבייהו. ג עקרא דהיכלא

ומפתחא דילה לגבי ודאי ; ואיהו מפתח דכלא (דכלהו) ומפתחא דילה (דילה) ודאי ; עקרא ומפתחא.

ד דילה ; מוסיף דילה לגבי. ה מוסיף לגבי אתוון. ו ועל. ז דכורא

דרך אמת [ש] ס"א קיימין תורה שבכתב איהו ואיהו אודע ליה ומשכיל ליה איהו עקרא ומפתחא דתורה

שבכתב וכד אתתקנת תורה שבעל פה לגביה איהו מפתחא דכלא ומפתחא דילה ודאי כדין

משכיל לדוד ומגו דירתא תורה שבעל פה לגבי אתוון וכו'.

הסבא

הסולם

מאמר

ויק של הגוף. וחג"ת שמחזה ולמעלה הם ג"ר של הגוף. וע"כ שולט בהם המפתחא, שהוא עטרת יסוד, (כמ"ש שם בהקס"ז דף מ"ד ד"ה וטעם ע"ש) ובו מתקיימים, נה"י, שהם מחוץ לגוף של תורה שבכתב, שהוא ז"א, כי מחזה ולמטה נבחן, שהוא מחוץ לגוף שהוא חג"ת. הוא, ז"א, מודיע אותה היינו השפעת הדעת, ומשכיל אותה. והוא, עטרת יסוד, הוא העיקר, והמפתח של תורה שבכתב. שהוא ז"א. כי לולא המסך הזה דעטרת יסוד, שה"ס צמצום ב', לא היה ז"א ראוי לקבל הג"ר. (כמ"ש בבראשית א דף ד' ד"ה וכבר, ע"ש).

שד) וכד אתתקנת תורה וכי :

וכשמלתקנת אליו תורה שבעל פה, שהיא המלכות, הוא, עטרת יסוד, נעשה למפתח שלה, דהיינו ליסוד המלכות. ודאי או נקרא היסוד משכיל

שג) קום סבא הוי וכי : קום זקן, הכה לכל הצדדים. בשעה שעלה משה לקבל התורה, מסר לו הקב"ה ע' מפתחות התורה, שהן ז"ס חג"ת נה"מ, שבכל אחת עשר ספירות, והן ע'. כשהגיע לחמשים ותשעה, שהוא יסוד שבע"ס דיסוד, היה מפתח אחד גנוז וסתום, שהוא מלכות דע"ס שביסוד, שנקרא עטרת יסוד, שלא היה מסר לו, התחנן לפניו, אמר לו, משה, כל מפתחות עליונים ותחתונים תלויים במפתח הזה. כי העטרה ה"ס המסך דצמצום ב', שבו נתקנו כל פרצופי ויק שבה' פרצופין דאצילות, והוא המפתח של כל המוחין, (כמ"ש בהקדמת ס' הזהר, ד' מ"ה, ד"ה ההוא גליפי, ע"ש כל ההמשך) אמר לפניו רבון העולם, מה שמו, אמר לו איתן, וכל האיתנים תלויים בו, כי נה"י שמחזה ולמטה הנקראים איתנים, הם פרצוף (דסרי דף ק"י ע"ב)

שה) וההוא מפתחא, כד π פתחא בתורה שבעל פה, בעינן לאשתמודעא ליה, ודא איהו תניא, איתן σ מושבך, ברייתא לבר מגופא. איתנים: אינון תנאים. עמודים סמכין, לבר מגופא. השתא אית לאודעא מלה, בזמנא דאלין לגבי תורה שבכתב, אקרון איתנים. לגבי תורה שבעל פה, אקרון תנאים. איתן, לגבי תורה שבכתב. תניא, לגבי תורה שבעל פה. וכלא כדקא יאות.

שו) חברייא, הא אנא בחקלא. שלמה מלכא, וגוברין תקיפין. דיליה. ייתי וישכח חד סבא, לאי בחילא, תקיף גיבר, נצח קרבינ. הא ידענא דאתא, וקיימא לבתר טינרא דחקלא, והוא אשגח בי, והיך גבורתי קיימא בחקלא, בלחודוי אשגח, דאיהו איש שלום, מאריה דשלמא, ואזל ליה. השתא סבא, גבורתך ערך, ואנת בלחודך בחקלא, תוב לאתרך. κ ושארין זינך λ מערך.

שו) ζ שמעו הרים את ריב יי והאיתנים מוסדי ארץ. שמעו הרים, כדקאמרן. η והאיתנים מוסדי ארץ, מוסדי ארץ ודאי, דהא מנייהו אתון, ומנייהו קביל כל יומא, ואינון מוסדי ארץ.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ζ (מיכה ו) לעיל אות רפט צ"ט.

ח פתח. σ מושבו. ι ל"ג דיליה. κ ושדי. λ מוסיף מעלך כמאן (כמה) דנפיק מן חקלא. μ מוסיף והאיתנים כמה דנפיק מן חקלא.

מאמר

הסולם

הסבא

המלכות נקראת מושב, וכשמקבלת מעטרת יסוד נאמר בה, איתן מושבך. ונקראת ברייתא. שפירושו לחוץ מן הגוף, שהוא ז"א. כי ברייתא הוא מלשון לבר, שהוא חיצוניות. איתנים שבתורה שבכתב שהוא ז"א, הם תנאים בתורה שבעל פה, שהוא המלכות. שהם עמודים סומכים לחוץ מן הגוף, דהיינו נה"י, כנ"ל. עתה יש להודיע הדברים, בזמן שאלו נה"י נקראים אצל תורה שבכתב, שהוא ז"א, איתנים, אצל תורה שבעל פה, נקראים תנאים. כי איתן הוא אצל תורה שבכתב, תניא אצל תורה שבעל פה. והכל כראוי.

שו) חברייא הא אנא וכו': חברים, הרי אני בשדה, שלמה המלך והגבורים האמיצים שלו, יבא וימצא זקן אחד עיף בלא כח, שהוא חזק, גבור, מנצח מלחמות, אני יודע שיבא, ועומד אחורי הסלע שבשדה, והוא מסתכל בי, איך גבורתי נמצאת בשדה, בלבדו מסתכל בי, הוא איש השלום בעל השלום, והולך לו עתה זקן, גבורתך עליך, ואתה בלבדך בשדה, חזור למקומך, והתר כלי זין שלך מעליך.

שו) שמעו הרים את ריב ה' ואיתנים וגו': שמעו הרים, פירושו כמו שאמרנו. והאיתנים מוסדי ארץ, מוסדי ארץ ודאי. שהיא המלכות

משכיל לדוד. שהיא המלכות. ומשום שישורש אותו תורה שבעל פה, שהיא המלכות ונעשה ליסוד שלה הנקרא רש"ת (כנ"ל ב"ב דף קס"ב ד"ה אינון) המאירה ממטה למעלה, וע"כ, בה, האותיות למפרע. וע"כ נקרא אז היסוד שלה, בשם תשרי, שהאותיות הן למפרע, בדרך תשר"ק. תשר"ר הוא אבל משום שהוא סוד השם הקדוש, דהיינו מלכות, חתם בו הקב"ה אות משמו. שהוא ל'. ונקראת משום זה תשרי. במזבח, שהוא ג"כ שם המלכות, חתם בו ביסוד שלה, ה' דהויה דהיינו ה' של הרשת עד חצי המזבח. באה דבורה, שהיא ג"כ שם המלכות, חתם בה ו', והיינו שכתוב, ותשר דבורה. ובמקום הזה, שהוא יסוד המלכות, החותם של השם הקדוש שחתם בו.

פירושו. כי האותיות רש"ת הם שם יסוד המלכות. וז"א חתם שמו שהוא יה"ו באותיות רש"ת אלו, בג' מקומות, כאן בתשרי ל'. וברש"ת המזבח ה'. ובתשר דבורה ו'.

שה) וההוא מפתחא כד וכו': ומפתח ההוא, שהוא עטרת יסוד, כשפותח בתורה שבעל פה, דהיינו שנתקן ליסוד שלה כנ"ל, צריכים לדעת אותו, והוא שאנו אומרים תניא, שהוא אותיות איתן, ואז נאמר איתן מושבך, כי (דפו"י דף ק"י ע"ב)

שח) ^ז כי ריב לה' עם עמו, מאן הוא דיכיל למיקם ^ז בריב דקודשא בריך הוא ^ס בישראל. ועל דא אמר לאלין, שמעו הרים ^ע את ריב ה', דא איהו מצותא חדא. קום ריב את ההרים, מצותא תניינא. דנצח בהו קודשא בריך הוא, כל אלין ריבות לישראל, וכל אינון תוכחות, כלהו כאבא ^פ דאוכח לבריה, והא אוקמוהו. שט) ביעקב כתיב, בשעתא דבעא לנצחא בהדיה, מה כתיב, ^ד וריב ליי עם יהודה ולפקוד על יעקב. מה ריב איהו, כמה דכתיב, ^ו בבטן עקב את אחיו. על האי מלה אתא תוכחה, וכל אינון ריבות. וכי לאו מלה רברבא איהו, בבטן עקב את אחיו וגו'. האי לאו מלה זעירא איהו, ^ז מאי דעביד בבטן. וכי עוקבא עביד בבטן ^ק אין ודאי.

שי) ^ה והא אתמר ^ו בכלא, דחה יעקב לעשו אחיו, בגין דלא יהא ליה חולקא כלל. עשו לא התרעם * אלא מחד דאינון תרין, דכתיב ^ה ויעקבני זה פעמים. פעמים מבעי ליה, מאי זה. אלא, חד דאקיש לתרין. חד דנפק לתרין. ומאי ניהו. בכרתי אתהפכו אתוון, ^ה והוה ברכתי. זה פעמים: חד, דאתקש לתרין. שיא) ולא ידע עשו מה דעבד ליה בבטן, אבל רב ממנא דיליה ידע הוה, וקב"ה ארגיש ^א שמיא וחייליהו לקלא דא, דהא ברכה ובכורה לא תבע ממנא דיליה, ולא אמר. דהא ברכה הוה ליה למתבע, ולא תבע. אחוה הא תבע ודאי,

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ק) (שם) לעיל אות שז צ"ב. ר) (הושע יב) ח"ג רצט. ט) (שם) תולדות יד אות כו. ת) (בראשית כז) תולדות טו צ"ב. נ) ברית. ס מוסיף כל שכן בישראל; כ"ש ישראל. ע ל"ג את ריב ה'. פ ל"ג דאוכח. צ מה. ק ל"ג אין; ל"ג אין ודאי. ר ל"ג והא אתמר; מוסיף אתמר אבל. ש ל"ג מן בכלא עד אות שי"ז; ובדפויי כתבו כאן חסר; זה המאמר לא נמצא בספרי זהר הגדולים רק בקטנים; ס"א. ת והוא. א שמיה.

הסבא

הסולם

מאמר

בבטן. שואל, וכי רמאות עשה בבטן. ומשיב, כן ודאי.

המלכות הנקראת ארץ. כי מהם, מן האיתנים שהם נה"י, נזוגת המלכות. ומהם מקבלת שפעה כל יום, וע"כ הם מוסדי ארץ.

שי) והא אתמר, בכלא דחה וכי: וכן למדנו, בכל, דחה יעקב את עשו, כדי שלא יהיה לו שום חלק בקדושה. עשו לא התרעם אלא מאחד שהם שנים, שכתוב, ויעקבני זה פעמים, ויעקבני פעמים היה צריך לומר, מהו זה. ומשיב אלא הוא רומח, על אחד השוה לשנים אחד שיצא לשנים. ומה הוא, הוא בכרתי שנתהפכו האותיות והיה ברכתי. זה פעמים, פירושו, אחד שנשתוה לשנים.

שח) כי ריב לה' עם עמו: מי הוא שיכול לעמוד בריב של הקב"ה בישראל. ועל זה אמר לאלו, שמעו הרים את ריב ה', זה הוא ריב אחד. קום ריב את ההרים, הוא ריב השני. שנצח בהם הקב"ה כל אלו ריבות עם ישראל וכל אלו תוכחות, כולם הם, כאב המוכיח את בנו. וכבר העמדנוהו.

שיא) ולא ידע עשו וכי: ולא ידע עשו מה שעשה לו בבטן, אבל השר הממונה שלו היה יודע. והקב"ה הרעים את השמים וצבאם לקול הזה, של קטרוגו של שרו של עשו, כי ברכה ובכורה לא נשה הממונה שלו, ולא אמר. כי

שט) ביעקב כתיב בשעתא דבעא לנצח אתו. מה כתוב, וריב לה' עם יהודה ולפקוד על יעקב. מה הוא הריב. הוא כמו שכתוב, בבטן עקב את אחיו וגו'. על דבר זה באה התוכחה וכל אלו המריבות. וכי אין זה דבר גדול, בבטן עקב את אחיו וגו'. זה אינו דבר קטן מה שעשה (דפויי דף ק"י ע"ב * דף ק"יא ע"א)

דכתיב (א) ומבשרך לא תתעלם ולא בעא יעקב למיהב ליה למיכל, עד דנטל מניה בכורתא דיליה.

שיב) מאי בכורה נטל מניה, הבכורה דלעילא ותתא. בכרה חסר ו'. כדין עקב את אחיו, ודאי דעבד ליה עוקבא, וארמי ליה לאחורא. מאי אחורא. אקדים ליה. דיפוק בקדמיתא להאי עלמא. אמר יעקב לעשו, טול אתה האי עלמא בקדמיתא, ואנא לבתר.

שיג) ת"ח, מה כתיב, (א) ואחרי כן יצא אחיו וידו אחזת בעקב עשו. מאי בעקב עשו. וכי ס"ד דהוה אחיד ידיה ברגליה, לאו הכי. אלא, ידו אחזת במאן דהוה דהוה עקב, ומנו עשו. דהא עשו עקב אקרי, משעתא דעקב ב ליה לאחוי, ומיומא דאתברי עלמא עקב קרי ליה קודשא ב"ה, דכתיב (א) הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב. אנת דאקרי עקב, תשופנו בקדמיתא. ולבסוף הוא דימחי רישך מעלך. ומנו. סמא"ל. דאיהו רישא דחויא, דמחי בהאי עלמא.

שיד) ועל דא בבטן עקב את אחיו, שוי עליה למהוי עקב, ונטל עשו האי עלמא בקדמיתא, ודא רזא דכתיב, (א) ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל. ודא איהו רזא דאמר שלמה מלכא, (א) נחלה מבוהלת בראשונה ואחריתה לא תבורך, בסוף עלמא.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(א) (ישעיה נח) ח"ב קצח. (ב) (בראשית כה) נח ו צ"ה מקץ לו צ"א. ג) (שם ג) ב"א קפא צ"ג ז"ח יט ט"ב ש"ט עח ט"א שכי"א תק"ח קב ט"ב שיר. ד) (שם לו) וישלח עז"ב. ה) (משלי כ).

ב ל"ג ליה.

(א) (ישעיה נח) ח"ב קצח. (ב) (בראשית כה) נח ו צ"ה מקץ לו צ"א. ג) (שם ג) ב"א קפא צ"ג ז"ח יט ט"ב ש"ט עח ט"א שכי"א תק"ח קב ט"ב שיר. ד) (שם לו) וישלח עז"ב. ה) (משלי כ).

מאמר

הסולם

הסבא

אוחזת ברגלו. אינו כן. אלא ידו אחזת בהווא. מי שהוא עקב, ומי הוא, הוא עשו. כי עשו נקרא עקב, משעה שעקב אותו אחיו. ומיום שנברא העולם קרא אותו הקב"ה עקב. כי עשו הוא בחינת נחש שכתוב בו, הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב. שפירושו, אתה שנקראת עקב, תשופנו תחילה ולבסוף הוא ישוף ראשך מעליך. ומי הוא ראשו, הוא סמאל. שהוא ראש הנחש, שמכה בעולם הזה.

כי ברכה היה לו לנשות ולא נשה. אחוה הוא גשה ודאי, שכתוב ומבשרך לא תתעלם, ולא רצה יעקב לתת לו לאכול עד שלקח ממנו הבכרה שלו.

שיב) מאי בכורה נטל וכי: מהו הבכורה שלקח. לקח ממנו הבכורה שלמעלה ושלמטה דהיינו קדושת הבכרה שלמעלה, להקריב קרבנות וכו'. ובכרה של מטה לקבל פי שנים וכדומה. בכרה כתוב חסר ו'. אז עקב את אחיו ודאי, שעשה אותו עקב, והשליכו לאחור, מהו אחור, שהקדים אותו, שיצא תחילה לעולם הזה, אמר יעקב לעשו, קבל אתה עולם הזה תחילה, ואני אחר כך.

שיד) ועל דא בבטן וכי: וע"כ בבטן עקב את אחיו, ששם עליו להיות עקב. ולקח עשו את עולם הזה תחילה. וז"ס שכתוב, ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל. וזה סוד שאמר שלמה המלך, נחלה מבוהלת בראשונה ואחריתה לא תבורך. דהיינו באחרית העולם.

שיג) ת"ח מה כתיב וכי: בוא וראה, מה כתוב, ואחרי כן יצא אחיו וידו אחזת בעקב עשו. מהו בעקב עשו, וכי יעלה על דעתך, שידו (דפו"י דף קי"א ע"א)

שטו) ועל דא ^ו בבטן עקב את אחיו ובאונו שרה את אלהים. מאי ^ג ואונו. הכי אמרו בחילא ^ד ותוקפא דיליה יאות, אבל לאו הכי. ברירו דמלה, יעקב דיוקנא עלאה הוה, וגופא קדישא. דלית גופא מיומא דהוה אדם הראשון, כגופא דיעקב, ושופריה דאדם הראשון, ההוא שופריה ממש הוה ליה ליעקב. ודיוקניה * דיעקב, דיוקנא דאדם הראשון ממש.

שטז) אדם הראשון, בשעתא דאתא חויה ואתפתה על ידי, יכיל חויה ליה. מ"ט. בגין דלא הוה תוקפא לאדם הראשון, ועד כען לא אתייליד מאן דהוה תוקפא דיליה. ומנו תוקפא דאדם הראשון. דא שת, דהוה בדיוקנא דאדם הראשון ממש, דכתיב ^ז ויולד בדמותו כצלמו ויקרא את שמו שת. מאי בדמותו כצלמו. דהוה מהול. ^ח וכד אתא ממנא דעשו לגבי דיעקב, כבר אתייליד תוקפא דיעקב, דאיהו יוסף. ^י וזהו ובאונו שרה את אלהים. ^י

שיז) * האי קלא דאתתא, ^י דיכלא קלא דחויה לאחדא בה, ככלבא בכלבתא. מאן איהו. * אלא תא חזי, ^ט דלית בכל קלין דנשין דעלמא, דיכלא קלא דחויה לאתדבקא בה, ולאשתתפא בה. אלא תרין נשין אינון דיכלא קלא דחויה ^כ לאתאחדא בהון, חדא. האי דלא נטירת סואבות נדותה, וימי לבונה. כדקא יאות, או דאקדימת יומא חדא לטבול. וחדא, האי אתתא דמאחרת ^ל לבעלה ^מ עונה דיליה ^נ למעבד צערא לבעלה, ^ס בר אי איהו לא חייש, ולא אשגח לדא.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ז (הושע יב) לעיל אות ש"ט צ"ש. ז (בראשית ה) ג באונו. ד בתוקפא. ה ל"ג מן וכד עד סוף האות. ו ודא הוא. ז בדפ"י עכ"מ בס"א. ח ל"ג מן דיכלא עד דיכלא. ט דלאו. י יכלא. כ לאחדא; לאתאחדא (ד"א). ל מוסיף לבעלה לדעת. מ ל"ג עונה דילה. נ מוסיף למעבד ליה. ס ל"ג מן בר עד הכי אקדים.

מאמר

הסולם

הסבא

בצלמו ויקרא את שמו שת, מהו בדמותו בצלמו. היינו שנולד מהול. וכשבא הממונה של עשו אל יעקב, כבר נולד כח ועצמה של יעקב, שהוא יוסף, זהו ובאונו שרה את אלקים. שהוא יוסף שהיה אונו.

שיז) האי קלא דאתתא וכו': קול הוה של אשה, שקול הנחש יכול להתאחו בה. ככלב בכלבה, מי הוא. ומשיב, אלא בוא וראה, שאין בכל הקולות של הנשים שבעולם, שקול הנחש יוכל להתדבק בה, ולהשתתף בה, אלא ב' נשים הן, שקול הנחש יכול להתאחו בהן. אחת, מי שאינה שומרת טומאת נדתה וימי ליבונה כראוי, או שמקדמת יום אחד לטבול. ואחת, אשה הוה המאחרת העונה שלה, כדי לעשות צער לבעלה. חוץ אם הבעל אינו מקפיד ואינו משגיח על זה. אליו

שטו) ועל דא בבטן עקב וכו': וע"כ בבטן עקב את אחיו ובאונו שרה את אלקים. שזאל מהו ואונו. ומשיב, כך בארו, בכחו וגבורתו כראוי. אבל אינו כן. בירורו של הדבר הוא, יעקב היה צורה עליונה, וגוף הקדוש, שלא היה גוף מיום שהיה אדם הראשון כמו גוף של יעקב ויופי שלו. ויפיו של אדם הראשון, ההוא יופי ממש היה לו ליעקב, וצורתו של יעקב היתה צורתו של אדם הראשון ממש.

שטז) אדם הראשון בשעתא וכו': אדם הראשון בשעה שבה הנחש ונתפתה על ידו, הנחש היה יכול לו. מהו הטעם, הוא משום שלא היה כח ועצמה לאדם הראשון, שעד עתה עוד לא נולד מי שהוא כח ועצמה שלו, ומי הוא כח ועצמה של אדם הראשון, הוא שת, שהיה בצורת אדם הראשון ממש, שכתוב, ויולד בדמותו (דפ"י דף ק"א ע"א) דף ק"א ע"ב (י) דף ק"א ע"א (ע"ב) דף ק"א ע"א

שיח) אלֵיִן אינוֹן תריִן נשיִן, דהא כמה דאקדימו, הכי אינוֹן מתאחרן, לגבי קלא דנחש, עד דאדביק קלא בקלא, וכמה דמתאחרן למעבד צערא לבעלה ם בעכובא דמצוה, הכי ן אקדים קלא דנחש, לאתדבוקא ץ בההיא קלא דאתתא. ואלֵיִן אינוֹן תריִן נשיִן, דקלא דנחש אחיד בקלא דלהון, ככלבא בכלבתא, ן סאובתא בתר סאובתא, זינא בתר זיניה.

שיט) וא"ת, מה איכפת לן, אי אחיד קלא בקלא, אי לא אחיד. ווי דהכי מתאבדן בני עלמא בלא דעתא. האי קלא דאתתא, כד אתערב ואשתתף ך בהדי קלא דנחש, בשעתא דחייבת ומרשעת נפקת מגו ם איפה ומשטטא בעלמא, ת אי ערעת בהני תריִן קליִן, קלא דנחש, וקלא דאתתא, ואתתא אתחממת בהו, ואינוֹן בה, וכיון נ דאתחממת, ס מתעבדין רוחא, ף ואוליִן בהדה, עד דמשטטא, ועאל במעהא דהאי אתתא.

שכ) והאי ד ינוקא דילידת, ה כד אתתא ו ההיא חייבתא, פקידת ליה לההוא רוחא, דאיהו חבורא בישא, קלא דנחש, דמכשכשא בה, ז ואיהו מחייכא בינוקא.

חלופי גרסאות

ע בעבודה. ן קלא דנחש אקדים. ץ בהאי. ק ל"ג סאובתא; ל"ג מן סאובתא עד סוף האות ך בהאי. ש ת) איבה. ת אעראת ול"ג אי א דמתחממן. ב מתעברין. ג ואגלים. ד אתתא. ה בר. ו האי. ז ואיהו.

דרך אמת ת) חדר אחד יש בחיצונים ששמו איבה ומשם היא יוצאת לעולם פקודי רסו ע"א בראשית ג.

הסבא

הסולם

מאמר

לילית, היא פוקדת את הרוח, שבא מחבור הרע של קול הנחש, הדופק בה, והוא הרוח, מצחק עם הילד עד שבאה המרשעת ההיא לילית, כאשה הפוקדת בן של אשה אחרת, ומפטפטת עמו ומצחקת עמו עד שבאה אמו. כך עושה רוח הוה. ופעמים הרבה, שהוא הרוח, הוא שליח של מרשעת ההיא, לילית, והורג אותו. ז"ש ומיד עושיקיהם כח. ולא כמו שאתם מבארים הכתוב, אלא פירוש, כח ההוא של רוח ההוא עושק אותו. וע"כ שתי פעמים כתוב במקרא הוה, ואין להם מנחם, אחד מלילית המרשעת, ואחד מרוח ההוא.

ביאור המאמר. כי יש קול ודבור. ביחד, וה"ס ג"ר. ויש קול בחוסר דבור, והוא ו"ק בלי ראש. והדינים הגורמים לו להיות ו"ק, הם או ממסך דצמצום ב', או ממסך דצמצום א'. וזה ההפרש מקול האשה לקול הנחש, כי קול האשה הוא דוגמת הקול של מלכות שלמעלה, שהיא מקבלת מז"א בעלה, והוא מצמצום ב'. וקול הנחש, הוא מצמצום א'.

ו"ש (באות ש"ז) דלית בכל קלין דנשיִן דעלמא דיכלא קלא דחויא לאתדבוקא

שיח) אלֵיִן אינוֹן תריִן וכו': אלו הן שתי נשים. כי כמו שמקדימות לטבול לפני הזמן, כן הן מתאחרות אצל הקול של הנחש עד שמתדבק קול בקול. וכמו שמאחרות עונתה לעשות צער לבעלה בעכוב של מצוה, כך מקדים הקול של הנחש, להתדבק בקול ההיא של האשה. ואלו הן שתי נשים שהקול של הנחש נאחו בקולן ככלב בכלבה. טומאה הולכת אחר טומאה, מין אחר מינו.

שיט) וא"ת מה איכפת וכו': ואם תאמר, מה נוגע לנו, אם נאחו קול בקול או לא. ומשיב, אוי שכך נאבדים בני העולם בלא דעת. קול הזה של האשה, כשמתערב ומשתתף עם הקול של הנחש, בשעה שלילית החייבת והמרשעת יוצאת מתוך האיפה שלה, ומשוטטת בעולם, אם פוגשת באלו שני קולות, קול של הנחש וקול של האשה, והאשה לילית מתחממת בהם, והם בה, וכיון שמתחממת, נעשה רוח והולכות עמה עד שהרוח משוטט ונכנס במעיה של אשה ההיא.

שכ) והאי ינוקא דילידת וכו': וילד הזה שהיא מלידה, כשבאה המרשעת ההיא, (דמו"י דף ק"א ע"א)

עד דאתת ההיא חייבתא, כאתתא דפקידת ברא לאתתא אחרא, ומפטפט ליה
 ן וחייכת ליה, בפטפוטא עד דתיתי אמיה. כך עבדא האי רוחא. וזמנין סגיאין,
 דאיהו שליחא ם דההיא חייבתא, וקטלא ליה, הדא הוא דכתיב ן ומיד עושקיהם
 כח. ולא * כמה דאתון אמרין. אלא ההוא כח דההוא רוחא, ועל דא, תרין זמנין
 כתיב בהאי קרא, ואין להם מנחם. חד מלילית חייבתא, וחד מההוא רוחא.
 שכא) אי סבא, השתא אית לך רחימין, ואת משתעי, כמאן דלא חמית. אינון
 מגיחי קרבא, הא כלהו בשלמא עמך. השתא מכאן ולהלאה, לא אעדי מאני מאני
 קרבא בדיל ם לאדכרא שמי.

שכב) ההוא חטאת רובץ, קאים על פתחא ככלבא. בזמנא דקלא בתרייתא,
 דיהיבת אתתא, נפיק, איהו דליג מעל פתחא ואתעבר מתמן, ואזיל אבתרה. מ"ט.
 בגין דקב"ה שדר חד מפתחא ם דיליה, וקלא פרחא, ומפתחא אתיא, וחויא אזל
 בתר קלא ם דהוא נפיק לעלמא, ועד טורא דבטנא אזיל, ומכשכשא, עד עידן

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ז וחייך. ם דאיהי י ההוא. כ דא דכירנא. ל ל"ג דיליה.
 ם הוא.

ז (קהלת ד) לעיל אות מד צ"ל.

הסבא

הסולם

מאמר

שכא) אי סבא השתא וכי: אמר
 לעצמו, אי זקן, עתה יש לך אוהבים, ואתה
 מדבר כמי שלא ראה אלו עורכי מלחמה.
 הרי כולם בשלום עמך. עתה מכאן ולהלאה,
 לא אסיר ממני כלי מלחמה, כדי להזכיר את
 שמי.

לאתדבקא בה. כי קול האשה משומרת על
 ידי ז"א, והוא מצמצום ב'. וקול הנחש הוא
 מצמצום א', ואין לו שליטה עליה. חוץ מב'
 נשים המרחקות בעליהן או על ידי הקדם
 טבילה לפני הזמן, שמביאה טומאה על בעלה.
 או שמאחרת עונתה ומצערת לבעלה. ומתוך
 שנעשה פירוד בין אשה לבעלה, מפסידים
 השמירה של ז"א מלמעלה, וקול הנחש יכול
 להתדבק בהן. וז"ש (באות ש"ח) אלין אינון
 תרין נשין וכי.

שכב) ההוא חטאת רובץ וכי: חטאת
 רובץ הוא, שהוא הנחש שעליו נאמר, לפתח
 חטאת רובץ, שהוא הפתח של המלכות עומד
 על הפתח ככלב. בזמן שקול האחרון יוצא,
 שאשה הכורעת ללדת נותנת, דהיינו לפני
 הלידה, הוא מדלג מן הפתח ונעבר משם והולך
 אחר האשה. מהו הטעם. משום שהקב"ה שולח
 מפתח אחד לפתוח את רחמה, והקול פורח,
 והמפתח בא. והנחש הולך אחר הקול היוצא
 לעולם ועד החר שבכסן הולך, שהוא היסוד, כי
 נה"י נקראים הרים תחתונים, ונושך שם, ופותח
 את רחמה. (כנ"ל בשלח אות קפ"ג) ודופק שם,
 עד הזמן שהיא תנקה מזהמא היא של נשיכות
 הנחש הרע. והקב"ה מסבב סבות ועושה מעשים
 כראוי.

ועכ"ז אין קול הנחש יכול להתחבר עם
 קול האשה אלא באמצעות הקליפה לילית שהיא
 נקבה ממין הסי"א והנחש. וז"ש, אי ערעת
 בהני תרין קלין וכי וכיון דאתחממת
 מתעבדין רוחא שרוח הזה הוא זוהמת הנחש,
 וכיון שנוגד יוצא מב' הקולות של האשה ושל
 הנחש, יש בו תערובות מב' הדינים, מצמצום
 א' וצמצום ב'. וע"כ יש לו השתוות עם בן
 האשה מצד שהוא צמצום ב' כמוהו, וע"כ
 איהו מחייכא בינוקא. ויש לו כח להרג אותו
 עם כח הדין דצמצום א'. וז"ש, ומיד
 עושקיהם כח, ולא כמה דאתון אמרין,
 אלא ההוא כח דההוא רוחא. דהיינו כח
 הצמצום א' שבו.

פנימיות

(דפו"י דף ק"א ע"א *) דף ק"א ע"ב)

1 דאתנקיאת, מההוא זוהמא, דנשיכין דחויא 8 בישא. וקודשא ב"ה, מסבב סבובין, ועביד עובדין כדקא יאות.

שכג) וכל דא, בגין דההוא בטן 9 אתדחיא. הא ודאי, אתדחיא מההוא בטן, ולית ליה חולקא, ואתדחי מבטן דלתתא, דשאר נשין דעלמא, דאע"ג 9 דעביד צער, לא אתיהיב ליה רשו 3 לשלטאה ביה. ומאן בטן אתיהיב ליה, ואיהו שליט

חלופי גרסאות

1 דאתנקיאת. 8 ל"ג בישא. 9 דאתדחיא. 9 דאתעביד. 3 לשלטיה

הסבא

וזה אמרו כאן. ההוא חטאת רובץ. שהוא הנחש, קאים על פתחא ככלבא. שעומד מחוץ לאצילות, ככלב העומד מחוץ לבית. ואין לו כח לינק משהו מן הנוקבא שבאצילות. בזמנא דקלא דקלא בתרייתא דיהיבת אתתא נפיק, דהיינו הקול האחרון מן ע' קולות של הכורעת לילד, שהוא רגע לפני הלידה. איהו דליג מעל פתחא ואתעבר מתמן ואזיל אבתרה. שדולג מעל הפתח. והולך אחר הנוקבא עצמה להתדבק בה. מ"ט, בגין דקב"ה שדר חד מפתחא דיליה, שה"ס מסך דחירק, שעליו יוצא קומת החסדים הפותח את רחמה, המעלה את מלכות דנוקבא לבינה דנוקבא. שהוא ת"ת, ותנה"י שמחזה ולמטה שלה נופלים לבריאה כנ"ל, וקלא פרחא ומפתחא אתיא והקול האחרון פורח והמפתח הנ"ל בא, שהתנה"י שלה נופלים לעולם הבריאה כנ"ל או וחויא אזל בתר קלא דהוא נפיק לעלמא. הנחש הולך אחר הקול ומתדבק בו. ועד טורא דבטנא אזיל, שהוא היסוד, ויונק שם, שזה מפונה בדברי ר"ש הנ"ל, ונושך בערייתא, כי כשתנה"י דנוקבא הם בבריאה, יכול לינק מהם. ומכשכשא עד עידן דאתנקיאת מההוא זוהמא דנשיכין דחויא. דהיינו עד שמחורת התנה"י שלה מבריאה לאצילות שחורת וממשכת ג"ר, שאז נטהרת מנשיכת הנחש, דהיינו מיניקתו, כי אין לו כח לינק מאצילות. כלום.

שכג) וכל דא בגין וכי: וכל זה היניקה של הנחש באה משום שבטן ההיא, דהיינו תנה"י דנוקבא, נדחתה, שנפלו לעולם הבריאה, כנ"ל. זה ודאי, שהנחש נדחה מבטן ההיא ואין לו חלק בה, כי אח"כ חוזרת וממשכת ג"ר ואותו תנה"י שנפלו לבריאה חוזרים לאצילות. וכן הוא נדחה מבטן שלמטה של שאר נשים שבעולם

מאמר

פנימיות הדברים. ענין זה הוא מאמר ר' שמעון לעיל פרשת בשלה אות קפ"ב וקפ"ג. שאומר, חד איילתא אית בארעא וכי דהיינו הנוקבא דז"א, וכד בעיא לאולדא היא סתימא מכל סטרין וכי ופירוש הדברים הוא. כי הנשמות נולדות מן הנוקבא דז"א, ומטרים שנולדות ויוצאות בעולם הבריאה, הן צריכות לעיבור בנוקבא בתנה"י שלה, מחזה שלה ולמטה המכונים בטן, ומקבלות שמה הארת החכמה על ידי הנוקבא שמקבלת חכמה משליטת קו השמאל ומשפעת לנשמות. ונודע שבעת שהנוקבא באה תחת שליטת קו השמאל היא נקפאת ונסתמים כל פתחיה ושעריה, (כנ"ל בראשית א' אות שס"ז בטולט), וז"ש, וכד בעיא לאולדא היא סתימא מכל סטרין להיותה קפואה מחמת שליטת השמאל, ומסיים שם, וקב"ה חיים עלה וזמין לקבלה חד נחש ונשך בערייתא דילה וכי ואולידת מיד. פירוש, כי אז הקב"ה, שהוא קו אמצעי, מעלה בחזרה את המלכות למקום בינה, וממעט קומת קו השמאל, ומיחדת עם הימין, ומשפיע לה חסדים, ואז היא נפתחת ומולידה. וכיון שהמלכות עולה למקום בינה, הנוקבא חוזרת לז"ק, ונופלים בינה ותו"מ של הנוקבא לעולם הבריאה, והנחש קונה כח לינק מנה"י דנוקבא. כי בעת שיש לה ג"ר נמצאים תנה"י שלה באצילות, ואין הקליפות יכולים לינק מהנוקבא, כי באצילות כתוב, לא יגורך רע. אבל כשנפלו לבריאה, כבר יכולים לינק ממנה. ונבחן שמה שהעלה הקב"ה את המלכות לבינה כדי ליחד הקוים זה בזה, ולפתוח את רחמה, היא הזמנת הנחש לנשוך בנה"י שלה. כלומר לינק מהם. באופן, שפתיחת הרחם ויניקת הנחש באים כאחד. וז"ש וזמין לקבלה חד נחש ונשך בערייתא. אמנם הקב"ה עשה כך מתוך הכרח בדי שהנוקבא תוכל ללדת.

(דפו"י דף ק"א ע"ב)

משפטים

קא

עליה. ההוא בטן דסוטה, דכתיב ^ט וצבתה בטנה, בגין דהאי בטן, ^ק עביד ^ר ביה נוקמין לרעותיה, והאי בטן דיליה איהו, ^ט וקב"ה ^ת יהיב ליה בגין דלא אתדחי מכלא. השתא רחמין דילי, אציתו. לא חמינא לכו, ומלילנא לכו. ^י כל הדברים יגעים, לא יכיל איניש למלא, אפילו מלין דאורייתא יגעים אינון.

שכד) ^א כתיב, ^ב ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו, וכתיב וירא כי לא יוכל לו ויגע בכף ירכו. וההוא ירך ^ב דרווח מיעקב. וההוא ^ג ירך ^ד בחלישו דיליה עד דאתא שמואל. מאי ^ה בחלישו דלא משיך נבואה. כד אתא שמואל, נטל ההוא ירך, וסלקיה מההוא אתר, וחטף ליה מניה, ומההוא זמנא אתעדי מניה, ולא הוה ליה חולקא בקדושה כלל.

שכה) קב"ה לא ^ו קפת, ולא דחי ליה מכלא, בגין דנטל שמואל ירך דיליה, ^ז אלא יהיב ליה חולקא חדא. מאי איהי. ^ח יהיב ליה ההוא ^ט ירך ^י ובטן דסוטה, חלף ההוא ירך ^כ ובטן, דאעדי מניה. ועל דא תרווייהו יהיב ליה קב"ה, למהוי אתרא דקדשא ^ל פנוי מכל סאבותא.

שכו) ולנפיל ירך. ^מ מהו ולנפיל, ונפלה ירכה. ^נ ולצבות, וצבתה ^ס מבעי ליה. אלא, כמאן דאשדי גרמא לכרבא, ואמר ^ע ליה, טול האי לחולקך. ומכלא לא

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ט) (במדבר ה) ח"ג יב: י) (קהלת א) מקץ יד צ"ג. ת יהיב. א דכתיב. ב רוח. ג ל"ג ירך. ד מוסיף הוא בחלישו; בלחישו. ה בלחישו. ו פקח. ז לא

ח מוסיף איהי יהיב. ט מוסיף ירך דסוטה. י ל"ג ובטן. כ ל"ג ובטן; ההוא ירך דסוטה חלף ההוא ירך דאעדי מניה ההוא בטן דסוטה חלף ההוא בטן דאעדי מניה. ל ל"ג פנוי מכל סאבותא. מ ל"ג מהו ולנפיל; ונפלה ירכה מהו. נ ולשבור ונשברה ירכה מבעי. ס מוסיף ירכה מבעי. ע ל"ג ליה.

מאמר

הסולם

הסבא

אותה ממנו. (כמ"ש לעיל בראשית א' דף קל"ג אות. קמ"ה בהסולם ע"ש) ומזמן ההוא הוסר ממנו, ואין לו חלק בקדושה כלל.

שכה) קב"ה לא קפח וכו': הקב"ה אינו מקפחו ואינו דוחה אותו מכל. משום שלקח שמואל הירך שלו, אלא נותן לו חלק אחד, ומה הוא. נותן לו ירך ובטן של הסוטה, תמורת ירך ובטן שהסיר ממנו. וע"כ שתיהן נתן לו הקב"ה. לסי"א, שיהיה מקום הקדושה פנוי מכל טומאה.

שכו) ולנפיל ירך: שואל ונפלה ירכה היה צריך לומר. ולצבות בטן, וצבתה בטנה היה צריך לומר. ומשיב, אלא כמי שזורק עצם לכלב, ואמר לו קבל את זה לחלקך. וע"כ אוה"כ ולנפיל, ולצבות. והכל לא הרע לו אלא מה שגזלו ממנו הירך, שהוא יגע ועמל עליה, דהיינו ויאבק איש עמו וגו', והרויח אותה. והוציא

שבעולם, כי הנשים למטה הם ענפי הנוקבא העליונה, שאע"פ שעושה להם צער, לא ניתנה לו רשות לשלוט עליהם. ואינו בטן ניתנה לו שהוא שולט עליה. הוא בטן ההיא של סוטה, שכתוב וצבתה בטנה. משום שבבטן הזו, עושה בה נקמות כרצונו, ובטן ההיא שלו היא, שהקב"ה נתן לו, כדי שלא יהיה נדחה לגמרי. עתה אוהבי האיזנו לא ראיתי אותכם ודברתי לכם. כל הדברים יגעים לא יוכל איש לדבר, אפילו דברי תורה יגעים הם.

שכד) כתיב ויותר יעקב וגו': כתוב, ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו, וכתוב, וירא כי לא יוכל לו ויגע בכף ירכו. וירך ההיא הרויח הסי"א מיעקב, וירך ההוא היתה בחולשתה עד שבא שמואל. מהו חולשתה. היינו שלא המשיך אור הנבואה. כשבא שמואל לקח ירך ההיא, והעבירו ממקום ההוא של הסי"א, וחטף (דפו"י דף קי"א ע"ב)

אבאיש קמיה, אלא ^פ דגזלו מניה ירך, בגין דאיהו יגע ולאי עליה, ורווח ליה ואפיקו ליה מניה. ועל דא, קביה אפיל ליה, גרמא דא דסוטה, ^ז ואפיק ליה כדקאמרן, ובדא איהו רוי וחדוי.

שכז) כל אינון רתיכין וסייעתא דיליה, בעאן תדיר ירך, ואזלי בכסופא אבתריה. ובג"ד, ^ק הני ברכי דרבנן דשליהי, מן דא איהו. דכל כסופא דלהון, בתר ירך איהו, וכל שכן ירך דרבנן, וכל מלה אהדר לאתריה, וקודשא בריך הוא לא גרע כלום, מכל מה דאצטריך, ולא בעא דיקרב לקדושה, בר עמיה ועדביה חולקיה ואחסנתיה. כמה דעביד קודשא בריך הוא לעילא, הכי עבדי ישראל לתתא, ^ר והכי אצטריך למעבד, והכי תנינן, אסיר ליה לישראל, למילף אורייתא לעכו"ם, דכתיב, ^ג מגיד דבריו ליעקב וגוי, לא עשה כן לכל גוי וגוי.

שכח) ועל דא דחי ליה יעקב, ודחי ליה שמואל, דלא יהא ליה חולקא (* בקדושא. ובג"ד, כל נטירו דבבו לישראל, על דא איהו. לכלבא דחטיף עופא דכיא מן שוקא, ואייתי ליה, ^ט ועד לא אתבר, אתא חד בר נש וחטפא מניה, לבתר יהיב ליה חד גרמא גרירא בלא תועלתא.

שכט) כך לשרו של עשו, אפיקו ליה מההוא בטן, חטיפו מניה ההוא ירך. לבתר יהבו ליה גרמא חד, ההוא בטן וההוא ירך דסוטה, ולא אחרא. הא גרמא, דקא יהבו ליה לחולקיה ועדביה, וערב ליה. ובג"כ, כל דינין דקב"ה דינין דקשוט אינון, ובני נשא לא ידעין, ולא משגיחין לקב"ה. וכלהו בארח קשוט. היא אסטיאת

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

^פ דגזלו ; דאפיקו. ^ז ואפיקו. ^ז ואפיק ליה ; ל"ג ואפיק ליה ; ל"ג ואפיק ליה כדקאמרן. ^ק האי. ^ר ל"ג והכי אצטריך למעבד. ^ט עד דיתבר ; עד דלא יתבר

(ג) (תהלים קמו) שמות קד צ"ר.

מאמר

הסולם

הסבא

שכח) ועל דא דחי ליה וכי : וע"כ דחה אותו יעקב ודחה אותו שמואל, שלא יהיה לו חלק בקדושה. ומשום זה כל נטירת שנאה לישראל הוא על זה. בדומה לכלב שחטף עוף טהור מן השוק והביא אותו. ומטרם שהספיק לשברו, בא אדם אחד וחטפו ממנו. אח"כ נתן לו עצם אחד נגרר בלא תועלת.

שכט) כך לשרו של עשו וכי : כך לשרו של עשו, הוציאו אותו מבטן ההוא. חטפו ממנו ירך ההוא, ואח"כ נתנו לו עצם אחד. דהיינו בטן ההוא וירך ההוא של הסוטה, ולא אחר, זהו העצם שנתנו לו לחלקו ולגורלו וערב לו. ומשום זה כל הדינים של הקב"ה, הם דינים של אמת. ובני אדם אינם יודעים ואינם משגיחים אל הקב"ה. הכל הוא בדרך אמת. היא. הסי"א. השטתה את עצמה מבעלה, כשי"א. העובת

והוציאו אותה מידו. וע"כ השליך אליו הקב"ה עצם הזה של הסוטה, והוציאו אליו, כמו שאמרנו ובוזה שבע ושמה.

שכז) כל אינון רתיכין וכי : כל אלו המרכבות והחברה שלו, רוצים תמיד ירך והולכים בהשתוקקות אחריו. ומשום זה אלו ברכי רבנן העיפים מן זה הא, מן הסי"א, שכל השתוקקותם הוא לירך, ומכל שכן ירך דרבנן. וכל דבר הוחזר למקומו, והקב"ה אין גורע כלום מכל מה שצריך, ואינו רוצה שיקרב לקדושה חוץ מעמו וגורלו חלקו ונחלתו. כמו שעושה הקב"ה למעלה, כך עושים ישראל למטה, וכך צריך לעשות, וכך למדנו, אסור לו לישראל ללמוד תורה לעכו"ם, שכתוב, מגיד דבריו ליעקב וגוי. לא עשה כן לכל גוי וגוי. כי צריכים להרחיק אותם מקדושה.

(י"ו"י דף קי"א ע"ב *) דף קי"ב ע"א)

גרמה מבעלה, כד"א ט) העוזבת אלוף נעוריה וגו', אוף הכי אתתא. כגוונא דילה בארעא.

של) ת"ח, מאן דאשכח חברא כוותיה, דעביד כעובדוי בעלמא, רחים ליה, ואתדבק בהדיה, ועביד עמיה טיבו. אבל סטרא אחרא לאו הכי, כיון דאשכח מאן דשבק סטרא דקדושה דקב"ה, ועביד כעובדוי, ואתדבק ה בה, כדין בעיא לשיצאה ולאפקא ליה מעלמא. האי אתתא, עבדת כעובדהא, ואתדבקות א בה, חזי מה דעבדת בה, וצבתה בטנה ונפלה ירכה. קב"ה לאו הכי, מאן דשבק לסטרא אחרא, ואתדבק ביה בקב"ה, כדין רחים ליה, ועביד ליה כל טיבו דעלמא. השתא סבא אתקין גרמיק, דהא חויא אזיל ב ליה, ובעא לאתגרא ג בהדך, ולא יכיל.

שלא) פתח ואמר ט) מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש, וכי ד לא אתא שלמה אלא לאולפא מלה דא. אלו אמר בעמלו שיעמול יאות, דהא אשתאר עמל, דאית ביה יתרון. אלא כיון דכתיב בכל עמלו, הא כללא דכלא, דלא אשתאר כלום דאית ביה יתרון.

שלב) אלא, לאו לכל אדם אמר שלמה מלה דא, אלא אדם אית בעלמא, דאיהו משתדל תדיר בביש ולאבאשא, ולא אשתדל בטב אפילו רגעא חדא. וע"ד כתיב עמלו, ה ולא כתיב יגיעו. עמלו: כד"א, ט) ישוב עמלו בראשו. ו) ולא ראה עמל בישראל. יגיעו: כד"א ט) יגיע כפיך כי תאכל וגו'. וכתוב ז) ואת יגיע כפי

מסרת הזהר

ט. משלי ב) ח"ג קכה: ט) (קהלת א) ויחי פה צ"א. ט) (תהלים ז) ח"ג קעב: רפא: ט) (במדבר כג) ויחי ה צ"א. ט) (תהלים קכח). צ) (בראשית לא) ח"ג יב: ית. כא. גה. ט. תק"ח קו ט"ד שכ"א.

חלופי גרסאות

ת ביה. א ביה. ב לגביה. ג ביה ירך. ד מה אתא שלמה מלכא לאלפא במלה דא ותו אלו אמר. ה וכלא ו ל"ג ולא ראה עמל בישראל.

מאמר

הסולם

הסבא

העוזבת אלוף נעוריה. אף כן האשה שהיא כמותה בארץ, דהיינו הטובה, נמסרת לה.

של) ת"ח מאן דאשכח וכי: בוא וראה מי שמוצא את חברו כמוהו, שעושה כמעשיו בעולם, אוהב אותו ומתדבק בו ועושה עמו חסד. אבל הסטרא אחרא אינו כן, כיון שמוצא מי שעווב את צד הקדושה של הקב"ה, ועושה כמעשיו ומתדבק בו, אז הוא רוצה לכלותו ולהוציאו מן העולם. אשה זו עשתה כמעשיו והתדבקה בו, ראה מה שעשה בה, וצבתה בטנה ונפלה ירכה. הקב"ה אינו כן, מי שעווב את הס"א ומתדבק בהקב"ה, אז אוהב אותו, ועושה לו כל החסד שבעולם. אחר לעצמו, עתה זקן התקן את עצמו, כי הנחש הולך לו ורוצה להתגרות בך ואינו יכול.

לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש. שואל, וכי לא בא שלמה אלא ללמד דבר זה. אלו אמר בעמלו שיעמול, היה יפה, כי היה נשאר עמל שיש בו יתרון, אבל כיון שכתוב, בכל עמלו, הרי זה כלל הכל, שלא נשאר כלום שיש בו יתרון.

שלב) אלא לאו לכל וכי: ומשיב, אלא לא לכל אדם אמר שלמה דבר זה. אלא יש אדם בעולם שהוא עוסק תמיד ברע ולהרע, ואינו עוסק בטוב אפילו רגע אחד. וע"כ כתוב, עמלו, ולא כתוב יגיעו, כי עמלו פירושו במעשים רעים, כמש"א ישוב עמלו בראשו, ולא ראה עמל בישראל. אבל יגיעו, יודה על מעשים טובים, כמש"א, יגיע כפיך כי תאכל וגו'. וכתוב, ואת יגיע כפי ראה אליכם. אבל עמלו, כתוב, עמל וכעס, כי השתדלותו הוא תמיד

שלא) פתח ואמר וכי: פו"א, מה יתרון (דפויי דף קי"ב ע"א)

ראה אלהים. אבל עמלו, כתיב, ^ק עמל וכעס. אשתדלותיה ^ז הוא תדיר לביש, וע"ד איהו תחת השמש.

שלג) בשעתא ^ח דהאי אדם אשתדל בביש, ^ס על האי ^י כתיב, ^ה לא נין לו ולא נכד בעמו וגו', דהא קב"ה בעי, דלא יעביד תולדין, דאלמלא יעביד תולדין, הוה מטשטשא עלמא. וע"ד כתיב, מה יתרון לאדם בכל עמלו. ^ו ומאן דלא ישתדל למעבד תולדין, אתדבק בהאי סטרא דאדם בישא ועאל תחות גדפוי.

שלד) רות אמרה, ^ט ופרשת כנפיך על אמתך, בגין לאזדווגא בהדיה ^ז דצדיק, למעבד תולדין, וקב"ה פריש גדפוי על בר נש, בגין לאפשא בעלמא. ^ח למאן דלא בעי למעבד תולדין, בגפו יבא, בגפא דהווא ביש, דאיהו אזיל ערירי, כחויא דא, דאזיל יחידיאי. בגפו ^נ יצא, ^ס איהו דלא אשתדל למעבד תולדין, הא אתמר כל מה דאצטריך.

שלה) ^ע ריב דעבד קב"ה, הא אתמר, ריב: דכתיב, ^ת קום ריב את ההרים. מאי איהו. אלא, אינון טורין דלתתא. אמאי ריב דא. בגין ^פ דבהו תליא, כל חובא דעבדין ישראל, לגבי אבוהון דבשמיא. מאי טעמא. בגין דישראל הוו ידעין שמושא דכל מלאכין עלאין ^צ דבשמיא, ולא ^ק אניס להו, ^ר אפילו שמא דחד מנייהו, וכל שמושא ^ט דלהון.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

^ק (תהלים יוד). ^ה (איוב יח) חיי שרה טו צ"ג. ^ט (רות ג) ז"ח ד ט"ג ש"ח. ^ת (מיכה ו) לעיל אות רצא צ"י.
^ז ל"ג הוא תדיר; ל"ג תדיר. ^ח דאיהו. ^ס מוסיף כד"א על. ^י ל"ג כתיב. ^כ האי מאן. ^ל ל"ב דצדיק. ^מ מאן; ומאן. ^נ מוסיף יצא כמה דאתמר. ^ו מוסיף השתא איהו. ^ע מוסיף ת"ח דאית לאהורא סבא במלין קדמאין ריב. ^פ דאיהו בהו. ^צ דשמיא. ^ק אנס. ^ר כל שמא דכל חד וחד. ^ש דהוה משמש.

מאמר

הסולם

הסבא

תמיד לרע. וע"כ, אמר, מה יתרון וגו' תחת השמש. שהוא תחת השמש, שיוורה על הס"א הנמצא תחת השמש.

שלג) בשעתא דהאי אדם וכו': בשעה שאדם הוה עוסק ברע, על זה כתוב, לא נין לו ולא נכד בעמו. כי הקב"ה רוצה שלא יעשה תולדות, שאם היה עושה תולדות היה מעכיר את העולם. וע"כ כתוב, מה יתרון לאדם בכל עמלו. ומי שאינו עוסק לעשות תולדות נתדבק בצד הזה של אדם הרע ונכנס תחת כנפיו.

שלד) רות אמרה וכו': רות אמרה, ופרשת כנפיך על אמתך, כדי להזדווג עם הצדיק לעשות תולדות. והקב"ה פורש כנפיו על אדם כדי שיפריה וירבה בעולם. אבל למי שאינו (דפו"י דף ק"יב ע"א)

ובתרין

שלו) ובתרין סטרין הוי טעאן אבתרייהו. חד, דהוו ידעין לאמשכא חילא דלהון, דככביא ומזלי בארעא. וחד, דהוו ידעי לאומאה לון, בכל מה דאצטריכו. ועל דא בעא קב"ה למעבד בהו ריב ודינא. וכיון דבהון להוי ריב ודינא, כל שלשולא נפל ת דהא לא יהוי ביה תועלתא. ובגין כך, קום ריב וגוי. ותשמענה הגבעות קולך. * מאן גבעות. אלין אינון אמהות, דרגין דאקרון x בתולות אחריה וגוי, ובגין כך ותשמענה הגבעות קולך. x דהכי הו עבדי ישראל, עד דאשתתפו בדרגין תתאין.

שלו) ת"ח, דאית לאהדרא סבא, במלין קדמאין, ירך דקא ב אמרן, סגי אתקיפו לון ישראל, בההוא ירך. מרדכי הוה אחמי לההוא רשע דהמן ההוא ירך דיליה, ועל דא הוה רגיו, מלה דאתחזי ליה, ואיהו ארגיו ליה בהדיה. חמו חברייא, מה כתיב, a ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדול החמודות וגוי. באלין לבושין דיליה, גזל ג דיליה, ואפיק ליה ד מכל ברכאן דיליה, ומבכרותא. שלח) ובגין כך, עילה דקא אשכחו רתיכין דיליה, לרבנן, איהו דחופיא דלהון למאני דרבנן תדיר. לירכין דלהון. ולמאנין דלהון. ואלין תרין מלין דסטר אחרא הוו, וכל דא בגין דגזלו לון מניה. לית ה להו עילה אלא לרבנן. ובגין כך, הני מאני דרבנן דקא בלו, מחופיא דלהון ו איהו, והני ברכי דשלהי, מנייהו הוא ודאי.

מסרת זוהר

חלופי גרסאות

ת דלא ול"ג דהא. א ה"ג בהסולם ובדפו"י כתב כאן ת"ח דאית לאהדרא סבא במלין קדמאין דהכי. ב אעדן. ג ל"ג דיליה. ד מכלא ברכתא. ה ל"ג להו. ו ל"ג איהו.

א) (תהלים מה) לעיל אות רכא צ"ח. ב) (בראשית כו) תולדות נו צ"ג ח"ב קפח :

מאמר

הסולם

הסבא

שלו) ובתרין סטרין הוי וכו': ובשני צדדים היו זונים אחריהם. א, שהיו יודעים להמשיך הכחות של הככבים והמזלות בארץ. ואחד, שהיו יודעים להשביע אותם בכל מה שצריכים. ועל זה רצה הקב"ה לעשות בהם, בהרים, ריב ודין, כי כל המלאכים והשרים העליונים מקבלים כחס מנה"י אלו הנקראים הרים. וכיון שבהם יהיו ריב ודין, ויחלשו אורותיהם, כל השלשלת, דהיינו המלאכים והשרים שבבי"ע, נופלת כי לא יהיה בהם תועלת. מחמת שפסק חסם. ומשום זה כתוב, קום ריב וגוי. ותשמענה הגבעות קולך: שואל, מי הם גבעות. ומשיב, אלו הן אמהות, דהיינו ז' היכלות שבבריאה, שהן מדרגות הנקראות בתולות אחריה וגוי דהיינו שבע הנערות המשמשות להמלכות. שכך היו עושים ישראל עד שהשתתפו במדרגות התחתונות. אמר לעצמו, בוא וראה זקן, שצריכים לחזור לדברים הקודמים (כצ"ל)

שלו) ובגין כך עילה וכו': ומשום זה תואנה מצאו המרכבות שלו, של הס"א, לרבנן, והוא החיכוך שלהם שמחככים בבגדי רבנן תמיד. והיינו לירכים ולבגדיהם, כי אלו ב' דברים היו של הס"א. וכל כעסם הוא מפני שגזלו אותם ממנו. ע"כ, אין להם תואנה אלא לרבנן

(דפו"י דף קי"ב ע"א * דף קי"ב ע"ב)

ומדלהון הוּו, ומנהון נטלי עילה, וממה דהוּ מנייהו. בעאן לרבנן, דאינון כללא דההוא יושב אהלים, ועל דא לית עילה בלא עילה, ועל דא לית מלה, בלא דינא, וכל מלה תב לאתריה.

שלט) שלמה אמר, א ושבתי אני ואראה את כל העשוקים אשר נעשו תחת השמש והנה דמעת העשוקים ואין להם מנחם ומיד עושקיהם כח ואין להם מנחם. האי קרא ארמיזנא ביה, ואתמר. אבל שבתי ז אני, וכי מאן אתר תב שלמה. אי נימא, לבתר דאמר מלה דא, תב כמלקדמין, ואמר מלה אחרא, יאות אבל שבתי ואראה.

שמ) תמן תנינן, בכל יומא הוה אקדים שלמה בצפרא, והוי ה שוי אנפוי לסטר מזרח, וחמי מה דחמי, ולבתר ה תב לסטר דרום. וחמי מה דחמי. והדר תב לסטר צפון, וקאים תמן. מאיך עינוי וזקיף רישיה.

שמא) בהאי שעתא, הא עמודא דאשא ועמודא דעננא, הוּו אתיין, ועל ההוא עמודא דעננא, הוה אתי נשרא חדא. וההוא נשרא הוה רברבא ותקיף, וכן הוה אתי, גדפא ימינא, על גבי עמודא דאשא, וגופא וגדפא שמאלא, על גבי עמודא דעננא. ו ההוא נשרא הוּו מייתי תרין טרפין ז בפומהא, אתא עמודא ה דעננא, ועמודא דאשא, וההוא נשרא עלייהו, וסגדין לקמיה דשלמה מלכא.

שמב) אתא נשרא, ומאיך לקמיה, ויהיב ליה אינון טרפין, נטיל לון שלמה מלכא, והוה מריח בהו, והוה ידע בהון סימן, ואמר דא איהו דנופל, ודא איהו

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

ג) (קהלת ד) לעיל אות מד צ"ל. ז ל"ג אני. ח שפי. ט ל"ג מן תב עד תב. י ואהדר תב לצפון ול"ג מן ולבחר עד וקאים. כ ל"ג מן וההוא עד וההוא; ל"ג מן וההוא עד ועמודא. ל בפומיה. מ מוסיף דעננא בתרי טרפין בפומהא.

מאמר

הסולם

הסבא

לרבנן. ומשום זה אלו הבגדים של רבנן, שבלו, הוא מחיכוך שלהם, ואלו הברכים שעייפו מהם הוא ודאי. ומשלהם היו וע"כ לוקחים תואנה מהם, מרבנן. וממה שהוא מהם. ומבקשים מרבנן משום שהם הכלל של יושב אהלים ההוא. יעקב. וע"כ אין עלילה בלי סבה, וע"כ אין דבר בלא דין ומשפט, וכל דבר חוזר למקומו.

שלט) שלמה אמר ושבתי וגו': שלמה אמר, ושבתי אני ואראה את כל העשוקים וגו'. מקרא זה רמזנו בו, וכבר למדנו. (לעיל אות ש"כ). אבל הכתוב אומר, ושבתי אני, וכי מאיזה מקום חזר שלמה. ואם תאמר, שהפירוש הוא, אחר שאמר דבר זה חזר כמקודם ואמר דבר אחר, וע"כ נאמר ושבתי. יפה הוא. אבל היה לו לומר שבתי ואראה, למה אומר ושבתי אני.

שמא) בהאי שעתא הא וכו': בשעה ההוא, עמוד האש ועמוד הענן היו באים, ועל עמוד הענן ההוא בא נשר אחד. ונשר ההוא היה גדול וחזק. וכך היה בא הנשר, כנף הימין היה על עמוד האש, והגוף וכנף השמאל על עמוד הענן. ונשר ההוא היה מביא שני עלים בפיו. בא עמוד הענן ועמוד האש ונשר ההוא עליהם ומשתחוים לפני שלמה המלך.

שמ) תמן תנינן בכל וכו': שם למדנו בכל יום היה שלמה משכים בבקר, והיה שם (דפו"י דף קי"ב ע"ב)

שמב) אתא נשרא ומאיך וכו': בא הנשר והרכיין לפניו ונתן לו עלים האלו. לקחם שלמה המלך והיה מריח בהם, והיה יודע בהם סימן

דגלוי עינים. בשעתא דתרין נ טרפין הוו, הוה ידע, דתרווייהו, ס נופל וגלוי עינים בעאן לאודעא ליה מלין.

שמג) מה עביד, חתים כרסייה בגושפנקא, דהוה חקיק ביה שמא קדישא. ואיהו נטיל עזקא דחקיק עליה שמא קדישא, וסליק לאגרא, ורכיב על ההוא נשרא, ואזיל ליה. וההוא נשרא, הוה מסתלק, לרום עננין, ובכל אתר דאיהו עבר, הוה אתחשך נהורא. חכימי דהוו בההוא אתר דאתחשך נהורא, הוו ידעי, והוו אמרי, שלמה מלכא פ הא אזיל, ואעבר הכא, ולא ידעי לאן אתר הוה אזיל. טפשין דהוו תמן, הוו אמרי עננין הוו אינון, דקא אזלי וחשיך עלמא.

שמד) גבה נשרא בהדיה, ופרח ארבע מאה פרסין, עד דמטא לטורי חשוך. ותמן איהו תרמוד במדבר בהרים, ואיהו ז נחית תמן. זקיף רישיה, וחמי טורא חשוך, והוה ידע תמן כל מה דאצטריך. והוה ידע דתמן יעול. הוה רכיב על נשרא במלקדמין, וטאס ועאל לגו טורין, עד ההוא אתר דזיתא תמן, קרא בחילא ואמר, יי רמה ידך בל יחזיון וגו.

שמה) עאל תמן, עד דקריב לההוא אתר, שוי עזקא ר קמייהו, וקריב, ותמן

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

נ ל"ג טרפין. ס ל"ג נופל וגלוי עינים. ע ל"ג עינים פ הוה. ז זקיף. ר קמיה.

ד) (ישעיה כו).

הסבא

הסולם

מאמר

שמה) עאל תמן עד וכו': נכנס שם עד שקרב לאותו מקום של הזית שם לפנייהם את הטבעת. וקרב, ושם היה יודע כל מה שרצה מאלו החכמות הזרות שרצה לדעת. כיון שאמרו לו כל מה שרצה. אז היה רוכב על אותו הנשר ושב למקומו. כיון שישב על כסאו, נתישב בדעתו, והיה מדבר בדעתו דברי חכמה היקרה. בשעה ההיא אמר, ושבתני אני ואראה שבתני ודאי מאותו הדרך, שבתני מאותה החכמה, ונתישבה בלבי ובדעתי. ואז ואראה את כל העשוקים.

פנימיות המאמר. הסבא מבאר כאן סדר קבלת המוחין דחכמה, ששלמה המלך, שנאמר עליו ויחכם מכל האדם, המשיכם בכל יום ויום. ומתוך שגילוי החכמה הוא רק במלכות שנקראת חכמה תתאה, וזמן שליטתה הוא בלילה, ע"כ אומר, אקדים שלמה בצפרא. דהיינו בעוד שהיה חושך. ויחד תחילה הג' קוין, המכונים דרום צפון מזרח, זה בזה, ותחילה יחד את ג' הקוין שבקו האמצעי, וז"ש והוי שוי אנפוי לסטר מזרח, שהוא קו האמצעי, וחמי מה דחמי, דהיינו שהמשיך שם החכמה המכונה ראייה. ולבתר תב לסטר דרום, שהוא קו ימין

וחמי

סימן, ואמר זה הוא של נופל, וזה הוא של גלוי עינים. בשעה שהיו שני עלים, היה יודע, ששניהם, נופל וגלוי עינים, רוצים להודיע לו דברים.

שמג) מה עביד חתם וכו': מה עשה, חתם את הכסא שלו בחותם שהיה חקוק בו השם הקדוש. והוא לקח טבעת שהיה חקוק עליה השם הקדוש ועלה לעליה, ורכב על אותו הנשר והלך לו. ונשר ההוא היה מתעלה לרום עננים, ובכל מקום שעבר היה נחשך האור. החכמים שהיו באותו מקום שנחשך האור, היו יודעים, והיו אומרים, שלמה המלך הולך ועובר כאן. ולא יודעים לאיזה מקום הולך, הכסילים שהיו שם היו אומרים עננים הם שהולכים ומחשיכים העולם.

שמד) גבה נשרא בהדיה וכו': הנשר הגביה עוף עמו, ופרח ד' מאות פרסאות, עד שהגיע להרי חושך. ושם הוא תרמוד במדבר בהרים. והוא ירד שם. נשא את ראשו וראה הרי החשך, והיה יודע שם כל מה שצריך. והיה יודע ששם צריך להכנס. היה רוכב על הנשר כמקודם, ופרח ונכנס לתוך ההרים עד אותו מקום ששם הזית. קרא בכח ואמר, ה' רמה ידך בל יחזיון.

(דפרי דף ק"ב ע"ב)

הוה ידע כל מה דבעי מאינן חכמתן נוכראין, דבעי למנדע. כיון דהו אמרין ליה כל מה דבעי, כדין הוה רכיב על ההוא * נשרא, ותב לאתריה. כיון דהוה יתיב על כורסייה, אתיישב בדעתיה והוה ממלל בדעתיה מלין דחכמתא ו יקרא.

חלופי גרסאות

ר ל"ג יקרא.

הסבא

הסולם

מאמר

הדינים דנוקבא המכונים אש הנמשכים ממסך דחירק של קו האמצעי, שדינים אלו גרמו לכניעת קו שמאל ויחודו עם הימין. ונמצא שהימין דבינה קבל כח שליטתו ע"י עמוד האש הזה, וע"כ אמר הסבא שהימין נסמך על עמוד האש. וגופא וגדפא שמאלא על גבי עמודא דעונא וכנף השמאלי שהוא קו שמאל דבינה, ששם מקום יציאת החכמה, נסמך על עמוד הענן שהוא קו ימין דמלכות, שהוא חסדים כי חכמה אינה יכולה להאיר בלי חסדים.

וצריך שתדע, שקו השמאל, שמשם יוצא החכמה, נחלק על ב' בחינות, הנקראות נופל וגלוי עינים. כי ידעת שמכח המסך דחירק שעל ידו מיחד קו האמצעי ב' הקוין ימין ושמאל זה בזה, נעלמים הג"ר דחכמה ונשארו רק הו"ק דחכמה (כמ"ש לך י"ג ד"ה ונתבאר עש"ה) ומתוך שנסתלקו הג"ר דחכמה מקו השמאל, נופלים ממנו ג' הכלים התחתונים נה"י, ונשארו הכלים דחב"ד חג"ת בקו שמאל חסדים נה"י, ומה שאורות עליונים גורמים לנפילת כלים התחתונים, הוא מטעם ערך ההפכי שיש בין כלים לאורות, שבאורות, התחתונים נכנסים תחילה, ובכלים, העליונים מתגדלים תחילה. (כמ"ש בפתיחה לחכמת הקבלה אות כ"ד) ואם לא נפלו נה"י דכלים ע"י קו האמצעי לא היתה יכולה החכמה להאיר. מטעם חסרון חסדים. וע"כ חלק נה"י שנפלו מקו שמאל מכוונה נופל, וחב"ד חג"ת שנשארו בקו שמאל עם האורות דו"ק דחכמה המתוקנים בחסדים ע"י היחוד עם הימין, נקראים גלוי עינים. כי בהם נגלתה החכמה הנקראת עינים.

וזה אמרו. וההוא נשרא הוי מייתי תרין טרפין בפומהא. שהם ב' הבחינות שבקו השמאל דבינה, שהם נופל וגלוי עינים. אתא עמודא וכו', וסגדין לקמיה דשלמה, כי הרכנת הראש מכוונה השתחואה, וכיון שנשארו ב' עלים נופל וגלוי עינים. כבר חסרו מג"ר דחכמה שנקרא ראש, ונבחז זה, שהשפילו את ראשם והשתחוו כדי לתקן החכמה לפני שלמה.

וכן

וחמי מה דחמלי, דהיינו שהמשיך שם החכמה המכונה ראייה. והדר תב לסטר צפון, שהוא קו השמאל, ששם מקור יציאת החכמה, וקאים תמן, לקבל חכמה, ונודע שמסבת הכרעת קו האמצעי, את ב' הקוין ימין ושמאל, נעלמו הג"ר דחכמה, ונשארו רק הו"ק דחכמה. וז"ש מאיך עינוי, שהשפילו העינים, שה"ס חכמה, דהיינו שלא לקבל מג"ר דחכמה, וזקיף רישיה, והמשיך בחינת ראש, דהיינו רק ראש מו"ק דחכמה, וע"כ ביאר הסבא בדרך כלל, ועתה מבאר הפרטים הנוהגים בקבלת החכמה מצד השמאל.

ונודע שמקום יציאת אור החכמה הוא דבינה, דהיינו אחר שחזרה להיות חכמה בסוד נקודת השורק, שהוא קו שמאל שלה. (ועי' בראשית א' דף ט"ו ד"ה ההוא, סוד ג' הנקודות) אבל מקום הגילוי של החכמה אינו אלא בהמלכות, שע"כ נקראת חכמה תתאה. (כנ"ל בראשית א' דף קנ"ג, ד"ה ועוד כמה). וגילוי הזה הוא בבי' קוין ימין ושמאל שבמלכות, הנקראים עמוד הענן ועמוד האש (כנ"ל בשלח אות קנ"ח) והבינה נקראת נשר גדול וחזק, כי נשר סתם הוא ז"א.

וזה אמרו, בהאי שעתא, שמשך הו"ק דחכמה, היה הסדר כך, הא עמודא דאשא ועמודא דעונא הוו אתיין, שהם ב' קוין ימין ושמאל שבמלכות, שבהם הוא מקום גילוי של החכמה. ועל ההוא עמודא דעונא הוה אתי נשרא חדא, דהיינו בינה וז"ש וההוא נשרא הוה רברבא ותקיף, כי כן נקראת הבינה נשר גדול וחזק, כנ"ל. כי מבינה ממשכים החכמה אל המלכות, שבבינה הוא מקום היציאה, ובמלכות הוא מקום הגילוי, וע"כ צריכים לשתיהן, שצריכים לנשר, שהיא בינה, וצריכים לעמוד ענן ועמוד האש שבמלכות, ששם מקום הגילוי. וז"ש וכן הוה אתי, גדפא ימינא, שהוא קו ימין של הבינה, על גבי עמודא דאשא היתה נסמכת על עמוד האש, שהוא קו שמאל של הנוקבא, ששם גם בחינת נפוי דף קייב עיב * דף קייב עי"א

בהיא שעתא ^ט הוה אמר, ושבתי אני ואראה, ^ת שבתי ודאי מההוא ארחא, שבתי

חלופי גרסאות

ט ל"ב הוה. ת ל"ג שבתי.

הסבא

הסולם

מאמר

ו"ש, ובכל אתר דאיהו עבר הוה אתחשך נהורא, מחמת הארת השמאל, חכימי דהוו וכו' היו מכירים שהחושך בא מכח הארת השמאל. טפשינ דהוו תמן וכו', היו חושבים שהוא מקרה, ועננים גרמו זה.

וזה אמרו. גבה נשרא בהדיה ופרח ת' פרסין, דהיינו שיחד את חו"ג תו"מ שלו, שהם ג' קוין והמלכות המקבלת, ומשום שהם מבינה שספירותיה בסוד מאות, הם ד' מאות, ומשום שהמקור שלהם הוא הפרסא, שהוא מסך דצמצום ב', ע"כ נקראים ת' פרסאות. ויש לדעת שיחוד ג' הקוין הם בב' אפנים, תחילה מיחד קו האמצעי את ב' הקוין ימין ושמאל זה בזה תחת שליטת קו ימין, שאז מושפע רק חסדים לבד אלא שהם בהתכללות החכמה, ואחר כך מיחד ב' הקוין זה בזה תחת שליטת השמאל, שאז מושפע אור החכמה, וו"ש עד דמטא לטורי חשוך, דהיינו אפן הא' שיחד הקוין תחת שליטת קו ימין, וזה נבחן שהגיע להרי חושך מחמת התכללות החכמה בחסדים, אבל עוד לא בא להרי חושך ממש, ששם שליטת השמאל, ותמן איהו, תרמוד במדבר, בהרים. ושוס"ה, וילך שלמה וגו' ויבן את תדמור במדבר. שה"ס יחוד הזה של ב' קוין זב"ז תחת שליטת הימין, וע"כ יכול שלמה לבנותה אע"פ שהיתה במדבר, בארץ לא זרועה, שמשום התכללות השמאל היתה שם מדבר, ומשום שעקרו הוא חסדים היה יכול לעשותה מקום ישוב, ואיהו נחית תמן, שירד מן הבינה לארץ, שפירושו שהמשיך אור הזה מלמעלה למטה, והוא מטעם שהוא אור חסדים. וו"ש זקיף רישיה, היינו שהמשיך ג"ר הנקראות ראש, וחמי טורא חשוך, שראה אותם מרחוק, כי מחמת התכללות החכמה בחסדים ראה אותם, אבל לא נכנס בהם, מחמת שהיה תחת שליטת הימין, שהוא חסדים. והוה ידע תמן כל מה דאצטריך, שהיה לו הספקה שלמה מאור החסדים הזה להשלמת הג"ר. והוה ידע דתמן יעול, שהיה משיג שהוא ראוי כבר להכנס להרי חושך עצמם, תחת שליטת השמאל.

ו"ש

זכן בשעת הנתינה, אימר, ומאיך לקמיה ויהיב ליה. מטעם האמור. וו"ש נטיל להון שלמה מלכא והוה מריח' בהו, שהמשיך חכמה, כי המשכת החכמה מכונה ריח. והוה ידע בהון סימן שהיה יודע בהם סימן כמה מותר להמשיך החכמה, וכמה אסור, ואמר דא איהו דנופל, השייך לג"ר דחכמה, ואסור להמשיך, ודא איהו דגלוי עינים, שהוא ר"ק דחכמה ומותר להמשיך, והנה מתחילה לא היה מתוקן הנופל כלל, אלא היה בנפילה ופגם, ואח"כ נתקן גם הנופל, כי הנפילה שבו הוכרה לתקון, שלולא הנופל שגרם קו האמצעי, לא היתה החכמה שבו"ק יכולה להאיר, מפאת חוסר חסדים, כנודע, וע"כ שרה התקון גם על נופל. וו"ש, בשעתא דתרין טרפין הוה, דהיינו שגם הנופל היה מתוקן, הוה ידע, דתרווייהו, נופל וגלוי עינים, בעאן לאודעא ליה מלין, דהיינו, שגם נופל היה מודיע לו דברי חכמה, כמו גלוי עינים, כי האירו זה בזה.

עתה מבאר הסבא איך עלה שלמה ונתלבש בעצם קו השמאל דבינה, במקום החושך, שפירושו הארת חכמה בלא חסדים שהוא חושך ולא אור, אבל שם הוא יציאת החכמה, שאח"כ שבא לקו האמצעי מליבש אותה החכמה בחסדים, ואז חזרה החכמה להיות אור, כנודע, ומטרם שהלך שלמה למקום החושך שבקו שמאל, היה מתירא שלא יכשל שם בהמשכת חכמה ממעלה למטה, שהיא בחינת החטא דעץ הדעת, ע"כ מה עביד, חתים כרסיא בגושפנקא דהוה חקיק ביה שמא קדישא, שהשם הקדוש היה שומר הכסא, שה"ס המלכות, שלא תקבל החכמה בבחינת מלמעלה למטה, ואיהו נטיל עוקא דחקיק עליה שמא קדישא, המחזין מכינים עוקא, בעת שהשם הקדוש שורה עליהם, ושומרם, שלא ימשיכו חכמה ממעלה למטה, וסליק לאגרא, דהיינו לבינה, כי המלכות נקראת בית, והבינה נקראת עליה, ורכיב על ההוא נשרא ואזיל ליה, היינו שהתלבש בבינה הנקראת נשר, וההוא נשרא הוה מסתלק לרום עננין, דהיינו שהמשיך חכמה בקו השמאל שהמשכה זו גורמת חושך, (דפו"י דף ק"יג ע"א)

מההיא חכמתא, ואתיישבת בלבאי ובדעתאי. וכדין ואראה את כל העשוקים. (שמו) * סלקא דעתך ב דכל עשיקין דהוו בעלמא, הוה חמי שלמה מלכא. אלא מאי עשוקים אלין דהוא אמר. אינון ינוקין דמתין בתוקפא דאמהון, דקא עשוקים מכמה סטרין, עשוקים באתר עלאה דלעילא, ועשוקים לתתא. והא חברייא אתערו. והכי הוא, אבל סגיאין אינון. קום סבא, אתער בחילך. סבא אימא מילך, דודאי בלא דחילו תימא.

(שמו) לית עשוק כאינון עשוקים, דהוה איהו עשיק בקדמיתא, ג או מתלתא לאחרא, כמה דכתיב, (ח) פוקד עון אבות על בנים ועל בני בנים על שלשים ועל רבעים.

חלופי גרסאות

א מוסיף וכי ס"ד; וכי זעירין אינון בעלמא דאיהו אמר את כל העשקים. ול"ג מן ס"ד עד אלא. ב ל"ג מן דכל עד אלא. ג ל"ג או.

מסרת הזוהר

(ח) (שמות כ) יתרו קיא צ"מ.

הסבא

שמאל, שבתי מההוא חכמתא, שחזר מאותו החכמה שקבל שם ובא לתוך הארת הדעת. ואתיישבת בלבאי ובדעתאי, שהחכמה שקבל שם, נכללה בו, ונתישבה בלבו ודעתו. וכדין, ואראה את כל העשוקים, כי כל העשוקים המה מחמת התדבקותם בקו שמאל, ואינם רוצים ללכת בדרך קו האמצעי.

(שמו) ס"ד דכל עשיקין וכי: היעלה על דעתך, שכל העשוקים שהיה בעולם ראה שלמה המלך. שהכתוב אומר, ואראה את כל העשוקים. ומשיב. אלא מה הם אלו עשוקים שאומר, הם הילדים שמתים על ברכי אמותם, שהם עשוקים מכמה צדדים, עשוקים במקום עליון של מעלה, מצד הרוח שלהם. ועשוקים מלמטה מצד הגוף. והרי העירו זה החברים, וכך הוא, אבל הרבה הם אלו העשוקים, מלבד זה. אמר לעצמו, קום זקן, התעורר בכוחך, זקן אמור דבריך, כי ודאי בלא פחד תאמר.

(שמו) לית עשוק כאינון וכי: אין עשוק כאלו העשוקים שהיה הוא עושק בתחילה, דהיינו שחטא, או שמחמת עונו נענש מדור שלישי לאחר, לרביעי, שהוא נעשק קשה להיות מחמת עון. כי הילדים הנ"ל מתים בלי חטא, וע"כ אינם נעשקים קשה, מה שאינו כן אלו שחטאו, או אביהם זקנם חטאו. כמ"ש פוקד עון אבות על בנים על שלשים ועל רבעים.

היך

הסולם

ח"ש, הוה רכיב על גשרא כמלקדמין שחזר ועלה לבינה, ועשה שם היחוד, של אפן הב' הנ"ל, דהיינו שיחד ב' הקוין ימין ושמאל תחת שליטת השמאל, וטאס ועאל לגו טורין, שנכנס אל הרי חושך עצמם, שהם בקו שמאל. עד ההוא אתר דזיתא תמן, הוא כח מסך דצמצום א', המכונה זית, שהוא גנוז שם בהרי חושך. קרא בחילא ואמר, ה' רמה ירך בל יחזיון וגו'. שהתפלל, שכח דין הזה יהיה מכוסה וגנוז שם בל יחזיון. (ועי' ויצא י"ג ד"ה סתרא) עאל תמן עד דקריב לההוא אתר, שנכנס בהרי חושך עד מקום ההוא של הזית, שוי עוקא קמיהו, דהיינו הטבעת שחוקק עליה שם הקדוש, שהוא לשמירה שלא יכשל להמשיך החכמה ממעלה למטה כנ"ל. ותמן הוה ידע כל מה דבעי מאינון חכמתן נוכראין דבעי למנדע החכמה הנמשכת באיסור ממעלה למטה, נקראת חכמה זרה. ומהרי חושך קבל גם חכמה זו, אע"פ שלא המשיכה בעצמו. כיון דהוה אמרין וכי ותב לאתריה, דהיינו שיצא מבחינת קו שמאל ושב למקומו לקו האמצעי. כיון דהוה יתיב על כורסיה אתיישב בדעתיה, שהמשיך אור הדעת מקו האמצעי. והוה ממלל בדעתיה מלין דחכמתא יקירא שהחכמה שקבל מקודם כשהיה בקו שמאל, היתה מאירה עתה בדעת שלו. בההוא שעתא הוה אמר ושבתי וכי שבתי ודאי מההוא אורחא. היינו הדרך שעשה בקו (דפו"י דף קי"ב ע"א)

שמח) היך הוה עשיק. שלמה מלכא צווח ואמר ה) אדם עשוק בדם נפש עד בור ינוס אל יתמכו בו. כיון דהוא עשוק, בדם י נפש, הוא, או בנו, או בן בנו, יהון עשוקין בטיקלא, דכתיב עד בור ינוס אל יתמכו בו. עד ההוא בור רק ינוס מאתר קדישא, ואל יתמכו בו בהאי עלמא. כיון דאיהו עשוק בדם נפש, איהו, או ה זרעיה, להו י עשוקים מההוא סטרא י אחרא.

שמט) אית עשוק, משאר עשוקים, כד"א ז) לא תעשוק את רעך. איהו עבר ועשק, איהו עשוק בבנוי, מההוא סטרא אחרא. ובג"כ אמר, את כל העשקים. אמר שלמה, קאימנא ה בכל אינון עשוקים, בכל סטרין ט דעשק. שנ) ואמאי אינון עשוקים. אשר נעשו תחת השמש. אשר נעשו, אשר גרו מבעי ליה, מאי אשר נעשו. אי עשייה איהי לשבחה, לאו עשייה דלהון אלא לעילא מן שמשא.

שנא) אבל ודאי נעשו. היך נעשו. אלא כיון דעשוקים מרוחיהון תמן, אמאי אתיין להאי עלמא. אלא רוחין ודאי נעשו, אתעבידו כ ברוחין ג ובגופא בהאי עלמא, כיון דאשתכלל גופא דלהון, ואתעביד ההוא רוחא בגופא זך ונקי בלא כלוכא דחובין, ה בהאי עלמא, כדין אתעשק גופא, כמה דאתעשק רוחא. והאי

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ד נפשו. ה מוסיף זרעיה העשוקים. ו ל"ג עשוקים
ז ל"ג אחרא. ח ל"ג בכל אינון עשוקים. ט דאקרונ
עשוקים. י גרעו. כ ל"ג ברוחין ובגופא. מ ל"ג ובגופא. נ בההוא.

הסכא

הסולם

מאמר

שנ) ואמאי אינון עשוקים וכי: שואל, ולמה הם עשוקים אשר נעשו תחת השמש. אשר נעשו, אשר גרו היה צריך לומר, מהו אשר נעשו. ואם עשייה הוא לשבח, הרי אין עשייה שלהם אלא למעלה מן השמש, ששטם מקום השבח והתקונים, ולמה אה"כ תחת השמש.

שנא) אבל ודאי נעשו וכי: ומשיב. אבל ודאי שנעשו, ואיך נעשו. אלא כיון שעשוקים שם מרוחיהם, למה באים לעולם הזה, בגלגול. כי עשייה, נופל על הגוף, שהוא בעולם עשייה. אלא הרוחות ודאי נעשו, שנעשו ברוח וגוף בעולם הזה. וכיון שנשתכלל הגוף שלהם, ורוח ההוא נעשה ונתלבש בגוף זך ונקי בלא לכלוך של עונות, בעולם הזה, אז נעשק הגוף כמו שנעשק הרוח. וזה הוא הגוף שהס"א נהנית בו יותר מכל. ויש שם רוחות עשוקים אחרים בכמה מינים שלא נעשו בגופים, שלא נתגלגלו לעולם

שמח) היך הוה עשיק וכי: שואל, איך היה עושק, דהיינו מה היה עוננו. ומשיב. שלמה המלך צעק ואמר, אדם עשוק בדם נפש, עד בור ינוס אל יתמכו בו. כיון שהוא עשוק מחמת עון דם נפש ששפך, הוא או בנו או בן בנו יהיו נעשקים במאזנים (כנ"ל אות כ"ז) על ידי הס"א. שכתוב, עד בור ינוס אל יתמכו בו, עד ההוא בור של הס"א, רק ינוס ממקום הקדושה, ואל יתמכו בו בעולם הזה. כיון שהוא עשוק בעון דם נפש, הוא או זרעו יהיו עשוקים מההוא סטרא אחרא.

שמט) אית עשוק משאר וכי: יש עשוק משאר עשוקים, שהוא עשוק מחמת עון של לא תעשוק, שעבר אביו או זקנו. כמש"א לא תעשוק את רעך. והוא עבר ועשק, משלמים לו מדה כנגד מדה, שהוא עשוק בבניו, על ידי הסטרא אחרא ההוא. ומשום זה אמר, את כל העשוקים. אמר שלמה, אני עומד ויודע בכל אלו עשוקים, בכל צד שעשק, ולא שראה כל העשוקים שבעולם.

(דפ"י דה ק"ג ע"א)

איהו גופא, דאתהני ביה יתיר מכלא. ועשוקין אחרנין אית, בכמה זינין מרוחין תמן, ולא נעשו נ בגופין. אבל אלין, אינון עשוקים אשר נעשו. שנב) אית אחרנין, אשר נעשו, ואטרחו בני נשא למאריהון. ומאן איהו. מאן דעשיק אתתא דחבריה בטמירו, או באתגלייא. וההוא ולדא דאתיליד מנייהו, עשוק איהו, בלא רעותא דמאריהון, ולא ידע בעלה דאתתא, אינון עובדין עשוקין ^ו אינון, ואטרחו לקב"ה למעבד לון גופא, ולציירא לון צורה, אלין עשוקים אשר נעשו. אשר נעשו ודאי גופין דלהון, על כרחא. בג"כ, שלמה מלכא אמר. ^ח ואראה את כל העשוקים, בכל זיני עשוקים קאימנא, אינון אשר נעשו ואתעבידו בעשייה. שנג) כמה ^ט דהני אינון ^פ עשוקין, דכבר נעשו בערלה רבי ונטיל וגדיל גופא, ועביד ליה, ולבתר עשוקין ^צ לון מניה, ונטלין ^ק לון, הרי עשוקים אשר נעשו, ועל כלא קאים שלמה מלכא ואמר, קאימנא על כל העשוקים אשר נעשו. שנד) והנה דמעת העשוקים, כלא אושדין דמעין, ^ר עם טענה קמי קב"ה. הני אושדין דמעין, ^ס דהא ערלה רבי לון, וגדיל לון, עד י"ג שנין, ולבתר עשוקין לון מערלה, ונטיל לון קב"ה, הא לך עשוקין אשר נעשו כבר. שנה) עבר עבירה קטלין ליה. לון אית טענה, וזמינין לומר, מארי דעלמא, תינוק בר יומיה דחב, דיינין ליה דינא. אנא בר יומיה הוינא, דהא מההוא יומא קרי ליה קב"ה בן, דכתיב ^ט "אמר אלי בני אתה אני * (היום ילדתיך, מאריה

חלופי גרסאות

נ מגופין. ^ס ל"ג אינון. ^ע מוסיף דהני הכי : [הכי] איהו בערלה איהו רבי ועביד ולבתר עשוקין ליה מניה הכי. ^פ ל"ג עשוקין. ^צ ליה. ^ק ליה. ^ר ל"ג מן עם עד דהא. ^ש הא.

מסרת הזהר

^ח (קהלת ד) לעיל אות מד צ"ל.
^ט (תהלים ב) לעיל אות עז צ"ד.

הסבא

י"ג שנה. עושקים אותו ממנו ולוקחים אותו. הרי עשוקים אשר נעשו. ועל הכל עמד שלמה המלך, ואמר אני עומד, ויודע, על כל העשוקים אשר נעשו.

הסולם

שנד) והנה דמעת העשוקים: הכל שופכים דמעות עם טענה לפני הקב"ה, אלו שופכים דמעות, כי הערלה, שהיא הס"א, הרבה וגידל אותם עד י"ג שנים ואח"כ עושקים אותם מן הערלה, והקב"ה לוקח אותם. הרי לך עשוקים אשר נעשו כבר.

שנה) עבר עבירה קטלין וכו': בן י"ג שנה ויום א' שעבר עבירה שטונשה מיתה, הורגים אותו. להם יש טענה, ועתידים לומר, רבון העולם, תינוק בן יומו שחטא הכי דנים אותו בדין. אני בן יומו הייתי, כי מיום ההוא אחר י"ג שנים קורא אותי הקב"ה בן, שכתוב ^{ה'}

מאמר

לעולם הזה, אבל אלו הם העשוקים שנעשו בגופים וע"כ אוה"כ אשר נעשו.

שנב) אית אחרנין אשר וכו': יש אחרים אשר נעשו, שבני אדם הטריחו את רבונם. ומי הם. הוא, מי שעשק אשת חברו בסתר או בגלוי, ואותו הילד שנולד מהם, עשוק הוא. בלא רצון אדונם, ובלא ידיעת בעל האשה. אלו המעשים הם עשוקים, והטריחו את הקב"ה לעשות להם גוף, ולצייר להם צורה. אלו הם עשוקים אשר נעשו, אשר ודאי נעשו הגופים שלהם באונס. משום זה אמר שלמה המלך, ואראה את כל העשוקים, בכל מיני עשוקים אני עומד ויודע, אלו אשר נעשו בעשייה.

שנג) כמה דהני אינון וכו': כמו אלו, הם העשוקים שכבר נעשו בערלה, שלקח והרבה והגדיל הגוף, ועשה אותו ואח"כ, כשנעשה בן (דפו"י דף קי"ג ע"א) דף קי"ג ע"ב)

משפטים

קיג

דעלמא, יליד בר יומא, דינא עבדין ליה, הרי דמעט אינון העשוקים ואין להם מנחם.

שנו) ואית עשוק אחר, ההוא עשוק דאקרי ממזר, כד נפק מעלמא, מיד מפרישין ליה מקהלתא דעמא קדישא. ההוא ה ממזר, עניא מסכנא, אושיד דמעין קמי קב"ה, ואטעין קמיה, מאריה דעלמא, אי אבהתי חאבו, אנא מה חובא עבידנא, הא עובדאי, מתתקנון לקמך הו, והנה דמעט העשוקים ואין להם מנחם. וכן לכל אינון עשוקים, אית לון טענה קמי קב"ה, * ומההיא טענה לית לון מנחם, ולית דיתב מלה על לבהון.

שנו) ומה דאמר ב והנה דמעט העשוקים, אלין אינון דמתין בתוקפא דאמהון, אלין עבדין לאושדא דמעין, לכל בני עלמא, בגין דלית דמעין דנפקי מלבא, כהני דמעין, דכל בני עלמא תוהין ואמרין, דינין דקב"ה קשוט אינון, ועל ארה קשוט אזלי. הני מסכני ינוקי דלא חאבו, אמאי מיתו. אן דינא נ דקשוט, דעביד מארי עלמא. אי בחובי אבהתהון אסתלקי מעלמא, אמאי. ודאי אין להם מנחם.

שנח) תו והנה דמעט העשוקים, ההוא דמעט דלהון בההוא עלמא, דקא מגינין על חייא. דתנן אתר אית ד מתתקנא לון ה בההוא עלמא, דאפילו צדיקים גמורים לא יכלין ו לקיימא תמן, וקב"ה רחים לון, ואתדבק בהו, ואתקין בהו, מתיבתא עלאה ז דלילה. ועלייהו כתיב, י מפיי עוללים ויונקים יסדת עז. ומאי

מסרת גוהר

חלופי גרסאות

י (תהלים ח) ח"ג רה. ז"ח פג ט"ג של"א.

ח ל"ג ממזר. א ולית ול"ג ומההיא טענה. ב את כל. ג עביד ול"ג דקשוט. ד מתקנא; מתתקנון. ה בהאי. ו לאתקיימא. ז ל"ג דלילה.

מאמר

הסולם

הסבא

בתיק אמם, אלו עושים לשפוך דמעות לכל בני העולם, משום שאין דמעות יוצאות מן הלב כאלו דמעות, כי כל בני העולם תמהים ואומרים הרי דינים של הקב"ה אמת הם, ועל דרך אמת הולכים, אלו ילדים המסכנים שלא חטאו למה מתו, איפה דין אמת שעושה רבון העולם. ואם בעונות אבותם נסתלקו מן העולם, למה. ודאי אין להם מנחם.

שנח) תו, והנה דמעט העשוקים: דמעט ההיא שלהם, בעולם ההוא, הם מגינים על החיים. שלמדנו, מקום יש המתוקן להם בעולם ההוא, שאפילו צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד שם, והקב"ה אוהב אותם ומתדבק בהם, ומתקן בהם ישיבה העליונה שלו. ועליהם כתוב, מפיי עוללים ויונקים יסדת עז. ומהו התועלת שעושים שם ולמה עולים שם. הוא כמו

ה' אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך. רבון העולם, ילד בן יום, עושים לו דין. הרי דמעט אלו העשוקים ואין להם מנחם.

שנו) ואית עשוק אחר וכו': ויש עשוק אחר, עשוק ההוא שנקרא ממזר. כשנפטר מעולם מבדילים אותו מיד מקהלת העם הקדוש. ממזר ההוא העני והמסכן, שופך דמעות לפני הקב"ה יטוען לפניו, רבון העולם, אם אבותי חטאו, אני איזה חוב עשיתי, הרי מעשי היו כשרים לפניך. והנה דמעט העשוקים ואין להם מנחם. וכן לכל אלו עשוקים יש להם טענה לפני הקב"ה, ומטענה היא אין להם מנחם, ואין מי שישוב מלה על לבם.

שנו) ומה דאמר, והנה וכו': ומה שאמר, והנה דמעט העשוקים, הם, אלו שמתו (דפו"י דף ק"ג ע"ב)

תועלתא עבדין תמן, ואמאי סלקין תמן. דכתיב **ו** למען צורריך להשבית אויב ומתנקם. **ה** וכן אית אתר אחרא לבעלי תיובתא.

שנט) תנינן, עשרה דברים **ו** אתבריאו בע"ש כו'. הכתב והמכתב והלוחות. דכתיב והלחת מעשה אלהים המה והמכתב מכתב אלהים הוא. מאי איריא **ז** מדהכי דע"ש הוה, ודילמא אלף שנין לבתר, או בשעתא דקיימו ישראל על טורא דסיני. אלא, ודאי הכי הוא **ח** דבע"ש הוה. ת"ח, בכל עובדא דבראשית, לא אתמר שם מלא, אלא אלהים אלהים, בכל מה דאתברי. **ט** וכלהו שם אלהים, עד **י** דכל עובדא אשתכלל בע"ש. מדאשתכללו כל עובדא, אקרי י"י אלהים, שם **י** מלא. שם) ואע"ג דבשם אלהים **י** אתברי כלא, לא אשתכלל בעשיה, כל מה דאתברי, עד ע"ש. בההיא שעתא אשתכלל כלא בעשיה, דכתיב **י** מלאכתו אשר עשה. מכל מלאכתו אשר עשה. וקיימא במעשה. וע"ד כתיב, והלחת מעשה אלהים, **י** כד אשתכלל עלמא, **י** בשם אלהים במעשה, ולא לבתר, דכתיב י"י אלהים **ק** ובדא אשתכלל עלמא, וקיימא על קיומיה.

שסא) ת"ח, בההיא שעתא **ר** דתבר משה הלוחות, דכתיב **ט** וישבר אותם תחת ההר. צף אוקיינוס מאתריה, וסליק לשטפא עלמא. חמא משה דאוקיינוס סליק לגבייהו, והוה בעי לשטפא עלמא, מיד ויקח את העגל אשר עשו וישרוף אותו באש וגו', ויזר על פני המים. קם משה על מי אוקיינוס ואמר, מיא מיא מה.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

כ) (שם) לעיל צ"י. ז) (בראשית ב) ב"ב קטו צ"ג.
 ח) (שמות לב) ח"ב קיד. קצג. ח"ג רעט. ת"ז תל"א
 עה: בהשמטות ת"ו קמו.
 ט) ובכלהו. נ וכלהו. ט שלים. ע אברי. פ ל"ג כד אשתכלל עלמא. צ ל"ג מן בשם עד ובדא. ק כד **י** ובדא אשתכלל עלמא ומוסיף כד אשתכלל עלמא. ר ל"ג דתבר משה הלוחות.

מאמר

הסולם

הסבא

כמו שכתוב, למען צורריך להשבית אויב ומתנקם. וכן יש מקום אחר לבעלי תשובה. שנט) תנינן עשרה דברים וכו': למדנו עשרה דברים נבראו בערב שבת וכו'. הכתב והמכתב והלוחות. שכתוב והלוחות מעשה אלקים המה. והמכתב מכתב אלקים הוא. שואל, מהו הראיה מכאן שהיה בערב שבת, ואולי אלף שנה אחר כך. או בשעה שעמדו ישראל על הר סיני. ומשיב, אלא ודאי כן הוא, שבערב שבת היה. בוא וראה, בכל מעשה בראשית לא נאמר שם מלא, אלא אלקים אלקים נאמר בכל מה שנברא. וכולם הם שם אלקים עד שכל המלאכה נשתכללה בערב שבת. משנשתכללו כל המעשים נקרא הוי"ה אלקים שם מלא.

שסא) ת"ח בההיא שעתא וכו': בוא וראה, בשעה ההיא ששבר משה את הלוחות, שכתוב וישבר אותם תחת ההר, צף היס אוקיינוס ממקומו, ועלה להטביע העולם. מיד, ויקח את העגל אשר עשו וישרוף אותו באש וגו', ויזר על פני המים. קם משה על מי אוקיינוס, ואמר, מים מים מה אתם רוצים. אמרו, הרי

שם) ואע"ג דבשם אלקים וכו': ואע"פ שבשם אלקים נברא הכל, לא נשתכלל בעשיה (דטריי דף קי"ג ע"ב)

אתון בעאן. אמרו וכי אתקיים עלמא אלא באורייתא דלוחות, ועל אורייתא דשקרו
 בה ישראל ^ט ועבדו עגלא דדהבא, אנן בעאן לשטפא עלמא.
 (שסב) מיד אמר לון, הא כל מה דעבדו ^ת בחובא דעגלא, הא מסיר לכון,
 א ולא די כל אינון אלפין דנפלו מנייהו, מיד ויזר על פני המים. לא הוו משתככי
 מיא, עד דנטייל ^ב מיא מנייהו ואשקי לון, מיד אשתקע אוקיינוס באתריה.
 (שסג) דהא בההוא מדבר ^ג לא הוו מיא, ^ד דכתיב ^ו לא מקום זרע וגו'. ומים
 אין לשתות. ואי תימא, ^ה לבירא דמרים ^ו ארמי ליה. ח"ו, ^ז דתמן שדי משה דכרנא
 בישא דא למשתי לבתר. ותו, דעד כאן לא הוה להו ^ח בירא, עד דאתו למדבר
 מתנה, דכתיב ^ט באר חפרוה שרים וגו'. וממדבר מתנה. מתמן ירתו בירא. כתיב
 הכא על פני המים, וכתיב התם ^י על פני תהום.
 (שסד) ^י חרות על הלחת, מאי חרות על הלחת. הכי אוקמוה, חירות ממלאך
 המות, חירות משעבוד מלכיות, * חירות מכלא, הכי הוא. ומאי חרות. גושפנא
 דעלמא דאתי, ^כ דביה הוה חירות, בכל מיני חירות. ואלמלא לא אתברו, כל מה
 דאתא לעלמא לבתר, לא אתא, והוו ישראל דיוקנא דמלאכין עלאין דלעילא. ועל
 דא אכריו קרא ^ל ואמר, והלוחות ^מ מעשה אלהים וגו', לא תימא דלכתר דעלמא
 אשתכלל, ואדכר שם מלא הוו, אלא בשעתא דאשתכלל בשם אלהים, עד לא
 ייעול ^נ שבת.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ג) (במדבר כ). (ט) (שם כא) ויצא ב צ"ב. ש ל"ג מן ועבדו עד סוף האות. ת בחוביה; ל"ב
 בחובא דעגלא. א וכל ול"ג ולא די. ב ל"ג מיא. ג ל"ג
 לא הוו מיא. ד כתיב. ה באר. ו ל"ג ארמי ליה. ז ל"ג
 דתמן. ח ל"ג בירא. ט ל"ג על הלחת. י מוסיף דעלמא דין וגושפנא דעלמא. כ ביה. ל ל"ג ואמר. מ ל"ג
 מעשה אלקים וגו'. נ ל"ג שבת.

מאמר

הסולם

הסבא

הרי לא נתקיים העולם אלא על התורה דלוחות, ועל התורה ששקרו בה ישראל ועשו עגל הזהב, אנו רוצים לשטוף את העולם.

(שסב) מיד אמר לון וכו': מיד אמר להם, הנה כל מה שעשו בעון העגל מסור לכם, ולא די כל אלו האלפים שנפלו מהם, מיד ויזר על פני המים. ועוד לא היו משתככים המים, עד שלקה מים מהם, ממימי אוקיינוס, והשקה אותם. מיד נשקע האוקיינוס במקומו.

(שסג) דהא בההוא מדבר וכו': כי במדבר ההוא לא היה מים, שכתוב, לא מקום זרע וגו' ומים אין לשתות ובהכרח שלקח ממימי אוקיינוס. ואם תאמר, שלבארה של מרים השליך האפר. חס ושלום שישלך שם משה זכרון הרע הזה, ולשתות אחר כך. ועוד, דעד עתה עוד לא היתה להם באר, עד שבאו למדבר

(דפו"י דף ק"ב ע"ב * דף ק"ד ע"א)

שסה) המה, מאי המה. הפוך ם מה"ה הוו. מתרין סטרין הוו. חדא בעובדא, וחדא דחירות לעילא, רשים לעילא לנטרא לכלא. ועל דא המ"ה. והמכתב מכתב אלהים הוא, אשא אוכמא על גבי אשא חוורא. מכתב אלהים הוא, היינו דכתיב, ועבד הלוי הוא. חרות כמה דאתמר, דהא יובל קרי חרות, ועביד חירות לכל ע"למין.

שסו) ע"כ חברייא. מכאן והלאה תנדעון, דהא סטרא בישא, לא שלטא עלייכו ואנא ייבא סבא, קאימנא קמייכו, לאתעריא מלין אלין, קמו אינון, כמאן דאתער משינתיה, ואשתטחו קמיה, ולא הוו יכלין לממלא. לבתר שעתא בכו.

שסז) פתח רבי חייא ואמר, ז) שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך וגו', שימני כחותם, בשעתא דאתדבקא כנסת ישראל בבעלה, איהי אמרת שימני כחותם, ארחא דחותם, כיון דאתדבק בההוא אתר דאתדבק שביק ביה כל דיוקניה, אף על גב דההוא חותם אזיל הכא והכא, ולא קיימא תמן, והא אתעבר מניה, כל דיוקניה שביק תמן, ותמן קיימא. אוף הכי ם אמרת כ"י, כיון דאתדבקא בך, כל דיוקני ליהוי חקיק בך, דאף על גב דאיזיל הכא או הכא, תשכח דיוקני חקיק בך, ותדכר לי.

שסח) וכחותם על זרועך, ז) כמה דכתיב ק) שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני, אוף הכי, תהא דיוקני חקיק תמן. ובכך אהא בך מתדבקא לעלמין, ולא

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ס המה הוו וליג הפוך. ע עלמא. פ קאמרת וליג כ"י. צ כיון.

ט) במדבר יח) ויצא סו צ"ד. ז) (שיר ח) ויחי רלב צ"א. ק) (שם ב) ב"א רלה צ"א.

הסבא

הסולם

מזמר

משנתו והשתטחו לפניו, ולא יכלו לדבר, לאחר כך, בכו.

שסז) פתח ר' חייא וכו': פתח ר"ח ואמר, שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך וגו'. שימני כחותם בשעה שנתדבקה כנסת ישראל שהיא המלכות, בבעלה, ז"א. היא אמרה, שימני כחותם, הדרך של החותם הוא, כיון שנתדבק במקום ההוא שנתדבק, עזב בו כל צורתו, אע"פ שחותם ההוא הולך כאן וכאן, ואינו עומד שם, וכבר עבר ממנו. כל צורתו עזב שם, ושם עומדת צורתו. אף כנסת ישראל אמרה כן, כיון שנתדבקתי בך, כל צורתתי תהיה חקוקה בך, ואע"פ שאלך כאן או כאן תמצא צורתתי חקוקה בך, ותזכור אותי.

שסה) המה, מאי המה וכו': שואל, כתוב מעשה אלקים ה'מה, מהו המה. שהוא מיותר. ומשיב, הפוך המ"ה ותמצא מה"ה, שפירושו מבי צדדים, דהיינו מבי ההין של שם הוי"ה. בינה ומלכות. אחד, במעשה, שהוא ה' אחרונה, מלכות. ואחד מחירות של מעלה, שהוא ה' ראשונה, בינה רשום למעלה, בבינה, לשמור הכל. ועל זה כתוב, המה. והמכתב מכתב אלקים הוא, היינו אש שחורה על אש לבנה, מכתב אלקים הוא היינו שכתוב, ועבד הלוי הוא, שהוא בינה הנקראת, הוא. שחור חירות, כמו שאמרנו, כי יובל, דהיינו בינה הנקראת חירות, ועושה חירות לכל העולם.

שסח) וכחותם על זרועך: היינו כמו שכתוב, שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. אף כן, תהיה צורתתי חקוקה שם, ובכך אהיה מתדבקת בך לעולם ולא אשכח ממך. כי עזה כמות

שסו) ע"כ חבריא, מכאן וכו': עד כאן דברי, מכאן והלאה תדעו, שצד הרע לא ישלוט עליכם. ואני ייבא סבא עומד לפניכם להעיר דברים אלו. קמו אלו, ר"ח ור"י, כמי שהעיר (ושיב דף קי"ד ע"א)

אתנשי מינך. כי עזה כמות אהבה, תקיפא ק כמות אהבה, בתוקפא תקיף, כההוא אתר דשריא ביה מותא. אהבה, ההוא אתר דאקרי אהבת עולם.

שסט) קשה כשאול קנאה, אוף הכי, דהא אלין שמהן, מההוא סטרא אינון. רשפיה רשפי אש, מאן אינון רשפי אלין. אינון אבנין ומרגלן טבאן, דאתילידו מההוא אש. שלהבת יה. מההוא שלהובא, דנפקא מעלמא עלאה, ואתאחדא בכנסת ישראל, למהוי כלא חד יחודא, ו ואנון, הא אהבה ורשפין דשלהובא דלבא אבתרך, יהא רעוא, דדיוקנא דילן, תהא חקוקה בלבך, כמה דדיוקנא דילך חקוק בלבן. נשק לון, וברוך לון ואזלו.

שע) כד מטו לגבי דרבי שמעון, וסחו ליה כל מה דאירע לון, חדי ותווה, אמר, זכאיין אתון דזכיתון לכל האי, ומה הויתון בהדי אריא עלאה, גיבר תקיף, דלא הוו כמה גיברין לגביה כלום, ולא ידעתון לאשתמודעא ליה מיד. תוהנא, איך אשתזבתון מעונשא די ליה, אלא קב"ה בעא לשובא לכון, קרא עלייהו, ו ארח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום. בלכתך לא יצר צעדך ואם תרוץ לא תכשל. ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר. ע"כ מן רב ייבא סבא.

רעיא מהימנא

שעא) ת (מ) כי ינצו אנשים. אלין, מיכאל וס"מ. ונגפו אשה הרה, דא כ"י.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ק ל"ג כמות אהבה. ר דאנון. ש ל"ג ע"כ מן רב ייבא סבא. ת ל"ג כל אות זה.

ר (משלי ד) ב"א רנב צ"א. ש (שם) וישלח פו צ"ב ז"ח כ ט"ג שי"ב. ת (ישעיה ס) ב"א שא צ"א תק"ה צד ט"א ש"מ"א.

מאמר

הסולם

כי ינצו אנשים

ואמר, אשריכם שזכיתם לכל זה. ומה, שהייתם עם אריה העליון, גבור אמיץ, שכמה גבורים הם אצלו כלום, ולא ידעתם להכיר אותו מיד. שמח ותמה אני, איך ניצלתם מעונשו, אלא הקב"ה רצה להצילכם. קרא עליהם, וארח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום. בלכתך לא יצר צעדך וגוי. ועמך כלם צדיקים וגוי. עד כאן מן רב ייבא סבא.

כמות אהבה, חזק כמות האהבה, בגבורה חזקה כאותו מקום ששורה בו המות. אהבה, הוא אותו מקום שנקרא אהבת עולם.

שסט) קשה כשאול קנאה וכו' : אף זה כן. כנ"ל אצל האהבה, כי אלו השמות, אהבה קנאה, באים מצד ההוא, דהיינו מצד השמאל. רשפיה רשפי אש, שואל, מי הם רשפים אלו. ואומר, אלו הם אבנים ומרגליות טובות שנולדו מאש הזה, שהן מדרגות עליונות, דהיינו משלהבת ההוא היוצאת מעולם העליון, מקו שמאל דבינה, ונאחזת בכנסת ישראל, שתהיה הכל יחוד אחד. ואמר אל הסבא, ואנו, הרי אהבה ורשפי שלהבת הלב אחריד, יהי רצון שהצורה שלנו תהיה חקוקה בלבך, כמו שצורתך חקוקה בלבנו. נשק להם הסבא, וברך אותם והלכו.

שע) כד מטו לגבי וכו' : כשהגיעו אל רבי שמעון וספרו לו כל מה שקרה אותם. תמה (דפו"י דף ק"ד ע"א)

רעיא מהימנא

מאמר כי ינצו אנשים

שעא) כי ינצו אנשים וכו' : אלו מיכאל וסמאל. מיכאל מצד הקדושה וסמאל מצד הטומאה. ונגפו אשה הרה, זו כנסת ישראל, דהיינו המלכות, ויצאו ילדיה, לגלות. ענוש יענוש, זה סמאל. כאשר ישית עליו בעל האשה, זה הקב"ה.

פקודא

ויצאו ילדיה, בגלותא. ענוש יענש, דא א ס"מ, כאשר ישית עליו בעל האשה, דא קודשא בריך הוא.

שעב) פקודא (מא) בתר דא, להשיב אבדה. ואבתריה להשיב הגזל. אמר בוצינא קדישא, קב"ה עתיד לאהדרא לך, אבדה דאבדת בגין ערב רב, ודא כלה דילך, דבזמנא דעכדו ערב רב ית עגלא, נפקת כלה דילך, הה"ד א וישלך מידו את הלחת.

שעג) ואתמר בך לך רד, התם קא רמיז נחיתו דילך, בגלותא רביעאה, לך : * (ב כגון ב) לך לך מארצך וגו'. הכא ג ש, א) הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר. הכא קא רמיז לך, לך ג' זמנין ד בגלותא. רביעאה ה רד, בגין בת יחידה, כלה דילך, ו דנפלה. הה"ד ט) נפלה לא תוסיף קום. ומיד דאנת נחית בגיניה, תקום עלך ז והאי איהו השבת אבדה דילך.

שעד) דלאו למגנא אתגליא ה לך אורייתא, יתיר מכל ישראל, ואסתלקת לגבך, כמיא דבאר דאסתלקו לגבך, ולא לאבהן, ולא לבר נש, דהא באר מכרת אדוניה. ואורייתא דא, אתמר עלה, ה) ומשם בארה היא הבאר וגו'. הבאר היא מליא, ולא נפקין מימיו לבר. ואיהו באר ט מיא דאורייתא, דאפיק כל כ מיין, ז וכל מיין דעלמא עאלין ביה, ולא נפקין מימיו לבר.

מסרת הזהר

א) (שמות לב) לעיל אות שסא צ"מ. ב) (בראשית יב) לך ט צ"ב. ג) (איוב לג) ח"ג קלג. קעח : רטו. רפ : ת"ז ת"ו כב : תכ"א נו. תכ"ו עב. תכ"ח עב : תל"ב עו : ת"ג פו. תס"ט קיד : ת"ע קכד : ז"ח לג ט"ד שט"ו נט ט"א שכ"ב תק"ח צג ט"ג שי"ד צח ט"א שכ"ח קיד ט"ב ש"ט ט"ג ש"ו. ד) (עמוס ה) ויחי קפד צ"ה. ה) (במדבר כא) ח"ג קפג :

חלופי גרסאות

א תתאה (ד"א). ב בגין ; בגלותא כד"א. ג תא שמע ול"ג ש. ד מוסיף בגולגולא ; גלגולא בגלותא. ה ל"ג רד. ו דנפלת (ד"א). ז מוסיף והאי איהו השבת אבדה והאי אורייתא דאתגליא על ידך הא. ח אורייתא על ידך ול"ג לך. ט דימא ; דמיא י ל"ג דאפיק כל מיין. כ מוסיף מיין דעלמא (ד"א) ז דכל.

מאמר

הסולם

להשיב אבדה

שלך, דהיינו המלכות, שהיא כלה שלך, שנפלה. וז"ש בגלות רביעית, נפלה לא תוסיף קום. ומיד שאתה תרד בשבילה, תקום עמך. כי לא תוסיף קום, מעצמה, אלא על ידי בעלה, שהוא משה. וזה הוא השבת אבדה שלך.

שעד) דלאו למגנא אתגליא וכו' : שלא לחנם נגלה לך התורה יותר מכל ישראל, ועלתה אליך כהמים של הבאר שעלו אליך ולא אל האבות, ולא לשום אדם, כי הבאר, שהיא המלכות, מכרת אדוניה. ותורה זו נאמר עליה, ומשם בארה היא הבאר וגו'. הבאר היא מלאה, ומימיה אינם יוצאים לחוץ. והיא באר מים של התורה, שהתורה נקראת מיט, שהוציאה כל המים, דהיינו כל התורה, וכל המים שבעולם נכנסים בה ומימיה אינם יוצאים לחוץ, אלא הם מכונסים בתוכה.

ואיהו

שעב) פקודא בתר דא וכו' : המצוה שלאחר זה, הוא להשיב אבדה. ואחריו, להשיב הגזל. אמר המאור הקדוש, היינו ר"ש למשה רבנו, הקב"ה עתיד להחזיר לך אבדה שאבדת מחמת הערב רב, וזו היא הכלה שלך, שהיא המלכות. כי משה הוא בעלה דמטרוניתא. כי בזמן שהערב רב עשו את העגל, נפלה הכלה שלך ח"ש, וישלך מימיו את הלחת. הרומזים על המלכות.

שעג) ואתמר בך לך וכו' : ונאמר בך, לך רד. שם רומז ירידה שלך בגלות הרביעית, לך פירושנו, כמו לך לך מארצך, דהיינו לגלות. כאן בשם משה, יש ש' שבה ג' קוין, בסוד, הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר. כאן בג' קוין של הש' נרמז לך, לך ג' פעמים בגלות. ובגלות הרביעית, רד, בשביל בת יחידה (דפו"י דף קי"ד צ"א) דף קי"ד ע"ב)

משפטים

קיט

שעה) ואיהו ^ח באר דאפילו כל בני עלמא שאבין ^ז מניה מיא, ואפילו כל ענני עלמא, לא חסרין ^ס מניה, אפילו כחוט השערה. בגין דבאר דא, לית ליה סוף, יתיר עמוק הוא מדאורייתא, דאתמר בה ^ו ורחבה מני ים. ^ע ובכד דיליה, ^פ מאן דשאבי מניה ^צ מיא, איהו בלע ^ק כל חכמתין דעלמא, כל שכן באר עצמו. שעו) וכן ^ר עתיד קב"ה לאהדרא לך גזל דילך, דאיהו מטה, דאתמר ביה ^ט ויגזול את החנית מיד המצרי, ^ש דעלך אתמר איש מצרי. ובגלותא דילך ובגלגולא דילך, יפריש לך ערי מקלט, לשזבא, מכמה ^ת דרדפין אבתרך, דלית להון סוף.

שעו) והאי איהו פקודא, ^א (מב) להפריש ערי מקלט, למאן דקלט, בגין ההוא מצרי דקטלת במצרים, דתמן הוה נחש הקדמוני וכל משרייתיה, דהו סחרין ליה, וקטלת ליה ^ב בלא זמניה, ולא ^ג דחלת מרודפין דיליה, דבכמה ^ד אתרין רדפו אבתרך, ^ה כמה נשין ^ו בנערותך, דאינון נעמ"ה אגרת לילית אוכמא. וקב"ה יהיב לך ערי מקלט, לאשתזבא מנהון, ואינון שערי תשובה.

שעו) בגין ^ז דאת בן יה, ברא דאבא ודאמא. בתר דהדרת ^ח בה"א בתיובתא, אסתלקת בבינה, יהו, אילנא דחיי, ובגינה את זכי לאת ה', בגין דאעילת גרמך אבתרהא, בתיובתא לאהדרא לה למרך, ולסלקא לה מגלותא, ולא לקבלא אנת אגרא.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(1) (איוב יא) ח"ג רמג. ז"ח פ ט"ד שליב תק"ח ע ובירא. פ ל"ג מאן. צ ל"ג מיא. ק מוסיף כל מימין [מיון] וכל ר בך עתיד הקב"ה. ש ועלך. ת רדפין. א חדא ול"ג מב. ב קודם. ג תדחל. ד רדפין. ה בכמה. ו ל"ג בנערותך דאינון. ז דאנת. ח ל"ג בה"א

מאמר

הסולם

להפריש ערי מקלט

שאותו המצרי שהרגת במצרים, שבו היה נחש הקדמוני, וכל המחנות שלו, שהיו סובבים אותו, והרגת אותו לפני זמנו, ולא יראת מרודפים שלו, שבכמה מקומות רדפו אחריך. כמה נשים בנעורידך, שהן הקליפות, נעמה אגרת לילית אוכמא. והקב"ה נתן לך ערי מקלט להנצל מהן, והם שערי תשובה.

שעה) ואיהו באר דאפילו וכו': והיא באר, שאפילו כל בני העולם ישאבו ממנה מים, ואפילו כל ענני העולם, לא יחסרו ממנה אפילו כחוט השערה. משום שבאר הו אין לה סוף, והיא יותר עמוקה מן התורה, שכתוב בה, ורחבה מני ים. ומי ששואב מים בכד שלה, של הבאר, דהיינו כ"ד ספרי הקדש, הוא בולע כל החכמות שבעולם, כל שכן הבאר עצמו.

שעו) וכן עתיד קב"ה וכו': וכן עתיד הקב"ה להשיב לך הגזילה שלך, שהוא המטה, שנאמר בו, ויגזול את החנית מיד המצרי, שעליך נאמר איש מצרי. (כמ"ש לעיל בהקסתיז אות ק"א וק"ב בהסולם ע"ש) ובגלות שלך ובגלגול שלך, שיש בכל דור התפשטות של מטה, יפריש לך ערי מקלט להצילך מכמה שרודפים אחריך שאין להם סוף.

מאמר להפריש ערי מקלט

שעו) והאי איהו פקודא וכו': וזהו המצוה להפריש ערי מקלט למי שהרג. משום (דפו"י דף ק"ד ע"ב)

שעה) בגין דאת בן י"ה וכו': משום שאתה בן י"ה, שמשך היה במדרגת ו' שהוא ז"א, שהוא בן של אבא ואמא, שהם חו"ב, י"ה. ואחר שחזרת בתשובה בה' אחרונה של שם הוי"ה, עלית לבניה, וזכית שם להשם י"ה"ו שהוא עץ החיים, כי הבינה נקראת אלקים חיים, וז"א העולה לבניה נקרא עץ החיים, ובשבילה אתה זוכה לאות ה' אחרונה, שהיא המלכות, משום שהכנסת עצמך אחריה בתשובה, להחזיר אותה לאדונך, ולהעלותה מן הגלות, ולא לקבל על זה שכר.

וקודשא

שעט) וקודשא ב"ה, שוי שמיה בך, ובגין דמחשבה דילך הות לעלת העלות, שוי בך מחשבתיה, דאיהי יוד הא ואו הא. ועלת העלות, איהו מיחד אלין אתוון בך, לאשתמודעא ליה באלין אתוון.

שפ) ובגין ם דאת הוית גומל חסד עם שכינתא, דכל פקודין דילך לקיימא. איזהו חסיד המתחסד עם קונו. יהב לך מדת חסד. ובגין דנטרת פקודין דלא תעשה, והוה לך לאתגברא על יצרך, למקשר ליה תחות ידך, ולא אשתדלת בהאי פקודא, אלא לקשרא סמאל תחות ידא דקב"ה. ובת זוגיה דאיהי שפחתא בישא. תחות יד גבירתא. לון ולכל ממנן ולכל משריין דלהון. קב"ה יהב לך, מדת גבורה . דיליה, למהוי בסיעתך דיתחלחלון וידחלון מינך, סמאל ובת זוגיה, וכל ממנן ומשריין דלהון, ויהון קשורים ם בשלשלאי תחות ידך.

שפא) ובגין דהדרת בתיובתא, באות ברית, נחית בינה יה"ו, לאתחברא ם בצדיק. בגינך, קב"ה יהיב לך אות ברית צדיק דיליה. ובגין ם דמחשבה טובה עבדת כלא, הכי נחית שמא ן מפרש עלך, ם ומתמן, ם נחית עלך.

שפב) ם ובגין דאנת תשתדל בכל יומא, בתרין שפון דילך בצלותא, לשבחא למרך, באדני שפתי תפתח, בתרין שפון דילך. בנביאים ובכתובים. ם ובכל מיני זמר ונגון בצלותא. קב"ה נחית לון בשפון דילך. כל שכן ם דרגא דילך, עמודא

חלופי גרסאות

ט דא ; דאנת. י ל"ג דיליה. כ בשלשולא ; בשלשלאין. ך מוסיף ליה ; לך בצדיק. ם דבמחשבה. ן מוסיף מפרש דמרך ; דמרך מפרש. ם מוסיף ומתמן ורשומא ; רשומא. ם דנחית. ף אנת תשתדל ול"ג בגין ; אנת משתדל. ם בכל. ף בדרגא.

מאמר

הסולם

להפריש ערי מקלט

הגבירה, שהוא מלכות, אותם וכל הממונים וכל המחנות שלהם. ע"כ נתן לך הקב"ה מדת גבורה שלו, שתהיה בעזרתך שיתחלחלו ויפחדו ממך סמאל ובת זוגו וכל הממונים והמחנות שלהם, ויהיו קשורים בשרשרות תחת ידך.

שפא) ובגין דהדרת בתיובתא וכ"ו : ומשום שחזרת בתשובה באות ברית, שהוא יסוד, ירדה הבינה, שהיא אותיות יה"ו, להתחבר עם צדיק, שהוא יסוד, בשבילך, וע"כ נתן לך הקב"ה אות ברית צדיק שלו, שהוא יסוד. ומשום שבמחשבה טובה עשית הכל, כך ירד שם המפורש עליך, ומשם, ממחשבה, שהוא ג"ר, ירד עליך.

שפב) ובגין דאנת תשתדל וכ"ו : ומשום שאתה משתדל בכל יום בשתי שפתיים שלך בתפלה, לשבח את אדונך באדני שפתי שפתי תפתח, בבי שפתיים שלך בנביאים וכתובים

שעט) וקודשא בריך הוא וכ"ו : והקב"ה שם שמו בך, ומשום שהמהשבה שלך היתה לעלת העלות, שהוא כתר, שם בך מחשבתו, שה"ס חכמה, שהיא יוד הא ואו הא, דהיינו הויה בגי' מ"ה, כי חכמה היא אותיות כ"ח מ"ה, שע"י השם מ"ה, שהוא קו האמצעי שבמוחין, נגלתה החכמה. ועילת העילות, מיחד אלו האותיות בך, כדי להכיר ולדעת אותו באלו האותיות.

שפ) ובגין דאת הוית וכ"ו : אחר שנכלל במחשבה, שה"ס ג"ר, ממשיך לבאר איך קבל שאר שש הספירות, ואומר, ומשום שאתה היית גומל חסד עם השכינה, שכל המצות שלך הם לקיים איזה חסיד המתחסד עם קונו, נתן לך מדת החסד ומשום ששמרת מצות הלא תעשה, והיה לך להתגבר על יצרך, לקשר אותו תחת ידך, ולא השתדלת במצוה זו, אלא לקשר את סמאל תחת ידיו של הקב"ה. ובת זוגו של סמאל, שהיא שפחה רעה, לקשר תחת יד (דפרי"ד דף קי"ד ע"ב)

משפטים

קכא

דאמצעיתא, וביה אשתדלת בכל יומין דילך בקשוט, קב"ה ר יהביה לך, לסלקא לך ט ביה, בתורת אמת, כלילא מכל מדות ואתוון. בשמא מפרש, בד' אתוון. שפג) דקדם דחזרת בתיובתא * ת לא הוית, אלא באילנא דטוב ורע, עבד ונער הוה שמך בקדמיתא, ט והנה נער בוכה, עבד נאמן, הה"ד ט לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא. וההוא רע, שותפא א דעבד, גרם לך למחטי בסלע, בגין דמטה דאתמסר ב לך, ג הוה דאילנא דטוב ורע, מטטרוין טוב. סמאל רע. שפד) וכען, דחזרת בתיובתא, ואתדבקות באילנא דחיי, הא נפקת מעבד, ואתהדרת בן לקב"ה. ומטה דאתמסר בידך, ד יהא עץ חיים, ו, דאיהו בן י"ה, ה ותיעול במ"ט אנפין דילך ו באורייתא, ויתעבד מוט. ויתקיים בך, ט לא יתן לעולם מוט לצדיק. מ"ט אנפין, מ"ט אתוון, דשמע ישראל, וברוך שם, שית תיבין דיחודא עלאה, ו עלאה תפארת. שית תיבין תניינן, דברוך שם, ו תניינא צדיק. מ"ט. ח באמצעיתא א. ט וישאוהו במוט בשנים.

שפה) בלא ו ואו באמצעיתא, איהו מ"ט. וצדיק מ"ט לפני רשע. ומאן כ גרע דא. א. אחד מחמשים. דחמשין תרעין, אתיהיבו לך, חסר חד, כמה דאוקמוה

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ח) (שמות ב) שמות סא צ"ר. ט) (במדבר יב) שמות כ צ"י. י) (תהלים נה) ח"ב רעד : ח"ג מה. עט : רלו. תק"ח קב ט"ב שי"א.
ר יהבה ; יהבה. ש בה ; ל"ג ביה. ת מוסיף אוף לא. א מוסיף דעבד טוב. ב בידך. ג הוא (ד"א). ד היא ; הוה. ה ויעול. ו באורייתא. ז משמע ישראל ברוך. ח דאמצעיתא (ד"א). ט ל"ג מן וישאוהו עד וצדיק. י א' דאמצעיתא דו"ו. כ גרם. ל דיהבו.

מאמר

הסולם

מ"ט ומוט

וכתובים ובכל מיני זמר וניגון בתפלה, הקב"ה מוריד אותם בשתי שפתיים שלך שהם נצח והוד. כל שכן מדרגה שלך שהוא עמוד האמצעי, דהיינו תפארת, שבו השתדלת בכל הימים שלך באמת, הקב"ה נתנו לך להעלותך בו בתורת אמת, הכלולה מכל המדות ואותיות, שהם חגית נה"י, בשם המפורש בד' אותיות הו"ה. שהוא ג"ר.

שפג) דקדם דחזרת בתיובתא וכי : כי מטרים שחזרת בתשובה, לא היית אלא באילן דטוב ורע. עבד ונער היה שמך מתחילה, והנה נער בוכה, עבד נאמן, ז"ש, לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא. ואותו הרע, שהוא שותפו של עבד, גרם לך לחטוא בסלע, משום שהמטה שנמסר לך היה מאילן של טוב ורע, דהיינו ממטטרוון וסמאל, מטטרוון טוב וסמאל רע.

מאמר מ"ט ומוט

שפד) וכען דחזרת בתיובתא וכי : ועתה שחזרת בתשובה, ונתדבקות בעץ החיים, (דפו"י דף קי"ד ע"ב *) דף קט"ו ע"א)

שפה) בלא ואו באמצעיתא וכי : בלא ואו באמצע, הוא מ"ט, והיינו, צדיק מ"ט לפני רשע. ומי גרע זה, הוא א', דהיינו אחד מחמשים. כי חמשים שערים ניתנו לך חסר אחד. כמו שהעמידוהו בעלי המטה, חמשים שערי בינה נמסרו למשה חוץ מאחד, וזהו א' החסר מחמשים, ונשאר מ"ט. וזה גרם לך, צדיק מ"ט לפני רשע. מי הוא רשע, זה סמאל.

והאי

מארי מתניתין, חמשים שערי בינה נמסרו למשה, חוץ מאחד. והאי איהו א', דחסר מחמשין, ואשתאר מ"ט, ודא גרים לך צדיק מ"ט לפני רשע. מאי רשע. דא סמא"ל. שפן) והאי איהו מ"ט, מן מטה דילך, דאתמר ביה כ) ומטה האלהים בידי. מ מטה דילך הוא מטה דמשה, ובגין דא נ א, דאיהי בינה, חוזרת לך, כמה דאוקמוה במתניתין, אלף בינה. דחזרת כ) לך ע בתיובתא, ותיעול בין ו"ו, ואתעביד וא"ו, לקיים בך פ לישראל, וברחמים גדולים ז אקבצך. מתמן ואילך יתקיים בך, לא יתן לעולם מוט לצדיק.

שפן) בההוא זמנא, יתקיימו בך תרין פקודין. חד, מ) הקם תקים עמו. תניינא, כ) עזוב תעזוב עמו. הקם עם ו' עלאה, ק משיח ראשון. תקים עם ו' תניינא. עמו, דא בן עמרם, דסליקת לבינה דאיהי א'.

שפח) ולמאן הקם תקים. לאת ה'. דנפלת באלף חמשה, בתר ע"ב, ר כמנין עזוב תעזוב עמו. עזוב: ע"ב ז"ו. ודא ט ע"ב שמהן, ויסע ויבא ויט. דא ת וא"ו מן וה"ו, תמן עזר, ולא קימה, והאי איהו עזוב תעזוב, תמן כ) בעת"ו יורה ומלקוש ואספת דגנך ותירשך ויצהרך, דאינון ישראל. לקט שכחה ופאה, ט לעני ולגר תעזוב אותם. הכא אוליפנא. א פקודא תליתאה.

חלופי גרסאות

מ דמטה אחרא אית לך ולא גרסינן מטה דילך; לא גרסינן מטה דילך. נ לא גרסינן א'; מוסיף א' מטה דילך. ט בך. ע דתיובתא תיעול. פ ולישראל. ובישראל ד"א) צ מוסיף אקבצך (ירמיה ל"א) יבתחנונים אובילם. ק ומשית. ר מנין. ט ע בשמהן. ת ד"ו. א מוסיף פקודא. מ"ג.

מסרת הזהר

כ) (שמות יז) הקסה"ז פו צ"ג. ל) (ישעיה נד) ח"ג קלו: רמו: רעו: רצג: ת"ז תי"ב כו. תכ"א נה. תכ"ב סו. תכ"ה ע: מ) (דברים כב) ת"ז תסיט קיד: נ) (שמות כג) ח"ג רו: ת"ז תסיט קיג. ט) (דברים יא). ט) (ויקרא יט) ח"ג רעה.

מ"ט ומוט

הסולם

מאמר

שפח) ולמאן הקם תקים וכי: ולמי הקם תקים, לאות ה', שהיא המלכות. שנפלה באלף החמשי אחר ע"ב שנים, כמנין עזוב תעזוב עמו. עזוב, אותיות ע"ב ז"ו, ע"ב היינו ע"ב שמות ויסע ויבא ויט. (כנ"ל בשלח אות קע"ג ע"ש) זו היא ראשי תיבות, זה ואו. וזה ו' מן יה"ו (כצ"ל) שהוא ז"א. שם, בחמשת אלפים וע"ב שנה, עזר, לעזור לה' הנופלת, ולא קימה, שאינו עוד זמן הקימה והגאולה, וזהו עזוב תעזוב, דהיינו עזרה בלבד. שם נוהג, בעתו יורה ומלקוש ואספת דגנך ותירשך ויצהרך, שהם ישראל. כלומר, שעל ידי התיקונים של יורה ומלקוש בעתו, נאספים ישראל מן הגלות, דגן, אלו ישראל. תירש אלו הלויים, ויצהר, אלו הכהנים. וכן נוהגים התיקונים של לקט שכחה ופאה, לעני ולגר תעזוב אותם. וכאן למדנו מצוה שלישית. דהיינו לקט שכחה פאה.

שפן) והאי איהו מט וכי: וזה הוא מ"ט מן מטה שלך, שנאמר בו, ומטה אלקים בידי. המטה שלך הוא מטה משה ומשום זה א' שהיא בינה חוזרת לך, כמו שהעמידוהו במשנה, אלף בינה. היא חוזרת לך, בתשובה, ותכנס בין ו"ו ותעשה וא"ו, לקיים בך לישראל, וברחמים גדולים אקבצך. משם והלאה, יתקיים בך, לא יתן לעולם מוט לצדיק.

שפן) בההוא זמנא יתקיימו וכי: בזמן ההוא, יתקיימו בך שתי מצות, א', הקים תקים עמו, ב', עזוב תעזוב עמו. הקם עם ו' עלינו, שהוא משיח ראשון, משיח בן דוד. תקים עם ו' שניה, שהוא משיח שני, משיח בן יוסף. עמו, זה בן עמרם, שעלית לבינה, שהוא א' שבאמצע ב' ויין הנ"ל, והם ו' במילוי כזה. ואו.

משפטים

קכג

שפט) וצריך לאחזרא עלייהו, דהא מסטרא דצדיק, עני, עזוב תעזוב, צדיק, עמו, דא בן עמרם. והאי איהו לעני ולגר תעזוב אותם. גר אתה, כגוונא דאתמר בך בקדמיתא עם עני, (9) גר הייתי בארץ נכריה.
שצ) אבל ד הקמה, בדרגא דילך, ה הקם ו' תתאה. תקים עמו: עם בן עמרם, בדרגא עלאה דילך, ו תפארת. במ"ה דילך, שמא מפרש בשלימו. בתר ק' ק' ז דהקם תקים, ח אשתאר ט תים. מאי קא אחזי. (ז) יעקב איש תם. עמו: עם בן עמרם, יוקים. הקם: צדיק. תקים: תם.
שצא) פקודא בתר דא לפדות עבד עברי ואמה העבריה, ליעד אמה העבריה, לדון בקנין עבד עברי, הענק תעניק לו. הה"ד, כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד. מאי שש שנים יעבד. ומאי קנין דיליה. אלא בסתרי תורה, מטטרוין עבד יי, כליל שית כ סטרין, כחושבן שית אתון, דיליה, שית סדרי משנה. ובהון אית ליה לבר נש למפלח למאריה, למהוי ליה מ עבד, למעבד קנין כספו, דכסף ימינא, דאברהם חסד דרגא דיליה, אורייתא מתמן אתיהיבת.
שצב) ומאן דאשתדל בה, בגין לזכאה, נ לעלמא דאתי, אקרי קנין. כספו: עלמא דכסופא. קנין: על שם (9) אל עליון קונה שמים וארץ. (7) קנה חכמה קנה בינה. ט

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(9) (שמות יח) יתרו יד אות גד. (ז) (בראשית כה) תולדות לד צ"ב. (9) (שם יד) ח"ב סו. (7) (משלי ד) ה"ג רלב. רלה: ת"ו תיע קכ:
ב מאי שש שנים. כ שמהן. ל ל"ג דיליה. מ ל"ג עבד למעבד; עבד נמכר. נ מוסיף בה לעלמא. ט מוסיף בינה קנה לו ד"ת רבו; קנה לך [לו] רבוי תורה.

מאמר

הסולם

לפדות עבד עברי

שצא) פקודא בתר דא וכו': המצוה שלאחר זו, הוא לפדות עבד עברי ואמה העבריה, ליעד אמה העבריה, לדון בקנין עבד עברי, הענק תעניק לו. ז"ש, כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבוד. שואל, מהו שש שנים יעבוד, ומהו קנין שלו. ומשיב, אלא בסתרי תורה, המלאך מטטרוין הוא עבד ה', כולל שש קצוות, חג"ת נה"י, כמספר שש אותיות שלו. שה"ס ששה סדרי משנה. ובהם יש לו לאדם לעבוד את אדונו להיות לו עבד, להעשות קנין כספו. כסף, הוא ימין ואברהם, שחסד הוא מדרגה שלו. והתורה ניתנה משם.

שפט) וצריך לאחזרא עלייהו וכו': וצריכים לחזור אחריהם, לקיימם, כי מצד הצדיק, דהיינו יסוד, הוא העני. עזוב תעזוב, היינו יסוד צדיק, עמו, זה בן עמרם. וזה הוא לעני ולגר תעזוב אותם, אתה גר, עם עני, כמו שנאמר בך בתחילה, גר הייתי בארץ נכריה.

שצ) אבל הקמה בדרגא וכו': אבל הקמה, שהיא הגאולה, הוא במדרגה שלך. הקם, הוא ו' תחתונה, שהיא המילוי של ו', והיא יסוד. תקים עמו, עם בן עמרם, במדרגה עליונה שלך, שהוא תפארת, בשם מ"ה שלך, שהוא הויה במילוי אלפין שהוא בגימטריא מ"ה, שהוא שם המפורש בשלמות. אחר ק' ק' של הקם תקים נשארו תי"מ. שואל, מה זה יורה. ואומר, שזה יורה על יעקב איש תם. שהוא ת"ת. ופירוש הכתוב הוא, עמו, היינו עם בן עמרם יקום. הקם, זהו צדיק, דהיינו יסוד. תקום, זהו הם, דהיינו תפארת.

שצב) ומאן דאשתדל בה וכו': ומי שעוסק בתורה כדי ליכות לעולם הבא היא נקראת קנין. כספו, נקראת על שם עולם התענוג קנין, על שם אל עליון קונה שמים וארץ. קנה חכמה קנה בינה.

כתר

(דפו"י דף קט"ו ע"א)

שצג) בתר דקנה לו, גאולה תהיה לו. אית דאיהו קנוי ^ב לעולם, ואית דאיהו קנוי ליה שית שנין. מאן דאיהו קנוי ליה לעולם, כתיב ביה, ורצע אדוניו את אזנו במרצע ועבדו לעולם. לית עולם, אלא עולמו * של יובל, דאינון חמשין. ודא קריאת שמע, דתמן כ"ה אתון, ערבית ושחרית. נ' ^פ תרעין דבינה.

שצד) בתר דמיחד בהון בר נש לקודשא בריך הוא, דאיהו עבד דיליה, בעול תפלין על רישיה. ואון דיליה רציעא פתיחא למשמע קריאת שמע, ^ז דשמע, בכל לשון שאתה שומע, דהיינו משמעות.

שצה) דמאן דפדיון דיליה תלויה בקריאת שמע, דאיהו רזא דחמשין, לית ^ק ליה פדיון על ר יד אחרא בגלגולא, דמרצע הוא למאריה, הכא לא אתמר ^ט או דודו או בן דודו יגאלנו. דבצלותא דבר נש, איהו כעבד, דאתמר ^ט ביה שש שנים יעבד. ואין עבודה, אלא תפלה. שש שנים יעבד : ג' ראשונות, וג' אחרונות דשליח צבור אפיק ליה לבר נש ידי חובתו, למאן דלא ידע לצלאה בהו דצדיק חי ^ת עלמא, אתקרי בהו, על שמיה. ^א בעז, צדיק, גואל, קרוב, ^ב ונאמן.

שצו) ^ח קרוב יי' ^ג לכל קוראיו. וטב ליה ^ד לבר נש, ^ה שכן קרוב מאח רחוק, דהיינו עמודא דאמצעיתא, דאיהו בן יה, דאסתלק לעילא דאיהו בינה, דעולם דא,

חלופי גרסאות

ע מוסיף ליה לעולם. ^פ שערי בינה. ^צ ל"ג דשמע.
^ק ל"ג ליה. ^ר ל"ג יד. ^ש מוסיף ביה תפלה. ^ת עלמין.
^א בעי. ^ב ותמן. ^ג לנשברי לב. ^ד להאי בר

מסרת הזהר

ש) (ויקרא כה) ח"ג רפא. ת) (תהלים קמה) ח"ג
 נח : קפג : רצו. ת"ז בהקדמה ד : תס"ג צד : א)
 (משלי כז) בשלח ע צ"ס.

לפדות עבד עברי

הוא כעבד, שנאמר בו, שש שנים יעבד, ואין עבודה אלא תפלה. שש שנים יעבד, הוא ג' ראשונות וג' אחרונות, שבשמונה עשרה, שהשליח צבור מוציא האדם ידי חובתו, למי שאינו יודע להתפלל בהם. הרי שיש לו פדיון על ידי אחר, שהשליח צבור גואל אותו, שהצדיק חי העולם, שהוא יסוד, דהיינו השליח צבור, נקרא בהם, על שמו, של האיניו יודע להתפלל, בשם, בעז, צדיק, גואל קרוב, ונאמן, שמשמעותם של השמות הללו הוא, שעוזרים ופודים את מי שאינו יכול לעזור את עצמו. שהיט היבוס והגלגול.

שצו) קרוב ה' לכל קוראיו : שטוב לו לאדם, שכן קרוב מאח רחוק, דהיינו עמוד האמצעי, שהוא ת"ת, שהיטוד נקרא שכן קרוב, והת"ת נקרא אח רחוק שהוא בן י"ה. שעלה למעלה לבינה, כי עולם זה הוא עולמו של יובל, שהם חמשים אותיות של היחוד דקריאת שמע. שהם חמשים שערי בינה כנ"ל. שבועולם הזה, שהוא המלכות, יכול להיות לאדם פדיון מצדיק, שהוא

הסולם

מאמר

שצג) בתר דקנה לו וכו' : אחר שקנה אותה, גאולה תהיה לו. יש שקנוי לעולם, ויש שקנוי לו שש שנים מי שקנוי לעולם, כתוב בו, ורצע אדוניו את אזנו במרצע ועבדו לעולם, אין עולם אלא עולמו של יובל, שהוא בינה הנקראת יובל, שהוא חמשים, וזהו קריאת שמע, שיש בה כ"ה אותיות, בערבית ושחרית, שהם נ' שערי בינה.

שצד) בתר דמיחד בהון וכו' : אחר שאדם מיחד בהם את הקב"ה, שהוא עבד שלו בעול בתפלין על ראשו, ואונו נרצעת דהיינו שפתוחה לשמוע קריאת שמע. כי שמע, בכל לשון שאתה שומע, שומע, היינו משמעות, שצריך להבין משמעות הקריאת שמע, שהיט היחוד.

שצה) דמאן דפדיון דיליה וכו' : שמי שהפדיון שלו תלוי בקריאת שמע, שהוא סוד החמשים שהוא בינה, אין לו פדיון בגלגול על ידי אהר, כי נרצע הוא לאדונו, כאן לא נאמר, או דודו או בן דודו יגאלנו. כי בתפלה של אדם, (דפו"י דף קט"ו ע"א י) דף קט"ו ע"ב)

משפטים

קכה

עולמו של יובל, דאיהו חמשין אתוון דיחודא. דבעלמא דין, יכיל בר נש, למהוי ליה פדיון בצדיק, ו' שנין ה דכליל תלת קדמאין, ותלת בתראין דצלותא. ו' זעירא, : איהו שית שנין יעבוד.

שצו) אבל בעלמא דאתי, דאיהו עולמו של יובל, דתמן נ' אתוון דק"ש, לית ש"צ אפיק ליה מחוכה. בגין דלית ליה פדיון ע"י אחרים. ה ובג"ד שמע, בכל לשון שאתה שומע. ובג"ד קא רמז, אם אין אני לי מי לי. מ"י: ודאי עולמו של יובל.

שצו) מיד דשמעו מלין אלין, מארי מתיבתאן דהוו נחתי עם בוצינא קדישא, פתחו ואמרו, רעיא מהימנא, ה פי שכינתא עלאה ותתאה, דבתרווייהו קודשא בריך הוא פה אל פה מלייל עמך בק"ש, דאתמר ביה, ה רוממות אל בגרונום וחרב פיפיות בידם. דהא ודאי, י, רישא דחרבא, דאסחר שפה דילך. ו, לישנא דחרבא דילך.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ב) (תהלים קמט) ב"א רלט צ"ו.

ה וכליל, ו אינון, ז אחר; אה (ד"א). ח ל"ג מן ובג"ד עד ובג"ד. ט ל"ג פי; בי.

מאמר

הסולם

חרב פיפיות

במחשבתך, שהוציאה אלו חמשים שערי בינה מפ"ך.

פירוש. התורה, ה"ס המוחין המתגלים מן הבינה בסוד הדעת, לזו"ן ולבי"ע. וה"ס החרב, שהיא המכנעת והמשמידה את ה"ס"א. וגילוייה הוא על ידי שיתוף המלכות בבינה, המשה צורתן זו לזו (כנ"ל בראשית א' דף ז' ד"ה וכבר ע"ש) שבעת קטנות יש לבינה צורת המלכות, ובעת גדלות יש למלכות צורת הבינה, דהיינו שמשגת המוחין שלה. וע"כ יש לשתיהן אותה האות בשם הוי"ה, דהיינו ה'. וע"כ הן בצורה אחת כפי החרב שנבחנו לב' פיות של החרב, שהיא התורה. ובהן עיקר הכח שבחרב, כי זולת ההשיאה לא היה שום גילוי להתורה, ונמצאות שהן עיקר הפועלות להשמיד ה"ס"א, כמו החוד של החרב שהיא עיקר הפועל של החרב. וכן הן בצורה אחת כפה, ששם מקום הגילוי של המוחין ע"י הדבור, שבינה היא שפה עלאה, והמלכות היא שפה תחתונה.

ח"ש רעיא מהימנא, פי שכינתא עלאה ותתאה. שהוא נעשה לפה לשתיהן יחד וזה היא האפשרות היחידה לגילוי התורה כנ"ל. דבתרווייהו, קב"ה, פה אל פה מלייל עמך בקריאת שמע, שבפסוק שמע, יש חמשים אותיות, שהם שערי בינה, כנ"ל, שמהם כללות כל המוחין הבאים בגילוי התורה. דאתמר ביה רוממות אל בגרונום וחרב פיפיות

שהוא יסוד, שהוא שש שנים, הכולל ג' ברכות ראשונות וג' אחרונות של התפלה, וה"ס ו' קטנה, שהוא יסוד, והיינו שש שנים יעבד.

שצו) אבל בעלמא דאתי וכו': אבל בעולם הבא, שהוא עולמו של יובל, דהיינו בינה ששם חמשים אותיות של קריאת שמע, אין השלייה צבור יכול להוציא ידי חובתה, משום שאין לו פדיון על ידי אחרים. ומשום זה, שמע, ככל לשון שאתה שומע, רק שתקרא בעצמך, ימשום זה, הרמז, אם אין אני לי מ"י לי. אני, היא המלכות, מ"י, ודאי עולמו של יובל, שהוא בינה, והרמז הוא על ק"ש, ששם אין אני אלא מ"י.

מאמר חרב פיפיות

שצו) מיד דשמעו מלין וכו': ומיד נשמעו דברים אלו, אלו ראשי ישיבות שירדו עם המאזר הקדוש, שהוא ר"ש, פתחו ואמרו, למשה רבנו, רעיא מהימנא, אתה הוא, פי שכינה העליונה והתחתונה, שהן בינה ומלכות, שבשתיהן דבר עמך הקב"ה פה אל פה בקריאת שמע, שנאמר בו רוממות אל בגרונום וחרב פיפיות בידם. כי ודאי י' דהויה היא ראש החרב הסובב את השפה שלך. ו' דהויה היא לשון החרב שלך. ה"ה דהויה, הן שתי פיפיות בשתי שפתים שלך. והרי ודאי, שם אדונך, שהיא השכינה, מדבר בפ"ך, יוד הא ואו הא, הוא (דפו"י דף קט"ו ע"ב)

ה', ה', תרין · פיפיות, בתרין שפוון דילך. כ והא ודאי, שמא דמרך, ממלל בפומך. יו"ד ה"א וא"ו ה"א, איהו במחשבתך, דאפיק אלין, חמשין מפומך. שצט) בודאי, בגין מלין אלין, אליהו אתעכב לעילא, ם דתפיס איהו. דלא נחית לגבך, נ דהא בכמה עתרא הוה נחית לגבך. ואיהו תפיס לעילא, דלא

חלופי גרסאות

י שפוון דילך תרין פיפיות [דיליה]; ה' ה' יו"ו בתרין שפוון (בשפוון) דילך תרין פיפיות. כ והא ולי"ב ודאי. ל חדושין. ם תפיס. נ דהא בגין דעניותא דילך איהו פרוקא דישראל ובג"ד בכמה עותרא הוה נחית לגבך ואיהו תפיס לעילא דלא נחית לגבך משיח. ו

חרב פיפיות

הסולם

מאמר

שער הנ' הנעלם, מכח הגניזה הוה. וע"כ נ' שערי בינה נמסרו למשה חסר אחד. דהיינו שער הנ' הנ"ל. וזה הוא עניות של משה, שאין עני אלא מדעת, שהיה חסר לו שער הנ', ועם גילוי אליהו מתגלה שער הנ'. וז"ש, בגין מלין אלן, דהיינו המתקת צורת המלכות בצורת הבינה, בסוד חרב פיפיות, אליהו אתעכב לעילא דתפיס איהו דלא נחית לגבך, כי מטעם המתקת המלכות בבינה נגנזה המלכות דמדת הדין שהוא שער הנ', ואליהו, שה"ס גילוי שער הנ', נעכב למעלה, כמו אסור בבית האסורים, ואינו יכול לירד ולגלותו. דהא בכמה עתרא הוה נחית לגבך. דהיינו עשירות הדעת המגלה שער הנ'. ולמה הוא אסור למעלה, הוא מפרש, ואיהו תפיס לעילא דלא נחית לגבך, בגין דעניותא דילך איהו פרוקא לישראל. כי לולא המתקת המלכות בבינה וגניזת המלכות דמדת הדין, לא היו ז"ן והעולמות ראויים למוחין דג"ר. (כנ"ל בראשית א' דף ז' ד"ה וכבר) ונמצא שעניות של משה, שהוא העלם שער הנ' מחמת הגניזה, היא גאולת ישראל, שעל ידי כן נעשו ז"ן והעולמות ראויים למוחין דג"ר, להשפיע לישראל, שבוה תלוי הגאולה וגמר התקון, וע"כ אליהו אסור למעלה ולא יוכל לגלות את שער הנ' מטעם שיספיקו ישראל לקבל כל המוחין הראויים להתגלות על ידי המתקת הוה של מלכות בבינה. וז"ש דעניותא דילך איהו פרוקא לישראל. וע"כ בהכרח, אליהו אסור למעלה ולא יוכל לירד לגלות שער הנ'. וז"ש, ובגין דין משיח אמר עד דייתי עני, דהיינו שהגאולה תלויה, עד שיבא העני משער הנ', שה"ס משה, ויגלה כל המוחין המוכרחים להתגלות. והאי איהו דכתיב ובחבורתו נרפא לנו, כי אותו הכאב והחבורה של חסרון

פיפיות בידם, שזה נאמר על פה של משה, ומפרש, ענין חרב פיפיות בשם הויה, ובפה של משה. ואומר, י' רישא דחרבא דאסחר שפה שלך, י' דהויה ה"ס חכמה המזדווגת עם שפה עלאה שה"ס בינה וה' ראשונה דהויה, שהם סוד הראש של החרב, דהיינו הג"ר. ו' לישנא דחרבא דילך, ה' של הויה ה"ס הלשון שבפה והחרב של משה, כי הוא סוד הדעת הנמשך מזווג י"ה הנ"ל. והיא התורה. ה' ה' תרין פיפיות בתרין שפוון דילך, ששפה עליונה היא בינה ושפה תחתונה היא מלכות, שהן עיקר הפועלות לגילוי המוחין, דהיינו בסוד התיקון של השואת צורתם זו לזו. (כנ"ל ב"א דף ז' ד"ה וכבר) וכשנתקנה המלכות בדרך הוה היא נקראת, שם שמים. וז"ש, והא ודאי שמא דמרך ממלל בפומך, דהיינו המלכות המדברת ומגלית המוחין מן הבינה. יוד הא ואו הא, איהו במחשבתך, שה"ס קו האמצעי שבמחשבה שהיא הג"ר. דאפיק אלין חמשין מפומך, שהוא המוציא החמשים שערי בינה מפה משה. בסוד שלמע, וכו' כנ"ל.

שצט) בודאי בגין מלין וכו': בודאי משום דברים אלו, הנ"ל, ששורשם הוא תקון המלכות בבינה, והשואת צורתם זו לזו הנה משום זה, אליהו מתעכב למעלה, שהוא אסור שם, כבבית האסורים, ואינו יורד אליך, כי בעשירנת גדולה היה יורד אליך. והוא אסור למעלה ואינו יורד אליך, משום שהעניות שלך היא גאולה לישראל. ומשום זה אמר משיח עד שיבא העני. וזה הוא שכתוב, ובחבורתו נרפא לנו. פירוש, בסבת המתקת המלכות בבינה, הנ"ל, נגנזה המלכות דמדת הדין, (כנ"ל בהקדמת ספר הזהר דף צ"ט ד"ה ב' תרין ע"ש) והיא נרפא (דפו"י דף קט"ו ע"ב)

משפטים

קכז

נחית לגבך. בגין דעניותא דילך, איהו פרוקא לישראל. ובג"ד משיח **ס** אמר, **ע** עד דייתי עני, והאי איהו דכתיב **ג** ובחבורתו נרפא לנו.

ת אמר לון, אי הכי, נעבד ליה התרה, ויהא נחית לגבאי, **פ** דחשיב הוא גבאי, מכל ממונא דעלמא. והא אנא **צ** מחיל ושרי ליה, ומתיר ליה אומאה. ואתון אוף הכי שרו ליה **ק** ואי צריך התרה יתיר, נשתדל **ר** בהתרתיה, דיהא נחית גבאי. **תא** אמר ליה בוצינא קדישא, שבועת יי, איהי שכינתא, בת יחידה. ולא למגנא תקינו תלת בני נשא, למפטר ליה. אלא, **ס** ש' דשבת, תלת ענפי אבהן, בת יחידה. שבועה. דאשתתפת **ת** בהו.

תב **א** בודאי, שבועה לא חלה אלא על דבר שיש בו ממש. נדר חל, אפילו על דבר שאין בו ממש. והא אוקמוה במתניתין. ולא עוד, אלא יתיר אמרו, נדרים ע"ג שבועות עולין, וכל הנשבע כאלו נשבע במלך עצמו. וכל הנודר, כאילו נודר בחיי המלך.

מסרת הוזהר

חלופי גרסאות

ג (ישעיה ג) ח"ב ריב. ח"ג קכה : רית. רלא. רמו : רעו. רפ. ת"ז תכ"א נד : **ט** אמרו. **ע** בגין. **פ** מוסיף דחשיב איהו. **צ** מוסיף מחיל ליה. **ק** ואין. **ר** בה תרתי ; בהתרה. **ש** י"ט ; ר"ש (ד"א). **ת** בה כורסא [דכורסייא]. **א** ודאי.

מאמר

הסולם

נדר ושבועה

תב **ב**ודאי שבועה לא וכו' : בודאי שהשבועה אינה חלה אלא על דבר שיש בו ממש, נדר חל אפילו על דבר שאין בו ממש. וכבר העמידוהו במתניתין. ולא עוד אלא יותר מזה אמרו שנדרים עולים על שבועות, שכל הנשבע נשבע במלך עצמו. דהיינו במלכות. וכל הנודר כאלו נודר בחיי המלך, שהיא בינה שמשם נמשך החיים, שהם המוחין אל המלכות. פירוש. נודע שבג"ר יכולה החכמה להאיר בלי לבוש חסדים מה שאין כן בז"ס התינוניות שבהן. אין החכמה מאירה בלי חסדים. וז"ש שבועה לא חלה אלא דבר שיש בו ממש, כי השבועה, שה"ס המלכות הממשכת חכמה למעלה מחוזה דו"א בסוד רביעי לאבות (ב"א ק"י ד"ה מלכותא ע"ש) אינה מתקיימת שם מחמת חסרון חסדים. אלא מוכרחת לרדת למטה מחוזה ולקבל חסדים מיסוד דו"א להלביש בהם החכמה ואז חלה השבועה, דהיינו שמתקיימת. ומסך הזה של היסוד הממשיך חסדים מכונה דבר שיש בו ממש, דהיינו עוביות. משא"כ נדר, שה"ס בינה וג"ר, חל אפילו על דבר שאין בו ממש. שאין צריך למסך להשפעת חסדים, כי בג"ר יכולה החכמה להאיר אפילו בלא חסדים. (כמ"ש בשער הכונות יו"כ דרוש ג' דף ק"א) וחולק על דברי חז"ל נדרים י"ג :

אמר

חסרון שער הנ', הוא המגלה את כל המוחין, ומרפא את ישראל מכל חסרונותיהם.

ת אמר לון אי וכו' : אמר להם, אי הכי, נעשה לו התרה וירד אלי, כי השוב הוא לי מכל כסף שבועולם. והרי אני מוחל לו ומשחרר אותו ומתיר לו השבועה, ואתם גם כן, התיירו לו. ואם צריך להתרה יתרה מזו, נשתדל בהתרתו, שירד אלי.

מאמר נדר ושבועה

תא אמר ליה בוצינא וכו' : א"ל המאור הקדוש, שבועת ה', היא השכינה, בת היחידה, שנקראת שבועת ה'. ולא לחנם התקינו ג' אנשים להתיר את השבועה, אלא הוא סוד ש' של שבת שג' ענפים של הש' רומזים לג' אבות, שהם חג"ת, והקו העב המקשר את ג' הענפים מלמטה, היא הבת יחידה, הנקראת שבועה, שמשתתפת בהם בג' הענפים שבש'. פירוש, המלכות נקראת שבועה, בעת שמחוברת עם חג"ת דו"א שלמעלה מחוזה שלו, בסוד רגל רביעי לכסא העליון, שעל זה רומזת ש' של שבת, וע"כ ג' אנשים, שהם כנגד חג"ת האלו, יכולים להתיר את השבועה.

(דפו"י דף קט"ו ע"ב)

תג) אמר לון ר"מ, מארי דמתבתאן, ידענא בכו, דאתון ידעין, אבל הוא דמחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית, יחדש ג לון ד חדושין, דהא ודאי אמר קהלת, ט) אין כל חדש תחת השמש, אבל למעלה מן השמש, יש לו. ובסתרי תורה ה) אנא בעינא למימר, ט) שמש ומגן יי אלהים, צבאות, בעלמא דיליה, ולא בעלמא דהדיוט, אף על גב דזה לעומת זה עשה האלהים, מגו חשוכא, נפיק נהורא. תד) ובודאי עלמא דאתי, בינה, איהי למעלה מהשמש, דאיהו עמודא דאמצעיתא. נדרים מתמן, על גבי שבועה עולים, וחלין על דבר שאין בו ממש, בגין דשבועה איהו עלמא דין, דלית ליה קיומא, אלא על יסוד, הה"ד ט) וצדיק יסוד עולם.

תה) * (וביה אומאה, דכתיב, ט) חי יי שכבי עד הבקר. דשכינתא תתאה, כותל מערבי, דיורא דיליה. על שם דאיהו תל שהכל פונים בו. כ"ו ת"ל, יד"ד כ"ו, ודאי שכינתא, ט) איהו תל דיליה. על שם, ט) קווצותיו תלתלים שחורות כעורב ואוקמוה על כל קוץ וקוץ תלי תלים של הלכות. ט) ד' מן אחד, תל שהכל פונים

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ט) (קהלת א) לך קיו צ"א. ה) (תהלים פד) שמות ט צ"ח. ו) (משלי י) ב"א רפו צ"ג. ז) (רות ג) להלן אות תפ צ"ו. ח) (שיר ה) ח"ג ט: קכו: קלב. קלו. קמ. ת"ז תנ"ט צג. ת"ע קכב: בהשמטות ת"ו קמה: ז"ח לד ט"ב שי"א.

גדר ושבועה

הסולם

מאמר

חסדים, כנ"ל. ומשום ששבועה, הוא עולם הזה, דהיינו מלכות, שאין לו קיום אלא על יסוד, שהוא הנושא למטך דחסדים שיש בו ממש, כנ"ל בדבור הסמוך, ז"ש וצדיק יסוד עולם. ונמצא שאינה חלה אלא על דבר שיש בו ממש.

תה) **וביה אומאה דכתיב וכו':** ובו, ביסוד נשבעים, שכתוב ח"י ה' שכבי עד הבקר. והיסוד נקרא ח"י. שהשכינה התחתונה הנקראה כותל מערבי, שהוא המלכות, היא משכן שלו, על שם שהיא תל שהכל פונים אליו. כי כותל הוא אותיות כ"ו ת"ל, הוי"ה, שהוא ז"א, הוא בגימטריא כ"ו, ודאי השכינה, היא תל של ז"א, על שם, קווצותיו תלתלים שחורות כעורב, שהעמידהו, שעל כל קוץ וקוץ תלי תלים של הלכות. ד' של אחד היא תל שהכל פונים בו, דהיינו המלכות. וקוץ הזה, של הד', המבדילה מן צורת ר', שהוא יסוד, הוא נאחו בין א"ח דאחד, שהוא ז"א, ובין ד' דאחד, שהיא המלכות, ז"ש כי כל בשמים ובארץ, ותרנום יונתן דאחיד בשמיא ובארעא. כי כל הוא שם היסוד, והוא נאחו בז"א שנקרא שמים ובמלכות שנקראת ארץ.

תג) **אמר לון ר"מ וכו':** אמר להם רעיא מהימנא. בעלי הישיבות, יודע אני בכם שאתם יודעים, ענין השבועה והנדר, אבל הוא, המחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית יחדש לנו חדושים, כי ודאי אמר קהלת, אין כל חדש תחת השמש, שהוא ז"א, אבל למעלה משמש יש חדושים. ובסתרי תורה אני רוצה לומר, שמש ומגן ה' אלקים צבאות, שמשמע שמאיר ומגן אפילו תחת השמש, זה הוא בעולם שלו, דהיינו בעולם אצילות, ולא בעולם של הדיוט, דהיינו בג' עולמות בריאה יצירה עשיה, שיש עס קליפות, המכחישים יחודו. ואע"פ שזה לעומת זה עשה האלקים. דהיינו שהקליפות הן מעשה אלקים, כי מן החשך שהוא הקליפות יוצא אור, על ידי שבני אדם מתגברים עליהם. מכל מקום נחשבים לעולם של הדיוט, ואין אור השמש שהוא ז"א דאצילות נמשך להגן עליהם.

תד) **ובודאי עלמא דאתי וכו':** ובודאי עולם הבא, שהוא בינה, הוא למעלה מן השמש שהוא עמוד האמצעי, דהיינו ז"א. וע"כ נדרים, שהם משם, עולים על שבועה וחלים על דבר שאין בו ממש, דהיינו שאין בו המטך הממשך (דפו"י דף קט"ו ע"ב *) דף קט"ו ע"א

משפטים

קכט

בו. והאי · קוץ, הוא אחיד בין א"ה, ובין ד', הה"ד, ט) כי כל בשמים ובארץ, ות"י, דאחיד בשמיא ובארעא.

תו) וועליה אוקמוה מ"מ · בחגיגה, על מה העולם עומד, על עמוד אחד ששמו צדיק, שנאמר וצדיק יסוד עולם. ובודאי איהו ברית דשבועה, דעליה קיימין א"ח ד', דאינון שמיא וארעא, דכתיב · אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמת. א"ח שמים, הה"ד, ט) ואתה תשמע השמים. ד', הארץ. הה"ד, ז) והארץ הדום רגלי.

תז) ובגין דברית אחיד בין שמיא וארעא, וביה שבועה, הה"ד, חי י"י שכבי עד הבקר. מאן דאומי · בשמיה לשקרא, כאילו הרס · בניינא · דשמיא וארעא, ואהדר עלמא לתהו ובהו. דאי בר נש יעדי קוצא דד' מן אחד · ישתאר אחר, סמאל באתריה שקר. וכאלו ההוא בר נש בני שמיא וארעא על שקר. וקושטא קאי, שקרא לא קאי. הרס בניינא, ונפלו שמיא וארעא.

תח) והאי איהו כאילו השליך משמים ארץ תפארת · ישראל. דמאן יהיב ארץ בשמים, דקאמר · השליך משמים ארץ. אלא ודאי דא שכנתא, ותפארת עמה, דלא אתפרש מינה בנפילו דילה, לקיים בה · אני י"י הוא שמי וכבודי לאחר

מסרת הוזהר

חלופי גרסאות

י ל"ג קוץ. כ ועלה. ז ל"ג בחגיגה ; במס' חגיגה.
ט ל"ג בשמיה. נ בעינא. ט משמיא ; דשמיה. ע וישתאר
פ ל"ג ישראל.

ט) (ד"ה א כט) ב"א רעה צ"ב. י) (ירמיה ל"ג)
ב"א קצב צ"ג. כ) (מ"א ח). ז) (ישעיה טו) יתרו
קב צ"ש. ט) (איכה ב) ב"א רי צ"ג. נ) (ישעיה מב)
לעיל אות ח צ"א

מאמר

הסולם

גדר ושבועה

ישאר אחר. שהוא סמאל, הנקרא אחר, שבמקומו שקר, ודומה כאלו אדם ההוא בנה שמים וארץ על שקר. ואמת עומד, ושקר אינו עומד, שסופו להתבטל. והוא הרס הבנין ונפלו שמים וארץ.

תח) והאי איהו כאלו וכי : חה, הנשבע לשקר, הוא כאלו השליך משמים ארץ תפארת ישראל. שואל, ומי נתן הארץ בשמים, שאומר, השליך משמים ארץ. ומשיב, אלא ודאי, זו היא השכינה שנקראת ארץ, ותפארת, הנקרא שמים, הוא עמה, שלא נפרד ממנה אפילו בנפילה שלה, לקיים בה, אני ה' הוא שמי וכבודי לאהר לא אתן. ומאין לנו, שהאמת, שהוא ז"א, נפל עמה, שכתוב, ותשלך אמת ארצה. הרי שהגורם לנפילת המלכות גורם ג"כ לנפילת ז"א וע"כ הנשבע לשקר גורם לנפילת שמים וארץ. ומי שנשבע אמת, הוא מקיים אמת מארץ לצמת, שהוא עמוד האמצעי דהיינו ז"א הנקרא אמת. שבו עומד הבנין, ז"ש ברא אלקים את שסופי תיבות

תו) וועליה אוקמוה מ"מ וכי : ועליו, על היסוד, העמידו בעלי המשנה בחגיגה, על מה העולם עומד, על עמוד אחד ששמו צדיק, דהיינו יסוד, שנאמר וצדיק יסוד עולם. ובודאי הוא ברית של השבועה, שהיא מלכות, כי עליו עומדים א"ח ד', שהם שמים וארץ, שכתוב, אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמת. א"ח הוא שמים, ז"ש, ואתה תשמע השמים, דהיינו ז"א. ד' היא ארץ ז"ש והארץ הדום רגלי. דהיינו המלכות.

תז) ובגין דברית אחיד וכי : ומשום שהברית, שהוא יסוד, אחוז בין שמים וארץ, שהם ז"ן, ובו השבועה, שהיא המלכות, ז"ש חי ה' שכבי עד הבקר. כי השבועה תלויה ביסוד הנקרא ח"י. ומי שנשבע בשמו לשקר, הוא כאלו הרס הבנין של שמים וארץ, והחזיר את העולם לתהו ובהו. כי אם אדם מסיר הקוץ, שהוא יסוד, מן הד' דאחד, שהיא המלכות, (דפו"י דף קט"ו ע"א)

לא אתו. ומנלן דאמת נפל ז עמה, דכתיב טו ותשלך אמת ארצה. ומאן דאומי קושטא, הוא מקיים טז אמת מ"ארץ ת"צמה, דאיהו עמודא דאמצעיתא, דביה איהו קיימא בניינא. הה"ד ק בר"א אלהי"ם ר א"ת, ולבתר ט השמים ואת הארץ. (טז) ובגין דשבועה, איהו בניינא דעלמא דא, לית ליה קיומא בלא יסוד, דבר שיש בו ממש. נדר, דאיהו עלמא דאתי, על גבי שבועה סליקת, ואיהו חלה על דבר שאין בו ממש, ולא צריכה יסוד לקיימא עליה, דאיהו ברית, דביה תשמיש המטה. ובגין דא, ביום הכפורים, עלמא דאתי, דביה תקינו כל נדרי, אסור בתשמיש המטה.

(תי) תמן אות ברית, ת י איהי תגא על ס"ת צדיק, כמה דאוקמוה העולם הבא, אין בו, לא אכילה, ולא שתיה, ולא תשמיש המטה, אלא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם.

(תיא) ובגין א דלית שמוש בעלמא ב דין בתגא, אוקמוה ג מארי מתניתין, כל המשתמש בתגא חלף. דתגא ד לתתא, ה בעלמא דין איהי. ו נקודה א שמושא דאתון. אבל בעלמא דאתי, לית שמושא באתון, ובגין דא ס"ת לית ז ביה נקודה באתוי, אלא תגא, ובגין דא, מאן דמשתמש בספר תורה חלף. ה והכי, מאן דמשתמש במי ששונה הלכות, עליה אוקמוה רבנן, דאשתמש בתגא חלף.

חלופי גרסאות

צ עליה. ק מוסיף בראשית ברא. ר תלת. ט מוסיף את השמים. ת ל"ג י. א דאית. ב דאתי. ג מכל מקום. ד ל"ג לתתא. ה עלמא; עלמא איהי לתתא. ו מוסיף נקודה לתתא. ז ל"ג ביה. ח ובגין.

מסרת הזהר

ט. (דינאל ח) ב"א רו צ"ב. ט. (תהלים פה) ב"א רו צ"א.

דרך אמת א] תרומה קנח ע"א.

נדר ושבועה

הסולם

מאמר

עטרה של ספר תורה, שהוא צדיק, דהיינו יסוד דז"א. כמו שהעמדנוה. העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה, ולא תשמיש המטה, אלא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם.

(תיא) ובגין דלית שמוש וכר: ומשום שאין שמוש בעולם הזה, שהוא מלכות, בתגא, שהוא עטרה על ראש צדיק, הנוהג רק בבינה, העמידו בעלי המשנה, כל המשתמש בתגא חלף, מן העולם. כי התגא בעולם הזה, הוא למטה מן היסוד ואינה בראש צדיק. הנקודות הן שמוש לאותיות, אבל בעולם הבא שהוא בינה, אין שימוש לאותיות, שרומזים לזו"ן. ומשום זה בס"ת, אין נקודות באותיות אלא תגין, שהם נמשכים מבינה. והם עטרה בראש האותיות שהם זו"ן. ומשום זה מי שמשמש בספר תורה חלף מן העולם. וכך, מי שמשמש במי ששונה הלכות, עליו אמרו רבנן, דאשתמש בתגא חלף. אתו

תיבות הוא אמת, ואח"כ, השמים ואת הארץ. הרי שבנין שמים וארץ מתקיים על אמת.

(ט) ובגין דשבועה איהו וכר: ומשום שהשבועה היא בנין של עולם הזה, מלכות, אין לו קיום בלי יסוד, שהוא דבר שיש בו ממש, שהוא הנושא למסך, שעליו יוצא זוג החסדים כנ"ל. נדר, שהוא עולם הבא, בינה, עולה על שבועה, והוא חל על דבר שאין בו ממש, שהבינה אינה צריכה יסוד להתקיים עליו, שהוא ברית, שבו תשמיש המטה. כי בגין אין החכמה צריכה לחסדים להתלבש בהם, כנ"ל. ומשום זה ביום הכפורים, שהוא עולם הבא, בינה, שבו תקנו כל נדרי, משום שהנדר הוא מבינה, אסור בתשמיש המטה, שאין זוג דיסודות נוהג בבינה. כנ"ל.

(תי) תמן אות ברית וכר: שם, בבינה, אות ברית שהוא י, דהיינו יסוד דיבנה, הוא (דפו"י דף קט"ו ע"א)

תיב) אתו כלהו מארי ם מתיבתאן, ואשתטחו קמיה, ואמרו ודאי קב"ה מליף בפומך, וליה אנן סגדין. ואנן אשתמודעין במלין אלין, דלית ילוד אשה אחרא בר מינך, יכיל למללא לון. ודאי מלין אלין, קא סהדין בך, דאנת הוא דאתמר ביה, (9) פה אל פה אדבר בו. לית לעכבא לאליהו גבך, אלא לפייסא ליה לקב"ה, ננחתא ליה לגבך, מליא עותרא, מלייא סגולות לגבך.

תיג) רעיא מהימנא, עבד נאמן, לגבך עבד עברי, (x) הענק תעניק לון. הענק ליה, תעניק לבנוי, במלין גניזין אלין. (p) ומגרנך : גרנה של תורה דילך. ומיקבך, בגרן ויקב קרא ממלל, כמה דאוקמוה . מארי מתניתין, כ בפסולת גרן ויקב הכתוב מדבר.

תיד) יק"ב : י"חוד. ק"דושה. ב"רכה דקב"ה. ודא שכינתא, דאיהי ברכה, דקב"ה, מימינא. ואיהי קדושה משמאליה. ואיהי יחודיה, באמצעיתא. וקודשא בריך הוא, הכי סלקין אתווי דיליה, יב"ק. כגוונא * דא, הקב"ה : ג בחשבון יב"ק. (טו) ומאן דאיהו בק"י בהלכה דיליה, דאיהי שכינתא, קב"ה ם עמיה. ן דבגינה לא יוזו ם מינה ם לעלם. דאית הלכה דאיהי נערה ם דיליה, מסטרא דנער,

חלופי גרסאות

ס מתניתין. י מכל מקום. כ בגרן ול"ג בפסולת. ל ל"ג בחושבן ; כחושבן. ן מוסיף איהו עמיה. ן בגינה. ם מינה. ם לעולם. ן דיליה.

מסרת הזהר

(9) (במדבר יב) הקסה"ז פה צ"ו תק"ח קיב ט"ב שכי"ז. (x) (דברים טו). (p) (שם) לעיל צ"צ.

גרן ויקב

מנקודת השורק. והם פסולת גרן. ויש דינים דנוקבא. הנמשכים מנקודת החירק (כמ"ש לעיל בראשית א' ט"ו ד"ה הריא ע"ש) והם פסולת היקב. כי יקב הוא הנוקבא. דהיינו מלכות.

תיד) יקב, יחוד קדושה ברכה וכו' : יק"ב, הוא ראשי תיבות י'חוד קדושה ברכה, דקודשא בריך הוא, והיא השכינה, דהיינו מלכות שהיא ברכה של הקב"ה, בעת שהיא בסוד הימין, דהיינו חסדיס. והוא קדושה של הקב"ה בעת שהיא בשמאל, דהיינו בחכמה. והיא יחוד של הקב"ה, בעת שהיא בקו האמצעי. והקב"ה, כך עולות האותיות שלו במספר יב"ק, שהוא אותיות יקב, כזה, הקב"ה, בחשבון יב"ק. כי הקב"ה הוא ז"א, והנוקבא ה"ס החשבון של ז"א.

טו) ומאן דאיהו בק"י וכו' : ומי שהוא בק"י, שהוא אותיות יקב, בהלכה שלו, שהיא השכינה, הקב"ה עמו, שבשכילה לא יוזו ממנו לעולם. שיש הלכה שהיא נערה משמעת שלה מצד

הסולם

מאמר

תיב) אתו כלהו מארי וכו' : באו כל ראשי הישיבות והשתטחו לפניו, ואמרו, ודאי שהקב"ה מדבר בפיקד, ולו אנו משתחויים, ואנו מכירים בדברים אלו, שאין ילוד אשה אחר חוץ ממך, יכול לדבר אותם. ודאי דברים אלו מעידים עליך, שאתה הוא שנאמר בו. פה אל פה אדבר בו. אין לעכב את אליהו ממך, אלא לבקש מן הקב"ה שיוריד אותו אליך מלא עשירות מלא סגולות בשבילך.

מאמר גרן ויקב

תיג) רעיא מהימנא עבד וכו' : רועה הנאמן, עבד הנאמן, עליך עבד עברי, נאמר, הענק תעניק לון. הענק לון, תעניק לבניו, את דברים הנסתרים האלה. ומגרנך, גרנה של תורה שלך. ומיקבך, בגרן ויקב הכתוב מדבר על דרך שהעמידוהו בעלי המשנה, בפסולת גרן ויקב הכתוב מדבר.

פירוש. גרן, הוא ז"א, יקב, היא המלכות. ויש בחינת דינים דדכורא, שהם נמשכים (דפו"י דף קט"ז ע"א *) דף קט"ז ע"ב)

ובגינה אתמר הלכה ז כפלוני. אבל הלכה דילך, רעיא מהימנא, איהי דאתמר בה, הלכה למשה מסיני, מפי הגבורה, יהיב לך קב"ה, ברתא דיליה. תטז) ובגין דא, על הלכות אחרנין אתמר, ה) רבות בנות עשו חיל. ק על הלכה דילך אתמר, ואת עלית על כלנה. ו דאתגברת על כלהו, בגבורה. ו) ע"י עמך גבור החיל. ו אתקין בך, ואשלים בניינא דמלכא, ת ואיהו בני בניינה על פומך, א ועל ידך, זכאה חולקך.

תיז) [ב] פתח רעיא מהימנא ואמר, ה) המלאך הגואל אותי מכל רע, דאיהי שכינתא, דאתמר בה, א) ויסע מלאך האלהים. יברך לכו בעלמא דאתי. וידגו לרב בקרב הארץ, בעלמא דין. למהוי שלטנותכון בתרין עלמין, דאתון חיינן. דמאן דאיהו ב מעלמא דא, חי אתקרי. ג כמה דכתיב, ב) עץ חיים היא למחזיקים בה. חיים תמן, חיים הכא.

תיח) מה דלאו הכי, מאן דאיהו מלוּבש באלין קליפין, דעור ובשר ועצמות וגידיים דגופא שפלא, דרוחא הוא מית תמן. ד מה מיתא, לא חמי ולא שמע ולא ממלל ולית ליה תנועה בכל אברין דיליה. הכי רוחא, לא חזא דלעיל מניה. דאתמר באורייתא עלייהו, דע מה למעלה ממך, עין רואה ואזן שומעת, וכל מעשיך בספר נכתבים.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ה) (משלי לא) ב"ב קלח צ"א. ו) (שופטים ו). ת) (בראשית מח) נח טז צ"א. א) (שמות יד) נח טז צ"ב ז"ח עה ט"ב של"ו. ב) (משלי ג) ב"א רכט צ"א. דרך אמת ב) המאמר טוהר קטן.

ז כפלים. ק ואת עלית על כלנה על הלכה דילך אתמר. ר דאת גברת. ש אתקן; ו אתקן; ו אתקן; ו אתקן. ת דאיהו; ו מוסיף דאיהו הוא (ד"א); ו דאיהו קא. א ל"ג ועל ידך זכאה חולקך. ב מוסיף מעלמא דאתי. ג ע"ש דאתמר בה. ד הוא.

מאמר

הסולם

גרין ויקב

מצד הגער מטטרון שבבריאח, ובשבילה אמרו הלכה כפלוני, שסובבת על הנערה שלה. אבל הלכה שלך, רועה הנאמן, היא שנאמר בה, הלכה למשה מסיני, מפי הגבורה נתן לך הקב"ה בתו שלו. שהיא השכינה.

תטז) ובגין דא על וכו': ומשום זה, על הלכות אחרות נאמר, רבות בנות עשו חיל. על הלכה שלך נאמר, ואת עלית על כלנה, שנתגברה על כולן בגבורה. ה' עמך גבור החיל. התתקן בך, והשלם בנין המלך, שהוא השכינה. כי הוא בונה את בנינו על פיך ועל ידך. אשרי חולקך.

תיז) פתח רעיא מהימנא וכו': פתח דועה הנאמן ואמר, המלאך הגואל אותי מכל (דפו"י דף קט"ו ע"ב)

דכמה .

משפטים

קלג

תיט) ה דכמה מלאכין אזלין עמיה, דאתמר בהון, ו כי מלאכיו יצוה לך. ולית ליה רשו בהאי גופא, לאסתכלא בהון, ולמשמע בקליהון, דאינון ו חיון דאשא, ממללן ומקדשן ז ומברכן ומיחדן לקב"ה, עם ישראל כחדא. כל שכן ה לשכינתא, דאיהי עלייהו. כל שכן קב"ה דאיהו לעילא מן שכינתיה, ו דבה מקבל צלותין דישראל.

תכ) ובגין חובין, הוו מתלבשין באלין קליפין. כגוונא דאדם, כ דחובי אבהתהון בידיהון. והאי איהו דאוקמוה מארי מתניתין, כשאוחזין מעשה אבותיהם בידיהם. ובגין אלין קליפין דחובין, אמר קרא, ו כי אם עונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלהיכם. ובגין אלין קליפין, קב"ה מתכסיא בכמה גדפין. דאתמר בהון, ו בשתים יכסה פניו ובשתים יכסה רגליו וגו'.

תכא) לעתיד לבא, ו ולא יכנף עוד מוריך והיו עיניך רואות את מוריך. דאתון בהאי עלמא, דלית לכון קליפין ועורין, אית לכון רשו לאסתכלא בבני עלמא, ובני עלמא ה אית לון רשו לאסתכלא בכו. ובגין דא, עלייכו אתמר דאתון חיו, ועלמא דלכון, עולם החיים. אבל עלמא שפלא, דא עולם המתים, נ דכל אלהות דאומין דעלמא, מבלעדי יי, ו כלהון מתים.

תכב) ו אמ"ל רבי שמעון, ו רעיא מהימנא, עם כל דא, דאנת לא ז יכיל לאסתכלא בבני עלמא דאתי, בעיינין, ולא במלאכיא, כל שכן בקב"ה ובשכינתיה,

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ג) (תהלים צא) הקסה"ז קסט צ"ב. ד) (ישעיה נט) ת"ז תכ"ב סח. תני"ז צ : תס"ט קט. ה) (שם ו) ב"א נא צ"א ז"ח לג ט"א שמ"ה. ו) (שם ל) ח"ג רכב : ת"ז בהקדמה טו. תל"ז עח. תני"ח צב. תס"ט קט.

ה וכמה. ו אשא דחיון. ז ומיחדן ומברכן. ח שכינתא ; ל"ג שכינתא. ט דביה. י דגוונא. כ חובי. ל ואתון. מ לית. נ ל"ג מן דכל עד כלהון ; דאלהות מבלעדי ה ; דכל ימות דאומי"א דעלמא ; דכל אלהות דעובדי ע"ו. ט וכלהון ; דכלהון. ע אמר. פ בוצינא קדישא. צ אסתכלת ול"ג יכיל.

מאמר

הסולם

גרן ויקב

הקב"ה מתכסה בכמה כנפים, שנאמר בהן בשתים יכסה פניו ובשתים יכסה רגליו וגו'.

תכא) לעתיד לבא ולא וכו' : לעתיד לבא, נאמר, ולא יכנף עוד מוריך והיה עיניך רואות את מוריך, כי כשאתם בעולם הזה דהיינו מלכות, שאין לכם קליפות, ועורות, יש לכם רשות להסתכל בבני העולם, ובני העולם יש להם רשות להסתכל בכם. ומשום זה נאמר עליכם שאתם חיים, והעולם שלכם הוא עולם החיים. אבל עולם השפל הזה, הוא עולם המתים, שכל האלהות של אומות העולם, מבלעדי ה', כולם מתים.

מאמר משגיח מן החלונות

תכב) אמ"ל רבי שמעון וכו' : אמר לו ר"ש, רעיא מהימנא, עם כל זה שאתה אינך יכול

תיט) דכמה מלאכין אזלין וכו' : שכמה מלאכים הולכים עמו, שנאמר בהם כי מלאכיו יצוה לך, ואין לו רשות בגוף הזה, להסתכל בהם ולשמוע קולם, שהם חיות אש מדברות ומקדשות ומברכות להקב"ה ולישראל יחד. כל שכן לשכינה שהיא עליהם, וכל שכן להקב"ה שהוא למעלה משכינה, שבה מקבל תפלות ישראל.

תכ) ובגין חובין הוו וכו' : ובשביל העונות היו מתלבשים באלו הקליפות כמו האדם, שעונות אבותיהם בידיהם. וזהו שהעמידו בעלי המשנה, כשאוחזים מעשה אבותיהם בידיהם, ומשום אלו הקליפות שמחמת העונות, אמר הכתוב, כי אם עונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלקיכם. ובשביל אלו הקליפות (דפ"י דף קט"ז ע"ב :

אבל בעין השכל דלבך, את חזי * בכלא בבני עלמא דאתי, ובמלאכין ובקביה ושכינתיה. דטחרין לך. ובגין דא אמר שלמה, דכתיב ביה * ויחכם מכל האדם, ולבי ראה הרבה חכמה ודעת.

תכג) אבל בנבואה, ר לית רשו לאסתכלא ביה * נביא בעין השכל, אלא בעיינין, דאיהי מראה וחזיון דעיינין, הה"ד, * במראה אליו אתודע. ועוד בחזיון לילה, מראה ביממא, חזיון בלילה, וכלא בעיינין, ולא בעין השכל דלבא. ועיינין אינון תרי סרסורי דלבא, ומשמשין דלילה. ואיהו מלכא * בינייהו ובגין דא, חכם עדיף מנביא. והכי הוא תרין אודנין, תרין שמשי דלבא.

תכד) ובג"ד אוקמוה רבנן, הלב רואה, והלב שומע. ולא עוד, אלא דאתמר בלב, הלב מבין, הלב יודע. * ובלב כל חכם לב נתתי חכמה. הרי חכמה ותבונה ודעת בלבא. דבהון אתעבידו שמיא וארעא, ותהומין. ובהון אתעביד משכנא, * הה"ד, * ואמלא אותו רוח אלהים בחכמה בתבונה ודעת. מה דלית כולי האי בעיינין. תכה) ורעיא מהימנא, מאן דכולי האי בלביה, יתיר חזי מן נביא, כל שכן מחשבתא דילך. דלית לה סוף, ובה תסתכל, בהחזא, דלית ביה סוף, מה דלא הוה לך רשו בקדמיתא לאסתכלא בעיינין. הה"ד, * וראית את אחורי לפני לא יראו. תכו) אלין טפשי דלבא, אינון מתין, וסומין באלין קליפין. אבל לגבך, לאו אינון חשיבין כלום, ולא מפסיקין בינך * לבין קביה ושכינתיה, * וכל בני עלמא

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ק דכלא ר מוסיף לית לבון ; לכו ; ליה ; ש מוסיף כיש נביא. ה לגביהו. א ובין. ב דכל.

ז) (מ"א ה) בא מ צ"ל. ח) (קהלת א.) ט) (במדבר יב) ויעבדו צ"ב. י) (שמות לא) ח"ב קנו : רכנ : ד"ח סה ט"ד ש"א. כ) (שמות לא) שמות עס צ"ו ו"ח ר ט"א ש"ג. ל) (שם לג) ב"א קכב צ"ב ז"ח מו ט"ד ש"ג מח ט"ב ש"י סו ט"ב של"ד טג ט"ב ש"א

משגיח מן החלונות

הסולם

מאמר

תכד) ובג"ד אוקמוה רבנן וכ"ו, ומשום זה העמידו רבנן הלב רואה והלב שומע. ולא עוד אלא שאמרו בלב, הלב מבין, הלב יודע. ובלב כל חכם לב נתתי חכמה. הרי חכמה ותבונה ודעת בלב, שבהם נעשו שמים וארץ ותהומות, ובהם נעשה המשכן, ז"ש, ואמלא אותו רוח אלקים בחכמה ותבונה ודעת. מה שאין כל כך בעינים.

יכול להסתכל בבני העולם הבא בעינים ולא במלאכים כל שכן בהקביה ושכינתיה אבל בעין השכל של לבן אתה רואה הכל בבני עולם הבא ובמלאכים ובהקביה ושכינתיה המסבבים אותך. ומשום זה אמר שלמה, שכתוב בו ויחכם מכל האדם, ולבי ראה הרבה חכמה. דחיינו בעיני השכל.

תכה) ורעיא מהימנא מאן וכ"ו : ורועה הנאמן, מי שכל כך בלב, רואה יותר מנביא. כל שכן המחשבה שלך, שאין לה סוף, ובה תסתכל, בתחזא שאין בו סוף, מה שלא היה לך רשות בתחילה להסתכל בעינים. ז"ש וראית את אחורי לפני לא יראו.

תכג) אבל בנבואה לית וכ"ו : אבל בנבואה, אין רשות לנביא להסתכל בו בעין השכל, אלא בעינים, שהוא מראה וחזיון של העינים, ז"ש במראה אליו אתודע. ועוד, בחזיון לילה, מראה היא ביום, חזיון הוא בלילה. והכל בעינים ולא בעיני השכל של הלב. ובי העינים הן ב' כתיובות של הלב, שמתוכות בין היצה"ר שבלב לבין האדם, ומשמשים שלו, והוא מלך ביניהם. ומשום זה חכם, הרואה בעיני הלב, הוא טוב מנביא הרואה בעינים. וכן הוא בי אנכי הם ב' משמשי הלב.

תכו) אלין טפשי דלבא וכ"ו : אלו איילי הלב, הם מתים, וסומים, באלו הקליפות של הגוף, אבל אצלך אין אלו חשויים כלום. ואינם

(דפו"י דף קט"ז ע"ב *) דף קי"ז ע"א)

משפטים

קלה

דאתי, ומלאכין, ג דהכי ד ייעול לגבך ה באינון חלונין, דעיינין, ואודנין, ו ונוקבי חוטמא, ז ופומא. כמלכא דייעול ה באתכסייא חדררי חדרים, למללא עם בריה. ובג"ד, מצלין ישראל ביה בצלותא ט דלהון, אתה חופש כל חדרי בטן רואה כליות ולב ואין כל דבר נעלם ממך.

תכז) . והיינו דאמר שלמה, ט משגיח מן החלונות וגוי. ואלין אינון חלונות, דעיינין ואודנין ונוקבי חוטמא ופומא כ באלין שבעה נוקבין, ל נשמטא סליקת, בשבעה מיני בוסמין. והכי צלותא סליקת באלין מ ז' בוסמין, דאינון ט נרד וכרכם קנה וקנמון עם כל עצי לבונה מר ואהליות עם כל ראשי בשמים. בההוא זמנא דצלותא הכי סליקת, מקטרת מר וכו'. הקב"ה שאיל עלה, ט מי זאת עולה מן המדבר מקטרת מר ולבנה וגוי. מי זאת ודאי, מסטרא דמ"י איהו ודאי בינה, כלילא משבעה מיני בוסמין.

תכח) ודא ק"ש, כלילא מחמשין תרעין, דאינון כ"ה כ"ה. כלילא משבעה ברכאן, בשחר שתים לפניה, ואחת לאחריה, ובערב שתים לפניה, ושתים לאחריה. ואינון, ט הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד, עד לך יי הממלכה, דאיהי מלכות. ג דאיהי כלילא מתלת בוסמין. מקטרת מר, דא כתר. ולבונה, דא חכמה. מכל אבקת רוכל, דא בינה. קום אשלים ט פקודין דמרך.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ט) (שיר ב) שמות כג צ"ג. ג) (שם ד) ח"ב קלב. ר"י ת"ז בהקדמה יא : ט) (שם ג) הקסה"ז קלו צ"א ט) (ד"ה א כט) ב"א רעה צ"ב. ג ל"ג דאיהי. ט פקודך ; פקודא.

מאמר

הסולם

משגיח מן החלונות

מקטרת מר ולבונה וגוי. מי זאת, ודאי מצד מ"י שהוא בינה, ודאי כלולה מז' מיני בשמים. שהם חג"ת נהי"מ שלה המאירים בסוד הריח שהוא הארת החכמה.

תכח) ודא ק"ש כלילא וכו' ; וקריאת שמע זו כלולה מחמשים שערים, שבבינה, שהם כ"ה כ"ה אותיות, כ"ה שבק"ש של שחרית וכ"ה בק"ש של ערבית, כלולים מז' ברכות, בשחר, שתים לפניה ואחת לאחריה, ובערב, שתים לפניה ושתים לאחריה. והם, ז' ספירות הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד, כי כל בשמים וארץ, שהוא יסוד, עד לך ה' הממלכה, שהיא מלכות. שהיא כלולה מג' בשמים, מקטרת מר, זהו כתר. ולבונה, זהו חכמה. מכל אבקת רוכל, זהו בינה. קום השלם המצות של אדונך.

ואינם מפסיקים בינך ובין הקב"ה ושכינתו, וכל בני עולם הבא והמלאכים, כי כן יבא אליך באלו החלונות, של העינים, ואזנים, ונקבי האף, והפה. כמלך הבא בסתר לחדרי חדרים לדבר עם בנו. ומשום זה מתפללים ישראל בתפלתם, אתה חופש כל חדרי בטן רואה כליות ולב ואין כל דבר נעלם ממך.

תכז) והיינו דאמר שלמה וכו' : והיינו שאמר שלמה, משגיח מן החלונות. ואלו הם החלונות, של העינים והאזנים ונקבי האף והפה. בז' נקבים אלו עולה הנשמה בז' מיני בשמים וכן התפלה עולה בז' מיני בשמים אלו, שהם, נרד וכרכם קנה וקנמון עם כל עצי לבונה מור ואהליות עם כל ראשי בשמים. בזמן ההוא של התפלה, עולית כך, מקוטרת מר וגוי. הקב"ה שואל עליה, מי זאת עולה מן המדבר

(דפו"י דף קי"ז ע"א)

תכט) ^א לא תהיה אחרי רבים לרעות וגו', אחרי רבים להטות. אחרי רבים להטות, ^ב לית רבים פחות מגי ואי לית בית דין בגי, לית להטות בתר דיניה. בית דין: שכינתא. בגי: תלת חיון דמרכבתא ^ג דילה, ואיהי דין תורה דין אמת, עמודא דאמצעייתא. וכל דיין דלא דן דין אמת לאמתו, ^ד דא איהו כאילו אשליט סמאל בעלמא. ^ה ותשלך אמת ארצה, ואפיל שכינתא עמיה, ויקים גיהנם, בת זוגיה דסמאל, עם סמאל. ^ו באתר דדין אמת, יוקים שפת שקר. דין אמת, עמודא דאמצעייתא. שפת שקר גיהנם וסמאל.

תל) ובג"ד, כד דיין דן דין, גיהנם פתוחה לפניו משמאלו, בת זוגיה דסמאל. וחרב על צוארו, מלאך המות. סמאל מאחורוי ^ז מעל צואריה. וגן עדן פתוח לימיניה, ועץ החיים פתוח לקמיה, על רישיה.

תלא) אי דן דינא דשקרא, שליט עליה מלאך המות, ושחיט ליה, ולבתר אוקיד ליה ^ח בגיהנם. ואי דן דין אמת, קביה ייעול ליה לגן עדן, ואטעים ליה ^ט מאילנא דחיי, ^י דכתיב עליה, ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעולם. ^{יא} דאתברי באורייתא, דאתמר בה, עץ חיים היא למחזיקים בה. עץ חיים, תפארת חיים דילה חכמה ובינה. ^{יב} חיי המלך ודאי.

תלב) ולעולם, דינא דמלכותא, דינא. ודינא בלב, ואתמר ביה, הלב רואה.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

א) (שמות כג, ז) (דניאל ח) ביא רז צ"ב. ט) ט דילה. פ ליב דא; דאיהו אמת. ז ועל. ק ליב בגיהנם. ר אילנא. ט דאמר ביה; ליה. ת ואתברי. א היג בדיו יבדפויי חי.

דרך אמת ג] פרשת תצא רעה א ביומו תתן שכרו פקודא לתת שכר שכיר.

מאמר

הסולם

לא תהיה אחרי רבים לרעות

תכט) לא תהיה אחרי רבים לרעות וגו': אחרי רבים להטות. ונפרש. אחר רבים להטות, אין רבים פחות מגי ואם אין בית דין של גי אין להטות אחרי דינו. בין דין, הוא השכינה. בגי, הם גי חיות של המרכבה שלה. שהם חגית. והיא השכינה, נקראת דין תורה, דין של אמת, שעמוד האמצעי, שהוא ד"א, נקרא אמת, והשכינה היא הדין שלו. וכל דיין שאינו דן דין אמת לאמתו, זה הוא כאלו השליט את סמאל בעולם, ותשלך אמת ארצה, שהוא ד"א, ומפיל השכינה עמו, ומקים את הגיהנם, שהוא בת זוגו של סמאל, עם סמאל. במקום של דין אמת, הוא מקים שפת שקר. דין אמת, הוא ימוד האמצעי, שפת שקר, הוא גיהנם וסמאל.

תל) ובג"ד כד דיין וכי: ומשום זה, כשהדין דן דין, הגיהנם פתוח לפניו משמאלו, שהוא בת זוגו של סמאל. וחרב על צוארו, שהוא (דפויי דף ק"ז ע"א)

תלב) ולעולם דינא דמלכותא וכי: ולעולם, דין המלכות הוא דין. והדין הוא בלב, ונאמר בו הלב רואה. ומשום זה אין לו לדין אלא מה שענינו רואות. וכאן אין לדין אלא הקב"ה

משפטים

קלז

ובגין דא, אין לו לדיין אלא מה שענינו רואות. והכא לית דיין, אלא קודשא בריך הוא. מה שענינו רואות, (ר) כי יי' ענינו משוטטות. (ו) ענינו על דרכי איש. (תלג) ובהון, (ח) משגיח מן החלונות. ב בוז נוקבין דבר נש, בתרין עיינין, ותרין אודנין, ותרין נוקבין דחוטמא, ופומא. הא ז' דאמא עלאה. והכי ג בעובדוי אסתכל בשבע, מסטרא דשכינתא תתאה, בבי' ידין וצואר תלת, וגוף וברית תרין, הא חמש. תרין רגלין, ה הא שבע. י"ה, יו"ד ה"א, בשבע אתון דיליה, אסתכל בשבע נוקבין דרישא, (* נקבים: על שם נקבה, דנקביה פתוחות ו לקבל. ו"ה, וא"ו ה"א, בשבע אתון דיליה, אסתכל בשבעה ז אברין דלתתא, דאינון תקונא דגופא, דבהון עשיית המצות.

תלד) אשתו כגופו דמיא. ועל שם פקודין, אתקריאו אברים. ה על שם שכינתא, גופא. ו דמסטרא אחרא לבושא, דאינון עור ובשר. הה"ד, (א) עור ובשר תלבישני ובעצמות וגידיים תסוככני, באתר דלית שכינתא, ההוא גופא לא אתקרי, אלא לבושא דאדם. דאיהו תורה, (ב) זאת התורה אדם כי ימות באהל. (ג) כתפארת אדם לשבת בית. ובאתר כ דתמן מצוה, אתקרי גופא דאדם, כגון גופי הלכות, ו פסקי דינין.

חלופי גרסאות

ב רזא. ג מעיבורי; מעיבורו (ד"א). ד דאימא. ה ל"ג הא; שבע הא. ו ומקבלו. ז תקונין אתון; מוסיף אברים אתון. ח ועל. ט דסטרא. י לאדם. כ דאדם. ל ופסקי.

מסרת הזהר

(ד"ה ב טז) ב"ב סז צ"א ש (איוב לד) ח"ג פג: קלז. רצב: ת"ז תי"ח לב: ת) (שיר ב) שמות כב (איוב יוד) ב"א קנ צ"ג. ב) (במדבר יט) שמות ו צ"פ. ג) (ישעיה מד) ח"ג קמא: רפא. ת"ז בהקדמה ת. ת"ג יח: ת"ט מ. תמ"ז פג: תמ"ט פה: תס"ט קטז: ת"ע קכא. קלח.

לא תהיה אחרי רבים לרעות

הסולם

מאמר

מסתכל בוז אברים שלמטה, שהם הידיים והצואר וכו', שהם תקון הגוף, שבהם עשיית המצות.

הקביה. מה שענינו רואות, היינו כי ה' ענינו משוטטות. ענינו על דרכי איש.

תלד) אשתו כגופא דמיא וכו': אשתו של ז"א, שהיא השכינה, דומה לגוף, שגופו של אדם התחתון נמשך ממנה, ועל שם המצות, הוא נקרא אברים, דהיינו רמ"ח אברים. ועל שם השכינה, הוא נקרא גוף. כי מצד האחר אין גוף, אלא לבוש, שהם עור ובשר וכו'. ז"ס עור ובשר תלבישני ובעצמות וגידיים תסוככני. שבמקום שאין השכינה שם, לא נקרא גוף ההוא של אדם התחתון אלא לבוש של האדם, שהוא ז"א, שהוא תורה הנקראת אדם. ז"א התורה אדם כי ימות באהל. כתפארת אדם לשבת בית. ובמקום ששם מצוה, שהיא השכינה, נקרא גופו של אדם התחתון, גופו של אדם. כמו גופי הלכות ופסקי דינים, שהם שמות השכינה.

תלג) ובהון, משגיח מן החלונות: היינו בוז נקבי האדם, בשתי עינים בשתי אזנים, בשני נקבי האף והפה. הרי ז' ספירות של אמא עלאה, וכך מסתכל במעשיו בוז, מצד השכינה, התחתונה, בשתי ידיים והצואר, שהם ג'. ועם גוף וברית, שהם ת"ת ויסוד, הם ה', ועם שתי רגלים, הרי שבע. שהם ז"ס של השכינה התחתונה. ב' אותיות השם י"ה, שהוא בג"ר, עם המילוי שלהן, שהן יו"ד ה"א, הן שבע אותיות בשבע אותיות אלו שלו, מסתכל בשבעה נקבים של הראש. ונקראים נקבים על שם נקבה, שהוא אמא עליונה, שנקביה פתוחות לקבל. ב' אותיות ו"ה, שהן בגוף, דהיינו שכינה התחתונה, עם אותיות המילוי שלהן, שהן וא"ו ה"א, הן ז' אותיות, בוז אותיות אלו שלו. (דפריי דף קי"ז ע"א *) דף קי"ז ע"ב

קביה

תלה) קב"ה שופט, עמודא דאמצעיתא. מסטרא דבינה, דאיהו ם ידו"ד. דיין, מסטרא דמלכות. ן שוטר, הוא שליט, ם ויוסף הוא השליט. וכל ספירין, אינון שופטים, מסטרא דאמא עלאה, דתפארת שופט. ואינון שוטרים, מסטרא דמלכות. ם דצדיק מתמן שוטר ומושל. ם

תלז) מדבר שקר תרחק ונקי וצדיק אל תהרוג וגו'. פקודא להשוות הבעלי דינין, ולהתרחק מדבר שקר, דלא יימרון משוא ץ פנים. דקב"ה אתמר ביה, ן אשר לא ישא פנים. ול"א יק"ח שח"ד, בסופי תיבות אחד. ם האי דיין, צריך למהוי כגוונא דאחד, דאיהו ידו"ד אחד, דלא יקח שחד, ך דיהא איהו בדיוקניה. תלז) ובדינא להשוות תרווייהו ם כאחד, ולא יטה דינא לדא יתיר מן דא, אלא בתקלא חד, עד דיקבלון דינא. ולבתר, כל חד אתדן, כפום עובדוי.

תלח) ואוקמוה מארי מתניתין, צדיק יצר הטוב שופטו. רשע, יצר הרע שופטו. בינוני, זה וזה שופטו. מאן דאיהו מאילנא דחיי, לית ליה דינא כלל, לית ליה יצר הרע, ודא צדיק גמור, ן ודא צדיק וטוב לו. ולית טוב, אלא תורה. הה"ד, ן כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובו. וצדיק ורע לו, מסטרא דעץ הדעת

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ד) (שמות כג.) ה) (דברים יוד) ח"ב רעב. ח"ג ל : רמד : רעד. ת"ז ת"ה קמג. בהשמטות. ו) (משלי ז) ח"א רסד. ח"ג עג. רצז. ז"ח פה ט"א ש"ג.

ם הוי"ה בניקוד אלקים ; אלקים. ן מוסיף שוטר מסטרא דצדיק שוטר. ם מוסיף ומסטרא [מסטרא] דיוסף הצדיק מתמן ויוסף ; ליוסף הצדיק מתמן ויוסף. ע וצדיק ; ל"ג דצדיק. ם מוסיף ובפקודא בתר דא מגי שופטים וכ"ו תמצאנו בריש פרשת שופטים רע"ב. צ מוסיף פנים יש בדבר. ק הכי. ך דהא. ם באחד ; ל"ג כאחד. ת דא ; ביה דא.

מאמר

הסולם

מדבר שקר תרחק

תלה) ובדינא להשוות תרווייהו וכ"ו ; וכן בדין, צריך להשוות שני הבעלי דינים כאחד, שלא יטה הדין לזה יותר מזה, אלא במשקל אחד, עד שיקבלו הדין, ולאחר כך, כל אחד גידון לפי מעשיו.

תלה) ואוקמוה מארי מתניתין וכ"ו ; והעמידוהו בעלי המשנה, צדיק, יצר הטוב שופטו. רשע, יצר הרע שופטו. בינוני, זה וזה שופטו. מי שהוא מעץ החיים, שנמשך חו"א, אין לו דין כלל, אין לו יצר הרע. וזהו צדיק גמור, וזהו צדיק וטוב לו, ואין טוב אלא תורה, ז"ש, כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובו. יצדיק ורע לו, הוא מעץ הדעת טוב ורע, שהוא המלכות. ולמה נקרא צדיק כיון שרע לו, שהוא היצה"ר שנקרא רע. אלא משום שיצר הטוב שולט עליו נקרא צדיק ורע לו, שרע ההוא, הוא תחת רשותו.

רשע

תלה) קב"ה שופט עמודא וכ"ו ; הקב"ה שופט, היינו עמוד האמצעי, שהוא ז"א, שמצד הבינה, דהיינו המוחין דג"ר הנמשכים מבינה, שהוא הוי"ה, נקרא שופט. דיין, נקרא מצד המלכות. שוטר, הוא שליט, כמ"ש ויוסף הוא השליט. וכל הספירות הן שופטים מצד אמא עלאה, שהיא בינה, שבה המוחין שהתפארת הנמשך ממנה היא שופט, ובו כלולות כל הספירות. והן שוטרים מצד המלכות, שבה השליטה, והצדיק שוטר ומושל משם.

מאמר מדבו שקר תרחק

תלז) מדבר שקר תרחק וגו' : הוא מצוה להשוות את בעלי הדינים ולהתרחק מדבר שקר, שלא יאמרו, משא פנים יש בדבר. כי הקב"ה נאמר בו אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד, בסופי תיבות נמצא אחד, דיין הזה צריך להיות כמו האחד, שהוא הויה אחד, שלא יקח שחד, שהוא יהיה בצורתו.

(דפ"י דף ק"ז ע"ב)

טוב ורע. ואמאי אתקרי צדיק בתר דרע לו, דאיהו יצר הרע. אלא, בגין דטוב
 א שליט עליה, אתקרי צדיק ורע לו. ב דההוא רע איהו תחות נ רשותיה.
 תלט) ד רשע וטוב לו, אמאי אתקרי רשע. בגין דאיהו אסתלק למהוי רישא
 ה יצה"ר דיליה, וטוב איהו תחות רשותיה, כעבדא תחות רביה. ואע"ג דרשע איהו
 מכתיר את הצדיק, וכיל צדיק גמור לאענשא ליה, ט גם ענוש לצדיק לא טוב,
 בגין ההוא טוב דאיהו תחות רגליו דרשע, לית לאענשא ליה, דאולי יחזור בתשובה
 ויתגבר על יצריה, ויהא עפר תחות רגליו.
 תמ) דמסטרא דרשע וטוב לו, ו שכינתא שכיבת, ט ותגל מרגלותיו ותשכב.
 האי איהו ט ושפחה כי תירש גבירתה. ז שפחה, ח יצר הרע נוקבא. ט יצר הרע,
 י דכר. כ בגיניה אתמר, י וכבודי לאחור לא אתן. י והור הקרב יומת.
 תמא) ומסטרא דצדיק ורע לו, שכינתא איהי עטרה על רישא דבר נש,
 ושפחה יצר הרע, אתכפייא תחות גבירתה. ומסטרא דצדיק גמור, לית זר, ולית
 יצר נ הרע. ומסטרא דרשע גמור, לית ליה חולקא בשכינתא, דלית חולקא לב"נ
 בשכינתא, י אלא מסטרא דטוב.
 תמב) ולית כל שכינתא שקילין, דהא שכינתא דאילנא דטוב ורע, איהו
 כרסייא, אבל שכינתא דאילנא דחיי, ט עלה אתמר י לא יגורך רע. נ אבל בגין

חלופי גרסאות

א מוסיף צדיק שליט. ב ההוא. ג מוסיף
 רשותיה כעבדא [כעבד] תחות רביה. ד ל"ג מן רשע
 עד ואע"ג. ה דיצה"ר. ו ל"ג שכינתא; ל"ג שכיבת;
 שכיבתא. ז דשפחה; מוסיף ומסטרא דצדיק גמור
 שפחה. ח דיצה"ר. ט דיצה"ר. י מוסיף דכר איהו.
 כ בגינה. ל מוסיף הרע לב"נ. מ עליה. נ אלא.

מסרת הזהר

ז) (משלי יז). ח (רות ג) וישב נח צ"א ז"ח
 פו ט"ב ש"כ פו ט"ב ש"א ט"ג של"ט שמ"ב.
 ט) (משלי ל) בשלח קא צ"צ ז"ח נח ט"ד שלי"ח צא
 ט"ד ש"ט. י) (ישעיה מב) לעיל אות ח צ"ז. כ) (במדבר
 א) ב"א רעז צ"א. ל) (תהלים ה) ב"א ריח צ"ב.

דרך אמת. ד] כי תצא דף רעו א.

מדבר שקר תרחק

הסולם

מאמר

יצר הרע הוא זכר, בשבילו נאמר, וכבודי לאחור
 לא אתן. והור הקרב יומת. כי יצר הרע נקרא
 אחר, ונקרא זר.

תמא) ומסטרא דצדיק ורע לו וכר:
 ומצד הצדיק ורע לו, השכינה היא עטרה על
 ראש האדם, והשפחה היצר הרע נכנעת תחת
 גבירתה. ומצד הצדיק הגמור, אין זר ואין יצר
 הרע. ומצד הרשע הגמור, אין לו חלק בשכינה,
 כי אין חלק לאדם בשכינה אלא מצד הטוב.

תמב) ולית כל שכינתא וכר: ואין כל
 שכינה שוות. כי השכינה של העץ הדעת טוב
 ורע, הוא כסא, שהוא בעולם הבריאה. או בגוף
 האדם. אבל השכינה של עץ החיים, שהיא בעולם
 אצילות, עליה נאמר לא יגורך רע. אבל משום
 שנאמר

תלט) רשע וטוב לו וכר: שואל, רשע
 זטוב לו, שהוא התורה הנקראת טוב כנ"ל, א"כ
 למה נקרא רשע. ומשיב, משום שהוא עלה
 להיות ראש ביצר הרע שלו, והטוב הוא תחת
 רשותו, כעבד תחת רבו. ואע"פ שרשע הוא
 מכתיר את הצדיק, וצדיק גמור יכול להענישו,
 גם ענוש לצדיק לא טוב, כי משום טוב ההוא
 שהוא תחת רגליו של הרשע, אין להענישו.
 אולי יחזור בתשובה ויתגבר על יצרו, והיצר
 הרע יהיה עפר תחת רגליו.

תמ) דמסטרא דרשע וטוב וכר:
 שמצד הרשע וטוב לו, השכינה שוכבת, כש"א,
 ותגל מרגלותיו ותשכב. זה הוא, ושפחה כי
 תירש גבירתה. שפחה היא נקבה דיצר הרע.
 (דפו"י דף קי"ז ע"ב)

דאתמר בה, ^ט ומלכותו בכל משלה, מאן דפגים אתר. ^ז דילה, אתחשיב כאילו עביד במטרוניתא קלנא. דקלנא דמטרוניתא איהו, מאן דמזלזל ב באתרהא. וקלנא דמטרוניתא, דמלכא איהו.

תמג) כל שכן מאן דאעבר לה מאתרהא, ושוי שפחה באתרהא. דבכל אתר דאיהו פגים, מטרוניתא לא שריא תמן, אלא שפחה, דאיהי פגימא, שריא באתר פגים. ופגימו דבר נש דחובוי, פגים בכל אברין דיליה, עד דלא אשכחת מטרוניתא אתר לשריא תמן. ולית ^פ ליה תקונא ^ה עד דיחזיר לה ^ז על כל אברין ^ח דיליה. תמד) אמר בוצינא קדישא, רעיא מהימנא, בגין דא, אנת ^ו מתקן, בחבורא דא, דרמ"ח פקודין. לאמלכא לקביה על כל אברים דשכינתא, בכל פקודא ופקודא, ולית אנת חייש ליקרך. זכאה חולקך, דכגוונא דאנת ^ט ממליך לקביה בכל אברים דשכינתא, ^ה דאינון בעלי מדות, דכל ישראל. ^א מארי ^ב מדות אינון אברים דשכינתא, הכי עביד קביה לשריא שמייה עלך, וימלכינך, על כל ^ג משריין עלאין ^ד ותתאין. ^ה

תמה) קום רעיא מהימנא, לסדרא דינין בהלכות נזיקין, בסדורא דשמא דא, הוייה. דאיהו, ^א רכב אלהים רבותים אלפי שנאן, דאינון, שור נשר אריה אדם, דהא מסטרא דימינא, דתמן ^ו יודיד, ^ד חיוון, הכי איהו סדורא דלהון, אדם אריה נשר שור. וכפום שנויין דהוויין, הכי איהו תנועה וסדורא דחיון. ^ז וחיון דסטרא

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

ט דמלכא. ע אתרהא. פ ל"ג ליה. צ ל"ג על. ק דילה. ר מתמן. ש מליך; אמליך. ת ל"ג דאינון בעלי מדות. א ל"ג מארי מדות. ב מארות. ג ל"ג משריין. ד ל"ג ותתאין. ה בדפווי כתב שופטים עריה א לא יקום עד אחד. ו ל"ג הויה. ז ל"ג וחיון; וכיון.

ט) שם (קג) ח"ג צו: קו. רמג: רעו. רעו: ת"ז
תכ"א נו: תסי"ט קטו: ת"ע קכה. ז"ח לג ט"א ש"ה
תק"ח קא ט"ב שכ"ד שכי"ה קיג ט"ד שכי"ה קטו
ט"א שמי"א. ג) (תהלים סח) ב"א פה צ"ג.

מאמר

הסולם

סדר דינין בהלכות נזיקין

תמד) אמר בוצינא קדישא וכר: אמר המאיר הקדוש, ר"ש, רועה הנאמן, משום זה אתה מתקן בחבור הזה של רמ"ח מצות, להמליך את הקב"ה על כל האברים של השכינה, בכל מצוה ומצוה, ואין אתה דואג לכבודך. אשרי חלקך, שכמו שאתה ממליך את הקב"ה על כל אברי השכינה, שהם בעלי מדות של כל ישראל, כי בעלי מדות הם אברי השכינה, כך עושה הקב"ה להשרות שמו עליך, וימליך אותך על כל מחנות עליונים והתחתונים.

תמה) קום רעיא מהימנא וכר: קום רועה נאמן, לסדר דינים בהלכות נזיקין, בסדר של שם הזה, הויה. שהוא, רכב אלקים רבותים אלפי שנאן, שהם שור נשר אריה אדם. כי מצד ימין, ששם הויה, כך הוא בסדר של ד' החיות, אדם אריה נשר שור. אשר שור, שהיא גבורה הוא

שנאמר בה ומלכותו בכל משלה מי שפוגם המקום שלה, שבבריאה או בגוף האדם, נחשב כאלו עשה קלון במטרוניתא עצמה שבאצילות. כי בזיון המטרוניתא היא מי שמזלזל במקומה. ובזיון המטרוניתא הוא בזיון של המלך שהוא ז"א, ונמצא פוגם גם בז"א.

תמג) כל שכן מאן וכר: כל שכן מי שמעביר אותה ממקומה שבבריאה, ומשים שפחה תחתיה, כי בכל מקום שהוא פוגם אין המטרוניתא שורה שם אלא השפחה, שהיא פגומה ושורה במקום פגום. והפגם של האדם מחמת עונותיו, פוגם בכל האברים שלו. עד שאין המטרוניתא מוצאת מקום לשכון שם, ואין לו תקנה, עד שיחזיר אותה על כל האברים שלו. דהיינו שישוב על כל עונותיו.
(דפו"י דף קי"ז ע"ב *) דף קי"ח ע"א

משפטים

קמא

אחרא, דאינון נזיקין דשמאלא, הכי סדורייהו, שנאן. ובגין דא, התחלה דלהון,
השור. קשור בד' אבות נזיקין, השור והבור והמבעה וההבער וסימא דלהון
אדם, מועד.

תמו) קום אתער בדינין. פתח רעיא מהימנא ואמר, (ט) אדני שפתי תפתח
ופי יגיד תהלתך. אדני, בהפוך אתון דינא. ובג"ד, אמרו מארי מתניתין, דינא
דמלכותא דינא. כל דינין בהאי שמא אתדנו. (ט) בד', בג'. בד': שכינתא לקבל תלת
אבהן. עמודא דאמצעיתא, דיין אמת, והוא דיין, לדון מסטרא דאדני, דתמן איהו
דיין אמת. ומסטרא דשם אלהים, שופט. הדא הוא דכתיב, (ט) כי אלהים שופט.

תמוז) ומה דינין אינון. חד, לדון בנוקי שור. תנינא, לדון בנוקי בור. תליתאה,
לדון בנוקי אש. רביעאה, לדון בנוקי אדם. ואבתרייהו, לדון בדיני ארבע שומרים.
שומר חנם. ושומר שכר. והשואל. (ט) ונושא שכר. לקבלייהו, (ט) דינין ארבעה. (ט) דין
חלוקת השותפים. דין חלוקת קרקעות. דיני עבדים ושפחות. דיני תובע ונתבע,
בכמה מיני תביעות דחויב ממון, וגזל, ואבדה, או שמזיק לחברו, והורגו באחד
מארבע מיתות בית דין.

תמח) אדון איהו קב"ה, באדני. לדון בכל מיני דינין, לשפחה בישא, כי
תירש גבירתה. (ט) דמינה כל נזיקין אשתכחו, דאינון (ט) מלאכי חבלה, דמנייהו

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

(ט) (שם נא) ח"א רנא. ח"ב רס : רסה : ח"ג לג :
רכג. רלד. רנ. ת"ז תי"ח לד : תל"ח עח : ת"ע
קלא : ז"ח לד טא שי"ח שלי"ו. (ט) (שם עה) ח"ב
קפו. ח"ג ית. רעד : ת"ז תכ"א נח : בהשמטות ת"ה
קמא.

ח ל"ג השור. ט בהי בד' וכי : בית דין בגי, בית
דין שכינתא, בגי לקבל ; בהי בגי בד' שכינתא ; בד'
בגי בית דין שכינתא. י ל"ג עמודא דאמצעיתא.
כ והשוכר. ל דין ; דין די חלוקת (ר"א). ט ל"ג דין.
נ ומינה. ט מוסיף כל מלאכי.

מאמר

הסולם

סדר דינין בהלכות נזיקין

הוא לאחרונה. ולפי השינוי הנעשה בהם, כך
הוא התנועה והסדר של החיות. והחיות של צד
האחר, שהם הנזיקין שבשמאל, כך הוא סדורם,
שנא"ן, שהוא שור נשר אריה אדם כנ"ל,
ומשום זה ההתחלה שלהם, השור, קשור בד'
אבות נזיקין, השור והבור והמבעה וההבער,
הסיום שלהם אדם, שהוא מועד לעולם.

מצד אדני, שהוא מלכות. ששם הוא דיין אמת.
ומצד שם אלקים, שהוא בינה, הוא שופט. ז"ש,
כי אלקים שופט.

תמוז) ומה דינין אינון וכי : ומה הם
הדינים. אחד לדון בנוקי שור. שני, לדון בנוקי
בור. שלישי, לדון בנוקי אש. רביעי, לדון בנוקי
אדם. ואחריהם לדון בדין ארבעה שומרים,
שומר חנם, ושומר שכר, והשואל, ונושא שכר.
כנגדם ארבעה דינים, דין חלוקת השותפים, דין
חלוקת קרקעות, דיני עבדים ושפחות, דיני
תובע ונתבע בכמה מיני תביעות דחויב ממון,
וגזל ואבדה או שמזיק לחברו, והורגו באחד
מד' מיתות בית דין.

תמח) אדון איהו קב"ה וכי : אדון,
הוא הקב"ה באדני, כי אדון הוא מלשון דין.
לדון בכל מיני דינים לשפחה רעה כי תירש
גבירתה

תמו) קום אתער בדינין וכי : קום
התעורר בדינים. פתח רעיא מהימנא ואמר,
אדני שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך. אדני
בהפיכת האותיות היא דינא. ומשום זה אמרו
בעלי המשנה, דינא דמלכותא דינא, משום
שהמלכות נקרא אדני שהוא אותיות דינא. כל
הדינים בשם הזה נדונו. ונדונים בד' ובג',
בד' היא השכינה שכנגד ג' אבות, שהיא רביעי
אליהם. ובג' הוא עמוד האמצעי, דהיינו ז"א
שכולל חג"ת, שהוא דיין אמת. והוא דיין, לדון
(דפו"י דף קי"ח ע"א)

נשמתהון של רשעים, כמה דאוקמוה מארי מתניתין, נשמות הרשעים הן הן
 * המזיקים בעולם. אל אחר, מזיק, גזלן רשע. ובת זוגיה, סם המות.
 תמט) נזק שבת * ובשת ורפוי, לשכינתא ובנהא. שבת, דבטולא דאורייתא.
 דבטילת לבנהא. ורפוי, דגרמת לון דמתרפין מדברי תורה. * נזק, בכמה נזקין
 דמלאכי חבלה, מארי משחית אף וחימה. ובשת, דהוּו מבזין לשכינתא בכורם,
 שקרא דלהון, והוּו אמרין איה אלהיך. וכמה גזלות מן שפחה בישא, דאתמר בה
 * גזלת העני בבתיכם.

תנ) כמה ברכאן, גזלת לשכינתא, שפחא בישא. בכובד המס, ובכובד כמה
 דינין משונים על בנהא, וכמה קרבנין דבי מקדשא, דבטילת למטרוניתא. ובשת
 דמטרוניתא, דאשתארת ערוכה, מד' בגדי זהב * דנהרין, * מד' טורי אבן, בי"ב
 אבנין מרגלן. מעיל בכמה זגין ורמונים. וארבע בגדי לבן, דבהון הות מטרוניתא,
 מתקשטא קדם מלכא. הה"ד, * וראיתיה לזכר ברית עולם. וגזלת לה לגברתה,
 כמה מאכלין דקרבנין.

תנא) שור מועד בעלה, עאל לבי מלכא רבוניה, בארבע אבות נזיקין דיליה,
 * דאינון, עון ומשחית אף וחמה, דכלהו מועדין לקלקל. בגופא דיליה, הרביץ על
 הכלים, מזבח מנורה שלחן ושאר מאנין, רבץ עלייהו ושברתן. ובשן דיליה, אכיל

הלופי גרסאות

ע מזיקי עולם (ד"א). פ ל"ג ובשת. צ ל"ג נזק. ק נהרין.
 ר בד. ש מוסיף דאינון (יחזקאל א) ופני שור
 כהשטאל לארבעתן אינון.

מסרת הזהר

פ) (ישעיה ג) ח"ג מד : קסט : צ) (בראשית ט)
 נח קא צ"ב.

סדר דינין בהלכות נזיקין

המס. ובכובד כמה דינים משונים על בניה.
 וכמה קרבנות של בית המקדש שבטלה מן
 המטרוניתא. ובשת של המטרוניתא, שנשארה
 ערומה מד' בגדי זהב המאירים מד' טורי אבן.
 שהם חורג תו"מ, בי"ב אבנים מרגליות, שכל
 אחת מחויג תוי"מ כלולה מג' קוין והם י"ב.
 מעיל בכמה זגים ורמונים. וד' בגדי לבן, שבהם
 היתה המטרוניתא מתקשטת לפני המלך. ז"ש
 וראיתיה לזכר ברית עולם. וגזלת הגבירה.
 שהיא השכינה, כמה מאכלים של הקרבנות.

תנא) שור מועד בעלה וכו': שור
 המועד, בעלה של השפחה רעה. נכנס לבית
 המלך אדונו, בארבעה אבות נזיקין שלו. שהם,
 עון ומשחית אף וחימה, שכולם מועדים לקלקל.
 בגופו הרביץ על הכלים, מזבח מנורה שלחן
 ושאר כלים, רבץ עליהם ושבר אותם. ובשן
 שלו, אכל כל הקרבנות והמאכלים של השלחן.

השאר

הסולם

גבירתה, שממנה נמצאים כל הנזקים, שהם
 מלאכי חבלה, שמהם הנשמות של הרשעים.
 כמו שהעמידו בעלי המשנה, נשמות הרשעים
 הן הן המזיקים שבעולם. אל אחר, הוא מזיק
 גזלן רשע. ובת זוגיה הוא סם המות.

תמט) נזק שבת ובשת ורפוי וכו':
 נזק שבת ובושת ורפוי צריכים לשלם להשכינה
 ובניה, שהם ישראל. ומפרשי. שבת, הוא בטול
 תורה שהס"א בטלה מן הבנים. ורפוי, שגרמה
 להם להתרפות מדברי תורה. נזק, בכמה נזקים
 של מלאכי חבלה בעלי משחית אף וחימה.
 ובשת, שהיו מבזים את השכינה באילולי שקר
 שלהם, והיו אומרים איה אלקיך. וכמה גזלות
 גזלה שפחה הרעה, שגאמר בה, גזלת העני
 בבתיכם.

תנ) כמה ברכאן גזלת וכו': כמה
 כרכות גולה שפחה הרעה מן השכינה, בכובד

(דפוי דף ק"ח ע"א)

משפטים

קמג

כל קרבנין ה דמאכלים דפתורא, ושאר ברגלוי א רפסא. ובקרן דיליה, קטל כהני וליואי. הרס כלא, (ק חלל*) ממלכה ושריה.

תנב) הבור, נוקבא בישא, ב לילית. ג בבית ה דילה. דאיה בית הסהר. תפיסת למטרוניתא ובנהא, שפחה בישא, בגלותא דילה, ושווייאן לון, ה בכמה שלשלאין ואסורין ו לבנהא ידייהו מהדקן לאחורא. ו היא ישבה בגוים לא מצאה מנוח. ולא עוד אלא ו כל מכבדיה הזיליה כי ראו ערותה גם היא נאנחה ותשב אחור. תנג) ולא עוד, אלא זונה דאיה ז הבער, דהיינו אש, ה ויצת אש בציון. לכתר ה קם אדם ו בליעל רשע, רביעי לאבות נזיקין, דאתמר ביה אדם מועד לעולם, בין ער בין ישן, ושלח את בעירו, ואכיל ושצי וגדע כרמים ופרדסים דירושלם, ושצי כלא.

תנד) רבון עלמא, אנת קשוט, ואורייתך קשוט, יהבת לן מצות תפילין, לצדיקים גמורים איהו אגרא כפום עובדייהו, פאר על רישייהו. ומשמשין לאבוהון ואמהון, כגוונא דגופא, דכל אברים דיליה משמשין לרישא. הכי אתתא, משמשא לבעלה.

תנה) ואית מלאכין דאינון משמשין לגופא, ומלאכין כ דמשמשין לנשמתא. וכגוונא דאית אפרשותא בין גופא לנשמתא, הכי אית אפרשותא בין מלאכין דגופא, למלאכין דנשמתא. ואית נשמתא לנשמתא. ומלאכין למלאכין, כי גבוה

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

ת ממאכלים. א מוסיף רפסא ומדקא כלא ושאר דאינון אמורין ופודין ושירי מנחות ברגלוי רפסא. ב ליג לילית. ג שבתו בית. ד דיליה. ה כמה. ו ליג לבנהא. ז מבעה. ח מוסיף קם י. ט ליג בליעל רשע. י וכל. כ דאינון משמשין.

ק) (איכה ב) ח"ב קעא. רמ: ת"ז ת"ט כד: (ר) (איכה א) ב"א קסה צ"א. ש) (שם) ב"ב קלד צ"ב. ת) (שם ד). א) (קהלת ה) ב"א קנח צ"א.

דרך אמת ה] תקונים כנג קנג כי תצא רמט ע"א ורטב ע"א.

סדר דינין בהלכות נזיקין

הסולם

מאמר

וכילה וקצץ כרמים ופרדסים של ירושלים. והשחית הכל.

והשאר ברגליו רמס. ובקרן שלו, הרג כהנים ולוים, הרס הכל, חלל ממלכה ושריה.

תנד) רבון עלמא אנת וכו': רבון העולם, אתה אמת, ותורתך אמת. נתת לנו מצות תפילין, שלצדיקים גמורים הוא שכר כפי מעשיהם, שהם פאר על ראשיהם. והם משמשים בזה את אביהם ואמם, שהם זיון, כמו הגוף, שכל אבריו משמשים אל הראש. וכך האשה, שהיא המלכות ותפלה של יד, משמשת לבעלה, שהוא ז"א.

תנה) ואית מלאכין דאינון וכו': ויש מלאכים שהם משמשים את הגוף. ומלאכים המשמשים את הנשמה, וכמו שיש הפרש בין גוף לנשמה, כך יש הפרש בין מלאכים דגוף ומלאכים דנשמה. ויש נשמה לנשמה, ומלאכים למלאכים

תנב) הבור נוקבא בישא וכו': הבור, הוא נקבה הרעה, לילית, בבית שלה שהוא בית האסורים, חטפה שפחה הרעה, את המטרוניתא ובניה, שהם ישראל, בגלות שלה, ושמה אותם בכמה שרשראות, ואסרו בניה, ידיהם מקושרים לאחור. היא ישבה בגוים וגוי, ולא עוד אלא כל מכבדיה הזיליה וגוי.

תנג) ולא עוד אלא וכו': ולא עוד אלא הקליפה הרעה, שהיא זונה שהיא הבער, דהיינו אש, ויצת אש בציון. אחר כך בא אדם בליעל, רשע, רביעי לאבות נזיקין, שהוא מבעה, שנאמר בו, אדם מועד לעולם בין ער בין ישן, ושלח את בעירו, דהיינו המחנות שלו, ואכל (דפו"י דף קי"ח ע"א*) דף קי"ח ע"ב)

מעל גבוה שמר וגבוהים עליהם. ואלין דאינון נשמתא לנשמתא, כלהו חד. ואע"ג דארח מתלא, אינון כגופא אצל נשמתא אלין לאלין, בגין דמקבלין אלין מאלין. הכי ג שכינתא, אע"ג דאיהי לקבל שאר נהורין ב דבריאה, כנשמתא אצל גופא, לקבל קב"ה חשיבא כגופא. אבל כלא חד. הכא גופא ונשמתא כלא חד. מה דלאו הכי כבר נש, דגופיה ונשמתיה בפרודא. דא חומר, ודא שכל. דא חיי, ודא מותא. אבל קב"ה ג חיים, ושכינתיה חיים, הה"ד, א עץ חיים היא למחזיקים בה. תנו) וכל אינון דרשימין בסימנין דקב"ה ושכינתיה, אינון רשימין ביומין דחול, באות דתפלין, ובאות דמיליה. ורשימין בזכור ושמור בשבת. ורשימין בתורה שבכתב, דאתיהיבת מימינא. ובתורה שבע"פ, דאתיהיבת ב משמאלא. וקב"ה, זכור מימינא, ושמור משמאלא. ושכינתא, זכירה מימינא, ושמירה משמאלא. ו אינון תפלין דרישא דב"ג, ותפלין פ דיד. והכי שכינתא, א תורת יי תמימה, ומצוה דיליה. ו האי מסטרא דעמודא דאמצעיתא, דאיהו כלי דינא ורחמי. זכור ושמור. אתקריאת ק איהי זכירה שמירה. ובכל פקודין איהי שקילה לגביה במדרגה. תנו) אבל מסטרא דחסד, קב"ה זכור, ו ושכינתא שמור. כמה דאוקמוה מארי מתניתין, זכור לזכר, ושמור ש לכלה. בגין דבימינא ובשמאלא ענפין מתפרדין, כגוונא דכנפי ריאה, דאינון פרודות מלמעלה. ת לקבלייהו חיון, ד) ופניהם וכןפיהם

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ל נשמתא. מ ל"ג דבריאה. נ חי ; ל"ג חיים. ס בשמאלא. ע איהו. פ דיליה ; דידיה. צ והכי. ק ההיא. ר ושכינתיה. ש לנקבה. ת ל"ג מן לקבלייהו עד ולקבל.

ב) (משלי ג) ב"א רכט צ"א. ג) (תהלים יט) הקסודי קיו צ"ב. ד) (יחזקאל א) ח"א רסו : ח"ג רכג. רכו : רכט. רלה. שו. ת"ז בהקדמה ג ת"ה כ : תק"ח צו ט"ב ש"ה ט"ד של"ג קו ט"א של"ז קט ט"ד של"ח.

עאמר

הסולם

רשימין בסימנין דקב"ה ושכינתיה

שניתנה משמאל. והקב"ה זכור מימין ושמור משמאל. והשכינה, זכירה מימין ושמירה משמאל. וכך הם תפלין של ראש של האדם היא מימין, ותפלין של יד. היא משמאל. וכך השכינה נקראת, תורת ה' תמימה מימין שבה, ומצוה משמאלה. וזהו מצד עמוד האמצעי, שהוא ז"א, הכלול דין ורחמים שהם זכור ושמור, ומצדו נקראת גם המלכות זכירה ושמירה, כי מצד המצות היא שוה עמו במדרגה.

תנו) אבל מסטרא דחסד וכי : אבל מצד החסד, הקב"ה הוא זכור והשכינה שמור. כמו שהעמידו בעלי המשנה, זכור לזכר, ושמור לכלה. משום שבימין ושמאל שמחזה ולמעלה ד"א, הענפים מתפרדים, כעין כנפי ריאה שהן פרודות מלעלה. וכנגדם החיות, שנאמר בהם ופניהם וכןפיהם פרודות מלמעלה, שהוא כנגד הפתוחות שבספר התורה. למטה, דהיינו מחזה ולמטה ששם הנוקבא הנקראת מצוה, שניהם,

ד"א

למלאכים, כי גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם. ואלו שהם נשמה לנשמה, שהוא מאצילות, כולם אחד, שאין בהן פירוד משהו, ואע"פ שבדרך משל כל מדרגה תחתונה כלפי עליונה היא כגוף אל נשמה, משום שמקבלים אלו מאלו. וכך השכינה, אע"פ שהיא כנגד שאר האורות שבעולם הבריאה, כנשמה אל גוף, כנגד הקב"ה, שהוא ז"א, נחשבת כגוף. אבל הכל אחד, כאן הגוף והנשמה הכל אחד. מה שאין כן באדם, שהגוף והנשמה הם בפרוד, זה חומר וזה שכל, זה חיים וזה מות, אבל הקב"ה חיים, ושכינתו חיים. וז"ש, עץ חיים היא למחזיקים בה.

תנו) וכל אינון דרשימין וכי : וכל אלו הרשומים בסמנים של הקב"ה ושכינתו, שבימות החול הם אות תפלין ואות מילה, ובשבת רשומים בזכור ושמור. ורשומים בתורה שבכתב שניתנה מימין, ובתורה שבעל פה (דפו"י דף קי"ח ע"ב)

פרודות מלמעלה. ולקבל פתוחות דס"ת. לתתא תרווייהו ביחודא חדא, כגון סתומות דס"ת, דלית תמן פרודא. ובגין דא, באתר דיחודא, דאיהו גופא, דומה לשדרה דלולב, אם נפרצו, או נפרדו עליו פסול.

תנח) בכמה רשימין רשים קב"ה לישראל, לאשתמודעא לגבי מלאכין. אלין דימינא, דתליין מקב"ה. או אלין דשמאלא, דתליין משכינתא. או אלין דתליין מקב"ה. * ושכינתיה ביחודא חדא. ודאי אלין דאית בהון תורה, רשימין בחסד. ואלין דאית בהון מצוה, רשימין בגבורה. ואלין מארי דתפלין, ואות שבת, ואות ברית, רשימין בצדיק.

תנט) ובעירן, עמי הארץ, אינון רשימין באעברו דערלה ופריעה. ב עופין, בזפק ובקרבן נקלף, באעברו דזפק, וקלופה דקרבן, ג אינון רשימין עופין למיכל ובעירן, בתרי סימנין, מעלת גרה, ומפרסת פרסה. כלהו רשימין בתרי סימנין, כגוונא דערלה ופריעה, דמתעברן מעמא קדישא.

תס) אבל ד תלמידי חכמים, כלהון רשימין ה מנהון, בכרסייא. ומנהון, במלאכי, ו בארבע חיון דכרסייא. מנהון בככביא * ובמזלי. ומנהון רשימין, במדות דקב"ה אשתמודעין. ואינון ה דמתעסקין באורייתא ובמצות, לשמא דקב"ה ו ושכינתיה, ו שלא על מנת לקבל פרס, אלא כברא דאיהו מחוייב ביקרא דאבוהי ואמיה, כ דא אתקשר ודאי ואתרשים, בעמודא דאמצעיתא ושכינתיה, כאילו

חלופי גרסאות

א ושכינתא. ב ל"ג עופין. ג ל"ג אינון. ד תא חזי. ה מנהון במלאכי ומנהון בכרסייא. ו מוסיף מנהון בארבע. ז במדורא. ח דעסקין בתורה ומצות. ט ושכינתא. י ולא; לא. כ ל"ג דא.

הסכא

הסולם

מאמר

תנט) ובעירן עמי הארץ וכו': ואותם מישראל, שהם, בהמות, עמי הארץ, הם רשומים בהעברת הערלה והפריעה. שהם שני סימני טהרה. וכן העופות בשני סימנים, בזפק ובקרבן הנקלף, בהעברת הזפק, והקליפה של הקרבן, הם רשומים בעופות לאכול. והבהמות בשני סימנים, מעלת גרה ומפרסת פרסה. כולם רשומים בשני סימנים, כמו הערלה והפריעה הנעברים מעם הקדוש.

תס) אבל תלמידי חכמים וכו': אבל תלמידי חכמים כולם רשומים למעלה, מהם בכסא, שהוא המלכות, ומהם במלאכים, בארבע החיות הנושאות את הכסא. מהם בככבים ומזלות ומהם רשומים במדות, בספירות, שהקב"ה נודע בהם. ואלו העוסקים בתורה ומצות לשם הקב"ה ושכינתו, שלא על מנת לקבל פרס, אלא כבן המחוייב בכבוד אביו ואמו, זה מתקשר ודאי, ונרשם בעמוד האמצעי, שהוא הקב"ה, ושכינתו,

כאלו

ד"א ומלכות, הם ביחוד אחד, כמו הסתומות שבספר התורה, שאין שם פרוד. וע"כ שניהם שווים, וכמו שז"א נקרא זכור, נקראת גם היא זכירה ושמירה וכו' כנ"ל. משא"כ למעלה מחזה בימין ושמאל אשר שם, נקראת המלכות רק שמור ולא זכור. ומשום זה, במקום היחוד, שהוא גוף, דהיינו מלכות, דומה לשדרה של הלולב, אם נפרצו או נפרדו עליו פסול.

תנח) בכמה רשימין רשים וכו': בכמה רשומות רשם הקב"ה את ישראל, שיהיו ניכרים אל המלאכים. אלו מישראל הנמשכים מימין, תלויים בהקב"ה. אלו שמשמאל תלויים בשכינה, או אלו התלויים בהקב"ה ושכינתו ביחוד אחד. ומפרש, ודאי אלו שיש בהם תורה, רשומים בימין, בחסד. ואלו שיש בהם מצוה, רשומים בשמאל, בגבורה. ואלו בעלי התפליין זאות שבת זאות ברית, רשומים בצדיק, שהוא יסוד.

(דפוי דף קי"ח ע"ב י) דף קי"ט ע"א)

ביה הוּו חד. ומאן דאית ל ביה תורה בלא מצוה, ם או מצוה בלא תורה, כביכול כאילו ן הוּו ביה בפרודא. אבל ם בדא ודא, ן כאילנא, דענפוי מתפרדין לימינא ולשמאלא, ואילנא יחודא דתרווייהו, באמצעיתא.

תסא) רשיעיא, אינון רשימין בלא סימנין דטהרה, ן אינון דלית להון תפלין על רישא, ודרועא. ואינון דלא רשימין בתורה ובמצות. ואלין דלא נטרין זכור ושמור. ולא רשימין בתכלת ולבן דציצית. ואלין דלא רשימין ן באלין סימנין, שקץ הם לכם, לאו אינון ישראל ן אלא עמי הארץ. מה אלין שקץ ושרץ, ן אוף אינון ם כן, שקץ ושרץ. כמה דאוקמוה מארי מתניתין, עמי הארץ הם שרץ, ן ונשותיהם שקץ. ועל בנותיהם אתמר, ן ארור שוכב עם כל בהמה.

תסב) ומיתתהון מיתה באתגליא, ולית מיתה אלא עניותא, ן ומיתה דעניותא דלהון, לא יהא באתכסיא, ן כעופין דדמיין למארי פקודין, אלא באתגלייא, לעיני עמא, דעני חשוב כמת. ואית עניותא באתכסיא, ן מעיני בני נשא. ואית עניותא, לעיני כלא. ן כזריקו דדם דבהמה, וזריקתה לעיני כלא, דשפכין דמא ן קמי כלא. הכי עניין שפכין ן דמוי ן באנפיהו, לעיני בני נשא, ואתהדרין ירוקין כמתין.

תסג) ואי הדרין בתיובתא, ולא פתחין פומהון להטיח דברים כלפי מעלה ומיתה דלהון בסתימו ן דפומא, כבעירא דאיהי מיתא, ולית לה קול ודבור. ן ובוידוי הכי יימא איהו, אין לי פה להשיב, ולא מצח להרים ראש, ויתודה ומייחד

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ל ל"ג ביה. ן ומצוה ול"ג או. ן הוה ול"ג ביה. ן
ס ל"ג בדא ודא. ן באילנא. ן ואינון. ן בלא.
ק אינון. ן ל"ג מן אוף עד כמה. ן ל"ג כן. ן ובנותיהם
א ובמיתה. ב מבני ול"ג מעיני. ג בזריקו. ד ל"ג קמי
ח ויודוים הכי איהו; ן דיימא הכי ול"ג ובוידוי; ן הכי
דיים איהו.

ה) (דברים כו) ב"א רמ צ"ב.

דרך אמת ן] ריש תקון ז.

כלא. ה דם. ו אנפוי; באנפוי; באנפיהון. ז ל"ג דפומא. ח ויודוים הכי איהו; ן דיימא הכי ול"ג ובוידוי; ן הכי
דיים איהו.

רשימין בסימנין דקב"ה ושכינתיה

הסולם

מאמר

שרץ ונשותיהם שקץ, ועל בנותיהם נאמר, ארור שוכב עם בהמה.

תסב) ומיתתהון מיתה באתגליא וכו': ומיתתם הוא מיתה בגלוי. ואין מיתה אלא עניות. והמיתה של עניות שלהם לא יהיה בסתר, כעופות המרמזים על בעלי מצות. שמכסין את דמם, אלא בגלוי לעיני העם. ומפרש. כי עני חשוב כמת, ויש עניות שהיא מכוסית מעיני בני אדם. ויש עניות לעיני כל, כמו זריקת דם בהמה, שזריקתה לעיני כל, ששופכים הדם לפני כל. כך העניים, שדמם נשפך בפניהם לעיני בני אדם ונעשים ירוקים כמתים.

תסג) ואי הדויין בתיובתא וכו': ואם חוזרים בתשובה, ואינם פותחים פיהם להטיח דברים

כאלו היו בו אחד. ומי שיש בו תורה בלא מצוה, או מצוה בלא תורה, כביכול, כאלו היו בו בפרוד. אבל בזה וזה, בתורה ומצוה, הוא כאילן שענפיו מתפרדים לימין ושמאל, והאילן הוא היחוד של שניהם באמצע.

תסא) רשיעיא אינון רשימין וכו': הרשעים, הם רשומים בלא סימני טהרה, הם, שאין להם תפילין על הראש ועל הזרוע, והם שאינם רשומים בתורה ומצות. והם שאינם שומרים זכור ושמור. ואינם רשומים בתכלת ולבן של הציצית. ואלו שאינם רשומים בסימנים האלו, שקץ הם לכם, הם אינם ישראל, אלא עמי הארץ. מה אלו שאין להם סימני טהרה הם שקץ ושרץ. אף הם כן, שקץ ושרץ. כמו שהעמידו בעלי המשנה, עמי הארץ הם (דפו"י דף קי"ט ע"א)

לקב"ה בכל יומא, למהוי מיתתיה באחד. כגוונא דשחיטת בהמה, בתריסר בדיקות דסקין, ובסקין ם דאינון אח"ד.

תסד) ומברך ומקדש לקודשא ב"ה בכל יומא, בברכו ובקדושה, ובכל אכילה ושתיה דיליה. כגוונא דמברך כהנא, ברוך אתה, הא ברכה. אשר קדשנו, הא קדושה. כד רוחא מברך לקב"ה, בכל יומא בברוך, ומקדש ליה בקדושא דיליה, ומיחד ליה ביחודא דאיהו שכינתיה. קב"ה נחית על ההוא רוחא בכמה משריין.

תסה) אליהו, ודאי בר נש דמברך ומקדש, ומיחד למטרוניתא, כמה משריין דמטרוניתא סלקין עמיה, ומשריין דמלכא, נחתין לגביה. וכלהו לנטרא ליה, ולאודעא ליה לההוא רוחא, כמה ם חידושין ועתידות, בחלמין דנבואה, וכמה סתרים. כגוונא דיעקב, דאתמר ביה, ⁽¹⁾ והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו. ועל משריין דמלכא ומטרוניתא אתמר, ⁽²⁾ ויקרא שם המקום ההוא מחנים. אבל מלכא ומטרוניתא לא נחתין תמן.

תסו) אמר אליהו, רעיא מהימנא, הכי הוא ודאי. אבל בגין דבכל פקודא ופקודא, הוה אשתדלותא דילך, ליחדא קב"ה ושכינתיה, בכל משריין דעילא ותתא, הכי קב"ה ² ושכינתיה, וכל משרייתיה עילא ותתא, מתיחדין ברוחא דילך, בכל

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(1) (בראשית כח) ויצא כו צ"ו. (2) (שם לב) ויצא קנב צ"ב.
 ם דאיהו. י ל"ג אתה. כ עתידות ול"ג חדושין.
 2 ל"ג ושכינתיה; ושכינתא.

מאמר

הסולם

רוחא—דסליק ונחית בכל ליליא

בן אדם, המברך ומקדש ומיחד המטרוניתא, כמה מחנות של המטרוניתא עולים עמו, ומחנות של המלך יורדים עליו, וכולם הם לשמרו ולהודיעו לרוח ההוא כמה חדושים ועתידות בחלום של נבואה וכמה נסתרות. כמו יעקב, שנאמר בו והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו. ועל המחנות של המלך ומטרוניתא נאמר ויקרא שם המקום ההוא מחנים. אבל המלך ומטרוניתא עצמם אינם יורדים שם משא"כ הבעל תשובה הקב"ה עצמו יורד על רוח שלו כנ"ל.

תסו) אמר אליהו רעיא וכו': אמר אליהו, רעיא מהימנא, כך הוא ודאי. אבל משום שבכל מצוה ומצוה היתה ההשתדלות שלך ליחד הקב"ה ושכינתו בכל המחנות שלמעלה ומטה כך הקב"ה ושכינתו וכל המחנות שלו של מעלה ומטה מתיחדים ברוח שלך, בכל מצוה ומצוה, כבן מלך שאביו ואמו אהבים אותו ונושקים

דברים כלפי מעלה. והמיתה שלהם היא בסתימת פה, כבהמה, שהיא מתה ואין לה קול ודבור. וביודי שלהם, יאמרו כך, אין לי פה להשיב ולא מצח להרים ראש. ויתודה ויהיה מיחד להקב"ה בכל יום, ויקבל עליו שיהיה מיתתו באחד, כעין שחיטת בהמה בי"ב בדיקות של הסכין של שחיטה, עם הסכין עצמו, הם י"ג, כחשבון אחד.

תסד) ומברך ומקדש וכו': ומברך ומקדש להקב"ה בכל יום, בברכו וקדושה, ובכל אכילה ושתיה שלו. כעין שמברך הכהן שהוא חסד. ברוך אתה היינו ברכה. אשר קדשנו, היינו קדושה. כשהרוח מברך להקב"ה בכל יום בברוך, ומקדש לו בקדושה שלו, ומיחד לו ביחוד שהיא שכינתו, הקב"ה יורד על רוח ההוא בכמה מחנות.

תסה) אליהו, ודאי בר נש וכו': אמר רעיא מהימנא לאליהו. אליהו, ודאי שגם סתם (דפ"י דף קי"ט ע"א)

פקודא ופקודא, כברא דמלכא, דאבא ואמא רחמין ליה, ונשקין ליה, ובחביבו דיליה, לא המנין ליה במשריין דלהון, אלא אינון גופייהו, נטרין ליה. תסז) בגין דההוא רוחא דילך, מסטרא דעמודא דאמצעיתא איהו, דאיהו ר' כליל אבא ואימא, ם דאינון י"ה. נפש דילך, בת יחידא, מסטרא דאת ה, שכינתא תתאה, לא זזת מינך. וכגוונא דאבא ואימא נטרין ברא, הכי נטרין ברתא. במשריין עלאין, דאינון מחנים. ובמחשבה עלאה, סלקין לרוחא דילך, כמה דאוקמוה, ישראל עלה במחשבה, יו"ד ה"א וא"ו ה"א. ואימתי רוחא דילך סליקת במחשבה. כד איהי שלימא, ואתמר בה, ן) כל הנשמה תהלל יה. * ובנפשא דאיהי ן ה'. תסח) רוח י"י אתמר ביה, ן) כה אמר י"י מארבע רוחות באי הרוח. ואינון, י) רוח י"י, רוח חכמה ובינה, רוח עצה וגבורה וגו', ן) שלים בארבע אתוון, סליק במחשבה, ועלת העלות מעטר ליה בכתר. בכל האי יקר, רוחא דילך, סליק ונחית בכל ליליא. וכל מלין דאתגליין ן לך ן בחד ן ועלייהו אתמר ן) ואתם הדבקים בי"י, ן) אתם, ן) ולא אומין עכו"ם. ובג"ד, ן) זבח לאלהים יחרם, אלהים אחרים. בלתי ליי' לבדו.

תסט) זכאה עמא קדישא, דאתקריאו עאנא דקב"ה, למקרב גרמייהו קרבנין קמיה. כמה דאתמר, ן) כי עליך הורגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה. וקרבין

חלופי גרסאות

מ דאיהו. נ ה"ג בד"ו ; י"י. ן ה"ג ניצוצי אורות ; שלום. ן על כתר ולי"ג מן לך עד ואתם. ן חסד. ן עלייהו ; עלייכו (ד"א). ן ל"ג אתם. ן מוסיף ולא שאר.

מסרת הזהר

ן) (תהלים קג) לעיל אות יב צ"מ. ט) (יחזקאל לו) תולדות כט צ"ה. י) (ישעיה יא) וירא נ צ"א. כ) (דברים ד) ב"ב קו צ"א. ל) (שמות כב) ח"ב קצג. ח"ג קי. רלד : ז"ח ג ט"ד שי"ט ד ט"א שמ"ב יח ט"ג שלי"ג יט ט"א שכ"ג. ן) (תהלים מד) חיי שרה כ צ"ב.

רוחא דסליק ונחית בכל ליליא

תסח) רוח ה' אתמר וכו' : רוח הויה, נאמר בו כה אמר ה' מארבע רוחות באי הרוח. שאם כלול מד' רוחות נקרא רוח הויה. והם, רוח הויה, רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה וגו', ואם הוא שלם בד' אותיות הויה, עולה במחשבה, שהיא חכמה, ועלת העלות מעטרהו בכתר. בכל הכבוד הזה, הרוח שלך עולה ויורד בכל לילה. וכל הדברים שנתגלו לך בחדס, עליהם נאמר, ואתם הדבקים בהויה וגו'. אתם, ולא אומות העולם. ומשום זה, זוכח לאלהים יחרם, דהיינו לאלהים אחרים, בלתי להויה לבדו.

תסט) זכאה עמא קדישא וכו' : אשרי העם הקדוש, שנקראים צאן של הקב"ה, להקריב עצמם קרבן לפניו, כמו שכתוב, כי עליך הורגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה. ומקריבים

הסולם

מאמר

ונושקים אותו, ובאהבה שלהם, אינם מאמינים למחנות שלהם, אלא הם עצמם שומרים אותו.

תסז) בגין דההוא רוחא וכו' : ומפרש דבריו. משום שרוח ההוא שלך הוא מצד עמוד האמצעי, דהיינו ז"א, שהוא ר' הכולל אבא ואמא שהם י"ה. נפש שלך היא בת יחידה מצד אות ה', השכינה התחתונה, דהיינו מלכות, אינה זזה ממך. וכמו שאו"א שומרים הבן, שהוא ז"א, כן שומרים הבת, שהיא מלכות, במחנות העליונים, שהם מחנים. ובמחשבה העליונה, שהיא חכמה, מעלים את הרוח שלך. כמו שהעמידו, ישראל עלה במחשבה, שהיא יו"ד הא ואו הא. ומתי הרוח שלך עולה במחשבה. הוא כשהוא שלם, ונאמר בו, כל הנשמה תהלל יה. ובנפש שהיא ה' דהויה. כלומר, שגם הנפש עולה עם הרוח.

(דפו"י דף קי"ט ע"א י) דף קי"ט ע"ב)

גרמייהו ^ט כעאנין, בתעניתא. ^ה דמעוט חלבא ודמא, דתעניתא, איהו חשיב יתיר מקרבנא דבעירן, דהוה מתמעט דמא וחלבא וכל אינון אמורין ^א ופדרין, דמתאכלין כל ליליא.

תע) זכאין ^ב אינון, ^ג דמקרבין רוחין דלהון, קרבנין קדם יי. ובכל ליליא ולייליא, דרוחא דלהון היא העולה לגביה, אי סליק לה, בתורה ומצוה, בתורה, דאיהי עשר אמירן, דאתייהבו מאת ^ד י' ^ה דבעשר דברן, ^ו מאתוון ^ז ה"ה. ^ח בו, בשית חומשי תורה, בספר בראשית. חמשה אינון דאתקריאו חמשה חומשי תורה, ^ט שתיתאה ספר בראשית אקרי. ובמחשבה דאיהו יו"ד ה"א וא"ו ה"א, דאתמר ביה, ^כ ישראל עלה במחשבה. ולאן אתר ^ל סליק. לגבי כתר דתמן עלת העלות, מופלא ומכוסה.

תעא) זכאה מאן דסליק ליה במצוה, דאיהי מצות תפילין, דבהון ארבע פרשיות, דבהון ^ט שם ידו"ד. י': קדש לי. ה': והיה כי יביאך. ו': שמע ישראל. ה': והיה אם שמוע. במחשבה. לקשרא לה ביד, דשכינתא ^נ ואיהי כלילא ממעשה דאיהי ה'. ודבור דאיהי בינה, כלילא ו' ספיראן. ובמחשבה, דאיהו יו"ד

חלופי גרסאות

ט ל"ג כעאנין. ת דמעוט. א ופדרין; וערדין. ב מוסיף אינון ישראל. ג דקרבין. ד יי; ה' ה בעשר. ו מאתין. ז ה' ה. ח ל"ג בו; מוסיף בו' בשית. ט בשתיתאה. י בה. כ ל"ג ישראל. ל ל"ג סליק. מ ל"ג שם. נ ה"ג בד"ו ובד"א; איהו י"ה; והיה.

רוחא דסליק ונחית בכל ליליא

הסולם

מאמו

תעא) זכאה מאן דסליק וכו': אשרי מי שעולה במצוה, שהיא מצות תפילין, שבהם ד' פרשיות, שבהם שם הוי"ה: ^ו דהויה, הוא קדש לי. ה' דהויה, הוא והיה כי יביאך. ו' דהויה הוא שמע ישראל. ה' אחרונה דהויה, הוא והיה אם שמוע. שהם במחשבה, דהיינו בג"ר, בראש. ולקשר המחשבה ביד, שהיא השכינה, הנקראת תפלין של יד. כי השכינה היא כלולה ממעשה, דבור, ו' ספירות ומחשבת. כלולה ממעשה שהיא ה' דהיינו המלכות שלה, ומדיבור שהוא בינה שלה, ומן ו' ספירות שהוא ת"ת שלה, ומן מחשבה, שהיא יוד הא ואו הא הויה, שהם י"ד אותיות כחשבון יד. שהם ג"ר שלה. וי"ד אלו נרמזו: בד' פרשיות, והבית א' של התפלין, של יד, ובי' רצועות, הרי שבעה ובי' שינין, שבימין ועמאל של הבית של תפלין, הם תשעה. ועם הקשר של הרצועה, הם עשרה. ועם ד' פרשיות שבתפלין של יד, הם י"ד. שבשביל זה נקראת השכינה יד הויה.

בגינה

ומקריבים עצמם כצאן בתענית. כי מיעוט החלב והדם של התענית הוא חשוב יותר מקרבן של בהמות, שהיה מתמעט מהם דם וחלב וכל אלו אמורים ופדרים של הקרבנות הנשרפים כל הלילה.

תע) זכאין אינון דמקרבין וכו': אשרי הם שמקריבים הרוחות שלהם קרבנות לפני ה'. ובכל לילה ולילה שהרוח שלהם עולה אליה, אם הוא עולה בתורה ומצוה, בתורה, שהוא עשרת הדברות שניתנו מאת ^ו של הוי"ה, שמספר עשרת הדברות הם מאותיות ה' ה' של הויה, שבגימטריא עשרה. בו' דהויה בששה חומשי תורה עם ספר בראשית. חמשה הם שנקראים חמשה חומשי תורה שחושב בו' הפסוקים של ויהי בנסוע הארון וגו' לספר בפני עצמו כדברי חז"ל. ויש חמשה ספרים משמות והלאה, ספר הששי ספר בראשית נקרא. ואם הוא עולה במחשבה, שהוא יוד הא ואו הא, שבג"ר, שנאמר בו, ישראל עלה במחשבה. ולאזהר מקום עלה. אצל הכתר, ששם עלת העלות מופלא ומכוסה.

(דפרי' דף ק"ט ע"ב)

ה"א וא"ו ה"א, ידו"ד. י"ד אתון, כחושבן יד. ואתרמיזו בארבע פרשיין, וביתא דתפלין א', ותרין רצועי פ דרישא, צ שבע. ק דתרין שינין תשע. ר וקשר ו דרצועה ת עשר. א וד' פרשיין דיד, ב חרי י"ד. יד דשכינתא, יד ידו"ד.
 תעב) ג בגינה אתמר, בידך אפקיד רוחי וגוי. רוח ד אתפקד לידו"ד. וקב"ה נחית ה לגביה, לקבלא ו ליה ז לגבי שכינתא. ח ונטרי ליה קב"ה ושכינתיה. ומאן גרים דא. ט מאן דבכל מצוה ומצוה, סליק שכינתא לגבי קב"ה.
 תעג) וע' תיבין דיענך יי ביום צרה. ובמאי צווחת. אלא ודאי ישראל אית בהון מארי תורה, מלכים, מסטרא דאילת השחר, דאיהי שכינתא. ותרין דרגין כ אינון, בקר ושחר, ועלייהו אתמר, ט נעימות בימינך נצח. בקר דאברהם, דאיהו חס"ד, דא סליק יתיר ביומא דפורקנא, אבל שחר אקדים ליומא דפורקנא. ומאי איהו. נצח, דשכינתא מסטריה אתקריאת אילת השחר.
 תעד) ובגין דא, ל"מ נצ"ח, תמן נצ"ח, תמן ל"מ. דאינון ז ע' קלין דצווחת אילת השחר על בנהא, דאתתקף עלייהו קדרותא בגלותא, שחרות השחר בע' שנין בתראין, בההוא זמנא יתקיים בישראל, ט כמו הרה תקריב ללדת תחיל תזעק בחבליה כן היינו מפניך יי. ועל כן נקוה לך יי אלהינו.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ג) (שם טז) ב"א קלד צ"ג ז"ח לב ט"ד של"ח מד ט"א שמי"ג סד ט"ב שיי"ב. ט) (ישעיה כו) ח"ב קפט. ח"ג ריט. רמט.
 ו) ל"ג וביתא דתפלין א'. ע תרין. פ מוסיף דרישא ודידא; דרישא ורצועה [ורצועין] דיד. צ ושבע. ק ותרין. ר וקשרא. ש רצועה. ת וכו'. א ל"ג וד'. ב ל"ג חרי י"ד; וי שדי שכינתא הוי"ה; ד י"ד שדי שכינתא הוי"ה; ה חרי י"ד וי שדי; ו חרי י"ד וי שדי; ז חרי י"ד וי שדי; ח וכו' ול"ג ונטרי ליה. ט דכל ול"ג מאן. י מוסיף קב"ה יד הוי"ה בגינה אתמר. כ דאינון. ל עוקלין. מ כתרין ול"ג שנין; נ כתרין; ו שנין בתרין (ד"א).

מאמר

הסולם

רוחא—דסליק ונחית בכל ליליא

אברהם שהוא חסד זה עולה יותר ביום הגאולה עצמו, אבל שחר, הוא מוקדם ליום הגאולה, ומי הוא, הוא נצח. שהשכינה נקראת מצדו אילת השחר.

תעד) ובגין דא למנצח וכו': ומשום זה למנצ"ח, הכתוב לפני יענך ה' ביום צרה, שם יש נצ"ח שם יש ל"מ. כי למנצח הוא אותיות ל"מ נצ"ח. נצח. הוא על שם שליטת השחר שהוא נצח, ל"מ הם בני עי, שהם ע' הקולות שצועקת אילת השחר על בניה שנתחזק עליהם השחרות בגלות, דהיינו שחרות השחר שהוא בעי שנים האחרונות. בזמן שהוא יתקיים בישראל, כמו הרה תקריב ללדת תחיל תזעק בחבליה כן היינו מפניך ה'. ועל כן, כיון שהשכינה מצטערת עמנו, נקוה לך ה' אלקינו שתגאל אותנו.

ובהון

תעב) בגינה אתמר בידך וגוי: בשבילה נאמר, בידך אפקיד רוחי וגוי. הרוח נפקד אצלה להוי"ה, והקב"ה יורד אליו לקבלו אצל השכינה. ושומרים אותו הקב"ה ושכינתו, ומי גרם זה, מי שבכל מצוה ומצוה מעלה השכינה אל הקב"ה.

תעג) וע' תיבין דיענך וגוי: וע' תיבות, שבמזמור יענך ה' ביום צרה. הרומזים על עי קולות שנותנת האשה הכורעת לילד, שהי"ס עי קולות שנותנת השכינה, מצערם של ישראל, לפני הגאולה. שאז הוא יום צרה. שואל ולמה היא צועקת. ומשיב, אלא ודאי, ישראל, יש בהם בעלי תורה, ומלכים מצד אילת השחר, שהיא השכינה. ושתי מדרגות הן, בקר ושחר, ועליהם נאמר, נעימות בימינך נצח. בקר, של (דפו"י דף קי"ט ע"ב)

משפטים

קנא

תעה **ו**בהון אילת אעילת רישהא **נ** בין ברכהא. רישא, איהו צדיק יסוד עולם.
ס בין ברכהא **ע** דאינון נצח והוד. ואומי לה ביה, למפרק לבנהא **פ** בבקר, **צ** דאיהו אריה בקר ימינא **ק** דאברהם, משיח בן דוד דנפיק מיהודה, דאתמר ביה, **ט** גור אריה יהודה. ובג"ד, **ט** חי יי שכבי עד הבקר.

תעז **ז** ובה **צ** מוליק לימין משה זרוע תפארתו בוקע מים וגו', בגין דתפארת דרגא דמשה גופא, וחסד דרועא דיליה, ומשה אתקשר בע"ב דאיהו חסד, דרגא דאברהם. דהכי סליק בחושבן ח"י. ורוי מן ויסע ויבא ויט, תלת ענפי אבהן. **ה** ש, דאתקשר בש' **ט** של משה. דאתמר **ת** בהון **ק** ופני אריה אל הימין לארבעתן ופני שור מהשמאל וגו' ופני נשר לארבעתן. מ"ה מן משה, ודמות פניהם פני אדם.

תעז **א** דרועא שמאלא, אתמר ביה, שמאל דוחה, וימין מקרבת. דאף על גב * דאקדים בתשרי, **ב** דאוקמוה ביה מארי מתניתין, בתשרי עתידין להגאל. תהא דוחה, בגין דלא ימות משיח בן אפרים, דוחה **ג** מתשרי דאיהי שמאל. **ד** עד דיקרב ימין, פסח דרועא ימינא. לקיים בה, **ה** כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות והאי איהו בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל. לקיים בהון **ט** ובחסד עליון רחמתיך אמר גאלך יי.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

נ בן. ס ל"ג בין ; בן. ע אינון. פ ל"ג בבקר. צ דאיהו. **ק** מוסיף דאברהם ואריה ימין. ר ל"ג ש. ש מן. ת ל"ג בהון. א מוסיף דאיהו דרועא. ב ואוקמוה. ג מבבל ; מרומי. ד ל"ג עד.

ט (בראשית מט) ויחי קפו צ"ב. **פ** (רות ג) להלן אות תפ צ"ו. **צ** (ישעיהו סג) ב"א קצו צ"ב. **ק** (יחזקאל א) ב"א פה צ"א. **ה** (מיכה ז) שמות מב צ"ל. **ט** (ישעיהו נד) ת"ז תכ"ב סו. בהשמטות ת"ה קמב :

מאמר

הסולם

בי משיחין

הוא חסד, ויבא הוא גבורה, ויט הוא תפארת. הס ג' פעמים ח"י, שנקשרו בש' של משה, שיש בה ג' ענפים, שה"ס, ג' פנים, אריה שור נשר, כי נאמר בהם, ופני אריה אל הימין לארבעתן ופני שור מהשמאל וגו' ופני נשר לארבעתן. שהם חג"ת. מ"ה מן משה, הוא, ודמות פניהם פני אדם, שהוא מלכות, כי אדם בגי' מ"ה, והוא ח"י הרביעי. שה"ס ח"י ה' שכבי עד הבקר. שע"י אור הבקר ישלם ח"י הדי שהוא מלכות, וישלם השם ע"ב, הכולל די פעמים ח"י שבוי' פנים של המרכבה, המרומים בש' של משה ובמ"ה של משה.

תעז **ז** דרועא שמאלא אתמר וכי : זרוע השמאל, שהוא גבורה, נאמר בו שמאל דוחה וימין מקרבת. שאע"פ שהקדים זמן הגאולה לחדש תשרי, שהעמידו בו בעלי המשנה, בתשרי עתידיים להגאל. אמנם כיון שתשרי הוא שמאל לחדשים, תהיה דוחה את הגאולה, כדי שלא ימות משיח בן אפרים. **בדינים**

תעה **ו**בהון אילת אעילת וכי : ובהם, בעי קולות האילה, שהיא השכינה, מכנסת ראשה בין ברכיה. ראשה, זה צדיק יסוד עולם, בין ברכיה, שהן נצח והוד, ונשבוע לה בו. בצדיק, לגאול את בניה בבקר, שהוא אריה, דהיינו חסד שנקרא אריה. בקר, הוא ימינו של אברהם, שהוא חסד, והוא משיח בן דוד היוצא מיהודה שנאמר בו גור אריה יהודה ומשום זה אמר הכתוב, חי ה' שכבי עד הבקר, עד שיופיע משיח בן דוד, שהוא אריה והוא בקר, דהיינו אור החסד.

תעז **ז** ובה מוליק לימין משה זרוע זגוי : משום שת"ת, שהוא מדרגת משה, הוא גוף, הכולל כל שש הספירות חג"ת נה"י, וחסד הוא זרוע ימין שלו. ומשה נקשר בשם ע"ב, שהוא חסד, שהוא מדרגת אברהם, שכן עולה ע"ב בחשבון די פעמים ח"י : וי"ו, שהן ראשי תיבות מן ג' הפסוקים, ויסע ויבא ויט, שה"ס השם ע"ב שיש בג' ענפי אבות, שהם חג"ת, כי ויסע (נפויי דף קי"ט ע"ב *) דף ק"כ ע"א)

תעח) ולבחר נטלי כלהו מגבורה, דמניה משיח בן אפרים, לנטלא נוקמא משנאוי. דהכי בעי לנקאה עבורא, דאינון ישראל, בימינא. ולבחר לאוקדא קש, בשמאלא. הה"ד, והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש ודלקו בהם ואכלום. וכנישו דעבורא, דא עמודא דאמצעיתא. ה ביה א ויאסף. לאן אתר. לביתא, דא שכינתא.

תעט) אבל בדרגא דמשיח בן יוסף, איהו דקא רמיו, א עתה ילחכו הקהל את כל סביבותינו כלחוך השור את ירק השדה. דעלייהו אתמר, א בפרח רשעים כמו עשב ז וגוי. מפסח ועד תשרי, יהא פורקנא דאיהו עד. ומתמן ואילך יהא השמדה דלהון, ד להשמדם ע עדי . עד. כד מטו לתשרי דאיהו שור, ביה כלחוך השור.

תפ) וסמיכה כ דלהון דישראל, ג בימינא דאיהו אריה. אבל קימה דלהון ה בגופא נ דאילנא. ו והאי איהו כל הכורע כורע בברוך, צדיק. דאתמר ביה ע ביוסף הצדיק, ה והנה תסבינה אלמתיכם ותשתחווין לאלמתי. והאי איהו, ו חי יי שכבי עד הבקר. וכל הזוקף זוקף בשם, דרגא דמשה רבינו לעילא. פ ומשה

חלופי גרסאות

"אזא ל" ו מוסיף ויאסף אל עמיו. ז ויציצו כל פועלי און להשמדם עדי עד. ח ל"ג להשמדם. ט מוסיף פורקנא עדי. י מוסיף עד ולא עד בכלל אלא עד דמטי לעד ומתמן ואילך להשמדם עדי עד. כ דישראל ומטו [מטו] דלהון; דישראל דלהון. ל ביממא. מ כנופא; בנופא. נ ל"ג דאילנא. ס ודאי. ע יוסף. פ ובמשה.

מסרת הוהר

(עובדיה א) תולדות סט צ"ב. א (בראשית כה). ב (במדבר כב) ח"ג קפה: קפו. קפת. קפט: קצו. ג (תהלים צב) ח"ב רכג: ח"ג עו. ד (שם) ח"ב רכג: ח"ג עו. ה (בראשית לו) מקץ מא צ"ג. ו (רות ג) לך קלב צ"ג ז"ח כו ט"ג שכיא פח ט"א שכיח תק"ח קח ט"א שמ"ג קי ט"ד שכיט ככ ט"א של"ז.

ב' משיחין

תעט) אבל בדרגא דמשיח וכו': אבל במדרגת משיח בן יוסף, הוא שרומז, עתה ילחכו הקהל את כל סביבותינו כלחוך השור את ירק השדה, דהיינו משיח בן יוסף שנקרא שור. שעליהם נאמר, בפרח רשעים כמו עשב וגוי. מפסח עד תשרי תהיה הגאולה, שנקראת עד, ומשם ואילך תהיה השמדה שלהם, כמ"ש להשמדם עדי עד. עד שמגיע לתשרי, שהוא שור, בו יתקיים כלחוך השור.

תפ) וסמיכה דלהון דישראל וכו': והסמיכה שלהם, של ישראל בזמן הגלות, הוא בימין, שהוא אריה, חסד. אבל הקימה שלהם הגאולה הוא בגוף האילן, שהוא ז"א. וזה הוא, כל הכורע כורע בברוך, שהוא צדיק, דהיינו יסוד, שנאמר בו ביוסף הצדיק, והנה תסבנה אלומותיכם ותשתחווין לאלומתי. וזה הוא חי ה' שכבי עד הבקר. שלחיותם בחינת כריעה ושכיבה, הם צריכים לסמיכה בחסדיהו

מן

הסולם

בדינים של השמאל. כי משיח בן אפרים, הוא גלגול של ירבעם, שיש קטרוגים עליו מחמת שחטא והחטיא את הרבים. וע"כ דחה מתשרי (כצ"ל) שהוא שמאל עד דיקרב הימין, שהוא פסח, זרוע ימין, דהיינו חסד. ואז יגאלו, לקיים בהם, כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. וזה הוא, בניסן נגאלו ובניסן עתידים להגאל. לקיים בהם ובחסד עליון רחמתיך אמר גאלך ה'.

תעח) ולבחר נטלי כלהו וכו': ואח"כ נוטלים כולם מגבורה, שממנו הוא משיח בן אפרים, שבא לקבל נקמה משונאיו. כי כך צריכים תחלה לנקות התבואה, שהוא ישראל, בימין, ואח"כ לשרוף הקש, שהוא בשמאל, ז"ש והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש ודלקו בהם ואכלום. ואסיפת התבואה היא בעמוד האמצעי שבו נאמר ויאסף, לאיזה מקום נאסף. לבית, שהוא השכינה.

(דפו"י דף ק"ב ע"א)

משפטים

קנג

לתתא, ביה יקומון כל ישראל, ז כאברין דגופא, דביה כלהו ק זקיפין בעמידה. ובהאי איהו כל הזוקף, זוקף בשם, ד בגין דעליה אתמר, ז ואדעך בשם. תפא) יהון משיח בן דוד, דאיהו אריה, מימיניה. ומשיח בן יוסף, דאיהו שור, משמאליה. מימינא אברהם, משמאלא יצחק, ואיהו נשר באמצעיתא. שלשלת דלהון, מסטרא דיעקב. ש דמשה, קדושה לך ישלשו. מסטרא דאריה, ט ג' ה אנפין דאבהן, אתקריאו אריות. בקר. מסטרא דשמאלא אתקריאו פרים מנגחים. ומסטרא דאמצעיתא, אתקריאו נשרים. ועלייהו אתמר ח) ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי. הא אינון ט'. עשיראה, ורביעאה, א אדם מה ב בשמו זמשה דרכיב על תלת חיוון. תפב) ואתמר בישראל, ט) וירדו בדגת הים, ג ממנן דימא, ד בסטרא דנחשו, דהוה שרה דמצרים, דאתפשט בגלותא בתראה, מים ה עד ים. ובעוף השמים, ערבוביא בישא. עמלקים, נפילים, תערובת דכל אומין, בכל סטרא, ו בגלותא בתראה, בין בישראל, בין ז בישמעאל, בין בעשו. ובבהמה, אלין בני עשו, ח דשולטנתהון בכל הארץ.

מסרת הזהר

ז) (שמות לג) ת"ז תמ"ט פה : תסט קיב. ז באברין ; באברים. ק זקיפין. ר ל"ג בגין. ש מסטרא דאברהם וליג ג' אנפין דאבהן. ת ענפין. א ל"ג אדם מה שמו. ב שמו. ג ממלו דימה. ד מסטרא. ה לים וליג עד. ו ל"ג בגלותא בתראה. ז באומות העולם וליג בישמעאל בין בעשו ; בין בישמעאל (ד"א) ; בין באומות העולם בעשו ובישמעאל. ח לא גרסינן דשולטנתהון בכל הארץ ; דשולטנהון בכל ארעא.

חלופי גרסאות

נאמר

הסולם

בי משיחין

אריות. בקר. היינו מן ג' פנים הכלולים בצד שמאל, נקראים שלשתם פרים מנגחים. וג' פנים הכלולים בעמוד האמצעי, שהוא משה ויעקב, נקראים נשרים. ועליהם נאמר ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי. ונמצא שג' קוין אלו הם ט', שכל אחד כלול משלשה. והעשירית, או הרביעית לג' קוין הכלולים, היא אדם שהוא מ"ה בשמו של משה, הרוכב על ג' חיות, אריה שור נשר. שהם ג' ענפי ש' שבשמו דמשה.

מן היסוד. וכל הזוקף זוקף בשם. שהוא מדרגת משה רבינו למעלה, דהיינו דעת, ומשה למטה, דהיינו ת"ת. בו יקומו כל ישראל, כאברי הגוף, שכולם זקופים בו בעת שהוא בעמידה. ובוה הוא כל הזוקף זוקף בשם, שעליו נאמר, ואדעך בשם.

תפא) יהון משיח בן דוד וכו' : משיח בן דוד שהוא אריה, חסד, יהיה מימינו של משה, משיח בן יוסף, שהוא שור, גבורה, משמאלו דהיינו בסוד ג' קוין, שמימינא אברהם, שהוא חסד, ומשמאל יצחק שהוא גבורה, ומשה עצמו שהוא נשר, תפארת, הוא באמצע. שלשלת שלהם, דהיינו ג' הקוין המכונים שלשלת, הוא מצד יעקב, כלומר, שהם ג' קוין הכלולים ביעקב שהיא ת"ת, וה"ס של משה הרומזים על ג' קוין הכלולים במשה, שהוא קו האמצעי, דעת. שז"ס, קדושה לך ישלשו, שפירושו, שכל קו כלול משלשתם, שמצד אריה, שהוא חסד, יש ג' פנים של האבות חג"ת, ונקראים שלשתם,

ויתקיים

(דפרי"י דף ק"כ ע"א)

תפג) ויתקיים במשיח, וירד מים עד ים ומנהר עד אפסי ארץ. והכי בבי משיחין, והכי בישראל, וכלא בזכות מ"ה דמשה. וייתון, נס דמשיח בן דוד, מיהודה, אריה רשים עליה, ונס דמשיח בן יוסף, שור רשים עליה. ונס דשילה, אריה לימינא, שור לשמאלא, נשר באמצעיתא, ואדם על כלהו. וד' אנפין לכל חד. ד' שבטין, דג' חיון, י"ב. ולגבי אדם, דאיהו מה שמו, בני משה, דבהווא זמנא יתקיים במשה ו ואעשה אותך לגוי גדול ועצום ממנו. בהווא זמנא, ו מ"ה ש"היה ה"א שיהיה. ו אשר להיות כבר היה.

תפד) והאלהים יבקש את נרדף, ישראל דאתמר בהון, ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם, ו הו נרדפים ו קדם ערב רב, זאבים בישין, הא ו בנימין זאב יטרף לגבייהו, דטריף לון, ו ויתקיים בהווא זמנא, בבקר יאכל עד. דהיינו עד כי יבא שילה, ודא בקר דאברהם. ולערב יחלק שלל דא ערב דיצחק, דתמן תרין משיחין. בחד ייכול ו ממנא דאומין דעלמא. ובחד יחלק ו לון לישראל. תפה) ו ישראל דאינון אילת, ו נרדפין ו קדם רשיעיא אריות. ויתער נפתלי, דאיהו אילת שלוחה הנותן אמרי שפר. יתער בימינא * דאיהו אריה משיח בן

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ו מוסיף מ"ה שמו. י ל"ג מן ונס עד ונס. כ נס. ל ענפין. מ דמ"ה. נ הם הנרדפים. ו ל"ג קדם ערב רב זאבין בישין. ע מוסיף ויתקיים ביה. פ ממנא. צ ליה. ק דישראל. ר ל"ג נרדפין קדם רשיעיא אריות. ש בתר.

י) (תהלים עב) ח"ג לג: כ) (במדבר יד) ב"א רלח צ"א. ל) (קהלת א) לך קיו צ"א. מ) (קהלת ג) ח"ג סא. : רלט. ת"ז ת"מ פ. תסיט קא: נ) (יחזקאל לד) שמות קיח צ"ב. ו) (בראשית מט) וארא א צ"ג.

מאמר

הסולם

בי משיחין

תפג) והאלקים יבקש את נרדף: היינו ישראל, שנאמר בהם, ואתנה צאני צאן מרעיתי אדם אתם. שהיו נרדפים לפני הערב רב, זאבים הרעים, הרי בנימין זאב יטרף לנגדם, שטורף אותם. ויתקיים בעת ההוא. בבקר יאכל עד, דהיינו עד כי יבא שילה, שהוא משה, ובקר, זה הוא בקר דאברהם, שהוא החסד. כלומר, בבקר, בעת שיתגלה החסד הגדול, יתגלה עד שהוא משה. ולערב יחלק שלל, זהו ערב של יצחק, שהוא המלכות הנבנית מקו שמאל, ששם בי המשיחים. ביומינה משיח בן דוד ובשמאלה משיח בן יוסף. באחד, יאכל וישחית הממונים של אומות העולם שזה מבי, ובאחד יחלק אותם לישראל, שהוא מבי. תפה) ישראל דאינון אילת וכו': ישראל שהם, אילה, נרדפים מן הרשעים שהם אריות. ויתעורר נפתלי שהוא אילה שלוחה הנותן אמרי שפר, יתעורר בימין, שהוא אריה, משיח בן דוד, שנאמר בו, גור אריה יהודה מטרף בני עליה. ויחזור על אומות העולם, כרע שכב, עליהם לטרוף אותם. מי יקימנו, פירושו

תפג) ויתקיים במשיח וכו': ויתקיים במשיח, וירד מים עד ים ומנהר עד אפסי ארץ. וכך בבי משיחין, וכך בישראל, והכל בזכות מ"ה דמשה, שהוא פני אדם, ויבואו, דגל של משיח בן דוד, שהוא מיהודה. שאריה רשום עליו והדגל של משיח בן יוסף, אשר שור רשום עליה, והדגל של שילה, שהוא משה שהוא בגי' שילה, הוא אריה לימין שור לשמאל נשר באמצע, כי משה היס נשר, דהיינו קו האמצעי, הכולל בתוכו ימין ושמאל, ואדם על כולם, שבכל אחד מג' פנים כלול בו אדם, שד' פנים לכל אחד מג' היות, שהי"ס ד' שבטים, שבכל אחד מהם ג' חיות, אריה שור נשר, שהם י"ב. ואצל פני אדם שהוא מ"ה שמו, דהיינו שהוא בגי' מ"ה יהיו בני משה, שבזמן ההוא יתקיים במשה, ואעשה לגוי גדול ועצום ממנו. בזמן ההוא מ"ה שהיה הוא שיהיה. דהיינו משה, שהיה גואל במצרים, הוא שיהיה גואל לעתיד. ואשר להיות כבר היה, דהיינו בי משיחין, בן יוסף ובן דוד, כבר היו, כי כבר היה יוסף וכבר היה דוד.

(דפו"י דף ק"כ ע"א *) דף ק"כ ע"ב)

משפטים

קנה

דוד, דאתמר ביה, (ט) גור אריה יהודה מטרף בני עלית. ת ויחזור על אומין דעלמא, כרע שכב עלייהו, למטרף לון א מי יקימנו, בההוא זמנא נחזי מאן הוא אלה אחרא, דיקים ב ליה מלטרופ עלייהו, ג או אומה ולישן.

תפו) וישראל דהוו כיונה, נרדפין קדם נשר, מסטרא ה דעופין דאומין דעלמא. בההוא זמנא, יתער נשר, ויתפרש גדפהא. על ו ערבובי ז דאומין, ה ועשו וישמעאל, דאינון עמלקים, וערבוביא בישא דישראל, וטריף לון, דלא ישתאר חד מנייהו, לקיים מה שנאמר בישראל, (ו) יי בדד ינחנו ואין עמו אל נכר.

תפז) מתמן ואילך, אין מקבלים גרים, ס כמה דאוקמוה מארי מתניתין אין מקבלים גרים לימות המשיח. ואומין עכרם דעלמא דישראל, יתער קב"ה חיה דאדם, לשלטה ב עלייהו. לקיימא בהון, (ז) כי הגוי והממלכה אשר לא יעבדוך יאבדו. לקיים בישראל, (ח) וירדו בדגת הים וגו'. ומוראכם וחתכם וגו'.

תפח) ומסטרא דתבואות, ה' מיני נהמא, תבירין מכלהו. ואינון, חטה, ושעורה, וכסמת, ושבלת שועל, ושיפון. אמתיל לון לישראל, הה"ד, (ט) קדש ישראל ליי ראשית תבואתה, בה. כד יפקון מגלותא, הכי יהון תבירין, עד דיתבריר ל אוכל מתוך פסולת, דהיינו קש, ערב מ רב, עד נ דיתבררו וישתמודעו ישראל ביניהו, ע כבר, דאתבריר מגו פ מוץ ותבן.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ט) (בראשית מט) לעיל אות תעה צ"ע. (פ) (דברים לב) ב"א רט צ"ד. (צ) (ישעיה ט). (ק) (בראשית א) לעיל אות יג צ"ג. (ר) (שם ט) נח פט צ"ג. (ש) (ירמיה ב) לעיל אות קלו צ"ט.

עלייהו, ל בר מגו וליג אוכל מתוך; בר וליג מן אוכל עד וישתמודעו; בר דאיהו אוכל. מ מוסיף רב ערבוביא. נ דיתברירו. ט וישתמודע; ל"ג וישתמודעו ישראל ביניהו (ד"א). ע כיון דיתבריר; ל"ג כבר דאתבריר מגו מוץ ותבן. פ קש.

מאמר

הסולם

ב' משיחין

פירוש, שבזמן ההוא, מי הוא אל אחר שיקים אותו ולא יתן לו לטרופ אותם. או אומה ולשון שיכלו לקום אותו מלטרופ אותם.

חפז) וישראל דהוו כיונה וכו': וישראל, שהיו כיונה, נרדפים מפני הנשר, שהוא מצד העופות של אומות העולם, בזמן שהוא יתעורר נשר דקדושה, ויפרוש כנפיו על ערב האומות ועשו וישמעאל, שהם עמלקים, וערב רע של ישראל, וטרף אותם, שלא ישאר אחד מהם, לקיים מה שנאמר בישראל, ה' בדד ינחנו ואין עמו אל נכר.

תפז) מתמן ואילך אין וכו': משם והלאה אין מקבלים גרים, כמו שהעמידו בעלי המשנה אין מקבלים גרים לימות המשיח, ואומות העולם שישארו, יעורר הקב"ה חיה

דאדם לשלוט עליהם, לקיים בהם, כי הגוי והממלכה אשר לא יעבדוך יאבדו. ולקיים בישראל, וירדו בדגת הים וגו'. ומוראכם וחתכם וגו'.

ועד

(דפו"י דף ק"כ ע"ב)

תפט) ועד דיתברירו מנייהו, י' דאיהו מעשר, ז' לא שריא על ה', דאיהו נהמא, דה' מינין, לקיימא אומאה, (n) כי יד על כס י"ה. ובגין דא, מוץ ותבן, אינו מחוייב במעשר, עד דיתבריר. לבתר דיתבריר, p מתכנשין r לההוא אתר דאקרי ירושלם. כמה דחטה, דבתר דאתבריר קש ותבן, מכניסין לה לאוצר. הכי יתכנשון ישראל, דאינון בר, לירושלם, דאיהי בנויה על הר יי, s דאתמר t בה, x מי יעלה בהר יי ומי יקום במקום קדשו נקי כפים ובר לבב. נקי כבר, דאיהי עבורא כד בריר מגו פסולת. בההוא זמנא, נשקו בר כדבקדמיתא, דאתמר ביה, (b) ישקני מנשיקות פיהו. בר תרגום בן, בההוא זמנא דיהון נקיים כבר, מגו קש ותבן. שריא שמיה עלייהו, וקרא לון, (a) בני בכורי ישראל.

תצ) והכי מכל אילנין, לית תביר כגפן. בנטיעו דיליה תביר, בענבים דיליה תביר, דאינון כתישין בין רגלין. והכי זית זיתים דיליה כתישין. בגלותא אמתילו ישראל בהון, הה"ד, (t) גפן ממצרים תסיע. וכן בגלות x רביעאה, (n) כי כרם יי צבאות בית ישראל. וכגוונא דא b לזית משולים ישראל, (i) זית רענן יפה פרי תאר. ובגין דא, (r) אשתך כגפן פוריה בירכתי ביתך בניך כשתילי זיתים. סמך דא לדא, g בגין דאינון תבירין בגלותא.

תצא) ולבתר דיהון נקיים d מגו פסולת, יתקדשון לבי מקדשא, ביין לנסכא על גבי מדבחא, וזיתים לאדלקא h בוצינא שרגין למנרתא. ומאן i זכה להאי. יין

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

צ ל"ג לא. p מכניסין. r לאתריה. s דכתיב וליג בה. t ביה. a מוסיף בגלותא רביעאה בתראה. b כוית. g ל"ב בגין. d ל"ב מגו פסולת. h ל"ג בוצינא. i זכי; יוכה.

(ת) (שמות יז) ביא קצו צ"ג. א) (תהלים כד) וירא כח צ"ד. ב) (שיר א) ב"ב פה צ"א. ג) (שמות ד) לך קמד צ"ד. ד) (תהלים פ) ת"ז תט"ו ל: ה) (ישעיה ה) שמות יב צ"ר. ו) (ירמיה יא). ז) (תהלים קכח) לך סו צ"ה.

מאמר

הסולם

ב' משיחין

נקיים מן קש ותבן, שורה שמו עליהם, וקורא אותם בני בכורי ישראל.

תצ) והכי מכל אילנין וכו': וכך מכל האילנות אין אילן שבור כמו גפן, בנטיעה שלו הוא שבור, שאין לו כח לעמוד אלא שוכב על הארץ, ובענבים שלו הוא שבור. שהם נכתשים בין רגלים. וכן הזית הזיתים שלו נכתשים. בגלות נמשלו להם ישראל, ז"ש גפן ממצרים תסיע, וכן בגלות הרביעית, כי כרם ה' צבאות בית ישראל. וכעין זה משולים ישראל לזית, שכתוב, זית רענן יפה פרי תואר. ומשום זה כתוב, אשתך כגפן פוריה בירכתי ביתך בניך כשתילי זיתים. סמוכים זה לזה, משום שישראל שבורים כמוהם בגלות.

תצא) ולבתר דיהון נקיים וכו': ואחר שהענבים והזיתים יהיו נקיים מכל פסולת, יתקדשו

תפט) ועד דיתברירו מנייהו וכו': ועד שיתבררו מהם, l שבשם הויה שהיא רומזת על מעשר, אינו שורה על ה' דהויה, שהוא רומזת על לחם דה' מינים, לקיים השבועה, כי יד על כס י"ה, שנשבע, שאין השם שלם ואין הכסא שלם עד שיכיריתו וזענו של עמלק. ומשום זה מוץ ותבן אינם מחוייבים במעשר עד שנתבררו. אחר שיתבררו ישראל, מתקבצים למקום ההוא הנקרא ירושלים, כמו החטה, שאחר שנברר ממנה הקש והתבן מכניסים אותה לאוצר. כך יתקבצו ישראל, שהם תבואה לירושלים, שהיא בנויה על הר ה'. שנאמר בה, מי יעלה על הר ה' ומי יקום במקום קדשו נקי כפים וגוי. נקי כמו בר, שהוא תבואה אחר שברר האוכל מתוך הפסולת. בזמן ההוא, נשקו בר, כבתחילה, שנאמר בו ישקני מנשיקות פיהו. בר, תרגום בן, שבזמן ההוא שכבר יהיו (דפריי דף ק"כ ע"ב)

משפטים

קנז

דלא יתנסך ז לכו"ם. דערב רב אינון יין ח דנתנסך לכו"ם, ו מנהון משומדים, מינים, אפיקורסים משומדים לעבירות כ שבכל התורה כלה. תצב) וישראל דאתמר בהון מ ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם. עד דיהון דרוכין בין רגלייהו, בגלותא לא אתברירו מנייהו. ובגינייהו אמר דוד ע"ה, (ט) למה אירא בימי רע עון עקבי יסבני. ועלייהו אמר שלמה, (י) צאי לך בעקבי הצאן. ביעק"ב. דעליה אתמר, לגבי נחש הקדמוני דפתי לחוה, (כ) הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב. בתר דיפקון מן גלותא, נמשלים לתפוחים, ולכל ריחין טבין. כגוונא דמפקנו דמצרים, (ג) דכתיב ביה (ד) תחת התפוח עוררתך. תצג) פקודא בתר דא, להביא בכורים, ואבתריה להתודות על הבכורים, ואבתריה להתודות על המעשר. ומארי מתניתין, מקשים מ על המעשר, דאי יהא קדם לקיטתו, נ או אחר לקיטתו עשורו. כגון אתרוג, דאתמר ביה באילן, הלך אחר חנטה. אית מאן דאמר, אחר בשול הפירות. ואתרוג מקצתו דומה לאילן, ומקצתו לתבואה, דאינון זרעים, דאתמר בהון, דלאחר לקיטתו עשורו. דאילן לאו איהו, אלא עד אחר גמר בשולו. תצד) ובג"ד, תקינו המוציא * מאתר דבשולו יפה. לאפקא פת שרוף, אלא ממקום שהוא מוטעם. והכי תבואה, בתר לקיטתו, ו איהו כבישול פירות.

חלופי גרסאות

ז ל"ג מן לכו"ם עד וישראל. ח דאתנסך ; מוסיף נסך דאתנסך. ט ל"ג מן ומנהון עד וישראל. י מנהון. כ דכל. ל דאתמר בהון ; בהו. מ במעשר ול"ג על. נ ואל. ס באתרוג. ע איבו

מסרת הזהר

(ח) (שם קו) ח"ג פב : קצת. ת"ז ת"ו כב. ט) (שם מט) מקץ לד צ"ב. י) (שיר א) ב"א קח צ"א. כ) (בראשית ג) לעיל אות שיג צ"ג. ל) (שיר ח) ח"ג רפו :

על המעשר

תצג) פקודא בתר דא וכו' : המצוה שלאחר זו, הוא, להביא בכורים, ואחריה, להתודות על הבכורים, ואחריה, להתודות על המעשר. ובעלי המשנה מקשים להבין על המעשר, אם יהיה לפני לקיטתו עשורו, דהיינו משעת חנטה יתעשר כדין אותה חנטה, או אחר לקיטתו עשורו. כגון אתרוג, שאמרו באילן הלך אחר חנטה, ויש מי שאומר שבאתרוג הולכים אחר בישול הפירות, כי אתרוג דומה מקצתו לאילן ומקצתו לתבואה, שהם זרעים, שאמרו בהם שלאחר לקיטתו עשורו, ולא כאילן, אלא עד אחר גמר בישולו. (ע"י מסכת קדושין ג' ע"א) דהיינו אחר לקיטתו, כזרעים. תצד) ובג"ד תקינו המוציא וכו' : ומשום שתקנו לברך המוציא, מן המקום שבשולו יפה, להוציא, לחם שרוף, אלא ממקום שהוא מוטעם. כך התבואה, הולכים אחר לקיטתה, שאז היא כבישול פירות. והיא מוטעמה.

וישראל

מאמר

יתקדשו לבית המקדש, יין לנסך על המזבח. חיתים להדליק הנר, דהיינו הנרות של המנרה. ומי זכה לזה. יין שלא ניסך לע"ז. כי הערב רב הם יין שניסך לעבודה זרה, ומהם משומדים מינים אפיקורסים, משומדים לעבירות שבכל התורה כולה.

תצב) וישראל דאתמר בהון וכו' : וישראל שנאמר בהם, ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם, ועד שיהיו דרוכים בין רגליהם בגלות, לא יתבררו מהם. ובשבילם אמר דוד, למה אירא בימי רע עון עקבי יסבני. ועליהם אמר שלמה, צאי לך בעקבי הצאן. בעקבי הוא אותיות ביעקב, שעליו נאמר אצל נחש הקדמוני שפתה את חוה, הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב. אחר שיצאו מן הגלות נמשלים לתפוחים, לכל ריחות טובים, כמו ביציאת מצרים, שנאמר בהם. תחת התפוח עוררתך.

(דפו"י דף ק"ב ע"ב י) דף קכ"א ע"א)

תצה וישראל, אינון משולים לאילן ולתבואה, דאתמר בהון ^מ ראשית בכורי אדמתך תביא בית יי' אלהיך. והכי ^נ ראשית גו צאנך תתן לו. דאינון ישראל. דאתמר בהון, ^ס ואתן צאני. והכי ישראל, ^ט קדש ישראל ליי' ראשית תבואתה, לאחור לקיטתו מן גלותא, עשור. ^ז ואתקריאו קדש ליי'.

תצו וישראל אתקריאו אילנא רבא ותקיף, ומזון לכלא ביה. ביה אורייתא, ^ק דאיהי מזונא לעילא. ביה צלותא, דאיהי מזונא ^ר לתתא. ואפילו מלאכין לית לון מזונא, אלא בישראל. דאי לאו דישראל יתעסקון באורייתא, לא הוה נחית לון מזונא, מסטר דאורייתא, דאמתילא לעץ, ^{הה"ד}, ^ג עץ חיים היא למחזיקים בה. ולאיבא, דאיהי מצוה.

תצו והכי אורייתא אמתילא למיא. ^ט והני לאשא. ולא הוה נחית מיא מלעילא, וחמה דאיהי אשא, לא הוה ^ת נחית לבשלא פירות האילן. אלא, בגין ישראל. ובגין דא אתמר בישראל, ^ז התאנה חנטה פגיה, אלין מארי מצות. והגפנים סמדר נתנו ריח, כד פתחין בתיובתא, ומיד אתמר בישראל, קומי לך רעיתי יפתי ולכי לך, מן גלותא.

תצח ובגין דא באילן, דאיהו עץ החיים, באילין דמשתדלין בה, אזלין בתר חנטה, ומעשרין ליה, דשריא יו"ד עליהו, דאיהי חכמ"ה, א' מ' ובה ^א מתכנשין ה"ה, דאינון פירות האילן. ^ב ומאן אילן. וי. אבל שאר עמא, אחר לקיטתו

מסרת הזוהר

חלופי גרסאות

^פ מוסיף קדש קדש ישראל (ד"א) ^צ ואינון; ואתקריאו קדש ישראל להי ראשית תבואתו. ^ק ל"ג דאיהי; דאיהו. ^ר לעילא. ^ט והכי. ^ת מוסיף נחית מלעילא; לעילא. ^א מתכנשא. ^ב מאן

^ח (שמות כג) ח"ב קכד: קכה. ח"ג רנג. ת"ז תייד ל. ^ו (דברים יח) ת"ז תייד ל. ^ס (יחזקאל לד) שמות קיח צ"ב. ^ט (ירמיה ב) לעיל אות קלו צ"ט. ^פ (משלי ג) ב"א רכט צ"א. ^צ (שיר ב) ת"ז תש"ס קו.

מאמר

הסולם

על המעשר

לאילן, ז"ש עץ חיים היא למחזיקים בה. ומצד הפרי של התורה, שהיא מצוה.

תצו והכי אורייתא אמתילא וכי: וכך נמשלה התורה למים, וכך לאש, ולא היו יורדים מים מלמעלה, והשמש שהוא אש, לא היתה יורדת לבשל פירות האילן. אלא בשביל ישראל. ומשום זה נאמר בישראל, התאנה חנטה פגיה, שהם בעלי מצות. והגפנים סמדר נתנו ריח, כשפותחים בתשובה. ואז, מיד נאמר בישראל, קומי לך רעיתי יפתי ולכי לך, מן הגלות.

תצח ובגין דא באילן וכי: ומשום זה באילן, שהוא עץ החיים, דהיינו התורה, שהוא ד"א, באלו שעוסקים בה. בתורה, הולכים אחר חנטה דהיינו תכף בתחילת העסק, ומעשרים אותם, כי ה"י שהיא חכמה שורה עליהם. וע"כ מתעשרים

תצה וישראל אינון משולים וכי: וישראל משולים לאילן ולתבואה, כמו אתרוג לאילן שנאמר בו, ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלקיך. וכך, ראשית גו צאנך תתן לו רומז על ישראל, שנאמר בהם, ואתן צאני. וכך ישראל נמשלו לתבואה, שנאמר בה, קדש ישראל להי ראשית תבואתה, וע"כ אחר לקיטתו מן הגלות עשורו, שאז נקראו קדש להי.

תצו וישראל אתקריאו אילנא וכי: וישראל נקראו, אילן גדול וחזק ומזון לכל בו. בו התורה שהיא מזון למעלה, מבחינת ד"א. בו התפלה, שהיא מזון למטה, מבחינת הנוקבא. ואפילו המלאכים אין להם מזון אלא ע"י ישראל, שאם לא היו ישראל עוסקים בתורה, לא היה יורד להם מזון מצד התורה שנמשלה (דפו"י דף קכ"א ע"א)

משפטים

קנט

מן גלותא, עשורו. אינון צדיקים דאתמר בהון, ^ק ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר. הדר בעובדיהון, דאחידאן במארי תורה ^ג ומצות, ^ד ואחר חנטה אזלינן לגבייהו כאילן.

תצט) ובגין דא אוקמוה במסכת קדושין, קמ"ל דאתרוג כירק, מה ירק דרכו ליגדל על כל מים, ובשעת לקיטתו עשורו. ^ה אופ אתרוג נמי דרכו ליגדל ^ו וכו' ומסטרא דחכמה, אין מים אלא תורה. ובאתר אחרא לעילא, והא דתנן, אתרוג שוה לאילן בשלשה דרכים, הא אתרוג, אחיד ב' סטרין, ואתרוג איהו דיוקנא דלבא, דאחיד לעילא ^ז ואחיד לתתא. אחיד לעילא, הלב רואה. אחיד לתתא, בדעת. כמה דאוקמוה, הלב יודע. דעת איהי אילנא, תורה איבא דיליה. עיינין דאינון פקודין, דבהון הלב רואה. (ע"כ) ^ח

תק) ^ט ואנשי קדש תהיון לי וגו'. רבי יהודה פתח, ^י והחכמה מאין תמצא ואיזה מקום בינה. זכאין אינון ישראל, דקב"ה בעי. ^י ליקרא לון, יתיר על כל ^כ שאר בני עלמא. בקדמיתא אמר לון, ^ת ואתם תהיו לי ממלכת כהנים. ^י לא

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ק) (ויקרא כג) ויחי סו צ"ב תק"ח צח ט"ד של"ד. ר) (שמות כב) ח"ב קכה; ח"ג מב. צג: צד. רפב. ת"ז תכ"א סב: ט) (איוב כח) ויצא פח צ"א. ת) (שמות יט) יתרו צח אות שפד ח"ג לך: פא.
דרך אמת ז] לא הסיר אהבתו הגדולה מהם.
הנמצאות עמנו היום מוטעים לכן אל נא ישיתו המעיינים עלינו חטאת ועם העתקות מדויקות יתקנו המעוות וישימו העקוב למישור וכעת הגהנום כיד ה' הטובה עלינו. י ביקרא דלהון. כ ל"ג שאר.

מאמר

זסולם

על המעשר

אתרוג שוה לאילן בשלשה דרכים, פירושו אתרוג, שהיא מלכות, אחוז בב' צדדים, בחסד ובגבורה, שהם ב' דרכים, ואתרוג עצמו יש לו צורת הלב, שאחוז למעלה ואחוז למטה, אחוז למעלה, היינו הלב רואה, שהיא חכמה הנקראת ראייה. אחוז למטה, היינו בדעת כמו שהעמידו הלב יודע. זהו דרך השלישי. דעת היא אילן, שהוא פנימיות ז"א, תורה שהוא גופא דז"א, היא פרי של הדעת, שהיא מתפשטת מן הדעת. עיינין שהן מצוות, בהן הלב רואה. (ע"כ רע"מ).

מאמר ואנשי קדש תהיון לי

תק) ואנשי קדש תהיון לי וגו': ר' יהודה פתח, והחכמה מאין תמצא ואיזה מקום בינה. אשרי הם ישראל, שהקב"ה רצה להוקיר אותם יותר מכל שאר בני העולם. בתחלה אמר להם, ואתם תהיו לי ממלכת כהנים. לא הוסרה מהם אהבה רבה, עד שקרא אותם, וגוי קדוש. שהוא

מתעשרים אחד מ"ל. ובה מתאספים מן הגלות, הנה אחרונה דהויה, שהיא ישראל, שהם פירות האילן, שהוא התורה. ומי הוא האילן. הוא ר', שהוא ז"א, שה"ס התורה אבל שאר העם אחר לקיטתו מן הגלות עשורו. אבל הצדיקים נאמר בהם, ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר, דהיינו הדר במעשים האחוזים ונעשים על ידי בעלי תורה ומצות, בהם הולכים אחר חנטה כאילן. וע"כ נאמר בהם ביום הראשון. שאינם צריכים לחכות לשעת לקיטה מן הגלות.

תצט) ובג"ד אוקמוה וכו': ומשום זה העמידו במסכת קדושין (דף ג' ע"א) קמ"ל דאתרוג כירק, מה ירק דרכו ליגדל על כל מים ובשעת לקיטתו עשורו, אף אתרוג נמי דרכו ליגדל על כל מים וכו'. וגם ישראל הדומים לאתרוג דרכם ליגדל על כל מים, שמצד החכמה אין מים אלא תורה, שישראל גדלים עליה. ובמקום אחר למעלה (דף ב' ע"ב) מה שלמדנו, (דפו"י דף קכ"א ע"א)

אעדי רחימותא סגיאה מנהון, עד דקרא לון וגוי קדוש דאיהי יתיר. 2 לא אעדי רחימותא מנהון, עד דקרא לון 3 כי עם קדוש אתה. לא אעדי רחימותא מנהון, עד דקרא לון 4 ואנשי קדש תהיון לי דאיהו יתיר מכלא.

תקא) כתיב והחכמה מאין תמצא. אורייתא מחכמה נפקת, מאתר דאקרי קדש. והחכמה נפקת, מאתר דאקרי קדש הקדשים. ר' יצחק אמר, וכן יובלא אתקרי קדש. דכתיב, 5 יובל היא קדש תהיה לכם. וישראל כלילן מנייהו, הה"ד ואנשי קדש תהיון לי.

תקב) בקדמיתא קדוש, והשתא קדש. מה בין האי להאי. א"ר יוסי, דא לעילא לעילא, ודא לאו הכי. דכתיב, 6 והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו. בהאי אתר אקרי * קדוש ולעילא לעילא קדש.

תקג) רבי אבא הוה אזיל בארחא, והוה אזלי עמיה ר' יוסי ור' חייא, אמר ר' חייא, 7 ואנשי קדש תהיון לי, מגלן. א"ל, הא ר' יוסי וכלהו חברייא שפיר קאמרו, והכי הוא. מגלן. דכתיב, 8 קדש ישראל ליי ראשית תבואתה, 9 ראשית: ודאי חכמה אקרי ראשית, דכתיב 10 ראשית חכמה יראת יי.

תקד) ומשום דישאל אקרון 11 קדש בשלימו דכלא, כתיב 12 ובשר בשדה טרפה לא תאכלו. דהא ישראל דאינון שלמין על כלא, לא ינקין מסטרא דדינא קשיא. לכלב תשליכון אותו. לכלב ודאי, דהוא דינא 13 חציפא תקיפא על כלא.

חלופי גרסאות

ל ל"ג מן לא אעדי עד לא אעדי. מ מוסיף הא דתנינן ואנשי. נ מוסיף קדש ישראל ודאי ראשית חכמה אקרי. ט מוסיף קדש ישראל. ע ל"ג חציפא.

מסרת הזהר

א) (דברים יד) שמות כד צ"ר. ב) (שמות כב) לעיל צ"ר. ג) (ויקרא כה) לך קמד צ"ה. ד) (ישעיה ד) לך קלח צ"ד. ה) (ירמיה ב) לעיל אות קלו צ"ט. ו) (תהלים קיא) הקסה"ו צו צ"ד ז"ח ז ט"ד ש"ט יא ט"ג ש"ג מה ט"ד ש"ב. ז) (שמות כב) ח"ב קכה: ח"ג מב. צג: צד. רפב. ת"ז תכ"א סב:

ואנשי קדש תהיון לי

הסולם

משאמר

קדוש יאמר לו. במקום זה בציון וירושלים שהיא המלכות, נקרא קדוש. ולמעלה למעלה, בחו"ב נקרא קדש.

תקג) רבי אבא הוה וכו': ר"א היה הולך בדרך, והלכו עמו ר' יוסי ור' חייא. אמר ר' חייא, ואנשי קדש תהיון לי, שאמרו שהוא חכמה, מאין לנו זה, א"ל הרי ר' יוסי וכל החברים יפה אמרו, שהוא חכמה, וכן הוא. מאין לנו, כי כתוב, קדש ישראל לה' ראשית תבואתה, ראשית, ודאי החכמה נקראת ראשית, שכתוב ראשית חכמה יראת ה'.

תקד) ומשום דישאל אקרון וכו': ומשום שישראל נקראים קדש, שהוא כל השלמות, כתוב, ובשר בשדה טרפה לא תאכלו. כי ישראל שהם שלמים מכל, אינם יונקים מצד דין הקשה, אשר טרפה רומזת עליו, לכלב תשליכון

שהוא יותר חשוב. לא הוסרה מהם האהבה, עד שקרא אותם, כי עם קדוש אתה. לא הוסרה מהם האהבה, עד שקרא אותם, ואנשי קדש תהיון לי, שהוא יותר חשוב מכל.

תקא) כתיב, והחכמה מאין תמצא: התורה יצאה מחכמה ממקום שנקרא קדש. שהוא החכמה. והחכמה יצאה ממקום שנקרא קדש הקדשים. שהוא כתו. ר' יצחק אמר, וכן היובל, שהוא בינה, נקרא קדש, שכתוב, יובל היא קדש תהיה לכם. וישאל כלולים מהם, מחכמה ומבינה, ז"ש ואנשי קדש תהיון לי.

תקב) בקדמיתא קדוש והשתא וכו': בתחילה קרא אותם הקב"ה קדוש, ועתה קורא אותם קדש. מהו ההבדל בין זה לזה. א"ר יוסי, זה, קדש, הוא למעלה למעלה, בחו"ב כנ"ל, וזה, קדוש, אינו כן, כי קדוש הוא המלכות, שכתוב, והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים (דמויי דף קכ"א צ"א * דף קכ"א צ"ב)

משפטים

קסא

כיון דדינא תקיפא שריא עלוי, ואטיל זוהמא ביה, אסיר להו לאינון דאקרון קדש. אלא לכלב תשליכון אותו ודאי, דאיהו דינא חציפא, דינא תקיפא יתיר מכלא, דכתיב (ח) והכלבים עזי נפש.

תקה) ת"ח, כד אדכר נבלה באורייתא, כתיב בישראל קדוש, ולא קדש. הכא כתיב, ואנשי קדש תהיון לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו. והתם בנבלה כתיב, לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה וגו', כי עם קדוש אתה. קדוש ולא קדש, דהא נבלה מסטרא דישראל אתעביד, דלא פסיל האי אלא ישראל. (ח) וסגיאיין גוויין, אית בה בנבלה. כמה דאוקימנא.

תקו) אר"ש, כתיב הכא ואנשי קדש תהיון לי, וכתיב התם כי עם קדוש אתה ליי אלהיך. ליי אלהיך, לי מבעי ליה. אל"א פ הכא לעילא לעילא. ז והתם שכינתא. וכתיב, ויהי הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו ולא קדש. בכאן קדוש, ולעילא קדש. כתיב קדש ישראל ליי ראשית תבואתה, בה"א כמה דאוקימנא. ועיד ואנשי קדש תהיון לי ודאי.

תקז) רבי יצחק הוה יתיב קמיה דר"ש, א"ל הא כתיב קדש ישראל ליי סופיה דקרא כתיב כל אוכליו יאשמו, מאי קא מיירי. א"ל ר"ש, שפיר קא פ אמר,

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

(ח) (ישעיה נז) ח"ג סג. פ. רנט: ז"ח מו ט"ד
שליא מו ט"ג של"ט גו ט"ד ש"א ס ט"ג ש"ז.
(ט) (דברים יד.) י' (ישעיה ד) לך קלח צ"ד.

פ התם. צ והכא. ק אמרת.

דרך אמת (ח) ופנים רבים יש בה בדין נבלה.

מאמר

הסולם

ואנשי קדש תהיון לי

הפרישה מטרפה נקרא קדש, ומנבלה נקרא קדוש. ואופנים הרבה יש בנבלה כמו שהעמדנו.

תקו) אמר ר"ש כתיב וכו': אר"ש, כתוב כאן, ואנשי קדש תהיון לי, וכתוב שם, כי עם קדוש אתה לה' אלקיך שואל, לה' אלקיך, לי היה צריך לומר. ומשיב, אלא כאן הוא למעלה למעלה, בחו"ב, ושם הוא השכינה, דהיינו המלכות, וע"כ כתוב, לה' אלקיך שהמלכות נקראת אלקים. וכתוב, והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו, ולא קדש, שבכאן, במלכות הנקראת ציון וירושלים, הוא קדוש, ולמעלה בחכמה ובינה, קדש. וכתוב קדש ישראל לה' ראשית תבואתה עם ה' יתרה, הרומזת על בינה שהיא ה' ראשונה דהויה, וראשית הוא חכמה. כמו שהעמדנו, וע"כ, ואנשי קדש תהיון לי ודאי.

תקז) ר' יצחק הוה יתיב וכו': ר"י היה יושב לפני ר' שמעון, אמר לו והרי כתוב, קדש

תשליכון אותו. לכלב ודאי, שהוא דין חצוף חזק על כל. כי כיון שדין חזק שורה על הטרפה, והטיל זוהמא בו, אסור לאלו הנקראים קדש לאכול ממנו. וזה שאומר הכתוב, ואנשי קדש תהיון לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו, שתלה הכתוב איסור הטרפה באנשי קדש. אלא לכלב תשליכון אותו ודאי, שהוא דין חצוף ודין חזק יותר מכל, שכתוב, והכלבים עזי נפש.

תקה) ת"ח כד אדכר וכו': בוא וראה, כשנוכרה נבלה בתורה כתוב בישראל, קדוש, ולא קדש, וכאן בטרפה, כתוב ואנשי קדש תהיון לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו. ושם בנבלה, כתוב, לא תאכלו כל נבלה וגו' כי עם קדוש אתה. כתוב, קדוש ולא קדש. משום שמצד ישראל נעשה הנבלה, דהיינו שנבלה בשחיטה, נמצא שלא פסל אותה אלא ישראל. שהדין אינו חזק כל כך, מה שאין כן הטרפה שנפסלה ע"י חיות רעות הדין קשה. וע"כ (דמו"י דף קכ"א ע"ב)

כל אכליו יאשמו, היינו דכתיב, ^ו ואיש כי יאכל קדש בשגגה וגוי. וכתיב, וכל זר לא יאכל קדש. ומשום דישראל אקרון קדש, כתיב כל אכליו יאשמו. אתא ר' יצחק ונשיק ידיו, אמר, אי לא ^ז אתינא הכא אלא למשמע מלה דא ^ט סגי. תקח) א"ל רבי, הא תנינן, דקדש, יתיר לעילא מן קדוש. אי הכי, הא כתיב ^י ק' ק' ק' י"י צבאות, ודא שלימו דכלא. א"ל ת"ה, כד מתחברן כחדא, כלהו אתעבידו חד ביתא, והאי ביתא, ^י אקרי קדש. כללא דכלהו קדוש. ובגיני כך, קדש, הוא כללא, דכלא אתכליל ביה. וישראל כד אתכלל בהו מהימנותא שלימתא קדש אקרון, כללא דכלא, דכתיב קדש ישראל ליי. ובגיני כך, ואנשי קדש תהיון ^{יא}.

תקט) ^{יב} לגיון חד שאיל לר' אבא, א"ל, לא כתיב ובשר בשדה טרפה לא תאכלו, אי הכי, מאי דכתיב, ^{יג} טרף נתן ליראיו. טרף נתן לכלבים מבעי ליה, אמאי נתן ליראיו. א"ל, ריקא, מי כתיב טרפה נתן ליראיו, טרף כתיב. ואי תימא, טרף כטרפה. נתן ליראיו ודאי דמלה דא, לא יהביה לאזדהרא ביה, אלא לאינון דחלי שמיה, ודחלין ליה. בג"כ האי מלה לא יהיב לכו, דהא ידע דאתון לא דחלין ליה, ולא נטרין פקודיו, ובגיני דהאי מלה חומרא דאורייתא, ובעי לאזדהרא ^{יד} בה, נתן ליראיו, ^{יז} ליראיו ודאי, ולא לאחרי. וכל חומרי דאורייתא, לא יהיב לון קביה, אלא לאינון דחלי חטאה, לאינון דחלי פקודיו ולא לכו.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(כ) (ויקרא כב) ח"ב קכב. ח"ג רצו. (ז) (ישעיה ו) בא (ט) (תהלים קיא) ח"ג צ. סא צ"ת.

דרך אמת ^ט שר צבא אחד.

מאמר

הסולם

ואנשי קדש תהיון לי

תקט) לגיון חד שאיל וכו': לגיון אחד. דהיינו שר צבא, שאל את ר' אבא, וכי לא כתוב, ובשר בשדה טרפה לא תאכלו, אם כן, מה שכתוב, טרף נתן ליראיו, טרף נתן לכלבים, היה צריך לומר, למה נתן ליראיו. אמר לו, ריק, מי כתוב, טרפה נתן ליראיו, טרף כתוב, שפירושו מזון, ואפילו תאמר, טרף הוא כטרפה, נתן ליראיו ודאי, שיזהרו בו ולא יאכלוהו. ומה שאומר ליראיו, הוא, כי דבר זה לא ניתן להזהר בו, אלא לאותם יראי שמו, שיראים ממנו, ומשום זה לא ניתן לכם דבר הזה, כי ידע, שאתם אינכם יראים אותו, ולא שומרים מצותיו, ומשום שדבר זה הוא מן הקשים שבתורה, וצריכים להזהר בו, נתן ליראיו, ליראיו ודאי, ולא לאחרי. וכל דברים הקשים שבתורה לא נתן אותם הקביה אלא לאלו יראי חטא, לאלו היראים לשמור מצותיו, ולא לכם.

תאני

קדש ישראל לה, וסופו של הכתוב, כל אוכליו יאשמו. מה הוא אומר. אמר לו ר"ש, יפה אומר, כל אוכליו יאשמו. כי היינו שכתוב, ואיש כי יאכל קדש בשגגה וגוי. וכתוב וכל זר לא יאכל קדש. ומשום שישראל נקראים קדש, כתוב כל אכליו יאשמו. בא ר' יצחק ונשיק ידיו, אמר, אם לא באתי כאן אלא לשמוע דבר זה, די לי. תקח) א"ל רבי הא וכו': אמר לו ר' יצחק, רבי, הרי למדנו, שקדש הוא יותר למעלה מן קדוש. א"כ, חרי כתוב, קדוש קדוש קדוש ה' צבאות, שזה הוא שלמות הכל, וכתוב קדוש. אמר לו בוא וראה, כשמתחברים ג' הקדושות יחד, נעשו בית אחד, ובית הזה נקרא קדש, שהוא הכלל של כל ג' קדוש. וע"כ הוא שלמות הכל. ומשום זה, קדש הוא כלל שהכל נכלל בו, וישראל כשנכלל בהם אמונה השלמה, נקראים קדש, שהוא כלל הכל, שכתוב, קדש ישראל לה, ומשום זה כתוב, ואנשי קדש תהיון לי.

(דפו"י דף קכ"א ע"ב)

משפטים

קסג

תקי) תאני ר' אלעזר, ג כתיב ואנשי קדש תהיון לי, מהו ואנשי. ולבתר קדש, אלא ד ואנשי קדש ודאי. דתנינן, לא נפקו ישראל לחירו, אלא מסטרא דיובלא. בתר דנפקו לחירו, נקיט לון האי יובלא בגדפוי, ואקרון גוברין דיליה. בנין דיליה, וכתוב ביה ביובלא, ויובל היא קדש תהיה לכם, קדש ודאי, לכם ודאי. ובגיני כך, ואנשי קדש תהיון לי, אנשי קדש ודאי, גוברין דיליה ממש.

תקיא) וקב"ה אמר דא, * ועל דא זכו ישראל לאתקרי אחים לקב"ה, דכתיב, למען אחי ורעי וגו'. לבתר אקרון קדש ממש. דכתיב, וקדש ישראל ליי ראשית תבואתה, קדש ולא אנשי קדש, בגיני כך כל אכליו יאשמו, וכתוב, וכל זר לא יאכל קדש. וישיב כי יאכל קדש בשגגה.

תקיב) תאנא, ישראל אקרון קדש, ובגיני דאינון קדש, אסיר ליה לאינש, למקרי לחבריה בשמא דגנאי, ולא לכנאה שמא לחבריה, וענשיה סגי. וכל שכן במלין אחרנין. תאנא, כתיב ר' נצור לשונך מרע וגו'. מהו מרע. דבגיני לישנא בישא, מרעין נחתין לעלמא.

תקיג) אמר ר' יוסי כל מאן דקרי לחבריה ה בשמא ו דלית ביה, וגני ליה, ואתפס במה דלית ביה, דאמר ר' חייא אמר ר' חזקיה, כל מאן דקרי לחבריה

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

ג) (ויקרא כה) לעיל אות תקא צ"ג. ט) (תהלים קכב) וישב טו צ"א. ו) (ירמיה ב) לעיל אות קלו צ"ט. ז) (ויקרא כב) לעיל אות קלח צ"י. ח) (שם) לעיל אות תקו צ"כ. ט) (תהלים לד) ח"ג מו: קעה: רצד:

ג מוסיף כתיב קדש ישראל וכתוב; ל"ג מן כתיב עד ואנשי קדש ודאי. ד ל"ג ואנשי; אנשי. ה במאן. ו מוסיף דלית ליה. ז ואתכס.

מאמר

הסולם

ואנשי קדש תהיון לי

תבואתה, שכתוב קדש, ולא אנשי קדש. ומשום זה כל אכליו יאשמו, שכתוב, וכל זר לא יאכל קדש. ואיש כי יאכל קדש בשגגה וגו'. (כנ"ל אות תק"ז).

תקיא) תאנא ישראל אקרון וכו': למדנו, ישראל נקראים קדש, ומשום שהם קדש, אסור לאדם לקרות לחבירו בשם של בזיון, ולא לכנות שם לחבירו, וענשו גדול. וכל שכן בדברים אחרים. למדנו, כתוב, נצור לשונך מרע, מהו מרע. הוא כי בשביל לשון הרע, מחלות יורדות לעולם.

תקיג) אמר ר' יוסי וכו': אר"י, כל מי שקורא לחבירו, בשם שאין בו, ומבוזה אותו, הוא נתפש לדין, על מה שאין בו. שאמר ר' חייא אמר ר' חזקיה, כל מי שקורא לחבירו רשע, מורידים אותו לגיהנם, ויורדים לו ללחיו, דהיינו שמכים אותו על לחיו. חוץ מאלו עזי הפנים שעל התורה, שמותר לאדם לקראם רשע.

הווא

תקי) תאני ר' אלעזר וכו': למד ר' אלעזר, כתוב, ואנשי קדש תהיון לי. מהו ואנשי ואח"כ קדש. שהיה מספיק לומר קדושים תהיון לי. ומשיב, אלא ואנשי קדש ודאי, שלמדנו, לא יצאו ישראל לחירות אלא מצד יובל, ושהוא בינה, ואחר שיצאו לחירות קבל אותם יובל ההוא בכנפיו, ונקראים אנשים שלו, בנים שלו. וכתוב ביובל, יובל היא קדש תהיה לכם. קדש ודאי, לכם ודאי. ומשום זה, כתוב, ואנשי קדש תהיון לי, אנשי קדש ודאי, אנשים שלו ממש.

תקיא) וקב"ה אמר דא וכו': והקב"ה אמר זה. ואנשי קדש תהיון לי. ועל כן זכו ישראל להקרא אחים אל הקב"ה, שכתוב למען אחי ורעי וגו'. כי ישראל הם בנים ליובל, שהיא בינה, כנ"ל, וגם ד"א היא בן הבינה, ונמצא שהם אחים לד"א. (ועי' בתלמוד עשר ספירות שיעור ט' דף תר"ח ד"ה שאין לך ודף וזר"ט ד"ה בנים בכורים) ואח"כ נקראים קדש ממש, שכתוב, קדש ישראל להי ראשית (דפו"י דף קכ"א ע"ב *) דף קכ"ב ע"א)

רשע, נחתין ליה לגינהם. ונחתין ליה לעלעוי, בר אינון חציפין דאורייתא, דשרי ליה לאיניש למקרי להו רשע.

תקיד) ההוא גברא, דלייט לחבריה, אעבר ר' ייסא, אמר ליה כרשע עבדת. אתייה ^ח לקמיה דר' יהודה, א"ל רשע לא קאמינא ליה, אלא כרשע, דאחזי מלוי כרשע, ולא אמינא דאיהו רשע. אתא ר' יהודה, ושאל לעובדא קמיה דרבי אלעזר, אמר ליה, ודאי לא ^ט אתחייב. מנלן. דכתיב, ^י היה יי' כאויב, ולא אויב. דאי לאו הכי, לא אשתאר מישראל גזעין בעלמא. כגוונא דא, ^{יא} היתה כאלמנה, ולא אלמנה, כאלמנה דאזיל בעלה לעברא דימא, ומחכאת ליה.

תקטו) אמר ר' חייא, ומהכא משמע, מהתם משמע, דהוא עקרא דכלא, דכתיב, ^{יב} ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם. כמראה אדם, ולא מראה אדם. א"ר יצחק, כתיב, ^{יג} כתפוח בעצי היער וגו', כתפוח ולא תפוח. כתפוח: דמתפרשא בגונוני, ^{יד} ובגונוני אתאחדא מלה. אמר רבי יהודה, אלו לא אתינא הכא אלא למשמע מלין אלין, דיי.

תקטז) תאנא כתיב, ^{יז} והיה הנכשל בהם ביום ההוא כדוד. כדוד, ולא דוד. כדור, דאמר, ^{יח} והנה בעניי הכינותי לבית יי'. וכתיב, ^{יט} כי עני ואביון אני. והוא מלכא על מלכין ^כ הוה, והוה קרי לגרמיה הכי. אמר רבי אבא, זכאין אינון ישראל, ד

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ד) (איכה ב.) ט) (שם א.) ב"א רמא צ"א. ח) (יחזקאל א) נח צו צ"ג ז"ח יד ט"ג שלי"ח שלי"ח תק"ח צג ט"ג שלי"ד. ר) (שיר ב.) לך עב צ"א. ב) (זכריה יב) ח"ג שב. ג) (ד"ה כב) ח"ג רלט: ד) (תהלים פו) ב"א קסו צ"ב.

דרך אמת ^י ויורדין עמו ללחיו לייסר אותו בכל מיני יסורין ועונשין. ^כ עיקר סוד הדבר תולה כאן בגונוני התפוחים ולא בתפוחים עצמם וע"י בפי אחרי מות עד ע"א והאזינו רפו ע"ב.

ואנשי קדש תהיון לי

הסולם

מאמר

אינו דומה אל מראה א"ר יצחק, כתוב, כתפוח בעצי היער וגו'. היינו כתפוח ולא תפוח, שפירושו, כתפוח הניכר בצבעו, ובצבעים מתאחד הדבר, כי יחוד הקב"ה הוא בסוד ג' קוין שהם סוד לבן אדום ירוק, כמו שיש בתפוח. שפירושו חסד דין רחמים. אמר ר' יהודה, אלו לא באתי כאן אלא לשמוע דברים אלו היה די לי.

תקטז) תאנא כתיב והיה וגו': למדנא, כתוב, והיה הנכשל בהם ביום ההוא כדוד. היינו, רק כדוד, ולא דוד. שפירושו, כדוד, שאמר, והנה בעניי הכינותי לבית ה'. וכתיב, כי עני ואביון אני, והוא היה מלך על מלכים וקרא עצמו כן. אמר ר' אבא, אשרי הם ישראל, שהקב"ה לא קרא אותם, כקדש, אלא קדש ממש. שכתוב, קדש ישראל לה', ומשום זה כל אוכליו יאשמו, כמו זר האוכל קדש.

תאנא

תקיד) ההוא גברא דלייט וכו': איש אחד קלל את חבריו. עבר שם ר' ייסא, ואמר לו, כרשע עשית. בא לפני ר' יהודה, לדין, אמר לו, לא אמרתי לו רשע, אלא כרשע, שהראה מעשיו כרשע, ולא אמרתי שהוא רשע. בא ר' יהודה ושאל על המעשה לפני ר' אלעזר. אמר לו, ודאי שלא נתחייב, מאין לנו, כי כתוב, היה ה' כאויב, ולא אויב, שאם לא כן לא היה נשאר גזע מישראל בעולם. כעין זה היתה כאלמנה, ולא אלמנה, דהיינו כאלמנה, שבעלה הלך למדינת הים והיא מחכית עליו, שלהיותה לבדה בלי בעלה מדמה אותה לאלמנה.

תקטו) אמר ר' חייא וכו': אר"ה, מכאן משמע זה, הלא משם נשמע, שהוא עיקר הכל, דהיינו האיטור של פסל ותמונה, שכתוב, ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם. שבהכרח, כמראה אדם ולא מראה אדם. הרי אשר כמראה (דפו"י דף קכ"ב ע"א)

דקב"ה לא קרא לון כקדש, אלא קדש ממש, דכתיב קדש ישראל ליי, ובג"כ כל אכליו יאשמו וגו'.

תקיז) תאנא, אמר ר' יוסי, מאי קא חמא קב"ה, למיהב דינין לישראל, בתר עשר אמירן. אלא הכי תנינן, מסטרא דגבורה, אתייהבת אורייתא לישראל. בגיני כך, בעא למיתן שלמא בינייהו, בגין דאורייתא תהא נטירא מכל סטרוי. דאמר רבי אבא אמר רבי יצחק, לית עלמא מתקיימא, אלא על דינא, דאלמלא דינא, לא מתקיימא. ובג"כ עלמא בדינא אתברי, ואתקיים.

תקיח) תאנא, מ ר' אבא, כתיב ה) דינו לבקר משפט. וכי לבקר, ולא בכל יומא. אלא לבקר, עד לא ייכלון דיינין, ולא ישתון, דכל מאן דדאין דינא בתר דאכל ושתה, לאו נ דינא דקשוט הוא, דכתיב ו) לא תאכלו על הדם. מאי על הדם. אוהרה לדייני, דלא ייכלון עד דדייני דינא, דכל מאן דדאין דינא בתר דאכיל ושתה, כאלו ס חייב דמא דחבריה לאחרא, דהא דמיה ממש יהיב לאחרא. האי ע בממונא, כ"ש בדיני פ נפשות, דבעו דייני לאסתמרא, ז דלא למידן דינא אלא קדם דאכלו ושתו, ועל דא כתיב דינו לבקר משפט ו) וכתיב, ט) אני יי עושה חסד ומשפט וצדקה בארץ כי באלה חפצתי נאם יי.

תקיט) תניא, אמר ר' יהודה, מאן דמשקר בדינא, משקר בתקוני מלכא. מאן תקוני מלכא. אינון דאתמר, דכתיב עושה חסד משפט וצדקה בארץ. וכתיב

מסרת הזהר

ח) (ירמיה כא). ו) (ויקרא יט) ויגש יז צ"ב.
ז) (ירמיה יט).

חלופי גרסאות

ל ל"ג ואתקיים. מ ל"ג ר' אבא. נ דיינא. ס אתחייב.
ע בממוניה. פ נפש. צ ל"ג מן דלא עד וכתיב. ק דכתיב.

מאמר

הסולם

דינו לבקר משפט

אזוהרה לשופטים, שלא יאכלו קודם שדנו דין, שכל מי שדן דין אחר שאכל ושתה, כאלו מחיב דם חבירו ונותנו לאחר, כי דמו ממש נותן לאחר, ע"י דין שקר. זהו בכסף, כל שכן בדיני נפשות, שצריכים השופטים להשמר, שלא לדון דין, אלא לפני שאכלו ושתו. ועל זה כתוב, דינו לבקר משפט. וכתוב, אני ה' עושה חסד ומשפט וגו'.

תקיט) תניא, אמר ר' יהודה וכו': למדנו, אר"י, מי מששקר בדין, משקר בתקוני המלך, מה הם תקוני המלך. הם אלו שלמדנו, שכתוב, עושה חסד ומשפט וצדקה בארץ, וכתוב, כי באלה חפצתי נאום ה'. והכל, חסד ומשפט וצדקה, זה בזה תלוי. ר' יוסי אמר, אלו הם תקונים של הכסא, שהוא מלכות, שכתוב, צדק ומשפט מכון כסאך. וכתוב, והוכן בחסד כסא. תניא

תקיז) תאנא אמר ר' יוסי וכו': למדנו אר"י, מה ראה הקב"ה לתת הדינים לישראל, דהיינו פרשת משפטים, אחר עשרת הדברות. ומשיב, אלא כך למדנו, מצד הגבורה ניתנה התורה לישראל, משום זה, צריכים לתת שלום ביניהם, ע"י דינים ומשפטים, כדי שהתורה תהיה שמירה מכל צדדיה. שאמר ר' אבא אמר ר' יצחק, אין העולם מתקיים אלא על דין, שלולא הדין לא היה מתקיים, ומשום זה נברא העולם בדין ונתקיים.

תקיח) תאנא ר' אבא וכו': למד ר' אבא, כתוב, דינו לבקר משפט. שואל וכי רק לבקר, ולא כל היום. ומשיב, אלא לבקר פירושו, עד שלא יאכלו השופטים ולא ישתו, שכל מי שדן דין אחר שאכל ושתה, אין הוא דין אמת, שכתוב, לא תאכלו על הדם. מהו, על הדם. הוא (דפ"י דף קכ"ב ע"א)

כי באלה חפצתי נאם יי'. וכלא ר האי בהאי תליא. ר' יוסי אמר, אלין ׀ אינון תקוני כרסייא, דכתיב ׀ צדק ומשפט מכון כסאך. וכתיב ׀ והוכן בחדס * כסא.

כאן מתחיל אידרא דמשכנא

תקכ) ת תניא ברזא דרזין, רישא דמלכא, אתתקן בחדס ׀ ובגבורה. ל] בהאי רישא, תליין שערי, נימין על נימין, דאינון כל משיכותא דמתאחדן בהו עלאי ותתאי. מארי ב דמארין, ג מארי דקשוט, ׀ מארי דמתקלא, ׀ מארי דיבבא, ד מארי

מסרת הוזהר

ח) (תהלים פט) גח ז צ"ה. ט) (ישעיה טז) ד"ב קלג. רכ: ח"ג רכה. ת"ז ת"י כה: תכ"א גו. תכ"ב סז. ת"ע בהשמטות ת"ה קמב: תק"ח צו ט"א שלי"ב קא ט"ג ש"ב קיב ט"ד ש"ג.

חלופי גרסאות

ר ל"ג האי ש ל"ג אינון. ת דתניא. א בגבורה. ב דמין. ג ל"ג מארי דקשוט. ד ל"ג מארי דיללה מארי

דרך אמת ל] הנה השערות והנימין שמזכיר כאן הלא המה כתובים באידרא דנזיר ובאידרא זוטא דהאינון והט רק עולמות נעלמות גנוזות אשר עין לא ראתה. ואל ישעה המעיין פה ובדומי ליה שיהיו ח"ו השערות או הנימין וכיוצא בו איזה דברים גשמיים רק הכל רוחניים וטודם מבורא ליודעי חן. ׀ בעלי משקל שאינו נוטים לדין הגמור ולא חסד הגמור רק בקו האמצעי שהוא רחמים. ומה שהזכיר אחריו מארי דרחמי ר"ל בעלי חסד. ׀ בעלי תרונה והיא רמו אל בעלי הדין המשתלשלים ויונקים מצד הגבורה כנודע.

הסולם

אידרא

דמשכנא

טהרות, וטומאות. כולם נקראים שערות המלך, כלומר, המשכות הנמשכות ממלך הקדוש. והכל יורד מעתיקא סתימאה. שחוא א"א.

ביאר הדברים. מדרגה הראשונה, שבה עלתה ה"ת לנקבי עינים, וסיימה שם המדרגה, ואד"פ נפלו ממנה למדרגה שמתחתיה שה"ס צמצום ב', היא מדרגת ראש הס"ג דא"ק, אמנם בראש הס"ג עצמו לא נעשה שום שינוי משהו, אלא שיצאה מדרגה חדשה של עשר ספירות, שנתלו בע"ס דראש הס"ג דא"ק, והיא מכונה פרצוף השערות דראש הס"ג, אשר החלק שנשאר במדרגה, שהם גלגלתא ועינים ונקבי עינים, הם מכונים שערות רישא, והחלק שיצא ממדרגת ראש דס"ג שהם און חוטם פה, שנפלו למדרגה שמתחתיה, לג"ר דנקודים, הם מכונים שערות דיקנא, דראש הס"ג. (כמ"ש בתלמוד עשר ספירות בשיעור ו' דף סס"א ד"ה שערות עש"ה).

ובעולם התיקון נתלה פרצוף השערות בראש אריך אנפין דאצילות, אשר האח"פ שלו שהם שערות דיקנא, נפלו למדרגה שמתחתיה, שהם או"א דאצילות ומלוכשים שם בע"ס קטנות. ולעת גדלות, שנעשה זווג דע"ב ס"ג דא"ק, ומוריד ה"ת מפאתי הראש דס"ג דא"ק לסיום הדיקנא והדיקנא דס"ג עולה ומתחבר בשערות

תקכ) תניא ברזא דרזין וכו': למדנו בסוד הסודות, הראש של המלך, נתתקן בחדס וגבורה.

פירוש. הג"ר שהם חב"ד, נקראים ראש המלך, הוא ז"א. וכיון שחב"ד אלו אינם בקביעות בז"א, אלא בשעת התפלה ובמועדים ובשבתות, אינם נחשבים לחו"ב אלא לחסד וגבורה, דהיינו ר"ק. וזה הפרש הגדול בין א"א שג"ר שלו הם בקביעות שהמה ג"ר ממש, כולו רחמים, לבין ז"א, שג"ר שלו אינם בקביעות, וע"כ אפילו בזמן שיש לו ג"ר שהם חב"ד, נחשבים לו כמו חג"ת, ויש בהם דינים. ומה שאין הוזהר חושב גם ת"ת, הוא, משום שאפילו בא"א אין הדעת מבחינת ראש אלא שהוא ת"ת שעלה לראש, והכריע בין חו"ב, ונעשה משום זה בחינת ראש וע"כ אין בו חידוש. בהאי רישא תליין וכו': בראש ההוא, דז"א, תלויים שערות, שערות על שערות, שהם כל המשכות שעל ידיהן מתאחדות מדרגות עליונות ותחתונות. כלומר, שעל ידיהן עולה מדרגה התחתונה אל העליונה, ונעשות אחת. ומחס, מן השערות, נמשכים, אדוני האדונים, בעלי אמת, בעלי המשקל, בעלי אנחה, בעלי בכיה, בעלי דין, בעלי רחמים, טעמי תורה, סודות התורה, (דפו"י דף קכ"ב ע"א *) דף קכ"ב ע"ב)

דיללה, מארי דדינא, מארי דרחמי, וטעמי אורייתא, ורוי אורייתא, דכיינ, מסאבן, כלהו אקרון שערי דמלכא, כלומר משיכותא דאתמשך ממלכא קדישא, וכלא נחית מעתיקא ה סתימאה.

תקכא) מצחא דמלכא, פקידותא דחייבא, כד אתפקדן בעובדייהו, וכד

חלופי גרסאות

ה מוסיף סתימאה קדישא.

דמשכנא

הסולם

אידרא

מארי דיללה, שבשליטת קו השמאל בלי ימין נמשכים ממנו דינים קשים, וכל הדבוק בו מיבב ומילל, ומכונים מארי דיבבא ומארי דיללה. וכן מכונים מארי דדינא, וכשקו האמצעי מיחד השמאל עם הימין, יוצא מקו אמצעי מארי דרחמי. וכן, טעמי תורה, בסו"ה טעמו וראו כי טוב ה'. וסודות התורה, ובעת הגדלות נמשכת מהם טהרה. ובעת הקטנות נמשכת מהם טומאה. כלהו אקרון שערי דמלכא, כלומר משיכותא דאתמשך ממלכא קדישא. שכל מיני המשכות שנמשכים מז"א באים מן השערות שלו, כמבואר בשערות ראש א"א. וז"ש, וכלא נחית מעתיקא סתימאה, שהוא א"א, ששערות ראש דא"א הן השורש לשערות ראש ז"א.

תקכא) מצחא דמלכא פקידותא וכו': המצח של המלך, שהוא ז"א, הוא פקידה של הרשעים, כשמעשיהם נפקדים, ונתגלה עונותיהם, או נקרא מצח המלך, כלומר, הגבורה מתגברת בדיניה ומתפשטת בצד שלה. וזה נשתנה ממצח עתיקא קדישא שנקרא רצון, פירוש, ב' אזנים, ה"ס אבא ואמא עלאין, שה"ס ג"ר דבינה. המצח, ה"ס הדעת, המזווג לאר"א, כי שם נתקן המסך מן ה"ל, שה"ס מלכות, שעלתה לאור הבינה ומיעטה אותה לבחינת אויר, שה"ס אור החסדים, ועל המסך הזה ד"ל, שבתוך המצח מזדווגים או"א עלאין בזווג גדול ונפלא מאד להשפיע שפע אור החסדים לכל העולמות, וזווג הזה הוא זווג שאינו נפסק לעולם, שאין דוגמתו במדרגה אחרת. ולפיכך, אין ה"ל יורדת מן אויר דאור"א לעולם, כי אם היתה יורדת היה נפסק הזווג הגדול והנפלא הזה. וז"ס, כי חפץ חסד הוא, כי הוא, שהיא הבינה הנקראת הוא, חפץ בזווג הגדול להשפיע חסדים, ואינה חפצה שה"ל תרד מאויר שלה, ולהשפיע אור החכמה, כמבואר. וז"ס אשר מצח דא"א, נקרא מצח הרצון

בשערות רישא למדרגה אחת, או יורדת ג"כ ה"ת מפאתי הראש דא"א לסיום הדיקנא שלו ואז חוזר הדיקנא דא"א ועולה לשערות רישא דא"א, ומתחבר עמו למדרגה אחת. ובשעת חזרתו הוא מעלה עמו גם או"א לראש א"א, ומקבלים שם מחכמה סתימאה דא"א. ואחרי עלית הדיקנא עם או"א לראש א"א, נמשכות אחריהם כל חצאי מדרגות שלמטה מהם, שנפלו למדרגות שמתחתיהן, ועולות בחזרה למדרגתן שעל ידי זה גם כל מדרגה תחתונה שבעת קטנות היתה לה האח"פ מעליונה, עולה גם היא עם אח"פ אלו לעליונה, שכן ישו"ת עולים לאו"א ע"י אח"פ דאור"א שהיו בהם בקטנות. וכן זו"ן עולים לישו"ת ע"י אח"פ דישו"ת שהיו בהם בקטנות, וכן נשמות הצדיקים עולים לזו"ן ע"י אח"פ דזו"ן שהיו בהם בעת קטנות. הרי שכל עלית התחתון לעליון להתאחד עמו לאחד, נעשה ע"י שערות דיקנא דא"א שהעלו את או"א לראש דא"א. שאחריה נמשכות עלית כל תחתון לעליון, כנ"ל. (ועי' לעיל בראשית א' דף צ' ד"ה בגין).

וזה אמרו, דאינון כל משיכותא דמתאחדן בהו עלאי ותתאי, שהשערות הן כל המשכה שעל ידיהן מתאחדות מדרגות העליונות והתחתונות לאחת, כי על ידיהן עולה כל מדרגה תחתונה לעליונה שלה, שאור"א עולים לא"א, וישו"ת לאור"א, וזו"ן לישו"ת, ונשמות הצדיקים לזו"ן כמבואר.

וכל המוחין דאצילות ובי"ע, הן כל מיני הקטנות והן כל מיני הגדלות יוצאים מפרצוף השערות האלו שבראש א"א, וכן מפרצוף השערות שעל ראש ז"א, נמשכות כל מיני המדרגות, של נשמות הצדיקים וז"ש, שנמשכין מהן, מארי דמאריין, היינו מדרגת ג"ר דג"ר, כי ג"ר מכונה מארי, והיינו חכמה. מארי דקשוט, היינו בינה. מארי דמתקלא, היינו דעת שהוא קו האמצעי, השוקל הארת ימין ושמאל שיוכלו להאיר יחד. מארי דיבבא (דפו"י דף קכ"ב ע"ב)

אתגליין חובייהו, כדין אקרי מצחא דמלכא. כלומר, גבורה אתתקף בדינוי, ואתפשט בסטרוי, ודא אשתני ממצחא דעתיקא קדישא, דאקרי רצון. תקכב) עיינין דמלכא, אשגחותא דכלא, אשגחותא דעלאין ותתאין, וכל אינון מארי אשגחותא הכי אקרון. בעיינין, גווינין אתאחדן, ואינון גווינין אקרון, כל אינון מארי אשגחותא דמלכא, כל חד כפום ארחיה, וכלהו גווינין דעינא אקרון. כמה דאתחזי אשגחותא, דמלכא, הכי גווינין מתעריין.

תקכג) גביני דעיינין, אקרון, אתר דיהבין אשגחותא, לכלהו גווינין מארי אשגחותא. הני גבינין לגבי דלתתא, גבינין לאשגחותא, מההוא נהרא דנגיד ונפיק, אתר ה' לאתמשכא מההוא נהרא, לאסתחאה בחוורא דעתיקא, מחלכא דנגיד מאמא. כ' דכד גבורה מתפשטא, ועיינין מלהטן. בגוון סומקא, נהיר עתיקא קדישא חיורא דיליה, כ' ולהטא באמא, ואתמלייא מחלכא, וינקא, להני, ואסתחן כלהו

חלופי גרסאות

ו ל"ג דמלכא. ז דההוא. ח לאמשכא. ט דבהאי. י בגו. כ ולקטא. ל לכלא; לדינא.

אדרא

הרצון. כי הדינים שב" שעלתה שם. נתקנו למסך המזווג את או"א עלאין מהמת הרצון להשפיע לעולמות מאור החסדים הנמשך מזווג דלא פסיק של או"א עלאין.

אמנם המצח של ז"א. בשעה שאינו מקבל ממצח דא"א. אין שם הזווג הגדול דאו"א עלאין על הדינים של ה" שנכנסה באור הבינה, ונמצא שמסך הזה ד"י, משמש רק להעניש את הרשעים שחטאו. שלא יהנו מאור החכמה. וע"כ נכנסה באור ומיעטה אותו לאויר.

וזה אמרו. כד אתפקדן בעובדייהו וכד אתגליין חובייהו. כדין אקרי מצחא דמלכא. דהיינו שבשעה שנגלו עונות התחתונים ואינם ראויים לקבל אור החכמה, אז משמש המצח של המלך להעלים מהם אור הזה, מכח ה" שעלתה לאור אשר שם, ומיעטה אותו לאויר. וז"ש. כלומר, גבורה אתתקף בדינוי, לדון הרשעים, ואתפשט בסטרוי שהדין נתפשט להעלים האור מן הרשעים. ולהענישם. ודא אשתני ממצחא דעתיקא קדישא דאקרי רצון. כי במצח דעתיקא שהוא א"א. נתתקן המסך הזה בסוד המצח שלו, כדי לזווג או"א עלאין בסוד הזווג דלא פסק לעלמין, וע"כ ה" שעלתה באור אשר שם, ונעשתה למסך, הוא לרצון גדול, שהרי עליה נעשה הזווג הגדול דאו"א עלאין, כמבואר לעיל. וע"כ נקרא מצח הרצון.

(דפו"י דף קכ"ב ע"ב)

הסולם

דמשכנא

תקכב) עיינין דמלכא אשגחותא וכי': העינים של המלך, היינו ההשגחה על כל, ההשגחה על עליונים ועל תחתונים. וכל אלו בעלי ההשגחה של המלך, נקראים כך, עינים. בעינים מתאחדים צבעים, דהיינו לבן אדום ירוק, ובאלו הצבעים נקראים כל בעלי ההשגחה של המלך, כל אחד לפי דרכו, וכולם נקראים צבעי העין, כמו שמתראה ההשגחה של המלך. כך מתעוררים הצבעים. אם הוא השגחה של חסד, הוא לבן, ואם של דין, הוא אדום, ואם של רחמים, הוא ירוק.

פירוש. השגחה ה"ס חכמה, כי אין השגחה אלא מאור החכמה, בסו"ה, כולם בחכמה עשית. ואומר, שעינים ה"ס ההשגחה, דהיינו חכמה. וג' גוויני עינא, ה"ס ג' קוין ימין שמאל אמצעי, שאין החכמה מתגלה זולת על כולם יחד. וע"כ כל גוון הוא בחינת השגחה מיוחדת, להיותו חלק מחכמה.

תקכג) גביני דעיינין אקרון וכי': גבות עינים, נקרא המקום שנותן השגחה לכל צבעי בעלי השגחה. גבות האלו כלפי מה שלמטה, דהיינו כלפי העינים. הן גבות, להסתכל ולהמשיך מנהר שהוא הנמשך ויוצא, שהוא בינה. הוא מקום למשוך מנהר שהוא, להתרחץ בלובן של עתיקא, דהיינו אור החסדים, מחלב הנמשך מאמא. ומפרש דבריו, כי כאשר הגבורה, שהוא קו שמאל, מתפשטת, והעינים

עיינין, בהווא חלבא דאמא, דאתנגיד ונפיק תדיר. הה"ד, רוחצות בחלב. בחלב דאמא, דנגיד תדירא ולא פסיק.

תקכד) חוטמא דמלכא מ קדישא, תקונא דפרצופא, כד מתפשטן גבורן, ומתאחדן כחדא, אינון חוטמא דמלכא נ קדישא. ואינון גבורן מחד גבורה אחידן ונפקין. וכד דינין מתערין, ס ונפקין ע מסטרייהו, לא מתבסמן, אלא ס בתנא דמדבחה. וכדין כתיב, וירח יי את ריח הניחוח. שאני חוטמא דעתיקא, דלא

חלופי גרסאות

מסרת הזוהר

י (שירה) ח"ג קלו: רפט. רצג: כ) (בראשית ח) מ ל"ג קדישא. נ ל"ג קדישא. ס ל"ג ונפקין. ע בסטרייהו. נח פא צ"ג.

דרך אמת ס] בעשן המזבח העולה מהקרבת הקרבנות ומעשן שהוא מסתפקין עצמן הבעלי דינים כמ"ש פ' נח דף פ ע"א.

דמשכנא

הסולם

אדרא

גגבות העינים נותנות כח ההשגחה, לכל בעלי ההשגחה, דהיינו שנותנות כח לחכמה שתוכל להאיר שזולתן לא היתה מאירה. וז"ש, הני גבינין לגבי דלתתא, כי הן אותם הדינים שבמצח עצמו, אלא אותם שבמצח הם לזווג או"א עלאין, ואותן שבקעו ויצאו לחוץ, הן למה שלמטה מן המצח, דהיינו בשביל העינים. (והשאר כבר מבואר).

תקכד) חוטמא דמלכא קדישא וכו': החוטם של המלך הקדוש, שהוא ז"א, הוא תקון הפרצוף. כאשר הגבורות מתפשטות ומתאחדות יחד, הן החוטם של המלך הקדוש, ואלו הגבורות בגבורה אחת מתאחדות ויוצאות. וכשהדינים מתעוררים ויוצאים כל אחד מצד שלו, אינם מתבשמים אלא בעשן המזבח. ואז כתוב, וירח ה' את ריח הניחוח. ומשונה הוא החוטם של עתיקא, שהוא א"א, שאינו צריך, לעשן המזבח, כי ארך אפים נקרא לגמרי, והארת החכמה סתימאה נקראת חוטם שלו. וזהו תהלה, שכתוב, ותהלתי אחטם לך. ועל זה העיר דוד המלך. תהלה לדוד וגו'.

פירוש. החוטם ה"ס קו אמצעי המיוחד ב' הקוין ימין ושמאל זה בזה, שהם ב' העינים. כי ב' פעמים חב"ד יש בראש. א) ב' אודנין ומצחא, והם חב"ד דאו"א עלאין, שהחכמה נעלמת בהם. ב) ב' עיינין וחוטמא, והם חב"ד דישו"ת, שבהם מתגלית החכמה, והיינו על ידי קו האמצעי, שהוא החוטם. ונודע, שקו האמצעי, הוא הנושא להדינים של מסך דחירק, שהם ב' מיני דינים, של צמצום א' ושל צמצום ב', כמ"ש

והעינים, שה"ס החכמה, לזהטות בצבע אדום מרוב הדינים, להיותה חכמה בלי חסדים. אז מאיר עתיקא קדישא, שהוא הכתר, את הלובן שלו, שהוא אור החסדים, ולוהט באמא, דהיינו באבא ואמא עלאין, ונתמלאה מחלב, שהוא אור החסדים, שקבלה מן הכתר, ויונקת את אלו העינים, ומתרחצות כל העינים מחלב הוא דאמא עלאה, הנמשך ויוצא תמיד. שהחכמה שהיא העינים, מתלבשת בחסדים ההם. ז"ש רוחצות בחלב. דהיינו, עיניו כיונים על אפיקי מים רוחצות בחלב יושבות על מלאת שהן רוחצות בחלב דאמא שנמשך תמיד ולא נפסק. כי זווג דאו"א עלאין הוא זווג דלא פסיק כנ"ל בדבור הסמוך.

פירוש. השערות הנקראים גבות עינים ה"ס כחות הדין הנמשכים מן המצח, דהיינו מן המסך ד"י שבאיר אשר שם, שעליו מזדווגים או"א עלאין בזווג דלא פסיק, ונתלות בסיום המצח. ולפיכך, כחן יפה לעורר את אמא עלאה, שתשפיע החלב שלה, שה"ס אור החסדים, לרחוץ בו העינים, שה"ס חכמה. ולולא השערות האלו, לא היתה אמא עלאה משפעת החסדים לרחיצת העינים. ובלי חסדים אין החכמה יכולה להאיר, שזה נבחן, שהעינים לזהטות בצבע אדום. כמ"ש בפנים.

וזה אמרו. גביני דעיינין אקרונ אתר דיהבין אשגחותא לכלהו גווינין מארי אשגחותא. כי הגבות מעוררות אמא עלאה להשפיע חסדים לרחיצת העינים שזולת החסדים ההם לא היתה החכמה מאירה, ונמצא (דפו"י דף קכ"ב ע"ב)

אצטריך, דחוטמא דעתיקא, ארך אפים בכלא אקרי, וההוא נהירו דחכמתא
 סתימאה, אקרי חוטמא דיליה. והיינו ^פ תהלה, ^צ דכתיב, ^ז ותהלתי אחטם לך. ועל
 דא אתער דוד מלכא, ^ט תהלה לדוד וגו'.

תקכה) אודנין דמלכא, כד רעוא אשתכח, ואמא ינקא, ונהירו דעתיקא
^ר קדישא אתנהיר, מתערין נהירו דתרין מוחי, ונהירו דאבא ואמא, כל אינון
 דאקרון מוחי דמלכא, ומתלהטין כחדא. וכד מתלהטין כחדא, אקרון אזני יי'. דהא

מסרת הוזהר

חלופי גרסאות

(ז) (ישעיה מח) ח"ג קל : קלח. רפט. רצד.
 (ט) (תהלים קמה) וארא מד צ"א.

פ ל"ג תהלה. צ מוסיף דכתיב תהלה לדוד וכתיב
 [דכתיב]. ק ל"ג קדישא.

אירא

הסולם

דמשכנא

אקרי חוטמא דיליה. והטעם שנקרא חוטם,
 הוא מלשון גבול וסיום, וז"ש, ותהלתי אחטם
 לך. אחטם הוא מלשון חתימה, והוא כמו אתתם,
 שמסיים ההארה שנקראת תהלה. מלשון בהלו
 נרו עלי ראשי. וז"ש והיינו תהלה. כי הארת
 החוטם מכונה תהלה.

תקכה) אודנין דמלכא. כד וכו' :
 האזנים של המלך, הם, כאשר הרצון נמצא,
 ואמא מניקה אור החסדים לז"א, והארת עתיקא
 קדישא האירה, מתעוררת הארת ב' מוחות,
 והארת אבא ואמא, וכל אלו הנקראים מוחות
 המלך, ומתלהטים יחד. וכשמתלהטים יחד
 נקראים אזני ה'. כי נתקבלה תפלותיהם של
 ישראל, ואז נמצא התעוררות לטוב ולרע,
 ובהתעוררות הזו מתעוררים בעלי כנפים,
 שמקבלים קולות העולם, וכולם נקראים אזני
 ה'.

פירוש. יש הארת ג' מוחין, שהם חכמה
 בינה דעת, והוא להשפעת החכמה. ויש הארת
 ב' מוחין, שהם חכמה ובינה בלבדם, והוא
 להשפעת אור החסדים. וב' אודנין ה"ס או"א
 עלאין המשפיעים חסדים בזווג דלא פסיק,
 כנ"ל, שהם הארת ב' מוחין. וז"ש, כד רעוא
 אשתכח ואמא ינקא דעתיקא קדישא
 אור החסדים לז"א, ונהירו דעתיקא קדישא
 אתנהיר, כי אור החסדים נמשך מהארת
 הכתר, שנקרא עתיקא קדישא, או מתערין
 נהירו דתרין מוחי שאז נעשה זווג מן ב'
 מוחין בלבד, כי הזווג של ב' מוחין הוא
 להשפעת חסדים לז"א, ונהירו דאו"א, שהוא
 זווג או"א עלאין, כל אינון דאקרון מוחי
 דמלכא דהיינו חו"ב, כי רק חכמה ובינה
 נקראים מוחין דמלכא, אבל הדעת, אינו בעקרו
 לא

(כח"ש לעיל פרשת לך דף י"ג ד"ה ונתבאר).
 ומלבד אלו יש בו גם הדינים שבקו שמאל
 שהוא העליון שלו ודינים שבעליון מוכרחים
 להיות בתחתון. ונמצא שיש בו ג' מיני דינים.
 דינים עליונים דקו שמאל מסוד נקודת השורק,
 וב' מיני דינים דמסך נקודת החירק.
 וכשמתאחדים יחד, אז נשלם כחו של קו
 האמצעי להכריע וליחד ב' הקוין ימין ושמאל
 זה בזה. וז"ש, כד מתפשטין גבורין
 ומתאחדן כחדא אינון חוטמא דמלכא
 קדישא, שמיחודם יחד נעשה קו האמצעי
 הנקרא חוטם, ומגלה החכמה. אמנם
 כשמתאחדים יחד, עולים כולם לגבורה עליונה,
 דהיינו לדינים דקו שמאל, ומתבשמים שמה.
 וז"ש, ואינון גבורין מחד גבורה אחידן
 ונפקין, דהיינו שנכללו בגבורה דקו שמאל,
 ומשם יוצאים ופועלים, ואם מתקלקל יחודם
 זה בזה, ופועלים בפרוד, אין להם תקון אלא
 ע"י עשן המזבח, העולה מן הקרבנות, כי עשן
 הקרבן כולל האיחוד של ג' מיני גבורות ההם,
 וז"ש, וכד דינין מתערין ונפקין
 מסטרייהו, דהיינו שכל אחד יוצא לצד שלו
 ואינם מאוחדים, לא מתבסמן אלא בתנוא
 דמדבחא, שעשן המזבח מאחד אותם שוב,
 ואז כתוב, וירח ה' את ריח הניחות. דהיינו
 שמתגלה החכמה הנקראת ריח.

וכל זה אמור בחוטם דז"א, ששם מתגלה
 החכמה דישסו"ת, כנ"ל, שחכמה זו אינה מתגלה,
 אלא על ידי תקון הדינים, בסוד ריח. והיא
 אינה חכמה ממש, אלא בינה שחזרה להיות
 חכמה. אבל בחוטם דז"א, אינו צריך לתיקונים
 הנ"ל, כי בו מאיר חכמה ממש שלו, הנקרא
 חכמה סתימאה. וז"ש שאני חוטמא דעתיקא
 וכו', וההוא נהירו דחכמתא סתימאה,
 (דפו"י דף קכ"ב ע"ב)

אתקבילת צלותהון דישראל. וכדין אתערותא לטב ולביש, ובאתערותא דא, מתערין ט] מארי דגדפין, ד דנטלין קלין ט דעלמא, ה וכלהו אקרון אזני יי. תקכו) אנפוי דמלכא, נהירו דאבא ואמא, ואתפשטותא דלהון, דנהרין א וסחרין, ולהטין בהאי רישא דמלכא. וכדין ב סהדותא אסתהד ג במלכא מנייהו. ד דיוקנא דמלכא, יקירותא מכלא. מרישא שארי חסד עלאה, וגבורה. ונהירו דאבא ואמא אתפלג, נהירו דאבא בתלת נהורין, ואמא בתרין, הא חמשה. חסד ה וגבורה בחד נהורא, הא שיתא. לבתר, אתעטר חס"ד, ואתלהיט ז ואתנהיר בתרין

חלופי גרסאות

ר ומטלין קלא. ט בעלמא. ת מוסיף וכלהו הגי. א וסהדין. ב אתסהדי. ג מוסיף במלכא דמלכא. ד דיקנא. ה גבורה. ו ואתנהיר. ז ליג ואתנהיר.

דרך אמת ט] הם כיתי מלאכים המעופפים בעולם לשמוע מה שהאדם מוציא מפיו אם טוב אם רע והם מביאים הדיבור לפני הקב"ה לידון האדם עליו אשר עליו רמז שלמה המלך ע"ה (קהלת י') כי עוף השמים יוליד את הקול והוא מבואר באיזרא רבא וזוטא.

דמשכנא

באור אחד, הרי ששה. לאחר כך, מתעטר החסד ולוהט בשני אורות שהאירו, והם שמונה, והגבורה האירה באור אחד, הרי תשעה אורות. וכאשר כל האורות מתחברים יחד, הם נקראים צורת המלך. ואז כתוב, ה' כגבור יצא כאיש מלחמות יעיר קנאה וגו'. כי אין הארת החכמה נמשכת אלא בגבורה.

פירוש. כי נתבאר לעיל (בראשית א' דף ט"ו ד"ה ההוא) איך האורות דבינה עלאה שיצאה מראש דא"א, שה"ס אור"א, אינה נשלמת אלא בביאתה בסדר ג' נקודות, חולם שורק וחירק, בזה אחר זה. שתחילה יוצאת נקודת החולם, שה"ס עלית המלכות למקום בינה, שאז מתחלקת הבינה לשני חצאים, שכתר וחכמה שלה נשארו במדרגה, ובינה ותו"מ שלה נפלו למדרגה שלאחריה, דהיינו לז"ת דבינה שנקראים אמ"א, או ישס"ת. וכתר וחכמה שנשארו במדרגה, נתקנו ונעשו לג"ר, חב"ד, אע"פ שאין בהם אלא אור דחסדים, ונקראים אב"א או אור"א עלאין. וכן נתחלקו הו"ת דבינה, הנקראות אמ"א, לב' חצאים, שכתר וחכמה נשארו במדרגה, ובינה ותו"מ נפלו ממנה למדרגת ז"א. אבל היא לא נתקנה בג"ר, אלא נשארה בו"ק חסר ראש, דהיינו בב' אורות נפש רוח המלוכשים בב' כלים, כתר וחכמה. וז"ש, ונהירו דאבא ואמא אתפלג, דהיינו ביציאת נקודת החולם, שה"ס עלית המלכות לבינה, שאז נתחלקה בינה עלאה לשתי מדרגות לאב"א, שה"ס ג"ר דבינה, ולאמ"א, שה"ס ז"ת דבינה. נהירו דאבא בתלת נהורין, כי אבא

הסולם

איזרא

אלא ת"ת שעלה והכריע בין חו"ב, וע"כ אינו מוח גמור. וכד מתלהטן כחדא, אקרון אזני ה', והוא משום ב' טעמים, א) דהא אתקבילת צלותהון דישראל, שהתפללו לגילוי אור החסדים ונתקבלה תפלתם ונשפעו החסדים. וע"כ נקראים אזנים השומעים את התפלה. ב) וכדין אתערותא לטב ולביש, כי יש שם משפט אם המסך שעליו נעשה הזווג הוא טוב או רע. כי בעת הקטנות הוא רע, שאז הוא מעניש את הרשעים. ואם בעת הגדלות הוא טוב, שכולו רחמים. ולפיכך הם נקראים אזנים, מלשון מאזני משפט. ובאתערותא דא מתערין מארי דגדפין דנטלין קלין דעלמא, שבעלי כנפים, שהם המלאכים המקבלים קולות העולם, שה"ס העלאת מ"ן, בסו"ה ועוף השמים יוליד את הקול, הם מתעוררים ע"י הזווג הזה דאור"א עלאין, להעלות שמה מ"ן.

תקכו) אנפוי דמלכא, נהירו וכי: הפנים של המלך, שהוא ז"א, הוא הארת אבא ואמא והתפשטות שלהם, על סדר ג' נקודות, חולם שורק וחירק (כנ"ל ב"א דף ט"ו ד"ה ההוא ע"ש) שמאירים בחולם, ומסבכים בשורק, ולוהטים בחירק, בראש הזה של המלך, ואז נמשך מהם עדות, דהיינו הארת החכמה, המעידים במלך, שהוא ז"א. צורת המלך, היא יקרה מכל. הראש, שורה בו חסד עליון וגבורה. (כנ"ל אות תק"כ) והארת אבא ואמא מתחלקת הארת אבא בשלשה אורות, והארת אמא בשני אורות, הרי חמשה אורות. חסד וגבורה נכללים (דפו"י דף קכ"ב ע"ב)

ח נהורין ואינון תמנייא. * לבתר אתעטר, וגבורה, אתנהיר בחד, הא תשעה. וכד מתחברן כלהו נהורין כחדא, אקרון . דיוקנא דמלכא, וכדין כתיב, * יי כגבור יצא כאיש מלחמות יעיר קנאה וגו'.

תקכו) שפון דמלכא, הכי תאנא, כד כ אתנהיר נהירו דאבא, נהיר בתלת נהורין. מחד נהורא, נהיר חסד עלאה. מחד נהורא, אתנהיר נהירו דאקרי מוחא דמלכא. וחד נהורא, הוה תלי, עד דאתנהיר נהירו דאמא. וכד אתנהיר אתנהיר בחמש נהורין.

תקכח) במאי אתנהיר מחד שבילא, דטמיר וגניז, * דאתדבק ביה אבא, דכתיב, * נתיב לא ידעו עיט וגו'. כמה דאתדבק דכורא בנוקבא, ואתעברת,

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

(1) (ישעיה מב) בשלח כא צ"ל. (2) (איוב כח) ב"א רנב צ"ב.

(3) מוסיף נהורין דאתנהיר. ט וגבורה וליב לבתר אתעטר. י דיקנא. כ אתלהיט.

אדרא

הסולם

דמשכנא

ובזה יש ב' בחינות, א) שאחר שנתיחדו זה בזה מאיר רק קו ימין שהוא חסד. והיינו המדרגה של תרין נהורין. ב) שאחר שמתיחדים זה בזה מאיר אור השמאל בהתלבשות הימין, וז"ש, לבתר אתעטר, וגבורה אתנהיר בחד, שאח"כ נתעטר פעם ב', והגבורה, שהוא אור קו השמאל מאירה בהארתה לבדה ע"י התלבשות בחסד. ע"כ נקודת החירק, וכשמתחברים כל האורות הללו יחד, נקראים צורת המלך.

תקכו) שפון דמלכא, הכי וכי: השפטים של המלך. כך למדנו, כשהאיר אור אבא. שהוא או"א עליו, האיר בשלשה אורות: מאור אחד שהוא חכמה, האיר חסד עליון, ומאור אחד שהוא בינה, האיר אור הנקרא מוח המלך. ואור אחד שהוא דעת, ששם עלתה ה"ל באויר, כנ"ל בדבור הסמוך, היה תלוי ועומד, עד שהאיר אור אמא, שהוא ישו"ת, שבה חזרה ויצאה ה"ל מאויר, וחזר האור למקומו. וכשחזר האור, האיר בחמשה אורות, נרנח"י, בכלים דכ"ב תו"מ, כנ"ל בדבור הסמוך.

תקכח) במאי אתנהיר מחד וכי: שואל, ממה האירה אמא. ומשיב, משביל אחד הנעלם וגנוה, שנתדבק בו אבא. שכתוב נתיב לא ידעו עיט, כמו שמתדבק דכר בנוקבא. פירוש, מן המלכות שעלתה למקום בינה, נתקנו ב' יסודות, כי נתערבו זו בזו, והמלכות שקבלה צורת בינה, נעשתה יסוד הבינה שבאבא, ומן צורת המלכות עצמה, נעשתה יסוד החכמה

אבא נתקן בבחינת ג"ר דהיינו ג' אורות חב"ד. ונקראים ג"כ או"א עלאין. ואמא בתרין, כי אמא אין בה אלא ב' כלים כתר וחכמה עם ב' אורות נפש רוח, והיא לא נתקנה בג"ר מחמת שצריכה לאור החכמה. והיא נקראת ג"כ ישו"ת. ועד כאן ה"ס נקודת החולם.

ואח"כ יוצאת נקודת השורק, שה"ס ירידת המלכות ממקום בינה למקומה עצמה, שאז בינה ותו"מ שנפלו מאמא חוזרים ועולים ומתחברים במדרגת אמא, ונשלמה בה' כלים כו"ח בינה ותו"מ, ובה' אורות נרנח"י. אמנם הבינה ותו"מ שעלו לא נתחברו בכו"ח לגמרי אך כו"ח שנשארו במדרגה נתקנו לקו ימין. שהוא חסד, ובינה ותו"מ שנפלו וחזרו, נתקנו לקו שמאל, שהוא גבורה, והשליטה היא לקו שמאל. וז"ש, חסד וגבורה בחד נהורא. שאז יצאה נקודת השורק, שהחזירה בינה ותו"מ למדרגתם. ונתקנו לקו שמאל, שהוא גבורה, וכו"ח לקו ימין שהוא חסד, אבל בשליטת אור השמאל, ואור הימין שהוא חסד נעלם משם. וע"כ הוא נקודת השורק.

ואח"כ יוצאת נקודת החירק, שה"ס, ביאת קו האמצעי, המיוחד ב' הקוין חסד וגבורה זה בזה ומקיים הארת שניהם. וז"ש, לבתר אתעטר חסד, דהיינו ע"י הכרעת קו האמצעי ואתלהט ואתנהיר בתרין נהורין, שהחסד נתפשט בב' אורות, בקו ימין שהוא חסד ובקו שמאל שהוא גבורה. דהיינו בכח קו האמצעי. (דפו"י דף ק"ב ע"ב *) דף ק"ב ע"א

משפטים

קעג

ז ואולידת, ואפיקת חמש נהורין. ו מאינון חמש נהורין, אתגליפו חמשין תרעין, דנהורין סגיאין. חמשין אינון, לקבליהון, מ"ט פנים טהור, מ"ט פנים טמא, באורייתא, אשתאר חד, והאי חד אתנהיר בכלא, וההוא דאבא, נ הוה תלי. כד מתחברן כחדא, ומתישבן במלכא, אקרון שפוון דמלכא. ובגיני כך, גזר מלין דקשוט.

תקכט) ופומא, בהו תלייא, פתיחותא ו דפומא. מאי פומא. אלא דעת ע גניז בפומא דמלכא, דאקרי ת"ת. פ פשיטותא ז דתפארת, דכל ק אוצרין וכל גוונין אתאחדן ביה. דכתיב, ו ובדעת חדרים ימלאו. ו וההוא דעת, ו הוא גניז, ת בפומא דמלכא. ומלייא כל אדרין ואכסדראין. וכד אתער נהירו דביה ונפיק, כדין אקרי פה יי. ושפוון דאינון תרין נהורין מאבא ומאימא, בשעתא דאתערען בההיא נהירו דדעת, מתחברן כחדא, ומלין אתגזרו בקשוט, בחכמה בתבונה ובדעת. וכדין, כל מלין דקביה, באלין אתגזרו.

תקל) א נהרין תלת אלין, ועיילין בגו לגו, ואתעטרו בחד. וכד מתחברן

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ז ואתיילדו. מ מוסיף מאינון חמש ומאינון. נ מוסיף כד הוה. ס רפיא. ע אתגניז; אגניז. פ תפארת

ט (משלי כד) שמות עט צ"ת.

ששיטותא. ז דכל וליג דתפארת דכל. ק ליג אוצרין וכל. ר והאי. ש הוה. ת באימא ומלכא; באימא וליג ומלכא א וכד מתחברן תלת אלין בעטורא חד ועיילין בגו לגו ואתעטרו בחד כדין.

דמשכנא

הסולם

אדרא

תקכט) ופומא, בהו תלייא וכי; והפה של ז"א, הנה בהם, בשפתיים, תלוי פתחון הפה. שואל. מהו פה. ומשיב, אלא דעת גנוז בפה המלך, שנקרא תפארת, דהיינו ז"א, כי הדעת הוא התפשטות של תפארת. דהיינו ז"א, שה"ס ז"א, שעלה ונעשה קו אמצעי ליחד אבא ואמא זה בזה. שכל האוצרות וכל הצבעים נתאחדו בו, בדעת להיוונו קו האמצעי, שכתוב, ובדעת חדרים ימלאו. ודעת ההוא גנוז בפומא דמלכא (כצ"ל) וממלא כל החדרים והאכסדרות. דהיינו שנתפשט בחג"ת נה"י דז"א, שחג"ת נקראין אידרין ונה"י אכסדרין. וכשנתעורר האור של הדעת ויוצא, אז נקרא פה ה'. והשפתיים, שהם ב' אורות של אבא ואמא, בשעה שנפגשים באור ההוא של הדעת, מתחברים על ידו יחד, והדברים נחתכים באמת, בחכמה בתבונה ובדעת. ואז כל דברי הקביה באלו חב"ד נחתכים.

תקל) נהרין תלת אלין וכי; אלו השלשה, חב"ד, מאירים ובאים לפני ולפנים, דהיינו בראש ז"א, בבחינת אמא, ומשם מתפשטים ומתעטרים באחד, שהוא. גופו של ז"א. דהיינו מטעם האמור לעיל, כיון דתלת

דאמא

החכמה דאבא. הנקרא שביל ונתדבק בו כדכר בנוקבא, שה"ס שער ה' שעליה נאמר נתיב לא ידעו עיט. והשביל דחכמה דאבא, האיר בנתיב דבינה דאבא. והבינה שבאבא נתעברה והולידה והוציאה חמשה אורות, כח"ב תו"מ דאמא. שהיא ישו"ת. והיינו על סדר ג' הנקודות חלם שורק זירק כמבואר בדבור הסמוך. ומאלו חמשה אורות, נחקקו חמשים שערים של אורות רבים. שהם כח"ב תו"מ שכל אחת נכללה מעשר ספירות. חמשים הם, וכנגדם מ"ט פנים טהור ומ"ט פנים טמא בתורה, נשאר אחד שאינו בחשבון זה, דהיינו שער ה', ואחד הזה האיר את הכל. שה"ס השביל דאבא, שעליו נאמר, נתיב לא ידעו עיט, שהוא משה, המכונה עיט, שגם לו לא נמסר שער ה'. ואור ההוא דאבא, שהוא אור הג' שנשאר תלוי עד שהאיר אור אמא, כנ"ל, נשאר תלוי גם לאחר יציאת ה' מאויר דאמא. כי באבא אין ה' יוצאת מאויר שלו לעולם, כנ"ל בדבור הסמוך. כאשר אבא ואמא מתחברים יחד ומתלבשים במלך, שהוא ז"א, הם נקראים, שפתי המלך. כי אבא התלבש בשפה עלאה, ואמא בשפה תתאה. משום זה, גזר דברי אמת.

(דפו"י דף קכ"ג ע"א)

בעטורא חד, כדין אקרון⁹ חכו ממתקים. ואינון חיד דמלכא, ואקרון, ב מתיקא דמלכא. ועל האי כתיב, ז טעמו וראו כי טוב יי. ובהאי חיד, תליין כל אינון שליטין והורמנין דמלכא, דכתיב, ר וברוח פיו כל צבאם.

תקלא) בהאי חיד שלימותא דכלא אשתכח. ובגיני כך, ג כל אתוון דאינון בהאי אתר שלימותא⁹ ד אתחזייתא בהו. אחה"ע, א, נהירו דעתיקא קדישא סתימאה דכל סתימין. ה, נהירו דחכמתא, דלא אשתכח ולא אתדבק דכתיב, ו לא ידע אנוש ערכה. ה, נהירו דאימא, דנהיר ונגיד ונפיק, ומשקי לכלא, ה וינקא לבנין, עד דמטי ההוא רבות, ומלי ו לצדיק, ואיהו אתקטר בנוקבא תתאה, ז ואתברכא מניה, ולא מתפרשין דא מן דא. חוור מגו סומק, דכתיב ט הר המור גבעת הלבונה. ע, נהירו דע' אנפין, דאתזנו מהאי רוחא, ט דנפיק מן פומא, כדין ע' שמהן דקב"ה. לקבלהון בארעא, ט כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים. דהא יעקב אילנא בארעא, ואינון ע' נפש, ע' ענפין.

תקלב) מאלין אתוון, נהירין ארבע אחרנין. מא' נהיר גימ"ל, דאיהי אגר טב

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ב מתיקן, ג ל"ג כל. ד אתחזיין. ה וינקן. ו לצדק. ז ואתברכאן. ח ענפין. ט דנהיר. י ל"ג ע' נפש.

9 (שיר ה) ח"ג לט : עד. רצה : צ) (תהלים לד) שמות קו צ"ט. ק) (שם לג) ב"א שד צ"א. ר) (איוב כח) תולדות מת צ"ב. ש) (שיר ד) וירא יד צא ת"ו בהשמטות ת"ו קמה : ת) (בראשית מו) וירא קמג צ"ב.

דרך אמת⁹ נראים בהם אותיות אחה"ע ועיין ביאורו בפ' תאינו רצה ע"א.

אידרא

הסולם

דמשכנא

כל, ומניקה את הבנים, שהם זויין, עד שמגיע משחת קדש הזה וממלא את הצדיק, שהוא יסוד, והוא מתחבר בנוקבא התחתונה, שהיא המלכות, המתברכת ממנו, ואינם נפרדים זה מן זה, ושפע הזה דאמא, הוא לבן מתוך אדום, כלומר, שהשמאל שהוא אדום כלול בימין שהוא לבן, שכתוב, הר המור גבעת הלבונה. שמקרא הזה נאמר על אמא, אשר מור הוא אדום ולבונה הוא לבן. ע' היא אור של ע' פנים, הניזונים מן הרוח היוצא מן הפה, והם ע' שמות של הקב"ה, שהוא ד"א, שכנגדם בארץ, כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים. כי יעקב הוא אילן בארץ, כנגד ד"א, ועי' נפש שלו הם ע' ענפים של האילן.

תקלב) מאלין אתוון נהירין וכי' : מאלו ד' אותיות אחה"ע, מאירים ארבע אותיות אחרות, גיכ"ק, שהם ממוצא החיך. מא' דאחה"ע מאירה הג' דגיכ"ק, שהיא שכר טוב לצדיקים שנקרא גמול, דהיינו גימל, ועל זה כתוב, אז תתענג על ה'. מו' דאחה"ע, מאירה ה' דגיכ"ק, שהיא חכמה, וכולה נסתמה ב"ל, שהיא

דאמא מחד נפקי, מתפארת שעלה לשם בבחינת קו אמצעי, ע"כ חד, שהוא ת"ת בתלת קיימא, ראשית א' אות שס"ג) וכשמתחברים החב"ד בעטרה אחת, אז נקראת העטרה חכו ממתקים, והם חיד המלך הנמצא בתחילת הגוף, ונקרא מתיקות המלך, ועל זה כתוב, טעמו וראו כי טוב ה'. כי חוש הטעם הוא בחיד ובחיד הזה תלויים כל אלו השליטים ושרים של המלך. שכתוב, וברוח פיו כל צבאם.

תקלא) בהאי חיד שלימותא וכי' : בחיד הזה נמצא השלמות של הכל, ומשום זה כל האותיות הנמצאות במקום הזה, השלמות נראתה בהם. ד' אותיות אחה"ע, הן ממוצא הגרון וסודו, א' היא, האור דעתיקא קדישא, הסתום מכל הסתומים, שהוא כתר. ח', היא אור החכמה, שאינה נמצאת ואינה מושגת, כי היא נסתמה במוחא סתימאה דא"א ואינה נמשכת לפרצופי אצילות, שכתוב, לא ידע אנוש ערכה, ה' היא אור אמא, שהיא בינה החוזרת להיות חכמה, שכל החכמה, שבפרצופי אצילות, נסתמה באה, המאירה ונמשכת ויוצאת ומשקה את (דפו"י דף קכ"ג ע"א)

לצדיקייא, דאקרי גמול, ועל דא כתיב א) אז תתענג על יי. מח' נהיר יו"ד, דהיא חכמה, כלא אסתים ביו"ד, דאיהי סתימא מכל סטרוי, ובג"כ, לא אשתכת, דכתיב, ב) ולא תמצא בארץ החיים. מה, נהיר כ"ף. דאיהו נהירו ומשח רבות, דאתרק מאימא, ל'הוא אתר דאתקרי קרן, כ) ואקרי קרן היובל. ודא מלכות דוד. ובגין כך, לית י משיחא, אלא ברזא דכ"ף.

תקלג) ק' מ' מע' נהיר ק'. כמה דע' שבעין, כך ק' מאה, נ) דאינון שלימו, והכי הוא, ובגין כך, בהאי חיך שלימו ס) דכלא. וכל מאן דידע רזא דא, ואודהר ביה, זכאה חולקיה.

תקלד) גופא דמלכא, אתפשטותא דתפארת, דגונוין ביה מתחברן. דרועין דמלכא, נהירו דחסד וגבורה. ובגין כך ימין ושמאל. מעוי בדעת ע) אתתקנו, עייל ברישא, פ) אתתקנו ואתפשט לגו, ובגו גופא.

תקלה) שוקין אתאחדן בתרין נהורין, ואינון תרין נהורין ממש. שוקין ותריין כליין. כל'הו ז) מתחברן באתר חד, דתמן אתכנש כל רבות, וכל משחא דגופא. ומתמן, ק) שריין כל'הו רבות, לאתר דאתקרי יסוד עולם. יסוד. מההוא אתר דאקרי עולם. ומאן ר) איהו. נצח והוד, ועל כן, יי) צבאות שמו ב"ה בריך שמיא לעלם ולעלמי עלמין.

חלופי גרסאות

כ) ואתקרי. ל) מוסיף משיחא דוד. מ) ל"ג מע' נהיר ק'. נ) דאיהו. ס) מוסיף דכלא שלמא דכלא. ע) אתתקנו. פ) ל"ג אתתקנו. צ) תליין; תליין ומתחברן. ק) שדיין. ר) אינון.

מסרת הוהר

א) (ישעיה נח) ב"א ריא צ"ב. ב) (איוב כח) תולדות מח צ"ב.

דמשכנא

ת"ת, אשר בו מתחברים הצבעים לבן ואדום, שהם ב' קוין ימין ושמאל, והגוף הוא קו האמצעי המיוחד. זרועות המלך, הן האורות של חסד וגבורה, ומשום זה הן ב' קוין ימין ושמאל, אשר הגוף הוא קו האמצעי המיוחד. מעיו, פירושו פנימיות, והם מתקנים בדעת, הנכנס בראש ומכריע בין ב' הקוין חכמה ובינה, ומתפשט לפנימיות ובתוך הגוף, שהוא ת"ת.

תקלה) שוקין אתאחדן בתרין וכו': השוקים, מתאחדים בשני אורות, והם שני אורות ממש. דהיינו נצח והוד. השוקים ושתי כליות, כולם מתחברים במקום אחד, כי שתי כליות הן ג"כ נצח והוד, עשם מתקבץ כל המשחה, וכל השמן של הגוף. ומשם, מנו"ה, נמשכת כל שמן משחת קדש ההיא למקום שנקרא יסוד עולם. דהיינו יסוד ממקום ההוא שנקרא עולם, ומי הוא, הוא נצח והוד. ועל כן, ה' צבאות שמו, כי נו"ה נק' צבאות. ברוך הוא ברוך שמו לעולם ולעלמי עלמים.

כל

הסולם

אידרא

שהיא סתומא מכל צדדיה, שאין בתוכה לבן ומשום זה לא נמצא החכמה, שכתוב, ולא תמצא בארץ החיים. כמ"ש לעיל. מן ה' דאחיה' מאירה כ' דגיכ"ק, שהיא אור ושמן המשחה שהורק מאמא למקום ההוא שנקרא קרן. ונקרא קרן היובל. כי קרן הוא מלכות, ויובל הוא בינה, וכסהמלכות מקבלת שפע הבינה, נקראת קרן היובל. והוה מלכות דוד. ומשום זה אין משיחה למלכים אלא בסוד כ"ף.

תקלג) ק' מע' נהיר וכו': ק', של גיכ"ק, הוא כי מע' דאחיה' מאירה ה' דגיכ"ק, כמו שהע' הוא שבעים, שיש בה ז"ס גיג"ת נהי"מ שבכל אחת עשר ספירות, כנ"ל, כך ק' הוא מאה, כי יש בה גם ג"ס ראשונות, חב"ד, שהם השלמות של הע"ס. וכך הוא. ומשום זה, בחיך הוה נמצא השלמות של הכל. וכל מי שידע סוד הוה ונוהר בו, אשרי חלקו.

תקלד) גופא דמלכא אתפשטותא וכו': הגוף של המלך, הוא התפשטות של ספירת

(דפו"י דף קכ"ג ע"א)

תקלו) כל הני תקונין, אתיין לאתחברא בחד, עד דכל רבות קדשא, נטיל
 ש כלא האי יסוד, ואשדי לנוקבא, ומתברכא מניה. אימתי מתברכא * מניה.
 בשעתא דאתקנו דינין דלתתא. וכד דינין מתקנין לתתא, מתקנין לעילא,
 וכל תקונין דמלכא, בחדוותא, בשלימו, דאינון שמא קדישא, ת והוה כלא חד.
 וכדין הוא שארי בגווייהו, דכתיב (ג) אלהים נצב בעדת אל בקרב אלהים ישפוט.
 תקלו) וכד דינין לא מתקנו לתתא, כביכול הכי לעילא. דכל תקונין לא
 מתישרן הכי, דהא אימא אסתלקת מעל בנין, א ובנין לא ב ינקי, דהא יסוד לא
 אשרי בנוקבא, וכל דינין מתערין, [ז] וחויא תקיפא שלטא. כביכול, תקוני מלכא
 על דינא אסתלקו, דכיון דהאי נוקבא לא מתברכא, וצדיק לא נטיל. וחויא תקיפא
 שלטא. ווי לעלמא דינקא מנייהו.

תקלח) אמר ר' אלעזר, כל הני תקונין, אבא גלי לון, בגין דלא ייעול
 [פ] בכסופא לעלמא דאתי. השתא אמאי אצטריכו לאתגלאה. אמר ליה ר' אבא,
 ההוא דאנא כתבנא מבוצינא קדישא, ג אמינא לגבי חבריא, דהא אינון ידעין מלין,
 והא אצטריך למנדע, דכתיב, (ד) וידעתם כי אני יי. וכתבי (ה) וידעו כי אני יי.
 בגין דאתיישבן מלין. ד בלבנא. ומכאן ולהלאה, סתימין מלין ה בגוון. זכאה חולקנא

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ג) (תהלים פב) וישלח פד צ"א. (ד) (שמות יוד). ש ל"ג כלא. ת והוא. א ובג"ד. ב ינקן. ג מוסיף אמינא
 וכתבוהו; וכתבנא. ד בלבן. ה בגוונא; כגוונא דא.
 (ה) (שם כט).

דרך אמת ז] נחש הקדמוני והוא סמאל שולט אז בעולם בכח תגבורת הדין מלמעלה והעולם מקבל שפע
 המר על ידו כי הוא שולט שפע העליון ונותן המבחר ממנו לכל המשתלשלים ממנו ובכללם העי
 אומות והתמצית נותן לישראל. ולכן אנו בגלות המר בדוחקוצרה מטעם הנזכר. ק] בבדיון וחרפה.

אדרא

הסולם

דמשכנא

שהם ז'ו"ן, והבנים אינם יונקים, והיסוד אינו
 שופך אל הנוקבא שהיא המלכות, וכל הדינים
 מתעוררים, ונחש החזק שולט. כביכול, תקוני
 המלך נסתלקו מחמת הדין. כיון שנוקבא הזו
 לא נתברכה, והצדיק, שהוא יסוד, אינו מקבל
 בשבילה, ונחש החזק שולט. אוי לעולם היונק
 מהם.

תקלח) אמר ר' אלעזר וכי: אריא, כל
 אלו התקונים, אבא גילה אותם, כדי שלא יבא
 בבזיון לעולם הבא. אבל עתה למה צריכים
 להתגלות. אמר לו ר' אבא, זה מה שכתבתי
 ממאור הקדוש, אמרתי שהוא בשביל החברים,
 כי הם יודעים ומבינים הדברים, והרי צריכים
 לדעת אותם, שכתוב, וידעתם כי אני ה'. וכתוב,
 וידעו כי אני ה'. והרי הדברים התישבו בלבנו.
 מכאן והלאה, הדברים סתומים בינינו. אשרי
 חלקינו בעולם הזה ובעולם הבא. כי עד עתה
 נתעטר המאור הקדוש בדברים שבינינו.

ת"ח

תקלו) כל הני תקונין וכי: כל אלו
 התקונים באים להתחבר באחד, דהיינו הנוקבא,
 עד שכל השמן משחת קדש, מקבלו כולו, יסוד
 הזה, והוא שופכו אל הנוקבא, שהיא מלכות,
 ומתברכת ממנו. מתי מתברכת ממנו. הוא בשעה
 שהדינים מתקנים למטה, וכשהדינים מתקנים
 למטה, מתקנים למעלה, וכל התקונים של
 המלך, שהם השם הקדוש, הם בחדוה בשלמות,
 וכולם אחד. ואז הוא שורה בתוכם, שכתוב,
 אלקים נצב בעדת אל בקרב אלקים ישפוט,
 ולפיכך נמשלו הדינים לאש, מה האש כשהוא
 מתוקן בכליט המתאימים, ממנו המאור
 והבישול וכי. וכשאינו מתוקן הוא אוכל
 ומשחית את כל. כך הם הדינים.

תקלו) וכד זינין לא וכי: וכשהדינים
 אינם מתקנים למטה, כביכול, כך הוא למעלה,
 שכל התקונים אינם מסודרים כך, לפי הדרך
 הנ"ל שאמרנו, כי אמא מסתלקת מעל הבנים,
 (דפרי דף ק"ג ע"א *) דף ק"ג ע"ב)

בהאי עלמא, ובעלמא דאתי, דהא עד כען בוצינא קדישא אתעטר, במלין ו דבגוון. תקלט) ת"ח, אנא חזינא ז ליה בחלמא, ושאינא קמיה ח דרבי שמעון, הא אוליפנא קמיה דמר, ט י דאיהי חכמה, והכי הוא ודאי. ה' אמאי איהו בינה. אמר לי, ת"ח, הא כתיב ו) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן. מאן הוא נהר דיוצא מעדן דא בינה. ובג"כ ה הוא נהר, כ י סתים בגויה. וי"ד פשיט נהרא דא מכל סטרוי. ודא היא ט ד', לבתר נ אפיקת בן תחותה דאיהו ו, כגוונא דא ט ה'. ע בג"כ הוא י"ה. לבתר אולידת ואפיקת האי בן, ושויה לקמה, ובגין כך פ יה"ו, דהא ו לקמה יתיב, לינקא ליה. ועל כך תנינן במתניתא דילן, ו ה' ד' הות, ז מדאתחבר דכורא עמה אתעברת מחד בן, ואקרי ה'. לבתר אולידת ואפיקת ק ו' ההוא בן, וקאים לקמה. ועל האי כתיב, ונהר יוצא מעדן, מניה נפיק ודאי, להשקות את הגן, לינקא ליה.

תקמ) הוינא אחיד ו בידיה, ונשיק ט בידוי. אנא בהאי עדונא ת אתערנא, בכי וחייד, והוו תלתא יומין דלא אכילנא מידי. חד מחדוותא, וחד דלא זכינא למחמי ליה זמנא אחרא. ועם כל דא, ביה אתקשרנא תדירא. דהא כד נהירא לי שמעתתא, חמינא דיוקניה, דאתער קמאי, זכאין אינון צדיקיא, בעלמא דין, ובעלמא דאתי, עלייהו כתיב, ו) אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך. (ע"כ האידרא).

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ו) (בראשית ב) ב"א ריא צ"א ז) (תהלים קמ) כ"ב ו בגוון. ז ל"ג ליה. ח י ו"לג דר"ש. ט ל"ג י. י ה' הוא. כ יו"ד. ל ואפיקת וליג מן ודא עד בן. מ ה' [ג"א י"י] בג"כ הוא י"ה. נ ואפיקת היא בן תחותיה והוא גוין [ג"א וא"ו]. ט י"ה; י"ג. ע ל"ג בג"כ הוא י"ה. פ ה"ו. צ מדאתחברת. ק ל"ג ו' ר בית. ט ידוי. ת אתערנא.

דרך אמת ו] ע"ן בפרדס בשער השמות פ' יח ותמצא טס באורו.

דמשכנא

הסולם

אידרא

וכשנתחבר עמה דכר, שהוא חכמה, נתעברה מבן אחד, ונקראת ו'. ואח"כ הולידה והוציאה ה' מחוץ לה, שהוא בן ההוא, ושמה אותו לפניה. ועל זה כתוב, ונהר יוצא מעדן, שהוא בינה היוצאת מחכמה שנקראת עדן, ממנה יצאה ודאי כדי להשקות את הגן, שהוא המלכות לינק אותו.

תקמ) הוינא אחיד בידיה וכי: אחותי את ידו ונשקתי אותו בידו. אני בעדון הזה נערתני, בכיתי וצחקתי, ועברו שלשה ימים שלא אכלתי כלום, אחד מטעם השמחה, ואחד, שלא זכיתי לראותו פעם אחר. ועם כל זה בו התקשרתי תמיד, כי כאשר הלכה מאירה לי, אני רואה צורתו המתעוררה לפני. אשרי הם הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא, עליהם כתוב, אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך (ע"כ אידרא דמשכנא).

ובכל

תקלט) ת"ח אנא חזינא וכי: בוא וראה אני ראיתי אותו בחלום, ושאלתי לפני ר' שמעון הרי למדתי לפני אדוני, כי י של שם הויה, היא חכמה. וכן הוא ודאי. ה' של הויה, למה היא בינה. אמר לי, ת"ח, הרי כתוב, ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן. מי הוא הנהר היוצא מעדן. זה הוא בינה, היוצא מעדן שהוא חכמה. ומשום זה נהר ההוא, י סתומה בתוכו, דהיינו החכמה, וה' פושטת אור של הבינה מכל צדדיה, דהיינו למעלה, שה"ס ימין, ולמטה, שה"ס שמאל, וזה הוא ד' ואח"כ הוציאה הבינה בן תחתיה, שהוא ו', דהיינו קו האמצעי ונעשתה כעין זה ה'. ומשום זה הוא י"ה, דהיינו חכמה ובינה. ואח"כ הולידה והוציאה את בן ההוא ושמהו לפניה. ומשום זה הוא י"ה, כי ה' ישבה לפניה שתינק אותו. ועל כך למדנו בברייתא שלנו, ה' היתה מתחילה ד', (דפו"י דף קכ"ג ע"ב)

תקמא) (ח) ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו וגו'. מאי תשמרו, תשמורו מבעי ליה. אלא תשמרו ודאי, מאי אשר אמרתי אליכם, כלומר דאגזימית לכוון על מימר פולחני. תשמרו, דלא ימטי עליכון שום ביש. תשמרו מההיא שמירה ונטורא^א דילי בלבד. ושם אלהים אחרים לא תזכירו, לא תזכירו כמה דאוקימנא. ד"א ושם אלהים אחרים לא תזכירו, כלומר, לא תסבבון, דתפלון ביני עממיא בארעא אחרא. ב ויקוים בכו מה דכתיב, (ט) ועבדת שם אלהים אחרים וגו'.

תקמב) ד"א ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו. רבי יהודה פתח, (י) שמע עמי ואעידה בך וגו', לא יהיה בך אל זר וגו'. אנכי יי' אלהיך המעלך מארץ מצרים וגו'. הני קראן, אמרן דוד ברוח קודשא, ואית לאסתכל בהו. שמע עמי בכמה ג אתרין אזהרא אורייתא לב"ג. בכמה ד אתרין קב"ה אזהיר ביה בבר נש. וכלא לתועלתא דבר נש. בגין דינטר ה פקודי אורייתא, דכל מאן * דינטר ארחי דאורייתא, ואשתדל בה, כמאן דאשתדל בשמא קדישא.

תקמג) דתנינן, אורייתא כלא שמא דקודשא בריך הוא. ומאן דמשתדל בה, כמאן דמשתדל בשמא קדישא. בגין דאורייתא כלא, חד שמא קדישא הוא. שמא עלאה, שמא דכליל כל שמהן. ומאן דגרע אות חד מינה, כאילו עביד פגימותא בשמא קדישא. תאנא, ושם אלהים אחרים לא תזכירו, ו לא תוסיף על אורייתא, ולא תגרע מינה. רבי חייא אמר, ושם אלהים אחרים, ד דא מאן דיתעסק בספרין

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

א דיליה. ב ויקיים כמה ולי"ג ככו. ג אתר. ד אתר. ה ארחי. ו ליתוסף על אורייתא וליגרע מינה. ז ל"ג דא.

(ח) (שמות כג) ח"ב קכד. ט) (דברים כח) וישלח סט צ"ב. י) (תהלים פא) ח"ב קפב. ח"ג קו.

מאמר

הסולם

ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו

מקומות הקב"ה מזהיר באדם, הכול לתועלת האדם. כדי שישמור מצות התורה, שכל מי שישמור דרכי התורה, ועוסק בה, כמי שעוסק בשם הקדוש.

תקמג) דתנינן אורייתא וכו': שלמדנו, התורה כולה היא השם של הקב"ה, ומי שעוסק בה כאלו עוסק בשם הקדוש, משום שהתורה כולה שם אחד קדוש הוא, שם עליון, שם הכולל שאר השמות, ומי שגורע אות אחת ממנה, כאלו עשה פגם בשם הקדוש. למדנו, ושם אלהים אחרים לא תזכירו, פירושו, אל תוסיף על התורה ואל תגרע ממנה. שנושה פגם בשם הקדוש, ומחזק את אלהים אחרים. ר' חייא אמר, ושם אלהים אחרים, זה מי שעוסק בספרים אחרים, שאינם מצד התורה. לא ישמע על פיך. שאסור אפילו להזכירם וללמוד מהם טעם. וכל שכן, טעם על התורה.

תקמא) ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו וגו': שואל, מהו תשמרו, תשמורו היה צריך לומר, ומשיב, אלא תשמרו ודאי, מהו אשר אמרתי אליכם, כלומר, שהרביתי לכם על דבר עבודתי, תשמרו, שלא יגיע לכם שום דבר רע. תשמרו, משמירה ונטירה שלי בלבד. ושם אלהים אחרים לא תזכירו, לא תזכירו, כמו שהעמדנו. פירוש אחר, על, ושם אלהים אחרים לא תזכירו, כלומר, אל תסבבו שתפלו בין העמים בארץ אחרת, ויקוים בכם מה שכתוב ועבדת שם אלהים אחרים וגו'.

תקמב) ד"א ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו. ר' יהודה פתח, שמע עמי ואעידה בך וגו'. לא יהיה בך אל זר וגו'. אנכי ה' אלקיך המעלך מארץ מצרים וגו'. מקראות אלו אמרם דוד ברוח הקדש, ויש להסתכל בהם. שמע עמי, בכמה מקומות הזהירה התורה לאדם, בכמה (דפו"י דף קכ"ג ע"ב *) דף קכ"ד ע"א)

משפטים

קעט

אחרנין, דלא מסטרא דאורייתא. לא ישמע על פיך, דאסור אפילו לאדכרא לון, ולמילף מנייהו טעמא, כל שכן על אורייתא.

תקמד) רבי יהודה מתני הכי, מאי טעמא ה כתיב ושם אלהים אחרים, וסמך ליה את חג המצות תשמר. אלא, מאן דלא נטיר האי, כמאן דלא נטיר מהימנותא דקודשא בריך הוא. מאי טעמא. משום דביה אחידא מלה. אמר רבי יצחק, וכן בכל שאר זמנין וחגיגין, דהא כלהו אחידן בשמא קדישא ה עלאה. ועל דא תנינן, מאי דכתיב שלש פעמים בשנה, משום דבהו תליא מהימנותא.

תקמה) יראה כל זכורך, אמאי כל זכורך. א"ר אלעזר כל זכורך ממש. בגין דנטלין ברכתא, ממבועא דנחלא. מכאן תנינן, כל בר ישראל דאתגזר, בעי לאתחזאה קמי מלכא קדישא, בגין דנטיל ברכתא, ממבועא דנחלא. הה"ד, כ כברכת יי אלהיך אשר נתן לך. וכתיב אל פני האדון יי, כמה דאוקימנא, ט דמתמן מריקן כ ברכאן, ונטלין ברכתא. זכאה חולקיהון דישראל, מכל שאר עמיין.

תקמו) זמנא חדא, סליקו ישראל למחג חגא, ואתערבו עעכורם בהדיהו, וההוא שתא לא אשתכח ברכתא בעלמא. אתו שאילו לרב המנונא סבא, אמר להו, ת חמיתון סימנא בקדמיתא בהאי. א"ל, סימנא חמינן, דכד תבנא מהתם, כל ארחין אסתימו ממיא, ועננא, וחשוכא ז אשתכח, דלא יכלין למהך כל אינון

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ז (דברים טז) ח"ב קכח. ח"ג קד.

ז ל"ג כתיב. ט ל"ג עלאה. י כ"כ. כ ברכתן; ברכתא. ז ל"ג אשתכח.

ד"ך אמת ט שמשם שופכים ברכות על העולם ומשם מקבלים חברכות. ת ראיטם איזה סימן בשנה שעברה שיש איזה גרם חסא בדבר והשיבו סימנא חמינן ראינו סימן א' ומה היה הסימן דכד תבנא מהתם כשחזרנו מהרגל בשנה שעברה אזי נסתמו כל המעיינות והיה ענן וחשך והולכי דרכים לא היו יכולין לילך כל אותן שחזרו מהרגל.

מאמר

הסולם

כל בר ישראל דאתגזר בעי לאתחזאה

להראות לפני המלך הקדוש, משום שמקבל ברכה מן המבוע של הנחל. ז"ש, כברכת ה' אלקיך אשר נתן לך. וכתוב אל פני האדון ה', כמו שהעמדנו, שהאדון הוא יסוד, שמשם נשפעות הברכות, ומקבלים הברכות. אשרי חלקם של ישראל משאר העמים. תקמו) זמנא חדא סליקו וכי: פעם אחת עלו ישראל לירושלים, לחוג את החג. ונתערבו עכורם עמהם, ובשנה ההיא לא נמצאו ברכות בעולם. באו ושאלו את ר' המנונא סבא, אמר להם, ראיטם בתחילה סימן לזה, שהעליה לא היתה לרצון, אמרו לו, ראינו סימן, כשחזרנו משם, היו כל הדרכים נסתמים ממים, וענן וחשך היה נמצא, שלא יכלו ללכת ולחזור כל אלו

תקמד) ר' יהודה מתני וכי: ר' יהודה לומד כך. מה הטעם שכתוב, ושם אלהים אחרים. וסמוך לו, ואת חג המצות תשמר, אלא מי שאינו שומר זה, את חג המצות, כמי שאינו שומר אמונת הקב"ה, מה הטעם. משום שבו אחוז הדבר. אמר ר' יצחק, וכן בכל שאר הזמנים וחגיגים, שכולם אחוזים בשמו הקדוש העליון. ועל זה למדנו, מה שכתוב, שלש פעמים בשנה, משום שבהם. תלויה האמונה. שה"ט ג' קוין, שהמלכות, שנקראת אמונה, נבנית מהם.

תקמה) יראה כל זכורך: שואל למה כל זכורך. אמר ר' אלעזר, כל זכורך ממש משום שמקבלים ברכה ממבוע של הנחל, שהוא יסוד. מכאן למדנו, שכל איש ישראל שנימול, צריך (דפו"י דף קכ"ד ע"א)

דסליקו לתמן. ועוד, [א] בשעתא דעאלנא לאתחזאה ם אפי שמיא , אתחשכו ואתרגיזו. אמר להו, ודאי או אית בנייכו בני נשא דלא אתגזרו, או עעכו"ם סליקו בהדייכו. דהא לא אתברכאן בהיא שעתא, בר ם מאינון ישראל דאתגזרו. ובהאי את קדישא מסתכל קב"ה, ובריך לון.

תקמו) [ג] ע לשתא אחרא סליקו, וסליקו פ אינון עעכו"ם, דאתערבו בהדייהו. כד הו אכלין קרבנייא, והו חדאן. [ד ז] וחמו לאינון עעכו"ם, דטפסאן בקוטרייהו לקוטרא פ דכותלא. אשגחו בהו ר דכלא מברכין, ואינון לא בריכו. אתו ואמרו מלה לבי דינא, אתו ושאיילו לון, אמרו, האי דאכלתון, חולקא דלכון, מאן קורבנא הוה. לא הוה בידייהו. בדקו ואשכחו דאינון עעכו"ם, וקטלו לון. אמרו, בריך רחמנא דשויב לעמיה, דודאי לית ברכתא שריא, אלא בישראל, זרעא קדישא, בני מהימנותא, בני קשוט. והיא שתא אשתכח ברכתא בעלמא, בשלימו. פתחו ואמרו, [ז] אך צדיקים יודו לשמך וגו'.

תקמו) ר' חייא אמר, בזכות ישראל גזירין, אתכנעו שנאיהון תחותיהון,

חלופי גרסאות

ם אפילו. נ ב] אתרגיש וחמא. ס אינון. ע ושתא. פ עעכו"ם אינון. צ חמו. ק דאומלא ; דכומלא (ד"א). ר כלא ; כלא דלא.

מסרת הזוהר

(תהלים קמ) ב"ב רכח צ"ה.

דרך צמת [א] בשעה שנכנסנו לרגל בירושלים אפי' השמים היו נחשכים. [ב] נחרד רב המנונא ואמר להם או יש בניכם בני אדם שאינם נמולים או עכו"ם ממש עולים עמכם לרגל ולכן אין ברכה מצויה ותפלת כהן גדול אינה מרוצה כי אין הברכה מצויה אלא כשישראל הם נמולים. [ג] לשנה הבאה הלכו לרגל והיו מדקדקין על אותם שהולכים עמהם לאכול קרבנות. [ד] ראו לעכו"ם שהיו דופטים בצורתם לצורת הגלימא באופן שכיסו את הגלימא על פיהם כדי שלא יראו האחרים שאינם מברכים ברכת הזבח וכן הוה. דקדקו אחריהם שכלם היו מברכים והם לא היו מברכים בכך גילו הדבר לבית דין ושאלו הבית דין לעכו"ם ההם מאיזה בשר אכלו ואמרו מאן קורבנא הוה. מאיזה קרבן אכלתם ולא ידעו להשיב והרגום הביד ונתברכה השנה.

כל בר ישראל דאתגזר בעי לאתחזאה

הסולם

מאמר

להשיב. בדקו ומצאו שהם עובדי עכו"ם והרגו אותם. אמרו, ברוך הרחמן שהציל את עמו. כי ודאי אין הברכה שורה אלא בישראל, זרע קדוש, בני אמונה, בני אמת. ובשנה ההיא נמצאו ברכות בעולם בשלמות. פתחו ואמרו, אך צדיקים יודו לשמך וגו'.

תקמו) ר' חייא אמר וכי : רח"א, בזכות ישראל נמולים, נכנעים אויביהם תחתיהם, ויורשים את נחלתם, בוא וראה, מה כתוב, יראה כל זכורך, שפירושו זכרים הנמולים, וכתוב אח"כ, כי אורישי גוים מפניך והרחבתי את גבולך. שבזכות המילה, הקב"ה שיש בו דין ורחמים, עוקר דירים ממקומם, שהם האויבים, ומשיב דירים למקומם, שהם ישראל. ומשום זה, יראה

אלו שעלו שמה. ועוד, בשעה שבאנו להראות, נתחשכו פני השמים ונרגזו. אמר להם ודאי, או שיש בניכם אנשים שלא נמולו, או עובדי עכו"ם עלו עמכם. כי בשעה ההיא אינם מתברכים חוץ מבני ישראל שנמולו, ובאות קדוש הזה מסתכל הקב"ה, ומברך אותם. תקמו) לשתא אחרא סליקו וכי :

לשנה האחרת עלו, ועלו אלו עובדי עכו"ם שנתערבו עמהם, כשהיו אוכלים הקרבנות והיו שמחים, ראו אלו עובדי עכו"ם שהיו דומים בצורתם לצורת הכותל, כלומר שהיו עצובים. השגיחו בהם שהכל מברכים והם אינם מברכים. באו ואמרו הדבר אל הבית דין, באו ושאלו אותם : אמרו, זה שאכלתם, החלק שלכם מאיזה קרבן היה. לא היה בידיהם, כלומר שלא ידעו

(דפו"י דף קכ"ד ע"א)

משפטים

קפא

וירתי אחסנתהון. ת"ח מה כתיב, ^מ יראה כל זכורך. וכתוב בתריה, כי אורישי גוים מפניך והרחבתי את גבולך. ^ש דקב"ה עקר ^ה דיריין מאתרייהו, ואתיב דיריין לאתרייהו. ובגיני כך יראה כל זכורך את פני האדון יי. רבי יהודה אמר, האדון. כמה דכתיב, ^א הנה האדון יי צבאות מסעף פוארה וגו', ויצא חוטר וגו', וכלא חד, מעקר דיריין ואתיב דיריין. ר' יצחק אמר, אית אדון, ואית אדון, וכלא בחד תליא.

תקמט) רבי יהודה אמר, אדני: אלף דלית נון יוד, קב"ה אקרי, * ^ת וההוא דאקרי, כמה דאיהו כתיב. ומאן הוא. רבי יוסי אומר, ^ס מראת אלהים. מראת כתיב. ומהו מראת. שלימו דכלא, יו"ד ה"א וא"ו ה"א. ^א מראת ^ב למאי ^ג איהו אל"ף דלית נון יו"ד, האי אקרי ככתבו, והאי לא אקרי ככתבו, ובגיני כך אקרי בהאי, ועל כך מראת אלהים כתיב.

תקנ) רבי יהודה אמר, לזמנין, עלאין אקרון בשמא דתתאיין. ולזמנא, תתאיין אקרון בשמא דעלאין. האדון יי, בשמא עלאה ^ד אדני הוא. והא אוקימנא מלי. ^ה ובגוונין סגיאיין אתפרשן מלי, וכלא חד. בריך רחמנא בריך שמיה לעולם ולעלמי עלמין.

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

מ) (שמות לד) בא לו צ"ש. ו) (ישעיה יוד.) ט) (יחזקאל
א) בא מח צ"נ. ^ש וקב"ה ת ה"ג הסולם; ההוא. א במראת. ב במאי ^ג ל"ג למאי. ג אי. ד הוה ול"ג אדני.

דרך אמת ^ה שהיו דרים בא"י שהם ד' אומות ממקומם והושיב דיריין אחרים במקומם שהם ישראל כנודם ^ו ובכמה פנים מפורשים דברים אלו שאמרתיו והכל טוד אחד להם.

מאמר

הסולם

הקב"ה נקרא אדני

שכולל ג"כ שלמות הכל, יוד הא ואו הא, שהוא ז"א. שואל, מראת למאי, אם לשם הוי"ה אם לשם אדני. ומשיב, הוא אלף דלת נון יוד, ששניהם נקראו בו, זה, מלכות, נקרא ככתבו, וזה, ז"א, לא נקרא ככתבו, בשם הוי"ה, וע"כ נקרא בזה, בשם אדני. ועל כך מראת אלקים כתוב, שהוא לשון רביס, כי כולל ז"א ומלכות. ומשעם זה, נקראים שניהם גם בשם אדון. חהו טעם על דברי ר' יצחק.

יראה כל זכורך את פני האדון ה', דהיינו הקב"ה שהוא ת"ת. שיש בו דין ורחמים, וע"כ עוקר דירים ומשיב דירים. ר' יהודה אומר, האדון, הוא כמו שכתוב, הנה האדון ה' צבאות מסעף פארה במערצה וגו' דהיינו עוקר דיריין, ויצא חוטר וגו' דהיינו משיב דיריין. והכל אחד. שהדין והרחמים פועלים ביחד, ועוקד דירים ומשיב דירים כאחד. ר' יצחק אמר יש אדון, שהוא ת"ת, ויש אדון שהוא יסוד, והכל תלוי באחד, שהוא מלכות. הנקראת אדני.

תקנ) רבי יהודה אמר וכו': ועוד אמר ר"י, לפעמים נקראים העליונים בשם התחתונים ולפעמים נקראים התחתונים בשם העליונים. וע"כ כתוב, האדון ה' בשם העליון, ז"א, שהוא אדני שהוא שם התחתון, מלכות. והרי העמדנו הדברים. ובאפנים הרבה מתבארים הדברים, והכל אחד. ברוך הרחמן ברוך שמו לעולם ולעולמי עולמים.

תקמט) ר' יהודה אמר וכו': ר"י אמר, אדני. שבמילואו הוא אלף דלת נון יוד, נקרא הקב"ה, שהוא ז"א, ולא הוי"ה, כמו שהוא נכתב, וההוא שנקרא כמו שהוא נכתב, נקרא אדני. ומי הוא. ר' יוסי אומר שהוא מראת אלקים, דהיינו המלכות שנקראת מראה. שואל, מראת כתוב, לשון רביס, ומהו שכתוב מראת. ומשיב, (דפו"י דף קכ"ד ע"א * דף קכ"ד ע"ב)

תקנא) ט הנה אנכי שולח מלאך לפניך וגוי. רבי יצחק פתח, טז ישקני מנשיקות פיהו וגוי אמרה כנסת ישראל, ישקני מנשיקות פיהו. מאי טעמא ה ישקני, יאהבני מבעי ליה, אמאי ישקני. אלא הכי תנינן, מאי נשיקות י אדבקתא דרוחא ברוחא. דבגיני כך נשיקה בפה, דהא פומא אפקותא ומקורא דרוחא הוא, ועל דא נשיקין בפומא, בחביבותא, ודבקין רוחא ברוחא, דלא מתפרשן דא מן דא. תקנב) ועל דא מאן דנפיק נשמתייה בנשיקה, מתדבק ברוחא אחרא. ברוחא דלא מתפרש מניה. והיינו אקרי נשיקה. ועל דא אמרה כנסת ישראל, ישקני מנשיקות פיהו, לאדבקא רוחא ברוחא, דלא יתפריש דא מן דא. תקנג) כי טובים דודיך מיין, מאי בעי ה הכא יין, והא כתיב ז וגם אלה ביין שגו וגוי, וכתביב ר) יין ושכר אל תשת אתה ובניך, מאי טעמא הכא יין. רבי חייא

מסרת הזהר

ט (שמות כג) ויחי יח צ"א. פ (שיר א) ב"ב פה צ"א. ז (ישעיה כח) וירא צה צ"ג. ח (ויקרא יוד) ח"ג לט. קכו. ד"ח כב ט"ג ש"ז.

חלופי גרסאות

ה נשיקות. ו דבקותא. ז אתפריש; יתפרש. ח ל"ג הכא.

מאמר

הסולם

נשיקין

ביאור הדברים. סוד הנשיקין הן בשפתים, ובשפתים יש ב' בחינות, ששפה עלאה, ה"ס או"א עלאין המשפיעים שמה אורא דכיא, שה"ס אור החסדים, הנקרא רוח. בזווג דלא פסיק לעלמין. ובהם אין יוצא ה' מאויר שלהם. ושפה תתאה, ה"ס ישו"ת, שבהם יוצא ה' מאויר שלהם, וחזרו להיות אור החכמה, ומשפיעים שמה הארת חכמה. (כמ"ש לעיל אות קכ"ז ד"ה טפון דמלכא, ע"ש כל ההמשך) ואע"פ שהארת החסדים דאו"א עלאין ה"ס ג"ר ממש, כמ"ש שם, עם כל זה ז"א הצריך להארת חכמה, אין אור החסדים דאו"א אצלו אלא בחינת ו"ק בלי ראש, משום החסרון של הארת החכמה. אמנם אחר שז"א מקבל המוחין דישו"ת שהם הארת חכמה, אז נעשים אצלו החסדים דאו"א בחינת ג"ר ממש כמו שהם באו"א עלאין עצמם, כי עתה גם הוא נשלם בהארת חכמה ואין בו פגם, כמו או"א עלאין. והארת החסדים שלהם חשובים יותר מהארת החכמה בבישו"ת, להיותם עליונים מהם והמשפיעים שלהם.

וזה אמרו, ישקני מנשיקות פיהו לאדבקא רוחא ברוחא, דהיינו הארת החסדים שנקרא רוח, שהם בשפה עלאה, שה"ס או"א עלאין, ושפה תתאה, שה"ס הארת ישו"ת שבהם, שהוא הארת חכמה, היא משלמת הרוח של שפה עלאה שיהיה בבחינת ג"ר כמו באו"א עצמם. כנ"ל. וז"ש כי טובים דודיך מיין וכו' מיינה דאורייתא, כי מתוך שמאיר שם גם

שפה

תקנא) הנה אנכי שולח מלאך וגוי: ר' יצחק פתח, ישקני מנשיקות פיהו וגוי. אמרה כנסת ישראל, דהיינו השכינה, ישקני מנשיקות פיהו. שואל, מהו הטעם ישקני, יאהבני היה צריך לומר, למה ישקני. ומשיב, אלא כך למדנו, מהו נשיקות. הוא התדבקות רוח ברוח, שמשום זה, נשיקה היא בפה, כי הפה הוא המוצא והמקור של הרוח, ועל כן, הנשיקין הן בפה באהבה, ודבקים רוח ברוח, שאינם מתפרדים זה מן זה.

תקנב) ועל דא מאן וכו': ועל כן, מי שיוצא נשמתי בנשיקה, מתדבק ברוח אחר, דהיינו ברוח של הקב"ה, ברוח שאינו נפרד ממנו והיינו שנקרא נשיקה. ועל כן אמרה כנסת ישראל, ישקני מנשיקות פיהו, כדי להדביק רוח ברוח, שלא יפרדו זה מן זה.

תקנג) כי טובים דודיך מיין: שואל, מה רוצה כאן יין, והרי כתוב, וגם אלה ביין שגו וגוי. וכתוב, יין ושכר אל תשת אתה ובניך. מהו הטעם שכתוב כאן יין. רבי חייא אמר, מיין של תורה, דהיינו המוחין דז"א הנקרא תורה, והמוחין דהארת חכמה נקראים יין. רבי חזקיה אמר, זהו שכתוב, ויין ישמח לבב אנוש, שזה נאמר על יינה של תורה, ועל זה כתוב, כי טובים דודיך מיין, שטיהרים לשמחת הלב, מיין המשמח אותי יותר מכל.

(דפו"י דף קכ"ד ע"ב)

משפטים

קפג

אמר, מיינה דאורייתא. רבי חזקיה אמר, דא דכתיב ^(א) ויין ישמח לבב אנוש, ועל דא כתיב, כי טובים דודיך ^(ב) מיין, לתדוותא דלבא. מיין, דחדי לי יתיר מכלא. תקנד) רבי יהודה אמר, כתיב, ^(ג) וישק יעקב לרחל וישא את קולו ויבך, אמאי קא בכה. אלא . באתדבקותא דרוחא בה, לא יכיל לבא למסבל, ובכה. ואי תימא, הא כתיב, ^(ד) וישקהו ויבכו. ^(ה) תנינן, אמאי נקוד וישקהו, אלא דלא אתדבק ביה רוחא כלל, ועל דא כתיב, ^(ו) ונעתרות נשיקות שונא. מאי ונעתרות נשיקות שונא. אלא מאן דנשיק בחביבותא, מתדבק רוחיה ברוחיה, בדביקותא דחביבותא ומאן דלא נשיק בחביבותא, לאו בדביקותא הוא, אלא ונעתרות. מאי נעתרות. גסותא, דלא דביק ^(ז) רוחיה בההוא נשיקה. ולא אתדבק ביה כלל. ובגיני כך כתיב, ישקני מנשיקות פיהו, דהוא דבקותא רוחא ברוחא.

תקנה) תנא, כל זמנא דקודשא בריך הוא אזיל בישראל, כביכול אתדבק רוחא ברוחא, ועל דא כתיב, ^(ח) ואתם הדבקים ביי, בכל אינון גווני דביקותא, ולא מתפרשא דא מן דא. בשעתא דאתמר הנה אנכי שלח מלאך לפניך, ידע משה דפרישותא הוא. אמר ^(ט) אם אין פניך הולכים אל תעלנו מזה.

תקנו) רבי אבא אמר, מה כתיב לעילא מן דא, ^(י) ראשית בכורי אדמתך תביא בית יי' אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו. מאי קא מיירי. אלא דלא לערבא מלה

חלופי גרסאות

ס ל"ג מיין. י אתדבקותא. כ ותנינן. ז ההוא נשיקה ברוחיה.

מסרת הזהר

ד) (תהלים קד) ויחי ר צ"א. ש) (בראשית כט) ב"ב פו צ"א. ת) (שם לג) וישלח לו צ"ג. א) (משלי כז) וישלח לו צ"א. ב) (דברים ד) ב"ב קו צ"א. ג) (שמות לג) ח"א רסו: ח"ג רפג: רפו: רצח: שו: ז) (שם לד).

נשיקין

תקנה) תאנא כל זמנא וכו': למדנו, כל זמן שהקב"ה הולך בישראל, כביכול, נתדבק רוח ברוח. ועל זה כתוב, ואתם הדבקים בה, בכל אלו לפני הדבקות. ואינם נפרדים זה מזה. בשעה שנאמר, הנה אנכי שלח מלאך לפניך, ידע משה שזהו פרישה מישראל, אמר אם אין פניך הולכים אל תעלנו מזה.

תקנו) רבי אבא אמר וכו': רא"א, מה כתוב למעלה מן זה ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלקיך לא תבשל גדי בחלב אמו. שואל, מה הוא אומר. ומשיב, אלא שלא לערב דבר תחתון בעליון, שלא יינק הצד שבחוץ, מן הצד שבפנים. מה בין זה לזה. זה שבחוץ, דהיינו הגדי, הוא מצד הטומאה, וזה שבפנים, דהיינו אמו, היא מצד הקדושה. מי היא אמו. זהו כנסת ישראל, שהיא המלכות, הנקראת אם. כי התפשטות המלכות היא עד הקליפות בסוד ורגליה יורדות מות. בחלב אמו היינו שלא יינק מצד הזה מי שאינו צריך. ושיעור הכתוב הוא

הסולם

מאמר

שפה תתאה, שהוא הארת חכמה מישסו"ת. הנקראת יין, נעשו טובים דודיך, שהוא הרוח משפה עלאה, כי עיי' נעשו החסדים בבחינת ג"ר. וזה שאומרת השכינה בסוד הווגו דנשיקין, כי טובים דודיך מיין.

תקנד) ר' יהודה אמר וכו': ר"י אמר, כתוב, וישק יעקב לרחל וישא את קולו ויבך. שואל, למה בכה. ומשיב, אלא כשהיה בהתדבקות הרוח בה, לא היה יכול הלב לסבול, ובכה. ואם תאמר, הרי כתוב, וישקהו ויבכו. ומשיב, למדנו, למה נקוד על וישקהו, הוא שום שלא נתדבק בו רוח כלל, ועל זה כתוב, ונעתרות נשיקות שונא. מהו ונעתרות נשיקות שונא. אלא מי שנושק באהבה, מתדבק רוחו ברוחו, בדביקות האהבה, ומי שאינו נושק באהבה, אינו בדבקות, אלא ונעתרות. מהו נעתרות, הוא עוביות, כי לא דבוק רוחו בנשיקה ההוא, ולא נתדבק בה כלל. משום זה כתוב, ישקני מנשיקות פיהו, שהוא דבקות רוח ברוח. (דפו"י דף קכ"ד ע"ב)

משפטים

קפה

דהכא לא אשתכח פרישותא מניה. והא אוקימנא מלה דא, לגבי חברייא. ואית דמתני איפכא ולא הכי פירשוה קדמאי. וכד יסתכלון ז מלי כלא שפיר, וכלא בחד מלה אמרי טעמייהו.

תקס) אימתי אתיב משה. בזמנא דאמר, ה) ושלחתי לפניך מלאך. ו) וכתיב כי ילך מלאכי לפניך, ו) סתם ולא פריש מלה. וע"ד כתיב ת) הכא, כי אם שמוע תשמע בקולו ועשית כל אשר אדבר. אשר אדבר דוקא וכתיב ואיבתי את אויביך וצרתי את צורריך, וכלא ביה תליא.

תקסא) ר' יהודה אמר, אי תימא דתרווייהו מלאך ממש, משה א) לא אתיב עלייהו, דלא חמא דוכתא. אימתי אתיב. בזמנא דכתיב אם אין פניך הולכים וגו'. אמר ר' שמעון, כלל ב) דכלא, משה לא בעא מלאכא. דהא כתיב ה) ויאמר אם נא מצאתי חן בעיניך אדני ילך נא אדני בקרבנו.

תקסב) א"ר יהודה, האי ג) דאמר ר' ד אבא, דכתיב לא תבשל גדי בחלב אמו, בחלב האם מבעי ליה, מאי אמו. ה) ואי תימא, כנסת ישראל אמו ו) דסטרא ז) דמסאבא, לאו הכי, דהא שמענא ח) דאמר ר' שמעון, כנסת ישראל אימא קדישא בחולקיה דישאל אתאחדא, דכתיב ט) כי חלק יי עמו.

תקסג) אמר ר' שמעון, שפיר קאמרת. והא דרבי אבא שפיר ו) וכלא דא בדא

מסרת זוהר

חלופי גרסאות

ה) (שמות לג) ויחי קמו צ"ג. ו) (שם לד.) ת"ז
תלי"א עה : ז) (דברים לב) לעיל אות לג צ"א.
צ מוסיף מלי דחד. ק ל"ג מן ושלחתי עד כי. ר ל"ג
מן וכתיב עד סתם. ש סתים (ד"א). ת ל"ג הכא.
א ל"ג לא. ב כלא. ג דכתיב לא תבשל גדי בחלב
אמו דא"ר אבא. ד מוסיף ר' אבא לעיל. ה דאי. ו בסטרא. ז מסאבא. ח אמר. ט מוסיף וכלא שפיר.

מאמר

הסולם

לא תבשל גדי בחלב אמו

יש פרוד ושם אין פרוד. ולא כן פירשוה הקדמונים. וכשיסתכלו בדברים הכל יפה, וכולם בדבר אחד אמרו טעמם.
תקס) אימתי אתיב משה וכו' : מתי השיב משה, בזמן שאמר, ושלחתי לפניך מלאך, שאח"כ כתוב, כי לא אעלה בקרבך. וכאן כתוב, כי ילך מלאכי לפניך, סתם ואינו מפרש הדבר, שיאמר, כי לא אעלה בקרבך. וע"כ כתוב כאן, כי אם שמוע תשמע בקולו ועשית כל אשר אדבר. אשר אדבר בדיוק. וכתוב, ואיבתי את אויביך וצרתי את צורריך. שהכל תלוי בו יתי. ואין כאן פרוד, וע"כ לא השיב כאן משה.

אל תעלנו מזה, שהשיב זה על מה שכתוב, פני ילכו והנחותי לך. כי אז היה לו מקום להשיב. אמר רבי שמעון, כלל הכל, משה לא רצה במלאך, כי כתוב, ויאמר אם נא מצאתי חן בעיניך אדני ילך נא אדני בקרבנו.
תקסב) א"ר יהודה האי וכו' : א"ר, זה שאמר ר' אבא. על הכתוב, לא תבשל גדי בחלב אמו, אשר גדי הוא מס"א, שלא יינק מן השכינה. (לעיל אות ת"ק) בחלב האם היה צריך לומר, מהו אמו. ואם תאמר שכנסת ישראל, שהיא המלכות, היא אמו של צד הטומאה, אינו כן, כי שמעתי שאמר ר' שמעון, כנסת ישראל שהיא אמא הקדושה, בחלקם של ישראל נתאחדה, שכתוב, כי חלק ה' עמו.

תקסג) אמר ר' שמעון וכו' : א"ר, יפה אמרת. וזה של ר' אבא יפה. והכל תלוי זה בזה. בוא וראה, אמא, שהיא המלכות, התאחדה להם למעלה לצד זה של הקדושה ולצד זה

תקסא) ר' יהודה אמר וכו' : ר"א, ואם תאמר שבשני הפסוקים הוא מלאך ממש, בפרוד, עכ"ז משה לא השיב עליהם משום שלא היה לו מקום, כי גם על הכתוב שבפרשת תשא, ושלחתי לפניך מלאך, לא השיב משה תיכף, ומתי השיב, בזמן שכתוב אם אין פניך הולכים (דפו"י דף קכ"ה ע"א)

זה

תליא. תא חזי, אמא אתאחדא להו לעילא, לסטרא דא, ולסטרא דא, ותרין אינון, חדא כ לימינא, וחדא ג לשמאלא. ובגיני כך, מנהון לימינא, ומנהון לשמאלא. וכלהו תליין בהאי א"ם, אמא קדישא, ואתאחדן ה בה.

תקסד) אימתי אתאחדן בה. בשעתא דהאי אם ינקא מסטרא אחרא, ומקדשא נ אסתאב, וחויא תקיפא שארי לאתגלאה, כדין גדיא ינקא ו מחלבא דאמיה, ודינין מתערין. ועל דא, ישראל קדמין ואיתאן בכורים, ובשעתא דמייתין להו, בעיין למימר ולמפתח ביה בלבן, דבעא בחרשוי אלין, לשלטאה ביעקב, ובזרעא קדישא, ולא אתייהבו בידיה, ולא אתמסרן ישראל לסטרא דא. ועל דא כתיב, ראשית בכורי אדמתך וגו', לא תבשל גדי בחלב אמו. ולא ינקא ההוא סטרא, מחלבא דאמיה, דהא לא יסתאב מקדשא, ודינין לא מתערין.

תקסה) בגיני כך, לא ו ייכול בשרא בחלבא כל זרעא קדישא, וכל מאן דאתי מסטר דא, ז דלא יהיב ק דוכתא, למאן דלא אצטרך, דהא בעובדא תליא מלתא, בעובדא דלתתא, לאתערא לעילא. זכאין אינון ישראל ג מכל עמין עעכו"ם, דמריהון קרי עליהו, ה) וכך בחר יי להיות לו לעם סגולה. וכתוב ו) כי עם קדוש אתה ליי אלהיך ו כתוב י) בנים אתם ליי אלהיכם וגו'.

תקסו) תא חזי, ה) בשעתא דישראל לא אתכשרו עובדיהו, מה כתיב, ו) עמי נוגשיו מעולל ונשים משלו בו. ת משלו בו דייקא, והא אוקימנא מלי ז ברזא

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

זו) (שם יד) שמות כד צ"ר. ט) (שם) שמות כד צ"ר. י) (שם) לעיל אות יב צ"כ. כ) (ישעיה ג) ח"ג יט: כ: ס:

י) ל"ב ולסטרא דא. כ) מוסיף קליפות ישמעאל לימינא. ל) מוסיף קליפות עשו לשמאלא. מ) בהאי מתי; ביה. נ) אסתאבת. ס) בחלבא. ע) דאינון דינין. ו) מוסיף ייכול ליה. ז) לא יהבין; כלא יהבין. ק) ירותא. ר) מעמין; מכל שאר. ש) מוסיף וכלא חד מלה וכתבי. ת) לא גרסינו משלו בו. א) רזא.

דרך אמת ה) (אחרי מות ט ע"ב)

מאמר

הסולם

לא תבשל גדי בחלב אמו

וגו' לא תבשל גדי בחלב אמו. שלא יינק צד הזה מחלב אמו, שהיא המלכות, שלא יטמא המקדש, ולא יתעוררו הדינים. תקסה) בגיני כך לא וכו': משום זה לא יאכלו בשר בחלב כל זרע הקדוש, וכל מי שבא מצד זה הקדוש, כדי שלא לתת מקום למי שאינו צריך, כי במעשה תלוי הדבר, שצריכים מעשה למטה כדי לעורר למעלה. אשרי הם ישראל מכל העמים עובדי עכו"ם, שרבונום קרא עליהם, ובך בחר ה' להיות לו לעם סגולה. וכתוב, כי עם קדוש אתה לה' אלקיך, וכתוב, בנים אתם לה' אלקיכם וגו'.

תקסו) תא חזי בשעתא וכו': בוא וראה, בשעה שמעשיהם של ישראל אינם טובים, מה כתוב, עמי נוגשיו מעולל ונשים משלו בו. משלו בו הוא בדיוק, וכך העמדנו הדברים בסוד הספר של

זה של הסומואה, ושנים הם: אחד, לימין, ואחד לשמאל, כלומר, שבכל צד יש ימין ושמאל, ומשום זה מהם הם לימין, ומהם הם לשמאל. וכולם תלויים באם הוה, שהיא אמא הקדושה, דהיינו המלכות, ונאחזים בה.

תקסד) אימתי אתאחדן בה וכו': מתי נאחזים בה. בשעה שאם הוה יונקת מצד האחר, והמקדש נטמא, ונחש החזק מתחיל להגלות, או יונק הגדי מחלב אמו והדינים מתעוררים. ועל כן ישראל מקדימים ומביאים בכורים, ובשעה שמביאים אותם, צריכים לומר ולפתח בלבן דהיינו ארמי אבד אבי, שרצה בכשפיו האלו לשלוט על יעקב ועל זרע הקדוש, ולא ניתנו בידו, ולא נמסרו ישראל לצד הזה. וע"כ מעטירים בזה כח הנחש, והגדי לא יוכל לינק מחלב אמו. וע"כ כתוב, ראשית בכורי אדמתך (דפו"י דף קכ"ה ע"א)

משפטים

קפז

דספרא דשלמה מלכא. והכי אשכחן ביה. תו אשכחאן, דכל מאן דאכיל האי מיכלא
ב דאתחבר כחדא. ג ט בשעתא חדא, או בסעודתא חדא. ארבעין יומין אתחזיא
י גדיא מקלסא בקלפוי, לגבי אינון דלעילא, וסיעתא מסאבא * מתקרבין בהדיה,
וגרים לאתערא דינין בעלמא, דינין דלא קדישין.

תקסז) ואי אוליד בר באינון יומין, אוזפין ליה נשמתא, מסטרא אחרא, דלא
אצטריכא. וכתוב ג) והתקדשתם והייתם קדושים וגו'. אתי לאסתאבא, מסאבין ליה
ודאי. ד דכתיב, ט) ונטמתם במ, חסר א', מסאבותא אטימא מכלא, דלית רשו
לאתדכאה הכי, כשאר זיני דמסאבותא דמתדכין. ותו, ה דמסתפי מחיון בישן, דהא
בעינייהו גדיא אשתכת, ויכיל לאתזקא, דהא צלמא דבר נש אתעבר מניה.

תקסח) רבי ייסא, שרי למיכל ו לתרנגולא ז בגבינה או בחלבא. אמר ר' שמעון
אסיר לך, ח דלא יהיב איניש פתחא לזינין בישין. לך ט לך אמרין נזירא, סחור
סחור לכרמא לא תקרב. ודאי אסיר לך הוא, דחומרא אית ביה, כבעירא לשחיטה.
ומאן דשרי י האי, מה כתיב י) ותשקו את הנזירים יין, מאן דשרי האי, כמאן דשרי
האי. וכתוב, ט) לא תאכל כל תועבה, כה, לאכללא כלא.

תקסט) תאנא, במה זכו כ דניאל חנניה מישאל ועזריה, דאשתזיבו מאינון
נסיוני, אלא בגין דלא אסתאבו במיכליהון. אמר ז ר' יהודה, כתיב ט) וישם דניאל

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

ג) (ויקרא יא) ויצא עח צ"ג. ח) (שם) ב"ב קפט צ"א. ז) (דברים יד) ח"ג מב. ט) (דניאל א) וישב עב צ"ג.

דרך אמת ה; נ"א לא גריס מן בשעתא עד חדא תניין. י' גדי מקולס ונצלה בעורו לקטרט למעלה לפני מדת הויר.

לא תבשל גדי בחלב אמו

הסולם

מאמר

תקסח) ר' ייסא שרי וכו': ר' ייסא התיר
לאכול תרנגול בגבינה או בחלב. אמר ר' שמעון
אסור לך. שאיש אינו צריך לתת פתח למינים
הרעים לך לך אומרים לנוזיר, סבב סבב, אל
הכרם לא תקרב. ודאי הוא אסור לך כי יש בו
חומרת השחיטה כמו בבהמה. ומי שמתיר זה
מה כתוב בו, ותשקו את הנזירים יין, כי מי
שמתיר זה מתיר זה. שהפגס הנעשה למעלה,
אחד בהס. וכתוב, לא תאכלו כל תועבה. כל בא
לכלול הכל.

תקסט) תאנא במה זכו וכו': למדנו,
במה זכו דניאל חנניה מישאל ועזריה, שנצולו
מנסיונות האלו, אלא משום שלא נטמאו
במאכלם. אמר ר' יהודה כתוב, וישם דניאל
על לבו אשר לא יתגאל בפת בג המלך וגו',
ולמדנו בסוד המשנה, שהמאכל של אותו רשע,
של נבוכדנצר, היה בשר בחלב, וגבינה עם
בשר, חוץ ממאכלים אחרים, וזה עלה על שלחנו
בכל יום.

של שלמה המלך, וכך מצאנו בו. עוד מצאנו
שם, שכל מי שאוכל מאכל שהוא של בשר ושל
חלב בשעה אחת, או בסעודה אחת, שהם
מתחברים יחד. והוא כמו שאוכל בשר בחלב
ביחד. ארבעים יום נראה גדי מקולס בעורו,
דהיינו שנצלה כולו כאחת ביחד עם ראשו. לאלו
של מעלה, וחבורה של הטומאה מתקרבת עמו,
וגורם לעורר בעולם דינים שאינם קדושים.

תקסז) ואי אוליד בר וכו': ואם הוליד
בן בימים האלו, משאילים לו נשמה מצד האחר,
שאינה צריכה לו, כי מטמאת אותו, וכתוב,
והתקדשתם והייתם קדושים וגו' הבא לטמא
מטמאים אותו ודאי שכתוב, ונטמתם במ חסר
א', שהיא טומאה אטומה יותר מכל הטומאות,
שאינן לו רשות להטהר כמו שאר מיני טומאות
שמטהרות. ועוד שמפחד מחיות רעות כי נראה
בעיניהם כמו גדי ויכולות להזיקו, כי הצלם
של אדם נעבר ממנו.

(דפו"י דף קכ"ה ע"א) דף קכ"ה ע"ב)

על לבו אשר לא יתגאל בפת בג המלך וגו'. ותאנא בסתימא דמתניתין, מיכלא דההוא רשע, בשרא בחלבא הוה וגבינה עם בשרא, בר מיכלן ^ט אחרנין, ודא סליק ליה בפתוריה, בכל יומא.

תקע) ודניאל נ דאסתמר מהאי, כד רמו יתיה לגובא דארייותא, אשתלים בצולמא דמאריה, ולא שני צולמיה לצולמא אחרא, ועל דא דחלו ארייותא מניה, ולא חבלוהו. וההוא רשע, בשעתא דמלכותא אתעדי מניה, ^ט ועם חיות ברא ^ט הוה מדוריה, ^כ אעדי צולמא דאנפוי מניה, ומההוא יומא, לא אתחזי צולמיה ^פ צולמא דבר נש, וכל בעירא דאתי, אתחזי ליה, צולמא דזיניה, ונוקביה, והוור אתיין עליה כלהו, ובכמה זמנין הוור אכלין ליה חיות ברא, בר דאתגור האי עונשא עליה, בגין דכתיב, ^ז והוא במלכים יתקלס, בגין כך, כלא ^ט יתקלסו ביה, כל ההוא זמנא.

תקעא) תא חזי, מה כתיב, ^ק ולמקצת ימים עשרה נראה מראיהן טוב מכל הילדים האוכלים את פת בג המלך. נראה מראיהן טוב, דצולמא דמאריהוין לא אעדיאו מנהו, ומאחרני אעדיאו. מאן גרים האי. בגין דלא אתגעלו בגיעולי מיכליהוין. זכאה חולקהוין דישראל, דכתיב בהו, ואנשי קדש תהיון לי. תקעב) ^ר ואל משה אמר עלה אל יי וגו'. ואל משה אמר, מאן אמר. דא שכנינא. עלה אל יי, כמה דכתיב, ^ט ואל משה עלה אל האלהים וגו'. אמאי כל דא,

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(פ) (דניאל ד) ת"ז ת"ע קלג. (ז) (חבוקא א). (ק) (דניאל א). (ר) (שמות כד) בשלח צט צג. (ט) (שמות יט) שמות נח צ"ב. (ט) (שמות כד) בשלח צט צג. (ט) (שמות יט) שמות נח צ"ב.

דרך אמת [ח] הוטר צלם ודמות תואר פניו.

מאמר

הסולם

לא תבשל גדי בחלב אמו

מראיהן טוב, פירושו שצלם רבונם לא הוטר מהם, ומאחרים הוטר. מי גרם זה, משום שלא נגעלו בגיעולי מאכלם. אשרי חלקם של ישראל, שכתוב בהם, ואנשי קדש תהיון לי.

מאמר ואל משה אמר עלה אל הי

תקעב) ואל משה אמר: שואל, מי אמר. ומשיב זה השכינה. עלה אל הי, כמ"ש, ומשה עלה אל האלקים. ולמה כל זה, הוא כדי להקים עמהם ברית. משום שנפרעו, מה שלא יצאו כן ממצרים, שאז נמולו ולא נפרעו, וכאן כבר נפרעו ונכנסו באות ברית, שכתוב, שם שם לו חוק ומשפט, שפירושו מילה ופריעה, (כנ"ל בשלח אות שמי"ט) ושם נסהו. באות הקדוש שנתגלה בהם. וכאן נתקיים בהם על ידי משה כריתת הברית, שכתוב, ויקח משה את הדם ויזר י"ל העם וגו'.

א"ר

תקע) ודניאל דאסתמר מהאי וכו': ודניאל שנשמר מזה, כשהשליכו אותו לבור האריות, היה שלם בצלם רבונם, ולא נשתנה צלמו לצלם אחר, וע"כ יראו האריות ממנו, ולא חבלו אותו. ורשע ההוא, בשעה שהמלכות הוטר ממהו, ועם חיות השדה היה מגורו, הוטר צלם פניו ממנו, ומיום ההוא לא נראה צלמו כצלם האדם, וכל בהמה שבאה, נראה לה שהוא צלם של מינה, ונקבה שלה, והיו כולם באים עליו. והרבה פעמים היו אוכלים אותו חיות השדה לולא שנגור עליו אותו עונש, כמו שכתוב, והוא במלכים יתקלס. משום זה כולם יתקלסו בו כל זמן ההוא.

תקעא) תא חזי מה וכו': בוא וראה, מה כתוב, ולמקצת ימים עשרה נראה מראיהן טוב מכל הילדים האוכלים את פת בג המלך. נראה (דפו"י דף קכ"ה ע"ב)

משפטים

קפט

לקיימא עמהון קיים, בגין דהא אתפרעו, מה דלא נפקו הכי ממצרים, דאתגזרו, ולא אתפרעו, והכא הא אתפרעו, ועאלו בברית קיימא, דכתיב (ט) שם שם לו חק ומשפט. ושם נסהו, בהאי את קדישא, דאתגלייא בהו, והכא אתקיים בהו, על ידא דמשה ר' גזירה דקיימא, דכתיב, ויקח משה את הדם ויזרק על העם וגו'.

תקעג) א"ר יצחק ט מאי דכתיב, וחצי הדם זרק על המזבח, במזבח לא כתיב, אלא על המזבח דייקא. והשתחיתם מרחק, מהו מרחק. כד"א, (ז) מרחוק יי נראה לי. וכתיב, (ח) ותתצב אחתו מרחק. תאני ר' אבא, דקיימא סיהרא בפגימותא, וביה שעתא, זכו ישראל יתיר בחולקא קדישא, וגזרו קיימא קדישא בקב"ה.

תקעד) ואל משה אמר עלה אל יי. מ"ט. אמרה ליה שכנינתא, אסתליק לעילא, דהא אנא וישראל, נשתתף כחדא בשלימותא על ידך, מה דלא הוה עד הכא. מה כתיב ויקח משה חצי הדם וגו', פלג ליה לתרין. חצי הדם זרק על העם, וחצי הדם זרק * על המזבח, כמה דאוקימנא. וכתיב, הנה דם הברית אשר כרת יי עמכם. וישם באגנת, באגנת כתיב, חסר וא"ו. כמה דכתיב, (י) שררך אגן הסהר אל יחסר המזג.

תקעה) ונגש משה לבדו אל יי, זכאה חולקיה דמשה, דהוא בלחודו זכה ה למה דלא זכה בר נש אחרא. ישראל זכו השתא, מה דלא זכו עד ההיא שעתא. וההיא שעתא, אתקיימו, בקיומא עלאה קדישא. ובההוא שעתא אתבשרו למהוי בינייהו מקדשא, כד"א, (יא) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם.

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

(ח) (שם טו) שמות קד צ"ק ז"ח ל ט"ג שמ"ג
תק"ח צח ט"ד שכי"ה. א) (ירמיה לא) שמות טא
צ"צ. ב) (שמות ב) שמות טא צ"צ. ג) (שיר ז) ב"ב
סה צ"ב ח"ב רנא ח"ג רלג. ד) (שמות כד) יתרו סז צ"א. ה) (שמות כה) חיי שרה נו צ"א.
ק ה"ג בד"ו; מוסיף ומשפט דייקא. ר גורת; גורא.
ש ל"ג מן מאי עד במזבח. ת מה.

מאמר

הסולם

ואל משה אמר עלה אל הי'

בשלמות על ידך, מה שלא היה כן עד עתה. מה כתוב, ויקח משה חצי הדם וישם באגנת וגו', שחלקו לשנים כדרך שעושים בכדיתת ברית, חצי הדם זרק על העם, וחצי הדם זרק על המזבח, כמו שהעמדנו, שעל המזבח הוא יסוד, וכתוב, הנה דם הברית אשר כרת הי' עמכם. וישם באגנת, באגנת כתוב, חסר ו', שהוא כמ"ש, שררך אגן הסהר וגו'. שאגנת הוא מלכות שהוא אגן הסהר, וע"כ כתוב חסר ו'. הרי שחצי הדם שזרק על העם, קשר בהשכינה שנקראת אגנת, ונמצא שהשכינה וישראל נשלמו יחד על ידי משה. כנ"ל.

תקעג) א"ר יצחק מה וכו': אר"י, מה שכתוב, וחצי הדם זרק על המזבח. במזבח לא כתוב, כי מזבח רומז על מלכות, וכריתת הברית הוא ביסוד, אלא על המזבח בדיוק, אשר על המזבח רומז ליסוד שהוא ממעל המלכות. והשתחיתם מרחק. שואל, מהו מרחק. ומשיב, הוא כמ"ש מרחוק הי' נראה לי (שפירושו תמצא בפ' וירא אות מ"ה בהסולם) וכתוב, ותתצב אחתו מרחק. תאני ר' אבא, שעמדה הלבנה, שהיא המלכות, במיעוטה, וע"כ נאמר, והשתחיתם מרחוק. ובה בשעה זכו ישראל יותר בחלק הקדוש, וכריתת ברית קדש בהקב"ה.

תקעה) ונגש משה לבדו אל הי':
אשרי חלקו של משה, שהוא לבדו זכה מה שלא זכה אדם אחר. ישראל זכו עתה מה שלא זכו עד

תקעד) ואל משה אמר עלה אל הי':
שואל, מהו הטעם. ומשיב, אמרה לו השכינה, הסתלק למעלה, כי אני וישראל נשתתף יחד (דפו"י דף קכ"ה ע"ב *) דף קכ"ו ע"א)

תקעו) ו יראו את אלהי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וגו'. רבי יהודה פתח, (ט) זאת קומתך דמתה לתמר וגו', כמה חביבה כנסת ישראל קמי קב"ה, דלא מתפרשא מניה, כהאי תמר, דלא פריש דכר מן נוקבא לעלמין, ולא סליק, דא בלא דא. כך כנסת ישראל, לא (א) מתפרשא מקב"ה.

תקעו) תא חזי, בשעתא דנדב ואביהוא חמו, ושבעין סבין. מה כתיב בהו. ויראו את אלהי ישראל. דאתגלי עליהו שכינתא. (ב) רבי יהודה (ב) ורבי יוסי אמרי, את דייקא. ודא (ג) את, הוא מרחוק. את לאכללא (ד) מה די בגויה.

תקעו) רבי יצחק אמר, והא כתיב (ה) היא החיה אשר ראיתי תחת אלהי ישראל בנהר כבר, מאן חיה דא. א"ר יוסי אמר רבי חייא, חיה זוטרתי. וכי אית חיה זוטרתי, אינן. חיה זוטרתי, וחיה עלאה. וחיה זוטרתי דזוטרתי.

תקעו) ויראו את אלהי ישראל, דייקא, כמה דאמינא. ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר, כחזו אבן טבא, דזמין קודשא בריך הוא למבני מקדשא, דכתיב (ו) ויסדתיך בספירים.

תקפ) (ז) ואל אצילי בני ישראל, דא נדב ואביהוא. לא שלח ידו, דסליק לון לבתר זמנא, ולא אתענשו הכא. רבי יוסי אמר, מלה דא, לשבחא דלהון, דכתיב

חלופי גרסאות

א אתפרשא. ב אמר ולי"ג ורבי יוסי אמרי; ר' יוסי אמר. ג לי"ג את. ד לי"ג מה.

מסרת הוזהר

(1) (שיר ז) ח"ג רכה: ת"ז ת"ע קלה. (ז) (שיר ז) ח"ג רכה: ת"ז ת"ע קלה. (ח) (יחזקאל יוד) ויחי רטו צא. (ט) (ישעיה נד) בשלח קעב צ"ר. י (שמות כד) וירא נג צ"ב ז"ח כה ט"ג ש"ג שט"ו.

דרך אמת (2) ע"ן בפרדס רמונים מהרמ"ק שער ס"ז פ"ג.

הסולם

ואל משה אמר עלה אל ה'

קטנה, שהיא המלכות. שואל, וכי יש חיה קטנה. ומשיב, כן. כי יש חיה קטנה, שהיא המלכות. וחיה עליונה, שהיא בחג"ת מחזה ולמעלה דז"א. וחיה קטנה שבקטנות, שהיא חיה דעולם היצירה.

תקעו) ויראו את אלקי ישראל: את, בדיוק כמו שאמרתי. ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר, כמראה אבן טוב שעתיד הקב"ה לבנות המקדש. שכתוב, ויסדתיך בספירים.

מאמר ואל אצילי בני ישראל

תקפ) ואל אצילי בני ישראל: זהו נדב ואביהוא. לא שלח ידו, שהעלה אותם לד"ן לאחר זמן, ולא נענשו כאן. ר' יוסי אומר דבר זה, לשבחם שכתוב, ויאכלו וישתו, שפירושו, שזנו עיניהם מאור הזה. ר' יהודה אמר אכילה ודאית אכלו חזנו את עצמם, מאור הזה, וכאן נתקשרו למעלה, כלומר, שהמשיכו האור ממטה למעלה, ולא היה בזה חסא. אם לא שסרו מן הדרך לאחר כך, כמו שהעמדנו.

אמר

מאמר

עד שעה ההיא. ובשעה ההיא נתקיימו בקיום עליון קדוש. ובשעה ההיא נתבשרו שיהיה ביניהם מקדש. כמש"א ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם.

תקעו) ויראו את אלקי ישראל ותחת וגו': ר' יהודה פתח, זאת קומתך דמתה לתמר, וגו', כמה חביבה כנסת ישראל לפני הקב"ה, שאינה נפרדת ממנו. כתמר הזה שהזכר אינו פורש מן הנקבה לעולם, ואינם עולים זה בלא זה כך כנסת ישראל אינה נפרדת מן הקב"ה. תקעו) תא חזי בשעתא וכו': בוא וראה בשעה שנדב ואביהוא ראו, ושבעים זקנים, מה כתוב בהם, ויראו את אלקי ישראל, שנתגלתה עליהם השכינה. ר' יהודה ור' יוסי אמרו, את, שכתוב את אלקי, הוא מדויק, ואלת הזה יורה שהוא מרחוק. את הוא כולל מה שיש בתוכו. שראו מה שיש בפנימיות השכינה.

תקעו) ר' יצחק אמר וכו': ר"א, והרי כתוב, היא החיה אשר ראיתי בנהר כבר, מי היא חיה הזו. אמר ר' יוסי אמר ר' חייא, חיה (דמ"ו דף קכ"ו ע"א)

ויאכלו וישתו דזנו עיניהון, מנהירו דא. רבי יהודה אמר, אכילה ודאית אכלו, וזנו גרמייהו, והכא ה אתקשרו לעילא, אי לא דסטו אורחייהו לבתר, כמה דאוקימנא.

תקפא) אמר רבי אלעזר, ואפילו ישראל, בההיא שעתא ו אתכשרו, ואתקשרת בהו שכינתא. ודא קיימא, ו אורייתא כלא, בחד זמנא הוה. וישראל כההיא שעתא לא חמו לעלמין. ולזמנא דאתי, זמין קב"ה לאתגלאה על בנוי, ולמחמי כלא יקרא דיליה עינא בעינא, דכתיב ו כי עין בעין יראו בשוב יי ציון. וכתיב, ו נגלה כבוד יי וראו כל בשר יחדו וגו'.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ו (ישעיה נב) בשלח עב צ"ק. ל (שם מ). ה אתכשרו. ו אתכשרו ואתקשר. ז ולאורייתא.

ואל אצילי בני ישראל

הסולם

מאמר

ולעתיד לבא, עתיד הקב"ה להתגלות על בניו, ויראו כולם כבודו עין בעין, שכתוב, כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון, וכתוב, ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו וגו'.

תקפא) אמר ר' אלעזר וכו': אר"א, ואפילו ישראל בשעה ההיא היו כשרים ונקשרה בהם השכינה. וברית הזה וכל התורה, בזמן אחד היו, כלומר, שהיו להם אז הארה מכל התורה. וישראל כשעה ההיא לא ראו לעולם. (דפו"י דף קכ"ו ע"א)